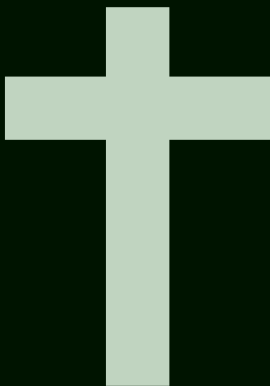

Moocaani iiji

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

Moocaani iijɪ**New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	82
SAN LUCAS	131
SAN JUAN	213
HECHOS	272
ROMANOS	344
1 CORINTIOS	377
2 CORINTIOS	410
GALATAS	432
EFESIOS	444
FILIPENSES	455
COLOSENSES	463
1 TESALONICENSES	471
2 TESALONICENSES	478
1 TIMOTEO	482
2 TIMOTEO	492
TITO	499
FILEMON	503
HEBREOS	505
SANTIAGO	531
1 SAN PEDRO AAME	540
2 SAN PEDRO AAME	549
1 SAN JUAN AAME	555
2 SAN JUAN AAME	563
3 SAN JUAN AAME	564
SAN JUDAS AAME	566
APOCALIPSIS	569

SAN MATEO

Jesucristo Siicijeminaa.
(Lc 3.23-38)

¹ Jinoodimou Jesucristo eedeetemihaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David, Abraham, icamisi iyaachi iicaubo.

² Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho inahabomi.

³ Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomisico. Jaamisi seejiu Tama onoogo. Jaabo Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo Esrom seemevauhi Aram onooboco.

⁴ Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi Naaso onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco.

⁵ Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejiu Rahab onoogo. Jaabo Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo seejiu Rut onoogo. Jaabo Obed seemevauhi Isai onooboco.

⁶ Jaabo Isai seemevauhi aivojiiibo Davidco. Jaabo aivojiiibo David taabau Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco udumitiiciugo Salomon onooboco seemevauhi.

⁷ Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco.

⁸ Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram onooboco. Jaabo seemevauhi Uzias onooboco.

⁹ Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo seemevauhi Acaz onooboco. Jaabo Acaz seemevauhi Ezequias onooboco.

¹⁰ Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo seemevauhi Amon onooboco. Jaabo seemevauhi Josia onooboco.

¹¹ Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu inahabomi icamoco Israel cuumiminaaco Babilonia jiiinijevi asatyuudihivi.

¹² Jaanobuunati Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco. Jaabo seemevauhi Zorobabelco.

¹³ Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco. Jaabo seemevauhi Eliaquim onooboco. Jaabo seemevauhi Azor onooboco.

¹⁴ Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi Aquin onooboco. Jaabo seemevauhi Eliud onooboco.

15 Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco. Jaabo seemevauhi Matan onooboco. Jaabo seemevauhi Jacob onooboco.

16 Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco. Jaago Maria Jesuco seemevauhi Cristo imomo iicaaboco.

17 Jaamaño Abraham iicaunoti David ifiivuunovi icamo fahuseeci siino igueenemeheje idimobacajeva. Jaanoti bu siino tonoodibacajevaro, bu israelmico babiloniami iguiinonimoro aamocasiunovi. Jaamo nanivaminaaco iicanicibadi. Babilonia jiinijevi satyumo. Jaanoti bu siino tonoodibacajeva nigaciti jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifivuuno.

(Lc 2.1-7)

18 Jilli Jesucristo fiivuuhi seeji Maria Joseque itajevaqui icacuuhi. Jaarugo diibomahi iicautinaacaro seemene ijeebifaño icacuuhi Moocaani Gaija mitya noojiri.

19 Jaanaa Jose aiji ijeebii imino icahicaumaño imuguutiibo miyaminaaco diigo tolli iicaunoco uguubusunoco. Jilli llivi diigoti gaajaciratino idugaavequi omoonijiruno,

20 esamaajeri icahicaubovi fucu tigafañodi Moocaani toomominaafi diibovi ajafeveuboro diiboco nuuhi: Jose David iyaachi, igototiiboro Mariaco diitaabati gaayici oono diigofaño seemene ifivosee Moocaani Gaija seemene.

21 Jaasee ifivoseeque Jesuti momoni. Jilli diibo momo icaji diibo cuumiminaaco iimititi ataajasujiibo icamaño, nooboro.

22 Jilli icauno johono Moocaani ihiimaaminaafi Isaia onoobofeenedi unuuno imiyacafetequi:

23 Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji, Emanuel, nooboro. Jaano jino momo Emanuel onoono: Moocaani mihaivi gasecui, eneejiruno.

24 Jaabo Jose aicuudi, Moocaani toomominaafi diiboco unuubadi mooniubo Mariaco mogaiti gaayiciubo.

25 Jaarugoma icautiibo iseemeneque #ciugoro Jesuti omomoniutinohachuta.

2

Jiinijeo Maaimomi Jesuco Emeecivauno.

1 Jaabo Jesu fiivuuhi Belen noocuumivi Judea jiinijevi. Jaasumi Herode onoobo toojiinije aivojibou.* Jaanaa Jerusale cuumivi gaseumo oriente aamijiti asaumo maaimomi gaseuhi.

2 Jaamo dilluuhi: ¿Cuuca iicaabo judiomi aivojibo ifivoobo? Miuro mihai orienteti imeecirigaico maatyimemere jino masaahi diiboco mihimovamo, noomoro.

* 2:1 Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

³ Diito jilli unuunoco ihaivojiĩbo Herode uguubuuboro nij̃i nij̃i minifutuuhi, bu parỹi Jerusale cuumi miyaminaa icano.

⁴ Jaaboro ihaivojiĩbo parỹiicino sacerdotemi aivojitoco ucuuhuvauboro, bu Moise tajiĩbaco miyaminaaco ijiĩbeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco dilluubo: ¿Naa, conoovi fiivejiĩbo Cristo? nooboro.

⁵ Jaanegui nuumo: Belen de Judeavi fiivejiĩbo tolli nooboro Moocaani iimaaminaafi caatinĩuhi:

⁶ H̃joho Belen Juda jiinĩje cuumi, aivo obocigotirucuumi, bu toojiinĩjeo aivojitoguiinovi diicarahi. Jaarunaa Moocaani bocigusuhi. Mĩro difañõti aivojiĩbo fiiveji taacuumiminaa israelminaaco eteemejiĩbo, noono, noomoro.

⁷ Jaanoma iicaubo Herode diito maaimom̃ico toovono ucuuhuvauboro imino dilluuhi diitoco imeecir̃igaico cofucu aatyimeunoco.

⁸ Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tah̃i mofoo. Jaamoro imino midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatỹimedi uco mijiĩbogo uujoho bu tollĩro imetequi, nooboro.

⁹ Jilli nooboro diitoco maaimom̃ico ihaivojiĩbo ijiĩbuguuneri fuumo. Jaanaaca diibo imeecir̃igaico aamij̃iti aatyimeubo diito imega feehicauhi. Jaanofenevi jari imeecir̃igai samañovĩro minifutuuhi toosee iicaunohall̃ivi.

¹⁰ Jaagai imeecir̃igaico imaaimom̃i aatyimeumoro sihidi imo imo minifutuumo.

¹¹ Jaadi toojafañõ ajaaveveumo tooseeque atỹimeuhi, bu seejĩ Mariaco icano. Jaamoro tooseguiino ememũĩvuumoro tooseeque imuumo. Jaadi isatyotaaco afaaỹumoro tooseeque acĩumo oro, insienso, mirra icanoco.

¹² Jaadi tigafañõdi diitoco: Herode iicah̃igodi muhuumidino, noonoro afaguunegui, siij̃ĩriro uumiumo ijiĩnjejaago.

Jesuma Caanimisi Egipto Jiinĩjejaago Aгааuno.

¹³ Jaamo diito maaimom̃i ufuunobuunati tigafañõ Moocaani toomom̃inaafi Josevĩ ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañĩivo jaaboro seemeneque seejĩma dĩcĩbo Egipto jiinĩjevĩ digaa. Jaaboro tah̃i diica jari ico onoonohachuta Herode amĩsi seemeneque guinejiĩbo igaicaauqui, nooboro.

¹⁴ Jaanegui Jose agañĩivuuboro tooseema seejicõ ĩcĩuboro fucufeenevĩro fuuhi Egipto jiinĩjevĩ.

¹⁵ Tah̃i icaumo Herode iguijeveutĩnohachuta. Jilli icauno Moocaani ihiimaaminaafifeenedĩ unuuno imiyacafetequi: Egipto jiinĩjetĩ Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicisuhi.

16 Jaanaaca Herode maaimomi diibo iijico agaaniunoco agajaciuboro sihidi sifiratuubo. Jaaboro seemeque paryicino gaisiraicisuubo mificabaciti guinovu iicaumoco paryi Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryi ihallidi iicaucuumije miyaminaa seemeque icano, maaimomi diiboco unuusumi paryi ifiivusehejeque.

17 Jilli miyaavuuno, Moocaani iimaaminaafi Jeremia acaatiniuno:

18 Guubuvusuno ico Rama onoohigovi ataacasino sihidi ijijovoonino; Jaago Raquel iseemeque ataago. Jaago imogotihidi diigoco ajacusunoco ochoomocinicuuneguiiha, nooboro.

19 Jaanobuunati Herode iguijeveunobuunati siino Moocaani toomaminaafi Josevi siino jafeveuhi tigafañodi Egipto jinijevi. Jaabo diiboco nuuhi:

20 Goova gaaniivoobo seemeneque seejima diicibo dojicuviro duhumi Israel jinijevi guivecuumo seemeneque agaicaauguehicaumo, nooboro.

21 Jaanegui Jose agaaniivuuboro tooseeque seejima satyuuhi Israel jinijejaago.

22 Jaarunaa Arquelao onoobo caanibuuna Judeavi aivojiboti iicaunoco Jose agaajauboro tahi ufuunoco iguubo. Jaaboco tigafañodi jibugunoma iicaubo Galilea jinijejaagoviro fuubo.

23 Jahigo ifutuudi Nazare cuumivi icatuubo. Jilli icauno Moocaani iimaaminaa unuuno imiyaavequi: Jesu Nazare-oo, noociniji, unuuno.

3

Jua Nitiminaafi Sicaihigovi Jibeguehi.

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Tusumi Jua Nitiminaafi saauhi Judeati iicano sicaihigovi jibogooboro jilli neehicauhi:

2 Amihai imitico mejeevesucu, jino Moocaani aivoji iicajino fiitivucuuhi, nooboro.

3 Jaabo jaani Jua, johono diiboti Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli nooboro acaatiniubo:

Saatoho ico guubuvusuhi sicaihigoti ocoovadiicinino:
Moocaani jihaico mihimibachu; sano ticovoro jihaico meheetavo, onoono.

4 Jaabo Jua gaachehuu camellomi ijeene eetavotau. Jaabo machutahicau chahacami, bajio iimi icanoro.

5 Jaaboco uguubunicivamo saahicauhi Jerusale cuumiti. Paryi Judeao jinijeminaa, bu Jorda tehi fiitino iicano jinijeminaa icamo diiboco uguubunicivamo.

⁶ Jaamo iimitico ijibogonobuunati Jua diitoco Jorda onoohifaño nitihicauhi.

⁷ Jaanaaca bu diibojaago ajashutimo fariseomoto, saduceomoto icamo diibojaa iniquimaaivamo asaahicaunoco aatyimeuboro diitoco nuuhi: jiiinimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Mijoho amihaiico ijibogonoti mataajaji nihicuno Moocaani omoonijino ifitivonoti?

⁸ Jaanegui imino mihica miyaano amihai eedehifico mejeevesuno foovono ihifuvusuqui.

⁹ Jaamoro mihai Abraham iyaachimihai, noomoro mihi-imaadino. Miro jino amihaiico neehi: Jiba guisiba icarubati Abraham iyaachimihaiti Moocaani fiivusujirahi.

¹⁰ Miro jigaaje imibaicincuuhi imohonoco iquitiqui. Jaabadi paryi imohono iiminoco onoovatihhehejeque miquitimoro cijigaifaño mijigasutahi.

¹¹ Miyaano naha uujoho nifaihuri nitihicahi amihai imitico mejeevesucuuno jibogobadi icano. Jaanoti naha taabuunati asaabo amihaiico nitiji Moocaani Gajjari, cijigairi icano. Diibo tajanaanicivi mityahi. Jaamaño uujoho aivo ifototih diibo tihaijaaque asatyejirunovi.

¹² Jaabo usefaño ipala icacuuhi. Jaaneri itrigoco iimibachuuboro ibeevaco aicujiibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofaño ficujiibo. Jaaboro ibeevanoco jigasujiibo ufu-curo ajabaavejitino cijigaifaño.

Jesuco Initiuno.

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Jaanaaca Jesu saauhi Galileati Jorda onoohijaago Jua iicauhigo diiboco Jua iniqui.

¹⁴ Jaarunaaca Jua iticoni imuguutih. Jaaboro Jesuco nuubo: ¿Uco naha ijoho nitijirahi milliti bu ico uujoho nitijirahi? nooboro.

¹⁵ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihica tolli icano, tolli Moocaani atajibanoco imino momooniqui, nooboro.

¹⁶ Jaadi Jesuco initubo iteehifañoti iinovaubacaro niqueje faayacafutuuhi. Jaanofañoti Jesu atyimeuhi Moocaani Gaija nimihubadi jeevaabo diibohallivi iniiitovaunoco.

¹⁷ Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Jaani Taseemene aivo agaijibo diiberi sihidi uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

4

Jesuco Iji Inisuuno.

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi sihi sicaihigovi, iji diiboco inisuqui.

2 Jaabo tahigo icaubo cuarentadi cuujeva, bu cuarentadi fucuva icano machutibo. Jaanobuunati jari diibo ajeba aivuhhi.

3 Jaaneguiha ihiji Jesujaa asauboro diiboco nisuvauhi jilli nooboro: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachijiji jiba guisibaco tajiba maahunoti iminifetequi, nooboro.

4 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Miuro Caatinihaame neehi: Idiinoro maahu sefari miyaminaafi icajitihhi, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajiibo, noono, nooboro.

5 Jaadi ihiji Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cuumihallivi. Jaaboro diiboco caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu nijequevi.

6 Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani Seemene idiicahachijiji juugati baavi casiniivo. Miuro Caatinihaamefaño noono:

Moocaani itoomominaaco tajibaji ico iteemequi ihusenehallivi ico gaayicinijimo. Jaabo guisiba sefavi ditihaiño aivovotino iicaqui, noono, nooboro.

7 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Miuro tolliro noono Caatinihaamefaño: Moocaanico nisudino, noono, nooboro.

8 Jaanaaca bu siino ihiji diiboco satyuuhi caamovobai nijequevi. Jaaboro paryi diiboco ifusuubo fanoojiinijeneque paryi ihaivojinoma.

9 Jaaboro diiboco nuubo: Meeci, paryi jinooco ico uu-joho aciji, taaguino ememuivooboro uco idiimohachijiji, nooboro.

10 Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu, miuro Caatinihaame neehi: Moocaani Dioscoro diimo. Jaaboro diibocoro deecivo, noono, nooboro.

11 Jaadi jari ihiji Jesuditi buhigovi minifutuuhi. Jaadi Moocaani toomominaa asaaumoro diiboco jeecivovauhi.

Jesu Ticonihi Ijibogoobo Galileavi.

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Jaanaa Jesu guubuuhi Jua civojafaño iicaunoco uguububoro fuuhi Galilea jiiinjevi.

13 Jaaruubo Nazare cuumivi icautiboro ufuubo icatuuhi Capernau cuumivi, Zabulon, Neftali icamisi jiiinije onoohigo muuaijiniri iicaucuumivi.

14 Tolli icauno, Moocaani iimaaminaafi Isaia acaatiniuno imiyaacafetequi:

15 Zabulon jiiinije, Neftali jiiinije icano muuaijinidi iicano jiihairi, Jordanti aamijijaagovi, Galilea icahigo judiomi iicatimo icahigo.

16 Cɪvono jiiɪjeguiino iicaumoco achicɪuno seseene. Jaabadɪro bu gujiveve cɪvo jiiɪjeguiino iicaumoco sese achicɪhi, nooboro.

17 Jaadi jari Jesu ticɪnɪuhi miyamɪnaaco ijɪbogoobo: Amɪhai imitico mejeevesucu jino Moocaani aivoji fiitɪvucuuhi, nooboro.

Jesu Coovahi Igueenemehejedimo Fiicɪmɪnaaco.

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijɪnidi. Jaabo atyɪmeuhi miimɪsiicɪ inahaboma icamɪsico. Saafi momou Simon onobo bu samomou Pedro. Jaanoti saafi momou Andre onobo. Jaamɪsi fiicɪmɪnaatɪsi iicaumaño isinɪcuuhuneri muuaifaño fiicɪhicaumɪsi.

19 Jaamɪsico Jesu nuuhi: Tadyojɪcuti masaa amɪsico miyamɪnaa fiicɪmɪnaatɪsiti eetavequi, nooboro.

20 Jaasumiro isinɪcuuhunoco ejeevesuumɪsiro diibo dojɪcuti fuumɪsi.

21 Bu jaano janaanɪcɪ Jesu siino sitɪsico atyɪmeuhi: Jacobo onobo, bu Jua icano iicamɪsi Zebedeo achimɪsico, imeenegafaño caanima iicaumɪsi isinɪcuuhunoco amaahunɪumɪsico.

22 Jaamɪsico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafaño ejeevesuumɪsiro diiboma fuumɪsi.

Jesu Sihidi Miyamɪnaaco Jɪɪbeguehi.

(Lc 6.17-19)

23 Jaabo Jesu fahigovadi Galilea jiiɪjɪri feehicauhi faacuumiva sinagogajanofaño jɪɪbogooboro. Moocaani aivoji jɪɪbogo iimino jɪɪbogoco jɪɪbogooboro, bu fanoova guihuvaneri iguihuvamoco buheesuuboro.

24 Jaanoco Jesuditi guubucuumo paryɪcino Siria jiiɪjɪri. Jaamoro diibojaa sivaumo paryɪcino fanoova guihuvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu emeimivatomehejeque, epilepsia guihuvani iicaumoco, bu idɪno isifañɪmehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuuhicauhi.

25 Jaaboco bucasihicaumo sihidi miyamɪnaa Galileaoto, bu Decapoli jiiɪje cuuminooto Jerusale cuumoteheje, bu Judea jiiɪjeoteheje, bu Jordan aamɪjɪjaagoteheje icamo.

5

Ifabaihallivi Jesu Ijɪbuguuno.

(Lc 6.20-23)

1 Jaanaa Jesu sihidi miyamɪnaa iicaumoco aatyɪmeuboro caamo ifabai nijequevi ufuuboro casɪvutuubo. Jaabo cojivi ijɪɪbogomɪnaa igaivuuhi.

2 Jaadi Jesu ticovauhi diitoco ijɪɪbogoobo jilli nooboro:

3 Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeeb#no #daasuma#no. Jaama#no niquejefa#no mihicaji.

4 Imicani icamo #daasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.

5 Imicani icamo, ijeeb#no isiicumo. Diito jini#jeque Moocaani aaci#guujeque gaayiciji.

6 Imicani icamo iiminoco omoon#jirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo minifeteji.

7 Imicani icamo sitaaco #daasugomo. Diitoco Moocaani #daasugueji.

8 Imicani icamo ijeeb# imih#nivatiimo. Diito Moocaanico aty#imeji.

9 Imicani icamo sajeeb# icaco omoon#imo. Diitoco Moocaani: Taseeme, eneejimo.

10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoon#nohalliti diitoco ij#heveeme. Diitononeji niqueje aivoji.

11 Imicani am#hai tahalliti am#haico miyam#naa aivonoono onoomoro #daasuno omoon#imo, am#haihall#vi sicama#nehejeque ij#bocasimo.

12 Jaasumi sihidi imo imo mihica, toono jaada ufucu niquejefa#no sihidi jeevano ijaadaco magaayiciji. M#ro tolliro am#hai imegavi iicaumo Moocaani iimaam#naaco #daasuno moon#umo.

Jiini#je Imuhu Ohoovicino.

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Am#hai jiini#je imuhu. Jaano imuhu ijeevetecuuruva, #jinejeri bu mih#muhun#jirahi; jinejebaguiha imicuuji#iruno? Jaanoco buhi maga#n#noco miyam#naa quicujirahi.

Jiini#je Aachicinita Ohoovicino.

14 Am#hai jiini#je aachicin#minaa. M#ro ifabaihalliri iicacumi toovono icatatihi.

15 Bu jaabadiro cuughuco min#imoro siinerihall#vi mafabaacutatatihi. Jilliro ofoovoma#novi caamo mificutahi paryi jaahe iicamoco ihachicin#iqui.

16 Jaabadi am#hai momooni am#hai foovo miyam#naa imefeenevi foovono ihifuvusuqui. Jaamoro am#hai imino momoon#noco aaty#imemere, Moocaani niquejefa#no iicaaboco iimequi.

Jesu Taj#baco J#bogono.

17 Uco mehesicin#idino, Moise taj#baco, bu Moocaani iimaam#naa j#bogoco icano finisuvaabo, noomoro. Jilli toono unuuno imiyacafetequi saahi.

18 M#ro miyanoti#ro am#haico neehi: Niqueje, jiini#je icano iicanohachuta taj#bahaame naavutusuti sanooba ga#n#cafetejitihi, ufucu iicajino iicanohachuta.

19 Jaamaño tajibati sanoogayi ajashurunoco miyaano nootiibo tolli omooniiibo, bu jaaboro sitaaco tolliro imitino imooniqui agaajasuuboco ufucu niquejefaño tolliro jilli imihiifooboti noocafetejiibo. Jaanoti imityagooboro imino omooniiiboro sitaaco tolliro imooniqui ijibogooobo ufucu niquejefaño aivo miyaaboti noocafeteji.

20 Miiro jino amiihaico neehi: Amiihai caatiniminaa, fariseomi icamo iicabadiro mihicamoro Moocaani imogonoco momoonitihachiji bu niquejefaño mefeeditihi.

Icajisuditi Jesu Ijibogono.

(Lc 12.57-59)

21 Amiihai muguubuhicacuui, amiihai eedeetemihaico jilli unuunoco: Gaicaudino; cajaanihacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji, noomoro.

22 Miiro jino uujohe amiihaico neehi: Cajaatyohacho inahabojaago isifiratomo castigacafeteji. Cajaatyohacho inahaboco imitino onoomoco aivo isefa aivojito castigaji. Jaanoti bu inahaboco: Miyaaboviidi, onoomo infierno cijigai ñihicuguiino guinovii minifeteji.

23 Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dinahaboma imitino idiicanoco edesafotooboro,

24 siino uduumiiboro iticoni dinahabojaagovihi difoo. Jaaboro diibo dimijivotoobo sajeebii minifototo. Jaadi jari duhuumiibo Moocaanico diimoto.

25 Jaanoti bu cajaatyohacho dihallivi ijibogomoro ico isisisuqui asatyohachiji, dinahaboma jiihaiviro dimijivo. Ico dugaacuminaafico acitotiiibo iicaqui. Jaabo diibo sisiminaaco ico acijiruubo. Jaamo ico civojafaño jihacujirahi.

26 Miyanotiro ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinojeyayo adaadutinohachuta.

Jesu Jibeguehi Sifigoma Mihicajirunohallivi.

27 Amiihairyo muguubuhicacuui siiije unuucuunoco: Sifigoma diicadino.

28 Miiro jino uujohe amiihaico neehi: Cajaatyohacho gaigoooco imogomoro emeecimo ijeebiiifañodi diigoma icacuui.

29 Jaanegui dimiyanaagohaalli ico imitifaño agaiisuhachiji, toollico diiciiibo tehesino gañii; imijirunaa difiiti samañogayiro iiti agaiicafotono. Jaanoti imijitiruno faabohoro difi cijigaifaño agaiicafotono.

30 Jaanoti bu dihuse dimiyahuse ico imitifaño agaiisuhachiji quiticiiibo tehesino gañii; imijiruno samañogayiro iiti agaiicafotono. Jaanoti aivo imijitiruno faabohoro cijigaifaño agaiicafotono.*

* 5:30 Jino jilli iiminocoro mooni, imitico deetavedino, eneejiruno.

Jesu J#ibeguehi Gaigooco Ejeevesufinohallivi.

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Tolliro bu siicije nuumo: Cajaanihacho mogaico ejeevesumo, diigoco ejeevesucuunohaameque ihaciqui, noono.

³² Jaarunofaño uujoho neehi: Cajaanihacho mogaico ajevahalliti icatino ejeevesuhachiji diigoco ajeva imitico icisuubo. Jaamaño sifi ejeevesucugoco #icibo diigofañodi ajeva imitico icih.

Jesu Moocaani Momofañodi Monoonicinohallivi Ij#ibogono.

³³ Tolliro bu muguubuhicacuhi, siicijeminaaco unuunoco: Moocaani momofañodi unuucuunoco bañidino diibo imefeenevi, noono.

³⁴ Jaarunaaca uujoho am#haico neehi: Moocaani momofañodi mohoovucidino, niquejefañodi oovicimoro meneedino, toono Moocaani aivoji icaga iicahigo.

³⁵ Tolliro bu jinijefañodi mohoovucidino, toojehallivi Moocaani itihaico ificuunicije iicamaño; bu Jerusale cuumifañodi mohoovucidino, tuucuumi Aivoji#bo Jesu cuumi iicamaño.

³⁶ Tolliro bu ooviciboro: Tañigai seseeteji, needino. Tolli eneeneri sajbaco diinigaijeque seseetesujirahi, nacu bu civutusujirahi jaanucuhu.

³⁷ Jilli ticovonoro: J#ihi, Chahano, monoo. Jaanoti janaanivivi mejeenesucuuno, toono ijiti asaacuuno.

M#ino Minaafico Magaijino.

(Lc 6.29-30)

³⁸ Am#hairyo muguubuhicacuhi, siicije jilli unuunoco: Saafi aallico ifnicaruhachiji, bu diibo aallico finicarujirumo. Tolliro iigaico igañ#suruva, bu diibo iigaico gañ#jirumo.

³⁹ Jaarunofaño uujoho am#haico neehi: Iimit#boma mih#basidino. Ivinaaca jilliro saatoho am#hai imeti agabacuhachiji, saanaagohimeque bu mahaci tolliro bu igabacuqui.

⁴⁰ Tolliro bu cajaatyohacho ico ahaamimoro dicaamoojaco udumiti#cigohachiji, tolliro bu disacoco daaci.

⁴¹ Jaanoti bu tolliro saatoho, fiisetaco minoci kilometro ticovovi satyequi ataj#bahachiji igueeneme kilometro ticovovi satyo.

⁴² Jaanoti bu cajaatyohacho ico siinoco idillumoco daaci, bu duvuduvedino sita ico: Uco tooneguiha presta, noomoro idillumediti.

Diminaaco Gaiji

(Lc 6.27-28, 32-36)

43 Tolliro bu siicije unuunoco muguubucuuhi: Digataavominaafico gaiji. Jaaboro diminaafico dihegue, unuunoco.

44 Jaarunofaño uujoho amiihaico neehi: Amiihai minaaafico magaiji, Moocaanima mihiimaa amiihaico aivonoono onoomoro idaasuno omoonimohallivi.†

45 Jaachiiji amiihai Caani niquejefaño iicaabo seemeti mi-hicaji. Miïro diibo inihibaco iinusuhicahi iimitimohallivi, bu iimimohallivi icano, bu tolliro nijabaco galluhicaabo iimi-hiijimohallivi, bu iimiti iijiminaahallivi icano.

46 Jaanoti bu amiihaico agaijimocoro magaijihachiiji, ¿milli bu ijaadaco magaayicijirahi? Miïro bu impuesto jaadusuminaa imitimo iicarumo tolliro mooninichi.

47 Jaabadiro bu dinahabocoro idilluhachiiji, ¿minoodi imico toono edeetavono? Miïro bu tolliro Moocaanico agaa-jatimeheje tolliro moonifhi.

48 Jaanegui amiihaico neehi: Imimo mihica oono amiihai Caani niquejefaño iicaabo aivo imiibo iicabadi.

6

Jesu Jibeguehi Imihusene Mihicanohallivi.

1 Amiihai imino momooninoco miyaminaa imega momoonidino; jilli amiihaico imityaguequiguiharo. Jaanoti tolli momoonihachiiji amiihai Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco amiihaico acijitih.

2 Jaaneguiha siinoti ucuujivaachumoco siineri adaamususumi faacuuminaacoro gaajasudino: Oono bañisuminaa sinagogajanofaño, callenefeenevi icano omoonifibadi. Jaamo jilli mooninichimo miyaminaa diitoti imino ihiimaaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotiro amiihaico neehi: Jaamaño miyaminaa ico iimono toonorucu dijaada.

3 Jaanoti naha ijoho idaasumoco siinoco adaacihachiiji, toovono daaci, dimiyahuse omooninoco dinanihuse gaa-jacitino iicaqui.

4 Jilli toovonoro deetavo, jaachiiji diicaani niquejefaño iicaabo toovono edeetavonoco aatyimeebere ico ijaadaco ihaciqui.

Jesu Jibeguehi Moocaanima Iimaaco.

(Lc 11.2-4)

5 Jaamo bu amiihai Moocaanima mihiimaasumi bañisuminaafi iicabadi mihicadino. Diibo imeguefhi julleeciniboro sinagogajanofaño ihiimaabo, bu callenejininovi jilli miyaminaa diiboco ihatyimequiguiharo.

† 5:44 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: imino monoo amiihaico imitino onoomoco, imino momooni amiihaico ijiheguemeque.

Miyantiro amiihaico neehi: Toono miyaminaafi obocigoneriro jaaducafutucuuno.

⁶ Jaanoti naha ijoho Moocaanima idiimaajisumi, dimecufano idicafotooboro cuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima iro idiicahigo. Jaachiji diicaani niquejefano iicaabo toovono omooninoco aatyimeebere ico ijaadaco acijiibo.

⁷ Jaabo Moocaanima idiimaasumi jilli miiifoneheje sicamañeheje samañocoro unuucumañocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatimo iicanicibadi: Fine jilli: sihidi ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro eesicinifimo.

⁸ Jaamobadi mejeevadino. Miuro Moocaani imegaviro amiihai midillutinaacaro gaajacuui amiihai mucuujiivaachunoco.

⁹ Jaaneguiha amiihai jilli noomoro Moocaanima mihiimaa:

Moocaani niquejefano idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi ficucafetehi.

¹⁰ Jaafa dihaivoji saahi. Jaafa dijeebi onoobadi eetavocafetehi jinijehallivi, oono niquejefano iicabadi.

¹¹ Miihaico daaci machutaati fafucuvaaciviro.

¹² Jaaboro miihaico mohimitico buusu, oono bu miihai, miihaico imitino omoonimoco toonoco mihimibachubadi.

¹³ Jaaboro miihaico inisunofano ganiisudino. Miihaico imiti iji useti taajasu. * Fine.

¹⁴ Miuro amiihaico sita imitino omoonimoma toonoco mihimibachuhachiji, bu tolliro amiihai Caani niquejefano iicaabo amiihai imitico imibachuji.

¹⁵ Jaanoti amiihai sitaama mihimibachucasitihachiji, bu amiihai Caani niquejefano iicaabo amiihai imitico imibachujitih.

Jesu Jibeguehi Aigahallivi.

¹⁶ Jaabadiro bu amiihai safucuco mahaigasumi amiihai imeque idaasuno miminiyudino, oono banisuminaa omooninibadi. Diito tolli moonifihii amachutinoco miyaminaa ihatyimequi. Jaanegui amiihaico neehi: Toono ijaadaco mihicicuuhi miyaminaa obocigoneriro.

¹⁷ Jaanoti ijoho machutibo adaigasumi dihimeque nitibo imino feedamaje,

¹⁸ miyaminaa machutibo adaigainoco gaajacitimo iicaqui, idiboro niquejefano iicaabo Moocaani ijeevadi samisi diiboma mihicaabo igaaajau. Jaabo ico toono jaadaco aciji.

* 6:13 Sahaamefano janaanici jilli ficuumo: Miuro paryicinoro diino aivoji, mitya dihovosi ufucuro ifinijitino icano, onoonoco.

*Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.**(Lc 12.33-34)*

19 Jijehallivi sihidi busumijeeneque mititibaanidino, deeira ifinisufijehallivi, bu tolliro paryi busumijeene unucufijehallivi, bu tolliro nanivaminaa ananinicinehejehallivi icano.

20 Ivi idihigoro niquejefaño sihidi busumijeque mititibaani, deeira ifinisutihigo, fanoova unucutatihigo, bu nanivaminaa ananifitihigo icano.

21 Miïro amiihai busumijeene iicahigovi, bu amiihai jeebii icajirahi.

*Mofi Imitino, Bu Imino Icano.**(Lc 11.34-36)*

22-23 Miïro saafi ihaalliï iimitiïbo imino icajitirahi. Jaabadiro saafi ijeebii iimitiïbo imihusetihi. Jaabo iimitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeebiiico iimibachuhachiiji imihusetejiiïbo. Moocaani iimogobadi icacujiiïbo. Jaanoti miïno imitico iminobadi mehesicinihachiiji, janaaniciivi aivo imitino.

*Moocaani, Bu Nihibami Icano.**(Lc 16.13)*

24 Miïhaiïnooba miimisiici ihaivojitisima icajitirahi. Miïro saafiico ijiihegueebere saafiicoro gaiijiruubo. Jaabadiro bu sano nihibamico, Moocaanico icano magaiijitirahi.

*Moocaani Iseemeque Teemefiïhi.**(Lc 12.22-31)*

25 Amiihaico neehi: Niji niji amiihai jeebiiïnoco moonidino toono sefari mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tolliro mijiciniïjino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaaniciivi jaaducafatotihii?

26 Eneecau oono joomi caamodi agahafomoco mihiiïfinici, basutirumo, bu abasuno noovaco icitirumo icano. Jaarumoco amiihai Caani niquejefaño iicaabo† diitoco machuco acifihi. Jaamo diito joomi janaaniciivi amiihai majaaducafetehi.

27 ¿Nacu amiihaiti cajaanii siino janaanici ticovovi macaamevetejirahi toono fanoovari niji niji mihicahicanoti?

28 ¿Jaamo collihi amiihai gaachehuri niji niji mihicahicahi? Eneecau oono deecanoco mihiiïfinici, dudicamaaitiruno gaachehunoco eetavotiruno icano.

29 Jaarunaa amiihaico neehi: Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi.

30 Jaabo Moocaani, buhicaga toono ñaavahu jaachiiji bajifaño icano, civohogo iquiticafotonoro cijigaifaño jigasucafotono icarunoco Moocaani imino gaachehuco mijiihacubadi moonihi. Jaanegui amiihaico gaachehunoco

jicujiibo, ajashucani amiihai miyaavogo mihicano miyaminaaco.

³¹ Jaanegui niji niji mihicadino jilli noomoro: ¿Jinejeque jana mamachuji? ¿Jinejeque jana mahaduji? ¿Jinejeque jana mijicafeteji? noomoro.

³² Miiro jihomonehejequere imiyaavogotimo guinehicahi. Jaanoti naha amiihai, amiihai Caani niqejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuuhi amiihai paryi tonehejeri mu-cuujivaachunoco.

³³ Jaaneguiiha Moocaani aivojijaagoviro dijeebico ficu, jaaboro diibo iimogonocoro deetavo icano. Jaadi jari paryi tonehejeque bu gaayiciji.

³⁴ Jaaneguiiha civohogo iicajinehejeri amiihai jeebico niji niji momoonidino. Toono amiihaiti civohogoro finijitihii. Fafucuvaaciviro iima ajashutino icahicacuuno toono niji niji idiicano.

7

Sifi Imitico Needino.

(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ Sitaaco iimiti meneedino, jaachiiji amiihaico bu Moocaani amiihai imiti needino.

² Toono amiihai sitaaco meneehicabadiro bu amiihaico moonijiibo, bu oono amiihai sitaaco mohoovicihicaneriro amiihaico oovicijiibo.

³ ¿Jaabo milli bu dinahabo aallifaño iicano beevagayico daatyimejirahi, dihaallifaño bu iicatuuci cutuucico atyimetiboro?

⁴ Jaabo ijoho dihaallifaño cutuucima idiicaabo, ¿milli bu dinahaboco neejirahi: Juugavi disaa oono dihaallifaño iicano beevagayico ico iciqui, nooboro?

⁵ ¡Bañisuminaafi idiicaabo! Iticoni toono dihaallifaño iicatuucico dñci. Jaadi jari imino adaatyimeebere dinahabo aallifaño iicano beevagayico dñciji.

⁶ Iiminoco imiyaavogotimo jicubadi iicamoco mahacidino, amiihaijaagovi emecafotomoro amiihaico dedaahenidimo. Bu amiihai iimogonoco diito iimitimo faafaimibadi iicamoco mahacidino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguiino Icano.

(Lc 11.9-13)

⁷ Midillu amiihaico Moocaani ihaciqui. Miguiino, jaamo mahatyimehi. Tolliro bu guhugati mocoova amiihaidi ifaayiciqui.

⁸ Miiro idilluubo gaayicifihii, bu iguiinoobo atyimefihii; bu guhugati ocoovaaboco faayicifimo.

9 ¿Nacu icamo saatohoba amiihaiti amiihai seemeneque maahuco idillusumi guisibaco mahacijirumo?

10 ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jiiimocoro mahacijirumo?

11 Miiro amiihai mihimifitirumo iiminocoro amiihai seemeque mahacinoco magaaajahi. jjaanegui imi amiihai Caani niquejefaño iicaabo iiminoco aciji midillumoco!

12 Jaaneguiiha amiihai sitaama imino mihica oono amiihaima diito imino iicanoco mihimogobadi; Miiro tolli Moise tajjiba neehi, bu Moocaani iimaaminaa aamene neehi icano.

Ijene jiihai Aamiji.

(Lc 13.24)

13 Ijene jiihai aamijiriro mijicamaaje. Jaanoti oono guivefaño asatyono jiihai aamiji guiraahi, jiihai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahigoviro sihidi miyaminaa feehicahi.

14 Jaanoti naha fiivojaa asatyono jiihai aamiji, bu fiivojaa asatyono jiihai icano ijene, ajashuno icano. Jaamaño miiidimoro atyimehicahi.

Imohoco Inoovatatiro Magaaajatahi.

(Lc 6.43-44)

15 Amiihai ifico magaihuini oono abañiffimo uujoho Moocaanijaagodi iimaahi eneehicamoti. Diito amiihaijaago saaji ovejamibadi iminifotomoro. Jaarumo fañooto jicumi sifirafimo.

16 Jaamoco magaaajaci omooninehejeti; miiro miiijoho baacuco jaanoti icitatihi, bu añaajeque jariiimohoti icitatihi icano.

17 Miiro paryi iimino imohono iiminocoro noovafihii. Jaabadiro bu iimitino imohono iimitinocoro noovafihii.

18 Iimiho imoho iimitinoco noovajitirahi, bu iimitiho iiminoco noovajitirahi icano.

19 Jaano paryicino iiminoco onoovatino imohonoco mi-hillumoro ciijigaifaño mijigasutahi.

20 Jaaneguiiha diitoco magaaajaci omooninotiro.

Famoovaro Niquejefaño Feejitihii.

(Lc 13.25-27)

21 Famooro oono uco: Aivojiiibo, Aivojiiibo, eneehicamo niquejefaño feejitihii. Iidimoro Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonihicamo feeji.

22 Tufucu agasedi ajashutimo uco neeji: Aivojiiibo, Aivojiiibo, miihai dimemeri mihiimaahicahi, dimomofañodi miihai iimitino ijimico buhi magañihicahi, bu dimomofañodi miihai guiraano sihidi ejeevanehejeque meheetavehicahi icano, noomoro.

23 Jaarumoco uujoho neeji: Amiihaico uujoho gaajatihii. Uuti buhigovi miminifoto amiihai iimitinoco momoonihicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajino Icano.

(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

24 Jaamaño uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onoobadi omooniiho, oono saafi agaajaabo guisibanohallivi iijaco eheetavuubobadi jeevahi.

25 Jaajahallivi aiguuruno, sihidi teehino machituurahi, bu sefano guibuhuba toojahallivi saaurahi icano. Jaarunofaño tooja acutuutihii, tano cuhufono guisibanohallivi cuhufono tano inicuciniumaño.

26 Jaanoti uco guubucuuruubo uujoho onoonoco omooniiho agaajatiihobobadi jiiigaibaahohallivi iijaco eheetavuubobadi jeevahi.

27 Toojahallivi aiguuno, teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano. Jaaneri tooja sano acutuuhi. ¡Jaano sihidaasu! nooboro.

28 Jesu iijiihuguunoco iimivuudi sihidi miyaminaa jabafiitehicauihii,

29 fariseomibadi icatiiho, aivojiiho mityama iicaabo iicanicibadi iijiihobeguehicauneri.

8

Jesu Foojohoma Icaaboco Buheesuhi.

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jaabo Jesu tobai nijequeti iniituuboco sihidi miyaminaa bucasuihi.

2 Jaanaaca diibojaago saauho saafi foojohoma iicaubo. Jaaboro Jesuguino ememuivuuuuboro diiboco nuuhi: Aivojiiho idiimogohachiihi uco dimibachu taguihuvati, nooboro.

3 Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudiihi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.

Jaasumiro diibo toono ifoojohoti buheetecuuihi.

4 Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeediihii miihaiiioobaco diibeguedino, jilliro foobo sacerdoteque difiico dihiifusuto. Jaaboro asigayiti satyooobo Moocanico deecivoto Moise atajiihaubadi, toonoti famooro igaaajaqui toono diguihuvati diihimitucuunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasiminaa Aivojiiho Cojiminaafico.

(Lc 7.1-10)

5 Jaabo Jesu Capernau cuumifaño jicafutuubaaca romanomi amocasiminaa aivojiiho diibojaago asaauuboro diiboco noovauhi:

⁶ Aivoj#bo, tacobim#naafi jaahe idaasuno icahi aiveneri isifa#bo acahi, nooboro.

⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.

⁸ Jaarunaa ihaivoj#bo iimusuuhi: Aivoj#bo, sihidi jeevahi jaabo iijajaagou efeejiruno. Jilliro taj#ba dihiijico jaaneri tacobim#naafi ibuheetequi.

⁹ M#iro bu uujoho icaruubo aivojito iijiguiino icahi, bu jaaruubo amocasim#naa aivoj#boti icahi. Jaamoti saafico: Difo, unuusumi fonic#bo. Jaanoti bu sifico: Disaa, unuusumi bu saanic#bo. Tolliro bu tacobim#naafico: Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonic#bo.

¹⁰ Jilli diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidi jabafituuhi. Jaaboro diibo dojicuti ufuumoco nuubo: Miyanotiro am#haico neehi. Paryi Israel cuumim#naafeenevi aivo jaani miyaavogobadi iicamoco atyimetih.

¹¹ Am#haico neehi, ajashutimo saaji nijequejaagoti, aamijijaagoti icano. Jaamoro niqueje aivojifa#o Abraham, Isaac, Jacob, icamoma acas#vomoro machujimo.

¹² Jaanotinaa niqueje aivojifa#o efeejirumo jilliro jahisi icivohigoviro ga#cafeteji tahigo ataacasimoro igai#ooco oojisujihigovi.

¹³ Jaaboro Jesu ihaivoj#boco nuuhi: Fuucu diijajaagovi jaafa dicoj#m#naafi buheecuji #joho imiyaavogobadi, nooboro.

Jaasumiro tolli diibo unuuno ticovovi diibo buheetecuuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Jaadi Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyimeuhi Pedro baabo sinafeteri iguihuvaugo acaugoco.

¹⁵ Jaagoco ihuseti udud#ciuneriro iguihuva diigoco buuhi. Jaasumiro diigo agai#vuugoro ticovaugo diitoco ejeecivuugo.

Jesu Buheesuuhi Ajashutimo Iguihuvamoco.

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Jaanaa mihijicuudi diibojaa s#vaumo sihidi iimitino meimi ijeeb#fa#o iicaumehejeque. Jaamoco safooro unuuneriro paryi famoocoro buhi gavaracuubo, bu tolliro iguihuvaumoco paryi buheesuubo.

¹⁷ Jaano jilli icauno Moocaani iimaam#naafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jilli unuuno: Diibo ic#hi moniinovaha#ooco, bu moguihuvaha#ooco icano.

Jesuma Ufuujirumo.

(Lc 9.57-62)

18 Jaanaa Jesu atyimeuhi diibohallidi sihidi miyaminaa emecuvuunoco. Jaanegui tajjibaubo onogoomuuaivi ifatyequi.

19 Jaanaa Moise tajjiba gaajaminaafi Jesujaago asaaboro diiboco noovauhi: Jjibogominaafi, iima uujoho feejirahi ijoho ofoohigovi, nooboro.

20 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajihimi ihojinoma icahi, bu joomi ihicunoma icahi icano. Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iinigaico conoovi isiucarujirumaño chahahi, nooboro.

21 Jaadi bu saafi ijibogominaaototi diiboco nuuhi: Aivojibo, jaafahiica iticoni guhirubi iguijevedihivi icidihica, nooboro.

22 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ijoho tadyojicuti disaa. Jaanoti jaafa tahi diito ifinijitino fiivoma iicatimo iguijeve-meque ciji, nuuruubo.

Jesu Sicutusuhi Guibuhuba, Tyuucal Icanoco.

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Jaaboro Jesu imeenegafaño jicafutuuhi ijibogominaama.

24 Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuaiahallivi. Jaano ityuucari imeenega niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño cigahicauhi.

25 Jaanegui ijibogominaa diiboco aaicusuumoro nuuhi: jAivojibo, mihaico taajasu! Jino miniitucuuhi, noomoro.

26 Jaanegui iimusuubo: ¿Collihi mihiguetehe? jAjashucani amihai miyaavogo! nooboro.

Jaadi agañiivuuboro iguibuhubaco iibaubo, bu imuuaico iibaubo icano. Jaasumiro sano paryi sicutuuno.

27 Jaaneri diito sihidi ajabafituumoro nuumo: ¿Coyomo miyaminaafi fine jaani jino guibuhuba, bu muuai icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

Gadara Miyaminaa Emeimivatuumo.

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Jaabo onogoomuuaivi Gadara jinijevi ifutuubaaca miimisiici gaifiimisi cihojinojaa iicahicauhigoti diibojaagovi saauhi, iimitino ijima ijeebifaño iicaumisi. Jaamisi sihidi jeevano sifiramisi. Jaamaño mihaiñooba toojiri feehicautihi.

29 Jaamisi asaamisiro ticovauhi ocoovadiivomisi: ¿Collihi mojaago saahi, ijoho Jesu Moocaani achi idiicaabo? jJaabo juu saahi mihaico imegaviro idaasunisiici gaifiimisi cihojinojaa iicahicauhigoti diibojaagovi saauhi, iimitino ijima ijeeo mooniqui? noomisiro.

30 Jaamañoti fiitino icaumo sihidi faafaimi machumoro iiguumo;

³¹ Jaamoro diito iimitino ijimi Jesuco dilluuhi: Miihaico buhigovi agañijihachijiji, jaatyo faafaimifañoro miihaico gallu, noomoro.

³² Jaanegui Jesu: Jii tahi diitofaño mofoo, nooboro iimusu-
uhi.

Jaanegui diito iimitino ijimi diitisifañoti ihiinumoro ifaafaimifaño fuuhi. Jaasumiro diito paryi ifaafaimi ifagajiti muuaifaño aaifuumoro paryi macaniuhi imuaifaño.

³³ Jaamo diito ifaafaimi toomominaa diito tolli iicaunoco aatyimeumoro jinoomoro cuumijaago ufuumoro jii bugutuuhi tolli ifaafaimi iicaunoco, bu diitisi ijimima iicaumisi tolli iicaunoco icano.

³⁴ Jaanegui tuucuumioto paryi Jesujaagovi asaamoro dii-
boco galluumo, ijiinijeti buhigovi ifeequi.

9

Jesu Buheesuhi Idino Isifañiboco.

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Jaanegui Jesu meenegafaño ijicafutuuboro ufuubo ifutuuhi onogoomuuaivi iicacuumi iicauhigo.

² Jahi diibojaago sivaumo saafico idino isifañiubo icigaijefaño siuciniuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuuhi: Guihi, quehecuto, dihimiti ico imibachucafutucuuhi, nooboro.

³ Jaanoco tajiba caatiniminaati saatoho uguubuumoro ijeebifañodi nuuhi: ¿Milli jaani Moocanico imitino moonihi ihiiimaari? noomoro.

⁴ Jaanoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihica imiticani mehesamaahi?

⁵ ¿Tihicani jana amihaidi, dihimiti imibachucafutucuuhi onono, gañiivoobo digo onono?

⁶ Eneecau bu amiihaico ifusuqui uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jinijehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro, idino isifañiuboco nuubo: Gañiivoobo dicigaijeque dicitibo diijajaago fuucu, nooboro.

⁷ Jaasumiro idino isifañiubo icigaijeque hiciuboro iija-
jaago fuucuhi.

⁸ Jaanoco miyaminaa aatyimeumoro sihidi iguiumo. Jaamoro Moocanico imuumo miyaminaafico tomityaco aaciunohallivi.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jaamañoti Jesu ufuubo, atyimeuhi Mateo onooboco, im-
puestoco ajaadusuhicaumañeri giciniuboco. Jaaboro diiboco
nuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.

Jaanegui Mateo agañiivuuboro diibo dojicuti fuuhi.

10 Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo giciniubo cojiri, bu sihidi saato ho impuesto jaadusuminaa, bu saato ho imitiminaa icamo asaumoro Jesu ijibogominaama icaubo cojivi casicamaaivauhi.

11 Jaanoco fariseomi aatyimeumoro ijibogominaaco dillu- uhi: ¿Milli jaabo oono amihai jibogominaafi machuhi imp- uesto jaadusuminaama, bu saato ho imitiminaama icano? noomoro.

12 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatimo, taabuminaafico imogotatihi, iguihuvamoro taabuminaafico imeguefihii, nooboro.

13 Eneecau mofoomoro jino Caatinihaamefaño jilli onoonoco magaajato: Uujoho imeguehi sitaaco mihidaasugonoco. Jaanoti imogotatihi jeecivo asimico magaicuumoro mejeecivonoco. Miuro: Uujoho imino icahi, onoomoco cuhuvaqui saatihii. Iimitimeguiiha saahi iimiti ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Jaanaaca Jua Nitiminaafi jibogominaa Jesujaago asaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Jana milliti mihai, bu fariseomi jibogominaa icamo machutimo mahaiganicinaaca dita aigahicatihii? noomoro.

15 Jaanegui Jesu diitoco ooviciuboro iimusuuhi: ¿Nacu- uhu taabava jibaimojaago ucuuhuvamo idaasuri machutimo icanicijirahi; diitofeeneri aiji iicanohachuta? Jaanoti naha icajinehiica uujoho udumiticicafotodihivi idaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

16 Miuro mihaiñooba bobaryuri eedechehu gaachehuco maahunitatihii bobaryu fañoviro iguiyacafeteneri eedeene agallivejiruneguiiha. Jaaneri toopaaje janaaniviro guiraatejirahi.

17 Jaabadiro bu mijoho bofaihu aivofaihuco eedejutafaño ficutatihii. Jaanoti tolli momooniruva tujutaje jerucamaaijirahi. Jaaneri tujutaje, bu ihaivofaihu icano gañicafetejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi. Jaaneri fanoociro icafihii, nooboro. Jilli Jesu nuuhi eedeeljibogonoco mejeevesumoro bohono jibogoco meheetavequi.

Jairo Aicigai, Bu Jesu Gaachehuco Ududicigo Icano.

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jilli Jesu nuunaaca judiomi aivojibo agaseuboro diibo imegavi ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicigai jaachijiro gui- jevecuuhi. Jaarunaaca ijoho ofooboro diigohallivi dihuseque ificuuneri siino dojicuviro buheetejirugo, nooboro.

19 Jaanegui Jesu agañiivuuboro diiboma fuubo ijibogominaama.

20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseeci motihaiti mificabaci idinohachuta tijeheri iicaugo ibujinaagoti asaaugoro Jesu gaachehujinibaco dudicivauhi.

21 Jilli igaachehujinibaco ududicineriro: Buheeki, noogoro eesamaahicaumaño.

22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aatyimeuboro nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.

Jaasumiro diigo buheetecuuhi.

23 Jaanaa Jesu ihaivojibo ijafaño ifutuubo atyimeuhi masiminaaco diigoco iciqui igaiyiciumoco, bu miyaminaa ataacasimo ocoovadiicininoco icano aatyimeuboro

24 diitoco nuuhi: Jahisivi mihiino mero guijevetigo bago-
caja jilliro cigago, nooboro.

Jaaneri diibediti miyaminaa jejebacasiuhi.

25 Jaarunaa Jesu diitoco jahisivi ihiinusuuboro fañoovavi ufuuboro diigoco ihuseti agaayicuboro gañiyiciuhi. Jaasumiro diigo gañiivuui.

26 Jaano paryi toojiinijeri gaajacafutuui diibo tolli omoonuuno.

Jesu Buheesuhi Aatyimetimisiko.

27 Jaabo toojati ihiinuuboro Jesu ufuuboco miimisici aatyimeutimisi bucasiuhi coovadiicinimisiko: Misico didaasugo David Iyaachi, noomisiko.

28 Jaanaa Jesu jaahevi jicafutuubojaago fuumisi. Jaamisico dilluubo: ¿Nacuhu amisi mimiyaaveguehi toonoco omoonijirunoco? nooboro.

Jaanegui diitisi: Jihhi Aivojibo, noomisiko iimusuuhi.

29 Jaanegui Jesu diitisi aallinoco ududicuboro nuuhi: Jaafa amisi miyaavogobadi icano, nooboro.

30 Jaasumiro diitisiko ihaallino iminutuui. Jaaboro Jesu diitisiko faguui: Jeedihahi mihaiñoobaco muguubusudino, nooboro.

31 Jaarunofaño ufuumisiro jibuguumisi paryi toojiinijeri Jesu omoonuunoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatiboco.

32 Jaamo iinuumaacaro saatoho sivauhi Jesujaago ihi-
imaatibo iimitino ijima iicauboco.

33 Jaaboco Jesu buhi agañudi jari diibo ihiimaahicautibo jari iimaauhi. Jaaneri miyaminaa sihidi ajabafituumoro nuuhi: Aivo Israelfaño atyimeratatino jilli icano, noomoro.

34 Jaarunofaño fariseomi neehicauhi: Jaani iimitino jimico buhi gañihicahi, diito aivojibo mityariro, noomoro.

Jesu Miyaminaaco Idaasuguehi.

³⁵ Jaanaa Jesu fahigovadi feehicauhi faacuumivariro, bu imiidi cuumineri icano igooboro sinagogajanofaño jibogooboro. Moocaani aivoji iijico jibogooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco buheesuuboro icano.

³⁶ Jaabo miyaminaaco aatyimeuboro diitoco idaasuguubo, idaasuno iicaunoti, niinovano iicaunoti, bu oono ovejami itoomominaafima achahamo icanicibadi iicaumaño icano.

³⁷ Jaaboro itoomominaaco nuubo: Miyanotiro, imiyaavogotimo ajashutihi. Jaarunofaño idudicamaajeminaa midihi diitoco icijirumo.

³⁸ Jaaneguiiha ihabajaabo Moocanico midillu dudicamaajeminaati igalluuqui ihicivaqui, nooboro.

10

Jesu Ichi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idino.

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jaaboro Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici icamo ijibogominaaco ucuuhuvauboro imityaco aciubo, iimitino ijimico buhi igañhicaqui, bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano ibuusuhicaqui.

² Jaamo ijibogominaa momono jino. Iticoni Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo. Jaabo nahabo Andre, bu Jacoobo onoobo, inahabo Jua icano Zebedeo seemenetisi.

³ Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto jaadusuminaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu Lebeo icaruuboco Tadeoti omomoniubo,

⁴ bu Simon onoobo cananistamiobo, bu Juda Iscariote onoobo Jesuco aaciujibo icano.

Jesu Iminisuminaaco Jibogovi Galluui.

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesu iminisuminaaco jilli nooboro galluui: Judiomi iicatimo jinijeaago mefeedito, bu tolliro samaritanomi cumico majaahavedino.

⁶ Israel cuumi miyaminaa ovejamibadi imitaumojaagoviro mofoo.

⁷ Jahigo jibogomoro mofoo; Moocaani aivoji fiitivucuui, noomoro.

⁸ Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu uchuumucumoco buheetesumoro mofoo, fojohoma iicamoco imibachumoro mofoo, bu iimitino ijimico buhi gañimoro mofoo. Amihai jilli ticovono jino mityaco magaayicahi; jaaneri momooninoco majaadusudino.

9 Jaamo oroco, bu nihibamico, bu cobrebaco icano masatyedino,

10 bu lleegucubaco j#haiguiha masatyedino icano ivi idi#jacoro masatyo sajaacoro caamoojaco. Bu tihai#pajebaco, queseibaco icano masatyedino. Mi#ro dudicamaajeminaafi imachutaama icafhi.

11 Jaamo am#hai cuumivi mihifutusumi, bu allio cuumivi mihifutusumi icano, miguiino iimihusene miyaminaafico. Jaabo i#jafa#oro mihica tuucuumiti mofotino#hachuta.

12 Jaajafa#o mijicafotomoro sajeeb# icaco imogomoro midillu.

13 Jaano toojaminaadi iimihachii# diitedi mejeevesu toono sajeeb# ica dilluco. Jaanoti iimogotihachii# toono sajeeb# ica dilluco dojicuviro mihici.

14 Jaanoti bu am#haico agaayicigotihachii#, bu uguubu-gotihachii# icano, toojati mihiinomoro tuucuumiti mihi-inomoro am#hai tihai#oguiino jii#ico diitojaagovi matatacu #babadi iicano.

15 Miyanotiro am#haico neehi. Jaadufucu iicadi aivo tuucuumi sihidi jeevano aam#cafeteji Sodoma, Gomorra icaucuumije miyaminaa janaanivivi.

I#hevejineheje.

16 Memeeci, uujoho jino am#haico galluuhi oono ovejami jicumifeeneri iicanicibadi. Jaanogui mihimibaicin#cu oono jii#imo iicanicibadi. Jaarumo imimoro mihica nim#ihumi iicanicibadi.

17 Esicinino mihica, am#haico miyaminaa aciji aivojito usenefa#o. Jaamoro am#haico aamijimo sinagogajanofa#ovi.

18 Jaamoro am#haico satyejimo taj#baminaa imegavi, bu imiya aivojito imegavi icano tahalliti. Jaamo uuditi mihiimaahi diito judiomi imefeenevi, bu judiomi iicatimo imefeenevi icano.

19 Jaamo am#haico aivojito imegavi aacisumi: #Milli neeji? noomoro gaihu#ba mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidi Moocaani am#hai jeeb#fa#o mihiimaajinoco ficuji.

20 Jaamo am#hai mihiimaajino icatino jilli am#hai jeeb#fa#oti am#hai Caani niquejefa#o iicaabo Gaija iimaaji, nooboro. Jaadi nuubo mohimegavi iicajinehejediti

21 Miyaminaa inahabom#coro moonisuji, bu caanimi iseemequere moonisuji. Jaabadiro bu iseeme caanimi#jaagovi isi#fira#omoro chuumusujimo.

22 Jaasumi faaboho miyaminaafi am#haico j#heveji tahalliti: Jaaruno tolli icarunofa#o ejenauboro allibavi afatyotoobo taajaji.

23 Jaamo saacuumifa#o am#haico ubucasisumi siicuumi-jaagovi magaa. Jino miyanotiro am#haico neehi: Uujoho

Miyamınaafibadi Ifiivuubo saaji amiihai paryi Israel jiniije cuumineri mofoomo tuucuumijeque mihimivotinaacaro.

²⁴ Miiro cajaanii ijibogominaafi allinohocivi jeevatatiji, bu cojeecivominaafi ihaivojii bo janaaniciivi jeevatatiji.

²⁵ Jaanegui ejevamaaisuubo ijibogominaafi ticovovi iicacuuneriro imo imo iicaqui, bu ijeevovominaafi ihaivojii bobadi iicacuuneri icano. Miiro iijaminaa aivojii bo icaruuboco ijimi aivojii bo neehicamo, imi fi jaana, ¿milli iyotoco?

Miiro Fine Mihiguijirahi.

(Lc 12.2-9)

²⁶ Jaanegui miyaminaaco mihiguidino miiro chahano aivo otoovono agaajaciratino, bu chahano afatanicinino gaa-jaciratino iicano.

²⁷ Jino civohigo uujoho amiihaico onoonoco amiihai cuuje eseseehigovi monoo. Jaanoti bu toovono onoonoco amiihai foovono mocoovadiivo iija niibahucuvi mofoomoro.

²⁸ Mihiguijirahana oono miyaminaa ifico agaicaaufimoco. Jaarumo ijeebii co gaicaaujitirumo. Jaanoti naha idibocoro mihigui allio ifico agaicaauboro, bu tolliro ijeebii co cijigaifaño iguijenijiruuboco.

²⁹ Miiro miimisiici joomisico sajehegayiro manaajenicihi. Jaarumisiti saafiba guijevetatiji amiihai Caani niquejefaño iicaabo onootimañohiica.

³⁰ Miiro paryi amiihai nigai ijeene paryi oovocinicuuhi sajehesari.

³¹ Jaanegui mihiguijirahana. Miiro amiihai janaanici ma-jaaducafetehi ajashutirumo joomi allinohocivi.

Jesu cristoco Miyamınaafeenevi Miyaabo Onoomo.

(Lc 12.8-9)

³² Paryi famooro miyaminaa imefeenevi uuditi imino ihi-imaamoditi, bu uujoho ufucu imino iimaaji niquejefaño iicaabo Guihirubi imefeenevi.

³³ Jaanoti miyaminaa imefeenevi uco utuunamaaimoditi, bu ufucu uujoho tuunamaaji Guihirubi niquejefaño iicaabo imefeenevi.

Jesu Dugaacusuminaafi.

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Uco jiniijehallivi sajeebii icaco sivaabo, noomoro mehesicinidino. Uujoho sajeebii icaco sivatiji moonicasicoro sivahi.

³⁵ Miiro gaifico caanima moonicasisuvahi, bu gaigooco seejima moonicasisuvahi, bu iyaajaco ibaabama moonicasisuvahi.

³⁶ Jaaneguiha cuhuva famoovaro iyotomaryo minaa taavacasiji.

³⁷ Jaanoti bu tajanaanivicivi caanico, seejico icano agaijiibo tatyaha icajitihhi, bu illico, illeque icano tajanaanivicivi agaijimo tatyha icajitino.

³⁸ Jaanoti bu ifiico sefano eesiciniiibo tadyojicuti ofootiibo tatyaha icajitihhi.

³⁹ Jilli ifiicoro atajasugoobo ifiico mitasuji. Jaanoti tahalliti ifiico imitasuubo ifiico taajasuji.

Ijaadaco Magaayicijino.

(Mr 9.41)

⁴⁰ Moocaani iiji jiiibogominaaco agaayicimo, bu uco gaayiciji. Jaamo uco agaayicimo, bu uco agalluuboco gaayiciji.

⁴¹ Jaanoti bu Moocaani iimaaminaafico Moocaani galluminaafi iicaaboco imino agaayiciiibo, Moocaani iimaaminaafico ajaadufiyomonoco gaayiciji. Jaabadiro bu imihuseebe asaaboco diibo iimihuseneque agaajamaño imino agaayiciiibo, diibo imihuseebeque ajaadufiyomonoco gaayiciji.

⁴² Jaanoti bu cajaanohacho tatyati obocigotiruubo tadyojicuti ofooboco sicufaihuri iisumo miyanotiro ijaadama icaji.

11

Jua Nitiminaafi Agalluumo.

(Lc 7.18-35)

¹ Jaabo Jesu motihaiti miimisiicidimo iicaumo iminisuminaaco ijiiibeguehicaudi toonoti fuubo toojiinjeko cuuminovi jiiibogooboro ifeequi.

² Jaanaaca Jua civojafaño iicaumañoti guubuuhhi Cristo imino mooniiiboro efeehicaunoco. Jaaboro saatohoti ijiiibogominaati galluubo Jesuco imeecitequi.

³ Diiboco idillutequi: ¿Naa ijoho onoo Cristo asaajiibo? ¿Naacu sifiiquehiica meteemeji? noomoro.

⁴ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco mijiiibogoto mahatyimeneque, muguubunoco icano.

⁵ Mijiiibogo millii aatyimetimo aatyimeneque, ijigotimo ijuehi, ifoojohoma iicamo iguihuvatii imibachucafetehi, bu inohojino uguubutimo guubucuuhhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanoti iidaasumo jiiibogocafetehi taajasujiiibogoco.

⁶ Imicani icajiibo uuvi ejeevevetiibo.

⁷ Jaamo ufuunobuunati miyaminaaco Jesu Juaditi neehicauhi: ¿Jinejeque nacu amiihai memecituuhhi sicaihigo

iicahigo? ¿Saafi noofaijicuco guibuhuba iguibuhucinibadi iicaaboco?

⁸ ¿Nacu, miyaminaafi iminoonoco jicinuboco? Miro amihairyo magajahi iminoono ijcinimo aivojito iijanofaño icafih.

⁹ Jii, ¿jinejeque nacu memeecijeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafico? Jiihi, miyaano, Moocaani iimaaminaafi janaanici iicaaboco.

¹⁰ Diibo Juaditi Caatinihaame jilli onoobo:

Uujoho tajibogominaafico tahimegavi galluui, dihimega jiihaico iimibachuui.

¹¹ Miyantiro neehi, paryicino miyaminaa iicaumoti, bu iicamo Jua Nitiminaafi janaanici aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumiti sihidi ejeevatiibo niqueje aivojifaño Jua janaanici sihidi jeevahi.

¹² Jua Nitiminaafi asaunobuunati jisumihachuta niqueje aivoji iminootineheje icahi, bu imityariro gaayiciguehicamo icano.

¹³ Miro paryicino Moocaani iimaaminaa, bu Moise tajiiba icano aivojiti iimaauhi Jua agaseunohachuta.

¹⁴ Jaanoco mimiyaavogohachiji, miro diibo Jua, jaadi Moocaani iimaaminaafi Elia saajiibo unuubo.

¹⁵ Amihai nohojima mihicamo uco muguubu.

¹⁶ ¿Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? Jii, jilli fine ooviciji oono seeme anaajenicihasaño acasicamaaimoro abañamaaimo igataavominaaco ocoovadiicinibadi:

¹⁷ Amihaidi siruuco miguisicuurahi. Jaarunaa mijibaiminitih, bu idaasu masinoco amihaidi mamasi vacuurahi. Jaarunofaño mataatih, noomoro iicanibadi jeevamo.

¹⁸ Miro Jua asaaubo aagafiboro machuutih, bu aivo-faihuco adutih icano. Jaaruuboco amihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi.

¹⁹ Jaanobuunati bu uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaaboco machuubo, aduubo icano. Jaaboco amihai uco: Machufiibo, adufiibo imitinaa, bu impuesto jaadusuminaa gataavominaafi icano, meneehicahi. Jaarunofaño Moocaani gaaja ifusucafetehi omooninofañodi.

Aivo Uguubutino Cuumininaa.

(Lc 10.13-15)

²⁰ Jilli nooboro Jesu ticovauhi ihibaabo tuucuumijevi aivo sihidi ejeevano aatyimerafitino mityaco omoonihicau cuuminoco, tuucuumije miyaminaa iimitico ejeevesuutinoma iicaubo.

²¹ Idaasucaniji ijoho Corazin cuumi! Idaasucaniji ijoho Betsaida cuumi! Miro Tiro, Sidon icauno cuuminovi,

amiihaifeenevi eheetavocafetehinino mitya iheetavocafuturuva, siicije imitico jeevesucuujiromo. Jaamoro ifusucuujiromo idaasu gaachehunoco ijicamaaimoro, bu baiguijinoco ejeemere icano iimitico ejeevesucunoco ifusumo.

²² Jaarunofaño amiihaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi amiihai aivo Tiro, Sidon icano miyaminaa janaaniciivi ma-haamicafeteji.

²³ Jaanoti ijoho Capernau cuumi; ¿fine uujoho niquejefaño gañiivicafeteji, noonoro deesicinahi? Jaarunofaño guinoviro niitusucafeteji guijeveminaa iicahigovi. Miiro Sodoma cuumivi ivi eheetavocafutuuno aatyimerafitino mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi jisumihachutahiica icajirahi.

²⁴ Jino amiihaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amiihai Sodoma jinijeo miyaminaa janaanici momoonicafeteji.

*Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisi.
(Lc 10.21-22)*

²⁵ Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Ico imehi, Moocaani niqueje Aivojibo, bu jinijeo Aivojibo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaaJaminaaditi, bu jijeohesicinima iicamediti icano afataninoco, jilli ticovo jeehiba iicamocoro dihiifusuhi.

²⁶ Jiihi, Guihi, ijoho tolli idiimogobadi.

²⁷ Guihirubi uco paryi fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotiro aivo miihaiñooba Illico gaajatih. Idiiboro Caani gaajahi. Jaabadiro Caanico miihaiñooba aivo gaajatih. Idiiboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi imeguehi agaa-jasunoco.

²⁸ Tajaa masaa oono paryicino amiihai amiihai dudicamaajeneri, amiihai fiisetaneri icano miniinovatomo, amiihaico uujoho jaguisisuqui.

²⁹ Magaayici amiihaico uujoho atajjibanoco. Jaamoro uuti magaaja, ajaabicifinoco, bu tajeebi isicunoco icano. Jaamo amiihai jeebico majaguisisujinoco mahatymehi.

³⁰ Uujoho amiihaico atajjibano, sihidi jeevatih isatyo, bu amiihaihallivi ificuuno aivo ijeevesutih icano.

12

*Ijibogominaa Jaguisifucusumi Arrozbadi Ejeevano Trigo Noovataco Ichi.
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)*

¹ Toodihivi Jesu jaguisifucu basatafeenedi iigooboro feehi-cauhi. Jaanaaca ijibogominaa ajeba aivuunegui ticovaumo trigo noovataco icimoro ifayinoco amachumo.

² Jaanoco fariseomi aatyimeumoro Jesuco nuuhi: Meeci, dijbogominaa jaguisifucu eheetavusutatinooco dudicamaajeque eetavehi, noomoro.

³ Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amiñhai aamefaño memeechicatihi safoono David inahaboniminaama aajebavausumi omooninoco?

⁴ Miïro Moocaani iijafaño ufuuboro machuubo jeeçivo imimaahunoco, miïjoho amachutatirunoco diibo, bu igataavominaa icamo amachujitirunoco idiïmoro sacerdotemi amachufinoco.

⁵ ¿Nacu bu Moise tajiba aamefaño onoonoco memeechicatihi, sacerdotemi Moocaani iijafaño jaguisifucu icarunaaca jaguisitimo iicaninoco? Jaaruno imiti iicatinoco.

⁶ Miïro amiñhaico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani iija janaanivi ejevano.

⁷ Miïro amiñhai magaajatihi Caatinihaame jino jilli eneejirunoco: Uujoho imeguehi mihidaasugonoco. Jaanoti asimico magaisiraicimoro mejeecivonoco imogotihî, onoonoco. Miïro toonoco magaajaruva oono milli imitico omoonitirumoco iimiti meneejitirahi.

⁸ Miïro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo bu tolliro jaguisifucuhallivi mityama icahi.

Ihuse Ifigatyuubo.

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Jaadi Jesu toonoti ufuubo sinagogajafaño jicafutuuhî.

¹⁰ Jahigo icaubo saafi miyaminaafi ihuse ifigatyuubo. Jaanaa Jesuco siibadi iicanoco omooninoco aatyimemere ñfurumo toonohalliti diiboco imooniqui iimuguumoro diiboco dilluumo: ¿Naa, jaguisifucusumi iguihuvaabo buheesuco meheetavejirahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhî: ¿Nacu cajaanoty amiñhaiti saatoho amiñhai jooi oveja jaguisifucusumi jacohojifaño ihacuturuva mofoomoro mihicitejitirahi?

¹² Jaanoti miïro miyaminaafi oveja janaanivi jaaducafetehi! Jaamaño jaguisifucusumi imino momooninoco meheetavejirahi,

¹³ nooboro ihuse ifigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nuubo. Jaanegui diibo ihuseque afalliricaruuneri tsumiro imituuhuse saanaagohuse iicabadi.

¹⁴ Jaasumiro ifariseomi ufuumoro iimaacasiuhi Jesuco iguijeniqui.

Jesuditi Onoono.

¹⁵ Jaanoco Jesu agaajaciuboro toonoti sihigovi fuubo. Jaabo sihidi miyaminaa bucasiuhi. Jaamo paryi iguihuvamoco Jesu buheesuuboro feehicauhi.

16 Jaaboro diitoco: Uujoho diibo iicanoco m̄ico mij̄beguedino, nooboro diitoco faguehicauhi.

17 Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli unuuno imiyacafetequi:

18 Jaani tajeecivominaafi uujoho ic̄ibo. Jaaboco uujoho agaij̄boro diiberi imo imo iicaabo. Diibohall̄vi tagaijaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco cuumino miyaminaaco j̄begueji.

19 Jaaruubo ñaājitībo, coovadiinamaaijitībo icano. M̄haiñooba ihiimaaco guubujitihi cuumino j̄haiñovi.

20 Aivo gañ̄cafetejitino buiga m̄vi iquisivuruno, bu jaabadiro jabacarurajitino cuugahuba jari inifuturuno. Jarihiica iimi aivojico eheetavusunohachuta.

21 Jaadi naha jari paryi j̄inije miyaminaa diibocoro esic̄incuuj̄i, unuuno.

Jesuco Iji Mityama Icaabo Noomo.

(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Jaanaaca Jesujaago sivaumo ihaall̄ino aatyimet̄ibo, ihiimaat̄ibo icano, iimitino ij̄ma icauboco. Jaaboco Jesu buheesuhi. Jaaneri atyimecuubo, bu iimaacuubo icano.

23 Jaaneri paryi miyaminaa ajabafiituumoro nuuhi: ¿Nacu fine jaani David Iyaachi fine? noomoro.

24 Jaanoco fariseomi uguubuumoro nuuhi: Jilli jaani iimitino ij̄mico buhi gañ̄hicaabo, diito aivoj̄bo Beelzebu mityariro, noomoro.

25 Tolli noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: Sahaivoji minooci udugaavonoro sanomi imoonicasiruva guenene icatinoro goovano finijirumo. Jaabadiro bu cuucuumihacho, bu sajaminaaro icano fahigovavi idugaavuruva guenene icajitirahi.

26 Jaabadi ¿milli bu Satanas ificoro buhigovi gañ̄jirahi? Jaanoti jilli imooniruva, ¿milli bu imitya guenene icajirahi?

27 M̄ro am̄hai uco meneehicahi uujoho iimitino ij̄mico Beelzebu mityari buhi agañ̄no meneehicahi; ¿Jaano bu tolli iicahachij̄i, m̄joho nacu oono am̄hai j̄bogominaaco mityaco acihicahi diitoco buhi igañ̄hicaqui? Jaamaño bu diito tolliromo omoonimaño imino gaajaveechuno am̄hai guiraano aivo mimitanoco.

28 Jaanoti naha uujoho imitino ij̄mico buhi gañ̄hicahi Moocaani Gaija mityafeenedi. Jaamaño toono gaajasuhi Moocaani aivoji mitya am̄haivi agasecuunoco.

29 ¿Milli bu sifi esefaabo ij̄fafaño ofooboro inehejeque dum̄ic̄ijirahi iticoni diiboco s̄itīboro? Jarihiica naha diiboco isis̄iboro inehejeque dum̄ic̄ijiruubo.

³⁰ Jaamaño tajaagodi iicatimo taminaa. Jaabadiro bu tajaagovi misivatimo buhigoviro magavaracusuhi.

³¹ Jaanegui amihhaico neehi: Miyaminaaco paryi fanoova imitico unuuruno buusucafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitimo ihiimaano toono naha aivono ufucuro buusura-jitihhi.

³² Jaabadiro bu cajaatyohacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno buusucafeteji. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo buusura-jitihhi jijehallivi, bu ufucu sijehallivi icano.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.

(Lc 6.43-45)

³³ Mihiro iimino imoho, iiminocoro noovanicihhi. Jaabadiro bu iimitiho iimitinocoro noovahi. Jaamaño imohoco inoovatiro magaajatahi.

³⁴ Jiinimomi cuumi mihicamo! ¿Milli bu iiminoco mihiimaajirahi, imitaminaa mihicamo? Mihiro iiji iimaanicihhi ijeebifafano agahaficininoti.

³⁵ Mihiro iimino miyaminaafi iiminocoro iimaanicihhi iimino ijeebifafano iicanoti. Jaanoti bu iimitino miyaminaafi imitino iimaanicihhi ijeebifafano iimitino iicamaño.

³⁶ Jaanegui amihhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi, famooro magaajaji oono iminootino mihiimaahicanehejeque.

³⁷ Mihiro dihiimaariro daaducafeteji, bu dihiimaariro imiibo, bu imitiiibo noocafeteji.

Imitino Miyaminaa Aatyimerafitino Mityaco Dilluhi.

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomoto, bu Moise tajiba gaajaminaaoto icamo: Gaajaminaafi, miikai mihimeguehi aatyimerafitino mityaco gaajabadi iicanoco edee-tavonoco, noomoro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhhi: Jeedi fine iimitino miyaminaa saaficoro imiyaavogotatimo dilluhi aatyimerafitino mityaco gaajatabadi iicanoco; Jaaruno gaajata acirajitihhi, idinoro Moocaani iimaaminaafi Jonas gaajata acicafeteji.

⁴⁰ Mihiro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebifafano mifucuci, safucu cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu fucuo fucuva icano iicaubadiro, bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jiiinije cidifafano icaji mifucuci, safucu icano cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu icano fucuo fucuva icano.

⁴¹ Jaadi Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañiveje. Jino jisumio miyaminaaco udugaacudi. Jaamoro diito idasuno iicajihhi diitoco oovicijimo; Mihiro Ninive miyaminaa

iimitico ejeevesuumoro imino icauhi Moocaani jibogoco agalluunoco diitoco Jonas ijibuguusumi. Miro Jonas janaanici uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

42 Tolliro bu ufucu tehesino jiniije aivojigo gañiveji jaadusufucusumi jino jisumio miyaminaa imitico emeecidi. Jaagoro diitoco idaasuno icajihigo oovicijigo; Miro diigo aivo tehesino jinijeti saauhi, Salomon gaajaco uguubuvaugo. Miro Salomon janaanivi uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimitino Iji Siino Uhuuminicino.

(Lc 11.24-26)

43 Miro iimitino iji miyaminaafiti ihiinooboro foonicibo ifihigaimañehejedi ijaguisiqui guinooboro. Jaarunoco aatymetiboro siino esamaaifibo:

44 Siino dojicuviro tahigoti asaahinihigo taajajaagovi uumiji, nooboro. Jaabo dojicuviro agaseebe miyaminaafi jeebico atymefihi, iija sicaija, imibachucinija, iguijaacinijabadi iicaaboco.

45 Jaanegui ofooboro siino icitefibo sahuse juugahuseti miimisiici idino aivo diibo janaanivi iimitino jimico. Jaamoro paryi sahi diibofaño ofoomoro icatonicimo. Jaaneri diibo iticoni iicauno janaanici aivo imitino minifetefihi. Jaabadi icajimo jito iimitino miyaminaa.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

46 Jaabo Jesu miyaminaamahaica ihiimaacarehiica gaseumo seejima inahabomi. Jaamo diiboma ihiimaacqui omoonimo jahisiro icauhi.

47 Jaanaa saatoho diiboco jibuguuhi: Diiseeji, bu dinahabomi icamo oono jahisi icahi. Jaamo ima iimaajirahi, noomoro.

48 Jaanegui diibo nuuhi diiboco tolli nooboro ijibuguuboco: ¿Mijoho taaseeji, mijoho tañahabomi?

49 nooboro jibogominaaco itiduuboro nuubo: Jito taaseeji, tañahabomi icano.

50 Miro cajaaniyohacho Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonimo, diito naha tañagomi, tañahabomi, taaseeji icano, nooboro.

13

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

1 Tufucu Jesu iihati ihiinuuboro muuajinivi casivutuuhi.

2 Jaanaa diibo cojivi sihidi miyaminaa iigaivuumo iijeuneguiha Jesu meenegafaño jicafutuuboro imuaifaño

casivutuuhi. Jaanaa imiyaminaa isiro fitafutuuhi, jiiigaibaahohallivi.

³ Jaaboro diitoco sihidi sinehejeque jiiibeguehicaubo siinovi ooviciboro jilli nooboro: Basuminaafi fuuhi abasutuubo.

⁴ Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jiihaifaño aifuuhi. Jaarunoco joomi asaaumoro faayisujenuhi.

⁵ Jaanoti samañoono guisihallivi aifuuhi, miyaadi jiiini achahaumañovi. Jaanoro goovano iinucuuno miyaadi ijiinije afaicuvautimaño.

⁶ Jaaruno nihiba aachiciuneri chuumucuuno abacocoovautimaño fiigatyuuno.

⁷ Jaanoti samañoono aifuuhi jarimihoonofenevi. Jaano ijarimihoono toonohallivi ujusiuneri toono macanuhi.

⁸ Jaanoti samañoono iimino jiiinijehallivi aifuuhi. Jaano ujusiunoro imino noovauhi; Jaano sagahaisaro ifivuuno noovauhi ciendigaiva. Jaanoti sagahaisa noovauhi sesentadigaiva. Jaanoti sagahaisa noovauhi treintadigaiva icano.

⁹ Jinooco muguubu amihai nohojima mihicahachiji, nooboro.

Militi Siinovi Oovicubo.

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Jaanegui jiiibogominaa diibojaagovi asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Collihica miyaminaaco siinovi ooviciboro diibeguehica? noomoro.

¹¹ Jaanegui iimusuubo: Amihaico naha Moocaani niquejeo aivoji otoovonoco imino gaajasuhicahi. Jaanoti diito imino gaajajitirahi.

¹² Miuro sihidi icanoma iicaabo siino janaanici acicafeteji, guiraanoma iicaqui. Jaanoti chahanoma iicaaboco ajashunogayi iicaruno dumiticicafeteji.

¹³ Tooneguiiha diitoco siinovi ooviciboro jiiibeguehica, atyimecuurumo atyimetimobadi iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahicatihini inohojima achahamobadi iicahicaneguiiha.

¹⁴ Jaamaño diitovi nijequevavano Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno:

Amihai fine muguubuji. Jaarumo magaajajitihini; Fine mahatyimejirahi. Jaarunoco mehesicinijitihini.

¹⁵ Amihai jeebino ucuhufunuutucumaño, imitino muguubuhicahi, bu ihaallino manihicinihini, ihaallinineri atyimetimo iicaqui, bu inohojineri guubutimo iicaqui, bu ijeebiri gaajatimo iicaqui. Jaamoro tajaagovi uumitimo uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.

¹⁶ Jaanoti naha imicani amihai mihicahi amihai aallinineri mahatyimemaño, bu amihai nohojineri muguubumaño icano.

17 Miiro jino miyanotiro jino amiihaico neehi: Ajashutimo Moocaani iimaaminaa, bu ajashutimo iimino miyaminaa icamo jino amiihai mahatyimeneque atyimegueuhi, bu jino amiihai muguubunoco guubuguuhi icano. Jaarumo guubutimoro, bu aatyimetimoro guiivecuuhi.

Jesu Jiiibeguehi Basuminaafivi Ohoovicunoco.

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Muguubu taca jino basuminaafivi ohoovicino jilli eneejirunoco.

19 Jino niqueje aivoji iijico guubucuurumo agaajatimo johonon abasuuno jiihaifaño aacotonobadi jeevahi. Miiro iji asaaboro ijeebiiifañoti icicuuhi ijeebiiifaño jiiibogoco abasucuurunoco.

20 Jaanoti guisihallivi aifuuno onoono onoo jiiibogoco uguubumoro toonoco imo imo agaayicimo.

21 Jaaruno miyaadi abacocoovatimaño gueneene icatino. Miiro diitovi nisu agasesumi, bu tobogohalliti ijiihevesumi icano toonoco jeeveyicifimo.

22 Jaanoti jariiimihoonofeenevi abasuuno onoono, onoo jiiibogoco guubucuurumo sinehejejaagoviro ijeebiiino iicamoro jijeo nehejeriro niji niji iicamaño nihibami diitoco bañifihi. Jaano paryi jinehejere tojiiibogoco amacanisumaño diitofaño toonoco noovasutatino.

23 Jaanoti naha iimino jiiinijehallivi abasucafutuuno, onoono jiiibogoco uguubumoro agaajamo diito imino onoo vasumo. Jaamo saatoho jeevahi onoo ciendiyiva sayi ifiivuuno onoo vabadi. Jaanoti saatoho onoo sesentadino onoo vaubadi jeevahi, bu saatoho treintadino onoo vaubadi icano.*

Trigofeenevi Iimitino Niiavahu Iicanovi Ohoovicino.

24 Jaadi bu Jesu jino siino jiiibuguuhi siinovi ohoovicunoboro: Niqueje aivoji jeevahi onoo miyaminaafi iimino toogaiñooco ifaguifaño abasuunobadi.

25 Jaarunaaca paryi cigamaaca diibo miinaafi ijicafutuuboro iimitino niiavahuco abasujeuboro fuuhi.

26 Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeeneti, bu tolliro toono iimitino niiavahu fiivuuhi.

27 Jaanegui ijeevivominaa ufuumororo abajaaboco nuutuuhi: Aivojiiibo miiro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cuucati jana bu jino iimitino niiavahu fiivehi? noomoro.

28 Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanihacho taminaafi tolli moonihi, nooboro. Jaanegui ijeevivominaa nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magarijucitonoco? noomoro.

* 13:23 Jino miyaavogoditi ijiiibogono.

²⁹ Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magai-jucihigo, bu itrigohiibaimaryo magaijucijirahi, nooboro.

³⁰ Jaafa sano fanoociro jusihi. Jaadi dudicamaajeminaaco tajibaji iticoni toono iimitino ñaavahuco ihiciqui, jaamoro faasihije isisiqui cijigaifaño mijigasauqui. Jaadi itrigoco icimoro tamachuta ijafaño toonoco ificuuqui, nooboro.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jaadi bu Jesu siino jilli ohooviciboro nuuhi: Niqueje aivoji jeevahi oono miyaminaafi ifaguifaño mostaza tooico abasuno iicanicibadi.

³² Miïro jaagai paryi fanoova toonoguiinovï sihajashugayi. Jaarugai ujusidi fahoova janaanivï iminifotohoro imohodiho minifotonicïhi. Jaaho aivo aajashutimaño joomi agahafomo asaamoro ihaafenevi iicuvanicïhi, nooboro.

Levaduraguijivi Ohoovicino.
(Lc 13.20-21)

³³ Tolliro bu siino jilli ohoovicuboro nuubo: Niqueje aivoji jeevahi oono gaigo levaduraco minooci, sano icano oovodino harinaco icigoro toonoma acaisenino toosihima imino acaisecafotonicino iicabadi.

Jesu Sano Oovicïro Eneehicauno.
(Mr 4.33-34)

³⁴ Jesu jilli paryi miyaminaaco siinovï ooviciboro jibeguehicauhi, siinovï oovicitiboro jibeguehicautibo.

³⁵ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi unuuboro acaatinuono imiyacafetequi:

Siinovï ohoovicinofenedïro iimaaji; Sicijetïro Moocaani jïinijeque ifiivusunotïro toovono iicanehejeque, nooboro.

Jesu Jibeguehi Iimitino Ñaavahuvi Ohoovicinoco.

³⁶ Jaadi Jesu miyaminaaco agalluuboro jaahevi fuubogaago ijibogominaa ifiitivuumoro diiboco dilluuhï: Mihaico diibogo oono iimitino ñaavahu faguifaño iicanediti, noomoro.

³⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miïro iimino toogaiñooco abasuubo oono uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo.

³⁸ Jaanoti fagui onono jïinije. Jaanoti oono iimino toogaiño, onono Moocaani aivoji seemeti onono. Jaanoti iimitino ñaavahu onono iji seemediti iicamediti onono.

³⁹ Jaanoti minaafi iicaabo diibo iji. Jaanoti ibasutaaco icijino onono ufucu jïinije ifinijinoti onono. Jaanoti toono ibasutaaco icijimo Moocaani toomominaa.

⁴⁰ Jaanoti oono iimitino ñaavahuco mihicimoro mijigasuniciradi, bu tolliro ufucu jïinije ifinidi icajino.

41 Jaasumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo itoomominaaco tajibaji ihaivojifañoti inaniqui oono sitaaco imitico icisuhicamoco, bu imitico omoonihicamoco icano.

42 Jaamoco cijigaifaño gañijimo tahi ataacasijihigo, idaasuno iicaneri igaiñonoco catiriri oojsujihigo.

43 Jaanoti Moocaani iimogonoco omoonihicamo nihiba iicaniciradi achiciniji Moocaani aivojifaño. Amihai nohojima mihicahachiji muguubu.

Nihibami Jiinjefaño Toovono Icanovi Ohoovicino.

44 Niqueje aivoji oono nihibami toovono jiinjefaño afatanicinibadi jeevahi. Jaanoco saafi miyaminaafi aatyimeebere siino dojicuviro siino toonoviro fataninichi. Jaaboro imo imo ofooboro paryi inehejeque anaajeebere toono nihibamiri tomaño jiinjjeque naajenichi, fanooro tomañonihibami diibediro iicaqui.

Perla Guisiyi Sihidi Ijadama Icanovi Ohoovicino.

45 Bu tolliro niqueje aivoji jeevahi naajeminaafi oono perla guisiyi iimiyico guinooboro ofoonicibadi.

46 Jaayico aatyimesumi ofooboro paryicino inehejeque anaajeebere tooneri tooyico naajenichi.

Sinicuuhuví Ohoovicino.

47 Jaabadiro bu niqueje aivoji oono sinicuuhuco muuaifaño magañino faaboho taavaaboco icinicino iicabadi jeevahi.

48 Jaano isinicuuhu agahafucuudi ificiminaa jiingaibaahohallivi isi guiyicinichi. Jaadi ututuuvomoro itaavaco naninimo. Jaamoro iimifimoco jiiibaifanoño ficunimo. Jaamo iimitimoco buhi gañinimo.

49 Jilli icajino ufucu jiinije ifinidi; Moocaani toomominaa asaamoro dugaacujimo iimitimoco iimifimofeeneti.

50 Jaamoro iimitimoco cijigaifaño gañijimo, tahigo ataacasijihigo, bu igaiñoco catiriri oojsujihigo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

51 Jaaboro Jesu diitoco dilluui: ¿Naa paryi jinooco magajahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Jñhi, noomoro.

52 Jaanegui nuubo: Miño Moise tajiba gaajaminaafi imino niqueje aivoji jibogoco gaajacuubo. Jaabo iija abajaabobadi jeevahi. Miño toojaminaafi fanoocoro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo icijiruubo eedeeneque, bu bohonoco icano. Jaabadiro diibo niqueje aivoji jibogoco agaajaabo jibeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Jaadi Jesu siinovi ooviciboro ijibeguehicaudi toonoti fuucuubo.

⁵⁴ Jaabo ijiinijevi ifutuuhi. Jahigo paryi famaño sinagogajanofaño jibogooboro feehicaubo. Jaaneri miyaminaa ajabafitomoroo neehicauhi: ¿Cuucati jaani gaajahinihi jino jityigaba gaajaco? ¿Milli jaabo jino sihidi ejeevanoonoco eetavehicaui?

⁵⁵ Miïro jaani imohobujene dudicamaajeminaafi achi, jaanoti seeji Maria icano. Jaanoti bu inahabomi Jacobo onoo, Jose, Simon, bu Juda icamo.

⁵⁶ Miïro bu inagomi miïhaifeeneri icahicahi. ¿Cuucati jana gaajaabo paryi jityigabajeque? noomoro.

⁵⁷ Jaamaño diiboco miyaavuguutimo. Jaanegui Jesu ditoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaaminaafico imino gaayicihicahi. Jaanoti idimoro iicumiminaa, bu iijaminaa icamo gaayicitih, nooboro.

⁵⁸ Jaamaño sihidi toonovi sihidi ejeevanehejeque eetavuutiibo diito diiboco imiyaavuguutineguiiha.

14

Jua Nitiminaafi Guijeveque Ijibogono.

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Tusumi Herode onoo Galilea aivojiboti icauhi. Jaabo guubuui Jesuditi.

² Jaaboro iicojiri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuhetebe guijeveti. Jaamaño jino sihidi ejeevano mityama icaabo, nooboro.

³ Miïro diibo Herode Jua Nitiminaafico isisisuuboro civojafaño ficusuuhi. Herodia onoo inahabo Felipe taabaco unuuneguiiha.

⁴ Jaabo Jua Nitiminaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.

⁵ Jaanegui Herode Juaco guijenujirahi. Jaaruubo miyaminaaco ñhicuguehicaui; famooro miyaminaa: Juaco Moocaani iimaaminaafi, noomoro eneehicaunoti.

⁶ Jaanaa ifivu ficabavi ifutusumi jibaimoco Herode eheetavuuhi Herodia aicigai diibo ucuuhuvaumo imegavi gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo Iherode sihidi iimuguubo.

⁷ Jaaboro diigoco Moocanifañodi unuuboro aciguubo fanooconoocohacho diigo idilluguunoco.

⁸ Jaanegui diigo seeji diigoco afajiniubadi, ufuugoro Herodeque nuutuui: Uco butajafaño Jua Nitiminaafi nigaico daaci, noogoro.

9 Jilli unuuno diibo aivoj#bo Herodeque sihidi idaasuvusuuhi. Jaarunofaño Moocaani momofañodi unuucumaño, bu diibo coj#ri iicaumo jaanoco uguubucumaño icano, taj#baubo ihaciui.

10 Jaanegui taj#baubo Jua niga#co iquiticiqui civojafaño icauboco.

11 Jaayico isivaumoro tobagocajaco acivauhi. Jaanoco bu diigo seejico acituuhi.

12 Jaanoco ij#bogominaa uguubuumoro Jua Nitiminaafi ifico asatyumoro ci#jeuhi. Jaadi ufuumoro Jesuco j#bugutuumo.

Jesu Cinco Mildimoco Machusuhi.

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihigovi tehesino fuuhi meenegari. Jaarunoco miyaminaa agaajaciumoro cuuminoti diiboco bucasiuhi isidi.

14 Jaanaa Jesu imeenegati ihinuuhigo aty#meuhi sihidi miyaminaa iicaunoco. Jaaboro diitoco idaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco diibojaa isivamoco buheesuhicaubo.

15 Jaanaa iij#cuunegui ij#bogominaa diibojaa asaumoro diiboco noovauhi: Aivo mihij#cuuhi, bu mi#hai#nooba jimañeri chahahi. Jaanegui miyaminaaco galluucu ofoomoro cuuminoti maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.

16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Milli bu feejirumo am#hai mahaci imachuqui, nooboro.

17 Jaanegui diito nuuhi: Mi#ro mi#haima chahano, id#noro jino sahusedibava momaahuno, bu miimisi#ciro taavaabomisi icano, noomoro.

18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa misiva, nooboro.

19 Jaaboro miyaminaaco taj#baubo #aavahuhallivi icasi#camaiqui. Jaaboro ihusefaño iciubo toono sahusedibava imaahunoco, bu itaavaabomisiko icano. Jaaboro niquejeque emeciuboro Moocanico toonohallivi iimuuboro toonoco iquisicuuboro ij#bogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi.

20 Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuu-voco anan#umo gahafusuuhi ji#bai#nooco fahuseeci motihaiti siino miibaici id#no.

21 Jaanoco amachuumo cinco mildimou sano gaifim#ro. Jaanoti gaigoomi, bu seeme icano oovarautihi.

Jesu Nifaiuhallidi Iguehi.

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ij#bogominaaco imeenegafaño ij#cuuboro galluuhi ihimega oonogoomuuaivi ifeequi, diibo miyaminaaco ifitacuunohachuta.

23 Jaadi diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabai nigacivi Moocanima ihiimaaqui. Jaadi mihijicuunaaca Jesu tahi iinoro icauhi.

24 Jaanaaca imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano guibuhuba guibuhicauhi togahallivi.

25 Jaanaaca Jesu cuujetavi jari diitojaagovi saauhi, nifaihuhallidi igooboro.

26 Jaaboco ijibogominaa nifaihuhallidi igooboro asaanoco aatyimeumoro gaihivuumo iigutumoro: ¡Ajaani iji! noomoro.

27 Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguete-dino, uujoho, nooboro.

28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo, miyaano ijoho idiicahachijji taca, tajiba bu uujoho dijaa saaqi nifaihuhallidi igooboro, nooboro.

29 Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegati inituuboro ticovauhi nifaihuhallidi iguubo Jesujaagovi ifeequi.

30 Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco aatyimeuboro igutuubo. Jaasumiro ticovaubo inifaihufaño iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojibo, uco taajasu! nooboro.

31 Jaasumiro Jesu diiboco ihuseti iguiiyiciuuboro diiboco nuuhi: ¡Ajashucani dimiyaavogo! ¿Collihi miyaavogotih? nooboro.

32 Jaadi diitisi imeenegafaño ijicafutuusumiro iguibuhuba lliivihuhi.

33 Jaanegui imeenegafaño iicaumo Jesuguiino ememuivuumoro nuuhi: Miyaano ijoho Moocani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevi.

(Mr 6.53-56)

34 Jaamo imuuaico afatyuudi ifutuumo Genesare jiiinjevi.

35 Jaanaa toojiinijeo miyaminaa Jesu iicaunoco agaajaciumoro paryi toojiinijeri jibohocasiumo. Jaamoro Jesujaagovi sivaumo paryi iguihuvamehejeque.

36 Jaamoro diiboco dilluhicaumo jilli igaachehujiniba nijequegayico idudicitequi. Jaanoco paryi famooro ududiciudimo buheeuhi.

15

Miyaminaaco Imihininisuno.

(Mr 7.1-23)

1 Jaadi fariseomiti saatoho, bu caatiniminaa icamo Jerusale cuumiti asaanomoro Jesuco dilluvauhi:

2 ¿Milliti dijibogominaa moheedetemihai jeevamaaje icabadi moonitih? Muro momooninibadi moonitimoro ihusenegue nitamaaitimoro machuhicahi, noomoro.

3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Milliti bu jana amihai Moocaani tajibaco mejeevesumoro amihai jeevamaajequere momoonihicahi?

4 Miuro Moocaani jilli nuuhi: Diicaani, diiseeji icamoco bocigo. Jaanoti caanico, seejico icano imitino onoomo igujevequi, nooboro.

5 Jaaruno icanaaca amihai meneehicahi jilli, miino caanico, bu miino seejico icano meneejirahi: Ico acijitih: Miuro paryi tañehejeque uujoho Moocaanico ijibaicuuno, noomoro.

6 Jaamaño tolli onoomo caanimico, jinehejebaco acihicacuutih. Jilli momoonimaño Moocaani tajibaco jihovonobadi momoonihicahi. Amihai jeevamaajequere moonimoro mihicamaño.

7 Amihai bañifiiraminaa mihicamo. Miuro miyaanoco nuubo Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli nooboro acaatiniusumi:

8 Jiicummi uco jilli ticovono iijiriro bociguehicahi. Jaarumo jeebino uuditi tehesino icahi.

9 Jilli sicamañovi iigaivomoro uco imehicahi. Jilli amihai jibogono, ticovono miyaminaa jibogonoro iicamaño, nooboro.

10 Jaadi Jesu miyaminaaco ocoovauboro nuuhi: Jinooco muguubumoro imino magaja:

11 Miuro miyaminaafi iijiri ijicafotono diiboco mihininithi. Jaanoti naha iijifañoti asaano diiboco mihininithi, nooboro.

12 Jaanegui jibogominaa asaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomi ijoho tolli onoonoco uguubumoro aiveguehi, noomoro.

13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niquejefaño iicaabo abasutihoco paryi ibacoconomaryo agaijuyiciboro gañijiibo.

14 Jaafa tahi iimaamo jilli ihaallinoma chahamo, bu sita ihaallinoma achahamoco siiguehicahi. Miuro ihaallinoma achahaabo sifico isiguruva faamisicro ifahojifaño aquetejirahi, nooboro.

15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tolli odoovicinoco mihaico dibogo, nooboro.

16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunaji amihai tolliro magajatih?

17 Miuro paryi miyaminaa iijiri ijicafotono moobafaño feehi. Jaadi mofiti inoonicino.

18 Jaanoti naha miyaminaafi iijifañoti asaano diiboco mihininithi, ijeebifañoti asaamaño.

19 Miuro ijeebifañoti iimitinoono esamaajene saanicih, bu gaicaauneheje, bu gaigoomico icimoro ejeevesuneheje, bu

gaigoomiima imitinoono iicaneheje, bu nanivaneheje, bu bañiifiraneheje, bu sitaaditi sicamaño jibogoneheje icano.

²⁰ Jineheje naha miyaminaafico mihininihi. Jaanoti nitamaajehene moonico eetavotimo amachuno miyaminaaco mihininitihi.

Sijjiinijeo Miyaminaago Jesuco Imiyaavuguumo.
(Mr 7.24-30)

²¹ Jaadi Jesu toonoti ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiiinijejaagovi.

²² Jaanaaca Canaan jiiinije miyaminaago toojiiinijeri iicaugo saahu Jesujaago coovadiicinigoro: ¡Aivojibo, David Iyaachi, uco didaasugo! Aicigai iimitino ijima icago sihidi idaasuno icahicahi, noogoro.

²³ Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutih. Jaanegui jibogominaa asaaumoro diiboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojicuti coovadiicinigoro saago, noomoro.

²⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cumiminaa ovejami imitamobadi iicamojaagoviro galluui, nooboro.

²⁵ Jaarunofaño diigo asaagoro diiboguiino ememuivovaugoro diiboco nuuhi: ¡Aivojibo, uco daamusu, noogoro!

²⁶ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitiruno iseeme machutaaco udumiticimoro jicumico aacino, nooboro.

²⁷ Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojibo; Jaarunofaño jicum machufihi iguiinoti ihabajato amachuno suuvico, noogoro.

²⁸ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa ijoho idiimogobadi icano, nooboro. Jaanoco tolli diibo unuuno ticovoviro diigo aicigai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutimo Iguihuvanoma Iicamoco.

²⁹ Jaadi Jesu toonoti ihiinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaijinidi. Jaadi ifabaihallivi ufuuboro casiivutuui.

³⁰ Jaabojaago sihidi miyaminaa ufuumoro ifutuui diibo iicauhigo. Jaamoro diibojaago sihidi sivahicauhi ijotimehejeque, bu ihaallino aatyimetimehejeque, bu ihiimaatimehejeque, bu imitino ihusene iicamehejeque icano, bu sihidi saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco buheesuhicaubo.

³¹ Jaaneri miyaminaa sihidi jabafiitehicaui ihiimaahicautimeheje ihiimauneri, bu imitino ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri, bu ijuehicautimehejeque ijucacuuneri, bu ihaallino aatyimeutimeheje aatyimecuuneri

icano. Jaamoro ticovaumo Moocaanico Israel cuumi Dios icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildi Miyaminaaco.

(Mr 8.1-10)

³² Jaadi Jesu ijibogominaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito miyaminaaco idaasuguehi. Miro jino mifucuci, safucu icano icacuumo uuma jinoovi. Jaamo amachujirunobama chahacuui. Jaanegui imogotihimachutimoco ijanojaago agalluunoco ofoomo jihaihi nacatejirahi, nooboro.

³³ Jaaneguiiha ijibogominaa diiboco nuuhi: ¿Cuucati bu milli mihicijirahi jino mihaiñooba ijano achahahigo mihicamo jityigaba miyaminaa icamoco mutuvasuqui? noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu minoodino amihai machutaano icahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti minoci idinoro momaahugayino icahi, bu ajashuno motaavagayi iicanoro, noomoro.

³⁵ Jaanegui tajibaubo imiyaminaa jinijehallivi icasicamaaiqui.

³⁶ Jaadi toono sahuse juugahuseti minoci, bu itaavagayi icanoco ihusefaño agaayiciuboro toonohallivi Moocaanico graciaco aciui. Jaadi toonoco iquisicuuboro ijibogominaaco aciui. Jaanoco diito imiyaminaama ifuui.

³⁷ Jaanoco paryi famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadi ihatyuuvoco ananiumo gahafusuuhi sahuse bu juugahuseti miibaici idino jiiibañooco.

³⁸ Jaanoco amachuumo cuatro mildimo gaifimiu. Jaano gaigoomi, bu seeme icamo oovorautihi.

³⁹ Jaadi Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafaño ijicafutuuboro fuuhi Magdala onocuumi jinijejaagovi.

16

Fariseomi, Bu Saduceomi Icamo Aatyimeratatiño Eetavoco Tajibahi.

¹ Jahigo fariseomi, bu saduceomi icamo fuuhi Jesuco emeecituumo. Jaamoro diiboco ifurumo iimitinofaño igañisuqui dilluui: Mihaiico niquejefañoono aatyimeratatinoco dihifusu, noomoro.

² Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Ijicuuvu niqueje tifaño iicasumi amihai: Aiguejitino miro oono niqueje tifañi, meneefihi.

³ Jaabadiro bu fucuro meneefihi: Jaachiji imijitifucu, miro oono niqueje tifaño nijama icahi, noomoro. Bañiiraminaa mihicamo, amihai magaajahi niquejeque memecimoro

aiguejino, bu aiguejitino icano monoonoco. Jaarunaa magaatathi milli jisumio miyaminaa imiti eheetavoneheje ijibugurunoco.

⁴ Jaamo jito iimitino miyaminaa sanofaño imiyaavogonofaño iicatatimo, dilluhicahi aatyimeratatineheje eetavoco. Jaarumoco acirajitino ivi idinoro Jonas gaajataro ifusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomi Juurisutaguiji.

(Mr 8.14-21)

⁵ Jaanaa onogoobavi afatyumo ijibogominaa jabajeeveuhi pan añiminaa maahuco asatyujirumo.

⁶ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuini fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguijinioti, nooboro.

⁷ Jaanegui ijibogominaa noocasiuhi: Añiminaa maahunoco misivatineguiiha olli noobo, noomoro.

⁸ Jaanoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi maahunoma machahanoco monoocasih? Ajashucani amihai miyaavogo.

⁹ ¿Nacu magaatathi, mehesicinicutithi oono cinco mildimoco sahusedibavariro amachusunoco, bu ihatyuuvoco minoodibaiva jiiibaiñoco magahafusuunoco icano?

¹⁰ ¿Bu mehesiciniithi sahuse juugahuseti miibaaci idineroi cuatro mildimoco amachusunoco, bu ihatyuuvoco minoodibaiva jiiibaiñoco magahafusuunoco icano?

¹¹ ¿Jaamo bu milliti amihai magaacitithi uujoho machutaati onootinoco oono fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguijiti onoonoco?

¹² Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco añiminaa maahunu juurisutaguijiti unuutinoco, ivi jilli fariseomi, bu saduceomi icamo jibogoti mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaajuibo Iicanoco Unuuno.

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Jaanaa Jesu Cesarea de Filipino onocuumi jinijevi ifutuudi ijibogominaaco dilluubo: ¿Uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubediti, ¿nacu milli miyaminaa uuditi neehicamo? nooboro.

¹⁴ Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitiminaafi, neehicahi. Jaanoti saatoho: Elia, neehicahi. Jaanoti bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanoti saatoho: Cajaanihacho sicijeototi Moocaani iimaaminaaivoobo, neehicahi, noomoro.

¹⁵ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amihai, ¿mijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

¹⁶ Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: Ijoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene, nooboro.

17 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi ijoho Simon Jona achi idiicaabo. Miro cajaan miyaminaafi ico jinooco gaajasutihi idiboro Guihirubi niquejefano iicaabo.

18 Jaaneguiiha uujoho ico jino Pedroti momonihi, guisiyi eneejiruno. Jaaba jiba guisibahallivi uujoho taajaco eetaveji. Jaajaco guijeve mitya icaruno guinonijitahi.

19 Ico uujoho jino niqueje llaveneque aciji. Jaabo ijoho jiihahallivi isisino, bu niquejefano sisicafetejino. Jaanoti jiihahallivi isinaayuno, bu niquejefano sinaayucafetejino, nooboro.

20 Jaadi Jesu ijibogominaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco mihainoobaco jibogotimo iicaqui.

Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Tusumi Jesu ticoniuhi ijibogominaaco agaajasuubo Jerusalevi ofooboco quillahuto, bu sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa icamo diiboco sihidi daasuno omoonujinoco: Uco gaicaausujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro.

22 Jaaneguiiha Pedro sihi Jesuco asatyuboro jibauhi: Jaanova Moocaani ico tolli moonisujitirahi, tolli icatibo diicaqui, nooboro.

23 Jaarunaaca Jesu dojicuviro acajebeveuboro Pedroco nuuhi: Uti buhigovi minifoto ijoho iji idiicaabo. Fine, ijoho uco acasivusuno. Dihesamaaje Moocaani esamaajebadi icatiji. Jilli miyaminaa esamaajebadiro jeevahi, nooboro.

24 Saatoho ijibogominaaco nuubo: Cajaatyohacho tadyojicuti asaagomo ifico ajabajevemere tadyojicuti isaaqui ifico daasuno omoonisujinoco iguitimo.*

25 Miro ifico agaijimo ifico mitasuji. Jaanoti naha tahalliti ifico imitasumo ifico taajasuji.

26 Miro saafi miyaminaafi paryi jinije busumijeque gaayiciruubo. Jaaruubo ijeebico imitasuruva, ¿nacu milliti imijiruno? ¿Nacu minoodino fine miyaminaafi ijeebico itaajasuqui jaadujirahi?

27 Miro uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo saaji Caani ovosima, bu itoomominaama icano. Jaasumi paryi famoovaaco iticovocivi jaadujiibo omoonihicanehejeque.

28 Miyanotiro neehi: Jino iicamoti saatoho guijevejitahi uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo ihaivojiri asaaboco aatyimetimoro, nooboro.

* 16:24 Sahaamefano noono: diguijeve imohobujeque dicibo tadyojicuti disaa.

17

Jesu Ihaivojiri Asauno.

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

1 Toonobuunati sajuguisi nijequeti Jesu icuhi Pedroco, bu Jacooboco, bu diibo Jacoobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo acaamovobai nijequevi.

2 Jaabai nijequevi diito imefeenevi ifi siibadi minifutu- uhi. Ihime aricuno minifutuuhi nihibaco memeecebadi, bu igaachehu seseene minifutuuhi nihiba aachicibadi.

3 Jaanaa diibo uufocovi atyimeumo Moise, Elia icamisi Jesuma iimaamisico.

4 Jaaneguiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojibo, imicani jimañovi mihicano. Idiimogohachiji masi nijeganoco migaaci, saga idiño meheetavequi, idi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.

5 Jaanaaca Pedro tolli nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuui. Jaano ihaimuufafañoti guubuvusuuno: Jaani Taseemene agaijibo. Diibo onoonoco muguubunici, unuuno.

6 Jaanoco uguubuumoro ijibogominaa jinijehallivi javuca- maaiumo sihidi iguituumoro.

7 Jaanegui Jesu asaaboro diitoco ududicuboro nuuhi: Magañivo mihiguetedino, nooboro.

8 Jaadi siino emeciurumo mihaiñoobaco atyimeciutithi idiboro Jesu icauhi.

9 Jaamoco tobaiti iniituhigo Jesu faguuhi: Jino mahatyimeneque mihaiñoobaco mijibeguedino jari uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo iguijeevebe siino ubuheetedi, nooboro.

10 Jaanegui diito diiboco dilluui: ¿Milliti jana bu caatiniminaa nuuhi: Elia iticoni saaji, neehicahi? noomoro.

11 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jihhi, miyaano Elia iticoni saaji. Jaaboro paryi fanoovaaco imibachujibo.

12 Jaarunofaño amihaiico uujoho jino neehi Elia saahinicuhi. Jaaruuboco gaajacihinitimo. Jaamoro diiboco jilli iimogobadi moonihinitimo. Jaabadiro bu uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo diito useti idaasuno icaji, nooboro.

13 Jaanoti ijibogominaa esafutuui Jua Nitiminaafiditi Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuui Sicafefi Ijima Iicauboco.

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Jaadi miyaminaa iicauhigo ifutuumaaca saafi miyaminaafi asaaboro Jesuguiino ememuivuboro nuuhi:

15 Aivojibo, taseemeneque didaasugo, idaasuno icahicaabo imimañobati ochoomooboro, fiiva foova cijigaifaño aquetehi- caabo, bu tehifaño aquetehicaabo icano.

16 Jaaboco jino dii**ibogom**inaajaago si**varahi**. Jaarumo dii-boco buheesuti**hi**, nooboro.

17 Jaanegui Jesu iimusu**uhi**: **H**i jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito iimitimo, **¿**mihachuta fine am**iihaico** jaabi**iboro** icaji? nooboro diiboco: Juugavi daachico si**va**, nuuhi.

18 Jaaboro Jesu iimitino i**jico** ih**iba**uboro diibediti iinusu**uhi**. Jaasumiro diibo isicafefi buheetecu**uhi**.

19 Jaadi i**ibogom**inaa ijeevadi Jesuma ihi**ima**umoro diiboco dillu**uhi**: **¿**Milliti jana m**iihai** diibo imitino i**jico** buhi magan**iihi**? noomoro.

20-21 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Am**iihai** miyaavogo aajashuma**ño**. Miyantiro am**iihaico** neehi, am**iihai** miyaavogo mostaza noovata too**igayidino** iicaruva jigajico meneejirahi: Jinooti si**higovi** deene, noomoro. Jaaneri si**higovi** jeenejiruno. **¿**Conooba am**iihaidi** si**hidi** jeevajitirahi miyaano miyaavogoma mihicaruva?*

*Jesu Iguivejinoco Siino I**ibogono**.*

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Jaanobuunati Galilea jii**nijeri** saamo igomoro efeehi-cauhigo Jesu diitoco nuuhi: Uujoho Miyam**inaa**fibadi Ifiivubobu miyaminaa usefa**ño** acicafeteji.

23 Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucuci, safucu id**inoti** siino buheeteji, nooboro. Jaanoco uguubuumoro si**hidi** idaasuvu**mo**.

Templojaguiha Impuestoco Ajaadusuno.

24 Jaanaa Jesu i**ibogom**inaama Capernau cuumivi **ii**futuunaaca templojaguiha impuestoco ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufu**umoro** diiboco dillu**uhi**: **¿**Am**iihai** i**ibogom**inaafi templojaguiha impuestoco jaadujit**hi**? noomoro.

25 Jaaneguiha Pedro: Jaaduj**iibo**, nuuhi.

Jaadi Pedro jaaha **ii**futuuboco Jesu nuuhi: **¿**Simon, **ii**di millii jii**ii**nije aivojito m**ii**co impuestoco jaadusun**ii**co; iyotocoro nacu siicumiotoco? nooboro.

26 Jaaneguiha Pedro iimusu**uhi**: Siicumiotoco, nooboro.

Jaaneguiha Jesu nuuhi: Jaaneguiha**cuva** icuumioto jaadutati**hi**.

27 Jaarunofa**ño** m**iihai**ñooba m**ii**diti imitino eneejiruneguiha johono caasifa**ño** foobo difi**ii**cigaico ga**ñi**to. Jaabo iticoni uduuboco d**ii**ci**ibo** i**ii**fa**ñoti** ni**hi**bajeque d**ii**ci. Jaajeri daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

* 17:20-21 Sahaamefa**ño** janaanici jilli ficuumo: Jaanoti jiyoomo i**ii**mico id**ii**neriro buhi magan**ii**tahi mahaigamoro Moocanima mihiimaaneri, onoonoco.

18

¿Cajaani Fine Imiyaabo?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Jaasumi ijibogominaa asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaani fine aivo imiyaabo icaji niqueje aivojifaño? noomoro.

²⁻³ Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevi ificuuboro nuuhi: Miyanotiro amihaiico neehi, amihai jeehico bohonoti miminiyumoro seemenebadi miminifototihachiji niqueje aivojifaño mefejitih.

⁴ Miuro niqueje aivojifaño imiyaabo icajiibo oono guinovififico iminiyuuboro jisee seemenebadi iminifotoobo.

⁵ Jaanoti bu cajaatyohacho seemeneque tamomofañodi gaayicimo uco gaayicih.

Imitifaño Mahaquetejiruno Ñihicu.

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Jaanoti seeme jino uco imiyaavogomoco imitico omoonisuvaaboco aivo imijiruno ajashutino guisibatyigabari icodaaheti uduujenimoro muuaifaño iniitusuno.

⁷ Jijnjeminaadi imitican i cano miyaminaaco imitifaño agañisuno. Jaano jilli fahijivaro icajino. Jaarunofaño idaasucani icajiibo diibofeenedi imiti asaabo.

⁸ Jaaneguiiha dihuse, ditihai icano ico imitifaño agañisuhachiji quiticibo sihi gañi. Imijiruno idi ditihaima, dihusema chahaabo fiivofaño idifotono. Jaanoti idi imitino dihusenema, ditihaiñoma icano diicaabo ifinijitino cijigaifaño agañisafotono.

⁹ Jaanoti bu oono dihaalli ico imitifaño agañisuhachiji toohaalliico buhudaruubo tehesino gañi. Imijiruno idi sayimaryo diicaabo fiivofaño ofoono. Jaanoti imijitiruno fahaalliicimaryo diicaabo cijigaifaño agañisafotono.*

Oveja Imitaabovi Ohoovicino.

(Lc 15.3-7)

¹⁰ Tolliro bu jito seemeti saatohobaco mitimejetasudino. Miuro jino amihaiico neehi: Miuro oono diitoco ootomomo Moocaani toomominaa fahijivaro Guihirubi Moocaani niquejefaño iicaabo imefeeneri icahicahi.

¹¹ Miuro uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo saahi imitacumoco taajasuqui.†

¹² ¿Jinooco milli mehesicinihi amihai? Saafi joomi ciendimo ovejami icamoti saafi imitaruva, ¿nacu fine saatoho noventa y nuevedimo aatyuvomoco tomañovi ejeevesuhiniboro imitaaboco guinetejitirahi?

* **18:9** Jino jilli iiminocoro mooni, imitico deetavedino, eneejiruno. † **18:11** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

13 Jaaboco aatyimeebere janaanici aivo imo imo minifetejiruubo oono noventa y nuevedimo imitatimo janaanici vi.

14 Jaabadiro amihai Caani niquejefaño iicaabo‡ imogothi jitoti saseba imitanoco.

Jilli Mño Nahaboco Meperdonano.

(Lc 12.3)

15 Jaanoti bu dinahabo ico imitino omoonihachijji diiboma iiro jeevadi diimaabo diiboco gaajasu imitino omooninoco. Jaabo ico uguubuhachijji diiboco dimijicarucuuhi.

16 Jaanoti ico uguubutihachijji sitati cuuhuva miimisiiciti. Jaamo miimisiici, saafi idimo onono imino igaajacafetequi.

17 Jaamoco: Jii, onootihachijji Moocaani ijaminaaco diibogo. Jaamo onoonoco bu: Jii, onootihachijji oono Moocaanico imiyaavogotiboco mihicanicibadi mehesicini, bu impuesto jaadusuminaafico mehesicinicibadi icano.

18 Miyanotiro amihaiico neehi jino jinijehallivi mafatyusutino, bu tolliro niquejefaño fatyusurajitih. Jaanoti bu jinijehallivi mafatyusuno niquejefaño fatyusucafeteji.

19 Tolliro bu jino amihaiico neehi: Jino jinijehallivi amihaiti miimisiici mehesamaaimisiro mihimogonohallivi Moocaanico midilluhachijji Guihirubi niquejefaño iicaabo aciji.

20 Miro miimisiici tamomofeenedi igavomofeeneri bu uujoho icaji.

21 Jaaneguiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluui: Aivojibo, tañahabo uco imitino omooninoco, ¿minoodifoova uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse juugahuseti mifocci idino ticovovi? nooboro.

22 Jaaneguiha Jesu diiboco iimusuihi: Cha, toonoodifoova icatino. Janaanici setentadifoova sietedino.

Jeeçivominaafi Imuguutih Sifico Eperdonaunoco.

23 Jaamaño niqueje aivoji jeevahi oono saafi aivojibo ijeeçivominaama idudicamaajeque iimibachubadi.

24 Jaabo iimibachunoco jari ticovaubaaca diibojaa sivaumo saafico ajashutino millones ticovovi edebeuboco.

25 Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiha ihaivojibo tajibauhi diiboco inaajequi paryi mogaima iseemema, bu paryi inehejema icano toonoco ijaaduqui.

26 Jaaneguiha ijeeçivominaafi ihaivojiboguiino ememuivuboro ihaivojiboco neehicauhi: Aivojibo, uco didaasugo ico paryi faneeri jaadui, nooboro.

27 Jaaneguiha ihaivojibo diiboco idaasuguuboro idebeque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuui.

‡ 18:14 Moocaani

28 Jaabo diibo ijeeçivominaafi ihiinuuboro ufuubo atyimeteuhi saafi inahaboniminaafi diiboco mîdino edebeuboco. Jaaboco icodaaheti agaayiciuboro sefano dusuuciubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.

29 Jaanegui inahaboniminaafi iguiino ememuivuuuboro diiboco nuuhi: Uco didaasugo ico paryi jaaduji, nooboro.

30 Jaarunofaño diibo: Jii, nootiibo ufuuboro diiboco civojafaño jîhacuuhi paryi diiboco ajaadutinohachuta.

31 Jaanoco saato ho aatyimeuno diitoco aivono ufuuneguiha ufuumoro ihaivojîboco paryi jîbugutuumo.

32 Jaaneguiha ihaivojîbo diiboco ucuuhuvauboro nuuhi: Imiticani jeeçivominaafi. Ico uujoho didebeque paryi perdonahinihi uco idilluuneguiha.

33 Jaabadiro bu iijoho dinahaboniminaafico didaasuguejirahi ico uujoho iicahinibadi, nooboro.

34 Ihaivojîbo sihidi isifiratuuboro tajîbauhi diiboco civojafaño ificusuuboro ihaamisiqui paryi idebeque ajaadutinohachuta.

35 Jilli nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadi jilli Guihirubi niquejefaño iicaabo amîhaico mooniji amîhai nahaboco amîhai jeebîmaryo meperdonatihachiiji, nooboro.

19

Jesu Jîbeguehi Gaigooco Mejeevesunoditi.

(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

1 Jilli Jesu unuunobuunati fuubo Galilea jiinjieti. Jaabo ifutuuhi Judea jiinjjevi, Jordan teehiti baagovi iicajiinjjevi.

2 Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa fuuhi. Jahigo iguihuvau-moco buheesuubo.

3 Jaanaaca saato ho fariseomîoto asaaumoro diiboco dilluuhi ifurumo iimitinofaño diiboco igañisuqui: ¿Nacu fine tajîbabadi imijiruno mîno taabaco jilli siinohalliti mejeevesuno? noomoro.

4 Jaaneguiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu amîhai Caatinîhaamefaño onoonoco memeeçihicatihi? Mîro iticoni miyaminaafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifiico, bu gaigooco icano.

5 Jaaboro nuubo: Jilliti gaifi caanico, seejico icano jeevesuji mogaima iminifetequi. Jaamisi saafiibadiro minifutucuji, nooboro.

6 Jaamaño miimisiici icacutino saafi ifbadiro icacuumisi. Jilli iicamaño miyaminaa dugaacucuujithi Moocaani agataacucuunoco, nooboro.

7 Jaaneguiha diiboco dilluumo: ¿Milliti janabuu Moise tajîbauhi mîno taabaco jeevesuhaameque mahacimoro digoco mejeevesuqui? noomoro.

⁸ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Eti bu mucuhufojeeb#maño Moise taj#bauhi am#hai taabami jeevesuco. Jaanoti iticoni tolli icauto.

⁹ Jaanoti jino uujoho am#haico neehi: Mogaico sifima icatigoco ejeevesuuboro sifigoco #ciibo ajeva imitico #c#hi. Jaabadiro bu sifi ejeevesugoco ataabavaabo ajeva imitico #c#hi, nooboro.

¹⁰ Jaaneguiiha ij#bogominaa diiboco nuuhi: Jaanegui tolli icamaño, ¿collihiica bu mataabavajirahi?

¹¹ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaajajirahi. Idi#moro jaaty Moocaani agaajasumo gaajajirahi.

¹² M#ro saatoho ifiivuunotiro caanimi oovicicubadi taabavajiti#bo unuubadi icanic#hi. Jaanoti saatoho iguiraacuneguiiharo tolli oovicin#c#hi. Jaanoti saatoho jilli taabavatimo icanic#hi niqueje aivoj#guinodi. Jaamaño jinooco agaay#cigomo jaafa gaay#c#hi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Jaanaaca Jesujaa seemeque siivaumo diitohallivi ihuseque ificuuboro Moocaanima iimaagui. Jaarunofaño ij#bogominaa #bahicauhi iseemeque diibojaa #sivamoco.

¹⁴ Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fine mi#bano. M#ro niqueje aivoji seemebadi iicamono,

¹⁵ nooboro toseehejhallivi ihuseque ficuhicaubo. Jaadi toonoti sihigovi fuubo.

Sihidi Inihibamima Icaabo Jesuma Imaahi.

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Jaanaaca saafi #scafefi Jesuco emecituuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo J#bogominaafi, ¿cono iiminoco moonijirahi uujoho ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collihi uco idiimiibo neehi? Chahamo imimo idi#boro Moocaani imiibo. Jaanoti ifinijitino fiivofaño ofoonoco idiimogohachiji taj#ba onobadi diica, nooboro.

¹⁸ Jaaneguiiha #scafefi diiboco nuuhi: ¿Milli nacu noonoo? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaudino, ajevaco moonidino, nanivadino, sitaaditi #sicamañoooco diibeguedino,

¹⁹ diicaanico, diiseejico icano bocigo, sitaaco gaiji difico agaijibadiro, nooboro.

²⁰ Jaaneguiiha #scafefi nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tonehejeque imino moonihicahi. ¿Cono fine siino tahime icahi? nooboro.

²¹ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachiji, foobo paryi dinehejeque naajebe

#daasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi nihibamivaji. Jaaboro sihidi inihibamima iicaumaño.

²² Jilli unuunoco isicafeñi uguubuuboro #daasuvuuboro fuhii sihidi inihibamima iicaumaño.

²³ Jaanehuiha Jesu ij#bogominaaco nuuhi: Miyanotiro am#haico neehi, aivo sihidi jeevano sihidi inihibamima iicamo niqueje aivojifaño ofoono.

²⁴ Siino bu jino neehi: Tihino aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano janaanici aivo sitihii sihidi inihibamima iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.

²⁵ Jaanoco ij#bogominaa uguubuumoro sihidi eetyeuhi. Jaamoro noocasiuhi: ¿Jana cayaatyó fine taajajirahi? noomoro.

²⁶ Jaaneguiha Jesu diitoco emeeci#boro nuuhi: Miyaminaa toonoco moonijitirahi. Idi#boro naha Moocaani paryi fanoovaaco moonijirahi, nooboro.

²⁷ Jaaneguiha Pedro diiboco nuuhi: Aivoj#bo, mi#ro paryi mi#hai monehejeque mejeevesuhinimoro didojicuti masaahi. ¿Jaano jaada nacu jinehejema mihicaji? nooboro.

²⁸ Jaaneguiha Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotiro am#haico neehi ufucu paryi fanoova bohonoti eheetavocafotoodi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tahimi aivoji icagahallivi acas#voodi, bu am#hai tadyojicuti masaamo aivoji icaganohallivi macasicamaaiji, paryi Israel cuumiminaaco mudugaacuqui.

²⁹ Jaamo paryi tahalliti inehhejeque ejeevesumo iijanoco, inahabomico, inagomico, caanimico, seejimico, mogaimico, iseemeque, bu iijini#enehejeque icano ejeevesumo toono jaada sihidi janaanici gaayicijimo, tolliro bu ifinijitino fiivoco gaayicijimo icano.

³⁰ Jaanoti jisumi oono ajashutino sihidi ejeevamo iicarumo ufucu guinov# minifeteji. Jaanoti jisumi guinov# iicarumo tusumi sihidi ejeevamoti minifeteji.*

20

Dudicamaajeminaavi Oovicino.

¹ Mi#ro niqueje aivoji jilli jeevahi oono fagui abajaabo omooninicibadi. Mi#ro ibasutaaco ihicisuqui fucuro fuubo dudicamaajeminaaco icituubo.

² Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadino am#haico jaaduji, nooboro diitoco ifaguifaño galluubo idudicamaaiqui.

³ Jaanobuunati siino fuubo baagotirehiica icaaberi. Jaabo atyimeuhi saatohoco ticovono goohasiri iicamoco.

* **19:30** Griego iijiri noono: jisumi oono ajashutino imegavi iicamo ufucu dojicuv# minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuv# iicamo tusumi imegav# icaji.

⁴ Jaamoco nuubo: Amiihai tolliro tafaguifaño tabasutaaco mihicito. Imino amiihaico jaaduji, nooboro. Jaaneguiiha diito fuuhi.

⁵ Jaanobuunati bu siino diibo fuuhi gadiiiba. Jaadi bu siino fuubo imohonohalliti icacuuberi. Jaabo bu tolliro mooniuihi.

⁶ Jaanobuunati bu siino fuubo imohonofeenedi icacuuberi. Jaabo atyimeuhi saatoho ticovono iicamoco. Jaamoco nuubo: ¿Collihi amiihai jinoovi ticovono dudicamaaitimo mihicahi? nooboro.

⁷ Jaaneguiiha diiboco nuumo: ¿Eti bu miijoho miihaico atajibatineguiiha? noomoro. Jaaneguiiha diitoco nuubo: Amiihai bu tolliro tafaguifaño mududicamaaito, nooboro.*

⁸ Jaanaa mihijicuudi diibo nuuhi dudicamaajeminaa aivojiboco: Paryi famoocoro coova. Jaaboro diitoco daadu, oono dojicuti asaamoti ticoni. Jaaboro iticoni asaahinimovi dalli baani, nooboro.

⁹ Jaaneguiiha ticoniubo imohonofeenedi iicaaberi ufuumoti. Jaamo iticovoocivi gaayiciuhi safucuo jaadadinoco.

¹⁰ Jaanobuunati jaaduubo imegavi ufuumoco. Jaamo esamaaiuhi: Miihai fine janaanici magaayiciji, noomoro. Jaarumo iticovoocivi gaayiciuhi safucuo jaadadinoco.

¹¹ Jaanoco agaayicumoro iimaafivumo toono abajaabediti:

¹² Jito dojicuti agaseme sano nihiba oovoro dudicamaaihi. Jaarumoco miihai ticovoviro daaduhi, miihai sihidi mududicamaaimoro sihidi aiguucutaco majaabicimo ticovoviro, noomoro.

¹³ Jaarunaa abajaabo saafico iimusuuhi: Fañi, ico uujoho imitino moonitihii. Miiro ijoho safucuo jaadadineri uuma dudicamaaihivahi.

¹⁴ Jaaneguiiha jino dijaadaco diiicibo fuucu. Jaanoti bu uujoho imeguehi jino dojicuti asaaboco bu tonoodinoro ajaadunoco.

¹⁵ ¿Nacu uujoho iimogobadi moonijitirahi tañihibamico? ¿Nacu ijoho diimogotihii uujoho iimihuseneque? nooboro.

¹⁶ Jaabadireji jisumi oono guinovii iicarumo ufucu sihidi ejeevamoti minifeteji. Jaanoti bu sihidi ejeevamo jisumi iicarumo ufucu guinovii minifeteji.†

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco J#beguehi.

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Jaanaaca Jesu Jerusale jiihairi ufuuhigo ijibogominaa docedimo iicamoco ijeevadi asatyuuboro nuuhi:

¹⁸ Amiihairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumijaago mofoonoco. Jahigo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo

* **20:7** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Amiihaico imino jaaduji, onoonoco.

† **20:16** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Miiro guiramoo cuuhuvacafetehi. Jaarunofaño miiidimoro nanicafetehi, onoonoco.

acicafeteji sacerdotemi aivojito usefaño, bu caatiniminaa usefaño icano. Jaamo uco gujivefaño ficuji.

¹⁹ Jaamoro siicumiotoco acijimo uco idejecuqui, bu ihaamiqúi icano. Jaamoro imohovi tetecujimo icano. Jaaruubo mifucuci, safucu idiinoti gujivefañoti siino buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamisi Seeji Idilluuno.

(Mr 10.35-45)

²⁰ Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamisi Zebedeo seemenetisi seeji. Jaago illimisima asaaugoro Jesuguiino memuvovauhi siinoco diiboco idilluqui.

²¹ Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro. Jaaneguiiha diigo nuuhi: Tajiba dihaivojifaño jitisi taseemenetisi dihufocovi icasivequi, saafi dimiyanaagonovi, bu saafi dinaninaagonovi icano.

²² Jaarunaa Jesu diitisico iimusuuhi: Amisi magaajatihí midillunoco. ¿Nacu amisi uujoho idasuno iicajibadi mihicajirahi? nooboro.‡

Jaaneguiiha diitisi: Jíhi, nuuhi.

²³ Jaaneguiiha diibo nuuhi: Jíhi, miyaano amisi jino idasunofañodi mafatyeji. § Jaanoti naha oono tamiyanaagonovi, tañaninaagonovi icano macasivejinoco, ¿milli bu acijirahi? Jaatyo idimocoro Guihirubi aciji diiteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.

²⁴ Jaanoco sajibogominaa uguubuumoro diitisijaago sifiratuumo.

²⁵ Jaaneguiiha Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amíhairyo magaajacuuihi jinijeminaa aivojito iyotoco sefano atajibanicinoco, bu tolliro saatoho obocifimo miyaminaaco idasugotimo moonifíhi.

²⁶ Jaanoti amíhai tolli mihicajitíhi. Jilliro ivi amíhai miyaavogominaafeenevi síhidi ejeevaabobadi diicaqui, jilli saatoho diitoti jeecivominaafibadi miminifoto.

²⁷ Jaanoti bu amíhaifeenevi imiyaabo iicagoobo saatoho jijovonoti iicaqui.

²⁸ Míiro jino uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo uco ijeecivequi saautíhi. Jilli uujoho jeecivooboro saauhi tafico aaciqui ajashutimohallivi diitoco taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Miimisiici Aatyimetimísico.

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

‡ **20:22** Sahaamefaño janaaníci jilli ficuumo: Bu tolliro uujoho initicafetejifaihuri minitacafetejirahi, onoonoco. § **20:23** Sahaamefaño janaaníci jilli ficuumo: Bu tolliro uujoho initicafetejifaihuri minitacafetejirahi, onoonoco.

²⁹ Jaamo Jerico cuumiti iinuumaaca sihidi miyaminaa Jesu dojicuti fuuhi.

³⁰ Jaanaa jiihaijiniri miimisiici ihaallino ifuvusuutimisi giciniuhi. Jaamisi Jesu toonodi ufuunoco uguubuumisiro sefano coovadiivuumisi: Aivojiiho, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.

³¹ Jaaneguiiha miyaminaa diitisico iibauhi illivequi. Jaarunofaño janaaniviro sefano coovadiivuumisi: Aivojiiho, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.

³² Jaanegui Jesu ujulleeveuboro diitisico ucuuhuvauboro nuuhi: ¿Milli amisico omooninoco mihimeguehi? nooboro.

³³ Jaaneguiiha nuumisi: Aivojiiho mahatyimeneque mihimeguehi, noomisiro.

³⁴ Jaaneguiiha Jesu diitisico idaasuguuboro ihaallinoco dudiciuhi. Jaasumiro aatyimeumisiro Jesu dojicuti fuuhi.

21

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jaamo ifuutuuhi Olivohono iicagajiguiino iicacuumi Betfaje cuumivi Jerusale cuumi fiitino. Jaamañoti Jesu galluuhi miimisiici ijiihogominaatisico jilli nooboro:

² Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivi mahatyimeji burra duujecinigo iseemenema icagoco. Jaagoco misinaayumisiro uudi misiva.

³ Jaanoti cajaatyohacho amisico: ¿Milli? onoohachiji, Mohaivojiiho eneeneguiiha goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.

⁴ Jilli icauno johono Moocaani iimaaminaafi acaatinuno imiyaavequi:

⁵ Sion cuumico jilli monoo: Meeci oono dihaivojiiho dijaa saahi, oono sicujeebiiha icaabo, burrahalliri giciniibo, burrogayihalliri fiiseta, burro seemenehalliri, nooboro.

⁶ Jaaneguiiha ijiihogominaatisi ufuumisiro Jesu unuubadipi moonuhi.

⁷ Jaamisi iburraco sivauhi iseemenema. Jaagohallivi igachehunoco ificumoro Jesuco casihacuuhi.

⁸ Jaanaa sihidi miyaminaa iicaumo igachehuneri jiihaico jeebuuhi. Jaanoti saatoho jaaineri jiihaico jeebuuhicauhi.

⁹ Jaanaa imegavi ufuumo, bu dojicuti asaamo icano ticovauhi asaagomo: ¡Aivojiiho David Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojiiho memeri asaabo! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.

10 Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño #futuudi paryi tuucuumi miyaminaa ñaivuui. Jaamoro dillucasihicaumo: ¿M#joho fine ajaani? noomoro.

11 Jaaneguiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaaminaafi Galilea jiinije cuumi, Nazare cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuui.

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Jaadi Jesu Moocaani templojafaño jicafutuui. Jaabo paryi toojafaño naajeteque eheetavuumoco isivi inuusu-ubo. Miyaminaa nihibamico ubuunanihicaumo mesanoco gavaracuubo, bu nimiicumico anaajehicaumo icaganoco gavaracuubo.

13 Jaaboro diitoco nuubo: M#iro Caatinihaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noonoro. Jaarujaco am#hai nanivaminaa iijatiro miminiyuui.

14 Jaajafaño diibojaa saumo aatyimeimeheje, #gotimeheje icano. Jaamoco buheesuubo.

15 Jaanoco sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo sihididejeevanoco Jesu omoonihicaunoco aatyimeumoro, bu templojafaño seeme coovadiinamauihi: ¡Aivoj#bo David Iyaachico mihimo! noomoro asahaguehicaunoco icano aatyimeumoro sihidide sifiratuui.

16 Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuui jito jilli onoonoco? noomoro.

Jaanegui Jesu iimusuuhi: J#hi, guubui. ¿Nacu am#hai Caatinihaamefaño toonoti olli onoonoco memecit#hi? M#iro jilli noono:

#joho deetavehi seeme, bu mifañoco aaduseheje imino cahacisu masico imasivaqui, noonoro.

17 Jilli nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumiti fuubo Betania cuumijaago. Jaacuumivi cigaubo.

*Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahanegui-
iha.*

(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuui.

19 Jaabo atyimeuui higuerahoco j#haijniri icahoco. Jaahoco meeciturubaaca inoovatama chahauho jilli boti aamenereu. Jaaneguiha Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacuujit#hi, nooboro.

Jaasumiro tooho chuumucuui.

20 Jaanoco aatyimeumoro ij#bogominaa sihididejabafituui. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Milli jaaho tooho goovacani cheemehi? noomoro.

²¹ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro am#haico neehi, miyaano miyaavogoma mihicamoro: ¿Nacaha miyaano? nootimo mihicahachiji jino uujoho higuerahoco omoonibadi momooniji. Tolliro bu jiibaico meneejirahi: Jinooti eedenenere muuaifaño difoo, munuuruva feejiruno.

²² Jaabadiro bu pary#cino Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachiji magaayiciji.

Jesu Mitya Iiji.

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Jaadi Jesu templojafaño ufuuboro j#beguehicaunaaca diibojaago saamo sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari #joho jilli moonihicahi? ¿M#joho ico tomityaco acihi? noomoro.

²⁴ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuhi: Uujoho bu am#haico tolliro dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiji am#haico neeji comityari jilli omoonihicanoco.

²⁵ ¿M#joho nacu Juaco galluuhi initiqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

Jaaneguiiha sanomiro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi, munuuruva, m#haico: ¿Collihi janabuu mimiyaavogotih? neejiruubo.

²⁶ Jaanoti bu: Miyaminaa, munuuruva, m#haico miyaminaa moonijirahi. Mi#ro paryi miyaminaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaaminaafi iicaunoco, noomoro.

²⁷ Jaamaño Jesuco: Magaajatih, nuumo.

Jaaneguiiha diitoco nuubo: Ji#, jaaneguiiha bu uujoho am#haico neejitih jineje mityari jilli omooninoco, nooboro.

Saafi Seemenemisi Miimisiici Icamisivi Ohoovicino.

²⁸ Jaadi Jesu nuuhi: ¿Naa am#haidi jino milli? Saafi seemenetisi miimisiici icauhi. Jaamisiti saafico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco d#cito, nooboro.

²⁹ Jaarunaa illi iimusuhi: Chahano, imogotih, nooboro. Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi #cituubo.

³⁰ Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tolliro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaruubo fuutih.

³¹ Jaaneguiiha am#haidi, ¿cajaani fine caani iimogonoco eetavuuh? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Iticoni unuubo, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro am#haico neehi, impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo Moocaani aivojifaño jicamaaiji am#hai imegaviro.

³² Mi#ro Jua Nitiminaafi: Jilli imino mihica, nooboro am#haico ij#bogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutih.

Jaanoti naha impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo diiboco miyaavuguuhi. Jaanoco amihai mahatyimecurumo amihai imitico mejeevesumoro mimiyaavuguutih, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidi baacuco abasuuborohallidi cuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamitahojico eetavuubo, bu torrehacico eetavuubo tohaciti toonoco iteemequi.

Jaaboro tofaguico dudicamaajeminaaco ificuuboro sihi fuubo.

³⁴ Jaadi toono onoovauno anaamucuudi iicojiminaaco diitojaa galluubo imañoco diibojaago igalluuqui.

³⁵ Jaarumoco tofagui dudicamaajeminaa diitoco agaayicumoro saafico aamiimo. Jaanoti saafico gaicaaumo, bu saafico guisiri aamiimo icano.

³⁶ Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluuhi guiraano itoomominaaco. Jaarumoco idudicamaajeminaa diitoco iticoniomoco omoonubadiro moonuhi.

³⁷ Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fine achico bociguejimo, nooboro.

³⁸ Jaaruuboco aatyimeumoro idudicamaajeminaa noocasiuhi: Jaani paryi ibusumijeque agaayicijiibo. Masi magacaaqui. Jaamoro paryi jinoma mihicaqui, noomoro

³⁹ diiboco agaayicumoro tofaguiti buhigovi asatyumoro gaicaaumo,

⁴⁰ nooboro. Unuudi Jesu diitoco dilluuhi: Fine jaadi tofagui abajaabo asaadi, ¿milli fine diitoco moonijiibo? nooboro.

⁴¹ Jaaneguiiha nuumo: Eti bu diitoco agaisiraiciboro sitaaco tofaguifaño ficujiibo ibasuta noovaco onoovano ticovovi diiboco imañoco ihacihicaqui, noomoro.

⁴² Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amihai jilli Caatinahaamefaño onoonoco memecihicatih? Miuro jilli noono:

Guisiri iijanoco eetavonicimo imiguisibaco itihisumoro gañhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icihitoba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. Jinooco Aivojibo eetavehi. Jaano mihaidi aivo sihidi jeevahi, noono Caatinahaamefaño.

⁴³ Jaaneguiiha jino amihaco neehi: Amihaiditi Moocaani ihaivojico dumitihicijiibo. Jaaboro sitaaco acijiibo diibedi imino icamoco.

44 Jaanoti bu oono guisiba onobati neehi: Cajaatyohacho tobahallivi aacotomo gafaryunamaaji. Jaanoti toba cajaatyohallivihacho aacotomoco quicheyicijiiba, nooboro.* Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omoonijinoco.

45 Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo Jesu oovicinoco uguubuumoro gaajaciumo diitediti tolli unuunoco.

46 Jaamoro diiboco gaayiciujirumo. Jaarumo miyaminaaco iguiuhi Jesu Moocaani iimaaminaafi iicaunoco imino agaa-jaumaño.

22

Taabava Jibaimovi Ohoovicino.

1 Jaadi bu Jesu siino ticovauhi siinovi ooviciboro diitoco ijibogoobo jilli nooboro:

2 Niqueje aivoji jeevahi oono aivojibo illi taabava jibaimoco eheetavuubobadi.

3 Jaabo ijecivominaaco galluubo imogaibico aacicumoco ihicitequi. Jaarunofaño diito imuguutihisaanoco.

4 Jaaneguiiha bu siino saafico galluubo jilli nooboro: Nooto diitoco machuta paryi eetavocinicuuhi. Tañivimico gaisiraicisucuuhi, bu saatoho idribasuhicamehejeque icano. Jaano paryi imibaicinicuuhi ijibaiminivacuqui, nooboro.

5 Jaarunoco diito ihmuhuminaa: Jii, nuutih. Jiliro sihigueheje fociniumo, saafi ifaguinojaago. Jaanoti saafi inajetejaago fuuhi.

6 Jaanoti sanodimo ihaivojibo jecivominaaco agaayicumoro ahaamiumoro gaicaauhi.

7 Jaaneri ihaivojibo sihidiro isifiratuuboro isoldaomico galluuhi diito gaicaauminaaco agaisiraicimoro tuucuumije iijanoco ijigasiqui.

8 Jaadi ijecivominaaco nuubo: Paryi jino imibaicinicuuno mijibaiminiqui. Jaarunofaño jaatyo ihmuhuminaa imitimaño saatih.

9 Jaaneguiiha cuumifeenedi imiya jihaiñeri mofoo mahatymemeque jibogomoro jibaimovi isaaqui, nooboro.

10 Jaaneguiiha ijecivominaa miya jihaiñeri ufuumo igaiyicuihi paryi aatyimeudimoco imihusemehejeque, imitimehejeque icano. Jaaneri tooja sihidi gahafuui.

11 Jaadi ihaivojibo fuuhi ijibaimoco emeecituubo. Jaabo atyimeuhi saafico, jaaruubo jibaimo gaachehuco iimogotiboro jicafututiboco.

* 21:44 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

12 Jaaboro diiboco nuubo: Fañi, ¿milli jaabo juuga saahi jibaimo gaachehufañ jicafototiibo? nooboro. Jaarunaa diibo iimusuutihi.

13 Jaaneguiiha ihaivojibo ijicavominaaco nuuhi: Ajaanico magaaicimoro misisi itihaiñoco, ihuseneque icano. Jaamoro buhigo icivohigo magañi. Tahigo ataajihigo, igaiñoco ojisujihigo icano.

14 Miro sihidi cuhuvacafetejimo. Jaarumoti midimoro icicafeteji, nooboro.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

15 Jaanoma iicamo fariseomi ufuumoro iimaacasiuhi diibohallivi diiboco ifurumo imitino inuusiqui.

16 Jaamoro diitoototi saatohoco galluumo, sano Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Jesuco nuuhi: Jibogominaafi, mihai magaaahi ijoho miyaanoco enehifinoco, bu tolliro miyanotiro ijoho Moocaanijaa ofoono jihaico dibeguehicahi miyaminaa ihiimaanoco jeeivotiboro. Miyaminaaco jilli jeeibatiro, onootatimaño.

17 Jaaneguiiha jinooti mihaico dinoo: ¿Naa idi imino romanomi aivojiboco impuestoco majaaduno? ¿Nacu milli? noomoro.

18 Jaarunofañ Jesu diito imitino eesamaaiumoro ununoco agaajacuuboro nuuhi: ¡Bañifiiraminaa mihicamo! ¿Collihi uco imitnofañ magañisujirahi?

19 Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco mihifusu, nooboro.

Jaaneguiiha sivaumo safucuo jaada ticovovi ijaada iicajeque.

20 Jaajeque emeciuboro Jesu diitoco dilluuihi: ¿Mijoho ime nacu jihime, bu jino imomo icano? nooboro.

21 Jaanegui nuumo: Romanomi aivojibo ime, noomoro.

Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahaci diibono iicanoco. Jaanoti Moocaanico mahaci Moocaanino iicanoco, nooboro.

22 Jaanoco diito uguubuumoro sihidi eetyeuihi. Jaamoro diiboco ejeevesuumoro fuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluno.

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Tufucuro bu saatoho saduceomoto fuuhi Jesuco emecituumo. Jaamo saduceomi uchuumucuumo siino mubuheetejino chahaji, noonicahi. Jaamaño Jesuco jilli nuumo:

24 Jibogominaafi, Moise tajibauhi: Saafi ataabavaabo seemevatiboro ochoomohachiji, inahabo ifibaijigoco iciboro diigoma iseemevaqui inahabobuuna, nooboro.

25 Jaabadi miihaifeenevi iicaumo sahinooto sahuse jugahuseti miimiisiici idiino iicaumo. Jaamoti iticonioobo ataabavaubo seemevatiiboro guijeveuhi. Jaaneguiiha inahabo ifibaijigoco iciuhi.

26 Jaabo bu tolliro icauhi. Jaano allivioobo bu diigoco iiciuboro tolliro icauhi. Jaabadiro paryi famooro saafigomaryo imivocafutuhi.

27 Jaanobuunati bu diigo tolliro guijeveuhi.

28 Jaamo guijevafañoti siino ubuheetedi, ¿cajaan taabaji? fine, paryi diito diigoco ataabavacuumañõ, noomoro.

29 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Amiihai aivo magaaajatihi Caatinihaame onoonoco magaaajatihi, bu Moocaani mityaco magaaajatihi icano.

30 Miiro iguijevécuumo siino ubuheetedi taabavacujitimo, bu iseemeque tajeñicijitimo icano. Jilliro Moocaani toomominaa niquejefaño iicamobadiro jeevacujimo.

31 Jaanoti oono uchuumucuumo siino ubuheetejineti neehi: ¿Nacu amiihai memecitihii Caatinihaamefaño Moocaani amiihaico onoonoco? Miiro jilli noobo:

32 Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojiiibo, nooboro. Jaabo Moocaani uchuumucuumo Aivojiiibo icatino, ubuheeme Aivojiiiboro, nooboro.

33 Jilli unuunoco miyaminaa uguubuumoro sihidiro jabafituuhi ijiiibegueri.

Ibocima Iicano Tajiiiba.

(Mr 12.28-34)

34 Jaabo Jesu saduceomico illiinociunoco fariseomi uguubuumoro igaiivuuhi.

35 Jaamoti saafi Caatiniminaafi iicaubo Jesuco ifuruubo inisuubo dilluuhi:

36 Jiiibogominaafi, ¿cono aivo tajiiibati aivo obocino? nooboro.

37 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivojiiibo Moocaanico gaiji paryi dijeebiiimaryo, paryi difiimaryo, bu paryi dihesamaajemaryo icano, noonoro.

38 Jino aivo ibocima iicano tajiiiba, aivo imiyaano.

39 Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi. Jano jilli neehi: Sitaaco gaiji difico agaijibadiro, noonoro.

40 Jinoocivi Moise tajiiiba tanoocinihi, bu Moocaani iimaaminaa jiiibogo tanoocinihi icano, nooboro.

¿Miijoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Jaamo ifariseomi tooneriro iicaumoco

42 Jesu dilluuhi: ¿Milli amiihai mehesicinihi Cristoditi? ¿Miijoho iyaachi fine? nooboro.

Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.

⁴³ Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu milli David icaruubo Moocaani Gaijafenedi iimaaubo: Tahaivojũbo, nuuhi? Mũro bu nuubo:

⁴⁴ Mohaivojũbo Moocaani nuuhi Tahaivojũbo Cristoco: Tamiyanaagonovi casivo ditihaguiino diminaaco uujoho ificuunohachuta, nooboro.

⁴⁵ ¿Jaabo bu milliti Cristo David iyaachi iicajirahi, David icaruubohacho diiboco: Aivojũbo, unuuno? nooboro.

⁴⁶ Jaarunaa diiboco mũhaiñooba ajashuno iimusuutíhi. Toonotiro ivi mũhaiñooba diiboco ajashuno dillucuutíhi.

23

Jesu Fariseomi, Bu Caatinimĩnaa Icamo Imitico Neehi.

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Jaaboro Jesu ijũbogominaaco, bu miyaminaaco icano nuuhi:

² Oono fariseomi, caatinimĩnaa icamo: Moise tajũbaco ma-gaajasuhicano mityama mihicahi, noomoro esicinihicahi.

³ Jaaneguiha amũhai diito onoonoco: Jii, meneehica. Jaamoro diito onoonoco paryi momoonihica. Jaarumo iicabadi mihicadino. Diito: Imino mihica, nuurumo imitino icahicahi.

⁴ Mũro sihidi jeevanoco miyaminaahallivi ficuhicamo miyaminaa imooniqui. Jaarumo diitoco ajashunogayi amusuhicatimo.

⁵ Jilli miyaminaa ihatyimequiro fanoovaaco moonihicamo. Mũro imeguehicamo ihimecunohallidi, bu ihuseque-jenehallidi icano satyehicamo gaachehubaryunohallivi tajũba onoonoco acaatininehejeque, bu gaachehunoco jicamaaihicamo fanoovano janaaniciivi ifallahino acaamovonoonoco.

⁶ Jaamoro bu imeguehicamo jũbaimonofaño aivo iimi-mañejeri iicanoco, bu sinagogajanofaño imiya icaganofaño igicininoco icano.

⁷ Bu tolliro cuuminofaño diitoco miyaminaa aivo bocigomoro idillunoco imeguehicamo, bu diitoco: Gaajaminaa, onoonoco imeguehicamo icano.

⁸ Jaanoti ivi amũhai mihimeguedino amũhaico miyaminaa: Gaajaminaa, onoonoco. Mũro saminaaro amũhai idũboro amũhai gaajaminaafi Cristo.

⁹ Bu jiinjehallivi mũhaiñoobaco: Caani, meneedino, idũboro amũhai Caani niquejefaño iicaabo.

¹⁰ Bu mihimeguedino amũhaico saatoho: Aivojũbo, onoonoco. Mũro idũboro amũhai Aivojũbo Cristo.

11 Sitaaco ejeeciivoobo amiihaifeenevi diibo aivo sihidi ejeevaabo.

12 Miiro: Uujoho sihidi jeevahi, onoobo guinoniacafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevatihii, onoobo sihidi jeevano miniiyucafeteji.

13 Jaanoti idaasucani amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji. Bañifiiraminaa mihicamo. Miiro amiihai niqueje guhugaco cuhufono mafabaacuhicahi sita tahii jicafototimo iicaqui. Bu amiihai mijicafetehicatihii, bu ijicafetejirumoco mijicafutusuhicatihii icano.

14 Idaasucani amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji. Bañifiiraminaa mihicamo. Miiro gaigoomi fibaijito iicamo iijanooco mudumitiihichahi. Jaamoro jillii ifurumo Moocaanima gueenene mihiimaahicahi. Jaamaño amiihai aivo guiraano mahaamicafeteji.*

15 Idaasucani amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji, bañifiiraminaa mihicamo. Amiihai jiiinjeneri, muuaiñeri icano tehesino mihiiguehichahi saatohoto mihiicimoro amiihai iijico mijiiibeguequi. Jaamoco mahatyimesumi aivo diitoco amiihai imitii janaaniciivi meheetavehichahi ciiijaifaño ifeequi.

16 Idaasucani amiihai mihicaji agaajatino jiiibogominaa, aatyimetimo siiigominaabadi mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodi: Aivo miyaano, onoono, toono sihidi jeevatihii. Jaanoti naha toojao orofañodi: Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo sihidi jeevahi, meneehicahi.

17 Gaajaticanimo, amiihai aalliiinoma machahamobadi mihicamo. ¿Cono nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno?

18 Tolliiro bu meneehicahi: Saatoho jeeeciivojicicifañodi: Aivo miyaano, onoono sihidi jeevatihii. Jaanoti naha tojicicifaño iicano ijeeeciivofañodi: Aivo miyaano, onoono toono naha sihidi jeevahi, meneehicahi.

19 Gaajaticanimo, amiihai aatyimetimobadi mihicamo tollii meneehicahi. ¿Cono nacu aivo imiyaano ijeeeciivo, nacu ifajicicijeeeciivoco Moocaanidi iimibachuno?

20 Miiro tojicicifañodi: Miyaano, onoobo, bu tojicicifaño iicanomaryo bu neehi.

21 Jaabadiiro bu templojafañodi: Miyaano, onoobo, bu Moocaani toojafaño iicaabofañodi bu neehi.

22 Jaabadiiro bu niquejefañodi: Miyaano, onoobo, bu toojefaño Moocaani aivojii icagafañodi neehi, bu togafaño igiciniibo Moocaanifañodi neehi.

* 23:14 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

23 Jaamaño idaasucani mihicaji amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo. Bañifiraminaa mihicamo. Amiihai Moocaani onobadi diiboco paryi mahacihicahi mentahiibai aamenegayimaryo, bu anisiibai aamenegayimaryo, bu cominohiibai aamenegayimaryo icano. Jaarumo tajibati aivo imiyaano onoonobadi momoonihicatihi. Jaano jino toono imi ica, idaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoonijirahi sanoocoro momooninoguinodi siino jeevesutimo.

24 Amiihai aatyimetimobadi mihicamo saatohoco misiguehicamo jootobaco magañimoro guiraaruubo camelloma mafaayihicahi amiihai jeebifaño.

25 Idaasucani mihicaji amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifiraminaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allicro minitihicahi. Jaarumo amiihai jeebifaño sano nanivariro magahaficinahi, fanoova imogori magahaficinahi, icano.

26 Fariseomi amiihai aallinoma machahamobadi mihicamo amiihai jeebinoco miniti iticoni oono guirihillunoco, butajeneque icano fañooco minitincibadi. Jaadi jari bu amiihai alliomo imiteji.

27 Idaasucani amiihai mihicaji fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifiraminaa mihicamo, cihojihalli imino iimibachucinibadi mejeevamo. Miuro alliohoji imino imibachucinirahi. Jaaruno fañoohoji idicuno uchuumucuumo bacinoma fanoo idicu gahaficinahi.

28 Jaabadi amiihai mejeevahi. Jilli amiihai alliotoro miyaminaa imefeenevi imimobadi mejeevahi. Jaarunofaño amiihai jeebifaño sano bañifiraro gahaficinahi, bu sano imitiro gahaficinahi icano.

29 Idaasucani amiihai mihicaji fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifiraminaa mihicamo. Amiihai Moocaani iimaaminaavi cihojinoco mihimibachumoro allico minicuhicahi. Jaamoro deecanoco mificuhicahi imihuseuno miyaminaa cihojinoco.

30 Jaamoro jilli meneehicahi: Miihai sicije moheedetemihai iicausumi mihicauruva jino Moocaani iimaaminaaco agaicaaumobadi mihicaujirahi, noomoro.

31 Tolli monoomaño amiihai Moocaani iimaaminaaco agaicaaumo iyaachimihai mihicanoco magaajasuhi.

32 Jaaneguiha suufenitimo momooni oono amiihai eedeetemihai iticoniunoco.

33 Amiihai jininomi, jininomi cuumiotobadi mihicamo. ¿Milli mataajaji cijigaiñaño agañijinoti?

34 Tooneguiha amiihaijaago uujojo galluuji Moocaani iimaaminaaco, gaajaminaaco, jibogominaaco icano.

Jaamoco amiihai saatohoto magaisiraiciji, bu saatohoto imohovi metetecuji. Jaanoti bu saatohoto sinagogajanofaño mahaamiji. Jaamoro diitoco siicumiti, siicumiti icano mubucasiji.

³⁵ Jaamaño amiihaihallivi icajino paryi imifiuno miyaminaaco agaisiraicuno tiihoho jaada, Abel guijeveti iticovano Zacariaco Berequia achico iguijenunovi. Miuro amiihai diiboco magaicaauhi templojafaño iimimaño, jeevivomaño icanofeeneo situvi.

³⁶ Miyanotiro jino amiihaico neehi, paryi diito jaada jisumio miyaminaahallivi minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihallivi Taahi.

(Lc 13.34-35)

³⁷ Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amiihai Moocaani iimaaminaaco agaicaauficuumi, bu Moocaani amiihaijaago jiiibogominaaco agalluumoco guisibaneri mahaamifihii. Jaanoti uujoho fahiiivaroro imeguehicahi tuucuumi seemeque tajaagovi iigaiyicinicinoco oono catava iseemeque iijjecuguiino iigaiyicinicibadi. Jaarunoco amiihai mihimeguehicatihii.

³⁸ Eneecau bu magaaja amiihai iijano jihovonedi fiiveteji.

³⁹ Jino amiihaico neehi: Uco siino mahatyimecujitihii jari johono uco: Imicani Aivojiiibo momofeenedi asaabo, meneejifucu agasedi.

24

Jesu Temploja Ifinisucafetejinoco Neehi.

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jaanaa Jesu templojafañoti ihiinuuboro ifeequi mooniubojaago iijibogominaa asaaumoro diiboco ifusuuhi temploja guisibanoco.

² Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeeci paryi tonehejeque. Miyanotiro amiihaico neehi: Jimañeri chahajino sababa guisiba sibahallidi, sibahallidi icano. Paryi faneeri finijino, nooboro.

Jiinije Ifinijino Gaajata.

(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

³ Jaadi fuumo Olivohono iicagajivi. Jahigo Jesu giciniubojaago iijibogominaa ufuumoro toovono dillutuuhi: Mihimeguehi miihaico idibogonoco ¿cusumi fine tolli icajino? ¿Milli magaajaji iihoho siino asaajinoco, bu jiinije ifinijinoco icano? noomoro.

⁴ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini miihaiñooba amiihaico bañidino.

⁵ Ajashujitimo tamomofañodi asaano: Uujoho Cristo, noomoro. Jaamoro sihidi miyaminaaco bañijimo.

⁶ Bu mĩnaano icaji juuga, jahigo icano. Jaarunoti mihiguete-dino, mĩro tolli icajino. Jaaruno toono jĩinije ifinijino icatino.

⁷ Tusumi siijĩinijeoto siijĩinijeotoma moonicasiji, bu siicumiotoma moonicasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidi guhuvano icaji. Jaabadĩro bu jĩinije maryibaji fahigovavi.

⁸ Jaano jino idaasuhĩca iticovajino.

⁹ Jaasumi amĩhaico acijimo idaasuno momoonicafetequi, bu amĩhaico gaicaaujimo. Paryĩ jĩinijemĩnaa amĩhaico jĩheveji tahalliti.

¹⁰ Jaasumi ajashutimo saatoho imiyaavogoco jeevesuji. Jaamoro jĩhevecasijimo, bu fahigovavi inahabomico idaasuno moonisujimo.

¹¹ Bu sihidi baĩmĩnaa icaji: Mĩhai Moocanifañodi mihi-maahi, noomoro ajashutino miyamĩnaaco baĩjimo.

¹² Jaano sihidi imiti iicaneri fahigovavi gajicajijimo.

¹³ Jaarunofaño quehecuno imiyaavogofaño icaaboro nje-quevi ifotoobo taajaji.

¹⁴ Jaanoti jino aivoji jĩbogo iimibogo fanoojĩinijeriro jĩbogocafeteji. Jaadi jari jĩinije finiji.

¹⁵ Mĩro Moocaani iimaamĩnaafi Daniel caatinũhi: Jaadi idicuno imitino omoonĩboro ifinisujĩibediti. Jaano iimi-mañovi ifutucuunoco mahatyĩmedi jihaamefaño onoonoco mihĩfinicĩhĩcamo magaaaja.

¹⁶ Jaamoro Judeari mihicamo ifabaijaagovi magaa.

¹⁷ Jaanoti bu amĩhai iijahalliri mihicamo fañoojavi mefeedino siinoco mihicĩqui. Toonotĩro magaacu.

¹⁸ Jaanoti bu faguifaño iicamo muhuumidino amĩhai gaachehuco mihicivamo.

¹⁹ Jaanoti idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu mifañotio seehejema iicamo icano. ¿Milli bu goovano gaajirumo?

²⁰ Jaaneguiha Moocanico midillu: Amĩhai magaaifucujĩnijafucujĩicadino, bu jaguisifucujĩicadino icano.

²¹ Mĩro jino sihidi ejeevano idaasu icaji eedeevi jĩinije ifiivunotĩro achahanicino, bu siino ufucuro achahacujino icano.

²² Jaarunoco Moocaani guenenene icasujitĩhi guenenene iicaruva tusumi iicajimoti mĩhaiñooaba ataajajitĩruneguiha. Jaanoti diibo icicuumo gajirari toono idaasuno guenenene icasujitĩbo.

²³ Jaasumi amĩhaico saatoho neeji: Memeeeci jaani Cristo, memeeeci jaadi Cristo, onoodi: Miyaano, meneedino.

²⁴ Mĩro saajimo baĩmĩnaa: Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho Moocaani iimaamĩnaafi, noomoro. Jaamoro sihidi

ejeevanehejeque ifusujimo miyaminaaco ibañiqui, bu tolliro Moocaani icimoco bañijirumo icano.

²⁵ Tooneguiiha jino amihaiico imegaviro nuucuui.

²⁶ Jaaneguiiha amihaiico: Memeci johono sicaihigoti saabo, onodi memecitedino. Jaanoti bu: Juuga jino mecuña icaabo, onodi mimiyaaveguedino.

²⁷ Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo asaajino jilli jeevaji; oono sisi anamebano aamijiti niquevevi aachicinibadi icajino. Jaanoco faaboho miyaminaafi atyimeji.

²⁸ Miïro chuumuhu iicahigo añimi igavefih. Jaabadi niinofucuuvi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

Jilli Siino Saajiibo Cristo Miyaminaafibadi Ifivuubo.

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

²⁹ Jaano toono idaasuhicafucuje afatyonobuunatiro cuujeo nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba achicicujitih, bu meeciri niquejefañoti aifeji, bu niquejefaño icano sefano maryibaji.

³⁰ Jaadi naha jarihiica ifuvusujino uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo asaajino. Jaaneri paryi bu jiinije cuuminominaa ataacasimoro atyimejimo uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo niqueje aimuufairi sihidi mityano, ovosino asaanoco.

³¹ Jaaboro tatyoomominaaco galluuji paryicino fanoojiinijeti tatyaa icamoco mairicu sefano ojidi igaiyiciqui.

³² Jaaneguiiha oono higuerahotiro magaja; miïro ficaba ifiticusumi bohono aamevafih. Jaanoti magajanichi ficaba ifiticunoco.

³³ Jaabadiro bu paryi jineheje iicacuudi magajacu finifucu ifiticunoco.

³⁴ Miyanoti amihaiico neehi: Paryi jilli icajino tustumio miyaminaa gujebetinaacaro.

³⁵ Niqueje, bu jiinije icano finiji. Jaanoti taaji ufucu finijitih.

³⁶ Jaaruno jiinije ifinijifucuco miñhaiñooba ajashuno gaa-jatih Moocaani toomominaa icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo icano, Idiboro Moocaani tufucuco gaa-jahi.

³⁷ Miïro johono Noe iicausumi iicaubadiro icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo asaano.

³⁸ Miïro toodihivi johono nifaiba chahaunaacahiica miyaminaa machumoro, adumoro, bu taabavamoro, illemihaiico tajenimoro icano icahicauhi. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuui;

³⁹ Jaamo gaajacutimoco nifaiba macanisuuhi famocoro. Jaabadireji bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo asaadi icajino.

40 Jaasumi miimisiici gaifimisi bajifaño icaji. Jaamisiti saafi imiyaaveguehicatibo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo fitafeteji.

41 Jaabadiro bu miimifeeci icaji acaasumife. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo satyocafeteji diigoco sihidi idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaavogogo fitafeteji.

42 Jaaneguiiha amihai mehesicinimoro motoomo gaajaratino cusumihacho Aivojibo saaji.

43 Jaanegui jinooco magaaaja. Iija abajaabo, nanivaminaafi fucu toonoti icaaberi asaajinoco igaajaruva cigatibo icajirubo iijaco afaayicimoro nanitimo iicaqui.

44 Jaabadiro bu amihai mihimibaicini. Miïro mehesicinitinaacaro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saaji.

Imino Jeecivominaafi, Iimitino Jeecivominaafi Icano.

(Lc 12.41-48)

45 Jaaneguiiha imino jeecivominaafi agaajaaboco ihaivojibo iijaminaaco tuumusuhinincihimino machutaaco diitoco ihaciqui.

46 Jaabo imicani icajiibo ihaivojibo onoonoco imino omoonibovi ihaivojibo agaseebe.

47 Miyanotiro amihaiico neehi, diiboco ihaivojibo ficuji paryi inehejema iijaminaa toomominaafiti.

48 Jaanoti saafi imitibo: Tahaivojibo goovajitino asaano, nooboro.

49 Saatohoco ahaamiboro jilli ticovono guiriicavominaama aaduuboro, amachuuboro icaabaaca

50 gaajaciratino ihaivojibo gaseji.

51 Jaaboro diiboco sihidi jeevano idaasuno mooniji, bu oono bañiminaaco omoonijibadiro. Jahigo ataacasimoro igaiñooco oojisujihigo.

25

Fahuseecidimo Bagocajamivi Ohoovicino.

1 Miïro niqueje aivoji jeevahi fahuseecidimo bagocajami icijigameecunoco icimoro fuuhi taabava jibaimojaago ataabavaaboco inahaboniqui.

2 Jaamoti sahusedifigova imino imibaivuutihimino. Jaanoti sahusedifigova imino imibaivuuhimino.

3 Jaamo imino iimibaivuutimino siino icijigameecunoco ifañoniqui satyuutihimino.

4 Jaanoti imino iimibaivuuhimino icijigameecunofañomino ifafaihunoco satyuuhimino, bu botellanofañomino satyuuhimino icano.

5 Jaarunaa ataabavaujiibo goovano agaseutimaño diitoco cigara aivuuneguiiha cigacuuhimino.

6 Jaanaaca fucufeenevi guubuvusuuno sefano unuuno: jSaacuubo taabavaminaafi mutuumutucu! noomoro.

7 Jaaneguiiha paryi tobagocajami agaŋiivuumoro iciijigaimeecunoco nifutusuhi.

8 Jaanaaca iimibaivuutiŋigaeheje oono iimibaivuufigaehejeque nuuhi: Mihaico amhai cijigaifaihunoti ajashunogayi mahaci. Jino mocijigaimecuno jabaacamaaicuui, noomoro.

9 Jaarunofaño iimibaivuufigaeheje diitoco iimusuuhi: Chahano, mihaidi ifetejitiruno, bu amihaidi ifetejitiruno icano. Amhairyo mofoomoro amhaiñoti manaajete, noomoro.

10 Jaaneguiiha sahusedimo iimibaivuutimo cijigaifaihuti inajequi ufuunobuujinaago taabavaminaafi gaseuhi. Jaaboma iimibaivucuumo tojafaño jicafutuui igaasequi. Jaadi iguhugaco fabaacuumo.

11 Jaanobuunati saafigova agaseumoro nuuhi: Aivojibo, aivojibo, mihaico faayici, noomoro.

12 Jaarunaa diibo diitoco iimusuuhi: Miyanotiro uujoho amhaico gaajathi, nooboro.

13 Jaaneguiiha jino uujoho amhaico nehi: Cigatimo mehesicini, gaajaratino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivubo asaajifucu.

Nihibamivi Ohoovicino.

14 Miŋro niqeeje aivoji jeevahi saafi miyaminaafi siijiinejevi ifeequi ijeecivominaaco ucuuhuvauboro inihibamico diitoco ificusuubadi.

15 Diitoti saafico cinco mildijeva aciubo. Jaanoti sifico aciubo dos mildijeva. Jaanoti saafico mildijeva aciubo. Diitoco iticovoocivi aciubo isefadino sahaje. Jaaboro fuucuubo.

16 Jaanobuuna cinco mildijevaaco agaayiciubo tooneri naajeteque eetavuui. Jaaneri icuubo siino tonoodinoro.

17 Jaabadiro bu dos mildijevaaco agaayiciubo tolli omoonuboro, bu tonoodinoro siino gaayiciuhi.

18 Jaanoti mildijevaaco agaayiciubo ufuuboro jiinjeteque eseediuboro ihaivojibo nihibamico ficuui.

19 Jaanobuunati goovacutnotinoti siino diito aivojibo gaseuhi. Jaaboro diitoma toonoco imibachuvaubo.

20 Ticoniubo oono cinco mildijeva aaciuboti. Jaabo ihaivojiboco aciui diez mildijevaaco: Aivojibo, uco daaciui cinco mildijeva. Jaaneri jino siino tonoodinoro icino, nooboro.

21 Jaaneguiiha ihaivojibo diiboco nuuhi: Aivo imino moonihi. Ijoho aivo imino jeecevominaafi idiimihuseebe. Miidirunoco imino omoonimaño ico siino janaanici aciji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi.

22 Jaanobuunati gaseubo dos mildijeva bu agaayiciubo. Jaabo nuuhi ihaivojiboco: Aivojibo, uco dos mildijeva daaciuhi. Jino jaaneri siino tonoodinoro icino, nooboro.

23 Jaaneguiha ihaivojibo nuuhi: Aivo imino moonihi. Ijoho aivo imino jeecivominaafi idiimihuseebe. Miidirunoco imino omoonimaño ico siino sihidi aciji. Jaaneguiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi, nooboro.

24 Jaanoti mildijeva agaayiciubo agaseuboro ihaivojiboco nuuhi: Aivojibo, ijoho sihidi edeevanoco uujoho gaajahi. Miïro ijoho sihinichi abasutiruhigoti, bu tolliro nihibamico dicitinichi ududicamaaitiruhigoti icano.

25 Jaamaño ico inihicugoboro dinihibamico jinijefaño cijehinichi. Jaano jino paryi faneeri dinihibami, nooboro.

26 Jaaneguiha ihaivojibo diiboco iimusuhi: Ijoho agaiquiibo idiimitino jeecivominaafi, iro gaajacuuhi uujoho abasutiruhigoti isihinicinoco, bu ududicamaaitiruhigoti nihibamico icinicinoco icano.

27 Jaaneguiha, ¿collihi jana tañihibamico dusisutuhi? Jaabo uujoho asaadi toonohallivi janaanivi siino agaayicijirunaaca, nooboro

28 tooneri iicaumoco nuubo: Diibediti mudumitici inihibamico. Jaamoro oono diez mildijevama iicaaboco mahaci.

29 Miïro sihidi iicanoma iicaaboco siino janaanivi acijiibo sihidi icanoma iicaqui. Jaanoti chahanoma iicaaboti oono midino icarunoco dumiticijiibo.

30 Jaanoti ajaani imitino jeecivominaafico magaayicimoro buhigo icivohigovi magañi. Tahigo ataaboro igaiñooco oojisujihigo, nooboro.

Jiinijeminaaco Udugaacujino.

31 Jaadi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani toomominaama Aivojiboti iicavaabo asaaboro tahimi aivoji icagahallivi casiveji.

32 Jaadi paryi jinijeminaa tahimefeenevi igaiveji. Jaamoco uujoho dugaacuji, oono ovejami toomominaafi ovejamico cabramiditi sihigovi udugaacunicibadi.

33 Jaaboro tahovejamico tamiyanaagonovi ficuji. Jaanoti cabramico tañaninaagonovi ficuji.

34 Jaadi uujoho Aivojibo neeji tamiyanaagotoco: Juugavi masaa. Amihai Guihirubi amihaico imino omoonimo jino tahaivojifaño mijicafoto sicije jinije ifiivuunotiro amihaidi eheetavuunofaño.

35 Miïro ajebavauboco uco machutaati mahaciuhi, bu adufirari iicauboco mihisuuhi, bu siicumioobobadi amihafeeneri iicausumi uco amihai iijafaño magaayiciuhi,

³⁶ bu tagaachehuma achahauboco uco magaachehuniuhi, bu iguihuvauboco uco memeeçituuhi, bu civojafaño iicauboco uco memeeçituuhi icano, nooboro.

³⁷ Jaadi uco iimimo dilluji: Aivojübo, ¿nacu cusumi ajebari idiicauboco ico miñhai mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari idiicauboco ico miñhai mihisuuhi?

³⁸ ¿Bu cusumi nacu siicumioobobadi idiicauboco ico miñhai moojafaño magaayiciuhi? ¿Bu cusumi ico sicaibo diicaaboco magaachehuniuhi?

³⁹ ¿Bu cusumi nacu ico guihuvauboco mahatyimeumoro mabaauhi? ¿Bu cusumi ico civojafaño diicauboco mabaajeuhi? noomoro.

⁴⁰ Jaamoco uujoho Aivojübo diitoco jilli iimusuji: Miyanotiro, amñhaico neehi: Imiyaavogomoco* sihidi jeevatirumoco tolli momooniumaño, uco tolli momooniuhi, nooboro.

⁴¹ Jaadi bu tañaninaagonovi iicamoco neeji: Uuti buhigovi miminifoto imitino monoocinicumo çijigaifaño mofoo Satanaguiiha, bu paryi ihijimiguiiha icano eheetavunofaño.

⁴² Miñro ajebavauboco uco mamachusuuhi. Aduframa icauboco uco mihisuuhi.

⁴³ Bu siicumioobobadi amñhaifañodi ñguusumi uco amñhai iijafaño majaachevesuuhi. Bu agaachehuvautüboco uco gaachehuti mahaciuuhi. Bu iguihuvauboco, bu civojafaño iicauboco icano uco mabaauhi, nooboro.

⁴⁴ Jaanoco diito iimusuji: Aivojübo, ¿cusumi nacu ico ajebama diicaaboco, bu aduframa diicaaboco, bu siicumioobobadi diicaaboco, bu gaachehuma chahaaboco, bu iguihuvaaboco, bu civojafaño diicaaboco icano mahatyimeuhi? noomoro.

⁴⁵ Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotiro, amñhaico neehi: Imiyaavogomoco sihidi ejeevatimoco tolli momooniutimaño, uco tolli momooniutiihi, nooboro.

⁴⁶ Jaamo diito ifinjitino çijigaifaño feeji. Jaanoti iimifimo feeji ifinjitino fiivofaño.

26

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jaabo Jesu jilli unuunoco paryi iimivuudi ijübogominaaco nuubo:

² Amñhairyo magaajacuhi jino mifucucirucu Pascua jübaïmo iicajinoco. Jaasumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuboco acijimo, uco imohovi itetecuqui, nooboro.

* 25:40 tañahabomico.

³ Jaasumi sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, bu judiomi quillahuto icamo igaivuuhi Caifas onoobo sacerdotemi aivojibo iijatyigaba goohasivi.

⁴ Jaamoro iimaacasiimo Jesuco abañimoro, agaayicimoro igaicauqui.

⁵ Jaamo neehicauhi: Jibaimofeenevi tolli momoonijitihi miyaminaa mojaago isifiratomoro ñaavedino, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesugo.

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon iicaubo Jesuco unuuneguiha diibo iijafaño #futuubo.

⁷ Jaanaaca gaigo diibojago saauhi alabastro eetavotapaa-jefaño ifacicifaihu sihidu ijadama iicano gatyuuci icanoma. Jaabo Jesu imachuqui mesavi casivuubo nigaihaliivi tofaihuco tucaruugo.

⁸ Jaanoco ijibogominaa atyimeuhi. Jaamoro isifiratumoro noocasiuhi: ¿Collihi jinooco bañamaahi?

⁹ Ajashutino nihibamiri manaajemere #daasufimoco mahacitanoco, noomoro.

¹⁰ Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi diigoco mihibahi? Imino uco moonigo.

¹¹ Miñro fahijivaro #daasumo amñhai mihicaji. Jaanoti uujoho fahijivaro amñhaima icajitihi.

¹² Jaamo jino tahalliivi facicifaihuco utucaruneri tafiico imibachugo cihojifaño icicafetejino imegavi.

¹³ Miyanotiro amñhaico neehi, fahigova jino taajasu jibogoco faajinijeri jibogohigo jino diigo omoonino jibogocafeteji, toonoti diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Jaanaaca ijibogominaati saafi Juda Iscariote onoobo fuhii sacerdotemi aivojitoma ihiimaatuubo.

¹⁵ Jaaboro jilli diitoco nuubo: ¿Mñnoodino uco majaaduji, Jesuco amñhaico aacihachijji? nooboro.

Jaaneguiha diito diiboco jaaduuhi treintadijeva nihibamico.

¹⁶ Jaasumitiro Juda guinehicaui Jesuco diito usefaño aacujifucuco.

Aivojibo Niinoono Amachuuno.

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹⁷ Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco amachujibuuno jibaimo iticovaufucu Jesujaago ijibogominaa ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco? noomoro.

18 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cuumifaño johono amihairyo magaajacuubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivojibo jilli neehi: Tahoovovi ifutucuuhi. Jaaneguiiha diijafaño tajibogominaama Pascua machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.

19 Jaaneguiiha ijibogominaa ufuumoro Jesu unuubadi moonuui. Jaamoro toojafaño Pascua machutaaco eetavuui.

20 Jaanaa mihijicuudi Jesu docedimo ijibogominaama mesavi casivuui.

21 Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotiro, amihaiico neehi, amihaiti saafi uco aciji igaicaauqui, nooboro.

22 Jaaneri diito sihidu idasuvuumoro diiboco dilluui: Aivojibo, ¿nacu fine uujoho? noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.

23 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefaño uuma amachuubo diibo uco aciji.

24 Miho uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo Caatinihaamefaño onobadi feehi. Jaarunaaca idasucani iicajiibo uco acibo. Aivo imijiruno diibedi fiivutibo icaruva, nooboro.

25 Jaaneguiiha Juda diiboco aaciujiibo nuuhi: Aivojibo, ¿nacu fine uujeheji? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jihi, ijeheji, nooboro.

26 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayiciuboro, Moocaanico graciaco aaciudi tohicaco iquisiciuboro ijibogominaaco aciubo: Ifaaji, jino tafiico mamachu, nooboro.

27 Jaadi bu ihadufaihuco agaayiciuboro Moocaanico graciaco aaciuboro diitoco aciui: Paryi famooro jifaihut mahadu.

28 Miho jino tatyihoho iicano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino tatyihoho gañicafetehi ajashuti mohallivi imiti buusu iicano.

29 Jino amihaiico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji amihaima johono Moocaani aivojifaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Jaadi amasivaunobuunati fuumo Olivohono iicagajijaago.

31 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryi amihai uco mejeevesumoro mofociniji. Miho Caatinihaamefaño noonoo: Itoomominaafico gaicaauji. Jaaneri ihovejami fahigova gavaranamaaiji, noonoro.

32 Jaaruubo siino ubuheeteebere amihai imega feeji Galileavi, nooboro.

33 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ico jeevesu-runaca, uujoho ico jeevesujitih, nooboro.

34 Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotiro ico neehi, jaafañiinofucu catava ojitiibaacaro mifooci, safo icano: Diiboco gaajatih, bu diibo jibogominaafi icatiji, neeji, nooboro.

35 Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa ima iguijevehachijiji guijevehi. Jaaruubo ico tuunamaajitih, nooboro.

Jaabadiro bu paryi saatoho ijibogominaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomañovi.

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

36 Jaadi Jesu ijibogominaama Getsemani onoomañovi jifutuudi diitoco nuuhi: Jinoovi migicini, uujoho johonovi Moocaanima ihiimaatonohachuta, nooboro.

37 Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimisico icano asatyuboro ticovauhi inihicuguuboro sihidi idaasuvuubo.

38 Jaaboro diitoco nuubo: Sihidiro tajeebiifaño idaasu icahi miguijevejibadi. Jaaneguiiha jino mihica uuma cigatimo mubuhee, nooboro.

39 Jaadi Jesu janaaniciivi ufuuboro jinijehallivi ajavuvuuboro Moocaanima iimaauhi: Guihi, idiimogohachijiji uco taajasu jino idaasuno iicajinoti.* Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa joho idiimogobadiro icano, nooboro.

40 Jaadi ijibogominaa iicauhigo asaaubo cigamovi gaseuhi. Jaaboro Pedroco nuubo: ¿Collih jaabo uuma sano nihiba ooyo ticovovi buheetih?

41 ¡Mubuhee! Jaamoro Moocaanima mihimaa jiji amihaiico inisunofaño mahaquetedino. Miyanotiro amihai jeebi imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amihai allio ifi niinovahi,

42 nooboro siino fuubo dojicuviro Moocaanima ihiimaatuubo. Jilli nooboro: Guihi, uujoho idaasuno iicanoco idiimogohachijiji eti idiimogobadi mooni, nooboro.

43 Jaabo bu siino uhuumiubo ijibogominaa cigamoco atymeuhi aivo sihidi cigarari icacuutineguiiha.

44 Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo Moocaanima ihiimaatuubo, siino tolliro nooboro.

45 Jaadi bu siino ijibogominaa iicauhi ufuuboro diitoco nuuhi: Ivi jisumi micigacu, majaguisicu. Jino gasecuuno uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imitiminaa usefaño aacifetejino.

46 Jaaneguiiha magañiivomoro masiigucu mee oono uco aacivaabo fiticuuhi, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

* 26:39 Griego ijiri: jihidaasuhilluco uutih buhigovi denesu, noono.

47 Jaanaaca tolli iimaabaacaro Juda gaseuhi ijibogominaa docedimo iicahicaurumoobo. Jaaboma saamo sihidi miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano; sacerdotemi aivojito, bu judiomi quillahuto icamo agalluumo.

48 Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco ininiciiboro dilluji. Jaaboco kuhufono misisimoro masaty, nooboro.

49 Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: ¿Naa diicahi, jibogominaafi? nooboro Jesuco niniciuhi.

50 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañi, jinejefiri saahi? nooboro.

Jaasumiro diito Jesuco agaayiciumoro Jesuco sisiuhi isatyequi.

51 Jaaneguiiha Jesu nahaboniminaati saafi iniisugaco iguiyiciuboro sacerdotemi aivojibo jeevivominaafi nijimeehuco buiyaacuui.

52 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafaño diihacu. Miñiro oono niisugari omoonicasimo, bu niisugari guiijeveji.

53 ¿Nacu ijoho gaajatih i uujoho Guihirubico dilluruva jaachijigayiro tajaan galluujiruubo itoomominaati aivo ajashutimo fahuseeci motihaiti mihaici idino dihaivaco?

54 Jaano tolli iicaruva, ¿milli bu Caatinihaamefaño jilli icajibo onono miyaavejirahi? nooboro.

55 Jaadi Jesu diito miyaminaaco nuuhi: ¿Milli jaamo amihai taticovodi masaahi cudaahenema, niisuganoma icano naniyaminaafico magaayiciqui mihicanicibadi? Miñiro fafucuvaviro amihaifeenevi uujoho templojafaño casivooboro jibeguehichi. Jaaruuboco du uco magaayicichicatih.

56 Jaarunofaño jaafa tolli icano johono Caatinihaamefaño Moocaani iimaaminaa acaatiniuno imiyaavequi, nooboro.

Jaasumiro ijibogominaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaaciniuhi.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

57 Jaamo Jesuco isisiumoro sacerdotemi aivojibo Caifas onobo imefeenevi satyuui. Tah i caatiniminaa, bu judiomi quillahuto icamo iigaiciniuhigo.

58 Jaanaa Pedro ifutuui sacerdotemi aivojibo goohasivi: ¿Naa milli fine moonijimo? nooboro tehesinoti ifiniciuboro ufuubo. Jaabo policiami cojivi casivutuui.

59 Jaanaaca sacerdotemi aivojito, bu judiomi quillahuto, bu paryi imiyafagominaa icamo guiinehicaui Jesuhallivi sicamañoco ijibogonoti diiboco igaicaausuqui.

60 Jaarunofaño tonoo gayijehalliti gaicaaujiturumo guiraamo saatoho diibohallivi sicamañoooco jibeguehicaurunaaca. Jaanofeenevi miimisiici gaseuhi diibohallivi sicamañoooco jibuguumisi:

61 Jaani neehicahi: Uujoho Moocaani templojaco finisuji. Jaaboro siino boojati mifucuci, safucu idii notiro eetaveji, nooboro, noomisiro.

62 Jaaneguiiha sacerdotemi aivojibo agañiivuuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivo ajashuno diimusutahi? ¿Milli nacu jino jito dihallivi neehi? nooboro.

63 Jaarunofaño Jesu diiboco iimusutahi. Jaaneguiiha diibo isacerdotemi aivojibo Jesuco nuuhi: Moocaani momofeenedi miyaanocoro miihaico dinoo, ¿naa miya ijoho Cristo Moocaani Achi idiicaabo? nooboro.

64 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, uujoho diibo, ijoho toono onoobadi. Tolliro bu amiihaico jino neehi: Ufucu mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi ejeevaabo Moocaani miyanaagonovi giciniiboco, bu niqueje aimuufaifeenedi asaaboco icano, nooboro.

65 Jaaneri sacerdotemi aivojibo igaachehuco gallicuuhi sihidi isifiratuuboro. Jaaboro nuubo: Jaani iijiri Moocaniditi aivo imitino iimaahi. ¿Collahi bu siino sita onoonoco mehesujirahi? Amiihairyo muguubucuuhi imitino ihiimaanoco.

66 ¿Nacu milli amiihaidi? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Tolli ihiimaamaño guiijevejiibo,

67 noomoro Jesuco ihimefaño jiiirebamaaiumoro ganiiicumoo. Jaanoti bu saatoho diiboco ihimefaño agabejeniumoro nuuhi:

68 Ijoho Cristo idiicaabo ene gaajaci. ¿Naa miijoho ico gabacuuhi? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatih, Nuuhi.

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Jaanaaca Pedro jahisi goohasifaño giciniunaaca sacerdotemi aivojibo jeecivominaago asaaugoro diiboco nuuhi: Ijoho bu tolliro Jesu Galileaoboma idiicahicaabo, noogoro.

70 Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatih jinejetihacho toono diimaahi, nooboro.

71 Jaanaaca Pedro toonoti fuucuuboco saafigo aatyimeugoro tooneri iicaumoco nuuhi: Jaani bu tolliro oono Jesu Nazareoboma iguehicaabo, noogoro.

72 Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodi: Miyanotiro uujoho diiboco gaajatih, nooboro.

73 Jaanobuunati bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaamoro diiboco nuuhi: Miyaano jahi, ijoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadi jeevahi, noomoro.

⁷⁴ Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodi neehi: Miyanotiro, uujoho diiboco gaajatih. Jaanoti jilli onoobo abañihachijij jaafa uco Moocaani guijenih, nooboro.

Jaasumiro catava ojiuhi.

⁷⁵ Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhi Jesu diiboco: Catava oojitinaacaro uco mifooci safo idino tuunamaaiji, unuonoco. Jaaneguiiha Pedro toonoti ufuuboro aivono taauhi.

27

Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Jaanaaca eseseveudi paryi famooro sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icano sabadiro iimaacasiuhi Jesuco igaicaauqui.

² Jaamoro diiboco sisiciniboco asatyumoro toojiinijeo aivojibo Poncio Pilato onooboco aciuh.

Juda Iguijeveuno.

(Hch 1.16-19)

³ Jaanaaca Juda, miyaminaa usefano Jesuco aaciuboco guijevafano ificuunoco aatyimeuboro sihididaasuvuuh. Jaaboro treintadijeva iicaunoco inihibamico uumisuuhi sacerdotemi aivojitoco, bu judiomi quillahutoco icano jilli nooboro:

⁴ Uujoho imitico icih aivo imiiboco guijevafano aacimano, nooboro.

Jaaneguiiha diito iimusuuhi: Jaano milli miuhaidi? Toono diino, noomoro.

⁵ Jaaneguiiha Juda inihibamico templojafano gavaracuuhi. Jaadi ufuuboro gaibairi icodaaheti uduujecafutuuboro lluhivuuh.

⁶ Jaadi sacerdotemi aivojito inihibamico iciumoro nuuhi: Jino nihibamico Moocaniguiiha ificunicinofano mificujitih tihjoho jaada iicacumano, noomoro.

⁷ Jaadi ihiimaacasiumorotooneri nifaqui guirihilluno nicuminaafi faguico naajeumo, tomanovi siijinijeoteheje ochoomomoco icihicaqui.

⁸ Jaamano tomano jisumihachuta: Tihjohomano, noocinih.

⁹ Jilli miyaavuuno Moocaani iimaaminaafi Jeremia acaatinuuno: Iciumo treintadijeva inihibamico Israel cuumiminaa diibo jaadaco ificuunoco.

¹⁰ Jaaneri nifaqui guirihilluno nicuminaafi faguico naajeumo, oono uco Aivojibo atajibabadi, nooboro.

Jesu Pilato Imefeenevi Icahi.

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Jaadi Jesuco aivojiĩbo Pilato imegavĩ #futusuumo. Jaaboco dilluubo: ¿Naa #joho oono judiom̃ Aivojiĩbo idiicaabo? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jiĩhi, tolli icano toono #joho onoobadi, nooboro.

12 Jaanaaca sacerdotem̃ aivojito, judiom̃ quillahuto icamo diibohallivĩ imitinõ ijiĩbeguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutih̃i.

13 Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutih̃i oono dihallivĩ imitinõ ihiiimaanoco? nooboro.

14 Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutih̃i. Jaaneri diibo Pilato sihidi eheetyeuboro eesamaaiujirunoco gaajautih̃i.

Jesuco Iguijeniqui Ificuuno.

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Jaasumi m̃iro aivojiĩbo Pilato omooninicibadi civojaminaafiti saafico sinaayujibuuhi miyaminaa idilluuboco.

16 Jaanaa icaubo saafi civojafaño Barraba onoobo sihidi ejeevaabo iimitĩbo.

17 Jaanaa paryi miyaminaa igaiciñumoco Pilato dilluuh̃i: ¿Cajaanico mihimeguehi, am̃ihai, uujoho isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo onooboco? nooboro.

18 Tolli nuubo jilli Jesuco ijiĩheveumoro diibo usefaño aaciunoco agaajaciuboro.

19 Jaabo Pilato ihaivojĩ icagahallirĩ giciñunaaca diibojaago mogai saatohoco galluuhi jilli noogoro: Milli moonidineheje diibo iimino miyaminaafico, fone fucu ñihicuno tighi diibo Jesuditi, noogoro.

20 Jaarunofaño sacerdotem̃ aivojito, bu judiom̃ quillahuto icamo miyaminaaco fajiĩnuuhi Barrabaco dihiinusu. Jaanoti: Jesuco guijeni, monoo, noomoro.

21 Jaanaaca bu siino miyaminaaco Pilato dilluuh̃i: ¿Diitisĩti cajaanico isinaayunoco mihimeguehi? nooboro.

Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.

22 Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuh̃i: ¿Jaanaa milli moonijĩ oono imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.

Jaaneguiiha paryi famooro iimusuuhi: ¡#mohobujehallivĩ tetecu! noomoro.

23 Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitinõ moonĩbo? nooboro.

Jaarunofaño diito siino coovadiivuuh̃i: ¡#mohobujehallivĩ tetecu! noomoro.

24 Jaanegui Pilatoco diito sihidi ejenauumoro janaaniviro aivo añaaivuunoco aatyimeuboro, tajĩbaubo nifaihuco isivaqui. Jaafaihufaño ihusenegue nitamaaiubo

diito imefeenevi, jilli nooboro: Uujoho jaani iimiibo guivefañodi icatíhi. Jilli toono amíhai iimaa, nooboro Pilato.

²⁵ Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Míhai, bu paryi moseeme icamohallívi jaafa minifotono, noomoro.

²⁶ Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamisuuhi. Jaadi diitoco aciubo diiboco itetecuqui.

²⁷ Jaaneguiiha ihamocasiminaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato ijajaago. Jaamoro igaiyíciumo paryi amocasiminaaco Jesuhallívi.

²⁸ Jaamoro diiboco igaachehuco ujujuyaacuumoro sichehuco jíhacuumo gachicohai deecano tífaibadi itífaí iicachehuco.

²⁹ Jaamoro bu iinigaihallívi javucaruumo januutuno aafeneque chaahimígati eheetavuumoro, bu jaamoro gaayíciuumo imiyanaagohusefaño imeico icano. Jaadi diiboguiino ememuívomoro diiboco dejecuhicauhi: ¡Imicani jíjoho judiomi Aivojíbo! noomoro.

³⁰ Jaadi bu ihimeico agaayíciomoro tohiri diiboco iinigaíti gafucuhicaumo.

³¹ Jaadi diiboco jilli omoonihicaudi jujuyaacuumo diiboco tífaíhíba icacheuco jíhacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco jíhacuumo. Jaadi ívi satyucuumo diiboco itetecuqui.

Jesuco Etetecuno.

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyímeuhi Cirene cumioobo Simon onooboco. Jaamoro diiboco tajíbauhi Jesu imohobujeque isatyequi.

³³ Jaadi ífutuumo nigaiapaajebai onoomañovi; jaanoti hebreomi iijiri Golgota onoobai.

³⁴ Jaabaihallívi Jesuco isuurumo vino aivo faafaiñooco. Jaarunoco inisucuuruhígoti adutiubo.

³⁵ Jaaboco etetecuumoro ihamocasiminaa suerteque eetauuhi Jesu gaachehuhallívi: ¿Cajaani fine tochehuma icaji? noomoro.*

³⁶ Jaamoro ifitíno casícamaiuumo diiboco ootomomo.

³⁷ Jaamoro íjibogoco íhimohobujeti iinigaihallívi caatíniumo: JAANI JESU JUDIOMI AIVOJÍBO, onoono.

³⁸ Tolliro bu diibo uufocovi tetecuumo miimisiici nani-vaminaatisico, saafico imiyanaagonovi, bu saafico inani-naagonovi icano.

* 27:35 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jilli miyaavuuno Moocaani iimaaminaafi acaatíniuno: Tagaachehuco ifocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

39 Jaanaaca toonodi afatyomo diiboco ih#bamoro ihuseneque gavaracumoro #bajirubadi iicano iinigaicoro garya garya moonihicaumo,

40 jilli noomoro: ¿Naa ijoho oono templojaco acallajaru-uboro siino dojicuviro mifucuci, safucu id#noti boojati edee-tavejiruubo? ¡Eneecata iiro difico taajasu! ¡Bu miyaano Moocaani Achi idiicahachijji, toono caamoti niito! noomoro.

41 Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa, bu fariseomi, bu judiomi quillahuto icamo diiboco edejecumo neehicauhi:

42 Sitaaco taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifico taajasu-ubova? Eneecata miyaano Israel Aivoj#bo iicahachijji, toono ihmohoti iniitequi maatyimemere diiboco mimiyaavegue-qui.

43 M#iro Moocaaniviro ifico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo asaaboro diiboco taajasuvahi iimogohachijji. Jaadi jari mag-aajaji miyaano Moocaani Achi iicanoco, noomoro.

44 Jaabadiro bu nanivaminaatisico diibo uufocovi etete-cuumisi diiboco #bahicauhi.

Jesu Igujjevene.

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Jaadi ivi paryi jiniije civono minifutuuhi gadi#bati. Jaano seseeteuhi imohonohalliti nihiba icaaberi.

46 Jaasumiro Jesu hebreo iijiri sefano gaihivuuhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collihi uco deevesuhi? eneejiruno.

47 Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi: Memeeci johono Moocaani iimaaminaafi Eliaco cuhuvaabo, noomoro.

48 Jaasumiro diitoti saafi ijinafatyuuboro icijeuhi faashi iicanoco. Jaaboro toosihico vino aivo quigañofaño matyusu-uhi. Jaaboro toosihico imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifaño cabuyaacuuhi ihaduuqui, nooboro.

49 Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonidino, jaafa Elia saahi diiboco atajasuvaabo mahatyimequi, noomoro.

50 Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuumucuuhi.

51 Jaano ticovovi temploja ofoboocini#uchehu gaachehujetuno feemene iicano gallivuuhi feenedi caamoti sano guinovi. Bu jiniije sefano maryibauhi. Jaaneri guisihacino dujavanamaaiuhi.

52 Bu tolliro ci#hojino faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocanico imiyaavuguumo iguijevecin#umo ajashutimo siino buheeteuhi.

53 Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunati ic#hojinofañoiti ihinuumororo iimicuumi Jerusale cuumifaño fuuhi. Jaamoco tahi sihidi miyaminaa diitoco aatyimeumororo gaajauhi.

⁵⁴ Jaanoti bu ihamocasiminaa aivojibo ihamocasiminaama Jesuco utuumumo jiinije amaryibaunoco, bu sanehejeque icano aatyimeumoro sihidiro igutuuhi. Jaamoro nuuhi: Miyanotiro, jahi jaani Moocaani Achi, noomoro.

⁵⁵ Jaabadiro bu sihidi icaumo gaigoomi tehesinotiro #finicum Galileati Jesu dojicuti asaaumo diiboco jeecivomoro.

⁵⁶ Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo, bu Ja-coobo, Jose icamisi seeji Maria onoogo; Zebedeo seemenemisi seeji icamife.

Jesuco Iciuno.

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Jaanaaca mihijicuudi saaubo sihidi inihibamima iicaubo Jose onoobo Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveg-uehicaubo.

⁵⁸ Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiiha Pilato tajibauhi diiboco ihaciqui.

⁵⁹ Jaadi Jesu ifico Jose #ciuboro mihinivatino gaachehuri mibociuhi.

⁶⁰ Jaaboro icihoji bohosi guisigajifaño eheetavusuhojifaño jihacuuhi. Jaaboro tohojico guisibatyi gabari amaninuboro fuuhi.

⁶¹ Jaanaaca tohoji ticovo icaumife Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamife giciniuhi sinaagobaiti tohojico ihifinicumife.

Jesu Cihoji Imega Amocasiminaa Teemehi.

⁶² Jaano sesevede, Pascua jibaimoguiiha iimibaivuunobu-unati, sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo fuuhi Pilatoma ihimaaqui.

⁶³ Jaamoro diiboco nuumo: Aivojibo, mehesafetehi oono tobañifiiboba ubuheeusumi: Ochoomod i mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco.

⁶⁴ Jaaneguiiha tajiba icihojico kuhufono imooniqui mifucuci safucu idino ticovovi ijibogominaa fucu asaamoro ichuumuhuco ananimoro: Siino buheetecuubo, noomoro miyaminaaco jibeguedimo. Jaanoti tolli omoonihachiji tobañi aivo iticoniono janaanivivi jeevajirahi, noomoro.

⁶⁵ Jaaneguiiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaaty toomominaaco mihicimoro amihairyo diitoma aivo imino mucuhufusuto, nooboro.

⁶⁶ Jaaneguiiha ufuumoro tohojico kuhufutusuuhi. Jaamoro bu igaajataaco ficuumo tohojico ofoboociuba iguisibahallivi. Jaamoro tohojihallivi itoomominaaco ficuumo.

28

Jesu Siino Ubuheeteuno.

¹ Jaanaaca judio jaguisifucu sabado icafucu afatyuno sesevedi fucugayiro Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamife fuuhi icihojico emecituumife.

² Jaanaaca sefano jiinije maryibauhi Moocaani toomominaafi niquejefañoti iniituuneri. Jaaboro tohoji imegavi agaseuboro tohoji guisibaco buhigovi icuboro tobahallivi casiivuuhi.

³ Jaabohalli aricuuhi sisi anamebano aricubadi, bu igaachehu seseene seseuhi cuugaihallibadi.

⁴ Jaaboco amocasiminaa tohojico utuumuumo aatyimeumoro sihidiro igutumoro inihicuri uchuumu-cumobadi minifutuuhi.

⁵ Jaaboro Moocaani toomominaafi diitifeque nuuhi: Mihiguetejirahana uujoho gaajahi amife Jesu etetecucafete-hiniboco miguiinonoco.

⁶ Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadi. Eneecau bu jino diiboco ificuhinamañoco memeeceva.

⁷ Jaaneguiiha goovano mofoomifere ijibogominaaco mijibogoto jilli noomifere: Guijevafañoti siino buheetecuubo. Jaaboro amihai imega sigucuubo Galileavi. Tahigo diiboco mahatyimeji. Jinooco amifeque neequi saahi, nooboro.

⁸ Jaaneguiiha diitife toonoti fuucuuhi. Goovano sihidi igutumifere, bu imo imo icano fuuhi. Jaamifere diitife Jesu jibogominaaco jibugutuuhi.

⁹ Jaamifevi Jesu ajafeveuboro diitifeque dilluuhi. Jaaneguiiha diibojaago ufuumifere itihaiñoco ihibicimifere diiboco imuuhi.

¹⁰ Jaaneguiiha diibo diitifeque nuuhi: Mihiguetedino. Mofoomifere tañahabomico mijibogoto Galileavi ifeequi tahigo uco atyimejimo, nooboro.

Amocasiminaa Jilli Jibuguuhi.

¹¹ Jaanaaca diitife ufuunobuunati tohojico utuumuumoti saato amocasiminaa cuumifaño ufuumoro sacerdotemi aivojitoco jibuguuhi paryi aatyimeunoco.

¹² Jaaneguiiha diito sacerdotemi aivojito judiomu quil-lahutojaago ufuumoro diitoma iimaajeuhi. Jaamoro sihidi nihibamico ihamocasiminaaco jaaduumo.

¹³ Jilli diitoco noomoro: Miyaminaaco monoo: Mihai fucufeene miciganaaca ijibogominaa asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi, noomoro.

14 Jaanoco aivojiībo uguubuuboro amiīhaijaago isīfiiratohachiīji miīhai diiboma mihiimaaji amiīhaihi aivojito judiom̄i quiallīvi. Jaamo ¿millī icatimo mihiicahi? noomoro.

15 Jaaneguiīha ihamocasiminaa iniīhibamico agaayiciumoro diito unuubadī moonīuhi. Jaabadī judiom̄i jiībeguehacahi jisumihachuta.

Jesu Ijiībogominaaco Atajiībano.

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

16 Jaaneguiīha ijiībogominaa fahuseeci motihaiti sī aivojito judiom̄i quiaafī idīmurucu fuuhi Galileajaago Jesu diitoco unuubaijaagovī.

17 Jahigo Jesuco aatyimeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa saatoho miyaadī miyaavuguutiīhi.

18 Jaadī Jesu asauboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayiciuuīhi paryī aivojī iijico niquejefaño, jiīnijehallivī icano.

19 Jaaneguiīha paryī faajiinijeriro mofoomoro tajiībogominaatī meheetavo. Jaamoco minitī Moocaani momofeenedī, bu Illi momofeenedī, bu Igaija momofeenedī icano.

20 Jaamoro diitoco mijiībogo amiīhaico paryī uujoho ijiībeguehicanoco imino imooniqui. Jaamoro imino magaaja uujoho amiīhaima fahiijivaro icaji jiīnije ifinījinovī, bu janaanicī icajinovī, nooboro.

SAN MARCOS

Jua Nitiminaafi Sicaihiigovi J#ibeguehi.

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

¹ Jilli ticovauno Jesucristo Moocaani Achi j#ibogoco.

² M#iro jilli Moocaani iimaa j#ibogominaafi Isaia caatinicuuhi, Moocaani unuunoco:

Dihime galluuhi taj#ibogominaafico, dihime j#ihaico iim-
ibachuqi, nooboro.

³ Jaanaa guubuvusuuno sicaihiigoti ocoovadiiciniuno: Mi-
himibachu Mohaivoj#ibo j#ihaico sano ticovoro meheetavo,
onoonoco, Isaia caatinuuhi.

⁴ Jilli saaubo Jua sicaihiigovi miyaminaaco nit#iboro. Jaabo
neehicauhi: Minitisuquimaje jaamoro am#ihai eedeehifico
mejeevesu, am#ihai imiti ibuuqui, nooboro.

⁵ Jaanegui Judeao j#iinijeoto, bu Jerusale cuumioto icamo
feehicauhi diiboco uguubunicitomo. Jaamoco iimitico
ij#ibeguehicauno bujinagoti diitoco Jua nitihicauhi Jorda
onoohifa#o.

⁶ Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau.
Jaanoti iniivigai meeheu jilli asi meehe. Jaabo chahacamicoro
duuhicauhi, bu bajio iimicoro nejeechicaubo icano.

⁷ Jaabo j#ibeguehicauhi jilli nooboro: Taabuunati saajiibo
tajanaanici sihidi imityaabo diibobadi uujoho jeevat#hi. Jaa-
ma#o diiboguiino idij#vooboro it#haipaaaje duujeque sinaayu-
jitirahi.

⁸ Uujohonaha, am#ihaico miyaano nifaihuri nit#hi. Jaanoti
diibo am#ihaico Moocaani Gaijari nitiji, nooboro.

Jesuco Initiuno.

(Mt 3.13-4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Jaasumivi Jesu fuuhi Nazare cuumiti Galilea j#inijeri
iicacuumiti. Jaaboco Jua nit#uhi Jorda onoohifa#o.

¹⁰ Jaabo Jesu iteelifa#oti ihiinuubo atyimeuhi niqueje
afaayicafutuunoco. Jaanofenedi nim#ihubadi jeevaabo
Moocaani Gaija ihallivi niitovauhi.

¹¹ Jaanaa guubuvusuuno niquejefa#oti unuuno: Ijoho
agaj#ibo taseemene, #ri sihidi imo imo icahi, unuuno.

¹² Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sicaihiigovi
miyaminaa achahauhiigovi.

¹³ Jaabo Jesu tahigo icauhi san#iba, siino fahuseeci icano
fucuva asimifeeneri. Jaaboco Satanas nisuuhi. Jaanobuunati
Moocaani toomoninaa asaamoro diiboco jeecevehicauhi.

Jesu Idudicamaaque Ticonihi.

(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Jaanobuunati Juaco civojafaño ificuunotiro Jesu Galileavi fuuhi jibogoboro taajasu jibogoco Moocaani aivoji iijico.

¹⁵ Jaabo jilli neehicauhi: Tusumi mihicacuui, jino Moocaani aivoji fiitivucuui. Jaaneguiha amihai imitico mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino imino mataajjino jibogoco, nooboro.

¹⁶ Jaabo Galilea muuajinidi igoboro ufuuhigo atyimeubo Simon, inahabo Andre icamisi fiiciminaatisi iicaumaño muuifaño isinicuuhuri sinihicaumisico.

¹⁷ Jaamisico Jesu nuuhi: Tadyojicuti masaa, amisico miyaminaa fiiciminaatitisi eetavequi, nooboro.

¹⁸ Jaanegui tusumiro isinicuuhunoco ejeevesumisiro diibo dojicuti fuumisi.

¹⁹ Jaadi toonoti janaanivivi afatyuubo Jacoobo, bu inahabo Jua icamisi Sevedeo achimisico tolliro imeenegafaño isinicuuhuco amaahuniumisico atyimeteuhi.

²⁰ Jaamisico bu tolliro coovaubo. Jaanegui caanico idudicamaajeminaama imeenegafaño ejeevesumisiro Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitino Ijima Icaubo.

(Lc 4.31-37)

²¹ Jaadi Capernau cuumivi ifutuudi, judiom i jaguisisumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro jibeguehicauhi.

²² Jaaneri miyaminaa sihidi eetyehicauhi diibo jibegueri diitoco aivojibo iicanicibadi jibeguehicauneri, caatiniminaa jibogonicibadi iicatineri.

²³ Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitino ijima iicaubo icauhi. Jaabo gaihivuui:

²⁴ Ijoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ico gaajahi. ¿Jaabo jinejeque diimeguehi ijoho mihaima Jesu Nazareoobo idiicaabo? ¿Naa mihaico finisuqui asaabo? nooboro.

²⁵ Jaanegui Jesu diibo iimitino ijico ihbauboro nuuhi: Llivivi diica. Jaaboro diiboti diino, nooboro.

²⁶ Jaanegui ihiji diiboco baavi agañiboro ifico vivi vivi iminiyuuboro sefano agaihivuuboro diiboti iinuui.

²⁷ Jaaneri famooro miyaminaa sihidi eetyeui. Jaamoro dillucasihicauhi: ¿Jineje jino bohono jibogo? Jaani iiji aivo sefahi aivo ijimi iicarumoco atajibanoco: Jii, noomo, noomoro noocasihicauhi.

²⁸ Jaanoco Jesuti jibocasiuno paryi Galilea jinijeri goovano gaajacafutuui.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jaadi sinagogajati iinuudi Jesu fuuhi Jacoobo, Jua icamisima Simon, bu inahabo Andre icamisi ijafaño.

30 Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidi guihuvauhi. Jaanoco Jesuco jibuguumo diigo iguihuvaunoco.

31 Jaanegui Jesu diigojaa ufuuboro ihuseti diigoco agaayiciuboro gañiyiciuhi. Jaasumiro diigoco iguihuva bucuuhi. Jaadi diitoco jeecivehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Jaadi ijicuuvi nihiba jabaavucuunaaca sivahicaumo diibojaa paryi iguihuvamoco, bu emeimivatomejeque icano.

33 Jaanaa paryi miyaminaa asaauneri guhugavi gahafuuhi.

34 Jaamoco Jesu buheehicauhi siomoneri, bu siomoneri icano iguihuvaumehejeque. Jaabadiro bu emeimivatomoco imeimico buhi gañihicaubo. Jaamo imeimi iimaajirumo iimaahicauthi diiboco agaajahicaumaño.

Jesu Galileavi Jibeguehi.

(Lc 4.42-44)

35 Cuujetaviro Jesu agañiivuuboro fuuhi tuucuumiti scaihigovi Moocanima ihiiamaqui.

36 Jaaboco Simon, inahaboniminaa icano guinutuuhi.

37 Jaamo diiboco aatyimeudi nuuhi: Famooro miyaminaa ico guineri icahi, noomoro.

38 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masigo siicumijaago ifiticumijaago tahi tolliro jibeguequi taajasubogoco. Toonegui uujoho saauhi, nooboro.

39 Jaadi Jesu paryi Galilea jinijeri sinagogajafaño jibogooboro feehicauhi jimico gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro iguino ememuivuuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu, nooboro.

41 Jaanegui Jesu diiboco idasuguuboro ihuseri dudiciuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.

42 Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecuubo.

43 Jaadi Jesu diiboco afaguuboro galluuhi jilli nooboro:

44 Mihaiñoobaco dibeguedino. Jilli ofooboro sacerdotequedihifusuto. Bu jaaboro ico iimibachuno jeecivoco asimico ficuuto Moise atajibaubadi toono jibogobadi iicanoco. Jaanoco miyaminaa aatyimemere igaajaqui ijoho ubuheecunoco, nooboro.

45 Jaarunaa ufuuboro sihidi miyaminaaco jibogooboro feehicauhi diiboco Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu

foovono cuuminofañodi igucutiibo, jilli buhigueejere miyaminaa achahahigueejere iicaaboro feehicauhi. Jaarunaa fahigovati saahicaumo diiboco emeecivamo.

2

Jesu Buheesuhi Idino Isifañiboco.

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Toonobuunati siino Jesu Capernau cuumivi fuuhi goovajisutinoti. Jaanoco guubuumo iijafaño iicaunoco.

2 Jaanegui miyaminaa diibojaago ufuumo gahafuuhi guhugamaryo gatyuuci. Jaamoco iimaaco jibeguehicaubo.

3 Jaanaa igueenemejedimo diibojaa sivauhi ihibimoro idino isifañiboco.

4 Jaarumo miyaminaa agahaficinineri Jesuvi ifutuutimo. Jaanegui caamoti tooja niibahucuco afaayicumoro Jesujaago diiboco nitusuumo icigaiijema.

5 Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajaciiboro Jesu nuuhi iguihuvaaboco: Guihi, dihimiti ico imibachucafutucuhi, nooboro.

6 Jaarunaa saatoho caatiniminaa onoomo igicinimañoti ijeebifañodi esamaaiuhi:

7 ¿Collihi jaani jilli imiticani iimaahi? ¿Mijoho nacu imitico buusujirahi? Idiboro naha Moocaani, noomoro.

8-9 Jaanoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihi tolli amihai jeebifañodi mehesamaaihi? Tihicani jana iguihuvaaboco: Dihimiti imibachucafutucuhi, onoono; gañiivoobo dicigaiijema fuucu, onoono.

10 Jaamo magaaajahi jiijehalli ujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro,

11 idino isifañiboco nuubo: Ico neehi: Gañiivo, jaaboro dicigaiijeque dicibo fuucu diijajaago, nooboro.

12 Jaasumiro diibo agañiivuuboro icigaiijeque icuboro fuucuhi ifinimofeenedi. Jaaneri paryi miyaminaa sihidi eetyeuhi. Jaamoro Moocaanico imehicaumo: Mahatymetahi aivo jilli iicanoco, noomoro.

Jesu Coovahi Levico.

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Jaanobuunati siino Jesu fuuhi muuaijinivi. Jaabojaa sihidi miyaminaa saahicauhi. Jaamoco jibeguehicaubo.

14 Jaamañoti janaanici afatyuhigo atyimeubo Levico Alfeo achi impuestoco ajaadusuhicajafaño giciniuboco. Jaaboco: Uma difoo, nuubo.

Jaanegui Levi agañiivooboro diiboma fuuhi.

15 Jaanobuunati Jesu Levi iijafaño ijibogominaama amachuubo giciniunaaca sihidi impuesto jaadusuminaa,

bu iimitifimo icano gaseuhi. Jaamo sano diiboma machuhicauhi. Diibo dojicuti sihidi ufuumo icano.

¹⁶ Jaanaa fariseo caatiniminaa iicamo Jesuma diito amachunoco aatyimeumoro ijibogominaaco nuuhi: ¿Milli jaabo amihai jibogominaafi, impuesto jaadusuminaama, bu saatoho iimitiminaama icano acasi#vooboro machuhi, aduhi icano? noomoro.

¹⁷ Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: Ubuheefimo taabuminaafico imogotatihi. Jaanoti iguihuvamo taabuminaafico imeguefih. Jaabadiro uujoho: Imino icahi, onoomoco cuhuvaqui saahinitih. Iimifitimeguiiha saahi iimiti ifico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Jaanaaca Jua jibogominaa, bu fariseomi jibogominaa icamo machutimo aigahicauhi. Jaanaa saatoho asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Naa, collihi jana fariseomi, Jua icamo jibogominaa aaiganaa dita agatih? noomoro.

¹⁹ Jaanegui Jesu ooviciuboro iimusuhi: ¿Nacu gaigooco ataabavaaboro ijibaimojaago ucuuhuvamo idaasuri aigajirahi diitoma diibo iicanohachuta? Miro diitoma diibo iicanohachuta aigajitirumo.

²⁰ Jaanoti naha icajinehiica jari uco tajibogominaati udumiticino. Jaadi jari idaasuno iicaneri aigajimo.

²¹ ¿Miro mijoho eedeechehuco bobaryuri maahunitatihi? Jaanoti imaahuniruva bobaryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohoji janaanicro guiraatejirahi.

²² Jaabadiro bu, ¿mijoho bohaivofaihuco eedeejutafano ficutatih? Jaanoti ificuruva tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafano mificutahi, nooboro.*

Ijibogominaa Trigo Noovataco Icihi Jaguisifucusumi.

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Jaanaa judiomi jaguisisumi Jesu basutafanodi igooboro feehicauhi. Jaanaa ijibogominaa toono basuta noovataco icimoro feehicauhi.

²⁴ Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Meeci ¿collihi dijibogominaa olli moonihi jaguisifucusumi momoonitatinoco? noomoro.

²⁵⁻²⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magaajatih amihai, johono David, bu diiboma iicaumo icano ucuujivaachusumi diitoco ajeba aivusuneguiiha omoonunoco? Miro Moocaani iija tabernaculojafano David

* 2:22 Jilli Jesu nuuhi eedeejibogoco mejeevesumoro bohono jibogocoro meheetavequi.

ufuuboro Moocaani jeeçivo maahunoco machuuhi m#joho amachutatirunoco, Aviata onooço sacerdotemi aivoj#bo iicauijibo icaunaaca. Jaaboro bu diiboma iicaumoco aciubo saatochoro sacerdotemi amachufirunoco, nooboro.

²⁷ Jaadi bu siino Jesu nuuhi: Mi#ro jaguisifucu miyaminaadi eetavocafutuuhi. Jaanoti miyaminaa jaguisifucudi eetavocafutuut#hi.

²⁸ Jaama#o uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jaguisifucu aivoj#bo, nooboro.

3

Saafi Ihuse Ifigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jaadi siino Jesu sinagogajafa#o fuuhi jah# icaubo saafi ihuse ifigatyuubo.

² Jaaboco #finicimoro feehicaumo: ¿Naa jeedi jaguisisumi buheesuj#bo? noomoro #furumo diibohall#vi ij#beguequi.

³ Jaanoma iicaubo Jesu ihuse ifigatyuuboco nuuhi: ¡Ga#iivo! ¡Jaaboro feenevi dulleeve! nooboro.

⁴ Jaadi diitoco Jesu dilluuhi: ¿Jinejeque jaguisisumi moonisunicimo iiminoco, nacu iimitinoco? ¿Magaicaaunoco, nacu mubuheesunoco? nooboro. Jaarunaa diito iimusuut#hi.

⁵ Jaanegui diito jeeb#no cuhuferi #daasuvuuboro, sifiirano ihuufococo emeciuboro ihuse ifigatyuuboco nuubo: ¡Dihuseque fallirihicaruh! nooboro. Jaanegui diibo fallirihicaruhi. Jaasumiro diibo use doj#cuviro imituuhi.

⁶ Jaasumiro toonoti ifariseomi ufuumororo Herodianom#ma fitacucasiuhi Jesuco igaicaauqui.

Muuaijinivi Miyaminaa Icauno.

⁷⁻⁸ Jaanaa Jesu ij#bogominaama muuaijinivi fuuhi. Jaamoco sihidi miyaminaa bucasiuhi Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu Jorda oonegueehioto, bu Tiro, Sidon icano j#ninooto icamo diibo sihidi ejeevanoonoco omoonihicaunoco uguubumoro.

⁹ Jaanegui ij#bogominaaco nuubo: Uco miyaminaa ijene e#e#ejeruujiruneguiha momeenegaco mihimibaicini, nooboro.

¹⁰ Jaabo Jesu miyaminaaco ubuheesuhicaunegui sihidi igu-ihuvanoma iicad#mo diiboco idud#ciqui ijene #e#ejeruhicauhi.

¹¹ Jaabadiro bu ij#mi diiboco aaty#memere diibo imega baavi aquetehicauhi. Jaamororo gaihivehicaumo: #joho Moocaani Achi, noomoro.

¹² Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magaaajasudino, nooboro.

Jesu Icihi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idino.

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jaanobuunati Jesu ifabaiivi fuuhi. Jahigo iimuguudimoco coovaubo. Jaanegui diibojaa saaumo.

¹⁴ Jaamoco fahuseeci motihaiti miimisiici idimoco iciubo diiboma iicaqui, bu diitoco igalluuqui jibogoco ijibeguequi icano.

¹⁵ Jaamoco iijico aciubo ijimico igañihicaqui.*

¹⁶ Jaamo jinoodimou fahuseeci motihaiti miimisiici idimo iicaumo; Simon icaruuboco Pedroti omomonubo.

¹⁷ Jacoobo Zebedeo achi, bu Jua Jacoobo nahabo icano. Jaamisico momonubo Boaneegemisiti, sisiseememisi eneejirunoco.

¹⁸ Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacoobo, Tadeo, Simon cananista, bu

¹⁹ Juda Iscariote diiboco aaciujibo igaicaauqui icamoma saaubo jaahe.

Blasfemia.

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jaanaa siino sihidi miyaminaa diibojaa igaivehicauhi. Jaaneri Jesu ijibogominaama ajashuno jinejebaco machuhicacutuhi.

²¹ Jaanoco Jesu yoto uguubuumoro saauhi diiboco icivamo, jilli jeegavoobo eneehicauneguiha.

²² Jaabadiro bu caatiniminaa Jerusaleti asaumo neehicauhi: Beelzebuma icaabo ijimi aivojiboma. Jaamaño diibo mitya iijiri ijimico buhi gavaracuhicaabo, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinovi ooviciboro neehicauhi: ¿Milli jaabo Satanas bu ificoro buhi gañijirahi?

²⁴ Miñiro saafi aivojifaño minocci udugaavonoro sanomiño imoonicasiruva sanomiño finisucasijirahi. Jaamaño tohaivoji guenenene icajitirahi.

²⁵ Jaabadiro bu sajaotoro sanomiño imoonicasiruva guenenene icajitirumo.

²⁶ Jaabadiro Satanas iinoro ifimaryo imoonicasiruva, ¿milli bu guenenene icajiruubo? Iinoro ifico finisujiruubo.

²⁷ Jaabadiro ¿miñijoho esefaabo iijafaño ofoomoro inehenjeque icajitirahi abajaaboco sisitimoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisidi icijirumo.

²⁸ Miyanotiro jino amihaico neehi: Miyaminaaco paryicino imitino ihiimaaruno buusucafeteji.

* 3:15 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuuhicaqui, onoonoco.

29 Jaanoti Moocaani Gaijati imitino ihiimaaboco toono aivo buusuracujitihi ufucuro. Jilli tohimitinoma iicacujibo, nooboro.

30 Jilli diitoco nuubo, diiboco ijima icaabo, eneehicaunoma iicaubo.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Jaanobuunati Jesujaa seeji, inahabomi icamo asaaumoro jahisitiro diiboco cuuhvasuui.

32 Jaanegui Jesuhallidi emecucinumo diiboco nuuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo ico jahisiti cuuhvahi, noomoro.

33 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mijoho gaharubi? ¿Mijoho tañahabomi? nooboro

34 ihallidi emecucinumoco emeciuboro diitoco nuuhi: Jino tacojiri iicamo gaharubimi, tañahabomi icano.

35 Jarihiicanaha jino Moocaani iijico omoonimo tañahabomi, gaharubimi, tañagomi icano iicajimo, nooboro.

4

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mt 13.1-23; Lc 8.4-15)

1 Jaadi siino Jesu miyaminaaco jibeguehicauhi muuaijinivi. Jaabojaago sihidi miyaminaa igaivuui. Jaanoma iicaubo meenegafaño ijicafutuuboro diitoti tehesijisuno ufuuboro casivutuui. Jaanoti diito ijinivi jiniigaibaahohalliviro icauhi.

2 Jaaboro diitoco sihidi siinovi ooviciboro jibeguehicauhi

3 jilli nooboro: Jinoco muguubu: Basuminaafi fuuhi abasu-tuubo.

4 Jaabo abasuuno samañoono jiihaifaño acutuui. Jaanoco joomi asaaumoro machujeui.

5 Jaanoti samañoono acutuui guisihallivi miyaadi jini achahaumañovi. Jaanoro goovano iinucuuno ijinije miyaadi efeemeutimaño.

6 Jaaruno nihiba aachicineri aryivucuuno, chuumucuuno icano abacooavutimaño.

7 Jaanoti samañoogahaje aifuui jarimihoonofeenevi. Jaano toono ihallivi ujusiuno toono ihiinuurunoco macanisuihi. Jaamaño noovautino.

8 Jaanoti samañoono acutuui imino jinijevi. Jaano ihiinu-unoro jusicuuno. Jaanoro imino noovacuno saheeje treintadigaiva noovacuihi, bu saheeje sesentadigaiva noovacuihi, bu saheeje ciendigaiva noovacuihi icano.

9 Jaaboro neehicaubo dinohojima idiicaabo jinoco guubu, nooboro.

10 Jaanobuunati iinoro iicacuudi ijibogominaama iicaumo diiboco dilluui: ¿Milli toono eneejiruno? noomoro.

11 Jaanegui nuubo: Amiihaico naha uujoho imino gaa-jasuhicahi Moocaani aivoji agaajaratinoco. Jaanoti buhi iicamoco jilli siinovı oovicııboro neehicahi.

12 Jaamo emeecirumo atyimetimo iicaqui, bu guubucurumo guubutimo iicaqui. Mıro uguubumoro iimitico jeevesujirumo. Jaamoco bu iimiti buusucafetejirahi, nooboro.

13 Jaadi bu ijııbogominaaco nuubo: ¿Nacu amiihai magajatihi jino jilli ohoovicinoco? ¿Jaana milli magajaji paryı toonoco?

14 Mıro basuminaafi, oono Moocaani ijııco ijııbogoobo abasuubo.

15 Mıro jino jııhaifaño aacotono onono; mıro saatoho jeebııfa abasucuurunoco ijııbugucuurunoco Satanas asaaboro ijeebııfañoti dumitiııciıcuuhi.

16 Jaabadiro bu oono guisihallıvi abasuuno onono; mıro saatoho uguubusumiro imo imo gaayııcifimo.

17 Jaaruno imino abacocoovatımaño guenene icatatino nisuhifiıvi agasesumi uhuuchuvomoro toonoco jeevesufimo.

18 Jaanoti sano jarıımihoonofeenevi aacutuuno tobogoco gaayııciıuurumo

19 jııje busumije jaagovıro ijeebııno nijı nijı iicamaño, bu iimitinocoro iimogomaño icano sanooro toono diito jeebııfaño agahafonoguiinodi toono miyaaji iıcarujııco fııvusutimo. Jaamaño noovasutimo.

20 Jaanoti jino imino jıınıjevi abasuuno onono; oono miyanotıro agaayııcıımororo imino omoonımofaño fııvono jaanoro noovacuuno saatohofaño treintadıno, saatohofaño sesentadıno, bu saatohofaño ciendıno icano.

*Cııjııgaimecuvı Ohoovicino; Toovono Icaruno Buhugaaveji.
(Lc 8.16-18)*

21 Jaadi bu nuubo: Cııjııgaimecucı minıfutusumoro baavi guirihilluguiino, bu cigaiıjııguııno icano mıfıcutatihi. ¿ıvınaaca minıfutusumoro caamovı mıfıcutahi foovono ihııfııvusııqui, eti?

22 Jaabadi mıro chahano afatanııcinıno atyıımeratıno iıcajıno. Bu tollıro chahano agaajaratıno gaajacafototıno iıcajıno.

23 Jaanegui jıınooco amiihai nohojııma mıhııcaamo mugubu, nooboro.

24 Jaadi bu diıtoco neehııcaubo: İmino magajıı jııno mugubunoco. Mıro oono amiihai mohoovııchııcanerıro ufııcu amiihaııco Moocaani oovicııji. Jaaboro oono uguubumoco janaanııci acııjıııbo.

25 Tollıro bu iıcanoma iıcaaboco sııno janaanııciıı acııjıııbo. Jaanoti chahanoma iıcaaboco mııdıno iıcarunoco dumitiııciııjıııbo, nooboro.

Basutagai Ujusinovi Ohoovicino.

26 Jaadi bu tolliro neehicaubo: Jiibadi Moocaani aivoji jeevahi; miyaminaafi jiinjefaño siino toogaico abasuuboro cigatoobo,

27 bu sesevedi agańiivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano sifucu, sifucu icano fatyehi. Jaanaa toogai milli acho ihiinogairo jusihi diibo gaajacitinaaca.

28 Jiinije toohoco fiivusuhi iticoni ifahooco. Jaadi ideecanoco. Bu jaadi ifagaiño ifallahifaño gahafonicíhi.

29 Jaano ifagaiño ujusicuudi icinicicummo niisugari ihicifucu agasecsumi.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.

(Mt 13.31-32, 34; Lc 13.18-19)

30 Jaadi bu neehicaubo: ¿Jinejebadi Moocaani aivoji jeevahi? ¿Jinejevi fine mohooviciji?

31 Fine mostaza noovata tooico jiinjefaño maba-suniciyibadi jeevano. Miuro tooyi aivo jiinjehalliri iicano noovata ajashuyigaiyi.

32 Jaaruo abasucafutucuudi jusifíhi guiraaho tyigaba. Jaahoro coohafeene lliicuvafíhi. Jaaho aafeneguiino joomi iicuvajirahi.

33 Jilli nooboro Jesu jibeguehicauhi miyabogoco siinovi ooviciboro diito agaajajidinoro.

34 Ticovono nootibo, jilli siinovi ooviciboro neehicaubo. Jaanoti naha jibogominaaco ijeevadi paryi imino jibeguehicaubo.

35 Jaanaa mihijicuudi jibogominaaco nuubo: Masii onago muuaivi mafatyequi, nooboro.*

36 Jaadi imiyaminaaco agalluudi Jesumaryo fuumo meenegari. Jaamoma bu sagaaje diito dojicuti fuuhi.

37 Jaanaa sefano guibuhuba diitoco feene muuaivi icíuhi. Jaano sihidi tyuucái iicauneri diito meenegafaño nifaihu gahafehicauhi.

38 Jaanaa Jesu dojicuogavi iinigai jeebutahaallivi cigahicauhi. Jaaboco aaicusumoro nuuhi: Mojibogominaafi, ¿naa diimeguehi miguijevenequé? noomoro.

39 Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ibauhi. Jaadi bu muuaico nuubo: ¡Liiivicu toonoviro siicuto! nuubo. Jaanegui iguibuhuba lliivicuuihi. Jaanoro paryi imino siicutucuno.

40 Jaadi jibogominaaco nuubo: ¿Collíhi sihidi mihiguetehe? ¿Nacu Moocaanico mimiyavogotíhi? nooboro.

* 4:35 Mt 8.23-27; Lc 8.22-25

41 Jaaneri sihidi diito igutumoro noocasihicauhi: ¿M#joho fine jaani jino guibuhubamaryo, muuaimaryo icano diiboco: Jii, onono? noomoro.

5

Gadarenomi oobo.

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Jaadi fuumo onagoo muuavi Gadarenomi jiinijejaago.

2 Jaabo Jesu imeenegafañoti iinuubaacaro c#hojinojaa iicahicauhigoti emeimivatuubo diibojaa saauhi.

3 Jaabo c#hojino iicahigo iicaaboro feehicauhi. Jaaboco m#haiñooba jigaiñehineri duujenicutihi.

4 Fiiwa foova ihuseneque, itihaiñoco icano jigaiñehineri sisicuurumo. Jaarunoco ihusenehonoco dubaicuubo, bu itihaiñonoco ididaheje moonuubo icano. Jaaboco m#haiñooba guinonicutihi.

5 Jaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano ifagajineri c#hojinohallidi coovadiicini#boro feehicauhi. Jaabo inoro ihallico guisibaneri tujaacuuboro feehicauhi.

6 Jaabo Jesuco tehesinotiro aatyimeuboro diibojaago ijinafatyuuboro iguiino memuvutuuhi.

7 Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque diimeguehi #joho Jesu caamovohigo iicaabo Moocaani Achi? Moocaanifañodi ico neehi: Idaasuno uco moonidino, nooboro.

8 Jilli nuubo imegaviro Jesu diiboco: Diinucu idiimitino #ji, enehicauneguiha.

9 Jaanegui Jesu diiboco dilluuhi: ¿Jineje dimomo? nuubo.

Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraaneguiha, nooboro.

10 Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: M#haico jicuumiti buhi galluudino, nooboro.

11 Jaanaa ifagaji fiitino sihidi faafaimi amachumo icauhi.

12 Jaanegui paryi famooro ihijimi Jesuco nuuhi: M#haico jaatyo faafaimijaa gallu diitofaño mefeequi, noomoro.

13 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahi mofoo, nooboro. Jaanegui tohidicu ijimi diibo Gadarenominaafiti ihiinoomoro ifaafaimifaño fuuhi dos mildimofaño. Jaamo ifagajiti imuuaifaño aafuumoro macaniuhi.

14 Jaanoti diitoco eteemehicamo agaaumoro ifaacuumifaño, bu buhigueeje iicajaajefaño icano j#bogomoro fuuhi. Jaanegui asaaumoro meecivaumo jineje fine onoomaño.

15 Jaamo Jesujaa asaaumo atyimeuhi meimi cuumima iicaubo gicini#bo gaachehufaño j#ciniboco, bu imino iicacuuboco icano. Jaaboco aatyimeumoro sihidi iguimo.

16 Jaamoco toonoco aatyimeumo j#buguuhi ihijimima iicauboco omoonunoco, bu ifaafaimico omoonunoco icano.

17 Jaanegui Jesuco ijiinijeti galluumo: Fuucu, noomoro.

18 Jaanoma iicaubo Jesu meenegafaño ifeequi jicafutuuboco ihijimima iicaubo neehicauhi: İma saahi, nooboro.

19 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro fuucu. Jaaboro diyotoco diibogo guiraano Aivojıbo Moocaani ico iıdaasugooboro ubuheesunoco, nooboro.

20 Jaanegui ufuuboro paryı Decapoli cuumineri jıbogooboro feehicauhi Jesu diiboco ubuheesuunoco. Jaaneri paryı miyamınaa jabafitehicauhi.

21 Jaadi siino Jesu meenegari onagoo muuaivı fatyuuhi. Jahıgo sihidi miyamınaa iicojivı ıgavuuhi muuaijiniri ıcaubo cojivı.*

22 Jaanaa sinagogaja aivojıbo Jairo onoobo, diibojaa saauhi. Jaabo Jesuco aatyımeuboro iguiino ememuıvutuuboro nuuhi:

23 Aıcgai aivo niinovacuuhi goova foobo diigoco dudııcito ubuheeteguere iicaqui, nooboro.

24 Jaanegui diiboma ufuuboco miyamınaa sihidi ubucasi-umo ijene ñeñejeruhicauhi.

25 Jaamofenedi saafıgo gaigo tıjeheri fahuseeci motıhaiti mificabaci idııno iicaucuugo.

26 Jaago fiivaamo taabumınaa ataaburunofaño buheetıgofañoıvıro feehicaugo. Paryı inıhibamıco ajaaduhicauhıgo fıısucucuugo.

27 Jaago Jesuti ijııbocasinoco uguubuugoro miyamınaafeenedi asaagoro ibujınaagoti ıgaachehuco dudııcıvauhi.

28 Jılı ıgaachehuco ududııcıneriro buheejı, noogoro esamaaihicaumaño.

29 Jaasumiro itıjıjoho diigoco fııgatyuuhi. Jaanoti gaajacıugo ubuheetecuunoco.

30 Jaasumiro Jesu gaajacıuhi ififañoti imitya mihiinobadi iicaunoco.

Jaanegui imiyamınaajaagovı iımeveuboro diitoco nuuhi: ¿Mıjıjoho tagaachehuco dudııcıhi? nooboro.

31 Jaarunaa ijııbogomınaa diiboco nuuhi: Miyamınaa oono ıco ijımatajerunoco daatyımehi. Jaanegui ¿mıllı: ¿Mıjıjoho uco dudııcıhi? neehı? noomoro.

32 Jaarunaa Jesu fahıgovaco iıfıncııhicauhi ihatyımequi: ¿Mıjıjoho fıne dudııcıhi? onoomaño.

33 Jaanegui diigo sihidi vıvı vıvı iıgutuugoro ubuheeteunoco agaajacıugoro diibojaa saauhi. Jaagoro iguiino ememuıvuugoro paryı imino jııbuguugo.

* 5:21 Mt 9.18-26; Lc 8.40-56

34 Jaanegui diigoco nuubo: Ñiba ico dimiyaavogo buheesuhi. Jaaneguiiha sajeebii fuucu, diguihuvati buheetecuuhi, nooboro.

35 Jilli iimaubaacaro sinagogaja aivojiiibo iijati saatoho jilli noomoro sauhi: Daicigai guijevecuuhi. Fine Mojiibogominaafico acasivusuno, noomoro.

36 Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojiiiboco nuuhi: Diguetejirahana, jilli miyaavogo, nooboro fuubo.

37 Jaaboro mihihaifoooba diiboma ufuunoco imuguutiiibo idiimomaryo Pedro, Jacobo, Jua Jacobo nahabo icamomaryo fuubo.

38 Jaamo isinagogaja aivojiiibo iijavi ifutuuhi atyimeuhi gañuhusuno omoonunoco, miyaminaa ataacasiunoco, agaibacasiunoco icano.

39 Jaanegui Jesu ijicafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejeri guiraacani gañuhusuno misiramaahi? ¿Collihi mataacasihi? Guijevetigo. Jilli cigago bagocaja, nooboro.

40 Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiiha Jesu paryiicino famoocoro jahisivi ihiinusuboro caani, seeji iicamisicoro satyuubo, bu diiboma asaaumo iicamomaryo fuubo tobagocaja iicauhigo.

41 Jaaboro diigoco ihuseti agaayiciuboro hebreo iijiri nuuhi: Talita, cumi. nooboro. Jilli, bagocaja, ico neehi: Gañiivo, eneejiruno.

42 Jaasumiro tobagocaja agañiivuugoro igucuuhi. Jaago tusumi fahuseeci motihaiti mificabaci idiino ficabava icacuui. Jaaneri miyaminaa sihidi igutuui.

43 Jaamoco Jesu imino faguuhi: Miiico mijiiibeguedino, nooboro. Jaaboro tajiiibaubo: Tobagocajaco mamachus, nooboro.

6

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

1 Jaadi Jesu toonoti ufuuboro ijiinijejaagovi siino uumiubo. Jaaboma ijiibogominaa fuuhi.

2 Jaadi judiomi jaguisifucu iicacuudi ticovaubo ijiibogoobo sinagogajafaño. Jaanoco sihidi miyaminaa uguubumo sihidi ajabafituumoro neehicauhi: ¿Cuucati fine gaajaabo paryi jinehejeque? ¿Milli fine diibo igaajaco gaayiciuhi? Mee jino agaajaratinehejeque mooniiibo, noomoro.

3 Miuro du jaani imohobujene dudicamaajeminaafi Maria achi, Jacobo, Jose, Juda, Simon icamo nahabo, tolliro bu jino inagomi mihaifeeneri icahi, noomoro diiboti sifiratehicaumo.

4 Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani iimaaminaafico fahigovaoto bociguefihi. Jaanoti ijiinijeoto, iyoto, iijaoto icano bocigotatihi, nooboro.

5 Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutiibo, miidimocoro igu-ihuvaumoti buheesuubo ihuseque ihalli ificuuneri.

6 Jaamo imiyaavuguutineri sihidi eetyehicaubo. Jaanobuunati Jesu ifiiti cuumijeri feehicauhi jibogoooro.

7 Jaadi coovaubo jibogominaaco fahuseeci motihaiti miimiisiici idimoco.* Jaaboro diitoco galluubo miimiisiicisaajeri. Jaaboro iimitino ijimico buhi igavaracuqui mityaco aaciuboro

8 diitoco nuubo: Jinejebaco masatyedino. Jihaiivi idinocoro queseico masatyo. Jaanoti lleegucubaco, duviricubaco, nihibamibaco icano masatyedino amihai niivigai meehevi.

9 Bu saapaajequere tihaiapaajeque mijicafoto, bu michehuci mijicafetedino saachehumaryo mofoo.

10 Jaamo coojaavihacho mihiifotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño icatino. Jari tomañoti mofoodi toojati mihiino.

11 Jaanoti comañovi acho amihaiico agaayicitihachijji, uguubutihachijji icano toonoti mihiinomoro amihai tihaiapaajeguiino jiinico toonovi matatacu jei diito iimitico jibeguequi, nooboro.

12 Jaanegui ufuomoro miyaminaaco jibogomoro feehicauhi iimitico ijeevesuqui.

13 Bu tolliro sihidi buhi gañhicaumo iimitino ijimico, bu iguihuvamoco diribari eeesumoro buheesuhicaumo icano.

14 Jaanaaca toojiinijeo aivojibo Herode* guubuui Jesuditi fahigovadi jibocasihunoco. Jaanoco saatoho neehicauhi: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuheetebe. Jaamaño sihidi mityama icaabo, noomoro.

15 Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani Moocaani iimaaminaafi Elia, noomoro.

Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani siicije Moocaani iimaaminaa iicaubadi iicaabo, noomoro.

16 Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uu-joho iinigaico iquiticisuubo dojicuviro siino ubuheetebe, nooboro.

17 Miuro Herodia noojiri Herode atajibauneguiha Juaco isisimoro civojanumo. Herode inahabo Felipe taaba Herodiaco icuubo.

18 Jaanegui Jua Herodeque: Imitino dinahabo taabama idiicano, neehicauhi.

* 6:7 Mt 12.5-15; Lc 9.1-6 * 6:14 (Mt 12.1-12; Lc 9.7-9) Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuui. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

19 Jaanoma iicago Herodia Juaco ijihagueguere gaicaausuhicaujirahi.

20 Jaarunaa Herode Jua jeebii iticovonoco, iiminoco icano gaajahicauhi. Jaanoti iigotooboro diiboco milli moonihicautihi. Diibo onoonoco gaajatiruubo jilli imino guubunichicaubo.

21 Jaana Herodia diiboco agaicaausuujifucuvii ifutuuhi. Miuro Herode ifiivu ficabavii ifutufucu iicauneguiiha jiiibaimoco eetavuuihi. Jaaboro imiyaminaaco cuuhuvaubo ihamocasiminaa aivojitoco, bu Galilea jiniije bocifimoco, bu tajiiibaminaaco icano diitoma imachuqui.

22 Jaanaa Herodia aicigai ufuugoro diito imefeenevii gaasteuuihi. Jaanoco Herode, bu diiboma iicaumo icano imuguuuihi. Jaaneguiiha ihaivojiiibo Herode tobagocajaco nuuhi: Idiimogonoco uco dillu ico aciqui.

23 Miyanotiro Moocaani momofeenedi ico neehi: Paryi uco idillunoco ico aciji, paryi tabusumije icarunotifeenedi, nooboro.

24 Jaanegui ufuugoro seejico nuutugo: Jinejeque dilluji? noogoro.

Jaanegui seeji nuuhi: Jua Nitiminaafi nigaico dillu, noogoro.

25 Jaanegui tobagocaja ihaivojiiibojaa goovanogayi ufuugoro diiboco nuutuhi: Jisumiro imeguehi butajefaaño Jua Nitiminaafi nigaico uco adaacinoco, noogoro.

26 Jaaneri Herode sihidi idaasuvuuihi. Jaarunaa diigoco Moocaani momofeenedi unuucuneguiiha, bu diiboma iicaumo uguubuucuneguiiha icano diigoco unuunoco bañisugutiiibo.

27 Jaanegui Iherode tusumiro amocasiminaafico atajiiibauboro galluuihi Jua Nitiminaafi nigaico isivaqui.

28 Jaanegui ihamocasiminaafi ufuuboro civojafaaño icaubo nigaico iquiticiuboro butajefa sivaauubo. Jaayico tobagocajaco aciuubo, bu jaayico diigo seejico acituuhi icano.

29 Jaanoco Jua jiiibogominaa uguubuumoro saauhi. Jaamoro diibo ifiico iiicijeumoro cihojifaaño ficuuihi.

Jesu Machusuhi Sahuse Mildimoco, Aivo Ajashutumoco.
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jaadi Jesujaa iminisuminaa iigaivuumoro diiboco jiiibeguehicauhi paryi omooniiuno ijiiibuguno iicanoco.

31 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Masi majaguisitequi sihigo sicaihiigovi, nooboro. Miuro diitojaa sihidi miyaminaa asaamo, ofoomo icano feehicauhi. Jaaneri amachujiru situba chahahicauhi.

32 Jaanegui Jesu ijibogominaamaryo meenegari sihigo sicaihigovi fuuhi.

33 Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyimeuhi. Jaamoro Jesumi iicaunoco agaajaciumoro faacuumivaoto isidi diito dojicuti jinociniuhi. Jaamo ihimegaro tomañovi ifutuumo.

34 Jaanaa Jesu imeenegafañoti iinuubo sihidi miyaminaaco atyimeuhi. Jaanoma iicaubo diitoco sihidi idaasuguuhi ovejami itoomominaafima achahamobadi iicauneguiiha. Jaaboro fanoovaco sihidi diitoco jibeguehicauhi.

35 Jaanaa iijicuunegui ijibogominaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mihijicuuhi. Jaanomaryo bu jimañovi mihaiñooba iijano chahahi.

36 Jaaneguiiha gallucu miyaminaaco ifiticuumijaago, bu ifitijajejaago icano ofoomoro machutati inaajequi. Miho imachutama chahamo, noomoro.

37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihairyo diitoco mamachusu, nooboro.

Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino dosciento denarioriro maahunoco manaajeteji paryi diitoco mamachusui? noomoro.

38 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Minoodino nacu amihaima maahuno icahi? Ene, memecito, nooboro.

Jaanegui emeciyeumoro nuumo: Sahuse icava, bu miimiisiici taavaabomisi icano, noomoro.

39 Jaanegui famoocoro tajibaubo saatoho simañovi, saatoho simañovi icano icasicamaaiqui ñaavahuhallivi.

40 Jaanegui casicamaaiumo ciendimova saaje, cincuentadimova saaje icano.

41 Jaadi Jesu gaayiuhi ihusefaño sahusedino imaahuno iicaunoco, bu itaavaabomisico icano. Jaaboro niquejeque emeciiboro toonohallivi Moocanima iimaaubo. Jaadi tohicajeque iibacuuboro ijibogominaaco aciubo miyaminaama ihifequi. Jaadi bu itaavaabomisico tolliro ifuumo paryi famoomaryo.

42 Jaanoco amachuumoro paryi tuvaumo.

43 Jaano atyuuvoco ananimumo jiiibaiñoco gahafusuuhi fahuseeci motihaiti miibaici idino, bu itaavaabomisi atyuuvo icanoco.

44 Jaanoco amachuumo cinco mildimou gaifiimi.

Muuaihaliidi Jesu figono.

(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

45 Jaadi Jesu ijibogominaaco galluuhi ihimega imeenegari onagoo muuavi Betsaida cuumijaagovi ifatyequi miyaminaaco diibo ifitacuunohachuta.

46 Jaadi diitoco ifitacuuboro ifagajijaago fuubo Moocanima ihiiamaqui.

47 Jaanaa ciwucuhi ijibogominaa imeenegari ufuumo feene muuairi icacuhi. Jaanoti diibo inoro tahi isi icauhi.

48 Jaabo atyimeuhi diitoco sefano buhudurumoco guibuhuba sihigoviro ebecasuhicaunoco. Jaanaa diibo jari cuujetavi diitojaago saauhi nifaihuhallidi igooboro. Jaabo diitoco fatyuujiirahi.

49-50 Jaabo nifaihuhallidi asaanoco paryi famooro aatyimeumoro gaibacasiuhi: Fine iji, noomoro igutuuhi.

Jaarunaa diitoco nuubo: ¡Mequehecu! ¡Mihiguetejirahana! Uujoho, nooboro diitojaa jicafutuubo imeenegafaño.

51 Jaasumiro iguibuhuba siicutuuhi. Jaaneri diito sihidiro eetyeuhi.

52 Jilli bu gaajacurumo esicinutihi maahunoco iguiraatusu-unoco, jilli diitoco ijeebino ucuhufunuutumaño.

Genesarevi Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.

(Mt 14.34-36)

53 Jaamo imuuaiico oonegueehivi afatyuudi ifutuumoro cañavutuuhi Genesare cuumi nagueehivi.

54 Jaamo imeenegafañoti iinuumaacaro Jesuco miyaminaa gaajaciuhi.

55 Jaamoro faacuumivariro jinocinimo. Jaamoro ticovaumo iguihuvamoco cigaijeneri acañimo Jesu tahi icahi onoohigo.

56 Jaabo fahigovadi ofoohigo imidicumijeri, iguiraacuumijeri, bu buhi iicajajeri icano ofoohigo goohasinofaño iguihuvamoco ificumoro Jesuco neehicauhi: Jilli digaachehujinibaco dudicisu, noomoro. Jaamo paryi diibo gaachehujinibaco ududicimo buheetehicauhi.

7

Miyaminaaco Imihininino.

(Mt 15.1-9)

1 Jaanaa Jerusaleti asaaumo fariseomi, bu caatiniminaaoto icamo Jesujaa gaivuuhi.

2 Jaamo atyimeuhi Jesu jibogominaa mihiniva usejeri nita-maaitimo amachuunoco.

3 Miïro jaamo fariseomi, bu paryi judiomi icamo sicijeminaa jeevamaajequere sivamoro iticoni iminehihiica initamaaitisumi machutatimo.

4 Jaamo bu naajete asijaagoti asaamo iticoni initamaaitisumihiica machutatimo. Miïro jilli sicijeminaa jeevamaajequere sivamo, oono adutahilluno, bu guirihilluno, bu aaricuhilluneje icano nitinejequere moonimo.

5 Jaamaño fariseomi, bu caatiniminaa icamo Jesuco dilluui: ¿Collíhi dijibogominaa amiyato jeevamaajebadi moonitimo mihiniva usejeri machuhi? noomoro.

6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amihaiti Isaia caatiníuhi amihai bañisuminaa mihicamoco. Jilli caatiníubo:

Jiicumí uco jilli ticovono iijiriro bociguehíahi. Jaarumo jeebino uudití tehesino íahi.

7 Jilli iigaivomoro uco imehícarahi. Jaarunaa uuri bañisuquimaaimo. Jilli amihai jibogono, ticovo miyaminaa jibogonoro. Jaarunoco Moocaani tajibají, menehíahi, nooboro.

8 Míiro amihai Moocaani tajibajíco mejeevesumoro miyaminaa iijícoro magaayíchi. Oono guirihilluno, adutahilluno icano nitínehejequere aivo guiraano meheetavehíahi, nuubo Jesu.

9 Jaaboro bu nuubo: Jilli toono amihai jeevamaajequere misivamoro Moocaani tajibaco uufocoví mejeevesuhi.

10 Míiro Moise nuuhi: Gají diicaanico, diiseejíco icano. Jaanotí caanico, seejíco icano imitíno onooboco miyanotíro guíjevesu, nooboro.

11 Jaanotí amihai monoonicíhi miyaminaaco: Amihai caanimíco monootahí: Ico amusujitíhi, paryí uuma ícano Corban, noomoro Moocaanico íjibaícuuno eneejiruno.

12 Jilli amihai monoomaño caanico, seejíco icano mahamusuhícatihi.

13 Jaamaño amihai Moocaani íjíco majabatusuhi amihai jeevamaajequere sifití, sifití icano mafatyusumaño. Jaamo jibadíje ícanéhejequere guiraano aivo meheetavehíahi, nooboro.

14 Jaaboro siino Jesu miyaminaaco ocoovauboro nuuhi: Famooro uco muguubuníci. Jaamoro magaaja:*

15 Chahano aivo isití miyaminaafaño ofoonoro diitoco ímihíniníjiruno. Jaanotí naha íjeebífafínotí asaano miyaminaaco mihíniníhi.

16 Jínoco amihai nohojíma mihícamo muguubu, nooboro.*

17 Jaadí ímiyaminaaco ejeevesuuboro jaathe fuubo. Jaaboco íjibogominaa toonotí dilluhi.

18 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tollíro amihai, amihai esicíníbama machahahí? ¿Nacu magaajatihí? Míiro oono paryí isití miyaminaafaño ofoono diitoco mihíninítíhi

19 íhesamaajefaño ofootímaño. Míiro jilli íibafañodí ofoonoro miyaminaafañotí íinonícihi. Jilli neehícaubo, paryí machuta mihínivatíhi eneejirunoco.

* 7:14 Mt 12.10-20 * 7:16 Sahaamefaño ficuutimo: Jínoco amihai nohojíma mihícamo muguubu, onoonoco.

20 Jaanoti naha: Miyaminaa jeeb#ifañoti ihiinono miyaminaaco mihininihi.

21 Miïro miyaminaa jeeb#ifañoti saanicino iimitinoono esamaajene, ajevaneheje, nanivaneheje, gaicaauneje,

22 sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje, sitanoco imogoneheje, paryi imitineheje, bañifirano, fanoova imiti imoy#cineheje, sicamaño j#bocasineheje, iino allitiro j#heveneheje, quehe quehe icaneheje, ihesicinibama achahaneheje icano.

23 Jaano paryi jino imiti ijeeb#ifañoti asaano miyaminaaco mihininicihi, nooboro.

24 Jaadi toonoti Jesu fuuhi Tiro cuumijevi.† Jahi saja iijafaño jicafutuubo: M#haiñooba uco gaajacidino, nooboro. Jaarunaa tahi diibo iicaunoco gaajaciumo.

25 Bu tolliro saafigo gaigo ille emeim#vovatuugo Jesuti guubuuh. Jaanegui diibojaa ufuugoro diiboguiino memui#vutuugo.

26 Jaago siicumioغو griegom#ogou, sirofenicia icano j#injeminaagou. Jaago Jesujaa asaugoro diiboco dilluvauhi illefañoti ihijico iinusiqui.

27 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafahiica iseeme iticoni amachumoro tuvahi imijitiruno iseeme machutaaco mudumit#icimoro jicumico mahacino, nooboro.

28 Jaanegui diigo nuuhi: J#hi, miyaano tolli Aivoj#bo. Jaarunaaca iseeme suuvico guinoti jicumi machufihi, noogoro.

29 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: J#i, miyaanoco neehi. Fucu, daicigaiti ihiji iinucuuh, nooboro.

30 Jaanegui ufuugo iijavi #futuudi aty#meteugo illeque icigaiijefaño icagoco diigoti ihiji ihiinucunobuuna.

Jesu Buheesuhi Ihiimaat#boco.

31 Jaadi siino Jesu Tiro cuumijeti uhuumiubo Sidon j#inijefeenedi fatyuuhi, bu Decapoli cuuminofeenedi icano. Jaabo asaubo gaseuhi Galilea muuaijinivi.

32 Jahi diibojaa s#vaumo inohojino uguubut#bo llaallabano ihiimauboco. Jaamoro Jesuco dilluumo ihuseque diibohalli ificui.

33 Jaanegui Jesu ijeevadi diiboco asatyuuboro inohojinoco ihusegaiñeri guryiin#uhi. Jaadi ij#rebamaaiuboro inejebaco dud#ciuhi.

34 Jaaboro niquejeque emeeciuboro sefano ajaguis#uboro hebreo iijiri: Efeta, nuuhi: Faayacafoto, eneejiruno.

35 Jaasumiro diiboco inohojino faayacafutuuh, bu inejeba imitauno sinafutuuh icano. Jaaneri imino iimaacuubo.

† 7:24 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevi, onoonoco.

36 Jaaboro Jesu diitoco faguuhi: Miihaiñoobaco mijibeguedino, nooboro. Jaarunaaca afaguurunofaño janaaniviro jibogomoro feehicaumo.

37 Jaaneri sihidi ajabafituumoro neehicaumo: Paryi fanoovaco imino moonibo, uguubutimejeque guubusuubo, ihiimaatimejeque iimaasuubo icano, noomoro.

8

Jesu Siino Sihidi Miyaminaaco Machusuhi.

(Mt 15.32-39)

1 Jaasumi sihidi miyaminaa siino igaivuuhi. Jaarumo imachutama chahauhi. Jaanegui Jesu jibogominaaco ocoovauboro nuuhi:

² Idaasuguehi jito miyaminaaco mifucuci, safucu idino jino uuma icacuumo. Jaamaño amachujiruno imachuta chahacuhi.

³ Jaamo machutimoco ijaanojaago galluuruva jhaivi ajebari nacatejirumo. Miuro diitoti saatoho tehesinoti saahinihi, nooboro.

⁴ Jaanegui jibogominaa diiboco nuuhi: ¿Milli bu machusujirahi jino miihaiñooba iijano achahigo mihicamo? noomoro.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco dilluuhi: ¿Nacu minoodino amihai maahuno icahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti mihicaci idino, noomoro.

⁶ Jaanegui tajibaubo miyaminaa baavi icasicamaaiqui. Jaaboro imaahunoco ihusefaño agaayiciuboro Moocanima tohicajehallivi iimaaubo. Jaadi tohicajeque iquisicuuboro jibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi.

⁷ Jaabadiro bu midino taavati iicaumoco Jesu tolliro Moocanima ihiimauboro diitoco aciuhi imiyaminaama ihifequi.

⁸ Jaanoco famooro amachuumo sihidi tuvauhi. Jaadi ihatyuvoco naniumo gahafusuuhi sahuse juugahuseti miibaici idino.

⁹ Jaanoco amachuumo cuatro mildimo janaanici iicaumo. Jaadi jari diitoco Jesu galluuhi.

¹⁰ Jaadi jibogominaama meenegafaño ijicafutuumoro fuuhi Damanuta jiinijevi.

Fariseomi Niquejeo Jibogoco Dilluhi.

(Mt 16.1-4)

11 Jaana fariseomi asaaumoro Jesuma iimaacasihicauhi. Jaamoro jilli ifurumo inisumo diiboco dilluuhi: Eneecata niquejeo mityaco mihaico dihifusu, noomoro.

12 Jaanegui Jesu ijeebifañodi sefano ajaguisiuboro nuuhi: ¿Collihi jisumio miyaminaa niquejeo mityaco dilluuhi?

Miyanoṭiṛo, amiḥaico neehi: Jimiyamiṇaaco niq̄uejeo mitya ḥifusurajitihi, nooboro

¹³ diito ifariseom̄ico ejeevesuuboro siino meenegafa iḥicafutuuboro onagoo muuaivi iḥibogomiṇaama fatyuubo.

Fariseomi Juurisutaguiji.

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutimo. Sahicagayiro imaahuhica diitoma imeenegafaño icauhi.

¹⁵ Jahi diitoco Jesu nuuhi: Magaihuini icigusuno mihica fariseomi, Herode icamo juurisutaguijiṇoti, nooboro.

¹⁶ Jaaneri iḥibogomiṇaana sanom̄iro noocasihicauhi: Fine añim̄inaa maahunoco misivatinēguuiha olli noobo, noomoro.

¹⁷ Onoocasinoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi maahunoma machahanoco monoocasihi? ¿Nacu aivo magaa-jatihi, mehesiciniicutihi? Cuhufocani amiḥhai jeeb̄ino fine.

¹⁸ Amiḥhai aall̄inoma mihicarumo mahatyimet̄ihi, monohojivarumo muguubutihi. Jaana mehesiciniṭihi sahusedino maahunoco cinco mildimoma ḥifuusumi.

¹⁹ ¿Nacu minood̄ibaiva ihatyuuvoco mananiuhi? nooboro. Jaanegui diito nuuhi: Fahuseeci motihaiti miibaici id̄ino, noomoro.

²⁰ Jaadi bu nuubo: Jaana sahuse juugahuseti miibaicico cuatro mildimoma ḥifuusumi. ¿Nacu minood̄ibaivaco mananiumo magahafusuuhi? nooboro.

Jaanegui iimusumo: Sahuse juugahuseti miibaici id̄ino, noomoro.

²¹ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesiciniṭihi, nooboro.

Jesu Betsaidavi Aatyimet̄iboco Buheesuhi.

²² Jaanobuunati Betsaidavi ḥifutuumo. Jahi Jesujaa aatyimet̄iboco sivaumo: Diiboco dud̄ici, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco ihuseti agaayiciuboro tuucuumi-gayiti buhigovi satyuuhi. Jaaboro ihaall̄icico iḥireri amaisu-uboro ihuseque ihall̄ivi ficuuhi. Jaaboro diiboco dilluuhi: ¿Naa, miivigayi daatyimehi? nooboro.

²⁴ Jaanegui diibo emeeciuboro nuuhi: Miyamiṇaaco imohonobadi jeevamoco atyimehi. Jaarumo iguehi, nooboro.

²⁵ Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaall̄ihall̄ivi ficuuhi. Jaadi siino emeeciuhigo ivi diiboco ihaall̄i imitucuuhi. Foovono paryi imino atyimecuubo.

²⁶ Jaadi Jesu diiboco iijajaa agalluuboro imino faguuhi: Cuumijaa feedino, nooboro.

Pedro J̄ibeguehi: Diibo Cristo Asaaujiibo Jesu Icanoco.

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Jaanobuunati Jesu ijibogominaama fuuhi Cesarea de Filipo cuuminojaago jahi jiihaivi dilluubo ijibogominaaco: ¿Nacu uuditi, milli miyaminaa neehicamo? nooboro.

28 Jaanegui nuumo: Jua Nitiminaafi, saatohe neehicahi. Jaanoti saatohe: Elia, neehicahi. Jaanoti saatohe: Cajaanihacho fine siicijeototi Moocaani iimaaminaafi iicaabo, neehicahi, noomoro.

29 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amihai, mijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Hihoho Cristo, nooboro.

30 Jaarunaa Jesu diitoco faguuhi: Mihaiñoobaco mijibeguedino, nooboro.

Jesu Iguivejinoco Jibeguehi.

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Jaadi ticoniubo diitoco jibuguubo. Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo guiraajino idaasuno iicano. Quillahuto iijiti sacerdotemi aivojitoti, caatiniminaa icamo guiraano uco jihheveji. Jaamoro uco gaicaausujimo. Jaaruubo uujoho mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro.

32 Jilli diitoco foovono nuubo. Jaanegui Pedro buhigovi jeevadi Jesuco asatyuboro ticoniurahi jibaabo.

33 Jaarunaa Jesu acajebeveuboro ijibogominaaco emeciuboro Pedroco jibauhi: ¡Uuti buhigovi minifoto jihoho Satanas idiicaabo! Jilli dihesamaaje Moocaani esamaajebadi jeevatihi. Jilli miyaminaa esamaajebadiro jeevahi, nooboro.

34 Jesu ijibogominaa, bu miyaminaa icamoco ocoovauboro nuuhi: Cajaanihacho tadyojicuti asaanoco idiimogoobo difico guinodi ficu. Jaaboro ifico idaasuno omoonisujinoco iguitiibo tadyojicuti disaa.*

35 Miho ifico agaijibo ifico mitasuji. Jaanoti taajiguiinodi, bu tajibogo iijiguiinodi icano ifico imitasuubo, ifico taajasuji.

36 ¿Nacu milliti imijiruno miyaminaafi paryi jiinije busumijeque gaayiciruubo ijeebico imitasuruva?

37 ¿Nacu minoodino fine jaadujiruubo ijeebico itaajasuqui?

38 Jaabadi cajaanihacho uuti, tajibogojiti icano jisumio miyaminaa jino Moocaani jeevesuminaafeenevi unucufeeveti, bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo nucufeveji johono Guihirubi aivojiri itoomominaama asaadi, nooboro neehicauhi.

* 8:34 Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve imohobujeque dicibo tadyojicuti disaa.

9

1 Jaadi bu neehicaubo: Miyanotiŕo, amihaico neehi: Jineeri jino iicamoti saatoho guiŕevejitihi Moocaani aivojŕi imityama asaanoco aatyimetinohachuta, nooboro.

Jesu Siibadi Iminifotooboro Moocaani Aivojico Ifusuno.
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 Jaanobuunati saŕaguiŕi niŕequeti Pedro, Jacoobo, Jua iicamomaryo Jesu fuuhi caamovo bai niŕequevi. Jahi diito imefeene siibadi minifutuubo.

3 Igaachehu aricuno minifutuuhi seseene nitiminaati cajaatyoba aivo tolli eseseetesujitirubadi.

4 Jaabovi Elia, Moise icamiŕi jafeveuhi. Jaamiŕi diiboma iimaahicauhi.

5 Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojiibogominaafi, Imicani jineeri mihicano. Masi migaaci, saga icano niŕeganoco minijeganiqui idi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nooboro.

6 Jaaneri diito ijiibogominaa sihidi igutumoro milli eneejiruno achahauneguiha Pedro tolli nuuhi.

7 Jaasumiro aimuufai ihalliŕi iniituuno diitoco fabaacuuhi. Jaanaa ihaimuufaifañoti guubuvusuuno: Jaani taseemene agaijiibo. Jaabo onoonoco imino muguubunici, unuuno.

8 Jaanegui emeciurumo mihañooobaco atyimecuutihi idiibocoro Jesuco atyimeumo.

9 Jaadi tobai niŕequeti iniituudi Jesu diitoco nuuhi: Mihañooobaco mihibeguedino mahatyimeneque jari uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iguiŕeveebe siino ubuheetenehachutahiica, nooboro.

10 Jaanegui miico jibuguutimo, jilli sanomiŕo dillucasihi-cauhi: ¿Jineje fine oono guiŕevefeenetŕi siino ubuheetejino onoono? noomoro.

11 Jaamoro Jesuco dilluumo: ¿Milliti jaana caatiniminaa: Elia iticoni saaji, neehicahi? noomoro.

12 Jaanegui Jesu nuuhi: Jihi, miyaano Elia iticoni saaji. Jaaboro paryi fanoovaaco imibachujiibo. ¿Milli nacu Caatinihaamefaño uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubeditŕi noono? Miŕo idaasuno icajiibo, jihevecafetejiibo icano noono.

13 Miŕo jino amihaico neehi: Miyaano Elia saahinicuuhi. Jaaruuboco iimogobadi mooniumo diiboti Caatinihaamefaño: Jilli icajiibo unuucuubadi, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Sicafefi Ijima Icauboco.
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 Jaadi ifutuumo saatoho ijiibogominaa iicauhigo. Jaamo atyimeuhi sihidi miyaminaa diito uufequeri iicaunoco, tolliŕo bu caatiniminaa icauhi diitoma ejenaucasimo.

15 Jaanaa Jesuco miyaminaa aatyimeumoro sihidi jabafiitu-
uhi. Jaamoro diibojaa jinoociniuhi idillutuumo.

16 Jaamoco dilluubo: ¿Jinejeque diitoma mejenaucasihi?
nooboro.

17 Jaanegui diitofeeneti saafi iimusuuhi: Jibogominaafi,
dijaa taseemeneque sivahi iimitino ijima iicaabo, diiboco
iimaasuhicatihi.

18 Jilli fahijivaro diiboco agaayiciboro baavi gañhicahi.
Jaaboro diiboco ijiti jivaasecucu iinusuuboro igañoooco
ojisusuhicaabo. Jaadi diiboco sifañisuhicaabo. Jaanegui
dijibogominaaco tajibacurahi ihijico diiboti buhi igañiqui.
Jaarumo fiivototihi agañinoco, nooboro.

19 Jaanegui Jesu nuuhi: Hi, jeedi fine amihai miyaavo-
goma machahano miyaminaa mihicamo. ¿Mihachuta fine,
amihaima icaji? ¿Mihachuta fine, amihaiico jaabiciji? Ene
juugavi siva tosicafefico, nooboro.

20 Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaarunaa ihiji Jesuco
aatyimeuboro tosicafefico vivi vivi miniyyubo. Jaaneri baavi
cavirinamaaiboro acutuubo ijiti jivaasecunoco gañiboro.

21 Jaanegui Jesu caanico dilluuhi: ¿Mihachuta jilli icacu-
ubo? nooboro.

Jaanegui caani nuuhi: Seemenetiro.

22 Fiiva foova ihiji diiboco cijigaifaño, nifaihufaño icano
gañisuhicahi, ifuruubo diiboco igaicaauqui. Jaanegui
mihaiico didaasugoobo millihacho mihaidi mooni, nooboro.

23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Eti naha imiyaavogo-
hachiji. Imiyaavogobedi fanoova sihidi jeevatihhi, nooboro.

24 Jaanegui diibo gaihivuuhhi: Jihhi, miyaaveguehi! Uco
daamusu janaanici miyaaveguequi, nooboro.

25 Jaanaa Jesu miyaminaa sihidi iigaivuunoco
aatyimeuboro tohimiti ijico ibauhi jilli nooboro:
Idiimaasutino iji, uguubusutino iji, ico uujoho tajibahi
dihiiino diiboti. Jaaboro siino diibofaño dicafutucudino,
nooboro.

26 Jaanegui ihiji agaihivuuboro diiboco siino vivi vivi
miniyyuhi. Jaadi diiboti iinuubo miguijevecubadi diiboco
omoonihiniuboro. Jaanoco guiraamo saatoho: Guijevecu-
ubo, neehicauhi.

27 Jaarunaa Jesu ihuseti agaayiciuboro diiboco gañiyyiciuhi.
Jaaneri diibo julleeveuhi.

28 Jaadi Jesu ijafa ijicafutuuhigo ijibogominaa ijeevadi di-
iboco dilluuhi: ¿Milliti jana mihai magañitihhi tohimiti ijico?
noomoro.

29 Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ijimi ticovono iinotatihi. Jilli Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.*

Siino Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Jaadi toonoti ufuumo Galileafañodi fatyuuhi. Jaamoco miñhaiñooba agaajacinoco Jesu imuguutíhi,

31 jibogominaaco jibugumaño. Jaabo neehicauhi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño acicafeteji. Jaaboco uco guijenijimo. Jaaruuboco uco iguijenicuruubo mifucuci, safucu icano nijequeti siino buheeteji, nooboro.

32 Jilli diitoco jibugurunoco gaajahicautimo, bu idilluqui omoonirumo iguihicauhi.

¿Cajaaní Fine Imiyaabo?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jaadi Capernau cuumivi ifutuuhi jaache iicacudi Jesu jibogominaaco dilluuhi: ¿Jinejeque jana jihaiivi amihai ihi-imaacasimoro masaahicahi? nooboro.

34 Jaarunaa diito iimusutíhi: ¿Cajaaní fine aivo miñhaiti imiyaabo? noomoro jihaiivi ihiimaacasiumaño.

35 Jaanegui Jesu acasivuuboro fahuseeci motihaiti miimisiici idino iicaumoco ocoovaaboro nuuhi: Cajaanihacho amihaiti imiyaaboti iicagoobo, famooguiinovi iminifotooboro famoocoro ijeeceivequi,

36 nooboro seemeneque icuuboro diitofeenevi ficuuhi. Jaaboro tooseque ihiibiciuboro diitoco nuuhi:

37 Cajaanihacho tamomoco imiyaavogomaño jibadi seemeneque agaayicimo uco gaayicíhi. Jaamo bu uco agalluuboco tolliro gaayicíhi, nuubo jibogominaaco.

Mominaafi Iicatibo Mojaagodi Iicaabo.

(Lc 9.49-50)

38 Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojibogominaafi, meeci, saafiico miñhai mahatyimehi dimemeri iimitino ijimico buhi agavaracuuboco. Jaaruuboco miñhai miñbahi, miñhaima ñgotineguiiha, nooboro.

39 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mihibajirahana. Miñro saafi tamomofañodi niquejeo mityaco eheetavoobo goovano uuditi imitino iimaajitibehiica.

40 Miñro mojaagodi iicaabo mominaafi iicatibo.

41 Jaanoti cajaanihacho amihaiico Cristooto mihicanegui-
iha nifaihuco aacimo miyanotiro toono jaadaco gaayiciji.

* 9:29 Sahaamefaño noono: Jilli machutimo mahaigomoro Moocaanima mihi-imaaneriro iinefimo, nooboro.

Imitifaño Agaño#sujiruno Ñihicu.

(Mt 18.6-9; Lc 12.1-2)

42 Jaanoti cajaanotyohacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomoti saseeque imitifaño agaño#sumoco aivo imijiruno guisibatyigabari icodaaheti mudujenimoro muuaifaño magañino.

43 Jaanogui dihuse ico imitifaño agaño#suhachi quiticibo buhi gañi. Miño imijiruno sahusemaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti imijitirumo fahuseecima diicaabo ciijigaifaño ofoono tahi ufucuro iciijigai ajabaavejitihiigo,

44 bu jiihoho icarumo echeemejitihiigo icano.

45 Jaanoti bu ditihai ico imitifaño agaño#suhachi quiticibo gañi. Miño imijiruno satihaimaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti fatihaicima idiicaabo ciijigaifaño gañicafetejirahi.

46 Tahigo jiihoho icarumo echeemejitihiigo, iciijigai ufucuro ajabaavejitihiigo icano.

47 Jaanoti bu dihaalli ico imitifaño agaño#suhachi buhudaruubo gañi.† Imijiruno Moocaani aivojifaño sahaimaryo diicaabo ofoono. Jaanoti faayicimaryo diicaabo ciijigaifaño gañicafetejirahi.

48 Tahii jiihoho icarumo echeemejitihiigo, iciijigai ufucuro ajabaavejitihiigo icano.

49 Jaabadi miño paryi famoro ciijigairi imuhunicafetejimo.‡

50 Imiruno imuhu jaaruno iimo afatyucuudi, ¿jinejeri dojicuviro mihimutusujirahi? Jaanogui amihai imoma mihica. Jaamoro fahigova sabadiro sajeebi mihicacasi, nooboro.

10

Jesu Judea Jiinjeri, Bu Perea Jiinjeri Icano Iguehi.

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

1 Jaadi Jesu Capernauti ihinuudi fuubo Judea jiinjevi Jorda onegueehi iicano jiinjevi. Jahi siino miyaminaa diibojaa igaiuuhi. Jaamoco jiiibeguehicaubo iicahicaubadi.

Jesu Jiiibeguehi Gaigoomico Ejeevesufinoditi.

(Rm 7.1-3; 1 Co 7.10-16)

2 Jaanaa fariseomiti saatocho Jesujaa asaamoro diiboco dilluvauhi #furumo diiboco igaayiciqui: ¿Naa fine imijiruno aiji mogaico ejeevesuno? noomoro.

3 Jaaneguiha diitoco nuubo: ¿Milli nacu Moise amihai tajiibauhi? nooboro.

† 9:47 Jino jilli imitico deetavedino eneejiruno. ‡ 9:49 Sahaamefaño noono: Jaabadi miño paryi famoro ciijigairi imibachucafetefihi.

4 Jaanegui nuumo: Miro Moise tajibauhi jeevesuhaameque mahacimoro amihai taabaco mejeevesuhica, nooboro, nuumo.

5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miro amihai Moise tolli tajibauhi amihai kuhufojeebico aatyimeuboro.

6 Jaanoti iticoni Moocaani paryi fanoovaco ifiivusuusumi gaifi, gaigo icano fiivusuubo.

7 Jilli iicamaño gaifi caanico, seejico icano jeevesunichi mogaima iminifetequi.

8 Jaamisi saafiibadiro icanicicuuhi. Jaamaño miimisiici icacuutino saafiirucu.

9 Jilli iicamaño Moocaani agataacucuunoco miyaminaa mudugaacucuudino, nooboro.

10 Jaadi jaahe iicacudi ijibogominaa siino diiboco toonoditi dilluui.

11 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuuboro sifigoco icibo iticoniogohallivi ajeva imitico ichi.

12 Jaabadiro bu gaigo aijico ejeevesugoro sifico atajevago tolliro ajeva imitico ichi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Jaanaa seemeque sivaumo Jesujaago diitoco idudiciqui. Jaarunaaca ijibogominaa toseejeque isivaumoco bahicauhi.

14 Jaanoco Jesu aatyimeuboro sifiratuuhi. Jaaboro diitoco nuubo: Jaafa tajaa seeme saahi fine mihibano. Miro Moocaani aivoji diito seemebadi iicamono.

15 Miyanotiro amihai Moocaani aivojico agaayicitibo ufucu feejitithi Moocaani aivojifaño, nooboro.

16 Jaaboro toseejeque ihibiciboro ihallivi ihuseque ficuhicaubo. Jaaboro diitoco imino nooboro Moocaanima iimaauhi.

Sihidi Inihimama Icaabo Jesuma Iimaahi.

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Jaamañoti Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyaminaafi iticovodi ijinafatyuboro iguino ememuivuuboro diiboco dilluui: Idiimiibo Jibogominaafi, ijinejeque fine, uujoho moonijirahi ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

18 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Milliti uco idiimiibo neehi? Mijoho, nacu, iimiibo? Idiboro saafiuro Moocaani iimiibo.

19 Nacu gaajahi Moocaani tajibajico? Sifigoti taabavadino, guijenidino, nanivadino, sitaaditi sicamañoco dibeguedino, banisudino, diicaanimisico gaiji, nooboro.

20 Jaanegui diibo nuuhi: Jii**bo**gominaafi, seemenetiro paryi toonoco uujoho imino mooninichi, nooboro.

21 Jaanegui Jesu emeciuboro diiboco gaijuhi. Jaaboro nuubo: Sanurucu aivo dihimega iicano; paryi dinehejeque naajete. Jaaboro idaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi nihibamivaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro.*

22 Jilli diiboco unuuneri sihidi idaasuvuuboro, idaasuno fuubo sihidi inihibamima iicaubo. Jaabo inihibamico gaijuhi.

23 Jaanegui Jesu ihuufococo emeciuboro ijii**bo**gominaaco nuuhi: ¡Aivo sihidi jeevano inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono! nooboro.

24 Jaaneri ijii**bo**gominaa sihidiro jabafituuhi. Jaarunaa Jesu siino diitoco nuuhi: ¡Taseeme, tihicani Moocaani aivojifaño ofoono!†

25 Miiro sihidi jeevajitiruno camello januutupaajeri afatyono. Jaano janaanici aivo sihidi jeevano inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.

26 Jaaneri imi janaanici ajabafituumoro dillucasihicaumo: ¿Jana cajaatyo fine taajajirahi? noomoro.

27 Jaanegui Jesu diitoco emeciuboro nuuhi: Miyaminaadi aivo sihidi jeevano. Jaanoti Moocaanidi sihidi jeevatino. Miiro diibedi jineje tihinoba chahahi, nooboro.

28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Miiro miihai paryi mubusumijeque mejeevesuhinimoro iima mihiguehi, nooboro.

29-30 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi, cajaatyohacho iijaco, inahabomico, inagomico, seejico, caanico, iseemeque, ijiinijeque icano taguiinodi, bu tahalliti taajasujii**bo**goguiinodi icano ejeevesumo gaayiciji jino jijiinijehallivi ciendifova janaanici iijanoco, inahabomiihaico, inagomiihaico, seejico, seeemeque, jiiinijeque icano idaasuno omooninofeeneti, bu jaadi ufucu asaajino niquejevi ifinijitino fiivoma icajimo icano.

31 Jaanoti guiraamo jisumi sihidi ejeevamo iicarumo guinovi minifeteji. Jaanoti guiraamo jisumi guinovi iicarumo tusumi sihidi ejeevamoti minifeteji, nooboro.‡

*Jesu Iguijevejinoco Siino Jii**bo**guehi.*

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Jaanaa jiihairi icacuumo Jerusalejaagovi ufuumo. Jaanaaca Jesu ijii**bo**gominaaco imegavi sii**g**uehicauhi. Jaamo diito sihidi jabafituumo. Jaarunaa saatoho diibo

* **10:21** Sahaamefaño noono: Digujeve imohobujeque dii**ci**bo tadyojicuti disaa.

† **10:24** Sahaamefaño noono: ¡Tihicani sihidi inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono! ‡ **10:31** Griego iijiri noono: Jisumi oono ajashutino imegavi iicamo ufucu dojicuvu minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuvu iicamo tusumi imegavi icaji.

dojicuti ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo Jesu siino diitoco fahuseeci motihaiti miimisiici idino iicaumoco ijeevadi ocoovauboro ticovauhi ijibuguuubo diibo idasuno iicaujinoco.

33 Jilli nooboro: Memeeci, jino Jerusalejaago mefeehi. Jahigo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sacerdotemi aivojito usefaño, caatiniminaa usefaño icano acicafeteji. Jaamo uco gujivefaño ohoovicimoro sihigootoco acijimo.

34 Jaaboco uco diito dejecumoro aamijimo, jirebamaa ijimo icano. Jaadi uco guijenijimo. Jaaruubo uujoho mifucuci, safucu icanobuunati gujivefañoti siino buheeteji, nooboro.

35 Jaanaa Zebedeo achimisi Jacoobo, Jua icamisi Jesujaa asaamisiro diiboco nuuhi: Mojjibogominaafi, mihimeguehi ico midillunoco misico adaacinoco, noomisiro.*

36 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Milli amisisico uujoho omooninoco mihimeguehi? nooboro.

37 Jaanegui nuumisi: Mihimeguehi misico dihaivojifaño acasiacunoco saafico dinaninaagonovi, saafico dimiyanaagonovi icano, noomisiro.

38 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Jilli aivo amisi toono magaajatinoco midilluhi. ¿Nacu amihai uujoho idasuno iicajihilluti mahadujirahi? ¿Bu idasuno iicajifaihuri uujoho initicafotofaihuri miniticafetejirahi? nooboro. §

39 Jaanegui: Jihi, nuumisi.

Jaarunaa Jesu diitisico nuuhi: Miyaano fine uujoho aaduhilluonoti mahaduji, bu uujoho initicafetejibadi miniticafeteji icano.

40 Jaanoti naha oono tañaninaagonovi, bu tamiyanaagonovi icano macasivejinoco uujoho acijitirahi. Jaanoti jaatyo idimeguiharo iimibachucininoco diito gaayiciji, nooboro.

41 Jaanoco saatocho ijibogominaa uguubumoro Jacobomisijaago sifiratuuhi.

42 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amihairyo magaajacuuhi jiinijeminaa aivojito ijiinijeque atajibafinoco. Jaamofeneri, bu iicamo imityafimo imityari miyaminaaco guinonifihhi.

43 Jaabadi amihai fañañoti tolli icajitino. Jaanoti amihai fañañoti sihidi ejeevaaboti iicaqui, jilli saatocho jeecebominaafiti minifoto.

44 Jaanoti bu cajaanihacho amihai fañañoti imiyaaboti iicagoobo paryi amihai jeecevominaafiti minifeteji.

45 Jaabadi miuro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo, uco ijeeceivequi saautihi. Jilli uujoho ejeecevooboro

* 10:35 Mt 22.20-28 § 10:38 Jilli eneejiruno: ¿Nacu amisi uujoho idasuno iicajibadi mihicajirahi?

miyaminaahallivi tafiico aacinofeenedi guiraamoco taajasuqui saauhi, nooboro.

Jesu Bartimeoco Atyimesuhi.

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Jaanobuunati ifutuumo Jerico cuumivi. Jaacuumiti Jesu ijibogominaa, bu sihidi miyaminaa icamoma tuucuumiti funaaca Bartimeo onoo ajashuno aatyimeutiibo Timeo achi jihaijiniri giciniuhi nihibamico idilluubo.

⁴⁷ Jaanaa Jesu Nazareobo asaaunoco agaajaciuboro ticovaubo sefano ocoovadiicuubo: ¡Jesu David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.

⁴⁸ Jaanoma iicamo saatoho diiboco: Illivequi, noomoro ibauhi.

Jaarunofaño janaaniviro coovadiivehicaubo: ¡David Iyaachi, uco jeedi didaasugo! nooboro.

⁴⁹ Jaanegui Jesu ugucivuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi.

Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañiivo ico coovaabo, noomoro.

⁵⁰ Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleveuboro Jesujaago fuuhi.

⁵¹ Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyimeutiibo diiboco nuuhi: Jibogominaafi, aatyimeneque imeguehi, nooboro.

⁵² Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuuhi imiyaavogomaño, nooboro. Jaasumiro diibo imino atyimecuuhi. Jaaboro Jesu dojicuti jihairi fuubo.

11

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹⁻² Jaadi Jerusale fiitino ifutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi icano jinivi Olivohono icagaji ticovovi. Jaamañoti Jesu ijibogominaatisiti miimisiicico galluuhi: Mofoo, oono moticovo iicacuumijaago. Jahi mahatyimeji burrogayi duujeciniboco mihaiñooba diiberihi igotiboco. Jaaboco misi-naayumisiro juu misiva.

³ Jaanoti mihaiñooba amisico: ¿Collihi misinihi? onoo hachi, monoo: Mohaivojibo eneeneguiiha. Jaaruuboco goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.

⁴ Jaanegui ufuumisi atyimeteuhi burrogayico guhugajinivi jahisivi jihafaño duujeciniboco. Jaamisiro diiboco sinaayumisi.

5 Jaarunaa saatoho tooneri iicaumo diitisico nuuhi: ¿Jinejeque toono momoonihi? ¿Collihi muburroco misinihi? noomoro.

6 Jaanegui diitisi diitoco Jesu unuubadi nuuhi. Jaanoma iicamo satyusumo.

7 Jaaboco Jesujaa ifutusuudi igaachehunoco diibohallivi ificuudi Jesu ihalli casiivuuhi.

8 Jaanaaca bu sihidi saatoho igaachehuneru jiihaico jeebuhicauhi. Jaanoti saatohosa imoho jaa'inoco iquitimoro jiihaifa tafusuhicauhi.

9 Jaanaaca imegavi ofoomo, bu dojicuti asaamo icamo sahaguehicauhi: ¡Hosana! Imicani Mohaivojii bo memeri asaabo.

10 Imicani aivoji asaano; mootadi siicijeobo David aivojibadi asaano. ¡Tolliro niquejefa Hosana Moocanico masahago! noomoro.

11 Jaabo Jesu tuucuumifaño ufuuboro Moocaani iijafaño jicafutuubo. Jaadi fanoovaco fahigovavi emeechicaudi fuucuubo paryi iijibogominaama Betaniavi mihiiijicuneguiiha.

12 Jaano sesevedi Betaniati ufuuhi Jesuco ajeba avuuhi.*

13 Jaanaa tehesinoti atyimeubo higeraho sihidi aamevahoco. Jaanegui meecituubo: Fine inoovatama icano, onoomaño. Jaarunaa chahauno, jilli boti aamenereu noovautiho onoovafisumi iicautimaño.

14 Jaanoma iicaubo Jesu toohoco nuuhi: Miihaiñooba jee dinoovataco ufucuro gueenejitihii, nooboro. Jaanoco iijibogominaa guubuuhii.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 21.12-16; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Jaanoti ufuumo Jerusalevi ifutuuhii. Jaadi Jesu Moocaani iijafaño ufuuboro toojafaño naajeteque eheetavuumo isivi gavaracuubo. Jaabadiro bu nihibamico uhuumisuhicaumo mesanoco baavi gavaracuubo, bu tolliro nimiihumico anaa-jehicaumo icaganoco mooniubo icano.

16 Jaaboro imuguutiibo miihaiñooba siinoco toojafañodi acañiunoco.

17 Jaadi jilli nooboro diitoco jii beguehicauhi: Miiro Caatinihaamefaño noonoo: Taaja Moocaanima iimaajareji paryi faacuumivadiro, noonoro. Jaarujaco amiihai nanivaminaa iijatiro miminiyuhii, nooboro.

18 Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa icamo uguubumoro diiboco toonohalliti igaicauqui ituma ifehicauhi: ¿Naa fine, milliti momooniji? noomoro. Jaarumo diiboco iguihicauhi paryi miyaminaa diibo jii begueneri ajabafitehicaunoma iicaumo.

* 11:12 Mt 22.18-19

19 Jaadi mihiiꞑcuneguiiha Jesu tuucuumiti fuucuuhi.

Higueraho Ochoomono.

(Mt 21.20-22)

20 Jaano sesevede siino fucuro tomañode afatyumo atyimeuhi tohigueraho ibacoconomaryo uchuumucunoco.

21 Jaanoco Pedro esafutuuboro Jesuco nuuhi: Meeci moꞑibogominaafi, mee oono higuerahoco ꞑjoho afaijahiniho chuumucuhi, nooboro.

22 Jaanogui Jesu diitoco nuuhi: Moocanico mimiyaavogo.

23 Miyanotiro amꞑhaico neehi: Cajaatyohacho jigajico: Jinooti eedeenenere muuaifaño difoo, onoomoro agalluhachiiꞑi tolli icajino. Jaamo ijeebꞑfañode guucibatimo jino onoobadi iicajinoco imiyaavogohachiiꞑi onoobadi icajino.

24 Jaanogui amꞑhaico neehi: Paryi Moocanico midilunoco, magaayiciji, noomoro midilluhachiiꞑi amꞑhaidi tolli icajino.

25 Jaamo bu Moocanima mihiimaasumi cajaanomahacho imitino mihicahachiiꞑi diitoma mihimibachusihachiiꞑi niquejefaño iicaabo amꞑhai Caani amꞑhai imitico buusuji.

26 Jaanoti mihimibachusitihachiiꞑi amꞑhai Caani niquejefaño iicaabo amꞑhai imitico buusujitih, nooboro.*

27 Jaadi uumiumo Jerusalevi ifutuuhi.✱ Jaadi Jesu templojafañode iꞑooboro feehicaunaaca sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa, bu tomaño quillahuto icamo diibojaa asaamoro

28 diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya iijiri ꞑjoho jinehejeque jilli moonihicahi? ¿Mꞑjoho ico tomityaco jilli mooniqui aacineri? noomoro.

29 Jaanogui Jesu diitoco iimusuhi: Uujoho bu tolliro amꞑhaico dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiiꞑi, amꞑhaico neeji comityari uujoho jino omooninoco.

30 ¿Nacu Jua nitihiiꞑi cuucatioꞑu? ¿Niquejejaagotioꞑi, nacu miyaminaajaagotioꞑi? mihiimusu, nooboro.

31 Jaanogui sanomiro noocasihicauhi: Niquejeoꞑi munuruva du mꞑhaico: ¿Jaanoco bu collihimimiyaavogotih? neejruubo.

32 Jaanoti bu miyaminaajaagotioꞑi munuruva, imijitiruno noomoro, noocasiumo miyaminaaco iguiumoro. Miro paryi famoro miyaminaa Juaco miyaano Moocani iimaaminaafi iicaunoco agaajauneguiiha.

33 Jaamoro: Magaajatih, nuumo Jesuco.

Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho amꞑhaico jilliti moonihimimiyaavogotih, nooboro.

* 11:26 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo. ✱ 11:27 Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

12

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Jaadi Jesu ticoniuhi siinoví oovicíboro ijíibuguubo: Saafi miyamínaafi baacuco ifaguifaño abasuuboro toonocohallidi mecuniuhi, bu ifafaihuco íicijinoco eetavuubo, bu tolliro tofaguifeenetí torrehacico eetavuubo tohaci nijequetí toonoco iteemequi icano. Jaaboro dudicamaajeminaaco tofaguico utuumusuhiniuboro sihi tehesino fuubo.

² Jaano ibaacu onoovacudi iicojimínaafico galluubo diito tofagui dudicamaajeminaajaago: Tamañoco dicitó, nooboro.

³ Jaaruuboco diito agaayíciumoro ahaamihicaudi botíiboco dojícuvíro galluumo.

⁴ Jaaneguiiha bu sifíco galluubo. Jaaruuboco tolliro iinigatí agafucuhicaumoro diiboco aivonoono eneehicaumoro botíiboco galluui.

⁵ Jaaneguiiha bu sifíco galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaaneguiiha bu guiraamo saatohoco galluubo. Jaarumotí saatohoco aamíumo, jaanotí saatohoco gaisiraicíumo icano.

⁶ Jaanobuuna saafiirucu illi aatyuvuuno guiraano agaijubo. Jaaboco niinoonoro galluubo achico: Fine bocíguejimo, nooboro.

⁷⁻⁸ Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaaní duhu imi toonoco agaayícijiibo. Masí miguijeníqui. Jaadiji míhai toono abajatotí mihicaji, noomoro diiboco agaayíciumoro guijeníumo. Jaamoro diiboco toonotí buhígoví gañíumo, nooboro

⁹ diitoco Jesu dilluui: ¿Fine millí tofagui abajaabo diitoco mooníjirahi? Míiro asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifínísuuboro ifaguico sidudicamaajeminaaco acíjirahi.

¹⁰ ¿Nacu memecitíhiica Caatínihaamefaño jillí onoonoco? Guisíri iijanoco eetavonícimo imi guisibaco itíhisumoro gañíhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojícuvíro ícíhi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo.

¹¹ Jinooco Aivojíibo Moocaani eetavehi. Jaano aivo míhaidi síhídí jeevahi, noono Caatínihaamefaño, nooboro.

¹² Jaanoma iicamo Jesuco igaayícíqui mooníumo diitoco eneejirunoco siinoví oovicíboro onoonoco agaajacíumoro. Jaarumo miyamínaaco iiguiumoro diiboco ejeevesuumoro fuucuumo.

¹³ Jaanobuunatí Jesujaa galluumo fariseomíoto, Herodíanomíoto iicamoco ífurumo diiboco millíhacho onoonotí igaayícíqui.✧

14 Jaamo asaaumoro diiboco nuuhi: J̄ibogominaafi, #joho miyaminaa onoonoco jeeçivot̄ibo miyaabo idiicanoco mi#hai magaaajahi, bu parȳ miyaminaa sabadiro desicini#finoco magaaajahi icano. Jaamaño Moocaani j̄ihaico miyanotiro d̄ibeguehicaahi. ¿Naa #idi imino Cesar ajaadusunoco ma- jaaduno? ¿Nacu majaadujit̄ihi? noomoro.

15 Jaarunaa ibañi#fiira jeeb̄ico agaajaciuboro diitoco nuubo: ¿Coll̄ihi uco minisuihi? Ene sajeeti nih̄ibajeti mis̄iva meeci#qui, nooboro.

16 Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaajeque emeeciuboro di- itoco nuuhi: ¿Nacu mi#joho imene jino, bu jino imomono icano? nooboro.

Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.

17 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro. Jaaneri sihidiro eetyehicaumo.

18 Jaanaaca diibojaa saatoho saduceomi iguijevercumo siino buheetejit̄ihi onoonic̄imo asaaumoro diiboco dilluvauhi:☆

19 J̄ibogominaafi, Moise mi#haidi jilli caatin̄iuihi: Saafi nahabo mogai seemevatigo coj̄iti iguijeverhachij̄i inahabo ifibaij̄igoco #ic̄uboro inahabobuuna eseemevase caani momo- faño icaji, nooboro Moise.

20 Mi#ro saatohoti sano nahabom̄iro icauhi sahuse juu- gahuseti miimi#iici id̄imo. Jaamoti saafi taabavauhi. Jaaru- ubo seemevat̄iboro guijeveuhi.

21 Jaanegui saafi inahabo ifibaij̄igoco ic̄iuihi. Jaaruubo tolliro seemevat̄iboro guijeveuhi. Jaaneguiiha bu all̄ivi#oobo. Jaaruubo bu tolliro icauhi.

22 Jaamo famooro tolli diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevaut̄ihi. Jaano nijequeti bu tolliro diigo guijeveuhi.

23 Jaamo buheetesumi siino ubuheetedi, ¿cajaani taabaji? fine famooro diigoco ataabavacumaño, noomoro.

24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuihi: Jilli am̄hai mit̄ih̄ivehi Caatin̄ihaamefaño onoonoco, bu Moocaani gaaja iicanoco magaaajtimaño.

25 Mi#ro guijeveti siino ubuheetedi gaifimi, gaigoomi icamo taabavacasicujit̄ihi ni#quejefaño iicamo toomom̄inaabadiro icacuujimo.

26 ¿Nacu toono guijeve#inaa ubuheetejinoti Moise aamefaño, onoonoco am̄hai memeeçit̄ihiica? ¿Milli nacu Moocaani diiboma iimaauhi imoho ij̄igaunofeeneti? Mi#ro nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivoj̄i#bo, nooboro.

☆ 12:18 Mt 22.23-33; Lc 22.27-40

27 Jaamaño Moocaani guijeve aivoj#bo icatino. Moocaani ubuheeme Aivoj#boro. Jaamaño aivo am#hai jilliro guiraano mitih#vehi, nooboro.

Aivo Imiya Taj#ba.

(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

28 Jaanaaca saafi caatin#minaafi gaseuhi diitoma ihiimaacasinoco uguubuuboro. Jaabo Jesu imino diitoco iimusunoma iicaubo diiboco dilluubo: ¿Cono aivo taj#bati aivo obocino? nooboro.

29 Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imiya taj#ba jino; muguubu Israel id#boro saafiuro Mohaivoj#bo Moocaani.

30 Jaabo Moocaani Dihaivoj#boco gaiji paryi dijeeb#maryo, paryi difimaryo, paryi dihesamaajemaryo, bu paryi disefamaryo icano. Jino aivo imiya taj#baji.

31 Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi jino; sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, onoono. Chahano sataj#ba aivo jino janaanici iicano, nooboro.

32 Jaanoma iicaubo icaatin#minaafi diiboco iimusuhi: Jihi j#bogominaafi, miyaanoco aivono neehi, saafiuro Moocaani iicanoco, chahaabo sifi diibo janaanici iicaabo.

33 Jaaboco magaijino paryi mojeeb#maryo, mohesamaajemaryo, mosefamaryo, mofibadiro sitaaco magaijino icano aivo imino. Jaabadiro asimico agaicaaumoro jeecivonoco ifajicivivi ificuunicino tolli imino. Jaarunaa Moocaanico, bu sitaaco icano magaijino imino fanoo janaanicivi, nooboro.

34 Jaanegui imino iimusunoco Jesu aatyimeuboro diiboco nuuhi: Ji, tehesitih i#joho Moocaani aivoj#ti, nooboro. Jaanotiro m#hai#nooba siino diiboma dillamaaicuutih i gutumaño.

¿M#joho Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 Jaanaa Jesu Moocaani ijafaño ij#bogoobo neehicauhi: ¿Milli jaamo caatin#minaa Cristoco David iyaachi neehicahi?

36 M#uro David icaruubo Moocaani Gaijafenedi ihiimaausumi nuuhi:

Mohaivoj#bo Moocaani Tahaivoj#bo Cristoco nuuhi:
Tamiyanaagonovi casivo, diminaaco ditihaguiino
uujoho ificuunohachuta, nooboro.

37 ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivoj#bo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jaanoco sihidi miyaminaa iicaumo imono guubunichicauhi.

38 Jaabo Jesu diitoco ij#bogoobo neehicauhi: Icigusuno mihica caatin#minaati, oono caamovonoono gaachehunoma

iiigomoco, goohasinofeenevi aivo imino idillunoco iimoyiicifimoti.*

39 Bu jaamo sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvicamaaifimoti, bu machusumi iimimañejeviro iicafimoti.

40 Bu fibaijito gaigoomi iijanoco udumitiicimoro ifurumo, toonoco utuvuusumo caamovono Moocaanima iimaanico sitaaco ibañiqui. Jaamaño guiraajino aivo cijigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

41 Jaanobuunati safoono Jesu Moocaani iijafaño nihibamico ijicuhicauno imega igiciniamañoti ifinichicauhi miyaminaa tobafa nihibamico ijicumoco. Jaamo saatoho sihidi inihibamima iicameheje guiraano jicuhicauhi.

42 Jaanaa saafigo idaasuno fibaijigo agaseugoro tobafa mi-jegayicico jihacuvauhi mūdino ijaada iicajecico.

43 Jaanoco Jesu aatyimeuboro iijibogominaaco ocoovauboro nuuhi: Miyantiro amiihaico neehi: Ajaamo idaasuno fibaijigo paryi famoova nihibamico tobafa ijicumoco janaanivivi aivo ficuui.

44 Miuro paryi aacimo diitoma ucuujivaachutinoti acihi. Jaanoti diigo ihidaasuti paryi acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

13

Jesu Neehi Temploja Ifinisucafetejinoco.

(Mt 24.1-28; Lc 21.5-24)

1 Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañoti inuuboco saafi iijibogominaafi nuuhi: Meeci mojiibogominaafi, bañifiira guisibano bañifiira iijanotyigaba, nooboro.

2 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuhi: Mahatyimehi jino iijanotyigabajeque. Jaaruno toonovi iguisibano siibahallivi, siibahallivi icano atyuuvotino paryi sahi callajaavejino, nooboro.

3-4 Jaadi fuumo Olivohono iicagajijaago tooja Moocaani iija oonegueehivi. Jaanaaca Jesu giciniuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluui: Mihimeguehi miihaico idibogonoco cusu ijoho onono iicaji. ¿Milliti magaaajaciji paryi toneheje iticovanoco? noomoro.

5 Jaanogui Jesu diitoco nuuhi: Esicini mihica miihaiñooba amiihaico bañidino.

6 Guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.

7 Jaabadiro bu minaano jibogonoti muguubusumi, imucugai ñihicunejeti muguubusumi icano mihigueteji-rahana, tolli icajino. Jaaruno toono inijequeevacuujino icatino.

* 12:38 Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

⁸ M#ro siijiinijeoto siijiinijeotoma moonicasiji, sihaivoji sihaivojima moonicasiji. Jaasumi fahigovavi jiinije maryibaji, ajebano iicaji icano. Jino idaasu iicajino iticovano.

⁹ Jaasumi am#hai ifico magaihuini am#haico aivojito iigaivomoco acijimo. Jaamo am#hai uco mimiyaavogomo taj#baminaa aivojiteje imefeenevi masatyocafeteji. Jaamo uuti diitoco mij#beguehi.

¹⁰ M#ro jiinije ifinicuujino imegavi taajasuj#bogo paryi faajiinijero j#bogocafeteji.

¹¹ Jaasumi am#haico aivojitoco ihaciqui diitojaa asatyusumi: ¿Milli fine meneeki? noomoro mehesamaai-jirahana. Tolle iicacuudi Moocaani am#hai jeeb#ifaño ificuunocoro monoo. Am#hairyo mihiimaano icajitino jilli Moocaani Gaija am#haifañoti iimaaji.

¹² Jaasu inahaboro inahaboco igaicauqui aciji. Jaabadiro bu caaniro iseemenequeji iseemere caanijaagovi iminifotomoro caanico acijimo sita igaicauqui icano.

¹³ Jaasumi faaboho am#haico j#heveji tamomohalliti. Jaarunaa tolle icarunofa ejenaubo taajaji.

¹⁴ M#ro Moocaani iimaaj#bogominaafi caatiniuhi: Johono imitino #dicunoco omoon#boro ifinisufinoti jaano templojafaño iicamaño iimimañeri iicacuutinoco mahatyimecuudi, aameque mih#fin#chicamo magaaaja. Jaadi Judeao jiinijeri mihicamo ifagajinojaa magaacini.

¹⁵ Jaanoti bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachiji miniitomoro fañovi mij#cafetedino siinobaco mihiciqui.

¹⁶ Jaanoti bu buhi faguifaño mihicamo am#hai gaachehuco mihiciqui jaahevi muhuumidino.

¹⁷ Jaanoti, ayi, fine idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu imifañoti aduseejema iicamo icano. ¿Milli bu gaajirumo?

¹⁸ Jaanegui Moocaanico midillu jaamo iimitifucuje s#curasumi gaatimo mihicahi.

¹⁹ Tusumiji sihidi aivo idaasuno mihicaji fucuje icaji jiinijeque Moocaani ifiivusuunotiro aaty#merat#fucuje. Jaarunobuunati siino ufucu aty#meracuujit#hi.

²⁰ Jaafucujeque Mohaivoj#bo ibaaresut#ruva tusumi iicajimoti m#haiñooba taajajit#rahi. Jaaruubo tufucujeque baaret#suj#bo itaad#mo diibo #c#umo toono idaasunoti itaajaqui.

²¹ Jaanoti am#haico saatoho: Memeei jaani Cristo, memeei jaadi Cristo, onoochachiji: Miyaano meneedino.

²² Jilli jihovoto saaji Cristo ifibadi iminifotomoro, bu Moocaani iimaaj#bogominaabadi icamo. Jaamo sihidi ejeevanooonoco eetavejimo niqueje mitya ijinobadi iicanehe-

jeque #furumo miyaminaaco iba#iqui, bu Moocaanita iicacuumoco ijishi#ihachijji ba#ijimo.

²³ Jaanegui am#hai mityano mihimibaicin#icu am#haico jino uujoho imegav#iro j#ibugucuuhi, nooboro.

Jesu Miyaminaafibadi Ifivuubo Siino Asaajino.

(Mt 24.29-44; Lc 21.25-33)

²⁴⁻²⁵ Jaasumi toono #daasufucujebuunati nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba achic#icujit#i, bu meec#iri niquejefa#oti aifeji, pary#i niquejefa#o iicano mitya mary#ibaji icano.

²⁶ Jaadi jarihiica mahaty#imeji uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo aimuufaifeenedi sihidi mityama, tahaivoj#ima icano asaanoco.

²⁷ Jaaboro uujoho tatyoomominaaco ataj#ibamo ta#anitamoco igaiy#icijimo fah#igovati j#iinijejinibaaciti, niquej#inibaaciti icano.

²⁸ Jaanegui oono higerahotiro magaaaja m#iro igacano afaivunusumiro ihaamene ruutun#ic#i. Jaanoti ficaba ifit#icunoco magaaajan#ic#i.

²⁹ Jaabadi am#hai magaaaja pary#i fanooro jino uujoho onoono iicanoco mahaty#imecudi mehesic#in#icu j#iinije ifin#ijino ifit#icunoco.

³⁰ Miyanotiro jino am#haico neehi, pary#i jineheje icaji miyam#inaa toonoco aaty#imejimo guijevet#imaacaro.

³¹ Niqueje, bu j#iinije icano fatyeji. Jaanoti jino uujoho onoono sicama#ovi fatyejit#i.

³² Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco m#hai#nooba gaajat#i. Moocaani toomom#inaa niquejefa iicarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo gaajat#i icano id#iboro Moocaani tufucuco gaajahi, nooboro.

³³ Jaanegui am#hai mihimibaicin#icu toomomoro magaa-jat#i ihoovofucu cusumihacho iicajinoco.

³⁴ Saafi tehesino ifeequi iicoj#im#inaaco idudicamaajeque aac#iboro iguhugaco ofoonobuuna saafiico utuumusuuboro, diibo iican#ic#i uujoho feej#i.

³⁵ Jaanegui mihimibaicin#icu magaa-jat#i aivoj#ibo cusumihacho agasejinoco ij#icuuvibahacho, fucufeenevibahacho, catava oj#iberibachacho, fucurobahacho.

³⁶ Jaanegui mihimoc#isu am#haico imima#obati asaaboro mic#igamoco aty#imevadiibo.

³⁷ Jino am#haico onoonoco famoocoro neehi mihimibaicin#icu, nooboro.

14

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jaanaaca mifucuc#irucu Pascuaco eheetavuujino iicauno, bu ij#cutaama achahano maahuno j#ibaimoco eheetavuujino

icano. Jaanaa sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo guinehicauhi millihacho ifurumo sicamañoooco abañimoro toonohalliti Jesuco igaicaauqui.

² Jaarumo neehicauhi: Jibaimofa momoonijithi miyaminaa ñaavotimo iicaqui, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jaanaaca Jesu Betaniari foojohoma Simon iicaubo iijafa icauhi. Jaabo imachuqui acasivuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro eetavotapaajefaño facicifaihu nardo onoofaihu gatyuuci sihidi ijaada icanoma. Jaagoro toopaa-jeque agasucuugoro ifacicifaihuco Jesu nigaihallivi tucaru-ugo.

⁴ Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo isifiiratuumoro nooca-siuhi: ¿Collihi oono facicifaihu bañamaaiquifetehi?

⁵ Tofaihuco trescientos denario janaanivivi manaajemere ifaasufiimoco mahacitanoco, noomoro diigojaa sifiratuumo.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collihi macasivusuhi? Imino uudi moonigo.

⁷ Ifaasufiimo fahijivaro amihaima icaji. Jaamoco mihimugusumi imino momooni. Jaanoti uujoho amihaima fahijivaro icajithi.

⁸ Ajaamo idigoro imino uco moonihi tafico afacicisugo cihojifaño icicafetejino imegavi.

⁹ Miyanotiro amihaiico neehi: Cuucahacho fahigova jino taajasujibogoco faajinijeri ijibogohigo tolliro jino diigo omoonino jibogocafeteji, toonoti diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Jaanaaca Juda Iscariote onoooco, ijibogominaa fahuseeci motihaiti miimisiici idimoobo fuuhi sacerdotemi aivojitoco emecitoobo diitoma ihiimaaboro Jesuco diito usefaño ihaciqui.

¹¹ Jaanoco diito uguubuumoro sihiditimo imo minifutuuhi. Jaamoro nihibamico diiboco aciguumo. Jaanoma iicaabo aivo Ifuda Jesuco diito usefaño ihaciqui moonihicauhi.

Aivojibo Niinoono Amachuuno.

(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

¹² Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoo jibaimo ticovacuuhi, bu Pascua ovejaco agaicaauhicausumi icano. Jaanegui Jesuco ijibogominaa dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo machuhi? noomoro.

13 Jaanegui ij#bogominaati miimisiico agalluuboro nu-
ubo: Cuumifaño mofoo. Jahi mahatyimeji gaifi iciñuuri
nifaihuco asatyoo boco. Diiboma mofoo.

14 Jaabo ij#cafotojaoboco monoo: Mohaivoj#bo jilli neehi:
¿Comecufaño taj#bogominaama Pascua machutaaco machuji?
noobo, monoo.

15 Jaadi am#haico #fusujiibo guiraamecu caamovohi
iicamecu imibachucinicumecuco. Jahi Pascua machutaaco
meheetavo m#haidi, nooboro.

16 Jaanegui ij#bogominaatisi ufuumisi tuucuumivi #futuuhi.
Jaamisi aty#meteuhi Jesu unuubadi iicanoco. Jaamisiro
tomañovi Ipascua machutaaco eetavucuumisi.

17 Jaadi jarihiica ij#cuuvi Jesu ij#bogominaama fahuseeci
motihaiti miimisiici id#moma gasevauhi.

18 Jaamo amachumo giciniumaaca Jesu diitoco nuuhi:
Miyanotiro am#haico neehi: Jino am#hai uuma mamachu-
mooti saafi uco aciji igaicaauqui, nooboro.

19 Jaaneri sihidi #daasuvuumoro diiboco saafiiri dilluhic-
ahicaumo: ¿Uujoho icatino, eti? noomoro.

20 Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: Jino am#hai fahuseeci
motihaiti miimisiici id#no mihicamoti saafi uuma butajefaño
mahuco efeeyacuubo diibeji.

21 Jaaruno jilli Caatinihaamefaño uuti onoobadi uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo feehi. Jaarunofaño idaasucani
iicajiibo uco aac#bo. Aivo iimijiruno diibedi fiivuut#bo iicau-
ruva, nooboro.

22 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayiciuboro
Moocaanico graciaco aciuhi. Jaadi iquisiciuboro diitoco
aciubo: #faaji, mamachu. Jino tafi, taahuco icanoco, nooboro.

23 Jaadi adutahilluco gaayiciubo. Jaanoco tolliro graciaco
aacuuboro #fuuhi.

24 Jaanoco famooro aaduudi nuubo: Jino taty#joho,
jino bohono iimaaco imiyacarunoro ajashutinohallivi
agañ#cafotono.

25 Miyanotiro am#haico neehi: Siino aducujit#hi jino vi-
nofaihuti jari bofaihuti Moocaani aivoji iicadihivi aduji,
nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaajinoco.

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Jaadi Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo
Olivohono iicagaji onohigo.

27 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi am#hai uco
mejeevesuji.* M#ro Caatinihaamefaño noono:

* 14:27 Sahaamefaño janaanivivi jilli ficuumo; jifucu, onoonoco.

Itoomominaafico gaicaaujimo. Jaaneri ihovejami fahigova gavaranamaaiji, noonoro.

²⁸ Jaaruubo siino ubuheetenebuunati amihai imega Galileavi feeji, nuubo Jesu.

²⁹ Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ico jeevesuru-maaca uujoho ico jeevesujitih, nooboro.

³⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaafañiino fucu mifooi catava ojitiibaacaro mifooi, safo icano uco agaajaruubo uco tuunamaaiji, nooboro.[†]

³¹ Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa ihma iguijevehachiiji gui-jeveji. Jaaruubo ico tuunamaaijitih, nooboro.

Jaabadiro bu famooro neehicauhi.

Jesu Getsemani Onoomañovi Moocaanima Iimaahi.

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)

³² Jaadi gaseumo Getsemani onoomañovi. Jahi Jesu ijjibogominaaco nuuhi: Jinovi migicini uujoho Moocaanima ihimaatonohachutahica, nooboro.

³³ Jaabo Pedro, Jacobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadi ticovaubo sihidi ihdaasuvuuboro ataafiraruhifico.

³⁴⁻³⁵ Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebii sihidi uco idaasuhi miguijevejibadi esicinihi. Jinooviro mifitafotomoro mihica cigatimo mubuhē, nooboro Jesu janaaniciivi ufuuboro jiiñjehallivi ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono idaasuno iicaujineri idaasuno icatibo iicaqui.

³⁶ Jaabo Moocaanima iimaabo jilli neehicauhi: Guihi, fanoova ihdi sihidi jeevatih. Jaanegui jino idaasuno iicajinoti uco taajasu.[‡] Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ihjoho idiiimogobadi icano, nooboro.

³⁷ Jaadi ijjibogominaajaa asaubo cigaumoco aatyimevauboro Pedroco nuuhi: ¿Simon, nacu cigahi? ¿Jilli sano nihiba oovo ticovovi aivo buheetih?

³⁸ Moocaanima mihiimaamoro mubuhē Satanas amihhaico inisunofaño jaamo aacototimo mihicahi. Miyaano amihhai jeebii imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amihhai allio ifi niinovahi, nooboro.

³⁹ Jaadi siino fuubo dojicuviro Moocaanima iimaatuubo siino tolliro nooboro.

⁴⁰ Jaadi siino asaubo tolliro cigaumoco atyimevauhi, sano cigararo ihaallino iicacumaño. Jaanoco iimusujirumo esicinihicautimo.

⁴¹ Jaadi siino asauboro diitoco nuubo: Ivi jisumi micigacu, majaguisicu. Jino gasecuuno uujoho Miyaminaafibadi Ifiivu-ubo imitiminaa usefaño aacacafetjino.

[†] 14:30 Sahaamefaño ficuutimo: mifooi ojitiibaacaro, onoonoco.

[‡] 14:36

Griego iijiri: Jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noonoo.

42 Jaaneguiiha magañiivomoro masiigucu, mee oono uco aacivaabo fiiticuuhi, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.3-12)

43 Jesu iimaubaacaro Juda gaseuhi diito fahuseeci motihaiti miimisiici icamo iicahicaurumoobo iicaabo. Jaaboma sihidi saaumo miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano. Jaamo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, quillahuto icamo diitoco agalluumo.

44 Jaabo diibo aciminaafi iicaabo Juda diitoco imino jibuguuhi diito igaajaqui: Oono uujoho diibo iicaaboco ininiciiboro dilluji. Jaaboco kuhufono misisimoro masaty, nooboro.

45 Jaadi agaseuboro: ¿Naa diicahi, Jibogominaafi? nooboro Jesuco niniciuhi.

46 Jaasumiro Jesuco gaayiciumo isatyequi.

47 Jaanegui tomañeri iicaumoti saafi iniisugaco iguiyicuboro sacerdotemi aivojibo jeecivominaafi nijimeehuco buiyaacuuhi.

48 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo amihai taticovodi masaahi niisuganoma, cudaahenema icano nanivaminaafico magaayiciqui mihicanicibadi?

49 Miro fafucuvaaciviro amihafeenevi Moocaani iijafaño icahicahi jibogooboro. Jaaruuboco du magaayicihicatih. Jaarunofaño jaafa tolli icano johono Caatinihaamefaño onoono inijequeevaqui, nooboro.

50 Jaasumiro ijibogominaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaaciniuhi.

Sicafefi Agaaubo.

51 Jaanaaca saafi sicafefi Jesu dojicuti fuuhi gaachehubaryuriro miniciniibo. Jaaboco gaayiciumo.

52 Jaarunaaca igaachehuco ejeevesuhiniuboro sicaibo gaaubo.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

53 Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemi aivojibo imiyaabo imegavi. Jahi paryi sacerdotemi aivojito, quillahuto, caatiniminaa icamo igaicamaaiuhi.

54 Jaanaaca Pedro tehesinoti ifiniciuboro ufuubo sacerdotemi miya aivojibo goohasifeeneri casivuuhi sacerdote toomominaama cijigaiti efeemeubo.

55 Jaanaa sacerdotemi aivojito, paryi fagominaa icamo guinehicaurahi sicamañoooco Jesuhallivi ibañiqui diiboco toonohalliti iguijenisuqui. Jaarumo atyimehicautih.

56 Fiivaamo sicamañoooco diibohallivi neehicaurumo. Jaarumo sabadiro neehicautihi.

57 Jaanaaca saatoho agañiivuumoro diibohallivi sicamañoooco bañiuihi:

58 Mihai muguubuhi jilli diibo onoonoco: Uujoho jiija temploja gaifimi usetio eetavotajaco acallajaniboro mifucuci, safucu idinotiro boojati boobaniji useri eheetavoratijaco onoonoco, noomoro.

59 Jaarunofaño diito jibogo sabadiro iicatimaño miyaavehicautihi.

60 Jaanegui isacerdotemi aivojibo famoofeeneti agañiivuumoro Jesuco dilluuihi: ¿Ajashuno aivo diimusutihi? ¿Jinejeque nacu jino iti dihallivi ijibocasimo? nooboro.

61 Jaarunofa Jesu iimusutiibo. Jilli llivi moonicinihicauihi.

Jaanegui bu siino isacerdotemi aivojibo dilluuihi: ¿Naa miyaano ijoho Cristo Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo? nooboro.

62 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jhi, uujoho diibo. Eneecau bu jaamo jinooti mohimegavi mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo sihidi ejeevaabo Moocaani miyanaagueneri giciniiboco, bu ufucu niqueje aimuufaifeenedi asaaboco icano, nooboro.

63 Jaanoma iicaabo isacerdotemi aivojibo igaachehuco gallicuuihi sihidi isifiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Collhiica bu sita diibohalli onoonoco mihimoyicicuijirahi?

64 Mee, amihairyo muguubucuuihi Moocaniditi aivo imitino ihiimaanoco; ¿Naa milli amihaidi? nooboro.

Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro fañusuuihi.

65 Jaasumiro saatoho ticovauhi diiboco ijirebamaaimoro ihimeque afabaacumoro ganicihicaumo. Eneecata miya ijoho Moocaani jibogominaafi idiicahachijji gaajaci: ¿Naa mijoho ico ganiciji? noomoro. Jaabadiro bu toomominaa diiboco aamihicauihi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66 Jaanaa Pedro guino gohasiri icahicaunaa isacerdotemi aivojibo jeecivominaago agaseugoro

67 cijigaijiniri efeemeebe iicauboco aatyimeugoro diiboco gueenene ihifinichicaugoro nuugo: Ijoho bu tolliro Jesu Nazareoboma idiguehicaabo, noogoro.

68 Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajatih, bu jinejetihacho fine toono uco neehi? nooboro iinehiniubo jahisiti ijicafetefi uuga imegavi. Jaanaacaro catava ojicuuihi.

69 Jaanobuunati bu siino diigo diiboco emeecugoro tomañeri iicaumoco neehicauihi: Jaani diitoobo, noogoro.

⁷⁰ Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.

Jaanobuunatiro bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuhi: Miyaano ijoho diitotiobo Galileaobo idiicamaño, noomoro. §

⁷¹ Jaanegui Pedro ticovauhi ibacasiiboro ihiimaubo Moocaani momofañodi ooviciboro: Gaajatihij uujoho diiboco diiboti toono mihiimaaboco, nooboro.

⁷² Jaasumiro catava alliniuhi mifooci ojubo. Jaanoti jari Pedro Jesu diiboco catava mifooci ojitiibaacaro siino mifooci, safo idino uco tuunamaaiji unuunoco esafutuuboro taacubo tsumiro.

15

Jesu Pilato Imega

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Jaanaaca eseseveudi siino sacerdotemi aivojito, quillahuto, caatiniminaa icamo igaivuuhi paryi fagominaama iimaacasiqui. Jaamoro Jesuco sisiciniboco asatyumoro Pilatoco acituumo.

² Jaaboco Pilato dilluhi: ¿Naa ijoho judiomi Aivojibo? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jihij, ijoho toono onobadi, nooboro.

³ Jaanaa sacerdotemi aivojito sihidi diibohallivi iimitinoono jibeguehicauhi.

⁴ Jaanegui siino Pilato diiboco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutihij? Eneecau, meeci minoodino jino dihallivi jibocasino, nooboro.

⁵ Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutineri Pilato sihidiro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevefaño Ificuuno.

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

⁶ Jaabo Pilato jibaimosumi civojaminaati saafico miyaminaa idilluuboco sinaayuhicauhi.

⁷ Jaanaa Barraba onoboo civojafa icauhi sano ihaivojitohalliti saatohoma omoonicasihigo miyaminaaco agaicaaunohalliti icivojaniboo.

⁸ Jaanaa imiyaminaa asaamoro Pilatoco dilluvauhi fafoova jibaimosumi omoonihicaubadi imooniqui.

⁹ Jaanegui Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomi Aivojiboco amihaidi isinaayunoco? nooboro.

¹⁰ Jillij sacerdotemi aivojito diiboco ataaquivomoro aaciunoco Pilato gaajauboro diitoco tollij nuubo.

11 Jaarunaa isacerdotemi aivojito miyaminaaco fajiniuhi: Barrabacoro midillu diibocoro isinaayuqui, noomoro.

12 Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuihi: ¿Jana milli judiomi Aivojibo amihai meneehicaaboco mooniji? nooboro.

13 Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuihi: ¡Guijeve imohobujehallivi tetecu! noomoro.

14 Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitinoco moonibo? nooboro.

Jaarunaa diito siino janaaniviro coovadiivuuhi: ¡Guijeve imohobujehallivi tetecu! noomoro.

15 Jaanoma iicaubo Pilato miyaminaama imino iicanoco iimuguuboro Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco niivigai meeheri ahaamisuhicaudi ihamocasiminaaco aciubo diiboco itetecuqui.

16 Jaasumiro diiboco ihamocasiminaa satyuuhi aivojibo iijafa poetorio onoonofañovi. Jaamoro paryi ihamocasiminaaco iigaiyiciumoro gachicohai deecano tifaibadi itifai iicachehuco jihacuumo.

17 Jaamoro ijanuutunoma iicanoco aafeneque chaahimigati eheetavumoro diiboco javucaruumo.

18 Jaamoro ticovaumo sahaomoro: ¡Imino diica judiomi Aivojibo!

19 noomoro diiboco imeiri iinigati gafucuhicaumo jirebamaaimoro iguiino ememuivomoro diiboco mihimobadi dejecujicaumo.

20 Jaamoro jilli diiboco edejecuhicaunobuunati diiboco jihacuuchehuco ujujuyaacuumoro jari imiya gaachehuco jihacuumororo diiboco satyucuumo itetecuqui.

Jesuco Etetecuubo Guijevehi.

(Mt 27.32-56; Lc 23.26-49; Jn 19.17-30)

21 Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo icamisi caani buhigoti isiti asaaubo tomañodi fatyuuboco ocoovaumoro Jesu guijeve imohobujeque satyusuumo.

22 Jaamoro Jesuco satyuumo Golgota onoomañovi, nigaijaaibai eneejiruno.

23 Jahigo diiboco isuurumo facicifaihuma vinoco ificumoro. Jaarunoco Jesu adutiuhi.

24 Jaadi diiboco etetecucuudi ihamocasiminaa diibo gaachehunoco sanomiro iticovoocivi ifocasiuhi suerteque abañamaaiumoro: ¿Naa cajaan cochehuco satyeji? noomoro.

25 Jaasu baagotirehiica nihiba icauberi diiboco tetecuumo iguijeve imohovi.

26 Jaamoro toonohalliti diiboco omoonunoco iguijeve imohovi inigaihalliti acaatinumoro ficuumo: JAANI JUDIOMI AIVOJHBO, onoonoco.

27 Jaabo uufocovi bu tolliro miimisiici nanivaminaatisico tetecuumo saafico imiyanaagonovi, sifico inaninaagonovi icano.

28 Jilli Caatinihaamefaño onocinino nijequevauhi; iimitifimofenedi oovocafutuubo, onocinino.*

29 Jaanaa tomañodi afatyumo Jesuco ihibamoro ihuseneque gavaracumoro ibajirubadi iicano inigainocoro garya, garya omoonihicaumoro neehicauhi: Ajaanivahaduhu oono templojaco acallajaruuboro siino dojicuviro mifucuci, safucu idinoti boojati edeetavejiruubo.

30 Eneecata iro difico taajasu, toono diguijeve imohoti iniitoobo, noomoro.

31-32 Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo edejecumo noocasihicauhi: Sitaaco naha ataajasuhicaabo, ¿cono bu jaabo jisumi ificoro taajasunoova. Miyaano ijoho Cristo Israel Aivojibo idiicahachijji jisu diguijeve imohoti niito, maatyimemere ico mimiyaaveguequi, noomoro. Jaabadiro bu diiboma etetecucinimisi diiboco gubuubusuhicauhi.

33 Jaanaa gadiçiba paryi jiniije cívono iijuihi. Jaano jari sano iijicuvvi imohonohalliti nihiba icaabovi seseveuhi.

34 Jaasumi toonoti nihiba icauberi Jesu hebreo ijiri gaihivuuhi: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, ¿collihi uco deevesuhi? eneejiruno.

35 Jaanoco tomañeri saatoho iicaumo uguubumoro nuuhi: Muguubu, oono Eliaco cuhuvaabo, noomoro.

36 Jaanegui diitoti saafi ijinafatyuuboro icijeuhi faasihi iicanoco iimitino aivofaihufaño ichimayaacuuboro imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifaño cateejeruuhi. Ene, jaafa Elia saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyimequi, nooboro.

37 Jaarunaa Jesu sefanotyigaba agaihivuuboro chuumucuhi.

38 Jaasumiro Moocaani iija temploja ofoboocinu chehu gaachehujetuno feemene icano gallivuuhi sanoodinoociro nijequeti sano baavi.

39 Jaanaa ihamocasiminaa aivojibo Jesu imega julleecininaa uchuumunoco aatyimeuboro: Miyanotiro jahi jaani Moocaani Achi, nuubo.

40 Jaabadiro bu tomañeri gaigoomi iicaumo tehesinotiro ifinichicauhi. Jaamofeeneri icaumo Maria Magdalena onogo, bu Salome, bu saafigo Maria icamo. Jaago Maria Jose bu iguihoobo Jacoobo icamisi seeji.

* 15:28 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

41 Jaamo igaigoomi Galileari iicahicausumi Jesuco jeeçivomoro diibo dojicuti efeehicaumo. Jaabadïro bu sihidi tomañeri saafigova icauhi Jerusalevi diiboma sano ufuumo.

Jesuco Içiiuno.

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Jaanaa mihijicuunaa imibaivofucusumi judiomï jaguisifucu imegavi iicaunegui Jose Arimatea cuumioobo fagominaati imiyaabo iicaubo Moocaani aivojico tollïro etemehicaubo asauboro iguitïbo Pilatojaa ufuuboro Jesu ifico dillutuuhi.

44 Jaaneri Pilato sihidi Jesu uchuumucuneri eetyeuboro amocasimïnaa aivojïboco coovauhi idilluqui: ¿Naa miya chu-umucuubo? onoomaño.

45 Jaanoco diibo ihaivojïbo ijïbuguunegui jari Joseque Jesu ifico Pilato acisuuhi.

46 Jaanaa Jose imino gaachehuco anaajeuboro Jesu ifico iniitusuuboro tochehuri mibociuhi. Jaaboro guisigajifaño seedicinïhojifaño iciuboro iguhugaco guisibatyïgabari fabaacuuhi.

47 Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seeji icamife atyïmeuhi iciunoco.

16

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaano judiomï jaguisifucu sabado iicafucu afatyuno sesevedï Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seeji icamo facicïfaihunoco anaajeumoro fuuhi Jesu ifico ijeesutequi.

2 Jaamoro fucugayïro jaguisi afatyuno sesevedï tohojivi ifutuumo nihiba iinucuuberi.

3 ¿Mijjoho miïhaima iguisibaco tohoji imegati faayiciji? noocasimoro.

4 Meecirumaaca tobatyïgaba iicahicaumañeri icacutihi.

5 Jaadi tohojifa ijicafutuumo atyïmeuhi sicafefi sesechehu caamovochehufa jïcinïbo imiyanaagueneri gïcinïboco. Jaaneri sihidi igutuumo.

6 Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amiïhai Jesu Nazareoobo etetecufetehinïboco miguiinehi. Buheetecu-ubo chahacubo jineeri. Eneecau, memeci jino diiboco ificuhinïmañoooco.

7 Jaanegui mofoomoro ijïbogomïnaa, Pedro iicamoco mijïbogoto amiïhai imegavi Galileavi fuucuubo tahi diiboco mahatyïmeji amiïhaico unuubadi, nooboro.

⁸ Jaaneri sihidi iigutuumoro tohojiti gaaumo jiterere. Jaamoro ajashuno miihaiñooobaco jiiibugutuimo sihidi iiguiumaño.

Jesu Maria Magdalena Onoogovi Jafevehi.*

(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

⁹ Jaanaa fucuro miihai jaguisifucu iicauno seseeedi ubuheeteubo ticoniuihi Maria Magdalena onoogovi ajafeveubo diigoti sahuse juugahuseti miimisiici idimoco ijimico agavaracuogovi.

¹⁰ Jaago ufuugoro diiboma iicahicaumo ihidaasuri taajeheri iicamoco jiiibugutuuihi.

¹¹ Jaano Jesu ubuheeuno diiboco diigo aatyimeuno iicanoco guubucuurumo miyaavuguutiihi.

Jesu Jafeveuhi Ijiiibogominaati Miimisiicivi.

(Lc 24.13-35)

¹² Jaanobuunati bu siino Jesu siibadi jafeveuhi diitoti miimisiici sihi buhigo ufuumisivi.

¹³ Jaanegui uhuumiumisiro saatoho ijiiibogominaaco jiiibugutuumisi. Jaarumisico tolliro miyaavuguutimo.

Jesu Ijiiibogominaaco Minisuihi.

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

¹⁴ Jaanobuunati Jesu siino jafeveuhi ijiiibogominaa fahuseeci motihaiti saafi icamo machumovi. Jaabo diitoco icuhufojeebiihalliti buheetecuuboco aatyimeumo ijiiibuguunoco imiyaavuguutinohalliti iibaubo.

¹⁵ Jaaboro diitoco nuubo: Faajiinijeriro mofoo. Jaamoro jino taajasubogoco fanoo miyaminaaco mijiiibogo.

¹⁶ Jaanoco imiyaavogooboro initisuquimaabo taajaji. Jaanoti imiyaavogotiiibo taajajitiihi.

¹⁷ Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadi iicano icaji; tamemeri buhi ijimico gavaracujimo, bojiijeri iimaajimo,

¹⁸ ihusenefa jiiinimomico gaayicijimo, namitaco aadurumo millii icajitiihi. Jaabadiro iguihuvamohallivi ihuseque ificuneru buheehicajimo icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Feehi.

(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

¹⁹ Aivojiiibo Jesu jilli ijiiibogominaama ihiimaahicauno ni-jequeti gañiivuubo niquejefaño. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casiiivutuubo.

²⁰ Jaanegui diito ufuumoro taajasubogoco faajiinijeri jiiibogomoro fuuhi. Jaamoco diiboro Ihaivojiiibo

* 16:8 Sahaamefaño 9-20 versiculonoco ficucuuimo. Jimañoviro ifotono.

ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicauhi niqueje mitya
iiji sihidi ejeevanoco omoonihicaunofeenedi.

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatinihi.

¹ Fiiwaamo miyaminaa caatinujirahi tanooti nijequevi, mofeenevi iicauno jibogoco.

² Jaanoco imino aatyimeumo mihhaico jibuguuhi tanooti nijequevi. Jaamo bu tolliro tobogoti jibugumoco amusuuhi.

³ Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatinihi tanooti nijequevi idi agaijibo Teofilodi.

⁴ Jaabo imino gaajahi, ico miyabogoti jibeguehicanoco.

Moocaani Toomominaafi Jibeguehi Jua Nitiminaafi Ifivejinoco.

⁵ Jaanaa Herode* Judeavi aivojiboti icauhi. Jaasumi tolliro icaubo sacerdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodi iicaubo. Jaabo taaba Elizabe onoogo Aaron iyaachimihai cuumiminaago.

⁶ Jaamisi sabadiro Moocaani imefeenevi imihusene icahicaumisi. Jaamisi imino icahicaumisi Moocaani atajibauboro unuubadi. Jaamaño mihhaiñooba diitisiso milli neehicautihi.

⁷ Jaarumisi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumaño, aivo bu famisicro amiyatisi iicacuumaño icano.

⁸ Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemi Zacariamoto Moocaanico jeecivefifucu iicauno.

⁹ Moocaani jeecivominaa jeevamaaje iicanicibadi omoonijifucu Zacariavi ifutucuuhi templojafa ofooboro Aivojibo Moocaani imefeenevi aimoguiijico ijigasiqui.

¹⁰ Jaanoco ijigasunohachuta paryi miyaminaa jahisi icauhi Moocaanima ihiiamaumo.

¹¹ Jaanaa Moocaani toomominaafi Zacariavi jafeveuhi fañoojavi aimoguiijinoco ijigasufino cojivi momiyanaagonovi.

¹² Jaaboco Zacaria aatyimeuboro guucibauhi sihidi iigutuboro.

¹³ Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Zacaria, diguetedino, Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco. Tolliro diitaaba Elizabe seemeneque iciji. Jaaseeque Juati momoniji.

¹⁴ Jaaneri sihidi imo imo diicaji. Tolliro bu saatoho sihidi imo imo icaji diibo ifiveneri.

¹⁵ Jaabo diseemene Moocaani imefeene sihidiro jeevajiibo. Jaabo fanoova aivofaihunoco adujitibo. Jaabofa Moocaani Gaija gahaficiniji seeji jeebifaño icaabomaryo.

* 1:5 Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

16 Jaabo Israel cuumiminaaco sihidi uumisujibo dojicuviro Ihaivojibo Moocaanijaagovi.

17 Jaabo Jua feeji Mohaivojibo Jesu asaajino imegavi. Jaabo icaji Moocaani iimaaminaafi Elia imityama icaubadi. Jaaneri caanimico iseemema sajeebii ificuqui, bu tolliro iicajisufimoco: Jii, onoonoco igaajasuqui. Jilli imibachujiibo miyaminaaco Mohaivojiboco igaayiciqui, nooboro.

18 Jaanegui Zacaria diiboco dilluui: ¿Mili jaanoco uujoho imino gaajaji? Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.

19 Jaanegui diiboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Uujoho Gabriel Moocaani atajibanoco omoonifiibo. Jaabo uco gallu- uhi ico jibeguequi jino imino jibogoco.

20 Jaabo jino ico onoonoco miyaavogotibo idiicamaño dihiimaa ico buuji. Jaaneri iimaatibo diicaji guenenene toosee ifivotinohachuta. Jilli nijequeevajino tusumi, nooboro.

21 Jaanohachuta miyaminaa iicaahicauhi jahisi Zacaria ootomomo, esamaahicauhi toojafañoti diibo goovano iinutineguiiha.

22 Jaaruubo tahigoti ihiinuudi iimaacuutibo. Jaanoti gaajaciumo toojafaño Zacaria gaijaco aatyimeunoco. Jaabo ihiimaajirubadi iicano ihuseriro jibeguehicaubo ihiimaacuutimaño.

23 Jaadi templojafaño Zacaria Moocanico ejeecivuuji fucu afatyunobuunati fuucuubo iijafaño.

24 Jaanobuunati mogai Elizabe oovago iicacunegui sihi ijati fuucuutigo sahuse nihibavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo:

25 Jisumi fi miyaminaa uco achiba nuucutihi Aivojibo Moocaani jilli uudi omoonimaño, noogoro.

Moocaani Toomominaafi Jibeguehi Jesu Ifivejinoco.

26 Jaano Zacariama ihiimaunobuunati sahuse juugahuseti sanihiba icano nigaciti Moocaani siino galluui itoomominaafi Gabrielque Galilea jiniije cuumi Nazare onocuumivi,

27 gaifiiquehi agaajatigo bagocaja Maria onoogoco imeecitequi. Jaago Jose onoobo David iyaachimihai cuumiminaafico itajevaqui icacuugo.

28 Jaagojaagovi Moocaani toomominaafi ijicafutuuboro digoco nuuhi: ¿Naa diicahi ico Moocaani agaijigo? Jaabo Aivojibo Moocaani ima icahi. Moocaani famoogaigoomi allinoocivi ico imino moonihi, nooboro.

29 Jaaboco Maria aatyimeugoro sihidi eetyeugo diibo ununeri. Jaagoro iinoro neehicaugo: ¿Colihi fine oli uco idilluuboro noobo? noogoro.

³⁰ Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco nuuhi: Maria, diiguetejirahana, Moocaani ico agaijinoco daatyimecuhi.

³¹ Jisumi doovaji. Jaago gaifico seemevaji. Jaaboco Jesuti momoniji.

³² Jaabo sihidi jeevaji. Jaabo caamovohi iicaabo Moocaani Achi noociniji. Jaaboco Moocaani ficuji aivojiboti iheedeebe Davidco iicaubadi.

³³ Jaabo israelmi cuumico tajibaji. Jaano ufucuro finijitih, nooboro.

³⁴ Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuh: ¿Milli jaano icajirahi ujehehiicaduhu tajevatih? noogoro.

³⁵ Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco iimusuh: Moocaani Gaija dihallivi niiteji. Jaaneri caamovohi iicaabo Moocaani mitya ico mibaacuji aimuufaibadi. Jaamaño #ti seemene ifiivosee ijeevadi Moocaanidi ficucafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco neejimo.

³⁶ Jaabadiro bu ditehesino nago Elizabe gaifico seemevaji amiyago icacuurugo. Jaagoco achiba enehicarugo sahuse juugahuseti sanihiba idino icacuuh oovago.

³⁷ Moocaanidi chahano jineje itihino, nooboro.

³⁸ Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojibo Moocaani jijovogo. Uco onoobadi jaafa Moocaani uco moonih, noogoro.

Jaanotiro Moocaani toomominaafi fuucuuh.

Maria Elizabeque Baatehi.

³⁹ Jaanobuunati Maria fuuhi govano Judea gajihalli iicaucuumijaago.

⁴⁰ Jaago Maria Zacaria ijafatuugoro Elizabeque dil-lutuuh.

⁴¹ Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeebifaño iseemene maryibauhi. Jaasumiro diigo ififaño Moocaani Gaija gahafu-uh.

⁴² Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ico guiraano imino moonih, famoova gaigoomihallinoocivi tolliro diseemeneque imino moonibo.

⁴³ ¿Milli jaago sihidi ejeevatigoco Tahaivojibo seeji uco baavahi?

⁴⁴ Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro tajeebifaño maryibahi.

⁴⁵ Imicani #joho diicahi imiyaavogomaño. Jaamaño Aivojibo enehinibadi #ma icajino, noogoro.

⁴⁶ Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebima Moocaanico imehi.

⁴⁷ Tolliro imo imo icahi Moocaani Tatyajasuminaafivi,

⁴⁸ Moocaani uujoho #daasugo ijijovogoco agaajacuuneri; Jaamaño jisumitiro paryicino miyaminaa fahijivaro iicamo uco: Imino icago, neeji,

49 Moocaani sihidi ejeevaabo uudi sihidi jeevanoco omoonimaño. Jaabo Moocaani momo iimiibo.

50 Jaaboco famooro agaijimoco fahiijivaro idaasugoobo.

51 Sihidi jeevanoco mooniibo. Guinoniibo ificoro: Mityahi, noomoro iicamoco.

52 Imityafirumoco guinovi niitusuubo. Jaaboro ijeebino siicuno iicamoco sihidi ejeevamoti ficuubo.

53 Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidi sinehejeri gahafusuubo. Jaanoti sihidi inihibamivamoco sicaihusejema galluubo.

54 Ijeecivominaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeevetiibo diitoco idaasugonoco.

55 Mootadi Abrahamco iseemema fahiijivareji unuucuubadi, noogoro.

56 Jaadi Maria gueenene icauhi Elizabema minihibaci, sanihiba icano. Jaanobuunati jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitiminaafi Fiivuuhi.

57 Jaanobuunati icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifiico seemevauhi.

58 Jaanegui ifiitino iicaumo, itehesino nagomi icamo fuhidi diigoma imo imo iicaqui Moocaani diigoco agaijunoma iicaumo.

59 Jaanobuunati fuumo sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti toosee meehe nigacico iquiticiqui. Jaamoro iquiticinobuunati momoniujirahi caani Zacaria momoco.

60 Jaarunaa seeji nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo, noogoro.

61 Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collihica? Diyototi chahamo saatohe tolli imomo iicamo, noomoro.

62 Jaanegui caanico dilluumo uguubutineguiihahica ihuseneri caani omomoninoco igaaajaqui.

63 Jaanegui caani mohobujeque idilluuboro caatinuhi: Jua imomo, onoonoco. Jaaneri famooro eetyeui.

64 Jaasumiro ivi Zacariaco jari siino iiji jafeveuhi. Jaaneri ihiiamauboro ticovaubo Moocaanico iimuubo.

65 Jaaneri paryi icojineri iicaumo sihidi jabafituuhi. Jaanoco paryi Judea jiiniije gajineri jibocasiumo.

66 Jaanoco paryi uguubuumo esamaahicauhi. Jaamoro sanomiro dillucasihicauhi: ¿Milli fine jusijisee? noomoro Aivojibo Moocaani miyanotiro tooseeque imino omoonineri.

Zacaria Masi.

67 Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahaficiniibo iimaauhi Moocaani diibo jeebifaño ificuunoco nuuhi:

68 Jaafa imocin#bo israelmi Aivoj#bo Moocaani. M#hai diibo cuumim#naa mihicamojaa asaaboro m#haico taajasu-
ubo.

69 M#haico ac#bo sihidi jeevaabo Motaajasum#naafico ijee#vom#naafi David iyaachim#haifa#oti.

70 Toll# nuubo iimimo ihiimaam#naafeened# s#icijetiro:

71 M#haico mom#naafa#oti, ataajasujinoco, bu pary# m#haico ij#heguemeti icano,

72 tollirovaha bu moheedetem#haihivico: #daasugueji, nooboro imino unuunoco ajabajeevetinoco.

73 Jill# mootadi Abrahamco miyanotiro Moocaani nuuhi:

74 M#haico mom#naati ataajasujinoco, diiboco mejee#vequi #h#icugotimo,

75 imino ijeevadi mofino diibedi icaqui j#jehall#v# mihi-
canohachuta.

76 Jaanoti #joho, taseemene, Moocaani caamovohigo iicaabo iimaam#naafi, noocin#ji. Jaama#o feeji Mohaivoj#bo imega ij#haico iimibachuuboro,

77 iicumim#naa igaaajaqui mataajajinoco, mohimitico ubu-
usujinoco icano.

78 Jaabo Moocaani igaij#fa#odi #daasugooboro m#haico ac#hi Cristoco. Diibo asaajifucuco meteemehi, imit#fucu niija iica-
fucu nih#baco motoomonicibadi.

79 Jaabo seseen# s#vaji #vohigo iicamedi, gu#jeve #voguiino iicamedi icano. Tolliro bu mohigoco s#igueji sajeeb# iicano j#hairi, nooboro.

80 Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadiro bu Moocaani iimogobadi ijeeb# sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunati sicaih#gov# icahicaubo. Jaadi jari Israel cuumim#naav# ifico jafen#ubo.

2

Jesu Fiivuuhi.

(Mt 1.18-25)

1 Tusumi aivoj#bo Augusto onoobo taj#bauhi pary# j#in#je miyam#naaco iheevequi.

2 Jill# ohoovonoco t#con#umo, it#con# Cirenio onoobo Siria aivoj#boti icaunaaca.

3 Jaanegui famooro fuuhi iicum#jejaago tah# imomonoco icaatin#qui.

4 Jaanegui Jose fuuhi Galilea j#in#jet# Nazare cuumiri iicauma#oti Judea j#in#jev# Belen cuum#jaagov#, tuucuumiv# David ifiivuuhigo, Jose diibo iyaachim#hai cuumioobo iicauma#o.

5 Jaanegui fuubo Belen cuum#jaago imomoco acaatin#sutuum#si Mariama, diigoco ataabavaujigo oovago icacuugoma.

6 Jaamisi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui aiyucuuhi.

7 Jaago iticonioseeque seemevauhi. Jaagoro gaachehubaryuneri iimibociugoro faiji iibañeri ejeebunohallivi tooseeque siucaruuhi miyaminaa icigafija diitisivi ifutucutimaño.

Toomominaa.

8 Jaanaa Belen cuumiti sihigovi icahicaumo fiitijisuno joomi toomominaa fucuhachuta cigatimo icahicauhi ihovejamico otoomomo.

9 Jaamovi imimañobati Moocaani toomominaafi jafeveuhi. Jaasumiro Aivojibo Moocaani imi diitohallidi aricuno achiciuhi. Jaaneri sihidi iguumo.

10 Jaarunaa Moocaani toomominaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino, amihaidi imibogoco sivahi. Jaaneri famooro imo imo icaji.

11 Jaachiji fiivoobo amihaidi David cuumivi Taajasuminaafi Aivojibo Cristo.

12 Jaano gaajabadi iicanoco mahatyimeji seemeneque gaachehubaryuneri minicinisee faiji iibañeri ejeebunohalliri siuciniseeque, nooboro.

13 Jaasumiro sihidi saatoho Moocaani toomominaa niquejeoto diibo cojivi jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:

14 Imicani Moocaani caamovohigo iicaaboco mihimo! Jaanoti jinijehallivi gaifimi diibo onoobadi imino iicamo sajeebhi iicajino, noomoro.

15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunati ijoomi toomominaa sanomiro noocasiuhi: Masigo Belenjaago jino iicanoco memeecequi Aivojibo itoomominaafeenedi mihaico ijibogonoco,

16 noomoro goovano ufuumo atyimeuteuhi Jose, Maria, bu seemene faijihuri ejeebunohallivi siuciniseema icamisico.

17 Jaanoco aatyimeumoro jibuguumo Moocaani toomominaafi diitoco tooseeti jibuguunoco.

18 Jaanoco paryi uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi.

19 Jaarunoco lliivi Maria ijeebhi fañodi guubunichicauhi toonoco esamaaigoro.

20 Jaanoti ijoomi toomominaa dojicuviro uumicuuhi. Moocaanico agaijimoro, imehicauhi uguubuunoti aatyimeunoma iicamo, diitoco jibuguubadi icauneguiha.

Jesuco Templojafaño Ifusumisi.

21 Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icanoti toosee meehe nigacico quiticisuumisi. Jaamisiro

tooseeque momoni umisi Jesuti Moocaani toomominaafi Maria oovautigocoro unuumomoco.

22 Jaanobuunati Moise tajiba onoobadi ifiico iimibachufucuva iifiniudi tooseeque satyuumisi Jerusale cuumijaago Aivojibo Moocanidiro ificuuqui.

23 Jilli mooni umisi Moocaani tajiba jilli noonoro acaatinicinineguiiha: Paryi gaifimi iticoni ifivomo Moocanidi ijeevadi ficucafeteji, eneeneguiiha.

24 Jaaneguiiha fuumisi Moocaani tajiba onoobadi, iicanoco jeeçivo asimico ficutumisi: Namuduucumisi iicahachijji, nimihumisi iicahachijji onoobadi iicanoco.

25 Jaasumivi icahicaubo Jerusalevi Simeon onoobo imihusene miyaminaafi. Jaabo Moocanico ejeeciivoobo teemehicauhi Israel cuumiminaa ataajajinoco.

26 Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jibuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifivooboco aatyimetinohachuta iguijevejitinoco.

27 Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojiri. Jaanaa Jesuco caanimisi satyuuhi templojafaño tajiba onoobadi imooniqui.

28 Jaaseeque Simeon ihiibiciuboro Moocanico imuuhi jilli nooboro:

29 Aivojibo, ivi sajeebi jaafa chuumucuuhi.
Daatyimesucuuhi uujoho dijeeci vominaafico unuunoco:

30 tahaalliri imino atyimecuuhi taajasuminaafico

31 paryicino miyaminaa imefeenevi ificuboco.

32 Diibo sesehachici. Jaabo israelmi iicatirumoco achicijibo, iicumiminaa israelmico cahacisusujibo, nooboro.

33 Jilli tooseeti eneeneri caanimisi Jose, Maria icamisi sihidi jabafiitehicauhi.

34 Jaadi Simeon caanimisico imino unuuboro, seeji Mariaco nuuhi: Meeci jiisee seemene icahi diibofenedi Israel cuumiminaati sanoodimo aaifomo finiji. Jaanoti saatoho taajaji. Jaabo jibogobadi iicaabo. Jaaboco sihidi saatoho jiheguejimo.

35 Jilli gaajacafetejino paryi famoova ijeebinofaño esamaaino. Jaanotiji idi paryi toono aamigari dijeebico miquiticibadi jeevajino, nooboro.

36 Jaanaa bu tolliro tomañeri icaugo saafigo gaigo Moocaani onoonoco ihiimaahicaugo Ana onogo; Famuel onoobo Aser cuumioobo aicigai. Jaago aivo amiyagurucu aivo bobagocaja iicausumi atajevaugo sahuse juugahuseti mificabaci idinoro aijima icaugo.

37 Jaanoti jisumi ochenta y cuatrodino ficabava icacuugo fibaijigoti. Jaago templojafañoti iinehicautiگو cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico jeecevehicaugo machuco aaigagoro Moocaanima iimaahicaugo.

38 Jaago tahi iicaumojaagovi gataavugo. Jaagoro Moocaanico iticoni iimuudi ticovaugo Jesuditi ijibuguugo paryi famooro Jerusale miyaminaa ataajajinoco etemehicaumoco.

Josemi Nazarevi Dojicuviro Uhuumiuno.

39 Jaadi aivojibo Moocaani tajiba onoobadi omoonihicaunoco iimivuuno nigaciti uumicuumo dojicuviro Galilea jiinijevi iicuumi Nazare cuumijaago.

40 Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanici gaajaseere. Jaaseeque sihidi Moocaani imino moonihicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

41 Jaanobuunati caanimisi fanooficaba ticovovi Jerusalejaa feehicauhi Pascua jibaimofiiri.

42 Jaanaa Jesu fahuseeci motihaiti mificabaci iicacuudi famooro Jerusalejaa fuuhi fahiijivaro tojibaimojaa ofoonicibadi.

43 Jaanaa tobaimo ifinicuunobuunati uumicuumaaca Jesu Jerusaleviro fitafutuuhi seejimisi gaajacutinaaca.

44 Fine miyaminaafeenedi saabo, noomisiro safucuhachuta saaumisi. Jaadi guinuunumisi iyotofañodi, agaajamehejefañodi icano.

45 Jaaruumisi aatyimeutineguiiha dojicuviro Jerusalejaa uumiumisi, tahi diiboco iguiinutumisi.

46 Jaamisi mifucuci, safucu icano nijequeti jari atyimeumisi templojafaño, Moise tajiba gaajaminaafeeneri giciniba icaboco. Jaaboco diitoco uguubuniciboro dilluhicaubo.

47 Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidiro jabafitehicauhi, sihidi diibo agaajaneguiiha.

48 Jaaboco caanimisi aatyimeumisiro sihidi guucibauhi. Jaanegui seeji nuuhi: Besha, ¿collihi misico jilli moonihi? Diicaani, uujoho icano gaihuinimisiro ico miguiinehicaui.

49 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Collihi uco miguiinehi? ¿Nacu magaajatihui Guihirubi ijafaño iicajinoco? nooboro.

50 Jaarunoco gaajautimisi diitisico diibo unuunoco.

51 Jaadi diitisima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitisima imino icahicauhi. Jaarunoco seeji llivi ijeebifaño ficuhicauhi.

52 Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiiti, ihesamaajeti icano. Jaaboco Moocaani, tolliro bu paryi miyaminaa icano gajihicauhi.

3

Jua Nitiminaafi Jibeguehi Sicaihigoti.
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Jaanaa Tiberio onoobo fahuseeci satihai icano ficabava aivojiboti icacuunaaca, Poncio Pilato Judea aivojiboti icauhi. Jaanoti Herode onoobo* Galilea aivojiboti icauhi. Tolliro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinije aivojiboti icauhi. Jaanoti Lisania onoobo Abilinia jiinije aivojiboti icauhi.

² Jaanoti Anas onoobo, Caifas onoobo icamisi sacerdotemi aivojitisi aivo imiyamisi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijibogoco aciuhii sicaihigovi.

³ Jaabo Jua fahigovadi fuuhi Jordan onoojiinidi miyaminaaco: Minitisuquimaje. Jaamoro amiihai eedeehifico mejeevesucu amiihai imitico ibuusuqui, nooboro.

⁴ Jillii icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia tollii nooboro acaatiniuno: Saafi miyaminaafi ico guubuvusuhi sicaihigojaagoti: Mihimibachu Aivojibo jihaico; ticovoji meheetavo.

⁵ Ifagajinoco sanoticovoro magahafusu. Paryi ifabaino, ifagajino icano sanoticovoro moonicafeteji. Jiihaiño ciryu ciryu iicajije ticuvusucafeteji. Iimitijije imibachucafeteji.

⁶ Jaanoco paryi jiinijeminaa atyimeji taajasuco Moocaani aacinoco, noonoro.

⁷ Jaabo Jua, miyaminaa diibojaa ifico initsiqui asaamoco neehicauhi: ¡Amiihai jiinimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Miihoho amiihaico jibeguehi iinihicuno ifitivonoti magaaqui?

⁸ Jaanegui imino mihica, amiihaiti, amiihai eedeehifico mejeevesuno, foovono ihifuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Miihai Abraham iyaachimihai, noomoro. Amiihaico neehi: Jiba guisiba icarubati Moocaani fiivusujirahi Abraham iyaachimiti.

⁹ Jigaaje imibaiciniuuhi imohonoco iquitiqui. Jaamaño iimitinoco onoovaho quiticafeteji cijigaifaño ijigasucafetequi. Jaabadiro iimitimo cijigaifaño jigasucafeteji, nooboro.

¹⁰ Jaanegui miyaminaa diiboco dilluuhii: ¿Milli jana moonijirahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaaci caamoojama mihicaabo sajaati mahaci icaamoojama achahaaboco. Jaabadiro machutaama mihicamo iinoma achahaaboma mihifocasi, nooboro.

* 3:1 Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivusumi iicaubo chuumucuui. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

12 Jaabadiro Impuesto jaadusuminaati saatoho saauhi initsuquimaaivaumo. Jaamo Juaco dilluuhi: Jibogominaafi, ¿milli jana mihai momooniji? noomoro.

13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajibafaño onoonobadi majaadusu. Jaanoti toono janaanici miyaminaaco ma- jaadusudino, nooboro.

14 Jaabadiro saatoho amocasiminaa diiboco dilluuhi: ¿Jaanaa mihai milli momooniji? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitino momoonimoro, sicamañohalliti saatohohallivi mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumitidino. Jilli amihai dudicamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.

15 Jaanaa miyaminaa esamaahicauhi sicujeebije teemehi- cauhi: Fine Jua diiburucu Cristo, noomoro.

16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amihai nifaihuri nitih. Jaanoti saajiibo saafi Moocaani Gajari, cijigairi icano inijiibo. Diibo tajanaanici sihidi mityahi diibobadi uujoho jeevatih. Jaamaño conovaha bu diibo tihaijaae duujeque sinaayujirunova.

17 Ihusefaño ibusuba icacuuhi trigo ñaava toogaiño mee- hunoco ibusuqui ijeevadi itoogaiñoti. Jaano ifagaañoco fi- cujiibo iijafaño. Jaanoti iimeehunoco ifinijitino cijigaifaño jigasujiibo, nooboro.

18 Jiibadi, bu siibadije icano fajiniboro Jua miyaminaaco jibeguehicauhi iimino jibogoco.

19 Tolliro aivojibo Herode onoboco ibaubo Herodia onogo inahabo Felipe taabaco udumitidunohalliti, tolliro sihidi iminootino omoonihicaunohalliti icano.

20 Jaarunoco Herode guubutibo janaanici imitino mooniubo. Juaco civojafaño ficuubo.

Jesuco Initiuno.

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Jaano imega paryi miyaminaaco Jua inihicausumi, tolliro bu Jesu nitsuquimaauihi. Jaabo iteehifañoti ihinu- uboro Moocaanima ihiiimaanaaca niqueje faayacafutuuhi.

22 Jaanofenedi Moocaani Gaija foovono niituuhi diibo- hallivi nimihubadi jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno nique- jefañoti unuuno: Ijoho Agaijibo Taseemene, ñiri sihidi imo imo icahi, unuuno.

Jesu Eedeetemihaiti Ijibogono.

(Mt 1.1-17)

23 Jaadi Jesu saafi, siino fahuseeci icano ficabava iicacuudi idudicamaajeque ticoniubo. Jaabo Jose seemeneu tolli esicinihicaurumo. Jaabo Jose Eli seemeneu.

²⁴ Jaabo caani Matat onooobo Levi seemeneu. Jaabo Levi caaniu Melqui. Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose.

²⁵ Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum. Jaabo caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai.

²⁶ Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Juda.

²⁷ Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel. Jaabo caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri.

²⁸ Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo caaniu Elmodam. Jaabo caaniu Er.

²⁹ Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim. Jaabo caaniu Matat.

³⁰ Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon. Jaabo caaniu Juda. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim.

³¹ Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu Matata. Jaabo caaniu Natan.

³² Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu Naaso.

³³ Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo caaniu Esrom. Jaabo caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda.

³⁴ Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo caaniu Tare. Jaabo caaniu Nacor.

³⁵ Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu Peleg. Jaabo caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo.

³⁶ Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe. Jaabo caaniu Lamec.

³⁷ Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu Jared. Jaabo caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan.

³⁸ Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumaño.

4

Jesuco Iji Inisuuno.

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Jaadi Moocaani Gaija Jesu ififaño gahaficinibo Jordan onoohifañoti uumiuhi. Jaaboco Moocaani Gaija sicaihigovi satyuuhi.

² Jahi icaubo sanihiba, siino fahuseeci icano fucuva, jinejebaco amachutiiboco iji nisuuhi. Jaadi jari diiboco ajeba aiyuuhi.

³ Jaanegui ihiji diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani Achi idiicahachijiji jiba guisibaco dinoo, maahuti ifiivetequi, nooboro.

4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatinihaamefaño noono: Miyaminaafi sano maahu sefariro icajitihí, tolliro bu Moocaani iji sefari icajiibo, noono, nooboro.

5 Jaadi ihiji diiboco satyuuhi caamovogaji nijequevi. Jaaboro diiboco ifusuubo goovanogayi paryi jiniije miyaminaa cuuminoco.

6 Jaaboro diiboco ihiji nuuhi: Ico uujoho aciji paryi jino mityaco. Jaabo tuucuumijeque tajibahi uujoho gaayiciuhi paryi jinoco. Jaanoco uujoho aciji uujoho iimogomoco.

7 Jaanegui taaguino ememuivooboro uco idiimooboro edecivohachiji paryi diinejeji, nooboro.

8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uuti buhigovi diica Satanas, Caatinihaamefaño jilli noono: Aivojibo Moocaanico diimo. Jaaboro saaficoro diiboco deecivo, noono, nooboro.

9 Jaadi siino ihiji diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago. Jaaboro temploja niibahucuvi caamo diiboco asatyuboro nuuhi: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiji juugati daacoto baavi,

10 miiro Caatinihaamefaño noono: Moocaani itoomominaaco tajibaji ico iteemequi.

11 Ico ihusenhallivi gañiyicijimo. Jaabo guisiba sefavi nani-gaivatibo diicahi, nooboro.

12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tolliro bu Caatinihaame neehi: Dihaivojibo Moocaanico nisujirahana, noono, nooboro.

13 Jaarunaa ihiji diiboco siino inisujiruno achahacuunegui diiboti buhigovi minifutuubo gueenenehachuta.

Jesu Idudicamaaque Ticonihi Galileavi.

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jaadi Jesu uumiuhi Galileavi Moocaani Gaija mitya ififaño gatyuuci icaabo. Jaaboti paryi toojiinijeminaa jibocasihicauhi.

15 Jaabo paryi tuucuumije sinagogajanofaño jibogooboro feehicauhi. Jaaboco famooro imehicauhi.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

16 Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivi ifiivuuhiigo. Jaaboro judiomi jaguisifucu sinagogajafaño jicafutuubo, ijeevamaje iicanicibadi. Jaaboro julleveubo Caatinihaameque ihiiimaasuqui.

17 Jaaboco Moocaani iimaaminaafi Isaia aameque aciumo. Jaahaameque faayicuboo jilli noonoco atyimeuhi:

18 Aivojibo Gaija tahallivi icahi. Uco ijeevadi ficuuhi iimino jibogoco #daasufimoco aciqui. Uco galluubo ijeebino

iiidaasufiimoco buheesuqui, civojafa iicamoco taaja-subogoco jiiibeguequi, aatyimetimo aalliiinoco faayiqui, iiidaasuno omoonimoco taajasuqui,

19 Aivojiiibo imino omoonijisumico jiiibeguequi, onoonoco.

20 Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja amusuminaafico aaciuboro casivuuhi. Paryi toojafaño iicaumo imino diiboco iifinicihicauhi.

21 Jaadi ticoniubo onoobo: Jifucu icacuuno amiihai imefeenevi Caatinihaamefaño jilli onoono, nooboro.

22 Jaanaa paryi famooro Jesuditi iimino iimaahicauhi. Jaamoro jabafituuhi ovosino iimaaco diitoco eneehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu jaani Jose achi icatino? noomoro.

23 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fine amiihai uco meneeji onoonicibadi: Taabuminaafi idiicaabo tahi iiro difiico buhesu, noomoro. Jaamoro uco meneeji: Capernauvi omoonunoco muguubuubadi jino dimiya jiiinjevi mooni, meneeji,

24 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Miyanotiro amiihaico neehi, chahaabo aivo Moocaani iimaaminaafi ijiinjevi imino agaayicicafotoobo.

25 Miyaano, aivo sihidi fibaijito gaigoomi icaurahi Israel cuumivi; Moocaani iimaaminaafi Elia onoobo iicausumi aiguutino mificabaci, saficaba, sificabatifeenedi icano ticovovi. Jaaneri toojiinjevi sihidi ajeba icauhi.

26 Jaarumo Israel cuumi fibaijitojaa Moocaani Eliaco gal-luutih, saafigoro Sarepta cuumi Sidon cuumi fitino iicaucuumiri iicaugojaa galluubo.

27 Jaabadiro bu sihidi iicaumo Israel jiiinjevi fojohori igu-ihuvaumo Moocaani iimaaminaafi Eliseo iicausumi. Jaarumoti saafiiba buheesurautihi idiiiboro Naaman onoobo Siria jiiinjeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.

28 Jilli unuunoco uguubuumoro paryi sinagogajafaño iicaumo sihidi sifiratuuhi.

29 Jaamo agaaiivuumoro Jesuco tuucuumiti buhigovi gaaiiuihi. Jaamoro diiboco satyuumo ifagaji njequevi togaji njequeti diiboco igaaiiqui togajihallivi tuucuumi iicaugajifaño.

30 Jaarunaa Jesu diitofeenedi afatyuuboro fuucuuhi.

Saafi Iimitino Iiima Iicaubo.

(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvi Galilea jiiinje cuumivi. Jahi jiiibeguehicaubo miyaminaaco jaguisifucusumi.

32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojiiibo iijibadi icaneri iijibeguehicauneri.

33 Jaanaa sinagogajafaño icaubo saafi iimitino ijima iicaubo. Jaabo gaihivuuhi:

34 Miihaico suufeni. ¿Collihi miihaijaa saahi ijoho Jesu Nazareobo? ¿Jaabo saahi miihaico finisuqui? Ico uujoho gaajahi. Ijoho idiimiibo Moocaani, nooboro.

35 Jaanegui diiboco Jesu iibauhi: ¡Liiivi diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.

Jaanegui ihiji imiyaminaafico baavi gañuhi diito imefeenevi. Jaaruubo diiboco millii mooniibo diiboti iinuuhi.

36 Jaaneri famooro iigutumoro fahigova noocasihcauhi: ¿Coyomo iimaajino? Jaani aivo mityano aivojii bo iijiri tajii bahi iimico. Jaaneri diito iinehica, noomoro.

37 Jaanoco Jesuditi jii bocasicuumo fahigovadihallidi iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadi Jesu sinagogajafañoti ihinuudi fuubo Simon Pedro ijifaño. Jaanaa Simon Pedro baabo sihidi guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiha Jesuma iimaau mo diigohallivi.

39 Jaanegui Jesu diigojaagovi idijii vuuboro iguihuvaco iibaubo. Jaaneri iguihuva diigoti bucuuhi. Jaasumiro agaaiivuugoro diitoco jeecevehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihijicuudi fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa sivahicaumo. Jaamohallivi ihuseque ificuuneri buheehicaumo.

41 Jaamo paryi iguihuvamoti, tolliro saatohofañoti imitino ijimi ihinomoro gaibacinimoro neehicauhi: Ijoho Moocaani Achi, noomoro.

Jaarumoco Jesu ihii bauboro iimaasuhicautihi, diibo Cristo iicanoco diito ihijimi agaajahicauneguiha.

Jesu Galileavi Jii beguehi.

(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa mesesevevecuudi Jesu fuuhi tuucuumiti buhigovi. Jaaruuboco miyaminaa iguiinuumo diibovi ifutuuhi. Jaamoro diiboco gaijii urumo footii bo iicaqui.

43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tolliro bu siicumijeque aciji Moocaani aivoji jii bogoco, toonegui uco galluubo, nooboro.

44 Jilli iguehicaubo Jesu Galilea sinagogajanofaño jii bogoboro.

5

Sihidi Ejeevano Fiici.

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuajiniri. Jaanaa miyaminaa sihidi gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jimatajeruhicauhi Moocaani jibogoco uguubunoco iimugumaño.

² Jaanaa Jesu atyimeuhi migaaci meenegaacico jiiñigaibaahojiniri icanoco. Jaanaa togaje abajato fiiciminaa ihiinumoro isinicuhunoco nithicauhi.

³ Jaanegui Jesu sagafa jicafutuuhi Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro tajiibaubo tehesijisuno imeenegaco ijiniti iminiiyuqui. Jaadi Jesu ifagafaño acasivuudi ticoniubo ijibuguubo tahigoti.

⁴ Jaabo ihiimaanoco iimivuudi Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo janaanici amachimañovi. Jaaboro disinicuhunoco gañi. Jaabo taavaco dñichi, nooboro.

⁵ Jaanegui Simon nuuhi: Jibogominaafi, mihai fucuhachuta dudicamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mihicithi. Jaarunaa ijoho eneenegui gañiji tasinicuhunoco, nooboro saatohoma

⁶ gañi. Jaabo sihidi taavaco baasuhi. Jaaneri isinicuuhi gallicamaaiuhi.

⁷ Jaanegui saatoho igataavominaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco ihamusuvaqui. Jaanegui asaaumoro fagaacicoro gahafusuuhi taavari. Jaaneri togaaci niituurahi.

⁸ Jaanoco Simon Pedro aatyimeuboro Jesuguiino memuvuui. Jaaboro diiboco nuuhi: Aivojibo, uuti buhi difoo, uujoho imitiminaafi, nooboro

⁹ sihidi taavaco icuneri sihidi ajabafivutuumaño. Bu tolliro famooro igutuui.

¹⁰ Tolliro bu Zebedeo seeme igutuui Jacoobo onoobo, bu Jua icamisi Simon gataavominaatisi.

Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitiro miyaminaa fiiciminaafiti diicaji, nooboro.

¹¹ Jaadi imeeneneque isi asatyuudi fanoocoro ejeevesumoro fuucuumo Jesu dojicuti.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo. Jaabo Jesuco aatyimeuboro memuvuubo, jiiñijejaagoviro dijiciniiboro diiboco nuuhi: Aivojibo, idi-imogohachiiji uco buheesu, nooboro.

¹³ Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududicuboro nuuhi: Imeguehi. Buheetecu, nooboro.

Jilli unuusumiro ifoojoho diiboti buuhi.

14 Jaaboro Jesu tajibauhi mihaiñoobaco jibogotiibo iicaqui. Jaaboco nuubo: Difoo. Jaaboro sacerdotejaa difiico dihiifusuto. Jaaboro toono ico iimibachuno jaadabadi iicano asigayiti satyoobo Moocaanico deecivoto Moise atajibaunobadi iicanoco. Jaanoco miyaminaa aatyimemere igajaqui ubuheecunoco, nooboro.

15 Jaanaa Jesuti jibocasiuno janaaniviro feehicauhi. Jaabojaa sihidi miyaminaa igavehicauhi diiboco uguubunicivamoco iguihuvanoti ibuheesuqui.

16 Jaarunaa Jesu miyaminaa achahahi ofooboro Moocaan-ima iimaahicauhi.

Jesu Buheesuhi Idino Isifañuboco.

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Safoono Jesu miyaminaaco jibeguehicauhi. Jaanaa diibo fiitino giciniumo saatoho fariseomoto, caatiniminaa icamo Galilea, Judea, Jerusale icacuumijeti asaacinumo. Jaamofeenevi Moocaani mitya ifusucafetehicauhi iguihuva-moco ubuheesunofenedi.

18 Jaanaa gaseumo saatoho gaifiimi idino isifañuboco cigaiijeri ihibimoro fañoojavi jihacumoro Jesu imefeene ifaduqui moonihicaurumo.

19 Jaarumo jicafetequi imoonicuuruhi sihidi miyaminaama etetecinunegui caamo ufuumoro iniibahucuco afaayicinumoro iguihuvauboco icigaiijema caamoti niitusuumo miyaminaa uufocodi. Jaamoro Jesu imefeenevi faduumo.

20 Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuubo: Miyaminaafi, dihimiti ico buusucafutucu- uhi, nooboro.

21 Jaanoco uguubuumoro fariseomi, caatiniminaa icamo ticovauhi esamaaiumo: ¿Mijoho jaani jilli onooboro Moocaanico ihimaari imitino omoonibo? ¿Mijoho imitico buusujitirahi? Saafiuro Moocaani imitico buusujirahi, noomoro.

22 Jilli noomoro esamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihi amihai tolli mehesamaaihi?

23 Fameediro itihrunoco dihimiti imibachucafutucuuhi neehi, tolliro bu gañivoobo, diigo onono.

24 Jaaneguiiha amhaico gaajasuji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jinijehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro.

Jaadi nuubo idino isifañuboco: Ico neehi, gañivo. Jaaboro dicigaiijeque dicitibo, fuucu diijajaago, nooboro.

25 Jaasumiro idiino isifañiubo gañiivuuhi diito imefeenevi. Jaaboro icigaiijeque toonohallivi isucinihicaunoco icuboro fuucuubo iijajaago Moocaanico imooboro.

26 Jaaneri famooro ajabafituumoro Moocaanico imehicaumo. Jaamoro sihidi iigutumoro nuumo: Jaachiji mahatyimehi aivo ajabafirano, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunati Jesu fuuhi impuesto jaadusuminaafi Levi onoojoaago, ajaadusuhicaumañeri giciniiba icauboco nuutuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.

28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryi fanoocoro toonovi ejeevesuuboro.

29 Jaanegui toonobuunati Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño guirajibaimoco. Jaanaa sihidi saatoho impuesto jaadusuminaa imachuqui gicininiciniuhi diitoma, bu sihidi saatoho miyaminaa icano.

30 Jaanoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo Jesu jibogominaaditi imitino iimaauhi: ¿Collihi amihai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusuminaama, bu saatoho imiti miyaminaa icamoma? noomoro.

31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatimo taabuminaafico imogotatihi. Jaanoti iguihuvamoro imoyicifihi taabuminaafico.

32 Jaabadiro uujoho imino icahi onoomoco cuuhuvaqui saahinitihi. Imifitimegui saahi iimiti ifico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collihi jana Jua jibogominaa, fariseomi jibogominaa icamo machutimo aaigamoro sihidi Moocaanima iimaahicamo? ¿Jana milliti dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.

34 Jaanegui Jesu ooviciuboro iimusuuhi: Taabava jibaimovi oovicihi. ¿Nacu amihai taabava jibaimojaa mucuuhuvamoco machusutimo mahaigasujirahi tojaabo icanaaca? Tobadi tajibogominaama icahi.

35 Jaanoti icajinehiica diitediti uco udumiticijino. Jaadi jari daasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

36 Jaaboro diitoco bohono Moocaani jibogoco ijibeguequi jilli ohooviciuboro nuubo: Mihaiñooba aivo bochehu gaachehuti quiticitatihi eedechehuco imaahuniqui. Jaanoti tolli imooniruva bochehu icaruno eedechehubadi icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedechehufanoti imijitirahi.

³⁷ Jaabadiro bofaihu aivofaihuco asimi meehe eetavota eedeejutafaño mificutatíhi. Jaanotí tolli momooniruva to-faihu tujutaco ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañicafetejirahi.

³⁸ anegui bofaihuco bojutafaño mificutahi. Jaano fanoociro imino ficucafetefíhi.*

³⁹ Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo, bofaihuco imogotatíhi: Eedeefaihu aivofaihu imíhi, noomoro.†

6

Jibogominaa Icihi Arrozbadi Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisifucusumi.

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Safoono Jesu jaguisifucusumi basutaanofeenedi igooboro feehicauhi. Jaanaa ijibogominaa trigo noovataco icimoro feehicauhi. Jaamoro ifagaañooco ihuseneri iquichecimoro ifagaañooco machuhicauhi.

² Jaanegui saatoho fariseomíoto diitoco dilluuhi: ¿Collíhi amíhai mududícamaaihi jaguisifucusumi momoonítatinoco? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amíhai magaa-jatíhiica aamefa onoonoco, safoono David diiboma iicaumo ajebama icamoma omooníunoco?

⁴ Míiro Moocaani iijafaño ufuuboro jeeçivo maahunoco íciuboro machuubo, jaaboro bu tollíro aciubo diiboma iicaumoco icano. Toono Moocaanico ejeecívucuuno maahunoco idiimoro sacerdotemi machujirahi, nooboro.

⁵ Jaadi bu tollíro nuubo: Jaguisifucuco mityano mehesicinihi. Miyaano tollíru. Jaaruno janaaníci uujoho Miyamínaafibadi Ifiivuubo mityahi, nooboro.

Ihuse Ifigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jaadi sifoo jaguisifucusumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro ticovauhi miyamínaaco ijibogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyamínaafi imiyanaagohuse ifigatyuubo.

⁷ Jaanaa caatinimínaa, fariseomí icamo ífinícihícauhi Jesuco: ¿Naa jaguisifucusumi buheesujíibo? noomoro siibadi iicanohallítí diibohallívi íhiímaaqú.

⁸ Jaamo tolli eesamaaiunoco agaajaciuboro ihuse ifigatyuuboco nuubo: Gañíivoobo joono diitofeeneví dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo agañíivuuboro feeneví julleeveuhi.

* **5:38** Jilli Jesu nuuhi eedeejibogoco mejeevesumoro bohono jibogocoro meheetaveji. † **5:39** Jilli nuubo eedeehifíco mihimogomoro bohono ifíco mihimeguejítinoco.

⁹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Ene amihai dilluji: ¿Jine-
jeque Moise tajibauhi jaguisifucusumi momooniqui iiminoco,
nacu iimitinoco? ¿Mubuheesunoco, nacu miguijeninoco?
nooboro.

¹⁰ Jesu ihuufocori iicaumoco fahigovaco emeciuboro nu-
ubo ihuse ifigatyuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.

Jaanegui diibo afallirihicaru uneri diibo use imituuhi.

¹¹ Jaaneri saato ho sihidi sifiratuuhi. Jaamoro sanomiro dil-
lucasihicauhi: ¿Milli fine momoonijirahi? noomoro Jesuditi.

*Jesu Icihi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici
Idiino.*

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Jaasumi Jesu fuuhi ifabaijaago Moocaanima
ihimaaqui. Jaabo icauhi fucuhachuta cigatiibo Moocaanima
ihimaaboro.

¹³ Jaanaa meseseveudi coovaubo ijibogominaaco.
Jaamoti icuubo fahuseeci motihaiti miimisiici idiimoco.
Jaamoco momoniubo minisuminaati.

¹⁴ Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedroti
omomoniubo, Andre onoobo Simon nahabo, Jacobo, Jua,
Felipe, Bartolome,

¹⁵ Mateo, Tomas, bu Jacobo Alfeo onoobo achi, bu Simon
onoobo cananistamiobo,

¹⁶ Jacobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco
aacujiibo icamo.

Jesu Sihidi Miyaminaaco Jibeguehi.

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jaamoma Jesu togaji nigaciti iniituuboro nametije
iicaumaño ijibogominaama fitafutuumo, tolliro bu sihidi
fahigovao miyaminaa icauhi, Judea jinijeo miyaminaa,
Jerusale miyaminaa, Tiro, Sidon icano muaijinioto icamo.
Jinoodimo gaseuhi Jesu iijico uguubunicivaumo, bu diitoco
iguihuvanoti ibuheesuqui icano asaaumo.

¹⁸ Iimitino ijima iicaumo tolliro buheesucafetehicauhi.

¹⁹ Jilli famoova Jesuco idudiciqui moonihicauhi
famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiha.

Imo Imo Mihicano, Idaasuno Mihicano Icano.

(Mt 5.1-12)

²⁰ Jaanoma iicaabo Jesu ijibogominaaco nuuhi: Imicani
amihai Moocaanico mihimogomo mihidaasufimaño. Jaa-
maño amihai Moocaani aivojifaño mihicaji.

²¹ Imicani amihai jisumi Moocaanico magaaanoco aivo
mihimogomo. Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.

Imicani amihai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo
imo mihicaneri mejebacasiji.

22 Imicani am#hai mihicahi miyam#naa am#haico ij#hevesumi, buhi am#haico aga#sumi, am#haiditi imitino ihiimaasumi, am#hai momoco iimitinobadi ij#hevesumi uujoho Miyam#naafibadi Ifiivuubo momoco imiyaavogonohalliti.

23 Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano am#hai jaadama niquejefa#o mihicajineguiiha. Tolliro tuucuumijeo eedeetemihai Moocaani iimaam#naaco #daasuno moonihicauhi.

24 Jaanoti #daasucani am#hai mihicaji sihidi minih#bamivamo, am#hai imino imo imo jisumiro mihicacuumo.

25 #daasucani am#hai jisumi mutuvacinimo, ufucu sihidi mahajebavajimo.

#daasucani am#hai jisumi mejejebacasimo, ufucu #daasuri mataacasijimo.

26 #daasucani am#haiji, am#haiti famooro miyam#naa iminoono ihiimaasumi. Bu tolliro diito eedeetemihai imiti j#bogominaaditi: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Mominaaco Magaijino.

(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Jaanoti am#hai uco muguubun#cimoco neehi: Am#hai m#naaco magaiji. Imino momooni am#haico ij#heguemeque.

28 Imino monoo am#haico imitino onoomoco. Moocaanima mih#maa am#haico imitino onoomohallivi.

29 Jaanoti saatoho am#haico, am#hai ime saanaago imeti agabavacuhachiji; tolliro saanaago imeque mahaci tolliro bu igabacuqui. Jaanoti saatoho am#hai caamoojaco udumit#chachiji, bu tolliro am#hai sacoco mahaci isatyequi.

30 Jilli daaci cajaanoyohacho #co siinoco idillumoco. Jaanoti bu sita diinoco #cicuunoco dihiimaasucudino.

31 Am#haico sita imino omoon#noco mihimogobadi, sitaaco imino momooni.

32 Jaanoti am#haico agaijimocoro bu magaijhachiji, #coyomo imi fine toono? Jilli famoova tolli moonifihhi, iimifitimo bu tolliro moonifihhi icano.

33 Jaanoti bu am#haico imino omoon#mocoro, imino momoonihachiji, #coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifitimo tolli moonifihhi.

34 Jaanoti: Diitoti siinoco #ciqui, noomoro siinoco mahachachiji, #coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifitimo iimitimoco siinoco acifihhi; Diitoti siinoco m#h#ciqui, noomoro.

35 Jaanoti am#hai, am#hai m#naaco magaiji, sinehejeque diitoco mahaci: Diitoti siinoco toono jaada m#h#ciqui, nootimo. Jaachijiji guiraajino am#haico niquejefa#o ajaaduno. Jaamo

Moocaani caamovohi iicaabo seemeti mihicahi. Jaabo di-ibo tolliro imino moon#bo famoocoro, bu aacinohallivi cacacisutimo icahicarumoco, iimitimeheje icarumoco icano.

³⁶ Jaanegui amiihai sitaaco mihidaasugo amiihai tahe Moocaani icabadi.

Amiihai Sitaaditi Imitino Mehesicinimoro Mihiimaadino.
(Mt 7.1-5)

³⁷ Sitaaditi imitino mehesicinimoro mihiimaadino, jaachiji Moocaani amiihaico tolliro neejitih. Sitaaco iimitico me-neededino, jaachiji Moocaani amiihai imitico neejitih. Sifi-ima mii#bacasinoco imino mihimibachucasi amiihai imitico Moocaani ibuusui.

³⁸ Sitaaco siinoco mahaci. Jaaneguiha amiihaico bu Moocaani tolli aciji; illeegucufano imino oovic#boro, imino gatyuuci cuhufono cabic#boro tetecuuboro. Jaanoti amiihai sitaaco mohoovobadiro Moocaani amiihaico eeveji,

³⁹ nooboro Jesu jilli oovic#uhi: ¿Nacu ihaall#ima achahaaboco bu sifi ihaall#ima achahaabo s#guejirahi? ¿Nacu famisicro ifapaajefano aquetetejitirahi?

⁴⁰ Jaabadiro cayaaty miyaminaa ij#bogominaafi janaanici jeevatatih. Jari ij#bogonoco iimivucuudi ij#bogominaafibadi jeevajirahi.

⁴¹ ¿Milli jaabo dinahabo aall#fano iicano beevagayicoro adaatyimeebe, dihaall#fano cutuucidino iicanoco daatyimetih?

⁴² ¿Milli jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ico dihaall#fano iicano beevagayico iciqui, neejirahi dihaall#fano cutuucidino iicanoco daatyimetibo? Tajeeb# imih, nooboro sitaaco abañ#fibo, iticoni dihaall#fano iicatuucico diici. Jaadi jari imino daatyimeji dinahabo aall#fano iicano beevagayico. Jaadi diiboco adaamusuubo gañ#ji.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Chahaho imoho iimih iimitinoco onoovaho. Jaabadiro chahaho iimitiho iiminoco onoovaho.

⁴⁴ Jaamaño inoovatatiro siyomo imohonoco magaajatahi. Jariimih añajebaco noovajitirahi. Tolliro sisimicoohai baacuhico noovajitirahi.

⁴⁵ Jaabadi iimihuseebe iiminocoro neefih miyaano ijeeb#fano iicamaño. Jaabadiro iimitibo imitino iimaanicihi, ijeeb#fano iimitino iicamaño. Jaamaño ijiri ihiimaano ijeeb#fano agahaficinoti saahi.

Iija Tano Eetavovi Oovicino.
(Mt 7.24-27)

46 ¿Collihi amñhai uco: Aivojñbo, Aivojñbo, monoomoro uujoho onoonoco meheetavehicatñhi?

47 Amñhaico neeji: ¿Jinejebadi fine jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubuuboro uujoho atajñbanoco eheetavoobo?

48 Fine saafi miyaminaafi iijaco eheetavuubobadi iticoni seediubo faicuvano. Jaadi tanoco nicuubo guisibanohallivi. Jaanobuunati tehi amachituuno inifaihu sefano toojaco ichiniurahi. Jaaruno toojaco maryibasutñhi, guisibanohallivi cuhufono tano inicucinñumaño.

49 Jaanoti uco guubucuruubo uujoho atajñbarunoco omoonitñbo jilli jeevahi; ticovono iijaco jiinigaibaahohallivi cahajino ificuubobadi jeevahi. Jaaja tehi amachituuneri inifaihu toojaco sefano ñichiniuneri tooja acutuuhi. Jaaneri tooja paryi imivocafutuuhi ifinija.

7

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasiminaa Aivojñbo Cojiminaafico.

(Mt 8.5-13)

1 Jaadi Jesu miyaminaama ihiimaahicaunobuunati fuucuubo Capernau cuumivi.

2 Jahi icaubo aivojñbo romanomioobo. Jaabo icojiminaafico sihidi agaijñubo guihuvauhi. Jaabo niinovacuuhi.

3 Jaabo ihaivojñbo Jesuti ihiimaaunoco uguubuuboro judiomifeenetñ iquillahutoco galluubo Jesuco ijñbeguetequi asaaboro diibo jeeçivominaafico ibuheesuvaqui.

4 Jaamo Jesujaa ufuumoro ticovauhi diiboco onoomo: Romano aivojñboco daamusu, aivo imihuseebe

5 muucuumico aivo gaijñbo. Jaaboro mñhaidi sinagogajaco eetavusuhinñbo, noomoro.

6 Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitñvucunaa romano aivojñbo saatoho inahaboniminaaco galluuhñ Jesuco ineetequi: Hñjoho Aivojñbo, jaafa icacuuno sihidi jeevahi jaabo iijafaño asaajiruno.

7 Cono bu uuro dñjaago ico ñcñtoobo foonova. Jaaneguiiha saatñboro tahñgotiro dñnoo. Jaaneri tacobiminaafi buheeji.

8 Uujoho bu icaruubo aivojñto tajñbaguiino icahi. Jaabadiro bu amocasiminaahallivi uujoho aivojñbotñ icahi. Jaamoti saatohoco: Difoo, unuusumi foonicimo. Jaamoti saatohoco: Disaa, unuusumi saanicimo, tolliro tacobiminaafico: Siinoco deetavo, unuusumi eetavoniciibo, nooboro.

9 Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidi jabafñtuuhi. Jaaboro diibo dojñcutñ sihidi asaamoco emeeçuboro nuubo:

Miyanotiro aivo Israel cuumiminaa icarumofaño atyimetihii jaani janaanici miyaavogoco, nooboro.

¹⁰ Jaamo ihaivojii bo agalluumo ijajaa dojicuviro uhuumi-umo atyimeuhi icojiminaafi ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijigo Achico.

¹¹ Jaanobuunati Jesu fuuhi Nain onoocuumijaago. Jaaboma feehicaumo ijibogominaa, sihidi miyaminaa icamo.

¹² Jaabo tuucuumiti ifiitivuubo atyimeuhi chuumuhuco icitequi asatyumoco fibaijigo seemene idiboro iicaubo igu-ijevuboco. Jaagoma sihidi tuucuumio miyaminaa fuuhi.

¹³ Jaagoco Jesu aatyimeuboro idasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo:

¹⁴ Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudicituubo. Jaasumiro tuuhuco ihii bii umu julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco nuuhi: Sicafehi, ico neehi: ¡Gañiivo! nooboro.

¹⁵ Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casivuuhi. Jaaboro iimaacuubo. Jaaboco Jesu siino seejico aciuhi.

¹⁶ Jaanoco aatyimeumo sihidiro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidi jeevaabo aivo Moocaani iimaaminaafi miihaivi jafevehi, noomoro. Bu neehicauhi: Moocaani saahi iicumico itaajasuqui, noomoro.

¹⁷ Jaanoco guubuumo paryi Judea jiinijeri ihallidi iicaucuumineri Jesu omoonunoco.

Jua Nitiminaafi Agalluumo.

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryi jii bugucuuhi Jesuditi. Jaanegui diitoti miimiisiciti ocoovauboro,

¹⁹ Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Jaanoti diibo iicatihachijii sifiico iteemequi?

²⁰ Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitiminaafi miihaico galluuhi ico midilluqui: ¿Naa miyaano ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifiico meteemeji? noomoro.

²¹ Jaamo diito diibovi ifutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidi miyaminaaco iguihuvanoti, iimitino ijimiti icano, tolliro aatyimetimehejeque ihaallinoco imitusuhicaubo.

²² Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitiminaafico mijibogo mahatyimeneque, muguubunoco icano. Mijibogo milli aatyimetimo atyimeneque, igotimo iguehi, ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojino ugu-ubutimo guubucuuhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanoti idasufiimoco taajasujibogoco jii beguehi.

²³ Imicani icajiibo uuvi iimitinoco aatyimetiboro imiyaavo-goobo, nooboro.

24 Jaadi Jua Nitiminaafi agalluumo ufuunobuunati Jesu miyaminaaco Jua Nitiminaafiditi nuuhi: ¿Jinejeque amihai memeecejeuhi sicaihigovi? ¿Saafi noofaijicuco guibuhuba eje-behininobadi iicatiboco, eti?

25 ¿Nacu, jinejeque memeecejeuhi? ¿Saafi miyaminaafi iminoono gaachehunofaño jiciniuboco? Jilli icautino. Amihairyo magajahi iminoonofaño ijicinimo aivojito iijanofaño icanichi sinehejeri imo imo iicamo.

26 Jaanoti ¿jinejeque nacu memeecejeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafico? Jihhi, miyaano, saafi janaanici Moocaani iimaaminaa janaanici ejeevaabo.

27 Diibo Jua, diiboco tahimega agalluujinoco Caatinahaamefaño jilli onoobo:

Uujoho tajibogominaafico, dihimegavi galluui, dihimega jhaico iimibachuqui.

28 Amihaico neehi: Paryicino miyaminaafeeneti chahamo Moocaani iimaaminaa Jua Nitiminaafi janaanici iicamo: Jaarunofaño jisumiti sihidi ejeevatibo Moocaani aivojifaño Jua janaanici sihidi jeevahi, nooboro.

29 Jaanoco paryi miyaminaa impuesto jaadusuminaa icamo Jua nitico agaayiciumo miyaavuguuhi Moocaani tajiba miyaano iicaunoco.

30 Jaarunaa fariseomi, caatiniminaa icamo Jua nitico agaayicutimo tihisuuhi Moocaani iimuguuboro diitedi omoonujirunoco.

31 Jaanoma iicaubo Aivojibo Jesu nuuhi: ¿Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? ¿Jinejebadi fine jeevamo?

32 Jihhi, jilli fine ooviciji oono seeme goohasinovi acasvomo abañamaaimoro igataavominaaco ocoovadiina-maainicimobadi jeevamo: Amihaidi siruuco miguisicuurahi. Jaarunaa mihimogotihhi magaaseneque, noomo. Jaanegui iidaasujijeque taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotihhi, noomo.

33 Jaabadi iicano Jua Nitiminaafi saauhi machutiboro aigafiibo, aivofaihuco adutibo icano. Jaaboco amihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi.

34 Jaanobuunati saahi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo amachuubo, aaduubo icano. Jaaboco amihai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto jaadusuminaa, imitiminaa icamo gataavominaafi uco meneehicahi.

35 Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacafetehi diiboco agaajamofañodi, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomioobo Simon Ijafaño.

36 Jaanaa saafi fariseomiobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqi. Jaanegui Jesu jaaha ufuuboro imachuqi casivuuhi.

37 Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitino iicahicaugo Jesu Simon fariseomiobo iijajaa amachutuunoco agaa-jaciugoro saaugo, alabastro paaje gatyuuci diriiba imono facisucini faihuma.

38 Jaago taagoro Jesu tihai cojivi iminifutuugoro ticoniugo Jesu tihainoco ihaalli tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguiri ifilluugoro totihaijeque ninicihicaugo. Jaadi ifacifaihuco toonohallivi tucaruugo.

39 Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomiobo aatyimeuboro esamaaiuhi: Jaani miya, Moocaani iimaaminaafi iicaruva gaajajiruubo mijoho diiboco coyomo miyaminaago ududicinoco miro diigo imitino iicafino gaigo, nooboro ijeebifañodi.

40 Jaanegui Jesu ifariseomioboco nuuhi: Simon enecau ico siinoco neeqi, nooboro.

Jaanegui ifariseomiobo iimusuuhi: Dinoo, jibogominaafi, nooboro.

41 Jaanegui Jesu nuuhi: Miimisiicico saafi nihibamico aaciunoco debehicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava ticovovi. Jaanoti saafi debeuhi cincuentadi aameva iicano.

42 Jaarunoco diiboco ajaaduutinoma iicaubo famisicicoro ideudaco jeevesucuuhi. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaan fine diitisi janaanici diiboco gajjahi? nooboro.

43 Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fine janaanici guiraano edeburuubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jjhi, jahi,

44 nooboro diigoco emeciuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyimehi jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruuboco nifaihuti daacitih tatyihaiico nitiqui. Jaanoti jaamo gaigo uco tatyihaiico ihaalli tofaihuri nitih. Jaagoro imeebaiguiri filluugo.

45 Uco ninicitih. Jaanoti diigo agasetiro suufenitih tatyihaiico ininicigo.

46 Uco deesutih facifaihuri taanigaico. Jaanoti diigo diriiba facicinoco tatyihaiico jeesuhi.

47 Jaanegui ico neehi: Sihidi iimitico ubuusucuunegui-iha uco sihidi agaijnofeenedi gaajacafotono. Jaanoti saafico ajashunoco uujoho ubuusubo ajashuno uco gajjahi, nooboro.

48 Jaadi diigoco nuubo: Dihimitico ico buusucuuhi, nooboro.

⁴⁹ Jaanaa saato hoco diiboma ucuuhuvaumo igiciniumañoti ticovauhi onoocasiumo: ¿Mijoho fine jaani imiti icarunoco ubuusuubo? noomoro.

⁵⁰ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomaño, sajeebii fuucu, nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomi.

¹ Jaanobuunati Jesu faacuumivari feehicauhi jibogooboro acihicauhi Moocaani aivoji iijico. Jaaboma icahicaumo motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa.

² Tolliro bu saato ho gaigoomi diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco iimitino ijimiti, iguihuvat i cano ubuheesuhi caumo. Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo. Jaagoti sahuse juugahuseti miimisiici cano iimitino ijimi ihinuugo;

³ tolliro Chuzo Herode cojiminaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo cano, bu sihidi saato ho diitoco amusuhi caumo inehejema iicaumeheje.

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Jaasumi sihidi miyaminaa faacuumivat saahicauhi Jesuco emeevivamo. Jaamo sihidi iigaivuumoma iimaahicaubo siinovi ooviciboro nuuhi:

⁵ Saafi basuminaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jiihaifaño. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomi asaumoro machuui.

⁶ Jaanoti samañoono acutuuhi guisihallivi. Jaano ihinuunoro chuumuui amaiutimaño.

⁷ Jaanoti samañoono aifuuhi jarimihoonofeenevi. Jaaruno toonoma sano ihinurunoco ijarimi macanisuuhi toonohallivi ujusiuneri.

⁸ Jaanoti samañoono aifuuhi iimino jinijevi. Jaano ifivuuno sihidi noovauhi ciendigaiva ticovovi.

Jilli nooboro Jesu sefano nuuhi: Amihai nohojima mihichachiji muguubu, nooboro.

Jesu Jibuguuhi Milliti Tolli Ohoovicinoco.

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Jaanogui diiboco ijibogominaa dilluuhi: ¿Milli eneejirunoco tolli dohoovichi? noomoro.

¹⁰ Jaanogui Jesu diitoco nuuhi: Amihaico imino Moocaani aivoji agaajaratinoco gaajasuhicahi. Jaanoti sitaaco siinovi ooviciboro uujoho neehicahi. Jaamo emeevirumo aatyimetimobadi iicaqui. Bu oovichi jaamo uguubucuurumo guubutimobadi iicaqui.

Jesu J#buguuhi Jilli Eneejirunoco Ohooviciunoco.

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Jilli eneejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iiji, eneejiruno.

12 J#haifaño ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanasaaboro ijeeb#fañoti icihimiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno.

13 Jaanoti guisihallivi aacutuuno onoono: Saatoho imo imogaayicirumo imino abacocoovatimaño jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco iji inisusumi ejeevesumoro dojicuviro minifotomo, eneejiruno.

14 Jaanoti jari#mihoonofeenevi aacutuuno onoono guubucuurumo guenene icatino toonoco macanisuno sinehejejaagoro ijeeb#iicamaño nihibami imiguiiharo, jinijeminaa iimogono jaagoviro ijeeb#iicamaño noovasutimo, eneejiruno.

15 Jaanoti iimino jinijevi aacutuuno onoono imino jeeb#ima iicamo imino uguubunicimoro miyaaveguehi Moocaani iijico. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi, eneejiruno.

Cijigai Mecuvi Ohoovicino.

(Mr 4.21-25)

16 ¿M#joho cijigai mecucocinifutusumoro siineri fabaacutahi, cigaiijeguiino ficutatahi icano? Caamo mificutahi toojaco aachicinoñaño ijicafotomo ihatyimequi.

17 Jaabadi chahano otoovono #fuvusutino iicano, jisumi agaajaratino ufucu paryi fanooro foovono gaajacafeteji.

18 Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijico agaayicimoco siino janaanici aciji. Jaanoti toonoco imiyaavogot#boti dumit#iciji: Uma icano, unuurunoco.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jaanaaca saamo Jesu nahabomi, seeji icamo diibo iicauhigo ifeequi. Jaarumo diibovi ifutuutihisihidi miyaminaa iicaumaño.

20 Jaanegui saatoho Jesuco j#buguuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo jahisi icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.

21 Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijico uguubumoro omoonimo, diito naha gaharubi, tañahabomi icano, nooboro.

Jesu L#caruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Safoono Jesu ij#bogominaama jicafutuuhi muuaifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Masigo onagojinivi, nooboro.

23 Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cigauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano icíuhi. Jaaneri imeenegafa sihidi nifaihu gahafuuhi. Jaaneri imeenega niituurahi.

24 Jaanegui Jesuco aacuumoro nuumo: ¡Mojibogominaafi, Mojbogominaafi, miniituucuuhi! noomoro.

Jaanegui Jesu aacuuboro guibuhuba, tyucaí icanoco ñbauhi. Jaasumiro illívuunoro paryí sicutuuno.

25 Jaanegui ijibogominaaco nuuhi: ¿Mílli jana amíhai miyaavogo icahi? nuubo Jesu.

Jaarunaa diito iigutumoro jabafituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomíro: ¿Míjoho fine jaani? Guibuhuba, nifaihu icarunoco atajíbbano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomioobo Jjimima Iicaubo.

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Jaanofeeneví ñfutuumo gadarenomí jinijeví Galilea jinije cojiví.

27 Jaabo Jesu imeenegatí isi iinuubaaca diibojaa saabo tuucuumioobo, sícijetiro ififaño ijimima iicaubo. Jaabo gaachehufañó icacuutíbo, jaathe icacuutíbo cíhojino ícahígo ícaaboro feehicaubo.

28 Jaabo Jesuco aatyimeuboro diiboguino memuvuubo gaibaciniíboro, sefano nuuhi: ¿Collíhi tajaan saahi, íjoho Jesu Moocaani caamovohí iicaabo Achí? Ico Moocanifañodí neehí: Idaasuno uco moonidino, nooboro.

29 Jílli nuubo Jesu ihíjico: Diibotí dihiino, nooboro, atajíbahicauneguíha. Fiiva foova ihíjí diiboco gaayícíhicauhi. Jaaneguíha miyaminaa diiboco agaayícimoro jígaiñehirí sísiuhi ihusene, itíhaiño icanoco sama iicaquí. Jaarunoco udubaicíuboro ihíjí diiboco gaasuhicauhi síhíguehejeví.

30 Jaaboco Jesu dilluuhí: ¿Míjoho dimomo? nooboro.

Jaaneguí iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.

Jílli nuubo diibofañó síhidí íimitino íjímí íjicafutuumaño. Jaamo ihíjímí Jesuco dilluuhí;

31 Moocaani eheetavuuhojí íjímico igañíquí iguiraa-hojifaño diitoco gañítíbo iicaquí.

32 Jaanaa síhidí faafaimí icauhi ifagajíví amachuumo. Jaaneguí ihíjímí Jesuco dilluuhí ifaafaimífaño íjicafetequí. Jaaneguí: Jii, nuubo.

33 Jaasumiro diibotí ihíinuunoro ifaafaimífaño jicafutuumo. Jaaneri paryí ifaafaimí ifagajítí imuuaiñaño aafuumoro paryí macaníumo.

34 Jaanoco ifaafaimí toomínaa aatyimeunoro iigutumoro goovano fuumo ifaacuumífaño buhí ícámeheje ícamoco jibogomoro.

35 Jaanegui miyaminaa fuuhi: ¿Milli iicano? noomoro emeecituumo. Jaamo Jesu iicauhigo #futuumo ijimima iicauboco atyimeuhi ihijimima chahacuuboco. Jaabo Jesu cojivi giciniubo imichehufañõ jiciniibo imino icacuuboco. Jaaneri sihidi miyaminaa iguiuhi.

36 Jaanoco aatyimeumo diitoco j#buguuihi, milli ijimima iicauboco ubuheesuunoco.

37 Jaanoma iicaumo gadarenominaa ticovauhi Jesuco agalluumo ijiinijeti ifeequi diibo tolli omoonunoti sihidi iiguiumoro. Jaanegui Jesu meenegafañõ jicafutuuihi ifeequi.

38 Jaarunaa ihijimi diiboti ihinuubo Jesuco dilluuihi diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu diiboco taj#bauhi ifitafetequi.

39 Jaaboro nuubo: Diijajaa duhumi. Jaaboro paryi diibogo Moocaani ico omooninoco, nooboro.

Jaanegui paryi tuucuumiri j#bogooboro fuuhi Jesu diiboco omoonunoco.

Jairo Aicigai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Udud#ciugo Icano.

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jaanaa Jesu onagoo muuavi #futuuboco miyaminaa imo imo gaayiciuhi, paryi diiboco eteemehicaumañõ.

41 Jaanaa gaseubo Jairo onooõ sinagogaja aivoj#bo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi.

42 Idiigoro ille fahuseeci motihaiti mificabaci idino icacuuruo iguijevecuujineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidi miyaminaa ufuumo diiboco ijene jimatajeruhicauhi.

43 Jaamofeenevi icaugo saafigo fahuseeci motihaiti mificabaci ticovovi icacuugo t#jeheri.* Jaarugo buheehicautihi.

44 Jaago Jesu bujinagoti asaagoro igaachehujinibaco dud#ciugo. Jaasumiro diigoco it#joho l#iviuhi.

45 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿M#joho uco dud#cihi? nooboro.

Jaarunoco famooro: Chahano, eneehicauneguiiha, Pedro inahabomi icamo nuuhi: Moj#bogominaafi, miyaminaa ico fahigovati jimatajerunoco; ¿milli jaabo dilluuihi: ¿M#joho uco dud#cihi? nooboro.

46 Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dud#cihi gaajacihitamyari saatoho ubuheeteneque, nooboro.

47 Diigo omoonunoco agaajaciuneguiiha sihidi vivivivi iigutuugoro saauhi. Jaagoro iguiino ememu#vuugoro miyaminaa imefeenevi j#buguugo milliti udud#ciunoco, jaasumiro ubuheeeunoco icano.

48 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuihi imiyaavogomañõ. Sajeebi fuucu, nooboro.

* 8:43 Sahaamefañõ janaanici jilli ficuumo: Jaanegui taabuminaaco paryi ineheri jaaduhicaurugo, onoonoco.

49 Jesu ihiimaanaaca Jairo sinagogaja aivoj#bo iijati saafi asaaboro Jairoco noovauhi: Daicigai guijevecuuhi; J#bogominaafico dihiimaasucudino, nooboro.

50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino. Jilli miyaavogo, daicigai buheeki, nooboro.

51 Toojavi #futuudi m#hai#noobaco fa#o satyuuti#bo idiimoro Pedro, Jacobo, Jua, diigo caanimisi icamomaryo fa#o fuubo.

52 Jaanaa fa#oojavi saatoho taacasimoro iimaafivehicauhi diigo iguijeveuneri. Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetigo. Jilli cigago, nooboro.

53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajau-moro.

54 Jaanegui Jesu diigoco ihuseti agaay#ciuboro sefano nuuhi: Bagocaja, ga#iivo, nooboro.

55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro ga#iivuuhi. Jaanegui Jesu taj#bauhi diigoco ihobajaaqui.

56 Jaaneri caanimisi sihidi jabafituuhi. Jaarunaa Jesu nuuhi: M#hai#noobaco mahatyimeneque mij#beguedino, nooboro.

9

Jesu Galluuhi Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idiimo Ij#bogominaaco.

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jaanobuunati Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici idiimo ij#bogominaaco igaiy#ciuhi. Jaaboro imitya, bu iiji icanoco aciubo fanoohimiti ijimihall#vi diitoco buhi igavaracuqui, tolliro guihuvaco ibuheesuqui icano.

2 Galluubo diitoco Moocaani aivoji j#bogoco ij#bseguequi, iguihuvamoco ibuheesuqui icano.

3 Jaaboro diitoco nuubo: Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco, lleegucubaco, duviricubaco, nihibamibaco icano. Caamoojaco miijaaci masatyedino. Sajaamaryo mofoo.

4 Coojaav#hacho mihifotojafa#oro mihica, siijafa#o, bu siijafa#o icatino. Jari toma#oti mofoodi toojati mihiino.

5 Jaanoti am#haico agaay#citima#oti mihiinomoro am#hai t#haipaajeguiino jiinico diitojaa matatacu diitohall#vi toono j#bogobadi iicaqui, nooboro.

6 Jaanegui ij#bogominaa fuuhi fahigovadi taajasuj#bogoco j#bogomoro, iguihuvamoco buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mitauhi.

7 Jaasumi aivoj#bo Herode guubuuhii Jesu omoonihicaunoco. Jaaneri sihidi eesamaaihicauhigo

iiniga; mitauhi. Saatoho neehicauhi: Jua Nitiminaafi siino buheetehi, noomoro.

⁸ Jaanoti saatoho neehicauhi: Moocaani iimaaminaafi Elia jafevehi, noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Siicijeototi Moocaani iimaaminaafi buheetehi, noomoro.

⁹ Jaarunaa Herode nuuhi: Uujoho du quiticisuuhi Jua nigaico. Jaanegui jana, ¿mijoho jaani diibediti ijibocasinoco uguubuubo? nooboro Herode atyimeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildimoco.

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jaamo iminisuminaa uhuumiumo Jesuco jibuguuhi imino moonimoro efeehicaunoco. Jaanegui diitoco satyuubo buhigovi Betsaida cuumi fiitino.

¹¹ Jaanoco miyaminaa agaajaciumoro diito dojicuti fuuhi. Jaamoco Jesu agaayiciuboro Moocaani aivoji iijico jibeguehicauhi, tolliro iguihuvamoco buheesuhicaubo.

¹² Jaanaa mihijicuudi Jesujaago saaumo fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyaminaaco galluucu ijaguisitequi, jaamoro imachuqui iijano iicahigo jimañovi jinejeba chahahi, noomoro.

¹³ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amihairyo diitoco machusuhu, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Mihaima chahano, idinoro sahuse maahugayino, bu miimisiici taavaabomisigayici, ¿milli fine mofoomoro machutaati manaaajeteji paryi jito miyaminaadi? noomoro.

¹⁴ Jaamo igaifimiroo cinco mildimo icauhi. Jaanoti gaigoomi, bu seeme icano oovarautihi. Jaanegui Jesu jibogominaaco nuuhi: Monoo icasicamaaiqui cincuentadimova saaje, nooboro.

¹⁵ Jaanegui tolli omoonuneri famooro casicamaaiuhi.

¹⁶ Jaadi Jesu sahuse imaahugayino, itaavaabomisi icanoco agaayiciuboro niquejejaagoco emeeciuboro toonohallivi Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro jibogominaaco aciubo miyaminaaco diito ihaciqui.

¹⁷ Jaanoco paryi famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadi ihatyuuvoco ananimumo gahafusuuhi jiiibaifocoo fahuseeci motihaiti miibaici idinoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudi jibogominaaco dilluubo: ¿Nacu mijohova uujoho iicanoco neehicamo miyaminaa? nooboro.

¹⁹ Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitiminaafi. Jaanoti saatoho: Elia neehicahi. Jaanoti saatoho:

Cajaanihacho fine siicijeototi Moocaani iimaaminaafi ubuheeteebe, neehicahi, nooboro.

²⁰ Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amihai, ¿mijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Hijocho Cristo Moocaani agal-luubo, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi mihaiñoobaco jibogotimo iicaqui, nuubo.

²² Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi idaasuno icaji quillahuto, sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo uco jiheveji. Jaamoro gaicaausujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro.

²³ Jaanobuunati famoocoro nuubo: Cajaanihacho tadyojicuti asaagoobo difi gajico ajabajeveebere tadyojicuti fafucuvaaciviro isaaqui ifico idaasuno omoonisujinoco iguitibo.

²⁴ Jaanoti ifico agaijibo, ifico mitasuji. Jaanoti taaguinodi ifico imitasuubo ifico taajasuji.

²⁵ Miñiro saafi miyaminaafi paryi jiniije busumijeque gaayiciruubo. Jaaruubo ijeebico imitasuuboro ifinisuruva, ¿nacu milliti imijiruno?

²⁶ Jaabadi cajaaniyohacho uuti, tajibogojiti icano unucufeveebeti, tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo nucufeveji guhirubi aivojiri, itoomominaama aivojibobadi asaadi.

²⁷ Miyanotiro amihaiico neehi: Jino mihicamoti icamo saatoho Moocaani aivojico aatymetinohachuta guijevetimo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojico Ifusuno.

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Jaanobuunati sajuguisi nijequeti Jesu fuuhi ifagajijaago Moocaanima ihiiamaaqui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma.

²⁹ Jaabo Jesu Moocaanima iimaanaaca ihime siibadi minifutuuhi igaachehu sisese minifutuuhi aricuno.

³⁰ Jaabovi jafeveumisi miimisiici gafimisi Moise, Elia icamisi diiboma iimaamisiro.

³¹ Jaamisi icauhi imino aricunofeeneri. Jaamisi iimaahicauhi Jesu Jerusalevi iguijeveujinoco.

³² Jaanaa Pedro inahabomisi sihidi cigara aivuurunaa cigatimo icahicauhi. Jaamo atyimeuhi Jesu, bu icojiri iicaumisi icamo imico.

³³ Jaamisi diitisi Jesuti fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi: Mojbogominaafi, Imicani jimaño mihicano. Masii

mini jeganiqui migaaci, saga icano nijeganoti; #di saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jilli onoonoco esicini#bo iimaauhi.

³⁴ Jaabo ihii maauaaca diitoco aimuufai mibaacuui. Jaaneri sihidi igutuumo ihaimuufafaño iicauneri.

³⁵ Jaanaa guubuumo ihaimuufafañoti unuunoco: Jaani taseemene agai#bo. Diibo onoonoco muguubunici.

³⁶ Tolle unuunobuunati Jesu iinoro icacuuboco atyimeumo. Jaarunoco diito m#co j#bogotimo ll#vi icaumo.

Jesu Buheesuui Sicafefi Ijima Icauboco.

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Jaano sesevede Jesu Pedromima togajiti niituunaaca sihidi miyaminaa Jesujaa saauhi.

³⁸ Jaamofeeneti saafi Jesuco sefano nuuhi: J#bogominaafi, taseemeneque meeci, idi#boro uudi iicaaboco.

³⁹ Jaaboco iji agaayic#boro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, ijiri jivaasecucu iinusuhicahi idaasuno omoon#boro suufenihicat#bo.

⁴⁰ Dij#bogominaaco nuucuurahi buhi igañ#qui. Jaaruboco inisurunofaño iinot#bo, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Ii jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito iimitimo, ¿mihachuta fine am#haico jaabic#boro icaji? nooboro diiboco: Juugavi daachico siva, nuuhi.

⁴² Jaanegui isivaabo Jesuvi fiitivuunaaca ihiji diiboco jini jehallivi agañ#uboro diiboco chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihijico #bauhi. Jaaboro isicafefico ubuheesuuboro caanico aciubo.

⁴³ Jaaneri famooro jabafituuhi Moocaani sihidi ejeevauneri.

Siino Jesu Iguivejinoco J#baguehi.

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omoon#uneri eetyeunaaca nuubo ij#bogominaaco:

⁴⁴ Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo miyaminaa usefaño accafeteji, nooboro.

⁴⁵ Jaarunoco ij#bogominaa gaajahicautihi diitoco unuurunoco diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ij#baguequi idillujirumo ñ#hicuguehicaui.

¿Cajaani Fine Imiyaabeji? Onoocasino.

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jaamoro ij#bogominaa jenaucasihicaui cajaani fine diitoti imiyaaboti iicaqui.

47 Jaanoco Jesu gaajaciuhi diito tolli eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque iiciuboro iicojivi ficuubo.

48 Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedi jiisee seemeneque agaayicimo, uco gaayicihii. Jaamo uco agaayicimo, tolliro gaayicihii uco agalluuboco. Jaanoti paryi amiihaifeenetii sihidi ejeevatiibo, diibo janaanici jeevahi.

Mominaafi Iicatiiho Mojaagodi Iicaabo.

(Mr 9.38-40)

49 Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojiibogominaafi, miihai mahatyimehi saafico dimomofaadi ijico agaiiiboco. Jaaruuboco miihiihahi miihaima iigotineguiiha, nooboro.

50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miihiihahirahana. Mominaafi iicatiiho mojaagodi iicaabo, nooboro.

Jesu Iihahi Jacoobo, Bu Jua Icamisico.

51 Jesu niquejefaño ufuucuujino ifiiticiuidi quehecuno iminifutuuboro Jerusalejaagovi fuubo.

52 Jaaboro ihimega jiiibogominaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiiinijeo cuumijaago diibo imega ifetejimañoco iimibachuqui.

53 Jaarunaa samaritanomi imuguutihii diiboco toonovi agaayicuno Jerusalevi ufuunoco agaajaumoro.

54 Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamisi aatyimeumisiro Jesuco nuuhi: Aivojiiho, ¿diimeguehi niquejefañoti diitohallivi ciiigaico magalluunoco diitoco ifinisiqui? noomisiro.*

55 Jaarunaa Jesu diitisico emeeciuboro diitisico iibauhi.†

56 Jaadi fuumo siicumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.

(Mt 8.19-22)

57 Jaamo jiihairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojiiho, iima feejirahi fahigova iijoho ofoohigo, nooboro.

58 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajihimi ihojinoma icahi, tolliro joomi ihiicunoma icahi. Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tañigaico conoovi isiucarujirumaño chahahi, nooboro.

59 Jaadi Jesu saafico nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.

Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica iticoni guhirubi iguijevedihivi icidihiiica, nooboro.

60 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahii diito ifinijitino fiivoma iicatimo iguijevemeque ciiji. Jaanoti iijoho difoo. Jaaboro Moocaani aivoji jiiibogoco diibogo, nooboro.

* 9:54 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Elia Moocaani iimaaminaafi oomoniubadi, onoonoco. † 9:55 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Amiihai magajatihi coyomo gajama amiihai mihicanoco. Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saautihi miyaminaa ifiinoco finisiqui. Diitoco taajasiqui saauhi, nooboro, onoonoco.

61 Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivoj#bo, #ma feejirahi. Jaafahi iticoni taajaminaaco fitacuvahi, nooboro.

62 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: M#joho siinojaa ofoomo dojucujaagoco esamaaitat#hi imijitiruno Moocaani aivoj#di, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadimoco.

1 Jaanobuunati tolliro siino Aivoj#bo Jesu iciuhi setentadimoco. Jaaboro ihimega galluubo miimisiici saaje faacuumivari diibo ufuujihiguehejedi.

2 Jilli nooboro: Miyaano sihidiro basuta onoovano naamucuuhi. Jaarunaa toono dudicamaajeminaa ajashuhi. Jaabadiro sihidi miyaminaa teemehi Moocaanico agaayicijinoco. Jaanegui Moocaanico midillu, dudicamaajeminaaco igalluuqui diitojaago.

3 Jaanegui am#hai mofoo; Mehesicini, am#haico galluuhi oveja seeme jicumifeenedi ofoonicibadi.

4 Lleegucubaco masatyedino. Nihibamibaco, t#haipaaje siipaajebaco masatyedino. M#hai#oobaco j#haivi midillumo mehecafetedino.

5 Iticoni majaavejaotoco midillu, jilli: Sajeeb# mihica j#jaaoto, noomoro.

6 Jaajaoto sajeeb#ma iicafimo iicahach#ji: Am#hai sajeeb#, noomoro midilluno diitoma icaji. Jaanoti achahahach#ji am#haijaagoviro uumijino.

7 Saajafa#oro mihicamoro mamachu, mahadu icano diito am#haico aacinehejeque. Jilli dudicamaajeminaafi ijadaco gaayicifihi. Ijaneri siijati, siijati icano mefeedinoco.

8 Cuucuumivihacho am#haico imino agaayicima#ovi mihi-camoro mamachu am#haico aacinehejeque.

9 Jaama#neri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo: Moocaani aivoj# am#haiti fiticuuhi, noomoro.

10 Jaanoti cuucuumivihacho mihifotomoco agaayicitima#ovi jahisi mihiinomoro monoo:

11 Am#hai cuumio jiini mot#haipaajeguiino i#vonoco matatacuhi am#hai mihimitimo j#bogobadi icano. Jaarunaa magaaja Moocaani aivoj# am#haiti ifiticurunoco.

12 Am#haico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucuumi janaanici idaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanici.

Uguubutino Miyaminaa.

(Mt 11.20-24)

13 #daasucaniji #joho Corazin cuumi! #daasucaniji #joho Betsaida cuumi! icano. #ivi iicabadi aaty#meratatinoco

Tiro cuumivi, Sidon cuumivi icano mooniruva s#icije iimiti ifico ejeevesumoro, #fusujirumo idaasuvono gaachehuco ij#icamaaimoro, baiguijiri ejeemere icano.

14 Jaanoti #ihaai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanici idaasuno iimitinoco magaayiciji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaaniciivi.

15 Jaanoti #ijoho Capernau cuumi: Fine uujoho niquejefa#o ga#iicifafeteji, neehi. Jaarunaa guinoviro ga#icafeteji gujeveminaa iicahigo, nooboro ij#bogominaaco nuubo:

16 Am#haico uguubumo, uco guubuhi. Jaanoti am#haico agaayicitimo, uco gaayicitih. Uco agaayicitimo tolliro uco agalluuboco gaayicitih.

J#bogominaa Setentadimo Uhuumiuno.

17 Jaamo setentadimo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivoj#bo iimitino ijimi icarumomaryo m#haico mityagomo dimomofeenedi, noomoro.

18 Jaanogui Jesu diitoco nuuhi: J#hi, #finicinaaca Satanas niquejefa#oti aquetehi sisi anamebanicibadi.

19 Uujoho am#haico mityaco acih jininomi, juuvemi icamohallivi miquicuqui. Tolliro paryi j# mityaco miguioniqui jaarumo milli icatimo mihicaqui.

20 Jaaruneri imo imo mihicadino. Id#noro am#hai momo niquejefa#o iicacuuneri imo imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Jaasumiro Jesu sihidi imo imo minifutuuhi Moocaani Gajjari. Jaaboro Moocaanico nuubo: Guihi, imino #joho niqueje Aivoj#bo, j#n#jeo Aivoj#bo idiicaabo. Jinooco agaa-jafimoti, eesicinimoti icano afatan#boro seemebadi iicamoco di#ifusuhi. J#hi Guihi, #joho tolli idiimogobadi.

22 Guihirubi uco paryi fanoovaco acih. M#joho gaajatih Illico. Id#boro Caani gaajahi. Jaabadiro m#joho gaajatih Caanico. Id#boro Illi gaajahi. Jaaboco Illi miyaminaaco gaajasujirahi,

23 nooboro ij#bogominaaco emeciuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo am#hai mahatymeneque aatymeme.

24 Am#haico neehi: Ajashutimo Moocaani iimaaminaa, bu aivojito icamo atymeguehicauhi jino am#hai mahatymeneque. Jaarumo atymeutih. Guubuguehicaumo jino am#hai muguubunoco. Jaarunoco guubuutimo.

Iimihuseebe Samaritanoobovi Ohoovicino.

25 Jaanaaca saafi Moise taj#ba j#bogominaafi aga#iivuuboro fuuhi Jesuma ihiimaatuubo. Jaabo #furuubo diiboco

inisuubo dilluuhi: J#bogominaafi, ¿milli fine moonijirahi ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

²⁶ Jaanaaca Jesu nuuhi: ¿Milli naa nacu Moise taj#baco caatiniuhi? ¿Milli nacu meecihihi? nooboro.

²⁷ Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivoj#bo Moocanico gaiji paryi diifiima, dijeeb#ma, disefama, dihesamaajema icano: Tolliro gaiji difiitino iicamoco difibadiro, nooboro.

²⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: J#hi, imino neehi tolli omoonihachiji ifinijitino fiivoma diicaji, nuubo.

²⁹ Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihu#niuboro siino nuubo: ¿M#joho nacu tafiitino iicamo? nooboro.

³⁰ Jaanegui Jesu oovici#boro nuuhi: Safoono saafi miyaminaafi fuuhi Jerusaleti Jericojaago ofoocinijiri. Jaaboco nanivaminaa ahaami#umoro inehejeque icumo paryi igachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco ejeevesumoro fuumo.

³¹ Jaanaaca saafi sacerdotemi#oobo toojiri saauhi. Jaaruubo tehesinotiro emeci#uboro fatyuuhi.

³² Jaanobuunati tolliro levimi#oobo toojiri saauhi. Jaaboco tolliro tehesinotiro emeci#uboro fatyuuho.

³³ Jaanaa tolliro Samaria jiinije#oobo toojiri ufuubo diiboco emeci#uboro idaasuvuuhi.

³⁴ Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo d#ri#bari, vinofaihuri icano. Jaaboro toonoco isisi#uboro iburrohallivi ificuuboro satyuuho icigatonicijafa#o. Jaaboro diiboco toojafa#o tuumuubo.

³⁵ Jaano sesevedi isamaritano ufuucuudi tojaooboco aciubo mijeeci nihibajecico. Jaaboro diiboco nuubo: Imino jaanico toomo. Janaanici dinihibamico diibohallivi agaf#hachiji uujoho ico jaaduji siino asaadi, nooboro.

³⁶ Jilli oovici#boro Jesu Moise taj#ba j#bogominaafico dilluuhi: ¿Nanivaminaafi ahaami#uboco diitoti cajaan fine #di ifiit#nominaafi iicanicibadi aamusuubo? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuubo: Eti bu diiboco #daasuguubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo #joho tolliro didaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martam# Iijafa#o.

³⁸ Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivi ifutuuhi. Jaaboco Marta onogo iijafa#o gaayiciuhi.

³⁹ Jaago Marta inagoma icauhi Maria onogoma. Jaago Maria Jesuguiino acas#vuugoro guubunichicaugo Jesu onoonoco.

⁴⁰ Jaarunaa Marta sihidi sinehejeque omooninehejeriro icahicauhi. Jaagoro Jesujaago asaagoro diiboco nuuhi: Aivoj#bo, ¿nacu daatyimetihi uuro dudicamaainaaca ta#ago ticovono iicanoco? Taj#ba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.

41 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje dudicamaajejaagoviro idiicamaño dijeebi ico mitahi.

42 Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayichi m#joho diigoti udumiti#cijitinoco, nooboro.

11

Jesu Jilli J#buguuhi Moocaanima Mihiiamaaqi.

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovi. Jaanoco iimivuudi saafi ij#bogominaafi nuuhi: Aivoj#bo, m#haico d#bogo Moocaanima mihiiamaaqi Jua ij#bogominaaco ij#buguubadi, nooboro.

2 Jaanegui Jesu nuuhi:

Moocaanima mihiiamaajisumi jilli meneehica: Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi ficucafetehi. Jaafa dihaivoji saahi.*

3 M#haico daaci machutaati fafucuvaaciviro.

4 Jaaboro m#haico mohimitico buusu, oono bu m#hai, m#haico imitino omoonimoco toonoco mihimibachubadi. Jaaboro m#haico iji inisunofaño gañ#sudino, nooboro.†

5 Jaaboro ij#bogominaaco nuubo: Jilli mohooviciqui; Am#haiti saafi inahaboniminaafima icahi: Jaabo fucufeenevi ijajaa ofooboro neetehi: Tañahabo uco daaci mihicaci, sahica icano maahunoti.

6 Saafi tañahabo sihigoti gasehi taajajaago. Jaaruuboco aacijiruno achahaneguiha, nooboro.

7 Jaanoco diibova jilli iimusuuhi fañoojati: L#ivi diica; cuhufono guhuga fabaacinihi, taseemema micigacuuhi. ¿Milli bu ico aga#iivooboro acijirahi? nooboro.

8 Jaanegui am#haico neehi: Inahabo iicaneguiha aga#iivonoco imogotiruubo. Jaaruubo jilli aga#iivooboro paryi idilluunoco diiboco acijiibo siino dillut#bo iicaqui.

9 Jaanegui am#haico neehi: Midilluhachiiji am#haico Moocaani aciji. Bu tolliro miguiinohachiiji mahatyimeji. Bu iguhugati mocoova am#haico ifaayiciqui.

10 Idilluubo gaayicifihi. Bu tolliro iguiinoobo atyimefihi. Jaabadiro guhugati ocoovaaboco faayicifimo.

11 ¿Nacu cajaatyo, caani iseemene maahuco idillusumi fine guisibaco acijirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fine jünimoco acijirahi?

12 ¿Nacu bu iyyinoco idillusumi fine juuvehuco acijiruubo?

* 11:2 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaafa dijeebi onoobadi eetavocafetehi, jünijehallivi, oono niquejefaño iicabadi, onoonoco. † 11:4 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: paryi iimitinoti m#haico taajasu, onoonoco.

13 Jaamo amiihai mihimitirumo, iiminoco amiihai seemeque mahacijirahi. Jaanegui Moocaani niquejefaño iicaabo Igaijaco aciji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ijima Icaabo Noomo.

(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

14 Safoono Jesu iimitino ijico gañiuhii saafi miyaminaafico iimaasutiibo iicauboco. Jaabo ihiji ihinuunobuunati imiyaminaafi iimaacuui. Jaaneri sihidi miyaminaa jabafituuhi.

15 Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaani iimitino ijimico gavaracuhicahi, ijimi aivojibo Beelzebu onoobo mityari, noomoro.

16 Jaanoti saatoho Jesuco inisumo dilluhicauhi sihidi ejevano niquejeonoco.

17 Jaarunaa diito esamaajeque agaajaciuboro diitoco nuuhi: Saafi aivojibo miyaminaa ijeevadi saaje udugaacamaaimoro sanomiro imonicasiruva diibo aivoji finijirahi. Tolliro saajaato sanomiro igaicaucasiruva finijirumo.

18 Sabadiro Satanas iyotomaryo imoonicasiruva, ¿milli bu imitya guenene icajirahi? Jilli neehi, ijimi aivojibo Beelzebu mityari buhi uujoho ijimico agañino uco meneeneguiiha.

19 Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañihachijji, ¿nacu mijoho mityari amiihai jibogominaa ijimico buhi gañihicahi? Jaamaño diito amiihaico gaajasuhi amiihai sicamañoooco mihiimaanoco.

20 Uujoho idiboro Moocaani mityari ijimico buhi gañihicahi. Jaanoti magaaja amiihaivi Moocaani aivoji agasecuunoco.

21 Saafi miyaminaa sefano añijinoma iijaco ootomoobo iicacumi ineheje imino icahi.

22 Jaarunaa sifi janaanici esefaabo asaaboro diiboco iguinioniboro ihañijninoco dumiticihi toonovi equehecutehicanoco. Jaadi inehejeque iciboro sitaama ifehi.

23 Jaabadi tajaagodi iicatibo taminaafi, bu tajaagovi iigaiyicitibo jilliro fahigovavi gavaracusuhi.

Iimitino Iji Dojicuviro Siino Uhuuminicino.

(Mt 12.43-45)

24 Iimitino iji miyaminaafiti ihinoobo foonicahi, ifigaimañehede ijaguisiqui guinooboro. Jaaruubo aatymecuutisumi esamaaihincibo: Dojicuviro uumiji taajajaago toojati asaahinihigovi, noobo.

25 Jaabo siino uhuumiibo atymehi miyaminaafi jeebiico iija imino imibachucinija imino iguijaacinibadi icaaboco.

26 Jaanegui ofoobo siino icitefiibo sahuse juugahuseti miimisici idino aivo diibo janaanici iimitino ijimico. Jaamo

paryi imiyaminaafi jeeb#faño ijicafotomoro icafihi. Jaaneri imiyaminaafi iticoni imitino iicauno janaanici aivo imitino minifetefihi.

Miyantiro Imo Imo Mihicano.

27 Jilli Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyaminaafeeneti sefano nuuhi: ¡imicani icago ico eseemevaugoro ico ifiivusuugo! noogoro.

28 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanici imino Moocaani onoonoco uguubumoro omoonimo! nooboro.

Iimitino Miyaminaa Sihidi Ejeevano Ifusuco Dilluhi.

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jaanaa sihidi Jesujaago miyaminaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui ticoniubo ihiimaabo. Jisumio miyaminaa aivo imitihii. Jaamoro dillumo sihidi ejeevano #fusuco. Jaaruno #fusurajitihii; id#noro Moocaani iimaaminaafi Jonas #fusuta iicaubadiireji.

30 Jaabo Jonas Ninive cuumi miyaminaadi #fusubadi iicaubadi tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jisumio miyaminaadi #fusubadi icaji.

31 Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyaminaaco Saba onoo cuumi jinijeo aivojigo aga#iivogoro diitoco janaanici guinoniji, diigo aivo tehesirunoti Salomon gaajaco iguubuqui asaaumaño. Jaarunaa jino am#hafeeneri Salomon janaanici uujoho iicaabo icahi.

32 Jaabadiro Ninive cuumiminaa niino jaadufucu aga#iivomoro jisumio miyaminaaco guinoniji. M#ro Ninive cuumiminaa imitico jeevesuui Jonas diitoco Moocaani unuunoco ij#buguusumi. Jaabadiro jino Jonas janaanici uujoho iicaabo jino am#hafeeneri icahi, nooboro.

Mofi Imitino, Bu Imino Icano.

(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ¿M#joho c#jigai mecuco inifutusumoro otoovohigo ficutatihii, guirihilluguiino? Caamo mificutahi fa#oojavi ijicafotomo iseseequé ihatyimequi.

34 M#ro saafi ihaalli iimiti#bo imino icajitirahi. Jaabadiro saafi ijeeb# iimiti#bo imihusetihii. Jaabo imitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeeb#co iimibachuhachijii imihusetejii#bo. Moocaani iimogobadi icacujii#bo.

35 Jaanegui deesicini: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeeb#faño iimitino icadino.

36 Jaanoti paryi dififaño imino, imitino aivo achahahachijii, paryi difi imino #fuvusujino c#jigaimecu ico ifoovori aachicinibadi, nooboro.

Jesu Fariseomi, Caatiniminaa Icamoco Iibauhi.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudi, saafi fariseomi oobo Jesuco coovauhi iijajaago imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casivuuhi imachuqui.

³⁸ Jaarunaa ifariseomi oobo jabafituuhi Jesu diito tajiba onoobadi ihuseque nitamaaitibo amachuunoti.

³⁹ Jaarunaa Aivojibo Jesu nuuhi: Amihai fariseomi minitih guirihilluno, butajene icano allicoro. Jaanoti amihai, amihai jeebifaño gahaficinih iimitino momoonimoro mananivahicanehejeri.

⁴⁰ ¡Gaajaticanimo! ¿Jana nacu magaajatih allionoco eheetavuubo tolliro fañoonoco eheetavuunoco?

⁴¹ Jaanegui amihai jeebifaño iicanoti idaasufiimedi mahaci. Jaadi jari paryi amihai ifi imiteji.

⁴² ¡Idaasucaniji amihai fariseomi mihicano! Amihai Moocaanidi fahuseeciti sahaame mahacih menta aameti, ruda aameti, paryi basuta mamachufinehejeti icano. Jaarumo sitaaco imino momoonitih Moocaanico magajitih. Jinooco jeevesutimo fanocicoro momoonijirahi.

⁴³ ¡Idaasucaniji amihai fariseomi mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi imiyaano icaganocoro mihimoycifihi. Tolliro jehaiñoño imino amihaiico idillunoco mihimoycifimo.

⁴⁴ ¡Idaasucaniji amihai caatiniminaa, fariseomi icamo: Moejebii imihi, noomoro sitaaco mabañifiimo! Cihoji toovono iicahojibadi mihicamo. Jaahojihallidi miyaminaa toojico gaajatimo toojihallidi hgonicibadi mihicamo, nooboro.

⁴⁵ Jaanegui caatiniminaati saafi iimusuuhi: Jibogominaafi, mihaiico eneejiruno tolli neehi, nooboro.

⁴⁶ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Idaasucani amihai caatiniminaa mihicaji! Amihai sitaaco bocinoco mifiisesuhicahi mihaiñooba ajaabicinoco. Jaamoro amihai jilli usegai sagaibari mududcihicatih.

⁴⁷ ¡Idaasucaniji amihai mihicaji! Moocaani iimaaminaa cihojinohallico misumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amihai eedeetemihairyo agaicaaumo cihojinoco.

⁴⁸ Jaamo tolli momoonimo amihaihallaiviro mijibeguehi amihai eedeetemihai omoonunofañodi mihicanoco; Miro diito gaicaauhi. Jaamo cihojinoco amihai meheetavehicahi.

⁴⁹ Jaanegui Moocaani igaajafeenedi neehi: Galluui Moocaani iimaaminaa, Moocaani minisuminaa icamoco. Jaamoti saatohoco gaicaaujimo, saatohoco idaasuno moonijimo.

⁵⁰ Jaamo jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaa tijoho jaadaco iciji jiinije ifivuunoti jisumivi iicaumoco diito agaisiraicumoo tijoho jaadaco,

⁵¹ Abel t̄ijohoti iticonībo Zacariaco Moocaani iijafaño, Moocaanico ijeecivequi asimico agaicaaufimañoti iimimecu situvī agaicaaubo t̄ijohovī nijequeenijiibo. Jaanegui am̄ihaico neehi: Jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaaco agaisiraicumoo jaadaco iciji.

⁵² J̄daasucani am̄ihai mihicaji caatiniminaa! Tuhugari ofoomoro agaajiruno llaveque mafaatanimoro mijicafototihi, bu ijicafetejirumoco mijicafutusutihi, nooboro.

⁵³ Jilli Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo sihidi diibojaa isifiratumoro ticovauhi fanoovaco idillumo.

⁵⁴ Ifurumo diiboco siibadi onoonohalliti aivojito imega diibohallivī imitino ij̄beguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañifimohallivī Ij̄bogono.

¹ Jaanaaca aivo sihidi miyaminaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi. Jaanaa Jesu iticonī ij̄bogominaaco nuuhi: Mehesicinī fariseomi juurisutaguiiji: Imihusehi, noomoro abañifinoti.

² Aivo chahano afatanicinino, atyimeratino iicano. Jaabadiro chahano otoovono, gaajaratino iicano.

³ Jaamaño am̄ihai fucu civohi munuuruno cuuje sesehigo guubuvusuji. Jaabadiro toovono mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayi mihiiमारuno, coovano noocafeteji iija nijequeti.

¿M̄ico Fine Mihiguijirahi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Tañahabomi, am̄ihaico neehi: Mihiguijirahana oono miyaminaa ifico agaicaaufimoco. Jaarunobuunati m̄illi m̄inoco moonicujitirumo.

⁵ Jaanoti naha id̄bocoro mihigui iguijeninobuunati tolliro ijeebico c̄ijigaifaño agañ̄jiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.

⁶ M̄iro sahusedimo joomico mijeegaȳciriro manaa-jenic̄ihi. Diito iicarumoti Moocaani jabajeevetihi.

⁷ M̄iro paryi am̄ihai nigai ijeene paryi oovoc̄nicuuhi sajehesari. Jaanegui mihiguijirahana, m̄iro am̄ihai sihidi joomi guiraarumo janaan̄i magaijicafetehi.

Miyaminaafeenevī Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Am̄ihaico neehi: Miyaminaa imefeenevī uco: Miyaabo, onoomoco, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tolliro Moocaani toomominaa imefeenevī: Miyaabo, neeji.

9 Jaanoti uco utuunamaaimoco tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tuunamaaiji Moocaani toomominaa imefeenevi.

10 Tolliro cajaanoyohacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo buusurajitihii jiihallivi, bu ufucu niquejevi icano.

11 Amiihaico sinagogajafaño fagominaa aivojito icanojaago asatyusumi; ¿Milli fine iimusuji? ¿Milli fine neeji? noomoro gaihuiba mihicadino.

12 Tolle mihicasumi Moocaani Gaija jibegueji milli mihi-
imusujinoco, nooboro.

Sihidi Nihibamima Icaubo.

13 Jaanaa saafi miyaminaafeeneti Jesuco nuuhi: Jibogominaafi, tañahaboco dinoo guihirubihivi nehejete uco feenedi ihaciqui, nooboro.

14 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu mijohu uco amiihallivi ficuui fagominaati nihibami dugaacuminaafiti? nooboro.

15 Siino nuubo: Amiihai ifico magaihuini. Jaamoro sihidi sinehejeque mihimoyicidino; Miyaminaafi ifi sihidi sinehejema iicanoti saatihii, nooboro.

16 Diitoco jilli oovicuubo: Icaubo saafi sihidi sinehejema iicaubo. Jaabo ijiinejeque abasuuno sihidi noovauhi.

17 Jaanoco aatyimeuboro esamaaiubo: ¿Milli fine mooniji? Chahano aivo tabasuta noovaco ificujiruno,

18 nooboro esamaihicaubo. Jaadi nuubo: Gaajacuui omoonijinoco. Tamachutanoco ificuhicajaanoco agavaracuuboro siino coojano eetaveji. Jaaboro tojaajefaño paryi tabasuta noovataco ficuji paryi tañejeje icanoco.

19 Jaaboro tajeebico neeji: Tajeebii, sihidi sinehejema diicahi ajashutinoo ficabano ticovovi. Jaanegui daguisi, machu, daadu. Jaanoro imo imo diica, nooboro.

20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Hijo agaatino miyaminaafi, jaachiiho fucuro guijeveji. Jaanobuuna, ¿miiidiji fine toono paryi ificuuno? nuubo Moocaani.

21 Jilli icafiibo miyaminaafi sihidi sinehejeque ifiguiharo ititibaniiho. Jaaruubo Moocaani imefeenevi idaasuubo.

Moocaani Iseemeque Teemefihi.

(Mt 6.25-34)

22 Jaadi Jesu jibogominaaco nuuhi: Amiihaico neehi, gaihuiba mihicadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetimo mihicaqui? ¿Jinejeque mijicafeteji? noomoro gaachehuti mehesamaaidino.

23 Mofi machuta, gaachehu icano janaanici jaaducafetehi.

24 Memeeci uuhimico abasumoro icitatirumo imachuta iijanoma chaharumo. Jaarumoco Moocaani machutaaco acifihi. Jaamo diito joomi janaanici vi amihai majaaducafetehi.

25 ¿Nacu cajaanatyo fine gaihui ba iicaneri ifiico janaanici medio metro ticovovi caamuvutusujirahi?

26 Jino tihitirunoco momoonijitirumo. ¿Collihi sinehejeque mehesamaaimoro gaihui ba mihicahicahi?

27 Eneecau oono deecanoco mihifinici, dudidamaaitiruno jaadihunoco eetavotiruno imino ujusinoco. Jaanoti aivojibo Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi.

28 Jaabo Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco mijihacubadi omoonibo safucu jahisi icano sifucu cijigai faño mijigasufirunoco. Jaanegui amihai miyaminaa ajashuno mimiyaavogomo, ¿collihi mimiyaavogotih? Jaabo ñaavahu janaanici amihai imino jicujibo?

29 Jaanegui ¿jinejeque mamachuji? ¿jinejeque mahaduji? noomoro gaihui ba mihicadino.

30 Miro imiyaavogotimo idinoro jiinijeonehejequere guinefih. Jaanoti amihai Caani niquejefaño iicaabo.* Jaabo gaajacuuhi amihai paryi tonehejeri mucuuji vaachunoco.

31 Jaanegui iticoni Moocaani aivojico miguiino. Jaadi jari paryi tonehejeque bu magaayiciji.

Mubusumijema Niquejefaño Mihicano.

(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana amihai agaijimo amihai mahajashurahi. Jaarumoco Moocaani ihaivojico aacinoco imeguehi.

33 Amihai nehejeque manaajemere idaasumoco mahaci; jilli meheetavo unuucujitino lleegucuco niquejefaño ifinijitinehejeque mificu tahi nanivaminaa achahahigo amihai nehejeque deera ifinisutihgo.

34 Miro amihai busumijeene iicahigovi tolliro amihai jeebi icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

35 Mihimibaivomoro mihica amihai cijigai mecunoco minifutusumoro.

36 Ihaivojibo ataabatoobo agasebeque iguhugati ocoova sumiro ifaayiciqui iicojiminaafi ootoomonicibadi.

37 Imicani icajimo ihaivojibo jeecivominaa diiboco toomovi agasesumi. Miyanotiro amihai neehi: Ihaivojiboro iimibaivooboro diitoco casihacuji, jaaboro imachutaaco diitoma ifejiibo imachuqui.

* 12:30 Moocaani

38 Jaamovi diibo fucufeenevi, cuujetavi icano toomomovi agasehachiji imicani icajimo tolli iicano jeecivominaa.

39 Jinooco magaja iija abajaabo tusumi nanivaminaafi asanoco igaajaruva cigatiibo teemejiruubo. Jaaboro ijaco faayicisujitiruubo diibo nehejeque nanitiibo iicaqui.

40 Jaaneguiha amihai mihimibaivomoro motoomo mehesicinitinaaca uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo siino saaji, nooboro.

Imino Jeecivominaafi, Iimitino Jeecivominaafi Icano.
(Mt 24.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluui: ¿Aivojiiho, jino odoovicino mihaidiro nacu fameediro? nooboro.

42 Jaanegui Aivojiiho nuuhi: Cajaanihacho ihaivojiiho cojiminaafi imino iicaabo agaajaaboco iijaminaaco ootoomoboro machutaaco ihaciqui ificuubo.

43 Imicani icajiiho ihaivojiiho agasesumi imino mooniiboco aatyimevasumi.

44 Miyanotiro amihai nahi: Diiboco ihaivojiiho paryi inehejehallivi aivojiihoti ficuji.

45 Jaanoti imitino ijeebifaño esamaaboro: Fine tahaivojiiho goovajitino agasene, nooboro saatoho ihaivojiiho jeecivominaaco idaasuno omooniiho, ticovono amachuuboro, aaduuboro iguiriiicavoobo.

46 Jaanaa diibo gaajatinaaca cufucuhacho ihaivojiiho gaseji. Jaaboro diiboco sihidiro ahaamiiho ficujiibo saatoho iimitimoco omoonibadi iicaqui.

47 Jaanoti ihaivojiiho atajiihanoco gaajacuruubo iimibaivooboro omoonitiibo sihidiro aamicafeteji guiraano.

48 Jaanoti saafi gaajatiibo imitino omoonihachiji miidino aamicafeteji. Miho Moocaniti guiraano agaayicihiniboco, bu guiraajino idilluno. Jaabadiro guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusuminaafi.
(Mt 10.34-36)

49 Uujoho saahi jinijehallivi cijigaico inifutusuvaabo; ¡Imeguehi jisumiro ijigacuunoco!

50 Nitisubadi idaasufañodihica nisucafeteji. ¡Guiraacani idaasuno icahi toono afatyotinohachuta!

51 ¿Nacu fine amihai uco: Jinijehallivi sajeebi icaco sivaabo, noomoro mehesicinihi? Jaarunaa amihai: Chahano, nahi. Jilli uujoho miyaminaaco dugaacusuhi.

52 Jaamaño jisumitiro sahusedimo sajaaoto iicamo dugaaveji miimisiici, saafi icamo miimisiicihallivi; bu miimisiici, dugaaveji miimisiici, saafi icamohallivi.

⁵³ Caani illima moonicasiji, bu illi caanima moonicasiji icano. Tolliro seeji illehallivi, bu ille seejihallivi icano, tolliro iyaaja ibaabohallivi, bu ibaabohallivi iyaaja dugaaveji icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacino.

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Tolliro bu Jesu miyaminaaco nuuhi: Jimañovi Jerusalevi oestejaagoti nijaba asaasumi mahaigneji meneefihi. Jaabadi icafino.

⁵⁵ Jaanoti surjaagoti guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonichi. Jaabadi icafino.

⁵⁶ ¡Bañifiraminaa! Niquejeguiino iicanoco, jinijehallivi iicanoco icano magaajarumo. ¿Collihiica magaajatihi amñhai mihicanoco?

Diminaafima Sajeebi Minifoto.

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿Collihiica amñhairyo mihimibachutihi?

⁵⁸ Saafi ijoho idihegueebe dihallivi aivojitoco ijibogotooboma ufuusumi jñhaiivi diiboma imino diimaa. Jaamisiro siino mihimitocasi ico dugaacuminaafijaa satyediibo. Jaabo dugaacuminaafi ico sisiminaafico acijirahi. Jaabo isisiminaafi ico civojafaño jñhacujirahi.

⁵⁹ Jaanegui ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinojegayico adaadutinohachuta.

13

Amñhai Imitico Mejeevesutihachijji Famooro Mifiniji.

¹ Tusumi saatoho Jesujaa asaumoro diiboco jñbuguumo Pilato Galilea gaifiimico agaisiraicuboro Moocanico ijeecivequi asimico agaisiraiciumo tñjohoma diito tñjohoco acañiseniunoco.

² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimi famoova janaanici fine iimitimaño jilli icamo, noomoro fine mehesamaaihi?

³ Amñhaico chahano neehi: Tolliro amñhai, amñhai imitico mejeevesutihachijji paryi mifiniji.

⁴ ¿Nacu fine amñhai joono Siloe torrehaci dieci-chodimohallivi Jerusalevi aacutuuneri iguijeveumoti: Fine tahi iicamo janaanici imitimo, noomoro mehesamaaihi?

⁵ Amñhaico chahano neehi: Tolliro amñhai, amñhai imitico mejeevesutihachijji paryi mifiniji, nooboro.

Higuera Onooho Imohovi Ohoovicino.

⁶ Jaaboro Jesu jilli ohooviciuboro nuuhi: Saafi miyaminaafi ibasutaho Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecituubo fine noovacuuho nooboro. Jaarunaa noovautiho.

7 Jaanegui ibasuta toomominaafico nuubo: Meeci mificabaci, saficaba icano sanohallivi meecivahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyimetatíhi. Jaanegui, diillucu; ¿Collíhi bu toonovi onoovatího icajirahi? nooboro.

8 Jaarunaa toono toomominaafi diiboco iimusuhi: Aivojibo, jaafahi jificaba icaho; ijiinijeque seediibo tanusuji.

9 Jaadi fine jari noovajiho. Jaanoti onoovacutihachijí; jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisisumi Iyoobai Iimitigoco Buheesuhi.

10 Safoono jaguisifucu Jesu sinagogajafaño jibeguehicauhi.

11 Jaanaa tahi icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano ticovovi iguihuvaugo, iimitino iji omoonineri iyoobai fañoviro tejeeveuhi. Jaaneri sanoticovoro jullevecutigo.

12 Jaagoco Jesu aatyimeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvati buheetecu, nooboro

13 ihuseneque diigohallivi ficuubo. Jaasumiro diigo sanoticovoro ujulleveugoro ticovauhi Moocaanico iimogo.

14 Jaarunaaca sinagogaja aivojibo Jesu jaguisisumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo sihidi isifiratuuboro miyaminaaco nuuhi: Sahuse juugahuseti safucu icano icahi mududicamaaiqui. Jaasumi masaa amíhaico ibuheesuqui jaguisisumi icatino, nooboro.

15 Jaanegui Aivojibo Jesu diiboco iimusuhi: Bañifiraminaa, jaguisisumi icarunaaca amíhai joomico misinimoro masatyefíhi nifaihuti mihisuutomo.

16 ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaacigaico Satanas guihuvari dieciochodino ficabava ticovovi isisihinigoco, jaguisifucovi iicanegui nacu misinaayujitirahi? nooboro.

17 Jilli Jesu unueneri, paryi diiboco íjheveumo nucufevueuhi. Jaarunaa saatoho miyaminaa imo imo icauhi, Jesu sihidi jeevanoco omooninoco aatyimeumoro.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadi fine jeevano Moocaani aivoji? ¿Jinejevi fine ooviciji?

19 Fine mostaza noovatabadi jeevano. Jaano tooico miyaminaafi abasuno ujusinoro guiraaho imohoti minifetehi. Jaahohaafenevi joomi agahafomo ihicunoco eetavehi.

Juurisutaguiivi* Ohoovicino.

(Mt 13.33)

20 Jaadi nuubo Jesu: ¿Jinejevi oovicijirahi fine Moocaani aivojico?

* 13:19 Levaduraguiivi Ohoovicino.

21 Fine juurisutaguijico gaigo itacufaño minooci, sano icano ohoovogoro ificuuno paryi iitacuco adichi, nooboro.

Ijene J#hai Aamiji.

(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo j#haivi afatyocuumijevi j#bogooboro feehicauhi.

23 Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivoj#bo, ¿naa m#dimoro taajaji? nooboro.

Jaanegui nuubo:

24 Miguiino jaamo ijene j#hai aamij#riro† mijicafetehi. Jaanegui am#haico neehi: Sihidi miyam#naa imegueji ijicafotonoco. Jaarumo jicafetejitihi.

25 Iija abajaabo aga#iivooboro iguhugaco afabaacunobuuna am#hai jahisi mihicamo, mocoovaji: Aivoj#bo, m#haico faayici, noomoro. Jaarunaa diibo am#haico iimusuji: ¿M#joho am#hai? Am#haico uujoho gaajatih, nooboro.

26 Jaanegui am#hai miticovaji diiboco monoomo: #ima m#hai mamachuhicauhi, mahaduhicauhi icano tolli#ro #joho muucuumijefaño d#beguehicaui, noomoro.

27 Jaarunaa am#haico neej#bo: Am#haico nuucuui, am#haico uujoho gaajatih uuditi buhigovi miminifoto am#hai iimit#noco momoonifino miyam#naa.

28 Jaamo tahigo mataacasimoro am#hai igai#ooco mohojisuji. Abraham, Isaac, Jacob, paryi Moocaani iimaam#naa icamo Moocaani aivojifaño icamoco maaty#memere am#haico diitoti buhigovi aga#cuumo mihicajimo.

29 Jaanaa tolli#ro fahigovati miyam#naa saaji Moocaani aivojifaño acas#vomoro imachuqi.

30 Jaasumi miyam#naa jisumi guinov# iicarumoti tusumi saatoho sihidi ejeevamoti minifeteji. Jaanoti jisumi sihid# jeevano iicarumoti saatoho tusumi guinov# minifeteji, nooboro.‡

Jesu Jerusale Cuumihallivi Taahi.

(Mt 23.37-39)

31 Jaafucu fariseomi asaamoro Jesuco nuuhi: Jinooti sihi fuucu Herode imeguehi ico agaicaaunoco, noomoro.

32 Jaanegui Jesu iimusuhi: Mofoo, jaamoro toonaa-muhuco monoo: Jaachiji, civohogo icano imitino ij#mico buhi gavaracuji, iguihuvamoco buheesuji icano. Jaabo civohogo seseved# imiveji.

† 13:24 Griego ijiri: aajashuno guhuga, noono. ‡ 13:30 Griego ijiri noono: jisumi dojicuv# iicarumoti tusumi saatoho imegavi minifeteji. Jaanoti jisumi imegavi iicarumoti saatoho tusumi dojicuv# minifeteji.

33 Jaaruubo ofoohigo feeji jaachijji, bu cívohogo, bu sesevedí icano. Millítí bu Moocaani iimaamínaafi Jerusaletí buhígoví guijevejirahi.

34 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amíhai Moocaani iimaamínaaco magaisiraicífíhi, tollíro Moocaani amíhaijaago jíbogomínaaco agalluumoco guisibaneri mahaamífíhicahi. Jaanotí uujoho imeguehicahi fahíijívaro tuucuumi seemeque tajaagoví iigaiyícinoco oono catava iseemeque íjjecuguiino ificuunícíbadí. Jaarunoco amíhai mihimeguehicatíhi.

35 Eneecau bu magaaja amíhai íjano jihovonodí fiivetejí. Jino amíhaico neehí: Uco siino mahatyímecuujítíhi jari johonono uco: Imicani Aivojúbó momofeenedí asaabo, meneejífucu agasetínohachuta, nooboro.

14

Jesu Icídíhallíví Nífairíhu Agahafuuboco Buheesuuhí.

1 Safoono jaguisisumí Jesu fariseomí aivojúbó íjafaño fuuhí ímachuquí. Jaaboco saatoho fariseomí ífínícíhicauhí.

2 Jaanaa Jesu ímega ícídíhallíví nífairíhu agahafuuneri íguíhuvaubo ícauhí.

3 Jaaneguí Jesu fariseomí, Moise tájíba jíbogomínaa ícamoco dílluuhí: ¿Fíne jaguisisumí mubuheesujirahí íguíhuvaaboco, nacu mubuheesujítirahí? nooboro.

4 Jaarunaa díito íimusúutíhi. Jaaneguí íguíhuvauboco ícúbóro buheesuuhí. Jaabóro díiboco agalluubóro

5 ífariseomíco nuuhí: ¿Cajaatyó fíne amíhahítí amíhai jóo ífapaajefaño aacotooboco míhícíjítirahí jaguísfucu íicaneguí-íha? nooboro.

6 Jaarunoco míllí íimusúutímo.

Taabava Jíbaimojaago Ucuuhuvamo.

7 Jaanaa Jesu ífínícínaaca ucuuhuvaumo asaumo ímiyamañejevíro casícamaahícauhí.

Jaaneguí Jesu oovícífeenedí díitoco faguuhí:

8 Saafí íco taabava jíbaimojaago ucuuhivasumí ímiyamañoví casívedíno, fíne gasejiruubo sífí díjanaaníci íicaabo.

9 Jaaneguí amísíco ucuuhuvaabo asaabóro íco neejirahí: Jahígoví díica tomañoví jaaní ícasívequí, nooboro. Jaaneguí íjoho unucufèvebere díito allíbaví feejirahí.

10 Tollí ícatíno, íco ucuuhivasumí ofoobo allíbaví casívo. Jaachíjji fañojaoobo asaabóro íco neejí: Tañahabo, jahí ímiyagahallíví casívoto, nooboro. Jíllítí jari ímiyaamo amachumofeenerí díicají, nooboro.

11 Jaabadi uujoho mityahi onoo bo guinov i ficucafeteji. Jaanoti miyaabo icaruubo mityahi onooti bo miyaaboti ficucafeteji, nooboro.

12 Jaadi bu fañoojaoboco nuubo: Jibaimofaño machutaaco edetavusumi digataavominaacoro, dinahabomico, diyotoco, difitino iica inihibamivamoco icano cuuhuvadino, tolliro bu diito ico coovajirahi. Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco dicituujirahi.

13 Tolle icatino; jibaimoco edetavusumi idaaufimoco, ifino imitimehejeque, igotimehejeque, aatymetimehejeque icamocoro cuhuva.

14 Jaadi jari imo imo diicaji ico diito jaadujitirahi. Jaaruno jaadaco gaayiciji ufucu jari iimifimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jibaimovi Ohoovicino.

15 Jilli Jesu unuunoco saafi igicinumañoti Jesuco nuuhi: Imicani icajiibo Moocaani aivojifaño machutaaco amachuubo, nooboro.

16 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi machuta jibaimoco. Jaaboro tajibauhi sihidi miyaminaaco icuuhuvaqui.

17 Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojiminaafico galluubo, ucuuhuvaumoco ijibeguetequi: Masaacu paryi fanooro icacuui mamachuqui, nooboro.

18 Jaarunaa famooro ticovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachiihiro jinijeque naajejehi. Jaanoco meeciteji. Jaanegui ico neehi: Feejitih, nooboro.

19 Jaanoti bu saafi nuuhi: Jaachiihiro fahusecimo bueymico naajejehi. Jaamoco nisuteji. Jaanegui ico neehi: Feejitih, nooboro.

20 Jaanoti bu saafi nuuhi: Jaachiihiro atyabaco icijehi. Jaanegui ico neehi: Feejitih, nooboro.

21 Jaanegui ijeecivominaafi uhuumiuboro ihaivojiboco jibogovauhi paryicino. Jaaneri ihaivojibo isifiratuuboro, ijeecivominaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jihaiñeri. Jaaboro siva idaaufimoco, ifino iimitimehejeque, igotimehejeque, aatymetimehejeque icano, nooboro.

22 Jaanobuunati ijeecivominaafi nuuhi: Aivojibo, onobadi moonicuui. Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro.

23 Jaanegui ihaivojibo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhigueeje jihaiñofaño icamehejeque dicitoo taaja igahafequi.

24 Miyanotiro amihaico neehi: Iticoni ucuuhubarumo tamachutaati ajashuno itivejitih, nooboro.

Cristo Dojicuti Ofoomo Jilli Icaji.

²⁵ Jaanaa Jesu dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaanegui dojicuviro diitojaa ñimeveuboro nuuhi:

²⁶ Saafi tadyojicuti asaanoco iimogoobo caanico, seejico, mogaico, iseemeque, inahabomico, inagomico, bu ifi icarunoco icano ñiñhevetiño tadyojicuti saajitih.

²⁷ Tolliro tamomohalliti ifiico iguijenisunoco iimogotiño tadyojicuti saajitih.

²⁸ ¿Nacu amñihaiti saafi torrehacico eetavonoco iimogoobo iticoni tohaci ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ñfetejidino iicaruva eetavejiruubo.

²⁹ Jaanoti ihmahacinocoro iticoniño inihibami achahaneguiha ijeevesuruva tohacijeque aatyimeme diiboco dejecujirahi:

³⁰ Diibo jino ticonihinirahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinitih, noomoro.

³¹ Jaabadiro saafi aivojño sijiinijeo aivojñboma omoonicasijisumi imiyaminaa diez mildimoma iicaabo. ¿Nacu fine veinte mildimoma diibojaa asaaboco guinonijirahi?

³² Jaarunaa diiboco sahigotiro iguiinonijirunoco agaa-jaaboro tehesibaacaro diibojaa jñbogoco galluujiiruubo iimitocasiqui.

³³ Jaabadí cajaanihacho amñihaiti paryi iinoco ejeevesutiño tadyojicuti saajitih.

Imuhu Imo Afatyusumi.

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Imuhu imih. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿milli bu siino imitejiruno?

³⁵ Jilli magaññtacuuih jijnijeguiha imitino, bu abonoguiha imitino icano. Amñhai nohojima mihicamo muguubu, nooboro.

15*Oveja Imitanovi Ohoovicino.*

(Mt 18.10-14)

¹ Jaanaaca paryi impuesto jaadusuminaa, paryi imitiminaa icamo saahicauhi diiboco iguubuniciqui.

² Jaanoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo diibediti imitino neehicauhi: Jaani iimitimehejequere agaayicñbora diitoma machuubo, noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco jilli oovicuih:

⁴ ¿Nacu mijoho fine amñhaiti ciendino ovejamima iicaabo saafi diitoti imitaruva noventa y nuevedimoco

sihigo iimimañovi ificuhiniboro feejitirahi iguiinotoobo aatyimetinohachuta?

⁵ Jaaboco aatyimeebere imo imo ijjebahallivi ficuunicihi.

⁶ Jaabo ijajaago agaseebere inahabomico, ifitinominaaco icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja imitahiniboco atyimecuuhi, nooboro.

⁷ Amihaico neehi: Tobadiro niquejefaño iicamo aivo imo imo icanicihi saafi iimitibo iimitico ejeevesuuboro iicasumi. Jaanoti noventa y nuevedimo iimitima achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanogui diito janaanivivi imo imo iicano saafi iimitico ejeevesucusumi.

Nihibajevi Imitajevi Ohoovicino.

⁸ ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecijeva inihibami iicanoti saje imitaruva cuugahuco inigoro guiijaagoro, iminogayi guinejitirahi aatyimetinohachuta?

⁹ Jaajeque aatyimecuudi inagomi, ifitinominaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyimecuuhi tañihibaje imitahinijeque, noogoro.

¹⁰ Amihaico neehi: Tolliro Moocaani toomominaa sihidi imo imo icanicihi, saafi iimitibo iimitico ejeevesusumi, nooboro.

Inihibamico Sicamañovi Agañififibovi Ohoovicino.

¹¹ Tolliro bu Jesu nuuhi: Saafi miimisiici iseemene misima icauhi.

¹² Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daaci dinehejeti ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanogui caani diitisima inehejeque diitisima dugaacuuhi.

¹³ Jaanobuunati iguihoobo inehejeque anaajeuboro inihibamico allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijinijevi fuuhi. Jahigo paryi inihibamico iimitinovi gañiubo.

¹⁴ Jaanaaca diibo inihibamico agañicuunobuunati toojinijevi sihidi ajeba icauhi. Jaaneri diibo ticovauhi sihidi ajebari iicaabo.

¹⁵ Jaanoma iicaabo dudicamaajeque guinutuubo toojinijeominaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimico tuumusuuhi.

¹⁶ Jaabo ifaafaimi machuta imitinoti imachuqui moonihicaurahi. Jaarunaa mihaiñooba diiboco toonoti acihicautihi.

¹⁷ Jaanoti esafutuubo: Guihirubi ijafaño sihidi idudicamaajeminaa machuta sihidi atyuuvonicinaaca, uujoho jimañovi ajebari nacatehi.

18 Dojicuviro uumiji guhirubi iijajaago. Jaaboro diiboco neeji: Guihi, Moocaanihalivi, dihalivi icano imitino moonihicahi.

19 Jaanegui uujoho iimitimaño diseemenebadi icacuutih. Jilli didudicamaajeebebadiro uco deesicinicu, nooboro

20 dojicuviro uumicuubo caani iijajaago.

Jaaboco tehesinotiro caani aatyimeuboro idaasuvuui. Jaaboro diibojaago ijinafatyuboro diiboco ihibicituuboro niniciubo.

21 Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanihalivi, dihalivi icano imitino moonihi. Uujoho iimitimaño uco diseemenebadi icacuutih, nooboro.

22 Jaarunaa caani nuuhi ijeecivominaaco: Goovano iimichehuco mihicimoro diiboco mijihacu. Jaamoro usegaviicuti ihusefa mificu, tihapaajeti diiboco mijihacu icano.

23 Jaamoro niivigai icavaaboco mihicimoro magaicaau, muduumoro jibaimoco meheetavequi.

24 Jaani taseemene uchuumucuubo siino ubuheetejirubadi iicaneguiiha, imitahiniboco siino mahatyimeneguiiha, nooboro jibaimoco eetavuumo.

25 Jaanaaca ihamiyaabo sihi ifaguifaño icauhi. Jaabo jaaha asaubo guubuui agaaseme amasivanoco.

26 Jaanegui saafiiti icojiminaafico ocoovauboro dilluubo: ¿Milli iicano oono? nooboro.

27 Jaanegui iimusubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui dicaani iniivigai icavaaboco gaicaausuhi milli icatibo imino agaseneguiiha, nooboro.

28 Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidi isifiratuuboro jaaha fuuguutibo. Jaanegui caani asaaboro diiboco noovauhi jaaha isaaqui.

29 Jaaboro caanico nuubo: Hiro gaajahi sihidi ficabano ima dudicamaaihicahi diijico gañitibo. Jaaruuboco safooba diniivimiti saafiigayiba daacitathi, tagataavominaama jibaimoobaco eheetavejirunaaca.

30 Jaanoti jaani daachi dinhibamico iimitino gaigoomima agañiboro agasebedi naha diniivigai icavaaboco gaicaauhi, nooboro.

31 Jaanegui caani nuuhi: Bessa, ijoho fahijivaro uuma diicanicahi. Jaamaño paryi tañejeje diino.

32 Jaanoti imino jisumi jibaimoco meheetavomoro imo imo mihicano, dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadi iicaneguiiha, imitahiniboco mahatyimeneguiiha, nooboro.

16

Iija Toomominaafi Iimitibovi Ohoovicino.

1 Jaadi tolliro Jesu nuuhi ijibogominaaco: Icaubo saafi sihidi nihibamima iicaubo, guubuui iija toomominaafi diibo nehejeque sicamañovi agañihicaunoco.

2 Jaanegui ihaivojibo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Milli iicanoco iditi guubuhi? nooboro didudicamaajeti paryi uco dibogo. Jisu tadyudicamaajeminaafiti diicacuujitih, nooboro.

3 Jaanegui iija toomominaafi esamaahicauhi: ¿Milli fine icaji jisumi tahaivojibo tadyudicamaajeti uco agañidi? Sefatihii jinijeque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco nihibamico idillunoco.

4 Jaaruubo gaajacuui jilli saatohoco aamusunoti diito uco iijafaño tadyudicamaajema achahasumi agaayicjinoco, nooboro

5 coovaubo saafiri paryi saatoho ihaivojiboco edebeumoco. Jaaboro saafico dilluubo: ¿Minoodino ijoho tahaivojiboco debehi? nooboro.

6 Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendino illuva tyigabaje diribanoco, nooboro. Jaanegui iija toomominaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casivoobo bohonoti deetavo cincuentadino oono aameti, nooboro.

7 Jaabadiro sifico dilluubo: ¿Jana minoodino ijoho tahaivojiboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendino ticovo tiyiva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaameti deetavo ochentadino ticovo tiyivaro, nooboro.

8 Jaanoco ihaivojibo agaajaciudi nuuhi: Taaja toomominaafi gaajaabo aivono ifuuruubo, sitaama imino iicaqui omooninoco. Jinijeo miyaminaa gaajahi jinijeonehejeque, miyaavogominaa janaanici.

9 Jaanegui amahaico neehi: Jino iimitino jinijeonehejeri gataavominaati mihici jinijeoneheje ifinidi amahaico diito ufucu niquejefaño ifinjitino iijanofaño igaayiciqui.

10 Miidirunoma imino omoonibo, tolliro iguiraanoma imino moonihii. Jaanoti ajashurunoma imitino omoonibo, iguiraanoma tolliro imitino moonihii.

11 Jaamaño jino iimitino jinijeonehejeri imitino momoonimoco, ¿mijoho bu amahaico imiyaanehejeque acijirahi?

12 Jaanoti sitaano icarunoco imitino momoonihicamoco, ¿mijoho bu amahaico acijirahi amahaiñotiro iicaqui?

13 Chahaabo jeecivominaafi miimisiici aivojitisico ejeeivoobo, saafico ijihegueebere, saaficoro gaijijiruubo. Saafima imino iicaaboro saafiditi imitino esamaajiruubo. Jaabadiro Moocaani, bu nihibami icanoco sano mejeecivejitirahi, nooboro.

14 Jaanoco fariseomi nihibamima imoyiiciminaa iicamaño jilli unuunoco paryi uguubuumoro Jesuco dejecuumo.

15 Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amihai miyaminaa imefeenevi iminobadi mihicahi. Jaarunaa Moocaani amihai jeebico gaajahi; miyaminaa sihidi jeevahibadi eesicininoco Moocaani jihaguehi.

Moise Tajiba, Moocaani Aivoji Icano.

16 Siicijeti Moise tajiba, Moocaani iimaaminaa icano icahicauhi, Jua ifiivutinohachuta. Toonotiro iimi Moocaani aivoji iiji jibogocafetehi. Jaamofeenedi famooro sefacinahi ijicafetequi.

17 Tihino niqueje, bu jinije icano ifinino. Jaano janaanici jeevano tajibati sasitugayi afatyejiruno.

Jesu Jibeguehi Gaigooco Ejeevesunoditi.

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyaminaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco icibo iimitinoco eetavehi. Jaabadiro ejeevesucinigoco icibo iimitinoco eetavehi.

Sihidi Nihibamima Icaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidi inihibamima iicaubo. Jaabo iminoono gaachehunofaño jicamaaihicauhi ovosinoono. Jaaboro fafucuvaaciviro jibaimoco sihidi ovosinoono. Jaanaa tolliro icaubo saafi

20 idaasuubo sihidi icinisinoma icaabo baavi gicinihicaubo inihibamima iicaabo guhugavi.

21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inihibamima iicaabo machuta usuuvineri. Jaaboco jicumasaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi.

22 Jaanofeene iguijeveubomajeque ciiumo. Jaaboco Moocaani toomaminaa satyuuhi icojivi. Jaanaa tolliro bu inihibamima iicaubo guijeveuhi. Jaaboco ciiumo.

23 Jaabo inihibamima iicaubo idaasuno icahicauhi iguijeveme iicafihigo. Jaabo tahigoti caamoco emeciubo atymeuhi Abrahamco Lazaro iicojiri icaaboma.

24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco didaasugo. Jaaboro Lazaroco tajiba ofooboro ihusegai nijequeque nifaihufaño amatyusuuboro tañejeba nijequeque isicusuvaqui. Jino cijigaifaño sihidi idaasuno icahi, nooboro.

25 Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jinijehalliri idiicahinisumi imino diicahinahi. Jaanoti Lazaro idaasuno icauhi. Jaaruubo jisumi juuga jacusucinahi. Jaanoti ijoho idaasuno diicahi.

26 Jaanomaryo bu amiihai miihaiti sicaisitu oonaagonovi mihicahi. Jaamaño juugati tahi efeejirumo. ¿Milli bu feejirahi tahigototo? ¿Milli bu juugavi fatyejirahi? nooboro.

27 Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jaaneguiha taca Guihi Abraham, ico neehi: Jaabo Lazaroco galluui guhirubi iijajaago,

28 ofooboro sahusedimo tañahabomico ijibeguetequi. Jaanoti juuga jino idaasumañovi tolliro saadimo, nooboro.

29 Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatiniuhaamene, Moocaani iimaaminaa acaatiniuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro.

30 Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jiihi, guihi Abraham, jaarunaa saatoho iguijevecuumoti diitoco ijibogoturuba iimitico jeevesujirumo, nooboro.

31 Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaaminaa icamoco uguubutihachijji, tolliro bu saatoho iguijevecuumoti ifuuruva guubujitirumo, nooboro.

17

Iimitinofaño Agañisujiruno Niihicu.

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jaadi Jesu nuuhi ijibogominaaco: Icamo iimitino, miyaminaaco imitinofaño agañisuno. Jaarunaa idaasucani icajibo sitaaco imitinofaño agañisuubo.

2 Imijiruno diiboco guisibatyigabari icodaaheti muduujenimoro muuaifaño magañino. Jaano janaanici idaasuno icajiruubo seemeneque imitinofaño agañisuubo.

3 Mehesicini amiihai nahabo amiihaico iimitino omoonihachijji diiboco miiiba. Jaabo iimitico ejeevesuhachijji diiboma mihimibachucasi.

4 Safucuro sahuse juugahuseti mifooci icano iimitino omooniboro, bu tonoodifovaro dijaa asaaboro siino tolli icacuujithi onohachijji, imino diiboma mihimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

5 Jaanegui iminisuminaa Aivojibo Jesuco nuuhi: Miihaico daamusu janaanici mimiyaaveguequi, noomoro.

6 Jaanegui Aivojibo Jesu diitoco nuuhi: Amiihai miyaavogo mostaza noovata toogaidino iicahachijji jiho sicomor onohoco meneejirahi: Jinooti gaijuuvoho muuaifeenevi dulleevete munuuruva, amiihaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecivominaafi Omoonifino.

7 Amiihaiti cajaanihacho ijeevivominaafima iicaruba ududicamaaihicaabo faguifañoti agasebeque: ¿Nacu saacu, casivoobo, machucu, meneejirahi?

⁸ Cha, tolli icatino. Fine meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojiboco deecivo machuqui, aduqui icano. Jaadi jari ijoho machuji, daaduji icano, meneejirahi.

⁹ ¿Nacu dijeecivominaafico atajibanoco eetavonohallivi graciaco daacijirahi? Tolli icatino.

¹⁰ Tolliro amihai Moocaani atajibanoco mihimivucuudi monoo: Jilli mihai mihifono jeecivominaa jilli atajibanocoro meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecidimoco Foojohoma Iicamoco.

¹¹ Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiniije, Galilea jiniije icanofeenedi.

¹² Jaabo toojiniijeocuumi saacuumivi ifutuubojaago saaumo fahuseeci gaifimi foojohoma iicaumo. Jaarumo diiboti tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo:

¹³ Jesu jibogominaafi, mihaico didaasugo, noomoro.

¹⁴ Jaamoco Jesu aatyimeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemico mihifusuto, nooboro.

Jaanegui ufuumoti jihaiivi ifoojoho buuhi.

¹⁵ Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojicuviro uumiubo Moocaanico imooboro sefano.

¹⁶ Jaaboro Jesuguiino ememuivuuboro jiniijehallivi javuvuubo graciaco ihaciqui. Jaabou Samaria jiniijeoobo.

¹⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecidimo mubuheetihii? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedimo?

¹⁸ ¿Jaani idiboro siicumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro.

¹⁹ Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño buheetecuui, nooboro.

Milli Fine Moocaani Aivoji Gaseji.

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Jaanaa fariseomi Jesuco dilluui: ¿Cusumi Moocaani aivoji gaseji? noomoro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivoji agasene siinoco mahatyimenicinobadi jeevatino.

²¹ Juu icacuuno, jahi icacuuno noorajitino, Moocaani aivoji amihafeeneri icacuui, nooboro.

²² Ijibogominaaco nuubo: Ufucu amihai mihimegueji mahatyimeneque Miyaminaafibadi Ifiivuubo fucuti. Jaarumo mahatyimejitihi.

²³ Jaasumi amihaiico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahi icacuuno, noomoro. Diito dojicuti mefeedito.

²⁴ Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino jilli jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodi saanaagojete siinaagojevi anamebanicibadi.

25 Jaaruubo iticoni sihidi idaasuno icaji, jisumiomiyaminaa uco jiiheveji icano.

26 Miïro johono Noe iicausumi iicaubadi icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino imega.

27 Miïro miyaminaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo, iseemeque tajenihicaumo icano. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuuhi. Jaanaaca sihidi niija aaiguuneri paryi saatoho guijeveuhi.

28 Jaabadiro bu Lot onoobo iicausumi icauno machuhicaumo, aduhicaumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano.

29 Jaanaaca Lot Sodoma cuumiti ufuunobuunati niquejefaño ai fuuno ciijigaima guisibano ijigauno. Jaaneri paryi tuucuumi miyaminaa guijeveuhi.

30 Tollireji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ajafeveedi.

31 Tusumi saatoho iijahalliri mihicahachijii miniitomoro iijafañoti amiihai nehejeque mihicitedino. Jaanoti saatoho buhigo mihicahachijii amiihai iijajaago muhumidino.

32 Lot taabati mehesafoto.

33 Miïro ifico idaasuno omooninoti ataajasugoobo ifico mitasuji. Jaanoti ifico Moocanijaagodi imitasuubo ifico taajasuji.

34 Amiihaico nehi: Tufucu miitooci saabafaño cigaji. Jaamisiti saafi imiyaavogotii bo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji.

35 Bu miimifeeci gaigoomife sano garyiihañiji. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicago icicafeteji diigoco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaaveguehicago jeevesucafeteji.

36 Bu miimisiici buhigo icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji. Jaanoti saafi jeevesucafeteji, nooboro.*

37 Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojii bo, conoovi fine tolli icajino? noomoro.

Jaanogui diibo nuuhi: Tuucita icahigo añaimi igaivefihii, nooboro. Jaabadi niino jaadusufucusumi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

18

Iimitino Fagominaafivi Ohoovicino.

1 Jesu oovicuhi Moocanima ihiimaamo quehecuno iicaqui.

* 17:36 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

² Diitoco nuubo: Saacuumivi icaubo saafi fagominaafi Moocaanico ñihicuguutibo. Tolliro mihaiñoobaco gajihicautibo.

³ Jaacuumivi tolliro fibaijigo icauhi. Jaago saicino diibojaa feehicauhi iminaafima imitino iicahicaunoco diigoma iimibachuqui.

⁴ Saicino diibo diigo unuurunoco: Jii, neehicautibo. Jaanofeene esafutuuboro nuubo: Moocaanico ñihicugotih, mihaiñoobaco gajitih icanó.

⁵ Jaarunaa jaamo fibaijigo asaagoro gañuhusuno uco moonihicahi. Jaanegui diigohalliti icaji siino saicino saacuutigo iicaqui tajeebico uco niji niji moonidigo, nooboro.

⁶ Jaanoco Aivojibo Jesu nuuhi: Jilli nuubo iimitino fagominaafi.

⁷ ¿Nacu jaabadi Moocaani icimo diibovi idaasuvomo fucuhachuta, cuujehachuta icanó idilluruva diitohalliti Moocaani icajitiruubo? ¿Nacu fine diitoco tuumusujiruubo?

⁸ Amihaico neehi: Tuumusutibo diitoco goovano amusu-jiruubo ¿Nacu fine uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo siino jinijevi asaadi fine miyaavogoco atyimeji? nooboro.

Fariseomioobo, Impuesto Jaadusuminaafi Icanovi Ohoovicino.

⁹ Saatoho: Mihai aivo miyaamo, noomoro sitaaco itisuhicaunoma iicaubo jilli ohooviciuboro nuubo:

¹⁰ Safoono miimisici gaifimisi templojafaño fuuhi Moocaanima iimaaqui. Saafiu fariseomioobo. Jaanoti saafi impuesto jaadusuminaafi.

¹¹ Jaanaaca ifariseomioobo julleeciniboro Moocaanima ihiimaaubo jilli neehicauhi: Moocaani ico imehi saatoho iicabadi uujoho nanivaminaafi icatih, sitaaco imitino moonitatih, gaigoomima icatatih, jaani impuesto jaadusuminaafibadi icatih,

¹² sajaguisivi mifocci machutibo icafih, uujoho paryi agaananoti fahuseeciti sano ico acifih, nuuruubo, nooboro.

¹³ Jaanoti jilli impuesto jaadusuminaafi tehesino icahicauhi caamo niquejejaagoco meecitibo, jilli icidit covoco aamihicaubo nooboro: Moocaani uujoho imitiminaafi uco didaasugo, nooboro.

¹⁴ Jaanoti amihaico neehi: Jaani impuesto jaadusuminaafi iijajaa fuuhi ijeebii imicuubo. Jaanoti fariseomiooboco Moocaani gaayicitih. Jilli iicamaño: Uujoho sihidi jeevahi, onono guinovi ficucafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevahi, onootiboco sihidi jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Tolliro bu seemegayimico Jesujaa sivahicaumo diitoco idudiciqui. Jaanoco ijibogominaa aatyimeumoro isivaumoco ibahicaumo.

¹⁶ Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedino, meneejirahana. Diitobadi icamedi Moocaani aivoji icahi.

¹⁷ Miyanotiro amiihaico neehi: Moocaani aivojico seemene icabadi agaayicitiibo, tahi ufucu feejitih, nooboro.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Jaanaa saafi aivojibo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo Jibogominaafi, imilli fine mooniji ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: imilliti: Jaabo uco iimiibo, neehi? Idiboro saafiro iimiibo Moocaani.

²⁰ imacu gaajahi Moocaani tajibaco? Sifigoti taabavadino, guijenidino, nanivadino, sitaaditi sicamañoooco dibeguedino, diicaani, diiseeji icamisico gaiji, nooboro.

²¹ Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tolli moonifih, nooboro.

²² Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihimega; Foobo dinehejeque paryi naajete. Jaaboro inihibamico idaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro.

²³ Jilli diiboco unuuneri sihidi idaasuvuubo sihidi inihibamima iicaumaño.

²⁴ Diibo idasuvuunoco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Aivo jeedi tihino sihidi inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono.

²⁵ Tihijitiruno camello januuu ojiri afatyono. Jaanoti sihidijeevano sihidi inihibamima iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono.

²⁶ Jaanoco uguubuumo nuuhi: imaanegui cajaanoty fine taajaanirahi? noomoro.

²⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaminaadi itihino Moocaanidi tihitihi, nooboro.

²⁸ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo miihai paryi monehejeque mejeevesumoro ima mihiguehi, nooboro.

²⁹ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanoti amiihaico neehi: Cajaanoty-oacho iijaco, caanimico, inahabomico, mogaico, iseemeque icano

³⁰ Moocaani aivojiguinodi ejeevesumo jiijehallivi janaanici gaayiciji. Tolliro ufucu niquejefaño ifinijitino fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguivejejinoco J#baguehi.

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jaadi Jesu fahuseeci siino miimisiici icano icamoco ij#bogominaaco ijeevadi ocoovauboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeeci paryi Moocaani iimaaminaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti acaatin#unobadi iicaqui.

³² Jaaboco uco sihigo miyaminaaco acijimo. Jaamoro uco dejecujimo imitinono onoomoro j#rebamaajimo,

³³ ahaamimoro, guijenijimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanobuunati guivefeenetu siino buheeteji, nooboro.

³⁴ Jaarunoco diito ajashuno gaajautihi jinejete unuunoco diitedi toovono iicauma#o.

Jesu Jerico Cuumiri Icaubo Aaty#met#boco Buheesuhi.

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jaanaa Jesu Jerico cuumiti fiiticuunaa saafi aaty#met#bo j#hainiri giciniuhi nihibamico idilluubo.

³⁶ Jaanaa sihidi miyaminaa ofoomoco uguubuuboro dilluubo: ¿Milli icano? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi, noomoro.

³⁸ Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco didaasugo! nooboro.

³⁹ Jaarunaa imegavi ufuumo diiboco #bauhi illi#vequi, noomoro. Jaarunaa janaaniviro coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu ujulleveuboro taj#bauhi diiboco ihicitequi. Jaanegui #c#euboco Jesu nuuhi:

⁴¹ ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aaty#meut#bo nuuhi: Aivoj#bo, aaty#meneque imeguehi, nooboro.

⁴² Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡jii, daaty#me! Imiyaavogoma#o buheesucafeteji, nooboro.

⁴³ Jaasumiro diibo aty#meuhi. Jaaboro Jesu dojicuti fuubo Moocanico imooboro. Jaanoco aaty#meumo paryi miyaminaa Moocanico imehicauhi.

19

Zaqueo.

¹ Jaadi Jesu Jerico cuumifeenedi fuuhi.

² Jaacuumifa#o icaubo Zaqueo onoobo impuesto jaadusuminaa aivoj#bo.

³ Jaabo Zaqueo Jesuco imuguuhi aaty#meneque. Jaaruubo aty#mehicautihi baareebegayi iicama#o, sihidi miyaminaa iicauneri icano.

⁴ Jaanoma iicaubo imegavi ijinafatyuuboro imoho sicomor onoohori caamo fuubo Jesu afatyujino fiitino iicauheri toohoti diiboco ihatyimequi.

⁵ Jaanaa Jesu toonodi afatyuubo caamoco emeeciuboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano tahigoti niito jaachiiji diijafaño ifeteji, nooboro.

⁶ Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayiciubo.

⁷ Jaanoco paryi aatyimeumoro imitino neehicaumo: Imitiminaafi iijafaño Jesu ifeteji, noomoro.

⁸ Jaanegui Zaqueo ujulleveuboro Jesuco nuuhi: Meeci Aivojibo, tañhejete feenedi #daasufimoco aciji. Jaanoti saatehediti abañiboro ananihacahachiiji, igueenemehejedino ticovovi janaanici aciji, nooboro.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavi jaachiiji taajasu gasehi jaani tolliro Abraham iyaachi iicamaño.

¹⁰ Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitahinimoco iguiinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecidino Nihibajenevi Ohoovicino.

¹¹ Jaamo miyaminaa Jesu jilli onoonoco guubunichicaumo. Jaanegui jilli ooviciubo Jerusaleti ifiitacuuneguiha. Jaanaa diito esamaahicauhi: Fine jisumiro Moocaani aivoji gaseji, noomoro.

¹² Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadi obocifibo. Jaabo fuuhi tehesino siijiinijevi tahi diiboco aivojiboti ificuudi dojicuviro ihuumiqui, aivojiboti iicaqui.

¹³ Jaabo ifuucuqui fahuseecidimoco ijeevivominaaco coovaubo. Jaaboro diitoco aciubo nihibajene sihidijaaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naajeteque meheetavo jino nihibamiri ofoobo agasenehachuta, nooboro.

¹⁴ Jaaruuboco ijiinije miyaminaa j#heguehicauhi. Jaamoro diibo dojicuti saatohoma j#bogoco galluumo: Mihimogotihidiibo mohaivojiboti iicanoco, noomoro.

¹⁵ Jaarunaaca diiboco aivojiboti ficuumo. Jaadi diibo sino ijiinijevi uumiubo. Jaadi cuuhuvaubo ijeevivominaaco nihibamico aaciumoco minoodino agaanacuunoco igaajaqui.

¹⁶ Jaanegui iticonoobo asaaboro diiboco nuuhi: Aivojibo, dinihibami fahuseecidino janaanici gaanacuui, nooboro.

¹⁷ Jaanegui ihaivojibo diiboco nuuhi: Aivo imino, #joho aivo iimino jeevivominaafi ajashurunohallivi imino omoonimaño ico fahuseeci cuumivahallivi aivojiboti ficuji, nooboro.

¹⁸ Jaanaa saafi asaaboro nuuhi: Aivojibo, dinihibami sahusedino janaanici gaanahi, nooboro.

19 Jaaboco tolliro iimusuubo: Ijoho sahuse cuumivahallivi aivojiboti diicaji, nooboro.

20 Jaanaa sifi asaaboro nuuhi: Aivojibo, jino dinihibami filluchehufano ificuhinino;

21 Ico ñihicuguehi sihidi edeevaneguiha. Jaabo ijoho ificutimañoti diicahi abasutirumañoti inoovataco diicahi, nooboro.

22 Jaanegui ihaivojibo diiboco nuuhi: Imitino jeeivominaafi dihiimaatiro ico mooniji, iro gaajacuui uujoho sihidi ejeevaaboro ificutimañoti icinoco abasutimañoti onoovasunoco.

23 Jaanegui, ¿collihi jana tañihibamico bancojafano ficuhinitihii uujoho uhuumiibo tañihibami agaananoco fanooro agaayicijirunaaca? nooboro.

24 Iicojiri iicaumoco nuubo: Diibediti inihibamico mudumitiici. Jaamoro fahuseecidinoma iicaaboco mahaci, nooboro.

25 Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivojibo, diiboma fahuseecidino icacuuno, noomoro.

26 Jaarunaaca ihaivojibo diitoco nuuhi: Amihaico neehi: Iicanoma iicaaboco siino janaanici aciji. Jaanoti iinoma achahaaboti paryi iicarunogayico dumitiiciji.

27 Jaanoti uujoho aivojiboti iicanoco iimeguehinitimo taminaaco juuga misivamoro tahimefeenevi magaisiraici, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifano Jicafetehi.

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jilli unuunobuunati Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago.

29 Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminoti fiiticuunaaca tolliro Olivohono iicagaji fiitino iicacuudi miimisiici ijibogominaatisiti agalluuboro nuuhi:

30 Mofoo joono ifiiticuumijaago. Jaamisi tuucuumivi mihifotomisi mahatyimeji burrogay duujeciniboco miñhaiñooba diiberi igotiboco. Jaaboco misinaayumisiro misiva.

31 Amisico cajaatyohacho: ¿Collihi momoonihi? onohachijii, monoo: Mohaivojibo eneeneguiha, noomisiro.

32 Jaanegui diitisi ufuumisi atyimeteuhi paryi Jesu unubadi.

33 Jaamisi iburrogayico siniumisico abajato nuuhi: ¿Collihi moburroco misinihi? noomoro.

34 Jaanegui diitisi nuuhi: Mohaivojibo eneeneguiha, noomisiro.

35 Jaadi diiboco Jesujaago asatyuudi igaachehunoco iburrohallivi ificumoro Jesuco diibohallivi casihacuumo.

36 Jesu diiberi ofoobo imega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo jiihaifaño.

37 Jaabo Olivohono iicagajiri guiino niituunaaca, paryiicino miyaavogominaa diibo dojicuti ufuumo ticovauhi sefano onoomo Moocaanico iimomo sihidi ejeevanoco aatyimeunoma iicamo

38 neehicaumo: ¡Imicani Aivojiiho, Mohaivojiiho memeri asaabo! ¡Niquejefaño sajeebii! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.

39 Jaanegui saatofo fariseomi diitofaño iicaumo nuuhi: Jiihogominaafi, didojicuti asaamoco diiba, noomoro.

40 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihaico neehi diito illiiivuruva guisibano coovadiinamaaijirahi, nooboro.

41 Jaabo Jerusale ifiticuunoco aatyimeuboro tuucuumi-hallivi taubo:

42 Iijoho jaachiiji difucuvi ico sajeebiiico aacijirunoco gaajaruva sajeebii diicajirahi. Jaaruno iidi otoovomaño daatyimetihii.

43 Safucu iidi idaasufucu gaseji diminaa dihallidi emecuvejifucu dihallidi emecuvomoro fahigovati ico mooniji,

44 ico jiiinjehallivi agañiiimoro dimiyaminaaco gaisiraicijimo. Jaamoro sababa dihallivi guisibaco jeevesujitimo, Moocaani ico abaavafucuco agaajacitimaño, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jaaboro Jesu templojafaño ufuuboro ticovaubo toojafaño anaajemeque isivi agañiiubo.

46 Jaaboro diitoco nuubo: Caatiniihaamefaño jilli noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noono. Jaarujaco amiihai nanivaminaa iijatiro miminiyuhi, nooboro.

47 Jaabo Jesu fafucuvaaciviro miyaminaaco templojafaño jiihogooboro icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, tuucuumi aivojito icamo diiboco iguijeniqui ituma ifehicauhi.

48 Jaarumo toonohalliti omoonijirunoco atyimehicautimo paryi miyaminaa diibo onoonoco uguubunicimo iicaumaño.

20

Jesu Mitya Iiji.

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Safoono Jesu templojafaño icaubo miyaminaaco taaja-subogoco iijihogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, quillahuto icamo.

2 Jaamoro diiboco dilluumo: Miihaico diibogo, ¿miiijoho iijiti jilli moonihii; miiijoho ico eneenguiiha? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tolliro am#haico dilluji, uco mihiimusu:

⁴ ¿Nacu, m#joho Juaco taj#bauhi miyaminaaco initiqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

⁵ Jaarunaa diito sanomiro noocasihicauhi: ¿Milli fine me-neeji? Moocaani taj#bari munuuruva du: ¿Coll#hi jaanoco mimiyaavogot#hi? m#haico neejiruubo.

⁶ Jaanoti miyaminaa taj#bari munuuruva, m#haico paryi miyaminaa guisibaneri gaicaaujirahi, miyanotiro Jua Moocaanifa#odi ihiimaahicaunoco imiyaavogomoro.

⁷ Jaamoro nuumo: Magaajat#hi. ¿M#johohacho fine Juaco miyaminaaco initijinoco taj#bauhi? noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: J#i, tolliro am#haico uujoho neejit#hi m#joho taj#bari omooninoco, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jaadi Jesu miyaminaama ihiimauboro jilli oovic#uhi: Saafi miyaminaafi baacuco sihidi basuuhi. Jaaboro dudicamaajeminaaco toonoco utuumusuuboro. Si#i tehesino fuubo tahi gueenene iicaqui.

¹⁰ Jaano ibaacu onoovacuudi iicojim#naafico galluubo di-itojaago ima#oonoti diibojaago diito igalluuqui. Jaaruuboco diito ahaamihicaumoro bot#boco doj#ucuviro diibojaa gallu-umo.

¹¹ Jaanegui toono abajaabo sifiico galluuhi. Jaaboco tolliro #dicuno, unuumoro aam#umo. Jaamoro bot#boco doj#ucuviro galluumo.

¹² Jaanegui siino bu sifiiti galluubo. Jaaruuboco itih#vasuumoro buh#govi ga##umo.

¹³ Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Milli fine mooniji? Agaij#bo taseemeneque galluuji. Jaaboco aaty#memere fine boc#guejimo, nooboro.

¹⁴ Jaaboco aaty#meumoro noocasiumo: Jaani duhu imi toonoco agaay#icijiibo. Masi# miguijen#qui. Jaadi jari m#hai toono abajatoti mihicaji, noomoro.

¹⁵ Jaamoro toma#oti sih#govi asatyumoro diiboco gui-jen#umo, nooboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Jaamoco milli fine tofagui abajaabo diitoco fine mooniji?

¹⁶ Asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuumoro toonoco sidudicamaajeminaaco acijiibo, nooboro.

Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tolli moonidino! noomoro.

¹⁷ Jaanegui diitoco Jesu emeeciuboro nuuhi: ¿Nacu, milli eneejiruno jino Caat#nihaamefa#o icahi? Jilli du noono:

Guiisiri iijanoco eetavonicimo imiguiisibaco ithisuumoro gañhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobacco dojicuviro icihi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo, noono Caatinihaamefaño.

18 Jaabahallivi aacotomo gafaryunamaaji ididaaheje. Jaanoti cajaanohallivi toba aacotohachiji diitoco quicheyicijiiba, nooboro. Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omoonijinoco.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo gaayicujirahi diitoti onoobo siinovi ohooviciboro enehicaunoco agaajaumoro. Jaarumo miyaminaati iguiuhi.

20 Jaamoro saatohoti galluumo iimimobadi asaamoro diibo siibadi onoonoco uguubuumoro diiboco asatyomoro aivojibo usefaño ihacitequi.

21 Toonegui diito diiboco jilli dilluui: Jibogominaafi, mihai magaaajahi ijoho miyaanoco imino onooboro, miyaanoco idibeguehicanoco; paryi miyaminaaco sabadiro edeesiciniboro Moocaani jihaiti imino dibeguehi.

22 Mihaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadujitih? noomoro.

23 Jaarunaa diito diibohallivi imitino ihiimaanoco agaajacuboro diitoco nuuhi: ¿Collihico uco mabañihico?

24 Eneecata uco saje nihibajeti mihifusu. ¿Nacu mijoho ime jana jino, jino imomo acaatinicinino icano?

Jaanegui diito nuuhi: Aivojibo Cesarno, noomoro.

25 Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro.

26 Jaamaño diiboco inisuurumo iciutimo milli miyaminaafeenevi unuutimaño. Jaamoro sihidi jabafituumo diitoco tolli iimusuuneri. Jaamoro lliivi icacuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluuno.

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Jaanobuunati saatoho saduceomi iguijevecuumo siino buheetejitihico onoonicimo Jesujaago asaamoro diiboco nuumo:

28 Jibogominaafi, Moise mihaidi caatinuui: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti iiguijevehachiji, inahabo ifibaijigoco ciboro diigoma iseemevaqui inahaboco ibuunaniqui, nooboro.

29 Safoono icaumo sahuse juugahuseti miimisiici icamo saafi seemere. Jaamoti ihamiyaabo iticoni taabavauhi. Jaaruboguijeveuhi seemevaticiboro.

³⁰ Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco iciuhi. Jaaruubo tolliro seemevatiiboro guijeveuhi.

³¹ Jaanegui jaano allivioobo diigoco iciurahi. Jaabadiro famooro diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevatimoro paryi guijeveumo.

³² Jaanobuunati bu tolliro diigo guijeveuhi.

³³ Jaamoti buheetefucu, ¿cajaanii taabaji fine? Famoro diigoco ataabavacuumoti, noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinjehallivi miyaminaa taabavacasihi.

³⁵ Jaanoti ufucu ubuheetemere siijiinjevi Moocaani eneeneri iimihusemaño ifotomo tahi taabavajitahi, iseemeque tajenijitimo icano.

³⁶ Siino tahigo iguijevecuujitimaño Moocaani toominaabadiro icacuujimo siino ubuheetecumaño Moocaani seemerucuui icamo.

³⁷ Moise tolliro mihaico gaajasuhi iguijevecu-umo ubuheetejinoco Caatinahaamefaño imohogayi ijigahicaumañovi. Jaamañovi noono: Aivojibo Moocaani Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojibo.

³⁸ Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojibo icatino ubuheeme Aivojibo. Jaabo Moocaanidi paryi diito buheeme, nooboro.

³⁹ Jaanegui saatocho caatiniminaati diiboco nuumo: Imino neehi, jibogominaafi,

⁴⁰ noomoro siino diiboco dillucutum.

¿Mijoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi?

⁴² Miïro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi: Mohaivojibo Moocaani Tahaivojibo Cristoco nuuhi:

Tamiyanaagonovi casivo,

⁴³ diminaaco ditihaguiino uujoho ificuunohachuta, nuubo.

⁴⁴ ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojibo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatiniminaaditi Neehi.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Jaanaaca famoro miyaminaa guubuniciunaaca Jesu ijibogominaaco nuuhi:

⁴⁶ Mehesicini, caatiniminaati caamovonoono gaachehunoma ifgonoco iimoyicifimoti. Bu tolliro imoyicifimo naajetehasinovi diitoco iminoco sinagogajafaño ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaafimo machujafaño iimimañejequere juvicamaafimo.

47 Tolliro fibaijito iijanoco udumit#icifiimo. Jaamo #furumo guenene Moocanima iimaafimo utuvuusumo sitaaco iba#iqui. Jaamo guiraajino ciijigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

21

Fibaijigo AACINO.

(Mr 12.41-44)

1 Jaanaa Jesu templojafaño atyimeuhi sihidi inihibamima iicameheje Moocanico aacimo ificufinofaño ificuhicaunoco.

2 Jaabo atyimeuhi tolliro idaasuno fibaijigo mijeegay#cico ificuuunoco.

3 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyantiro am#haico neehi: Jaamo idaasuno fibaijigo paryi famoova janaanici acihi.

4 Jaanoti paryi diito, diitedi sihidi aatyuvucuunoti acihi. Jaanoti diigo ihidaasuti iicanoco paryi acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finisucafeteji, Neehi.

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Jaanaa saatoho templojati iimaahicauhi iminoono guisibano eheetavocininoti, tolliro fa#oojaco Moocanico ejeecivomo iminoono iimibachuhicaunoti icano. Jaanegui Jesu nuuhi:

6 Ufucu icajino paryi jino am#hai mih#ifinicinoco ifinisujino, sababa guisiba siibahallivi covovacafetejitino, nooboro.

Ifinijino J#bogo.

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Jaanegui diiboco dilluumo: J#bogominaafi, #cusumi fine tolli icajino? #milliti fine magaaajaji toono iticovacuunoco? noomoro.

8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini, am#haico sita ba#idino, guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuuhi, noomoro. Jaarumo dojicuti mefeedinoco.

9 Jaamo minaati, sanomiromo omoonicasinoti icano muguubusumi mihiguetejirahana; iticoni jilli icajino. Jaaruno ifinicuujino icatino,

10 nooboro cuhubacafutuubo ihimaaubo: Siijiinijeoto, siijiinijeotoma moonicasiji. Siijiinijeo aivoji, siijiinije aivojima moonicasiji.

11 Jaasumi sihidi sefano jiinije maryibaji, ajeba icaji, sihidi fahigovavi guihuvano icaji, niquejefaño #hicunoonoco mahatyimeji sihidi jeevanoonoco.

12 Jaano jilli iicajino imega iticoni am#haico agaayicimoro idaasuno moonijimo am#haico satyejimo sinagogajanofaño

imitino imooniqui amiihaico icivojaanimoro aivojito imegavi satyejimo tamomohalliti.

¹³ Jaamo imefeenevi tamomoco mijibegueji.

¹⁴ Jaanegui jilli momooni, imegaviro: ¿Milli fine iimusuji? noomoro mehesamaaidino.

¹⁵ Tusumi jari amiihaico uujoho gaaja iimaaco aciji. Jaaneri amiihai minaa amiihai iijico jenaaujithi amiihaico guinonijitimo.

¹⁶ Jaarunaa amiihaico, amiihai caanimi, amiihai nahabomi, amiihai yoto, amiihai gataavominaa icamo amiihaico aivojitojaago satyeji. Jaamoco amiihaiti saatohoco gaisiraicisujimo.

¹⁷ Paryi jiinijeminaa amiihaico jiiheveji tamomohalliti.

¹⁸ Jaarumo milli mihicajithi.

¹⁹ Tolli icarunofa quehecuno mihicahachiiji ifinijitino fiivoma mihicaji.

²⁰ Jerusale cuumihallidi minaa emecucininoco mahatyme cuudi magaa jacu tuucuumi ifinicuujinoco.

²¹ Jaasumi Judea jiinijeri mihicamo ifagajinojaa magaa. Jaanoti Jerusale cuumiri mihicamo tuucuumiti buhigovi mofoo. Jaanoti tuucuumiti buhigovi mihicamo tuucuumijaa masaadino,

²² Caatinihaamefaño idaasujino onoobadi tusumi icajino idaasufucuno.

²³ Idaasucani icajimo tusumi gaigoomi oovato iicamo, mifañotiosejema iicamo icano jiinijehallivi sihidi idaasu iicajimaño jiinije miyaminaaco ñihicuno ahaamijineri.

²⁴ Jaanoti saatoho amocasifaño guijeveji. Jaanoti saatohoco fahigova jiinijenevi icivojaanimoro satyejimo, tolliro Jerusale cuumico siijiinije miyaminaa jiinijehallidi quicu quicu icaji diitoco Moocaani ejeevesunohachutahiica.

Jesu Miyaminaafibadi Ifivuubo Siino Asajino.

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jaadi niquejeguiinodi jiiibogo icaji cuujeo nihibavi, fucuo nihibavi, meecirivi icano; jiinijehallivi paryi jiinijeminaaco ihesamaaje mitaji sihidi igotocinijimo muuai ñihicuno ojineri, ityuuca ñihicuno ojineri icano.

²⁶ Jaamo miyaminaa jiinijehallivi iicajinoco eesamaaimoro iñihicuri choomocinijimo, niquejeomitya icaruno maryibaji.

²⁷ Jaadi jari mahatymeji uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo aimuufaifeenedi mityama, aivojima icano asaanoco.

²⁸ Jineheje jilli iicacuudi caamoco memeeicu mataajasucafutucuujineguiiha,

²⁹ nooboro jilli oovicuubo: Memeeeci higuerahoco tolliro paryi imohonoco;

³⁰bohono ahaamevanoco mahatyimesumi, amiihairyo magajafihi ficaba ifiiticunoco.

³¹Jaabadiro jino onoonoco mahatyimecuudi magajacu Moocaani aivoji ifiiticunoco.

³²Miyanotiro amiihaico neehi: Paryi jino iicanoco tusum-ioto aatyimeme guiyevejitihiica,

³³niqueje, jiiinije icano finijirahi. Jaanoti taaji sicamañovi fatyejitihii.

³⁴Jaanegui mehesicini, iimitinofeenedi amiihai jeebii kuhufetedino, guirihicavono jiiinije busumije imoyiici icano guinodi tufucu amiihaivi mehesicinitinaaca gasedino,

³⁵amiihaihallivi tacuraba gaajaciratino aacotonicibadi. Jilli tufucu gaseji fahigova jiiinijehalliri iicamohallivi.

³⁶Jaanegui mihimibaicinicu. Jaamoro fahiiivaroro Moocaanima mihiimaa, paryi jino iicajinoti mataajaji. Jaamo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imefeenevi mihifeteji, nooboro.

³⁷Jaabo Jesu cuuje templojafaño jiiibeguehicaubo. Jaanoti mihiiijicuudi Olivohono iicagajijaago ofooboro tahii icahicaubo.

³⁸Jaanaa miyaminaa fucugayiro templojafaño gasehicauhi diiboco iguubuniciqui.

22

Jesuco Iguijeniqui Omoonino.

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹Jaanaaca ijicutama achahano maahunoco amachufino Pascua jiiibaimo fiiticuunaaca,

²sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo moonihicauhi: ¿Milliti fine magaiicaauji? noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyaminaaco iguihicauhi.

³Jaanaa Satanas jicafutuuhi Juda Iscariote jeebiiifaño Jesu minisuminaa fahuseeci motihaiti miimisiici icamoobofaño.

⁴Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito icamojaago ufuuboro diitoma iimaatuubo Jesuco diitoco ihaciqui.

⁵Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nihibamico aciguumo.

⁶Jaanegui: Jii, unuuboro ticovaubo iguiinuubo, ¿milli fine diiboco diitoco aciji, miyaminaa chahanaaca? nooboro.

Aivojiiibo Niinoono Amachuuno.

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jiiibaimo icacuuhi Pascua ovejaco agaicaaujifucu.

⁸Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamisico: Pascua machutaaco mohime mihimibachuto, nooboro.

9 Jaanegui diitisi dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi mihimibachunoco? noomisiro.

10 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivi mihifotoodi saafico mahatyimeji iciñuuri nifaihuco asatyoooboco. Jaabo dojicuti mofoo ijafaño.

11 Jaamisiro toojao aivojiboco monoo: Mohaivojibo jilli neehi: ¿Comecufañi tajibogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomisiro.

12 Jaadi amisico ifusujibo iguiramecu, caamovohi iicamecu, imibachucinicumecuco. Jaamecufañi meheetavo mamachuqui, nooboro.

13 Jaanegui ufuumisi paryi Jesu unuubadi icanoco aatyimeumisiro toonovi Pascua machutaaco eetavuuhi.

14 Jaanaa amachucuujidi Jesu iminisuminaama casivuuhi imachuqui.

15 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amihaima Pascua machutaaco amachunoco iguijevecuujino imega.

16 Amihaico neehi: Siino Pascua jibaimo machuco machucuujitih. Jari siino Moocaani aivojifañi meheetavoodi,

17 nooboro ihadutahilluco agaayiciuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi nuubo: Jinooco mihicimoro mihifocasi

18 amihaico neehi: Jisumitiro siino aducujitih baacufaihuco Moocaani aivoji agasetinohachuta, nooboro.

19 Jaadi imaahuco agaayiciuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro diitoco aciubo jilli nooboro: Jino tafi amihaihallivi aacifafetejino jilli momooni. Jaamo uco jaba- jeevetimo mihicahi, nooboro.

20 Jaanaa amachuunobuunati tolliro ihadutahilluco agaayiciuboro nuuhi: Jihillu bohono iiji iicajinoco tatyjeheri eetavono tatyijoho amihaihallivi agañicafotono.*

21 Jaarunaa jino amihaiti uco aacijiibo igaicaauqui tajojiri icahi.

22 Jaarunaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uuditit unucubadi feehi. Jaarunaa idaasucani iicajiibo uco aaciibo, nooboro.

23 Jaanegui ticovaumo idillucasiumo: ¿Cajaani fine aacijiibo? noomoro.

¿Cajaaniji Fine Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa ijibogominaa noocasihicauhi: ¿Cajaaniji mihaiti imiyaabo? noomoro.

* 22:20 Sahaamefaño samañoviro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutimo.

25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicumijeoto judiomi iicatimo aivojito idaasugotimo sefano taj#ban#cihi. Jaamo diito aivojitoco imihusefiimo, noonicimo.

26 Jaanoti am#hai tolli mihicajitih. Jaanoti siibadiro am#hai mihicaji, am#haifa#noti imiyaaboti iicaqui jilli saatoho jeecivom#naafiti miminifeteji. Jaabadiro ataj#baabo jeecivom#naafiti minifeteji.

27 ¿Nacu, mi#joho imiyaabo, acas#vooboro amachufiibo, nacu ejeecivefiibo? ¿Eti acas#vefiibo? Jaarunaa uujoho am#haifeeneri icahi jeecivom#naafibadi.

28 Am#hai uuma mihicafih uco in#sunehejefa#odi.

29 Jaanegui uujoho am#haico aivojico aciji uco guhirubi aacihinibadi.

30 Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahigo tahaivojifa#o. Jaamoro aivoj#bo icagafa#o macas#vomoro mataj#bahi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicumii#ci icanohallivi, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jaaboro nuubo Aivoj#bo: Simon, Simon, mehesicini jino Satanas am#haico idillunoco siinoco aga#unicibadi idaasuno am#haico igafu#cuqui.

32 Jaarunofa#o uujoho Moocanima dihallivi iimaahi dimiyaavogo #iti finitino iicaqui. Jaabo #joho siino imiyaavogodi dinahabom#ico quehecutusu, nooboro.

33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivoj#bo imibaicin#cuuhi #ima civojafa#o feequi, #ma guijevequi icano, nooboro.

34 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ico neehi: Jisumiro catava ojiti#baacaro mifocci, safo icano uco tuunamaaiji; uco gaajaruubo, nooboro.

Idaasuno Iicajino.

35 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Am#haico dureecuma, nihibamima, lleegucuma, tihai#paajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova am#haidi cuujivaachuuhi? nooboro.

Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.

36 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoti jisumi tolli icatino dureecuma, nihibami lleegucuma icano mihicaabo masaty. Jaanoti aamigama machahaabo am#hai caamoojaco manaa#jemere aamigati mihici.

37 Am#haico neehi: Uuti Caatin#haamefa#o jilli onoono icaji: Iimit#mofeenev# ficucafetejiibo, onoono, pary# uuditi onoono tolli icaji, nooboro.

38 Jaanegui diito nuuhi: Aivoj#bo, miigaacima mihicahi, noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Toonovirucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovi Jesu Moocaanima Iimaahi.

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tolliro meeci Heb 5.7-8)

39 Jaadi Jesu tonoti fuuhi Olivohono iicagajjaago iicanicibadi. Jaaboma ijibogominaa fuuhi.

40 Jaamo tomañovi ifutuudi diitoco nuubo: Moocaanima mihiimaa, iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

41 Jaadi Jesu diitoti sihigovi fuuhi guisibaco maganicaruno-hachuta. Jaaboro memuvuubo Moocaanima ihiimaaqui.

42 Jilli nooboro: Guihi, idiimogohachijji jino idaasuno iicajinoti uco taajasu.† Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ijijoho idiimogobadiro icano, nooboro.

43 Jaanaaca diibojaago Moocaani toomominaafi niquejefañoti saauhi diiboco isefatusuqui.‡

44 Jaabo sihidiro idaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jinijehallivi aquetehicauhi tijjoho ocooyinobadi.

45 Jaabo Moocaanima ihiimaaunoti agañiivuboro ijibogominaajaago fuuhi. Jaamo ihidaasuri cigacuumoco atyimeteubo.

46 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collihi micigahi? Magañiivomoro Moocaanima mihiimaa iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Jesu ihiimaaunaacaro sihidi miyaminaa gaseuhi. Jaamoco siiguubo Juda onoobo Jesu jibogominaati fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitivuuhi diiboco ininiciqui.

48 Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tolli ininiciiboro Miyaminaafibadi Ifiivuboco daacih? nooboro.

49 Jaabo Jesuma iicaumo tolli iicanoco aatyimeumoro Jesuco dilluuhi: ¿Aivojibo, aamiganeri diitoco momooniji? noomoro.

50 Jaamoti saafi sacerdotemi jeecivominaafico omoonubo buiyaacuuhi imiyanaago nijimehuco.

51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenicu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeecivominaafi nijimehuco ududcicuneri buheesuubo.

52 Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito, quil-lahuto icamo igaiyiciqui asaamoco nuubo: Taticovodi amihai masaahi aamiganoma, cudaahenema icano nani-vaminaafico mihicanicibadi.

† 22:42 Griego ijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono. ‡ 22:43 Sahaamefaño toversiculonoco ficuutimo.

53 Am#haifeeneri fahii#varo templojafaño icahicarahi. Jaaruuboco uco magaay#ihicat#hi. Jaarunaa jisumi am#hai imitiminaa tolli momoonin#ichi jino icivono mityaguino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaay#icumoro satyuumo sacerdotemi aivoj#ibo iijajaago. Jaabo doj#icuti Pedro tehesinoti #finic#iboro feehicauhi.

55 Jaamoro ihaivoj#ibo iija goohasifeenevi c#ijigaico ee-basuumoro cas#icamaaiumo. Jaamofeenevi tolliro Pedro cas#vuuhi.

56 Jaaboco jeecivominaago c#ijigaijinivi g#icin#iboco guenene ih#finic#ugoro nuuhi: Jaani tolliro diiboma iicahicaabo, noogoro.

57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajat#hi, nooboro.

58 Jaanobuunati tolliro saafi diiboco aaty#imeuboro diiboco nuuhi: #joho tolliro diitoobo, nooboro.

Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icat#hi, nooboro.

59 Jaadi sano nihiba oovobuunati saafi diiboco jenaauhi jilli nooboro: Jaani miyaano diiboma iicahicahin#bo Galileaoo bo iicamaño, nooboro.

60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajat#hi #joho toono onoonoco, nooboro.

Jaasumiro Pedro ihiimaaunaaca catava oj#uhi.

61 Jaanegui Aivoj#ibo Jesu Pedrojaagovi iminifutuuboro diiboco meeciubo. Jaaneri Pedro esafutuuhi Aivoj#ibo Jesu diiboco: Jaachii#i catava oj#it#naacaro mifooci, safo icano uco tuunamaaiji, nooboro unuunoco.

62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihid#i aivono taauhi.

Jesuco Edejecuno.

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecuumoro aamiuhi.

64 Ihaall#inoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihimeque gabacuhicauhi: Gaajaci. #Naa m#joho ico aamihi? noomoro

65 fama#ovaje diiboco #bahicaumo.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Jaanaa eseseveudi igavuumo judiomi quillahuto, sacerdotemi aivoj#ito, caatiniminaa icamo. Jaamoro Jesuco satyuumo fagominaa imegavi. Jaamoro Jesuco dilluumo:

67 M#haico dino, #naa miya #joho Cristo? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amihaico j̄hi, nuuruva nacu mimiyaaveguejitirahi?

⁶⁸ ¿Jaanoti amihaico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimeguejitirahi, uco misinaayujitirahi icano?§

⁶⁹ Jisumitiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ḡciniji Moocaani imityaabo miyanaagonovi, nooboro.

⁷⁰ Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿ijoho Moocaani Seemene? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: J̄hi, amihai monoobadi, nooboro.

⁷¹ Jaanegui diito nuuhi: ¿Collihi bu sita onoonoco mihimeguejirahi? Mihairyo muguubucuuhi ijiri onoonoco, noomoro.

23

Jesu Pilato Imega.

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Jaamo famooro agāiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato imegavi.

² Jaamoro ticovaumo diibohallivi ihiimaamo: Jaanico mihai mahatyimehi, muucuumico ñaaisuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuestoco majaadudino uujoho Aivoj̄bo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.

³ Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava ijoho judiom̄i Aivoj̄bo? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: J̄hi, ijoho toono onoobadi, nooboro.

⁴ Jaanegui sacerdotemi aivoj̄to, miyaminaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanivi iimitinoco aivo atyimetih̄i, nooboro.

⁵ Jaarunaa diito janaanici nuuhi: Paryi Judea j̄inije miyaminaaco ñaaisuhicaabo ij̄begueri Galileavi iticonihin̄bo, juu icacuuhi, noomoro.

Jesu Herode Imega.*

⁶ Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaoobo? nooboro.

⁷ Jaanegui diiboco: J̄hi, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivoj̄bo Herodejaago tusumi Jerusale cuumivi agaseuboj̄aago.

⁸ Jaabo Herode Jesuco aatyimeuboro imo imo minifutuuhi s̄icijetiro Jesuditi ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyimeneque sihid̄i ejeevanoco Jesu omooninoco ihatyimequi.

⁹ Jaaboro Jesuco sihid̄i dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutih̄i.

§ 22:68 Sahaamefaño: uco misinaayujitirahi, onoooco ficuutimo. * 23:5 Herode Antipa onooob. Meeci Lc 3.1

10 Tolliro tomañeri icaumo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo diiboco iguijenisuqui mityano iimaahicauhi.

11 Jaanegui Herode ihamocasiminaama diiboco: Jilli mihifoobo, noomoro imitino moonumo. Jaamoro diiboco edejecumo aivojibo gaachehubadi iimichehufañõ jihacuumo. Jaaboco dojicuviro Herode Pilatojaago galluahi. Jaasumiti jari Herode Pilatoma imitocasiuhi.

12 Jaanoti iticoni jiihevecasihicaumisi.

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

13 Jaanegui sacerdotemi aivojito, tuucuumi aivojito, miyaminaa icamoco Pilato igaiyiciuhi.

14 Jaaboro diitoco nuuhi: Amihai jaanico tajaa misivahinihi: Miyaminaaco ñaaisuubo, noomoro. Jaaboco imino dillucuurahi amihai imefeenevi. Amihairyo magaaajuuhi diibediti: Imitibo, noomoro monoonoco aatyimetinoco.

15 Jaabadiro bu Herode iimitinobaaco aatyimetibo siino tajaa sivasuuhi magaaaja milliti bu miguijenijirahi.

16 Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

17 Jaabo Pilato jibaimosumi saafi civojaminaafiti sinaayuu-jirahi miyaminaaco imono iicasuqui.†

18 Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijeni! ¡Barrabacoro sinaayu! noomoro.

19 Jaabo Barrabaco civojaanumo tuucuumi miyaminaaco aivojithallivi añaaisuuneguiiha, tolliro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano.

20 Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyaminaama iimaauruubo.

21 Jaarunaa diito janaanici sefano nuumo: ¡imohobujehallivi tetecu! ¡Tetecu! noomoro.

22 Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitinoco moonibo? Diibovi atyimetihi iimitinoco toonohalliti agaicaaujirunoco. Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Imohobujehallivi itetecuqui diito sacerdotemi aivojito icamo sihidi ocoovadiinamaañõ diito iiji diibohallivi fatyuumo.

24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadi imooniqui.

25 Jaaboro sinaayusuubo civojaminaafico diito idilluuboco añaaisuunoti, agaicaaunoti icano civojaanuboco. Jaaboro Jesuco diito usefañõ jeevesuubo diito iimuguubadi imooniqui.

† 23:17 Sahaamefañõ toversiculoco ficuutimo.

*Jesuco Ete-tecuuno.**(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)*

²⁶ Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo Simon onoo bo buhigoti asauboco agaayiciumoro iguijeve imohobujeque iibisuumo Jesu dojicuti isatyequi.

²⁷ Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaamofenedi sihidi gaigoomi taamoro gaibacasimoro feehicauhi diibo idaasuri.

²⁸ Jaamoco Jesu emeeciuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomi, uuri mataajirahana. Amihaihalliviro mataa, amihai seemehallivi icano

²⁹ ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibami, eseemevatatino jeebino, iisutino mifañoono icano, meneejifucu.

³⁰ Jaasumi miyaminaa ticovaji onoomo: Ifagajino mohallivi daacoto, ifabaino mohallivi fabaavo, noomoro.

³¹ Jaamo imihuseemeque jilli omoonino idaasurahi. Jaarunofaño fine imitinoco eheetavomoco janaanici idaasuno mooniji, nooboro‡

³² Jaamo bu, tolliro satyuumo miimisiici nanivaminaatisico Jesuma sano igaicaauqui.

³³ Jaamo ifutuuhi nigai paajebai onoomañovi. Jaamoro tomañovi Jesuco tetecuumo. Tolliro nanivaminaatisico imiyanaagonovi saafi, inaninaagonovi saafi icano tetecuumo.

³⁴ Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallivi jino omoonino jaadabadi iicanoco ficuudino, jilli gaajatimo omoonimaño, nooboro.

Jaanaaca amocasiminaa Jesu gaachehuhallivi suerteque eetavuumo: ¿Naa miijoho iciji? onoomaño. Jaadi ifocasiumo.

³⁵ Jaanaa miyaminaa diiboco ihaivojitoma ihifinimoro dejecuhicauhi: Sitaaco taajasuubo; Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani icuubo iicahachiji, noomoro.

³⁶ Tolliro amocasiminaa edejecumoro diibovi ifitivomoro idicuno vinoco diiboco isuurahi.

³⁷ Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano ijoho judiomi Aivojibo idiicahachiji, iro difico taajasu, noomoro.

³⁸ Jaabo nigaihallivi ficuumo acaatinumoro § JAANI JUDIOMI AIVOJIBO, onoonoco.

³⁹ Jaanaa saafi nanivaminaafi saanaagonovi etetecuciniubo Jesuco ihahicauhi: Miyaano ijoho Cristo

‡ 23:31 Griego ijiri: imoho buheeruhoco jilli omoonino. Jaanegui fine millijiru uchuumucuuho, noono. § 23:38 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: griego ijiri, latin ijiri, hebreo ijiri icano, onoonoco.

idiicahachiiji #ro difiico taajasu, tolliro bu misico taajasu, nooboro.

⁴⁰ Jaarunaa saafi diiboco #bauhi: ¿Aivo #joho Moocanico #ihicugot#hi, tobadiro ico omooninoco gaajat#bo?

⁴¹ Misico naha jino miyaanohalliti jilli moonimo, miyaano imitino momooniuno jaadaco mihichihi. Jaanoti diibo aivo imitino moonitiruubo, nooboro.

⁴² Jaadi Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojivi idi#fotoodi uco de-safoto, nooboro.

⁴³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaachiijiro #joho uuma diicaji imima#novi Moocanico imiyaavogomo ofooma#novi, nooboro.

Jesu Igujeveuno.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Jaanaaca gadi#iba mihicacuui. Jaarunaa paryi jiniije civono minifutuui; jaano jari imohonohalliti nihiba icaaberi seseeteui.

⁴⁵ Jaano icivutuusumi nihiba jabaavuuhi. Jaanaaca temploja ofoboociniuchehu gaachehubaryu tyigaba feenedi gallivuuhi.

⁴⁶ Jaanaaca Jesu gaihivuuhi: Guihi, dihusefa#no tagaijaco gaayici, nooboro chuumucuubo.

⁴⁷ Jaanoco romanomi amocasiminaa aivoj#bo tonehejeque aatyimeuboro Moocanico imuubo: Miyaano jahi jaani imihuseebe, nooboro.

⁴⁸ Jaanoco bu tolliro miyaminaa aatyimeumoro fuuhi icidigameehuco aamimoro, sihidi idaasuneguiiha.

⁴⁹ Jaanoti paryi Jesu gataavominaa, tolliro gaigoomi Galileati diibo dojicuti asaumo icamo icauhi tehesinoti tonehejeque ihifiniciumo.

Jesuco Iciuno.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitino iicatati#bo Jose Arimatea cuumioobo onoobo Judea jini#jeri iicacuumi. Jaabo judiomi fagominaatiobou.

⁵¹ Jaabo Jose Moocani aivoji asaaujinoco teemehicaubo. Jaama#no paryi fagominaa omoonunofa#no icauti#bo.

⁵² Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifiico dilluubo.

⁵³ Jaadi Jesu ifiico ihimohoti iniitusuuboro gaachehuri iimbocuboro ci#hoji guisigajifa#no eseediuhojifa#no ci#ubo bohoji mihai#nooba icirautihojifa#no.

⁵⁴ Jaano sifucuti jaguisi iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.

55 Jaanaaca Jesuma Galileati asaaumo ufuumoro Jesuco iciiunoco meecituuhi. Jaamo imino atyimeuhi diibo ifi aacaumañoco.

56 Jaamo iijanojaa ufuumoro facicifaihuno, bu facici dñibano icanoco iimibaivuumo.

Jaamoro jaguisifucu jaguisiuno Moise tajiiba onoobadi.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Jaanaa ajaguisiuno sifucuti gaigoomi cìvonotiro fuuhi Jesu ciihojijaago ifacicinoco iimibachuunoma*

2 Jaamo ifutuumo atyimeuhi toojico afabaacuuba iguiisiba sihigovi icacuubaco.

3 Jaamoro toojifaño ufuumo Aivojibo Jesu ifico atyimecuutíhi.

4 Jaaneri iigutumoro: ¿Milli momooniji? nooca-siumo. Jaamo atyimeuhi miimisiici gaifimisi diito cojivi julleecinimisico aricunoono gaachehunofaño jicucuucinimisico.

5 Jaamisiti iigutumoro guinovi jiinijehallivi javucamaaiumo. Jaamoco diitisi nuuhi: ¿Collíhi amíhai ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco miguiinehi?

6 Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari iicausumi amíhaico unuunoco:

7 Miyamínaafibadi Ifiivuubo acicafeteji imiti miyamínaa usefaño. Jaaboco imohovi tetecujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco, noomisiro.

8 Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco.

9 Jaamo iciihojijaagoti uhuumiumoro paryi toonoti jibogovauhi Jesu minisumínaaco fahuseeci motihaiti saafi idimoco, tolliro paryi saatohoco icano.

10 Jaanoco Jesu minisumínaaco jibuguumo Maria Magdalena onoogo, bu Juana, bu Maria Jacobo seeji, bu saafigueje icamo.

11 Jaarunoco Jesu minisumínaa: Jilli fine jeegavomo, noomoro miyaavuguutimo.

12 Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuuboro Jesu ciihojijaago. Jaaboro idijivuuboro toojifañoco emeeciubo atyimeuhi tochehuri iminiuchehu uufocori acaunoco. Jaaneri ajabafituuboro uumiubo dojicuviro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jiíhaijaago.

(Mr 16.12-13)

* 24:1 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamoma tolliro saatoho gaigoomi fuuhi, onoonoco.

13 Jaanaa tufucu diitoti miimiisiici fuuhi Emaus onoocuumi-
jaago; Jerusaleti once kilometrohachuta iicacuumijaago.

14 Jaamisi ufuumisi paryi tooneri iimaamisiro feehicauhi.

15 Jaamisiro ihiimaamisiro dillucasihicauhi. Jaanaaca dii-
boro Jesu diitisijaa asauboro diitisima fuuhi.

16 Jaaboco atyimecuurumisi gaajahicautihi Jesu iicanoco.

17 Jaanegui Jesu diitisico dilluuihi: ¿Jinejeque midillucasihic-
ahi jiihairi mofoomisi? ¿Collihi idaasuno mihicahi? nooboro.

18 Jaanegui diitisiti Cleofas onoobo iimusuuhi: Paryi
miyaminaa gaajahi Jerusalevi jisumiro iicahininoco. Jaanoti
iijoho idiiiboro tuucuumiri diicaruubo gaajatihi.

19 Jaanegui diitisico nuubo: ¿Nacu milli icahinino? nooboro.

Jaanegui diiboco nuumisi: Eti bu Jesu Nazareoboco
omoonihininoco; Jaabuu Moocaani iimaaminaafi,
paryi miyaminaa imefeenevi, bu Moocaani imefeenevi
ihiimaanoti, bu paryi omoonihicahininoti icano sihidi
ejeevahiniiboco.

20 Jaaboco sacerdotemi aivojito, mohaivojito icamo diiboco
agaayicihinimoro acihinihi: Imino diibo iguijevene, noomoro
tetcusuumo.

21 Jaanoti miihai meteemehicaurahi Israel jiiijeminaaco
itaajasuqui. Jaarunaa paryi tolli omooninobuunati jino mifu-
cuci, safucu icano mihicacuuihi.

22 Jaarunaaca miihaiti saatoho gaigoomi fucuro diibo
cihojico emeecieme miihaico igutusuhi,

23 toojifaño diibo ifico aatyimetineguiiha miihaico
jiiibogovahi Moocaani toomominaaco aatyimeme diitoco:
Jesu buheehi, onoonoco miihaico ijiibegueneri.

24 Jaaneguiiha miihaiti saatoho toojico emeecieme
gaigoomi onoobadi icanoco atyimehi. Jaarumo Jesuco
atyimetihi, noomisiro.

25 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¡Gaajaticanimisi, fine
amisi goovaticani mimiyaaveguehi Moocaani iimaaminaa
unuunoco!

26 ¿Nacu iticoni jinehejeri idaasuno icajitiruubo Cristo
ihaivojifaño efeejino imega? nooboro.

27 Ticoniubo paryi Caatinihaamefaño diibediti onoonehe-
jeque diitisico ijiibogoobo Moise aameneti iticoniubo paryi
Moocaani iimaaminaa aamenevi imivusuubo.

28 Jaamo tuucuumivi ifutucuuneguiiha Jesu sanoticovoro
fatuujirahi.

29 Jaarunaa diitisi diiboco fiitihicauhi: Misima jinooviro
fitafoto mihijicuuihi civucuuno, noomisiro.

Jaaneguiiha Jesu fitafutuuihi diitisima iicaqui.

30 Jaadi imachuqui diitisima acasivuuboro imaahuco agaayiciuboro toonohallivi Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro diitisico aciubo.

31 Jaasumi jari diitisico ihaallino imino faayacafutuuhi. Jaadi jari diiboco gaajaciumisi. Jaarunaa diitisi imefeenevi cuucahacho minifutuubo.

32 Jaanegui diitisi noocasiuhi: ¿Eti miyaano mojeebino imono icahicahinihi jiihairi masaasumi Caatinihaamefaño ononehejeque misico jiiibogooboro asaahicasumi? noomisiro.

33 Siino guenenene icatimisiro uumicumisi Jerusalejaago. Jaamisi atyimeuhi Jesu minisuminaa fahuseeci, siino saafi icamo saatoho igataavominaama igacinimoco.

34 Jaamo diitisico nuuhi: Miyaano Aivojiiibo siino buheete-cuui. Jaaboco Simon atyimecuuhi, noomoro.

35 Jaanegui diitisi diitoco jiiibuguuhi jiihaivi diitisima iicaunoco, diitisima maahunoco iquisicuhinisumi diiboco agaajacihininoco icano.

Jesu Ijiiibogominaavi Jafeveuhi.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

36 Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevi ujulleveuboro diitoco dilluui: Sajeebii mihica, nooboro.

37 Jaaneri sihidi iigutumoro esamaaiuhi: Fine ijico mahatyimehi, noomoro.

38 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collihi mihiguetehi? ¿Collihi uco amiihai jeebiiifañoti mimiyaavogotih?

39 Eneecau tahusenegue, tatyihaiñooco icano memeeeci, uujoho diiboro. Uco mududicimoro, memeeeci; iji ihuucuma, ibacima icano chahahi jino uujoho iicaaboco mahatyimebadi, nooboro

40 diitoco ihusene, itihaiño icanoco ifusuubo.

41 Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafituumoro imiyaavuguutimoco Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.

42 Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico aciumo†

43 Jaanoco agaayiciuboro diito imefeenevi duubo.

44 Jaaboro diitoco nuubo: Jilli iicajinoco amiihaima iicausumi amiihaico nuuhi: Uuditi Moise aamefaño, Moocaani iimaaminaa aamenefaño, Salmo aamefaño icano onono icaji, nuuhi.

45 Jaaboro diitoco Caatinihaamefaño onoonoco gaajasuubo.

† 24:42 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: iimihu gaami icanoco, onoonoco.

⁴⁶ Jaaboro diitoco nuubo: Jilli noonoro caatinicinino, Cristo guijeveji. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji-
ibo.

⁴⁷ Jaabo momofeenedi fahigova jiiniye miyaminaaco mijibegueji Jerusaleti miticonimo amihai eedeehimitihifico mejeevesucu amihai imitico ibuusuqui.

⁴⁸ Jaamo amihai maatyimemere jinooco mijibeguejimo.

⁴⁹ Jaamo magaaja, uujoho amihaihallivi galluuji Guihirubi unuunoco. Jaanegui jiiuumiti buhigovi mefeedino niquejefañoti mitya asaanoco magaayicitinohachuta, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.

(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

⁵⁰ Jaaboro Jesu diitoco tuucuumiti sihigovi satyuubo Betania cuumi fiitino. Jaaboro diitohallivi ihuseque agañiyciubo diitoco imino nuubo.

⁵¹ Jaasumiro diitoti caamovi diiboco satyuumo niquejefaño.

⁵² Jaaboco diito iimumoro Jerusale cuumijaago imo imo uumiumo.

⁵³ Jaamoro templojafaño icahicaumo Moocanico imomoro. Fine.

SAN JUAN

Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedi Miyaminaaco Fiivusuuhi.

¹ Iticoni paryi fanoova fiivuutinaaca Moocaani Iimaa icacuhi. Jaabo toono Iimaa Moocaanima icauhi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani.

² Miïro iticoni diibo Moocaanima icauhi.

³ Diibofeenedi Moocaani paryi fanoovaaco eetavuuhi; miïro chahano aivo diibofeenedi eheetavuutino iicano[☆]

⁴ Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyaminaadi aachicinino iicauno.

⁵ Jaano civonofañoti achicïhi. Jaanoco icivo jabacarutihi.

⁶ Miïro icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo.

⁷ Jaabo saauhi diibo aachicïbo iicaubediti ijïbeguequi. Jaabo ijïbogonofeenedi miyaminaa imiyaaveguequi.

⁸ Jaabo diibo Jua aachicïbo icatino. Jilli aachicïbo iicaabo jïbogominaafiti iicaqui agalluubo.

⁹ Jaanoti jino imiya achicï, miyaminaaco aachicinïbo, jino jïnjehallivi gasefivucuuhi.

¹⁰ Miïro jaabo johono Iimaa iicaabo jino jïnjehalliri icacuhi. Jaabofeenedi Moocaani jïnjjeque eheetavehinirunofaño jïnjeminaa diiboco gaajautihi.

¹¹ Miïro ijïnjjevi sauruubo. Jaaruuboco miyaminaa diiboco gaayicïutihi.

¹² Jaarunofaño saatoho diiboco agaayicimoro miyaavegueuhi. Jaamoco ficuubo Moocaani seemeti iicaqui.

¹³ Jaano miyaminaati saatïhi miyaminaati ifivomo icatino, bu gaifi iimoyicïnoti icatino jilli Moocaanitiro diibo seemetiro minifutucuumo.

¹⁴ Jaabo johono Iimaa icahinïbo miyaminaafi ifiti iminiyuuboro mofeeneri icauhi, miyaanoma, igajïma icano. Jaabo imico miïhai mahatyimeuhi, diibo idïboro Moocaani Seemene iicaabo imico.

¹⁵ Miïro diibediti Jua ijïbuguubo nuuhi: Jaani diibo diiboti uujohe unuubo taabuunati asaabo tajanaanïci iicaabo, uujohe chahaunaacaro iicacuumañõ, nooboro.

¹⁶ Miïro jaaboti paryi miïhai diiboma sihidi iicanoti ma-gaayicïhi diibo imino aacïnoco siino dojïcuti, siino dojïcuti icano.

¹⁷ Miïro Moisefeenedi Moocaani tajïba saauhi. Jaanoti gajï, miyaano icano Jesucristofeenedi saahi.

[☆] 1:3 Heb 1.2; Col 1.16-17

18 Miiro miihaiñooba Moocaanico atyimetihi, idiiiboro Illi Caanifaño iicaabo, diibo miihaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitiminaafi Jesucristoti Jiiibeguehi.

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomi sacerdotemico, levitamico icano galluuhi Juajaago diiboco: ¿Miijoho iiijoho? noomoro idilluqui.

20 Jaamoco diibo imino jiiibuguuhi: Uujoho Cristo icatihi, nooboro.

21 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa miijoho iiijoho? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafi, Elia? noomoro.

Jaanegui Jua nuuhi: Chahano uujoho diibo icatihi, nooboro.

Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu iiijoho oono Moocaani iimaaminaafi asaajiibo? noomoro.

Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.

22 Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa miijoho iiijoho miihaico diiibogo, oono miihaico agalluumoco miiibeguequi milli difiiti iiijoho neehi, noomoro.

23 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sicaihigovi ocoovadiiciniiibo: Aivojiiibedi jiihaico sanoticovoro mihimibachu, onoobo Moocaani iimaaminaafi Isaia unuubadi, nooboro.

24 Jaamo diito Juama ihiimaatumou fariseomi agalluumo.

25 Jaamo diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idiicatiiibo, bu Elia idiicatiiibo, bu johono Moocaani iimaaminaafi idiicatiiibo icano, ¿collihi jana nitihicahi? noomoro.

26 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nifaihuriro nitiihi. Jaanoti amiihaifeeneri iicaabo saafi amiihai magaajatiiibo.

27 Jaabo taabuunati asaabo tajanaaniciivi iicaabo, diibovi uujoho ifototiihi. Jaamaño diibo tiihaipaaaje duujeque sinaayujitirahi, nooboro.

28 Paryi jino jilli icauhi Betabara onoomañoovi, Jordan onoohi onegueehivi Jua iniihicauihigo.

Jesu Guijefeenedi Mohimiti Buusucafetehi.

29 Jaano sifucuti Jua, Jesu diibojaa asauboco aatyimeuboro nuuhi: Memeeeci jaani Moocaani Cordero, iguijefeenedi jiiinjeminaa imitico ubuusujiiibo.

30 Johono uujoho diiboti ihiimaaubo: Taabuunati saajiibo tajanaaniciivi iicaabo uujoho chahaunaacaro iicacumaño.

31 Uujoho icaruubo diiboco gaajahiniihi. Jaanoti naha uujoho nifaihuri nitiiiboro saahi Israel cuumiminaa diiboco igaaajqui, nooboro.

³² Jaadi bu siino nuubo: Uujoho atyimehi Moocaani Gaijaco nimihubadi jeevaabo diibohallivi niquejefañoti iniitooboro iicanoco.

³³ Jaaruuboco uujoho gaajahicatihimiijoho diibo iicanoco; jilli naha uco nifaihuri nitiqui agalluubo nuuhi: Tagaija cajaanihallivihacho iniitooboro iicaabo diibo tagajari initijibo, nooboro nuuhi.

³⁴ Jaaboco atyimecuuhi. Jaamaño uujoho jibeguehi diibo miyaano Moocaani Achi iicanoco, nooboro.

Iticonioto Jesu jibogominaa.

³⁵ Jaano sesevedi siino Jua tomañeri icauhi miimisiici jibogominaatisima.

³⁶ Jaabo Jesu afatyunoco aatyimeuboro nuuhi: Memecici jaani Moocaani Cordero, nooboro.

³⁷ Jaanoco Jua jibogominaatisi uguubuumisiro Jesu dojicuti fuuhi.

³⁸ Jaanegui Jesu dojicuco emeciuboro, diibo dojicuti ufuunoco aatyimeuboro diitisico nuuhi: ¿Jinejeque miguiinehi? nooboro.

Jaanegui nuumisi: ¿jibogominaafi, cuuca diicafhi? noomisiro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: Juu masaa. Jaamisiro memeciva, nooboro.

Jaanegui ufuumisi atyimeuhi diibo icahicauhigoco. Jaamisiro mihijicuuneguiiha tufucu diiboma icaumisi.

⁴⁰ Jaamisi diitisi Juati uguubuumisiro Jesuma ufuumisiti saafi momo Andre, Simon Pedro nahabo.

⁴¹ Jaabo Andre jinejeque moonitiboro inahabo Simonco iguininutuuboro diiboco nuuhi: Mecici mahatyimecuuhi Mesia Cristo onooboco, nooboro. Mesia, Moocaaniti asaabo ihaivojisucuqui, eneejiruno.

⁴² Jaaboro Andre Simonco satyuuhi Jesu icauhigo. Jaaboco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Hijocho Simon Jona achi, jaaruubo jisumitiro dimemeji Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa onono jilli momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamisico.

⁴³ Jaano sesevedi Jesu imuguuhi Galilea jinijevi ufuunoco. Jaabo Felipeque aatyimeuboro diiboco nuuhi: Tadyojicuti disaa, nooboro.

⁴⁴ Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tolliro Andre, Pedro icamisi icahicauhi.

⁴⁵ Jaabo Felipe Natanaeque icijeuboro nuuhi: Mihai mahatyimecuuhi, diibediti Moise itajiba aamefaño acaatinuboco. Tolliro Moocaani iimaaminaa diibediti acaatinuboco. Jaabo Jesu, Jose Nazareoobo achi, nooboro.

46 Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumiti iimino saajirahi? nooboro.

Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha memeeцитеqui, nooboro.

47 Jaanaa Jesu Natanae asaaunoco aatyimeuboro nuuhi: Jaadi juuga saabo miya israelminaafi abañifitatiibo, nooboro.

48 Jaanegui Natanae diiboco dilluuhi: ¿Milliti uco gaajahi? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miro ico uujoho atyimehi Felipe ico coovatinaacaro higuerahoguino diicaaboco, nooboro.

49 Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jibogominaafi ijoho Moocaani Achi, ijoho israelmi aivojibo, nooboro.

50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jilli ijoho uco miyaaveguehi, ico higuerahoguino diicaaboco atyimehi eneenegui-iharo? Imi jino janaanici icanehejeque daatyimeji, nooboro.

51 Tolliro bu Jesu nuuhi: Miyantiro amihaiico neehi: Mahatyimeji niqueje faayicininoti Moocaani toomominaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubohallivi iniitocinimoro bu caamovi focinimoco, nooboro.

2

Cana Onoocuumi Jibaimo.

1 Jaanobuunati mifucuci, safucu icano taabava jibaimo icauhi Cana cuumivi Galilea jinijevi. Jahi Jesu seeji diitofaño icauhi.

2 Jahi tolliro Jesuco ijibogominaama cuhuvaumo tobaimovi.

3 Jaanaa diito aduta vino ifinicuunegui Jesuco seeji nuuhi: Vino finicuuhi, noogoro.

4 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collihi jaanoco uco neehi? Toonovihi ifototih, nooboro.

5 Jaarunaa diigo nuuhi diito jeevivominaaco: Paryi diibo amihaiico onoonoco momoni, noogoro.

6 Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahuseti sañu icano icinuuno. Tuñuujefaño judiomi iicanicibadi ifiinoco iimibachuqui nifaihunoco ificuhicauñuuje. Jaano sañufaño fine ifetehicauno ochenta o cien litrodino nifaihu.

7 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi jino icinuunoco nifaihuneri magahafusu, nooboro. Jaanegui diito tuñuujequ jiti jiti gahafusuuhi.

8 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Fine ivi jisumi midino mihicimoro mahacito ijibaimo toomominaafico, nooboro.

Jaanegui tolli mooniumo.

9 Jaafaihuco ijibaimo toomominaafi nisuuhi vinoti minifutucufaihuco. Jaanoco gaajautiibo cuucati icinunoco;

idiimoro diito ijeecivominaa toonoco gaajauhi diito inifaihuco #ciumaño. Jaanegui ij#baimo toomominaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi:

10 Iticoni famoova iimi vinoco ifefihi. Jaanoco ij#baimo guiraano aaducuunobuunati iimij#sutinoco #fefimo. Jaanoti #joho aivo iiminoco ficuuhi jihachuta, nooboro.

11 Jino aivo iticoni Jesu sihidi ejeevanoco omoonuno Cana cuumivi Galilea jiinijevi, imityaco #fusuubo. Jaaneri ij#bogominaa diiboco miyaavuguuhi.

12 Jaanobuunati seeji, inahabomi, ij#bogominaa icamoma fuubo Capernau cuumijaagovi jahi icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Jaanaaca judiom i#baimo Pascua ifiti#cuuneguiiha Jesu Jerusale cuumijaagovi fuuhi.

14 Jahi atyimeubo templojafaño bueymico, ovejamico, nimihumico icano anaajemeque. Tolliro miyaminaama nihibamico acafaryuuacumo gicinimoco atyimeubo.

15 Jaanoco aatyimeuboro Jesu gaabaico gaic#tati eheetavuuboro tooneri diitoco isi ga#i#ubo, ihovejami, ibueymi icamoma. Tolliro nihibamico acafaryuuacuhicaumo nihibamico baavi fufucuubo, jaaboro imesanoco gavaracuubo icano.

16 Jaaboro bu nimihumico anaajeumoco nuubo: ¡Toonoco jinoti buhigovi mi#ci! ¡Guihirubi iijaco naajetajati meheetavedino! nooboro.

17 Jaanoti ij#bogominaa esafutuuhi Caatinihaamefaño: Dii-jaco agaijino uco finisuhi, onoonoco.

18 Jaanegui judiom diiboco dilluuhi: Eneecata mi#haico si-ibadi iicanoco di#ifusu toonoti magaaajaqi: Ji, olli iicanegui-ihahi jahi olli moon#bo meneequi, noomoro.

19 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiija templojaco paryi magavaracu, jaajaco siino uujoho mifucuci, safucu icanoti siino boobaniji, nooboro.

20 Jaanegui judiom diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdino ficabava nijequeti jiijaaco eetavuumo. ¿Jaajaco mi#lli #joho mifucuci, safucu icanoti deetavejirahi? noomoro.

21 Jaarunaa Jesu ificoro unuuruubo: Temploja, nuuhi.

22 Jaamaño Jesu iguijeveunofeeneti ubuheeteusumi ij#bogominaa tolli diibo unuunoco esafutuuhi. Jaamoro Caatinihaame onoonoco, bu Jesu iijico icano diitoco ij#buguunoco miyaavuguumo.

Jesu Famoovaaco Gaajahi.

23 Pascua jibaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi, sihidi miyaminaa diiboco miyaaveguehicauhi sihidi ejeevanoco omooninoco aatyimemere.

24 Jaarumovi Jesu jeevamaahicautihi famoovaaco agaa-jahicaumaño.

25 Mihaiñooba diiboco jibeguehicautihi: Diito jilli jeevahi, noomoro miyaminaaco diiboro agaa-jahicaumaño ijeebifaño iicanoco icano.

3

Nicodemo Onoobo.

1 Icaubo saafi fariseomiobo Nicodemo onoobo judiomi aivojitoobo.

2 Jaabo Jesujaago fucu asaaboro diiboco nuuhi: Jibogominaafi, mihai magajahi ico Moocaani mihaico dibeguequi agalluunoco. Chahamo mijoho sihidi ejeevanoco ijoho omoonibadi iicanoco omoonimo Moocaani diiboma iicatiruva, nooboro.

3 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyantiro ico neehi, siino dojicuviro ifiivotibo Moocaani aivojifaño feejitihhi, nooboro.

4 Jaanegui diiboco Nicodemo dilluuhi: ¿Milli jaabo miyaminaafi ujusicuubo siino dojicuviro fiivejirahi? ¿Milli jaabo siino seeji jeebifaño ijicafotooboro siino fiivejirahi? nooboro.

5 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyantiro ico neehi; nifaihuri, Moocaani Gajari icano ifiivotibo Moocaani aivojifaño feejitihhi.

6 Miyaminaafiditi ifiivoobo miyaminaafi. Jaanoti Moocaani Gajati ifivomo Moocaani Gajama icahi. Toono eneejiruno Moocaani seemeti iicamo.

7 Daabafitedino siino fiivo ico onoonoti.

8 Mihiro guibuhuba iimogohigoti asanoco ijoho guubufihi. Jaaruubo gaajatihi conoti asanoro conovi ifotonoco. Jaabadi jeevamo paryi Moocaani Gajari ifivomo, milli ifivonoco milli miyaminaa gaajajirahi, nooboro.

9 Jaanegui Nicodemo siino dilluuhi: ¿Milli fine jino? nooboro.

10 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Ijoho aivo sihidi edeevaabo israelmina jibogominaafi idiicaruubo, nacu jinoco gaajatihi?

11 Miyantiro ico neehi: Mihai mihiimaahi magajaanoco. Jaamo mihai mijibeguehi mahatyimeneque. Jaarunoco amihai mimiyaaveguehicautihi mihai monoconoco.

12 Jiinijeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehicautihi. Jaanequi: ¿Fine millijiru niquejeonoco jibuguruva?

13 Miihaiñooba niquejefaño footihi idiiboro tahigoti initehinibo: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo niquejefaño iicaabo.

14 Miiro Moise sicaihigovi jiiinimoco caamovi agaaiiyiciubadi; tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo caamovi guijeve imohobujehallivi gaaiiyicicafeteji.

15 Jaaboco paryi imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacu-
uhi*

Moocaani Jiinije Miyaminaaco Agaijino.

16 Miiro Moocaani sihidi jiinije miyaminaaco agaijiboro idiiboro iicaabo Illico aciuhii. Jaaboco paryi imiyaavogomo mitajitihii. Jaamo ifinijitino fiivoma icaji.

17 Miiro Moocaani jiiijehallivi Illico galluutihii jiinije miyaminaaco ciijigaifaño igañisuqui. Jilli galluubo diibofeedeni jiinije miyaminaa itaajaqui.

18 Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo ciijigaifaño ifetejitihii. Jaanoti imiyaavogotimo ciijigaifaño ifeequi icacu-
uhi idiiboro Moocaani Achi iicaaboco imiyaavogotimaño.

19 Jaamo imiyaavogotimo ciijigaifaño ifeequi icacuuhii. Miiro jiiinijehallivi aachicinibo asauboco imogotimo icivonocoro imuguumo imiticoro omoonihicaumaño.

20 Miiro famooro iimitinoco omoonimo aachicinoco jiiheguehi. Jaamaño aachicininojaagovi fiitivotimo, iimitinoco omoonino foovoivotino iicaqui.

21 Jaanoti miyaanoco iimogomo aachicinijaagovi fiitivehii diito omooninofaño Moocaani iicano igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditi Onoono.

22 Jaanobuunati Jesu fuuhi iijibogominaama Judea jiiinijevi. Jaabo toonovi guenenene icaubo miyaminaaco inituubo.

23 Jaabadiro Jua nitihicauhi Enonvi Salim cuumi fiitino, tomañovi sihidi nifaihu iicaumaño. Jaabojaa miyaminaa ofoomoco nitihicaubo.

24 Jilli icaumo Jua icivojaanirautisumi.

25 Jaanaaca Jua jiiibogominaa jenaaucasiuhi judiomima ifiino imibachuhallivi.

26 Jaamoro Juaco nuutuumo: Mojjibogominaafi, meeci ima oono Jorda oonegueehii iicaubo icahi diiboti miihaico idiibuguubo. Jaabojago sihidi miyaminaa ofoomoco nitihicaabo, noomoro.

27 Jaanogui Jua diitoco nuuhi: Cajaatyobama chahajiruno gaaja Moocaani diitoco ihacitiruva.

28 Miiro amiihairyo uco muguubuhinicuuhii: Uujoho Cristo icatihii jilli diibo imega uco agalluubo, nooboro eneehininoco.

* 3:15 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: finitimo icaji, onoonoco.

²⁹ Miiro taabava jiiibaimofaño mogaima iicaabo aiji. Jaabo cojiri iicaabo jilli igataavominaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo icanicibo. Jaabadi jisumi uujoho sihidi imo imo icahi.

³⁰ Jaabo diibo jisumitiro janaaniciivi bocitoobaaca uujoho jilli guinoviro minifeteji, nooboro.

Caamoti Asaabo.

³¹ Caamoti asaabo fanoohalliviro icahi. Jaanoti jiiinijeoobo jilli jiiinijeminaafi. Jaabo jiiinijenehejequere iimaanicihi. Jaanoti niquejefañoti asaabo famoohalliviro icahi.

³² Jaabo aatyimeneti, uguubunoti icano iimaahi. Jaaruubo onoonoco miihaiñooba miyaaveguehcatihi.

³³ Jaanoti saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo iicanoco jiiibeguehi.

³⁴ Moocaani agalluubo Moocaani iijico jiiibeguehi. Jaaboco Moocaani Igaijaco finitino acihi.

³⁵ Moocaani Illico gaijiihi. Jaabo usefaño Moocaani paryi fanooco ficuui.

³⁶ Jaamaño Moocaani Achico imiyaavogomo ifinijitino fiivoma icacuui. Jaanoti Moocaani Achico imiyaavogotimo fiivoma chahaji. Jilli ñihicuno Moocaani omoonijinofaño icacuui.

4

Jesu Samariaogoma Iimaahi.

¹ Jaanaa fariseomi guubuui Jua janaanici Jesu jiiibogominaama iicaabo initihicaunoco.

² Jaarunofaño Jesu nitihicautihi idimoro ijiiibogominaa nitihicauhi.

³ Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeati fuuhi Galileajaago siino ihuumiqui.

⁴ Jaabo imuguuui Samaria jiiinijefeenedi ufuunoco.

⁵ Jaabo ufuubo ifutuuihii Sicar onocuumi Samaria jiiinije cuumivi Jacob illi Joseque ijiinijeque aaciumaño fiitino.

⁶ Jaamañeri icauno nifaihuhoji Jacob oji onohojoji. Jaanaa Jesu asaabo, iniinovatucuunegui tohoji cojivi casivuubo, fine gadiciba nihiba icacuuberi.

⁷⁻⁸ Jaanaa ijiiibogominaa tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaajeteumo. Jaanaa tuucuumiti saafigo gaigo saauhi tojiti inifaihuvavaugo. Jaagoco Jesu nuuhi: Uco nifaihuti daaci, nooboro.

⁹ Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Milli jaabo ijohu judio idiicaabo, uujoho samariaogo iicagoco nifaihuco dilluui? noogoro. Jilli nuugo judiomi samaritanomima iimogocasihicautimaño.

10 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Hijo Moocaani aacinoco gaajaruva, bu mihoho jino ico nifaihuco idillunoco gaajaruva; hoho uco dilluruva ico uujoho buheenfaihuco acijirahi, nooboro.

11 Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojibo, nacu jinejeri jaabo infaihuco dicitirahi aivo faicuvahoji? ¿Conooti jaabo toono buheenfaihuco dicitirahi?

12 Miho jino moheedebe Jacob mihaidi jihojico ficuui, diibo iseeme, paryi ijoomi icano toojiti aaduhicauhojico. ¿Nacu jaabo hoho diibo janaanici deevahi? noogoro.

13 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryi jihoji nifaihuti aadumoco siino adufira aiveji.

14 Jaanoti uujoho aacino nifaihuco aadumoco siino ufu-curo adufira aivucuujitih. Uujoho aacino nifaihu diitofaoti finitino niivaji ifinijitino fiivoco ihaciqui, nooboro.

15 Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojibo, uco tofai-huti daaci uco adufira aivotino iicaqui, bu siino jihojijaago nifaihuifiiri saatigo icaqui, noogoro.

16 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque coovato. Jaadi siino disaa, nooboro.

17 Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatih, noogoro.

Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehi, tajevatih onogo.

18 Miho sahusedimoma diiacuui, jisumi bu diiboma idi-icaabo ditaje icatibo. Jaanoco miyaanoco neehi, nooboro.

19 Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojibo hoho baacho Moocaani iimaaminaafi.

20 Miho moheedeete samaritanomi Moocaanico jigajihallivi imejiibuui. Jaarunaa amihai judiom Jerusalevi Moocaani imomaño meneehicahi, noogoro.

21 Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu icajino amihai Moocaanico mihimono. Tusumi jigajijaago footimo, bu Jerusale cuumijaago footimo icano.

22 Miho amihai samaritanomi magaaatiboco mihimehi. Jaanoti mihai magaaaboco mihimefih; Miho judiomiti taajasu saahi.

23 Jaanoti safucu icajino, jaano jino tusumi mihicacuui, miyanotiro Moocaanico iimomo imeji igajari, miyaaneri icano. Miho tolli iimomoco Moocaani imeguehi.

24 Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo igajari, miyaaneri icano iimequi, nooboro.

25 Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo onobo, asaainoco. Jaabo asaadi mihaico paryi fanoocoro jibeguejiibo, noogoro.

26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo hma ihimaabo, nooboro.

27 Jaanaa ijibogominaa gaseuhi. Jaamo jabafiituuhi. Jesu gaigooma ihiimaauveri. Jaarumo diiboco dilluutihi. ¿Jinejeque dilluhi? ¿Jinejeque mihiimaacasih? nuutimo.

28 Jaanegui diigo ihiciñuco ejeevesuhiniugoro fuuhi ifaacu-umijaago. Jaagoro miyaminaaco jibugutuuhi.

29 Eneecauhu masaamoro memeeçiva saafi gaifi, paryi omoonihicanoco uco onooboco. ¿Naa fine diibo Cristo icatiibo? noogoro.

30 Jaanegui diito tuucuumiti asaaumoro fuuhi diibojaago.

31 Jaanaaca ijibogominaa diiboco neehicauhi: Moçibogominaafi, machu, noomoro.

32 Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho amachujino amihaima magaaatino, nooboro.

33 Jaanegui ijibogominaa dillucasiuhi sanomiro: ¿Fine miijoho diibedi machutaaco sivahi? noomoro.

34 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadi oono uco agalluubo onoobadi eetavono, idudicamaajeque iimivono.

35 Miïro amihai meneehi: Icanehiica minihibaci, minihibaci idiïno basuta ujusijino, noomoro. Jaarunofaño amihai uujoho neehi: Memeeçi basutaaco, oono paryi tifaicuuhi ihiciçafetequi.

36 Miïro basutaaco ududicamaaibo ijaadaco gaayicifihi. Jaabo basuta noovaco ananinibadi miyaminaaco nanihi ifinijitino fiivoma iicaqui. Jaaneri abasuubo, bu toonoco iicibo icano sano imo imo iicaqui.

37 Jinoovi aivo miyaano, jilli onoonicino: Saafi abasunoco sifi icinichi, onono.

38 Jaanegui uujoho amihai tajibahi mihiciqui amihai mabasuhininoco; sita abasuhininoco amihai mequehevehi idudicamaajeque, nooboro.

39 Jaaboco sihidi Samaria jiniije cuumiminaa miyaavuguhu diigo jibuguunoti paryi uujoho omoonihicano uco noobo unuunoti.

40 Jaanegui samaritanomi diibojaa asaaumoro diiboco fiituihi diitoma iicaqui. Jaanegui Jesu mifucuci toonovi diitoma icauhi.

41 Jaamoro diiboco sihidi miyaavuguumo ihiimaaco uguubuumoro.

42 Jaamoro diigoco nuumo: Jisumi ijoho eneeneriro mimiyaavogocutihi: Mihairyo muguubucuuhi. Jaamoro magaaacuui miyaanoro diibo Cristo jinijeminaa taajaa-suminaafi icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivojibo Seemeneque.

43 Toonoti mifucuci iicaunoti fuubo Galilea jiniijejaagovi.

44 Jaabo Jesu iinoro nuuhi: Moocaani iimaaminaafi ijiinijevi bocigoratih, nooboro.

45 Jaadi Galileavi agaseuboco tomañoto imino gaayiciuhi. Diito tolliro bu fuumo Jerusalevi Pascua jibaimojaago. Jaamo atyimeuhi tah tobaimovi Jesu fanoovaco omoonunoco.

46 Jaadi Jesu siino saauhi Cana cuumijaagovi Galilea jiiinijevi toonovi nifaihuco aivofaihuti iminiiyumañovi. Jaanaa Capernaui icaubo saafi aivojibo. Jaabo seemene guihuvauhi.

47 Jaabo guubuui Jesu Judeati Galileavi agaseunoco. Jaanegui diibojaa ufuuboro diiboco nuubo iijajaa ofooboro iseemeneque ibuheesuqui aivo iniinovacuuneguiiha.

48 Jaanegui Jesu nuuhi: Boti siibadi iicanehejeque omooninoco mahatyimetihachiji mimiyaaveguejitih, nooboro.

49 Jaarunofaño diibo Jesuco nuuhi: Aivojibo goovano masiigo taseemene guijevetinaacaro, nooboro.

50 Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, diseemene buheecuhi, nooboro. Jaanegui diibo Jesu unuunoco imiyaavuguboro fuucuui.

51 Jaabo iijati fiiticuuboco idudicamaajeminaa asaumoro jibogovauhi: Diseemene buheecuui, noomoro.

52 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Conooti nihiba iicaaberi buheehinibo? nooboro. Jaanegui diiboco nuumo: Iiji dijiveeberi iguihuva diiboco buhinih, noomoro.

53 Jaanoti caani gaajauhi toonoti nihiba iicaaberi Jesu diiboco: Diseemene buheehi, eneehininoco. Jaanoma iicaubo paryi iyotoma Jesuco miyaavuguui.

54 Jino Jesu sihidi ejeevanoco Galileavi iticoni omoonunoco alliniuhi Judeati Galileavi siino uhuumiusumi.

5

Jesu Buheesuhi Hgotiboco.

1 Toonobuunati judiomi eetavuui jibaimoco. Jaanegui Jesu fuuhi Jerusalevi.

2 Jahigo Jerusalevi ovejami guhuga onoohuga fiitino icano jicooba nicutaaba hebreomi iijiri Betesda onooba. Jaabaati icano sahusedino iguhugano.

3 Jaahugaje goohasinovi sihidi iguihuvafimo icahicauhi aatyimetimo, idiino iimitimo, ifino isifañneri hgotimeheje icamo. Jaamo teemehicauhi toba nifaihu amaryibanoco.

4 Miho tobajaago Moocaani toomominaafi niitehicauhi safohosa jaaboro inifaihuco maryicuvahicauhi. Jaasumiro

tobafaño imegaviro aacotoobo buheehicauhi, jilli fanoova guihuva*

5 Jaamañeri icaubo saafi treinta y ochodino ficabano ticovovi iguihuvacuubo.

6 Jaabo siucinuboco Jesu aatyimeuboro gaajaciuhi aivo gueenene iicacuunoco. Jaaboro diiboco nuubo: ¿Diimeguehi ubuheeneque? nooboro.

7 Jaanegui diibo iimusuhi: Aivojibo, miijoho bu uco tobafaño jiihacujirahi toba amaryibasumi fahiiivaro tobafaño feequi mooninaacaro sita tahimegaro feehicahi, nooboro.

8 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro dicigaijeque diicibo fuucu, nooboro.

9 Jaasumiro diibo buheeteuhi. Jaaboro icigaijeque iicuboro igucuubo. Jaafucuu judiomí jaguisifucuu.

10 Jaanegui judiomí Jesu ubuheesuuboco nuuhi: Jaachiiji jino jaguisifucu. Jaanegui dicigaijeque satyejitíhi, noomoro.

11 Jaanegui diibo iimusuhi: Miíro uco ubuheesuubo diiboro uco neehi: Dicigaijeque diicibo fuucu, nooboro.

12 Jaanegui dilluumo: ¿Miijoho diibo íco dicigaijeque diicibo diigo onoobo? noomoro.

13 Jaarunofaño diibo gaajautíhi diiboco ubuheesuuboco. Tomañeri síhidi miyamínaa iicaumo cojití Jesu síhigoví ufucumaño.

14 Jaanobuunati Jesu diiboco siino templojafaño aatyimeuboro nuuhi: Meeci, jisumi jino iijoho ubuheecunoco; siino imitíno diicacuujirahana janaaníci iicano siino dijaa saadino, nooboro.

15 Jaanegui diibo ufuuboro judiomíco jiiibugutuubo Jesujaahi diiboco ubuheesuunoco.

16 Jaanoma iicaumo judiomí Jesuco imitíno moonihicauhi, diibo jaguisifucuví tollí omoonihicaumaño.

17 Jaanegui Jesu nuuhi: Guihirubi, jisumihachuta dudicamaahi. Jaano ticovovi bu uujoho dudicamaahi, nooboro.

18 Jaanoma iicamo judiomí janaaníci imeguehicauhi diiboco agaícaunoco. Miíro toono jaguisifucucoro diitobadi teemehicautíbo, tollíro bu Moocanico: Guihirubi, onooboro ifico Moocanibadi moonihicaubo icano.

Moocaani Achi Mitya Iiji.

19 Jaanegui diitoco nuubo: Miyanotíro, miyanotíro amíhaico neehi: Uujoho Moocaani Seemene iinoro ijeebítíro moonítíhi. Miíro Caani omoonínoco aatyimeebere, bu tollíro Illi mooníhi.

* 5:4 Sahaamefaño toonoono versiculonoco ficuutímo.

20 Miiro Moocaani Illico agaijimaño fanoova mooninoco di-iboco ifusuhi. Miiro imi janaanici ejeevanoco ifusujibeheica. Jaaneri amihai majabafiteji.

21 Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacibadiro bu Illi iimogomoco fiivoco aciji.

22 Miiro Moocaani miihaiñoobaco iimitico nootih. Jaaruboparyi toono imibachu mityaco Illi usefaño jeevesuubo, imitico iimibachuqui;

23 Toonoti famooro Illico ibociguequi Caanico iicabadiro. Jaanoti Illico obocigotimo, tolliro bu Caanico bocigotih diiboco agalluuboco.

24 Miyanotiro, miyanotiro amihaiico neehi: Uco agaluhiniboco imiyaavogomoro uujoho onoonoco uguubuumo ifinijitino fiivoma icacuhi. Jaamo cijigaifaño fuucuujitih; Jilliro guijeveti fiivofañovi fatyucuubo.

25 Miyanotiro, miyanotiro neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi mihicacuhi; iimitifaño miguijevecubadihiica iicamo Moocaani Achi iijico uguubujino. Jaanoco uguubumo fiivoma icaji.

26 Moocaanima mitya icahi fiivoco aacijino. Jaabo Illico mityaco acibo tolliro Illi sitaaco fiivoco ihaciqui.

27 Tolliro bu mitya iijico acibo miyaminaafañoti iimitino, iimino icanoco idugaacuqui, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuboo iicamaño.

28 Jinoti meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryicino cihojinofaño iicamo ihiimaaco uguubujino.

29 Jaamo iiminoco omooniumo siino buheeteji fiivoma iicaqui. Jaanoti iimitinoco omooniumo buheeteji cijigaifaño ifeequi.

Cristoti Ijibogono.

30 Miiro uujoho aivo, uuro tajeebütiro moonijitirahi. Jaamaño uujoho iimitinoco dugaacuhi uco atajibabadi. Jaano uujoho udugaacuno miyaano tajeebüti uuro iimogonoco omoonitimaño. Jilli Guihirubi uco agaluhinibo iimogonocoro moonih.

31 Uujoho uuro tafitiro jibuguruva tajibogoo saatehedi ibocima chahajirahi.

32 Jaanoti sifi uuditi jibeguehi. Jaamaño uujoho gaajahi uuditi diibo onoono miyaano iicanoco.

33 Miiro amihai saatohoco magalluui Juajaago diiboco idillutequi. Jaanoco diibo miyaanoco nuuhi.

34 Jaarunofaño uujoho gaayicitih miyaminaafi ijibogonoco. Jaarunoco uujoho jilli Juati amihaiico neehi. Jaamo uco mimiyaavogomoro mataajaji.

35 Miiro Jua ciiigaimecu ijiganoro aachicibadi jeevauhi. Jaabo aachicinunofaño amiihai jihachutagayiro imo imo mihicauhi.

36 Jaaruno toono Jua ijiiibuguuno janaaniciivi uujoho onoono jeevahi. Miiro Moocaani uco agalluubo atajiiibaunoco omoonino. Toonoro tahallivi jiiibeguehi miyaano uco Moocaani agalluunoco.

37 Tolliro bu Guihirubi uco agalluubo uuti jiiibeguehi. Jaaruuboco amiihai safooba mahatyimetatihu, bu ihiimaaco safooba muguubutatihu icano.

38 Tolliro bu diibo iiji amiihaifaño chahahi; Diibo agalluuhiniboco amiihai mimiyaavogotimaño.

39 Miiro Caatinahaameque imino amiihai miihfinicichicahi fiivo ifiico toohaamefaño mahatyimeneque mihimogomoro. Jaano miiro toohaame uuditi ijiiibuguruhaame.

40 Jaarumo tajaa masaanoco mihimogotihu fiivoma mihicajiruneguiiha.

41 Uujoho miyaminaa cahacisuco gaayicitihu.

42 Jaabadiro uujoho gaajahi amiihai Moocaanico magaijitinoco.

43 Miiro uujoho Guihirubi memeri saahinihu; Jaaruuboco uco magaayicitihu. Jaanoti sifi jilli ijeebiiitiro asaaboco naha amiihai magaayicijirahi.

44 ¿Milli jaamo mimiyaaveguejirahi sanomiro fahigovavi miyaminaa imihicacoro magaayicicasimo? Jaamaño toonoguiinodi idiiiboro iicaabo Moocaaniti asaano imihicaco miguiinotihu.

45 Jaanegui uuditi mehesamaaidino: Caani imefeenevi miihaico imitino neejiiibo, noomoro. Icaabo amiihai imitico eneejiiibo Moise. Jaabo tajiiibafeenedi mataajibadi mehesicinirahi.

46 Miiro Moiseque mimiyaavuguruva uco tolliro mimiyaaveguejirahi. Miiro diibo uuti caatiniiuhi.

47 Jaabo acaatinunoco mimiyaavogotimo, ¿milli bu taajico mimiyaaveguejirahi?

6

Cinco Mildimoco Amachusuno.

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Toonobuunati Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivi. Jaaba momoro bu Tiberia onoomuuai.

2 Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi sihidi ejeevanoco omooniiiboro iguihuvamoco ubuheesunoco aatyimehicauneguiiha.

3 Jaanegui Jesu ifabaihallivi ufuuboro ijiiibogominaama casiiivuubo.

4 Jaasumi fiiticuuno judiomi jibaimo Pascua iicaujino.

5 Jaanaa Jesu emeeciubo atyimeuhi sihidi miyaminaa idojicuti asaunoco. Jaanegui Felipeque nuubo: ¿Cuucati fine machutaaco manaajejirahi jito imachuqui? nooboro.

6 Jilli Felipeque nuubo jilli diiboco inisuubo, ¿milli fine neejibo? onoomaño jilli omoonijinoco imino agaajacuuboro.

7 Jaanegui Felipe nuuhi: Fine doscientos denario ticovovi manaajejirahi, machutaaco. Jaaruno famooviro ajashuno ifetejitirahi, nooboro.

8 Jaanegui jibogominaati saafi Andre Simon Pedro nahabo Jesuco nuuhi:

9 Jineeri icase sase sahusedino sebada maahuno, bu miimiisiici tavaabomisi icanoma icase. ¿Milli jaano tonoodino jinoodimo miyaminaavi ifetejirahi? nooboro.

10 Jaanegui Jesu nuuhi: Diitoco monoo icasicamaaiqui, nooboro. Jaamañeri sihidi ñaavahu icauhi. Jaanohallivi casicamaaiumo cinco mildino gaifimi.

11 Jaadi Jesu imaahunoco icuboro Moocaanico graciaco aaciuboro, toonoco jibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi giciniumoma. Tolliro bu itaavaco ifuumo iimuguudineheje.

12 Jaanoco amachuumo utuvacuudi Jesu nuuhi, jibogominaaco: Paryi manaani ihatyuuvoco gañicafototino iicaqui, nooboro.

13 Jaanoco ananiumo gahafusuuhi, jibaiñoco fahuseeci, siino miibaici icanoco sahusedino sebada maahuno iicaunoti aatyuvuunoco.

14 Jaano Jesu sihidi ejeevano ifusuco eheetavuunoco aatyimeumoro diito nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi jiinjehallivi asaaujiibo, noomoro.

15 Jaamoro Jesuco iciumoro satyuujirumo aivojiboti iheetavequi. Jaanoco agaajaciuboro iinoro fuubo siino ifabaijaagovi.

Jesu Nifaiuhallidi Iguehi.

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Jaanaa mihijicuudi jibogominaa muuajiago fuuhi.

17 Jaamoro meenegafaño jicamaaiumoro fuumo onegueehi Capernaajaagovi. Jaanaa civucuuno. Jaarunaa Jesu diitojaa gaseutahi.

18 Jaanaa imuuaifa ticovauno sihidi guibuhuba asaano.

19 Jaamo ufuumo sahuse juugahuseti sano idino kilometronohachuta icacuumaaca Jesu sauhi nifaiuhallidi igooboro. Jaaboco aatyimeumoro sihidi igutuumo.

20 Jaarunaa diitoco nuubo: Uujoho; mihiguetejirahana, nooboro.

²¹ Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafaño gaayiciuhi. Jaadi goovano #futuumo ufuuhigo.

Miyaminaa Jesuco Guiinehi.

²² Jaano sesevedi toonegueehivi miyaminaa ifitafutu-umo gaajauhi sagaaro meenega iicaunoco. Jaagafaño Jesu ijibogominaama footinaaca diito iinoro fuumo.

²³ Jaanaa bu sagahaje gaseuhi Tiberia cuumiti asaauno, jaagahaje cañavuuhi Jesu graciaco aaciunobuunati maahunoco amachuuno fiitino.

²⁴ Jaamañovi Jesu, ijibogominaa icano achahaunoco miyaminaa aatyimeumoro toono imeenenefaño ijicamaaiumoro fuumo Capernaajaago Jesuco guinomoro.

Jesu Fiivoco Aacineguiiha Diiboco Fiivo Maahuti Momonimo.

²⁵ Jaaboco onogoo muuaivi aatyimeumoro nuumo: Jibogominaafi, ¿cusumi gasehinihi? noomoro.

²⁶ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: Miyanotiro, miyanotiro am#haico neehi: Jilli mamachuhinimo mutuvahinineguiiha uco miguiinehi. Jilli sihidi ejeevanoco eheetavehininoco mimiyaaveneguiiha icatino.

²⁷ Jaanegui ifinino machutaguiiha mududicamaaidino, ifinijitino fiivoco aacino machutaguiiharo mududicamaaje. Toonoco uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo am#haico aacijino. Toonoti uujoho Moocaaniti asaanoco miyaminaa igajaqui, bu uuvi Moocaani igajataco ificucuuno icano, nooboro.

²⁸ Jaanegui diiboco dilluumo: ¿Milli jaanegui momooniji Moocaani ijico meheetavequi? noomoro.

²⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo uco agalluuboco am#hai mimiyaavogonoco, nooboro.

³⁰ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidi ejeevanoco m#haico dihi-fusu maatyimemere ico mimiyaaveguequi?

³¹ M#iro moheedeetemihai machuuhi mana onoonoco sicaihigovi iicausumi, oono Caatinihaamefaño: Niquejeo maahunoco machusuubo, onoobadi, noomoro.

³² Jaanegui Jesu iimusuhi: Miyanotiro, miyanotiro am#haico neehi: Moise am#haico niqueje maahuco acitih, Guihirubi am#haico jino miya maahu niqueje maahuco acihi.

³³ Jaano jino Moocaani maahu diibo niquejefañoti iniitoobo jinijeminaaco fiivoco aacibo, nooboro.

³⁴ Jaanegui nuumo: Aivoj#bo, fahij#varo m#haico toono maahuco daacihica, noomoro.

35 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo ajebavacuujitíhi, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivucuujitíhi icano.

36 Miiro amíhaico uujoho eneehinicuubadi: Uco mahatyimecuurumo uco mimiyaaveguehicatíhi.

37 Miiro paryi fanooro Guihirubi uco aacino tajaa saaji, tolliro bu tajaa asaamoco uujoho buhi gaññitíhi.

38 Uujoho niquejefañoti niitehiníhi uuro iimogonoco mooniqui icatino, jilli uco agalluuhiníbo iimogobadi mooniqui saahiníhi.

39 Jaano jino Guihirubi uco agalluuhiníbo iimogono; Paryi diibo uco aacimoco saatojobaco jeevesutíbo paryi famoocoro ufucu niinofucusumi buheetesuji.

40 Jaano jino uco agalluuhiníbo iimogono; Paryi famooro miyamínaa Moocaani Seemenegue aatyimemere imiyaavogomo ifiníjitino fiivoma iicaqui. Jaamoco uujoho niinofucusumi buheetesuji, nooboro.

41 Jaanegui judiomi ticovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho fiivo maahu niquejefañoti iniituubo, unuuneguiiha

42 neehicauhi: ¿Nacu jaani Jesu Jose achi icatíbo? ¿Miiro caani, seeji icamoco miihai magaajahi? ¿Milli jaabo: Uujoho niquejefañoti niitehi, neehicahi? noomoro.

43 Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufeni toono amíhai dejecufiraco.

44 Miihaiñooba tajaa saajitirahi Guihirubi uco agalluuhiníbo tajaa isivatiruva. Jaamoco uujoho buheetesuji ufucu niinofucu.

45 Miiro, Moocaani iimaamínaa aamefaño jilli noono: Moocaani famoocoro jibegueji, noonoro. Jaabadi famooro Moocaanico uguubuumoro diiboti agaajamo tajaa saahi.

46 Miihaiñooba Moocaanico atyimetíhi idíboro uujoho Moocaaniti asaaubo Moocaanico atyimehi.

47 Miyantiro, miyantiro amíhaico neehi: Uco imiyaavogomo ifiníjitino fiivoma icaji.

48 Uujoho fiivo maahu.

49 Miiro amíhai eedeete manaaco sicaihigovi amachuumo chuumuui.

50 Jaanoti naha jino niquejefañoti iniitono maahu. Jaanoti amachumo guijevetimo iicaqui.

51 Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañoti iniitehiníbo. Jaamo uco agaayícimo ifiníjitino fiivoma icaji. Jaano maahuco uujoho aacino taahuco. Jaanoco uujoho jiiñjemínaahallívi aacijino, nooboro.

52 Jaanegui judiomi ticovauhi sanomiro iimaacasiumo: ¿Milli jaabo jaani miihaico duusujirahi ihuucuco? noomoro.

53 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uucuco muduutihachijji, bu itijohoco mahadutihachijji icano fiivoma mihicajitihii.

54 Jaanoti taahucuco amachuubo, tatyijohoco aaduubo icano ifinijitino fiivoma icaji. Jaaboco uujoho niinofucu buheetesuji.

55 Jaano tafi miya machuta, tatyijoho miya adufaihu icano.

56 Jaamo tafiico amachumo, tatyijohoco aadumo icano uuma icahi. Jaamoma bu uujoho tolliro icahi.

57 Miiro Moocaani uco agalluubo ifiima icahi, jaaberi uujoho icahi icano. Jaabadiro uco amachuubo uuri icaji.

58 Jino niquejeti iniituuno maahu; amiihai caanimihai manaaco amachumo iguijeveubadi iicano icatino. Jaanoti jihicati amachumo ifinijitino fiivoma icaji, nooboro.

59 Jilli nuubo Jesu Capernau cuumi sinagogajafaño ijibuguubo.

Jesu Iimaa Fiivoco Acihi.

60 Jaanoco sihidi saatoho ijibogominaa uguubuumoro nuuhi: Aivo jihimaa sihidi jeevahi. ¿Mijoho fine gaayicijirahi? noomoro.

61 Jaanoco Jesu ijibogominaa onoocasiunoco agaajaciuboro nuubo: ¿Jaano nacu amiihaico imitino moonihi?

62 ¿Millijiru fine imi, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuboco caamo iticoni iicauhigo ofooboco mahatyimeruva?

63 Miiro Moocaani Gaija minoco fiivoco acihi. Jaanoti muuhucu jilli jihovono. Jaanoti naha jino uujoho ihiimaano amiihai jeebico ifinijitino fiivoco aacijino.

64 Jaarunofaño icamo amiihaiti saatoho imiyaavogotimo, nooboro. Miiro Jesu imegaviro gaajacuuhi imiyaaveguejitimoco, bu diiboco igaicauqui aaciujiboco icano.

65 Jaamaño nuubo: Toonegui amiihaico neehinhi: Miihaiñooba tajaa saajitirahi Guihirubi tajaa isivatiruva, nooboro.

66 Jaasumitiro sihidi saatoho diibo dojicuti efeehicaumo diibediti udugaavuumoro diiboma fuucuutimo.

67 Jaanegui Jesu saatoho ijibogominaa fahuseeci motihaiti miimisiici icano iicaumoco nuubo: ¿Nacu bu amiihai tolliro diitobadiro mefeefji? nooboro.

68 Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuuhi: ¿Aivojibo, miijaago bu miihai mefeefjirahi? Miiro iima icano ifinijitino fiivo iimaa.

69 Miiro miihai mimiyaaveguehinicuuhi. Jaamoro mag-aajahi ijoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene idiicanoco, nooboro.

⁷⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihai docedimoco uu-joho ichihiníhi. Jaamo amiihaifañotí iicaabo saafi íjì iicaabo, nooboro.

⁷¹ Jillí nuubo Juda Iscariote Simon achiditi. Jaabo Juda docedimoobo iicaubo Jesucristoco iguijeníqui aaciujíibo.

7

Jesuco Inahabomí Miyaaveguehicautihí.

¹ Jaanobuunati Jesu Galilea jiiñjèri ígooboro feehicauhi. Jaaboro Judea jiiñjèvi ofoonoco imeguehicautiibo judiomí diiboco tahí agaicaauguuneguiiha.

² Jaanaa fiitícuuno tabernaculojano jiiíbaimo iicaujino; tusumi judiomí nijeganofañoro icanicimo.

³ Jaaneguiiha Jesuco inahabomí nuuhi: Jinooti difo Judeavi. Tahí iicamo didojícutí ofoonicimo edeetavonoco ihatyimequi.

⁴ Miiro miihaiñooba miyamínaaco ifiico igaajasuqui omoonimo toovono moonitátihi, tollí bu omooníbo famoo imefeenevíro mooníhica, noomoro.

⁵ Jillí nuumo inahabomí icarumo diiboco imiyaaveguehicautiimaño.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuvíhiica uujoho ífototíhiica. Jaanoti amiihaidi naha fafucuváro imíhi.

⁷ Miiro amiihaico jiiñjemínaa jiiheguetíhi. Jaanoti uco jiihegueme diito imitíco onoonohallíti.

⁸ Amiihairyo tobaimojaago mofoo. Jaanoti uujoho tobaimoví footíhiica tahoovofucuvíhiica uujoho ífototíhi, nooboro.

⁹ Diitoco tollí unuuboro fitafutuubo Galileavi.

Jesu Fuuhi Nijegano Jiiíbaimoví.

¹⁰ Jaadi inahabomí tobaimojaa ufuunobuunati, Jesu tollíro bu fuuhi. Jaaruubo foovono fuutiibo, toovonoro fuubo saato-hoba diiboco aatyímeujiruneguiiha.

¹¹ Jaaboco judiomí tobaimoguiino iguiinomoro neehicauhi: ¿Cuuca fine iicaabo? noomoro.

¹² Jaabedití síhidi miyamínaa miríbacasihicauhi. Saatohe neehicauhi: Aivo imihuseebe, noomoro. Jaanoti saatohe neehicauhi: Imitíbo miyamínaaco bañíhicaabo, noomoro.

¹³ Jaarumo miihaiñooba foovono diibedití iimaahicautíhi judiomí ñíhicutí.

¹⁴ Jaanaa íjiiíbaimo feeneveunaaca Jesu templojafaño jicafutuuhi. Jaaboro tícovaubo íjiiíbuguubo.

¹⁵ Jaaneri judiomí síhidi eheetyemere neehicauhi: ¿Millí jaabo síhidi fanoovaco gaajahi aamenefaño icautíruubo? noomoro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: Uujoho tajeebiitíro jiiibogotíhi uco agalluuhiniibo jiiibogoco uujoho jiiibeguehi.

17 Cajaatyohacho Moocaani iimogonocoro omoonigomo, gaajaji Moocaani jibogoco ijibogonoco nacu tajeebitiro uu-joho onono iicanoco.

18 Jaanoti ijeebitiro ihiimaabo diiboco miyaminaa obocigonoco imeguefih. Jaanoti diiboco agalluhiniboco obocigoobo, miyaanoco iimaahi. Jaabofaño bañifira chahahi.

19 Miïro amïhaico Moise tajibaco aciuh. Jaarunoco amïhaiti saatohoba imino moonitih. ¿Collih jaamo uco magaicaujirahi? nooboro.

20 Jaanegui miyaminaa iimusuuhi: Ijoho ijima diicahi. ¿Mïjoho nacu ico gaicaujirahi? noomoro.

21 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisifucusumi omoonihinineri famooro meheetyehinïhi.

22 Miïro Moise amïhaico tajibauhi amïhai meehe nigaci quiticico. Jaarunoco diibo ticoniutih omoonïubo, amïhai eedeetemïhai toonoco ticoniuh eheetavuumo. Jaanoco amïhai jaguisifucusumi meheetavonicïhi.

23 Jaano Moise tajiba gañicafototino iicaqui momoonimoro jaguisifucusumi gaifi seemene meeheque miquticinicïhi. ¿Jaamo collih taja misifiratehi jaguisifucusumi saafi miyaminaafico faabohocoro ubuheesuhininohalliti?

24 Imino meecïtimoro saatohoditi mihiimaadino. Jari imino magajaadi mihiimaa, nooboro.

¿Naa Fine Jaani Cristo?

25 Jaanaa saatoho Jerusaleri icahicaumo nuuhi: ¿Nacu jaanico iguijeniqui iguinehicaabo icatïbo?

26 Memeeci ono famoofeenevïro iimaaruuboco mïhaiñooba milli moonitih: ¿Naa fine jisumi aivojito gaajacuuh diibo Cristo iicanoco?

27 Jaanoti mïhai magaajahi tahigoti diibo asaahigoco. Jaanoti Cristo asaadi mïhaiñooba gaajajitih cuucati diibo asaanoco, noomoro.

28 Jaanegui Jesu templojafaño ijibuguumañoti sefano nu-ubo: Uco naha amïhai magaajahi tahigoti asaahigoco. Jaaru-ubo uujoho tajeebitiro saatih. Jaabo uco agalluhinïbo miyaabo iicaaboco amïhai magaajatih.

29 Jaanoti uujoho diiboco gaajahi diiboti asaahinïmaño. Miïro diibo uco galluhinïhi, nooboro.

30 Jaanegui diito diiboco gaayicïujirahi diiboco icivojaaniqui. Jaarunofaño mïhaiñooba diiboco gaayicïutih ihoovofucuvï ñfutuutïmaño.

31 Jaarunofaño sihidi diitoti saatoho diiboco miyaavuguuh. Jaamoro nuuhi: ¿Nacu Cristo asaadi jaani sihidi ejeevanoco eheetavehicano janaanici eetavejiruubo fine? noomoro.

Fariseomi Sisiminaaco Galluuhi Jesuco Igaayiciqui.

32 Jaanoco fariseomi guubuuhi miyaminaa toonoti imiribacasiunoco. Jaaneguiha sacerdotemi aivojito, fariseomi icamo sisiminaaco galluuhi Jesuco igaayiciqui.

33 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica amihaima icaji. Jaadi dojicuviro feeji uco agalluubojaago.

34 Jaaboco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihii uujoho iicahigo amihai mihifetejitimaño uco mahatyimejitihii.

35 Jaanegui judiomi sanomi noocasiuhi: ¿Cuuca fine jaabo ofooboco mahatyimejitihii? ¿Nacu fine griegomifeenevi judiomi agavaracinimojaago feejiibo griegomico ijibeguequi?

36 ¿Milli fine eneejirunoco oono mihaico noobo: Uco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyimejitihii uujoho iicahigo mihifetejitimaño, noobo? noomoro.

Moocaani Gaija Fiivo Muuai Nifaihubadi Icaabo.

37 Jaanaa niinofucu imiya jibaimofucu Jesu agaaniivuuboro sefano nuuhi: Saatoho adufirari mihicahachijii tajaan masaamoro, mahaduva.

38 Uco imiyaavogoobo, Caatinihaamefaño onoobadi: Di- jeebifañoti fiivo muuai nifaihu cuuji, nooboro.

39 Jilli Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igajaco agaayicijinoco. Tusumihiiica Moocaani Gaija niituutihiiica Jesu niquejefaño ufuutihiihehiica.

Miyaminaa Dugaavocasiuhi.

40 Jilli Jesu unuunoco diitofeeneti saatoho uguubuumoro nuuhi: Miyaanoro jahi jaani Moocaani iimaaminaafi asaaji- ibo, noomoro.

41 Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani Cristo, noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: ¿Nacu Galileati Cristo saajirahi?

42 Miho Caatinihaamefaño noono: Cristo saaji, Aivojiiibo David yotofañoti tolliro Belen allio cuumijefañoti David iicauhigoti saajiibo, noono, noomoro.

43 Jaamoro miyaminaa fahigova dugaavocasiuhi Jesuhalliti.

44 Jaanegui diitoti saatoho diiboco igaayiciqui mooniurahi. Jaarumo saatohoba milli diiboco mooniutihii.

Aivojito Jesuco Miyaavogotihii.

45 Jaanaa isisiminaa tahigoti siino saauhi. Jaamoco sacer- dotemi aivojito fariseomi icamo nuuhi: ¿Collihii jana jaaboco misivatihii? noomoro.

46 Jaanegui isisiminaa iimusuuhi: ¡Aivo chahamo saatohoba diibobadi ihiimaamo! noomoro.

47 Jaanegui fariseomi diitoco nuuhi: ¿Tolliro bu nacu amihai diibo abañinoco mimiyaaveguehi?

48 ¿Nacu amihaidi saatoho aivojitoti, fariseomiti icano miyaaveguehi? Imiyaavogotimo duhu.

49 Jaanoti jito miyaminaa tajibaco agaajatimo jilli cijigaifaño efeejimo, noomoro.

50 Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco fucu emeeciyeubo, nuuhi:

51 ¿Nacu mihai tajiba saafi miyaminaafico: Iimiti, neejirahi, iticoni diibo omooninoco gaajacitimoro? nooboro.

52 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu ijoho Galileoobo? Eneecau, imino Caatinhaameque dihiñinici Galileati Moocaani iimaaminaa saatatihi, noomoro

53 ijeevadi sahaje ijanojaa foocinumo.

8

Gaifimima Iicafifigo.

1 Jaanoti Jesu fuuhi Olivohono iicagajjaago.

2 Jaano sesevedi fucuro Jesu siino templojafaño saauhi. Jaabojaago sihidi miyaminaa saauhi. Jaamoco acasivuuboro ticovaubo ijibugubo.

3 Jaanaa fariseomi, caatiniminaa icamo diibojaa sivauhi gaigoco gaifimima iicafihicaugoco. Jaagoco diitofeenevi ificumoro

4 nuumo: Aivojibo Jesu, jaamo aiji icanaaca, sifiima faguifaño icagoco mahatyimehi.

5 Miro Moise itajibafaño jilli mihaico neehi: Tolli iicagoco guisiri mahaamimoro magaicaau, nooboro. ¿Jana ijoho milli neehi? noomoro.

6 Jilli nuumo diiboco inisuumo, ifurumo toonohalliti diiboco icivojaaniqui. Jaanegui Jesu jiinijehallivi idijivuuboro ticovaubo ihusegairi jiinijeque caatinuubo.

7 Jaarunaa suufenitimo diiboco idilluhicaunegui, agañivuuboro diitoco nuuhi: Eneecata amihaiti saatoho imitima machahamo miticoni diigoco guisibari mahaamimo,

8 nooboro siino idijivuuboro ijinijeque caatinihcauhi.

9 Jilli unuunoco uguubuumoro tolliro diito iimitima iicaunoco ijeebifañodi agaajaumoro ihamiyatotit ticovaumo safiisari ofoocinumo. Jaanaa Jesu diigo icanoro covovacafutuuhi tomañovi.

10 Jaadi Jesu agañivuudi mihañiñobaco atyimecuutiibo, idigoro diigo toonovi ifitafutuugoco aatyimeuboro nuubo: Gaigo, ¿cuuca icamo dihallivi imitino ihiimaahicamo? ¿Miro saatohoba ico milli moonitih? nooboro.

11 Jaanegui nuugo: Aivojibo, saatohoba milli uco moonitih, noogoro.

Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo milli ico moonitih. Fuucu. Jaagoro siino imitino diicacuujirahana, nooboro.

Jesu Miyaminaa Jeeb#noco Achicin#bo.

¹² Jaadi siino Jesu ihiimauboro miyaminaaco nuubo: Uujoho jiiijeminaa jeeb#co achicin#bo, tadyojicuti asaabo civohti icajitih. Jaano ifinijitino fiivoco aacino foovoma icajiiibo.

¹³ Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Ijoho difitiro d#beguehichi. Jaano dij#bogo ibocima chahahi, noomoro.

¹⁴ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: Jaaruno uujoho tahalliviro ij#buguruno taj#bogo ibocima ichi, uujoho asaahinihigoco, ofoohigoco icano agaajama#o. Jaanoti am#hai magaajatih uujoho tahigoti asaahinihigoco, ofoohigoco icano.

¹⁵ Jaamo am#hai miyaminaa imitico meneehi jiiijeminaa taj#bafenedi. Jaanoti uujoho m#hai#oobaco dugaacutih.

¹⁶ Jaanoti dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru, saafiro uujoho icatih, Guihirubi uco agalluuhin#boma mi-hicama#o.

¹⁷ M#ro am#hai taj#ba aamefa#o noocinino: Miimisiici ij#bogono ibocima ichi, noonoro.

¹⁸ M#ro uujoho tafitiro j#beguehi, tolliro bu Guihirubi uco agalluuhin#bo uuti j#beguehi icano, nooboro.

¹⁹ Jaanegui diiboco nuumo: ¿Cuuca nacu diicaani ichichahi? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco am#hai magaajatih, bu tolliro Guihirubico magaajatih icano. Jaanoti uco magaa-jaruva tolliro Guihirubico magaajajirahi, nooboro.

²⁰ Jilli Jesu nuuhi templojafa#o ij#buguubo nih#bamico ij#cuhicauno cojivi. Jaaruuboco m#hai#ooba gaayicutih, ihoovovi #futuutima#o.

²¹ Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyimetimoro am#hai imitimaryo miguijeveji. Uujoho ofoohigo am#hai mefeejitih, nuubo.

²² Jaanegui judiom# nuuhi: ¿Nacu fine iinoro ifico guijenijiibo. Jaama#o: Uujoho ofoohi mefeejitih, noobo, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu nuuhi: Am#hai baaoto. Jaanoti uujoho caamoobo. Am#hai jiijeminaa. Jaanoti uujoho jiijeminaafi icatih.

²⁴ Jaama#o am#haico: Am#hai imitimaryo miguijeveji, neehi. M#ro uco mimiyaavogotihachiji am#hai imitimaryo miguijeveji, nooboro.

²⁵ Jaanegui dilluumo: ¿M#joho nacu #joho? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicijetiro amiihaico neehi-cacuuhi.

²⁶ Sihidi icano amiihaico eneejino, amiihaiti udugaacujino icano. Jaarunofaño uco agalluubo miyaanocoro neefihi. Jaabo uujoho diiboti uguubuunoco jiinjeminaaco jiiibeguehicali, nooboro.

²⁷ Jaarunoco diito gaajahicautihii Moocaaniditi ihiimaahicaunoco.

²⁸ Jaadi nuubo: Jari caamovi Miyaminaafibadi Ifiivuuboco guijeve imohobujehallivi magañiiyicidi magaajaji, uujoho diiboro iicanoco. Tolliro bu tajeebitiro uujoho omoonihicatinoco magaajaji, bu tolliro Guihirubi uco jiiibeguehicanocoro omoonihicanoco icano.

²⁹ Uco agalluuhiinibo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco jeevesutihii, diibo iimogonocoro omoonihicamaño, nooboro.

³⁰ Jillii Jesu unuunoti saatoho sihidi diiboco miyaavuguuhi.

Moocaani Seeme, Bu Imitino Jijovoto Icamohallivi Jesu Iimaano.

³¹ Jaanegui judiomii diiboco imiyaavuguudimoco Jesu nuuhi: Taajico jeevesutimo mihicahachiiji miyaano tajiiibogominaa mihicaji.

³² Jaachiiji magaajaji miyaanoco. Jaano miyaano amiihaico imitifañoti sinaayuji, nooboro.

³³ Jaanegui diito nuuhi: Miihai Abraham iyaachimihai mihihamo sita jijovoto mihicatatihii. ¿Milliti jaabo miihaico ijoho misinaayucafeteji neehi? noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyantiro, miyanotiro amiihaico neehi: Paryi famooro imitico omoonimo, imiti jijovoto.

³⁵ Jaamaño jijovooboti iicaabo ihaivojiiibo seemefañodi icatatihii. Jaanoti iseemene diitofañodi icanicihii.

³⁶ Jaamaño uujoho Moocaani Seemene amiihaico isinaayuhachiiji miyanotiro jijovoto mihicacuujiitihii.

³⁷ Uujoho gaajarahi amiihai Abraham iyaachimihai mihihamocoro. Jaarumo uco magaicaauguehicali, uujoho onoonoco muguubutimoro.

³⁸ Uujoho iimaahicali Guihirubi uco jiiibogobadi. Jaanoti amiihai momoonihicali amiihaico amiihai caani jiiibogobadi, nooboro.

Diito Caani, Jji.

³⁹ Jaanegui diito nuuhi: Miihai caani Abraham, noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amiihai caani Abraham iicaruva diibo omoonubadi momoonijirahi.

40 ¿Collihi jaamo uco magaicaujirahi? Tolli iicanoco Abraham safooba mooniutihi. Miïro amiihaico miyaanoco jiiibeguehicahi Moocaani uco unuubadi.

41 Jaanoti amiihai, amiihai caani omooninibadi momoonihicahi, nooboro.

Jaanegui nuumo: Miïhai ajeva seeme mihicatihî, saafiro miïhai caani Moocaani, noomoro.

42 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihai caani Moocaani iicaruva uco magarijirahi. Uujoho diibojaagoti saahinihi, tajeebiitiro uujoho saahiniitihî diibo uco agalluuhininegui saahinihi.

43 ¿Collihi jaamo taajico muguubuhicatihî? ¿Collihi tajiibogoco mihimeguehicatihî muguubunoco?

44 Amiihai caani Ijî. Jaabo onoobadi momooninoco mihimeguehicahi. Miïro diibo siicijetiro imoyiicibo miyaminaaco agaicaaunoco, imoyiicitatiibo miyaanofaño iicanoco. Jaaboma miyaano chahahi, jihovoobo iicamaño sicamañooco iimaabo, bañifiira caani iicamaño bañifiibo.

45 Jaanoti uujoho miyaanoco unuurunoco uco mimiyaaveguehicatihî.

46 ¿Nacu miïjoho amiihaiti saatoho ifusujirahi tafifa sanogayiba imiti iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco; ¿Collihi uco mimiyaaveguehicatihî?

47 Moocaanitahe iicaabo, Moocaani iijico guubunicihi. Jaanoti amiihai Moocaanita mihicatimaño Moocaani iijico muguubugotihî, nooboro.

Cristo Sahiijitiro Iicacuubo.

48 Jaanegui judiomî iimusuuhi: Aivo miyaano ijoho samariaoobo idiicanoco ico monoono. Jaabo ijîma diicahi, noomoro.

49 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho ijîma icatihî, uujoho Guihirubico bociguehi. Jaaruuboco uco amiihai mobocigotihî.

50 Jaaruubo uujoho tafi bocigoco guinotihî, iicaabo saafi uco obocigonoco iguinooboro udugaacuubo.

51 Miyanotiro, miyanotiro amiihaico neehi: Taajico imiiaavogomo ifinijitino guijevafaño feejitihî, nooboro.

52 Jaanegui diiboco judiomî iimusuuhi: Jisu aivo imino magajacuuhî ijîma idiicanoco. Miïro Abraham, bu paryî Moocaani iimaaminaa icamo paryî guijeveuhî. ¿Millî jaabo ijoho neehi: Taajico uguubumo guijetimo icaji? nooboro.

53 ¿Nacu ijoho mootadi Abraham janaanici deevahi? Jaaruubo du guijeveuhî, bu paryî Moocaani iimaaminaa icaurumo guijeveuhî. ¿Jaanoti miïjoho ijoho idiicaabo guijetibo diicaji? noomoro.

54 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho taficoro bocigoruva, uuro obocigono jaaducafetejitirahi. Guihirubi uco bociguehi diiboco amihai Moocaani monoobo.

55 Jaaruuboco amihai magaajatih. Jaanoti uujoho naha gaajahi. Jaanoti: Uujoho diiboco gaajatih, nuuruva amihaijadi bañififjirahi. Miyanotiro uujoho diiboco agaajamaño diibo iijico moonih.

56 Miro Abraham amihai tyadi imo imo icauhi uco aatyimegueuboro. Jaabo uujoho asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.

57 Jaanegui judiomi diiboco nuuhi: ¿Milli jaabo cincuentadino ficabano diicatiibo, Abrahamco daatyimeuhi? noomoro.

58 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro amihaiico neehi: Abraham chahaunaacaro uujoho icacuhi, nooboro.

59 Jaanegui guisibanoco iciumo diiboco ihaamiqui. Jaarunaa Jesu templojafaño afataniivuuboro diitofenedi ihinehinuboro fuuhi.

9

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotiro Ihaallino Isicautiiboco.

1 Jaanaa Jesu afatyuubo atyimeuhi ifiivuunotiro aatyimeutiiboco.

2 Jaabediti iijibogominaa Jesuco dilluui: ¿Mojibogominaafi, mijoho imitico omooniumaño, jaani atyimetibo fiivuui, caanimisi nacu diibo? noomoro.

3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimisi, diibo icano imitico omooniumaño icatino. Jilli Moocaani mitya diibovi ihifusucafetequi ifiivuuno.

4 Miro cuuje iicanohachuta uco agalluuhiniibo dudicamaajeque eetavehi. Jaanoti mihijicuudi mihaiñooba dudicamaaitacuutatih.

5 Miro jino jinijehalliri iicanohachuta uujoho jinijeminaaco achicinihi,

6 nooboro jinijehallivi iijireuboro toonoco jiniima illi-heenuboro ijiniri aatyimeutiibo aallinoco nicuubo.

7 Jaaboro diiboco nuubo: Foobo Galluuba jicooba nifaihuri nitito, nooboro. Jaaba jicooba momo hebreo iijiri Siloe. Jaanegui initamaaieuboro tahigoti atyimecuubo saauhi.

8 Jaanegui ifitinominaa iticoni atyimetibo iicahicaunoco agaajaumo nuuhi: ¿Nacu jaani oono acasivooboro nihibamico idilluhicaubo icatiibo? noomoro.

9 Jaanoti saatoho: Jihhi, diibo, neehicauhi. Jaanoti saatoho: Sifi diibobadi ejeevaabo, neehicauhi. Jaarunofaño diibo neehicauhi: Uujoho diiboro, nooboro.

10 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Milli jaano ico dihaallino faayacafetehi? noomoro.

11 Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiniico ijirema eetavooboro uco tahaallinoco nicuhi. Jaaboro uco noobo: Foobo Siloe jicoobafaño nitito, eneenegui ofooboro nitijehinihi. Jaaneri tahaallino uco faayacafetehinihi, nooboro.

12 Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.

Jaarunaa diibo: Co, gaajatih, nuuhi.

Fariseomi Dilluui Diiboco.

13 Jaadi diibo aatymehicautiboco satyuumo fariseomi imegavi.

14 Jaanaaca diiboco Jesu jiniibari ihaallinoco ataabuuboro ubuheetesuufucuu jaguisifucuu.

15 Jaaboco siino fariseomi dilluui: ¿Milli ico dihaallino faayacafetehinihi? noomoro.

Jaanegui nuubo: Jiniibari uco tahaallinoco nicuhinibo. Jaanoco initamaainineri atymehi, nooboro.

16 Jaanegui fariseomiti saatoho nuuhi: Diibo Moocaniti saatih. Jaamaño jaguisifucuco imino toomotibo, noomoro.

Jaanoti saatoho neehicauhi: Imitiminaafi iicaruva jino sihidijeevano mityaco eetavejitiruubo, noomoro. Jaamaño diito sanoodimo dugaacamaaiuhi.

17 Jaamoro siino aallivautiboco nuumo: Jaanoti ijoho, ¿milli neehi dihaallinoco afaayicihinibediti? noomoro.

Jaanegui nuubo: Eti, Moocaani iimaaminaafi, nooboro.

18 Jaarunaa judiomimiyaavuguutih diibo ihaallinoco afaayiciunoco icano. Jaamoro caanimisico cuhuvaumo igaajaqui.

19 Jaadi diitisico dilluumo: ¿Naa jaani amisi seemene aallivatibo ifiivuubo meneehicaabo? ¿Milli bu jaabo oono ihaallinoma icahi? noomoro.

20 Jaanegui caanimisi nuuhi: Jih, magaajahi diibo mosemene aallivatibo ifiivuunoco.

21 Jaaruno magaajatih fine millihacho tah atymeebe, bu tolliro magaajatih mijohohacho fine diiboco ubuheesuhinino. Tah diiboco midillu, diibo amiyaaburucu; tah millihacho amhaico jibeguejiibo, noomisiro.

22 Jilli caanimisi nuuhi, judiomico iiguiumisiro, judiomicaaatyohacho, Jesuco: Cristo, onoomoco sinagogajafañoti magañiji, noomoro ifitacucasiuno ñihicuti.

23 Jilliti caanimisi: Amiyaaburucu tah diiboco midillu, nuuhi.

24 Jaanegui siino coovaumo ihaallinoma achahauboco. Jaamoro diiboco nuumo: Moocaanico ro dihimo. Jaanoti diibo imitiminaafi iicanoco miihai magaajahi, noomoro.

25 Jaanegui diibo iimusuhi: Co, tahi fine imitiminaafi uujoho gaajatih. Idinocoro gaajahi uujoho aatyimeutiruubo jisumi aatyimeneque, nooboro.

26 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Milli dihaallinoco omoonihinineri daatyimehi? noomoro.

27 Jaanegui nuubo: Amihaico jibugucuurahi. Jaarunoco mimiyaavogotimoro bu ¿collihi siino muguubujirahi? ¿Nacu bu amihai tolliro diibo jibogominaati mihicajirahi? nooboro.

28 Jaanegui diiboco ibaumoro nuumo: Ijohonaa diibo jibogominaafi. Jaanoti miihai Moise jibogominaa.

29 Miihai magaajahi Moocaani Moisema ihiimaunoco. Jaanoti magaajatih diibo cuucatiobo iicanoco, noomoro.

30 Jaanegui diibo iimusuhi: Toono aivo uudi sihidi jeevahi, cuucatiobohacho diibo iicanoco magaajatino. Jaabo uco tahaallinoco atyimesuubo.

31 Miiro miihairyo magaajahi imitiminaaco Moocaani uguubunicitinoco. Jaanoti diibojaagodi iicamoro, diibo iimogobadi omoonimoco icano guubunicibo.

32 Siicijetiro guuburatatino saatohoba ifiivonotiro aatyimetiboco atyimesumo onoonoco.

33 Jaani Moocaaniti isaatiruva milliba moonjituruubo, nooboro.

34 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Ijoho aivo sihidi imitima ifiivuubo, miihaico dibeguejira? noomoro diiboco gañiuno sinagogajati.

Jesuco Imiyaavogotimo Aatyimetibobadi Jeevahi.

35 Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañunoco. Jaaboco atyimeuboro nuubo: ¿Ijoho miyaaveguehi Moocaani Achico? nooboro.

36 Jaanegui diibo iimusuhi: Aivojibo, uco dibogo miijoho diibo miyaaveguequi, nooboro.

37 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Iiro daatyimecuuhi. Jino uujoho diibo ima ihiimaabo, nooboro.

38 Jaanegui diibo Jesu imega ememuivuuboro nuuhi: Miyaaveguehi, aivojibo, nooboro.

39 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jiijehallivi saahinihi dugaacuguiha, atyimetimo ihatyimequi. Jaanoti atyimeme, atyimecuutimo iicaqui, nooboro.

40 Jaanegui saato ho fariseomi diiboma iicaumo jilli diibo unuunoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Nacu bu miihai tolliro mahatyimetimo? noomoro.

41 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Am#hai aall#no ihifuvusut#ruva am#hai imitima machahajirahi. Jaanoti: Mahaty#mehi, monooma#no am#hai imitima mihicahi, nooboro.

10

Ovejami Mecuvi Ohoovicino.

(Heb 12.20; 1 Pe 5.4)

1 Miyanotiro am#haico neehi: Ovejami mecufa#no iguhugari j#cafototi#boro sinaagonodiro ofoobo nanivaminaafi.

2 Jaanoti tomecufa#no iguhugari ij#cafotoobo naha diito toomominaafi.

3 Jaabedi iguhuga toomominaafi iguhugaco faayici#fihhi. Jaahugari ij#cafotooboco ihovejami ihiimaatiro gaajaci#fihhi. Jaamoco it#covocivi imomono icahi. Jaabo diitoco imemeri ocoovaaboro jahisivi iinusufiibo.

4 Jaadi jahisivi famoocoro ihiinusuuboro ihime foonici#bo. Jaabo doj#cuti ihovejami foonicihi diibo iimaaco agaajamoro.

5 Jaanoti agaajat#bo doj#cuti footatimo. Jilliro gaafimo diibediti diibo iimaaco agaajatima#no, nooboro.

6 Jilli Jesu oovici#uboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaajaciutihhi milli eneejirunoco unuunoco.

Jesu Iimino Toomominaafi.

7 Jaadi bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyanotiro, miyanotiro am#haico neehi: Uujoho ovejami guhuga.

8 Iticoni tahimegavi asaamo paryi nanivaminaa. Jaamo iimaaco ovejami gaajautihhi.

9 Uujoho guhuga, tafa#odi ij#cafotoobo taajaji. Jaabo oveja iicanicibadi tomecufa#no ij#cafotooboro siino ihiinoobo #aavahuco aatyimenicibadi icaji.

10 Jaanoti nanivaminaafi saanicihhi inaniquiro, igaicaauquiro, ifinisusuquiro icano. Jaanoti uujoho saahinihhi fiivoma mihicaqui, sihidi janaanici toonoma mihicaqui.

11 Uujoho miya toomominaafi; Mi#ro miya toomominaafi iicaabo ihovejamihallivi ifico acinicihi.

12 Jaanoti ijaadaguiiharo ootoomoo j#cu diitojaago asaanoco aatyimeebere ihovejamico ejeevesuhin#boro iicojiti gaanicihi ita iicatima#no. Jaanobuuna ij#cu asaaboro diitoco buhigovi gavaracunicihi.

13 Jaabo diibo diitoco jeevesunicihi jilli ijaadaguiiharo ududicamaama#no. Jaama#no diitoco jeecevotati#bo.

14 Jaanoti uujoho iimino toomominaafi. Jaama#no taatyaco gaajahi. Jaabadiro bu diito uco gaajahi taatya iicama#no.

15 Uco bu oono Guihirubi agaajabadi, jaaboco bu uujoho gaajahi icano. Jaamaño tahovejamihallivi uujoho tafico acihi.

16 Tolliro bu saatoho tahovejami icahi jimecuoto iicatimo. Jaamoco tolliro sivaji. Jaamo tahiimaaco guubuji. Jaamo samooro icaji. Jaamo toomominaafi saafiuro icaqui,

17 uco Guihirubi gajiji, tafico diitohallivi aaciboro, siino ubuheetejimaño.

18 Mihijoho uco guijenijitirahi, jilli uuro iimogobabadi tafico aciji. Jaabo iguijeveruubo siino dojicuviro buheeteji mityama iicamaño. Jilli mooniqui Guihirubi uco tajibauhi, nooboro.

19 Jilli unuuneri judiomi siino dugaavocasiuhi.

20 Jaaboti sihidi saatoho neehicauhi: Ijima icaabo jilli jee-gavucuubo. ¿Collihi jaaboco muguubunichi? noomoro.

21 Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ijima iicaabo jilli iimaatatih. ¿Nacu iji ihaallino aatyimetimoco atyimesujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomi Gaayicigotih.

22 Jaanaa Jerusalevi eetavuumo jibaimoco templojaco Moocaanicoro ijeecivehicaqui ificuuno jibaimoco jinnijadihivi.

23 Jaasumi Jesu templojahallidi, Salomon goohasino onoohasijeri igooboro feehicauhi.

24 Jaabohallidi judiomi emecuvovaumoro diiboco nuuhi: ¿Mihachuta jaabo mihaico, esamaaisuuboro diicaji? Miyaano ijoho Cristo idiicahachiji mihaico foovono dibugucu, noomoro.

25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amihaico neehicacuu-rah. Jaarunoco mimiyaaveguehicitih; Miuro Guihirubi atajibabadi uujoho omoonino toono foovono uutijibeguehi.

26 Jaarunoco amihai mimiyaavogotih, tahovejamioto mi- hicitimaño, amihai eneehinicubadi.

27 Miuro tahovejami uco tahiimaati gaajahi. Jaabadiro bu diitoco uujoho gaajahi. Jaamaño tadyojicuti foonicimo.

28 Jaamoco uujoho ifinijitino fiivoco acihi. Jaamo ufucuro guijevejitih. Jaamoco mihaionooba tahusefañoti dumitijitih.

29 Guihirubi uco diitoco aciubo famoohallinoociviro sihidi ejevamaño. Jaamoco bu cajaatyooba Guihirubi usefañoti dumitijitirahi.

30 Jaamisi uujoho, Guihirubi icano mihicahi. Jaarumisi saafiuro mihicahi, nooboro.

31 Jaanegui judiomi siino guisibanoco icuhi diiboco ihaamiqui.

³² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miiro sihidi iminehejeque amiihai imefeenevi eetavehicahi Guihirubi mityari. Jaamo, ¿conohalliti uco magaiicaaujirahi? nooboro.

³³ Jaanegui judiomi diiboco iimusuhi: Imino omoonihicanohalliti ico momoonigotih; Moocaniditi imitino diimaahi miyaminaafi idiicaabo: Uujoho Moocanibadi jeevahi, onoonohalliti, noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatinihaamefaño Moocaani jilli neehi: Amiihai Moocanibadi mejeevamo, nooboro.

³⁵ Miiro jaanoco famooro amiihai magaajahi, Caatinihaamefaño onoono gañicafototino iicafinoco. Jaamaño miiro Moocaani iijico agaayiciumoco Moocaani nuuhi: Amiihai Moocanibadi mejeevamo, nooboro.

³⁶ Jaabadi Moocaani ijeevadi iiciuboro agalluubediti: ¿Milli Moocaniditi imitino iimaabo, meneejirahi, Moocaani Seemene uujoho, onoonoditi?

³⁷ Jaabo Moocaani omooninoco uujoho omoonitihachii; uco mimiyaaveguedino.

³⁸ Jaanoti omoonihachii; uco mimiyaavogotirumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo misi Moocanima saafiro mihicanoco, nooboro.

³⁹ Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayiciujirumo. Jaarunofaño diito usefañoti Jesu taajauhi.

⁴⁰ Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivi iticoni Jua tomañovi inithicauhigo. Jaaboro tahi icahicaubo.

⁴¹ Jaabojaa sihidi miyaminaa asaamoro, neerumo toonoco mimiyaavogo. Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo misi Moocanima saafihicauhi: Miyaano Jua sihidi ejeevanoco moonihicautihi. Jaanoti diibediti Jua eneehicaubadi paryi aivo miyaano, noomoro

⁴² sihidi saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

11

Lazaro Iguijeveuno.

¹ Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuvauhi, Lazaro onoobo. Jaacuumiri icahicaumife Maria, bu inago Marta icamife.

² Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoobo guihuvauhi. Jaago diigo Maria Aivojiiibo Jesuco facicifaihuri ejeesuugoro itihaiñoco imeebaiguiri ifilluhicaugo.

³ Jaamife Jesujaago jii bogoco galluuhi: Aivojiiibo, iijoho agaijihicaabo guihuvahi, noomifere.

⁴ Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve icatino; jilli Moocaani mitya toonofenedi ihifusucafetequi

iicano, bu uujoho Moocaani Seemene toonofeenedi imityaco igaajasuqui icano, nooboro.

⁵ Jaabo Jesu Lazaromico gajihicauhi.

⁶ Jaano Lazaro iguihuvaunoco Jesu guubucuuruubo, mifucuci siino tomañoviro icauhi.

⁷ Jaanobuunati ijibogominaaco nuubo: Masigo siino Judea jinijejaagovi, nooboro.

⁸ Jaanegui diiboco diito nuuhi: Jibogominaafi, tahigo du ico judiomigaicaahinirahi. Jahigo bu siino feeji? noomoro.

⁹ Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Nacu safucu, nihiba oovo fahuseeci motihaiti minooci icano icatiji? Cuuje mihigomo mananigaivatatihi nihiba foovono aachicinimaño.

¹⁰ Jaanoti fucu igooobo nanigaivafihi, fucu eseseetimaño, nooboro.

¹¹ Jaanobuunati diitoco nuubo: Mogataavominaafi Lazaro icigaabo aicotihiica. Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.

¹² Jaanegui ijibogominaa diiboco nuuhi: Aivojibo, icigahicadi bu jei aquejiibo, noomoro.

¹³ Tolle Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevecuuhi unuu-jirunoco tolle nuubo. Jaanoco diito esiciniuhi: Miya cigacoro fine noobo, noomoro.

¹⁴ Jaadi jari Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevecuuhi.

¹⁵ Jaano amihaidi aivo imino uujoho tahi iicatino. Jaaneguiha masigo diibojaago. Jaamo amihai mimiyaaveguehi. Jaaneri uujoho imo icahi, nooboro.

¹⁶ Jaanegui Tomas onoboco, gaatyaba eneehicaubo, inahabomi Jesu jibogominaaco nuuhi: Masigo, tolliro bu mihai Jesuma miguijevequi, nooboro.

Jesu Buheetebe, Fiivoobo Icano.

¹⁷ Jaanaa Jesu gaseuhi Lazaroco icinuno mifucuci, mifucuci icanobuunati.

¹⁸ Jaano Betania cuumi icauhi Jerusaleti minooci, sinotifeenedi icano kilometronohachuta.

¹⁹ Jahigo sihidi judiom Martamifejaago fuuhi inahabo igujeveunoti diitifeque ijacusuqui.

²⁰ Jaanaa Marta Jesu asaanoco uguubuugoro fuuhi diiboco acabacutuugo. Jaanoti Maria jaahere fitafutuuhi.

²¹ Jaagoro Marta diiboco nuuhi: Aivojibo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijevehinijitirahi.

²² Jaarugo uujoho gaajahi Moocaanico paryi idillunoco ico aacijinoco, noogoro.

²³ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.

²⁴ Jaanegui Marta nuuhi: Jihhi, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuv siino ubuheetejinoco, noogoro.

²⁵ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho buheetesuubo, uujoho fiivoobo; uco imiyaavogomo chuumucuurumo buheeki.

²⁶ Jino paryi iicamo uco imiyaavogomo, ifinijitino guijevefaño icajitihí, nooboro diigoco nuubo: ¿Naa miyaaveguehi jinoo? nooboro.

²⁷ Jaanegui nuugo: Jíhi, Aivojibo, uujoho miyaaveguehi ijoho Cristo Moocaani Achi jinijehallivi asaaguubo idicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Cíhojihallivi Taauhi.

²⁸ Jilli unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuu-tuugo: Jibogominaafi gasecuuhi. Jaabo ico coovahi, noogoro.

²⁹ Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agañiivuugoro Jesu-jaago fuuhi.

³⁰ Jaanaa Jesu tuucuumifañehi ifutuutihica Marta diiboco aatyimeumañoviro fitafutuubo.

³¹ Jaanoco judiomí diitifeque ijacusuqui asaaumo iijafaño iicaumo atyimeuhi Maria goovano agañiivuugoro ufuunoco. Jaamoro nuumo: Icihojijaago foogo tahi itatequi, noomoro idojicuti fuuhi.

³² Jaanaa Maria Jesuvi ifutuugoro diiboguiino ememuivuugoro diiboco nuuhi: Aivojibo, jineeri diicahiniruva tagaifiibo guijevejitirahi, noogoro.

³³ Jaanoco Jesu diigo taagoro asaaunoco, bu tolliro judiomí diigoco anahabonumo taamoro asaaunoco icano aatyimeuboro sihidi idaasuvuubo. Jaaneri diiboco ijeebini niji isinafutuuneguiiha,

³⁴ diitoco dilluubo: ¿Conoovi micíhiníhi? nooboro.

Jaanegui nuumo: Aivojibo, saabo juuga meeciva, noomoro.

³⁵ Jaaneri Jesu taauhi.

³⁶ Jaanoco aatyimeumoro judiomí nuuhi: Memecí sihidi fine diiboco gajihicaubo, noomoro.

³⁷ Jaanoti saatoho nuuhi: ¿Jaani aatyimeutihico atyimesuubo, jineeri icahiniruva Lazaroco iguijeveti fine buheesuhinijitiruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.

³⁸ Jaanaa Jesu siino aivo idaasuvuuboro icíhoji imegavi fitivuuhi. Jahoji ifaagajiguinojaagovi eseediumoro guisi-bari ihimegaco afabaacihigo.

³⁹ Jaaboro Jesu nuuhi: Iguisibaco buhigovi magañi, nooboro.

Jaarunaa Marta diiboivi nago nuuhi: Aivojibo, aivo fine usucuuno mifucuci, mifucuci icano icacuuno, noogoro.

40 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ico nootih: Imiyaavogohachij: Moocaani mityaco daatyimeji ico duhu neehi? nooboro.

41 Jaanegui icihhoj: imegati iguiisibaco gañhumo. Jaadi Jesu niquejeque emeeciuboro nuuhi: Guihi, ico graciaco acih uco uguubuneguiiha.

42 Jaarunofaño gaajacuui fahijivaro uco uguubuhicanoco. Jaarunofaño jito miyaminaa iicamedi neehi; uco hho agalluuhinino imiyaaveguequi, nooboro sefano nuubo:

43 ¡Lazaro, isivi dihiino! nooboro.

44 Jaasumiro ichuumuhu iinuui, itihaiño, ihusene icano minicinibo. Tolliro bu ihime ijeevadiobaryuri minicinibo. Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Diiboco misinaayu ifeequi, nooboro.

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Jaanoco judiom: Mariamifema asaumo aatyimeumoro diiboco sihidi miyaavuguumo.

46 Jaarunaa sanoodimo fariseomijaago ufuumoro diitoco jhbuguumo Jesu omoonunoco.

47 Jaanegui fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo fagominaaco igaiyhicuumoro nuuhi: ¿Milli fine momoonijirahi? Aivo sihidi ejeevanoonoco moonihicaabo.

48 Miro diiboco milli momoonihachij: famooro diiboco miyaavegueji. Jaachij: romanomi asaamoro Moocaani ijaco finisuvajimo, bu tolliro moojiinije miyaminaaco finisujimo icano, noomoro.

49 Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemi aivojiboti iicaubo diitoco nuuhi: Amihai aivo magaatih.

50 ¿Nacu mehesicinithi saafiro famoohalliviro iguijevejirunoco faacuumiminaaro mifinijirumohallivi? nooboro.

51 Ijeebitiro tolli nuutibo; tusumi sacerdotemi aivojiboti iicaumaño Moocaani diibo jeehifaño eesaayunoco nuubo. Jesu tuucuumiminaahallivi iguijeveujinoco imegaviro jhbuguubo.

52 Jilli tuucuumiminaahalliviro icautino, tolliro bu Moocaani seeme fahigova iicamoco igaiyhiciqui.

53 Jaamaño tusumitiro esafutuumo Jesuco iguijenujinoco.

54 Jilliti Jesu foovono igucuutih judiomifeenedi jilliro toonoti fuucuubo sicaihigovi toonoti fiitino iicaucuumi Efrain onocuumijaagovi. Jahi jhbogominaama fitafutuubo.

55 Jaanaa fiiticuuno Pascua judiom: jhbaimo iicaujino. Jaacuumiti sihidi saatoho Jerusalevi fuuhi imegaviro ijeevamaje iicanicibadi ifinoco iimibachuqui.

⁵⁶ Jaanaa Jesuco guinehicaumo. Jaamoro templojafaño icamo noocasihicauhi: ¿Milli mehesiciníhi, fine saajiibo? ¿Nacu fine jino jibaimovi saajitibo? noomoro.

⁵⁷ Jaanaa fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo miyaminaaco tajibauhi. Saatohoti Jesuco mahatyimehachijí; mihaico mijibogo, magaayicimoro diiboco micivojaaniciqui, noomoro.

12

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesuugo.

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Jaanaaca Pascua jibaimoco eheetavuujino sahuse juugahuseti safucu icano icaunaaca Jesu fuuhi Betaniavi tuucumivi Lazaro iguijeveuboco ubuheesuubo iicauhigo.

² Jahi diibedi eetavuumo machutaaco. Jaanoco Marta ifehicauhi. Jaanoti Lazaro amachumofeeneri icahicauhi Jesuma.

³ Jaanaaca Maria sivauhi sano libra ticovovi nardo onono facicifaihuco aivo iimino guiraano ijaada iicanoco. Jaagoro tofaihuri Jesu tihaiñoco ejeesuugoro imeebaiguiri filluhicauhi. Jaaneri tooja gahafuuhi ifacicifaihu usuri.

⁴ Jaanegui ijibogominaati saafi nuuhi Juda Iscariote Simon achi Jesuco aaciujibo:

⁵ ¿Collíhi jana jino facicifaihuco trescientos denariori anaajemere #daasufimoco acitimo bañamaahi? nooboro.

⁶ Jilli nuubo #daasufimoco agaijumaño icatino. Jilli naniaminaafi iicaumaño. Jaaboco diito inihibami lleegucuco utuumusuunoti nanihicaubo.

⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tolli moonigo, tacihoji imegavi uco jilli moonigo.

⁸ Mi#ro amihafeenevi fahijivaro #daasufimo icaji. Jaanoti uujoho amihaima fahijivaro icajitíhi, nooboro.

Lazaroco Igujeniqui Ihiimaano.

⁹ Jaanaa ajashutimo judiomi guubuuihí Jesu Betaniari iicaunoco. Jaamoro tahí fuumo. Jaaruno Jesuguiiharo icatino, tolliro bu Lazaroco Jesu ubuheetesuuboco ihatyimequi.

¹⁰ Jaamoro sacerdotemi aivojito Lazarohallivi iimaacasiuhi, tolliro bu diiboco igaicaauqui.

¹¹ Diiboti sihidí saatoho judiomi Jesuco imiyaavuguumoro udugaacamaaiunoma iicaumo.

Jerusale Cuumifaño Jesu Ijicafotono.

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Jaanaa sihidi miyaminaa Pascua jibaimovi Jerusalevi fuuhi. Jaamo, jaano sesevedi guubuumo Jesu tuucuumivi agaseujinoco.

13 Jaamoro imohono jaainoco iquitiumoro diiboco cabaacutuumo sahomoro: ¡Hosana! ¡Jaafa imocafotoobo! Imicani Moocaani memeri asaabo; Israel miyaminaa aivojibo, noomoro.

14 Jaanaa Jesu burroco aatyimeuboro diibohallivi casivuubo. Caatinihaamefaño onobadi:

15 Diiguetejirahana Sion cuumi; Meeci oono dihaivojibo burrogayihalliri giciniboro saahi, noonoro onobadi.

16 Jaarunoco ijibogominaa gaajautihi; jari Jesu niquejefaño ufuunobuunati gaajaciumo Caatinihaamefaño onociniubadi omooninoti.

17 Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyimeumo jibeguehicauhi Jesu omoonuboro ubuheetesunoco.

18 Jaanoma icamo miyaminaa Jesu asauboco cabaacutu- uhi sihidi ejeevano mityaco omooninoco uguubuumoro.

19 Jaanoma iicamo fariseomi noocasiuhi: Mahatyimecuhi fine jino mihairyo milliba momooninoco. Memeeeci paryi miyaminaa diibo dojicuti ofoonoco, noomoro.

Griegomi Jesuco Guinehi.

20 Jaanaaca Jerusalevi Pascua jibaimovi Moocaanico iime- qui ufuumofeeneri, bu icaumo saatoho griegomio.

21 Jaamo Felipejaago asaumoro diiboco nuuhi: Aivojibo, mihai mihimeguehi Jesuco mahatyimeneque, noomoro. Jaabo Felipeu Betsaida cuumioobo Galilea jinijeri iicaucuumioobo.

22 Jaanegui Felipe ufuuboro Andreque jibugutuuhi. Jaadi famisicro ufuumisiro Jesuco jibugutuuhi.

23 Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu mihicacuhi, uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo sihidi jeevanofaño iicajifucu.

24 Miyanotiro, miyanotiro amihai neehi: Trigo noovatayi jinijehallivi aacotoyiro jinijefaño ofooyi chuumucuyibadi icahi. Jaaruyi ihiinoyiro janaanici guiraano noovafihi. Jaanoti abasuratiyi sayiro icafihi. ¿Milli bu guiraatejiruyi?

25 Jaabadi ifico agaijibo ifico mitasuji. Jaanoti jiijehallivi ifico agaijitibo ifinijitino fiivoguiiha ficuuihi.

26 Cajaatyohacho tadyojicuti asaagomo uco ijeecivequi. Jaamo uco ejeecivomo uujoho icahigo tolliro icajimo, bu jaamo cajaatyohacho uco ejeecivomoco Guihirubi bocigusuji.

Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

27 Jisumi uco tajeebi gaihuiba icahi. ¿Jaanoco milli fine uujoho neeji? ¿Fine Guihi uco jilli iicajinoti taajasu, neeji? Eti du, tooneguiiha uujoho saahinihi.

28 Jaanegui Guihi dimomoco cahacisu, nuubo. Jaasumiro niquejefañoti guubuvusuuno: Cahacisucuuhi, bu siino cahacisujihica, unuuno.

29 Jaanaa iicojiri miyaminaa iicaumo niquejefañoti ununoco uguubuumoro: Sisi iimaahi, neehicauhi. Jaanoti saato: Moocaani toomominaafi iimaahi, neehicauhi.

30 Jaanegui Jesu nuuhi: Uuguiiha jino niquejefañoti Moocaani iimaatíhi, amíhaiguiiha íhiimaano.

31 Jisumi jino jinijehallivi imiti jaadaco acicafeteji, bu jisumi jino íji jiije aivojibo icahicaabo buhi gañicafeteji.

32 Jaabo uujoho guijeve imohobujehallivi jinijehalliti agañiivoodi, paryi famoocoro tajaagovi sivaji, nooboro.

33 Jilli neehicaubo coguijeveri fine iguijevejinoco diitoco agaajasuubo.

34 Jaanegui imiyaminaa iimusuuhi: Míiro míhai muguubuhicahi tajibahaamefaño: Cristo asaadi guijevetibo icaji, onoonoco. Jaano icanaaca, ¿milli jaabo íjoho neehicahi: Miyaminaafibadi Ifivuubo guijeve imohobujehallivi gañiivicisucafeteji, neehicahi? ¿Nacu, míjoho diibo Miyaminaafibadi Ifivuubo? noomoro.

35 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amíhai feenerihiica gueenejisuno icajino seseene aachicinino. Jaanegui míhigo amíhaifeeneri jino seseene aachicinino iicanohachuta, amíhaihallivi civono iijitinaacaro. Jaanoti civohi ígomo gaajatíhi íhimega ofoohigoco.

36 Jaanegui amíhaifeeneri sese iicanohachuta seseque mimiyaavogo. Jaamo seseene aachicinino miyaminaa mihiicahi, nooboro. Jilli Jesu íhiimaahicaudi ufuuboro diitediti fataniivutuuhi.

Judiomi Imiyaavogotino.

37 Diitofeenevi Jesu ajashutino síhidi ejeevanehejeque eetavehicacuurunaaca diiboco miyaaveguehicautimo.

38 Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumaño. Míiro noono:

Aivojibo, ¿míjoho nacu mojbogoco miyaaveguehi? ¿Míico fine Moocaani imityaco ifusuhi? noonoro.

39 Jilliti miyaaveguehicautimo. Jaaboro bu Isaia caatiníuhi:

40 Diito aallínoco Moocaani jabaiytusuuhi; tolliro íjeebínoco kuhufutusuubo íhaallíneri atyimetimo iicaqui, tolliro bu íjeebíri esicínitimo iicaqui. Jaamoro tajaa asaamoco uujoho buheesudino.

41 Jilli nooboro Isaia Jesuditi iimaauhi Jesu aivojico aatyimeuboro.

⁴² Jaarunofaño sanoodimo ihaivojito Jesuco miyaavuguuhi. Jaarumo foovono neehicutihi fariseomi ñihicuti diitoco sinagogajati gañitimo iicaqui.

⁴³ Miyaminaa diitoco obocigomocoro imuguumo Moocaani obociyonoco imogotimo iicaumaño.

Jesu Iji Miyaminaaco Dugaacusuji.

⁴⁴ Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro miyaavogotihitolliro uco agalluuboco miyaaveguehi.

⁴⁵ Tolliro bu uco atyimeme uco agalluuboco atyimehi.

⁴⁶ Uujoho seseene aachiciniibo jinijehallivi saahinihi uco imiyaavogomo civohi icatimo iicaqui.

⁴⁷ Jaanoti taajico guubucuurumo imiyaavogotimoco uujoho: Diito imitico, neejitihit. Uujoho jinijehallivi saahinithi jinije miyaminaaco cijigaifaño gañisuqui, jilli taajasuqui saahinihi.

⁴⁸ Jaanoti uco iimogotimoro taajico imiyaavogotimoco uujoho enehicano, diitoco ufucu niinofucu cijigaifaño gañisuji.

⁴⁹ Uujoho tajeebitiro iimaahicatihit Guihirubi uco agaluhiniibo atajibahinibadi iimaahicahi, jibeguehicahi icano.

⁵⁰ Jaabo uujoho gaajahi Guihirubi tajiba ifinijitino fiivoco aacino. Jaamaño uujoho iimaahicahi Guihirubi unuubadi, nooboro.

13

Jesu Ijibogominaa Tihaiñoco Nitihit.

¹ Jaanaa safucurucu icauno ihimega Pascua jibaimo iicaujino. Jaanaa Jesu gaajacuuhi, jiejhalliti Caanijaagovi ufuujino oovovi ifutucuunoco. Jaabo ita jinijehalliri iicamoco gajihicaubo. Jaaboro ifusuubo diitoco sihidi agaijino finitino iicajinoco.

² Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca iji Juda Iscariote Simon achi eesamaajefaño jihacucuuhi Jesuco aacujinoco.

³ Jaanaa Jesu Caani diiboco fanoovaco ihusefaño aacuinoco agaajauboro, bu tolliro Moocaniti asaaunoco, bu siino diibogaago ufuujinoco icano agaajauboro.

⁴ Amachuumañoti agañiivuuboro igaachehuco jujuuvuubo. Jaaboro ifillubaryuri ifeenebeque isiyaavuuboro

⁵ nifaihuco butajefaño ificuuboro ijibogominaa tihaiñoco nitihicaubo. Jaaboro ifillubaryuri isiyiciniuneri filluhicaubo.

⁶ Jaanaa Simon Pedrovi ifutuubo. Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo, ¿milli jaabo ijoho uco tatyihaiñoco nitiji? nooboro.

⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jino uujoho omooninoco jisumihica #joho gaajatihi. Jaaruubehi ufucu gaajaji, nooboro.

⁸ Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro tatyihaiñoco #joho uco nitijitihi, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ico initihachijji tajaagodi diicajitihi, nooboro.

⁹ Jaanegui Simon Pedro nuuhi: Aivoj#bo, tatyihaiñocorota nitidino, tollirota bu tahusene, tañgai icanoco niti, nooboro.

¹⁰ Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejeecuubo siino faabohoro jetatihi itihaiñocoro nitifihi imihinivatimaño. Jaabadi am#hai mimihinivatitihi. Jaarumo famooro icatino, nooboro.

¹¹ Tolli nuubo diiboco aaciujiboco agaajaumaño, famooro mimihinivatitihi, nuubo.

¹² Jaadi diito tihaiñoco Jesu initihicaudi siino igaachehuco #jicafutuuboro cas#vuubo. Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahi jino uujoho am#haico omooninoco?

¹³ Mi#ro am#hai uco meneehicahi j#bogominaafi, aivoj#bo icano. Eti, miyaanoco meneehicahi, uujoho diibo icamaño.

¹⁴ Jaaruubo am#hai tihaiñoco initibadi, bu am#hai sanoom#ro am#hai tihaiñoco fahigovavi miniticasihicaji.

¹⁵ Mi#ro am#haico j#beguehicacuui. Jaamo uujoho omoonihicabadi momoonihicahi.

¹⁶ Miyantiro, miyanotiro am#haico neehi: Chahaabo saafi jee#vominaafi ihaivoj#bo janaan#ivi iicaabo. Tolliro bu chahaabo siinojaa agalluubo diiboco agalluubo janaan#i iicaabo.

¹⁷ Jinoco magaajamoro jilli momoonihachijji miyanotiro imino mihicaji.

¹⁸ Fameeditiro am#haiditi iimaatitihi. Uuro gaajahi am#haico uujoho #cihinimoco. Jaarunofaño, jaafa tolli icano, Caatinhaamefaño onono imiyaavequi. Uuma sano amachuhicaruubo: Taminaafiti minifetehi, onono.

¹⁹ Jaanegui am#haico imegaviro jino neehi. Jaamo tolli iicacuudi magaajamoro mimiyaaveguehi uujoho diiboro iicaabo, iicanoco.

²⁰ Miyantiro, miyanotiro am#haico neehi: Uujoho agalluuboco agaay#imo, uco bu tolliro gaay#ihi. Jaamo uco agaay#imo, tolliro bu uco agalluhin#boco gaay#ihi, nooboro.

Jesu J#beguehi Juda Diiboco Aacijinoco.

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Jilli Jesu unuuboro gaajaciuhi ifi ijeeb#faño gaihu#ba iicaunoco. Jaaboro foovono nuubo: Miyantiro, miyanotiro am#haico neehi: Am#haiti saafi uco aciji, nooboro.

22 Jaanegui ij#bogominaa fahigova meecicasiuhi: ¿Cajaaniti fine noobo? noomoro.

23 Jaanaa saafiico ij#bogominaati Jesu agaijihicaubo diibovi fitociniuhi.

24 Jaaboco Simon Pedro ihaall#iri taj#bauhi Jesuco idilluqui cajaaniditi Jesu tolli unuunoco igaajaqui.

25 Jaanegui diibo Jesuvi fa#ogayi ifiitivuuboro diiboco dilluubo: ¿Aivoj#bo, cajaani diibo? nooboro.

26 Jaanegui nuubo: Toovotino uujoho diiboco maahuco amatyusuuboro aciji, nooboro imaahuco amatyusuuboro aciubo Juda Iscariote Simon achico.

27 Jaanoco Juda amachuusumiro Satanas iji diibo jeeb#fa#o jicafutuuhi. Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Omoonijinoco jisumiro moonicu, nooboro.

28 Jaarunoco diito amachuumo gaajac#utihi milliti diibo tolli unuunoco.

29 Jaanoti saatohe esamaaihicauhi. Juda in#ibami lleegucuma iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro j#baimovi mucuujivaachujirunoco. Jaanoti #daasufimoco siinoti ihaciqui noobo baacho, noomoro.

30 Jaabo Juda amachuuboro tahigoti iinuuruubaaca mihi#icuuhi.

Bohono Taj#ba.

31 Jaabo Juda ufuunobuunati Jesu nuuhi: Jisumi jari uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo cahacisucafeteji. Jaabofenedi Moocaani boc# cahacisucafeteji.

32 Jaabo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani bocico #fusuma#o Moocaani, bu #fusuji Illi bocico. Jaanoco jisumiro #fusucuuj#bo.

33 Taseeme am#haima uujoho guenene icacuujit#hi: Uco miguiinejirahi. Judiomico eneehin#badi. Tolliro bu am#haico neehi: Uujoho ofoohigo am#hai mefeejit#hi.

34 Jaanegui am#haico bohono taj#baco uujoho ac#hi. Fahigova magari#casi. Am#haico uujoho agaij#badi fahigova magari#casi.

35 Jaamo fahigova magari#casihachiiji miyaminaa gaajaji miyaano am#hai taj#bogominaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaa#jinoco.

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivoj#bo, cuuca feeji? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho jisu ofoobo dojicuti #joho feejit#hi, ufucu jari tadyojicuti feeji, nooboro.

³⁷ Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivoj#bo, milliti jaabo jisumi didojicuti feejitirahi? Dihallivi uujoho tafico aacinoco imeguehi, nooboro.

³⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difico #joho tahallivi daacjirahi? Miyantiro ico neehi: Jaafa#ino catava oj#naacaro, uco agaajaruubo uco #joho tuunamaaji mifooi, safo id#no, nooboro.

14

Jesu Moocaanijaa Ofoono J#hai.

¹ Am#hai jeeb#fa#odi mihiguetedino. Moocaanico mimiyaavogo, bu tolliro uco mimiyaavogo.

² Guihirubi iijafa#o mihicajima#ejeje sihidi icahi; tolli iicatiruva am#haico uujoho neejitirahi. Jaanegui feehi am#hai #mega am#hai mihicajima#ejejeque imibachuqui.

³ Jaabo jino ofoobo am#hai mihicajima#ejejeque iimibachuudi siino saaji; am#haico #civaabo. Jaamo uujoho icahigo am#hai tolliro mihicaji.

⁴ Am#hairyo magaajacuhi uujoho ofoohigoco, tolliro bu tahi ofoono j#haico magaajahi icano, nooboro.

⁵ Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivoj#bo, magaajatihi #joho efeejihigoco; ¿Milli #ne magaajajirahi toono j#haico? nooboro.

⁶ Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho toono J#hai, bu uujoho Miyaano, bu uujoho Fiivo icano. Id#noro tafeenedi Moocaanivi mihifetejirahi.

⁷ Uco magaajahachiji bu tolliro Guihirubico magaajahi. Jaaboco jisumitiro magaajacuhi mahaty#mecuma#o.

⁸ Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivoj#bo, m#haicota di#ifusu: Moocaanico maaty#memere siino dillucuutimo mihicahi, nooboro.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Siicjetiro am#haima icahicacuhi. ¿Jaaruuboco nacu #joho Felipe uco gaajatihiica? M#ro uco aaty#meme bu Guihirubico aty#mehi. ¿Milli jaabo uco: Moocaanico di#ifusu, neehi?

¹⁰ ¿Nacu mimiyaavogot#hi uujoho Guihirubifa#o iicanoco, bu Guihirubi tafa#o iicanoco icano? M#ro am#haico uujoho eneehicano, jilli tajeeb#tiro eneehicano icatino. Guihirubi tafa#o iicaabo dudicamaajeque moonihicahi.

¹¹ Uco mimiyaavogo, uujoho Guihirubifa#o, diibo tafa#o icano iicanoco. Jaabadiro bu siibadi omoonihicanoti uco mimiyaavogo.

¹² Miyantiro, miyantiro am#haico neehi: Uco imiyaavogo bu tolliro mooniji uujoho omoonihicanoco. Jaabo

imi janaanici moonijiiibo uujoho jimaño icacuti#bo Guihirubi-
jaago efeejimaño.

¹³ Jaamo am#hai paryi tamemeri Moocaanico midillunoco uujoho aciji uujoho Illifañodi Moocaani sihidi ejeevanoco miyaminaa igaaajaqui.

¹⁴ Jaamo siinoco tamemeri midillunoco uujoho aciji, nooboro.

Jesu Moocaani Gaijaco Agalluujinoco J#beguehi.

¹⁵ Uco magaijhachijji tatyaj#baco imino momooni.

¹⁶ Jaadi uujoho Guihirubico dilluji am#haijaago Igaija, miya Gaija iicaaboco igalluuqui, am#haico ijacusuqui. Jaabo am#haima fahiijivaro icaji.

¹⁷ Jaaruuboco jiiinjeminaa gaayicijitirahi diiboco aatyimetimoro agaajatimaño. Jaanoti am#hai diiboco magaajacuhi am#haima diibo iicamaño. Jaabo am#haifaño fahiijivaro icajiiibo.

¹⁸ Am#haico jeevesujitihii jiovonoti mihicaqui; siino saaji am#haijaago.

¹⁹ Fiiticuuno miyaminaa uco aatyimecuujitino: Jaanoti am#hai uco mahatyimeji. Uujoho ubuheemaño, jaabadiro bu am#hai mihicaji.

²⁰ Jaasumi am#hai magaajaji uujoho Guihirubifaño iicanoco. Jaabadiro bu am#hai tafaño mihicaji bu, uujoho am#haifaño icaji icano.

²¹ Jaanoti tatyaj#baco imiyaavogooboro imino omoon#bo, uco agaij#bo. Jaabo uco agaij#boco Guihirubi gaijiji, tolliro bu uujoho gaijiji icano, uujoho diitoma iicanoco igaaajaqui.

²² Jaanogui saafi Juda onoo, jaarunaa Juda Iscariote iicat#bo nuuhi: ¿Aivoj#bo, milli jaabo m#haicoro difiico agaa-
jasuuboro jiiinjeminaaco difiico gaajasujitihii? nooboro.

²³ Jaanogui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaij#bo taajico moonihii. Jaaboco Guihirubi gaijihii. Jaabojaago masaamisiro diiboma sano mihicaji.

²⁴ Jaanoti uco agaijit#bo, taajico moonitihii. Jaano jino uujoho am#haico ij#beguehicabogo tabogoro icatino Guihirubi uco agalluuhin#bobogo.

²⁵ Jaanoco jilli am#haico j#beguehicahi, jino am#haima iicanohachuta.

²⁶ Jaarunaa tafañodi Moocaani Igaijaco agalluubo am#haico fanoovaco j#begueji, tolliro paryi am#haico uujoho eneehicanoco esaayujiiibo icano.

²⁷ Mi#ro jino am#haico fitacuhi sajeeb# mihicaqui. Tasajeeb# ifiico am#haico acihii. Jaaruno jiiinjeminaa isajeeb#co aacibadi uujoho acijitihii. Am#hai jeeb#fañodi gaihu#ba mihicadino, bu mihiguidino icano.

²⁸ Amiihairyo magaajacuuhi amiihaico eneehininoco: Uujoho feeji. Jaaboro amiihaijaago siino saaji, nooboro eneehininoco. Miyaano uco magaijiruva imo imo mihicajirahi Guihirubijaa ofoonoco magaajamoro. Miiro Guihirubi tajaanivicivi sihidi jeevahi.

²⁹ Jaanoco amiihaico imegaviro neehi, tolli iicacuudi jaamo mimiyaaveguehi.

³⁰ Gueenene amiihaima iimaacuujitihii, jiiije aivojiiibo iji asaacumaño. Jaaruubo tahallivi mityama chahahi.

³¹ Uco Guihirubi atajiihaubadi jino uujoho moonihii, jiiinjeminaa igaaajaqui uujoho Guihirubico agaijinoco, nooboro diitoco: Magañiivucu, jinooti mufuucuqui, nuubo.

15

Ifahaafe Ifahoovi Icanicibadi Miihai Mihicahi Jesufañodi.

¹ Uujoho imiyacoochai, aaniiminaa baacu coohaibadi iicaabo. Jaacoochai abajaabobadi iicaabo Guihirubi.

² Miiro baacu coohai aafene iimitihaafejeque iquitimoro agavaracunicibadi, tolliro uco gaayicicurumo imitino iicamoro taajico iguiraatusutumoco Guihirubi gavaracuji. Jaanoti iguiraatusumoco tooco aafene onoova aafejeque imibachunicibadi Guihirubi imibachuji janaanici siino iguiraatusuqui.

³ Jaanoti amiihai miihinivaficuutihii amiihaico ijiibeguehicacuunofañodi.

⁴ Jaanogui uuviro mihica uujoho amiihaivi icaqui icano. Miiro oono basuta aafe ifahooti ihiinocinihaafe iinoro noovajitirahi. Jaabadiro bu amiihai mihicaji uutii mihicatihachiiji.

⁵ Miiro uujoho ifacoochai. Jaanoti amiihai ifahaafene; uuma iicaabo, bu uujoho diiboma iicaabo icano sihidi noovasuhi. Jaanoti uutii ijeevadi mihicahachiiji aivo milliba moonijitirahi.

⁶ Jaabo uutii icatiiibo buhi gañicafeteji iimitihaafejeque iquitimoro buhi agañnicibadi. Jaano ifiigatyonoco ananimoro ciijigaifaño agañno nifetefihi.

⁷ Jaanoti uutii mihicahachiiji taaji amiihaima icaji. Jaachiiji paryi mihimogonoco midillu amiihaico aciqui.

⁸ Miiro amiihai sihidi monoovasuhachiiji Moocaani cacacisucafeteji. Jaachiiji amiihai miyaanoro tajiiibogominaa mihicahi.

⁹ Guihirubi uco agaijibadiro, bu amiihaico uujoho gaijiihi. Jaanogui amiihaico agaijinofañoro mihica.

10 Tatyaj#baco imino momoonihachiiji am#haico agaij#nofaño mihicaji; Uujoho Guihirubi taj#baco imino omoon#maño diibo uco agaij#nofaño iicabadi.

11 Jilli am#haico neehi, tahimohica am#haima iicaqui. Jaaneri jaamo imo imo mihicahi.

12 Jaano jino am#haico uujoho ataj#bano: Fahigova magaij#casi, am#haico uujoho agaij#badi.

13 Janaanici aivo gaijima mihicano; m#no gataavominaafihallivi mofiico mahacino.

14 Jaabadi am#hai tañahabomi mihicaji, uujoho am#haico ataj#banoco momoonihachiiji.

15 Am#haico tajeecivominaa nuucuujitihhi, m#ro jeecevominaafi gaajatatihhi ihaivoj#bo omooninoco. Jaaneguiiha jino am#haico tañahabomi neehi; paryi Guihirubiti agaajahininoco am#haico agaajasumaño.

16 Am#hai uco mihiciutihhi. Jaanoti uujoho am#haico icuuhhi. Jaaboro am#haico ficuuhhi, toonoco mofoomoro sihidhi miguiraatusuqui. Jaanoco suufenitimo mihica; Jaamo tamomofeenedhi Moocanico siinoco midillunoco am#haico ihaciqui.

17 Jino am#haico ataj#bano: Fahigova magaij#casi.

Jiinijeminaa Am#haico J#heveji.

18 Jiinijeminaa am#haico ij#hevehachiiji magaaja, am#hai imegaro uco ij#heveneque.

19 Am#hai jiinijeminaa mihicaruva am#haico jiinijeminaa gaij#jirahi. Jaanoti uujoho jiinijeminaafeenetihhi am#haico icuuhhi. Jaamaño jiinijeminaa am#haico j#hevehi, jiinijeminaa mihicacuutimaño.

20 Mehesafoto am#haico eneehininoco, m#ro jeecevominaafi ihaivoj#bo janaaniciivi jeevatatihhi. Uco icaruno ij#heveme, imi am#haico j#heveji. Am#haico ij#beguehicanoco imino momoonihachiiji, tolliro bu am#haiño ficucafeteji.

21 Jilli tahallitihhi am#haico moonijimo, uco agalluuboco agaatimaño.

22 Uujoho saahinitiruva, bu diitoco j#beguehicatoruva icano iimitico gaajajitirumo. Jaanoti jisumi milliba eneejiruno chahacuhhi iimitico agaajasucumaño.

23 M#ro uco ij#hegueme, bu tolliro Guihirubico j#heguehi.

24 Uujoho diitofeenevi m#haiñooba eheetavotinoco sihidhi ejeevanoco eetavehicatoruva iimitima chahajirumo. Jaanoti toono sihidhi ejeevanoco atyimehacacuurumo uco j#hevehi, bu Guihirubico j#heveme icano.

25 Jaaruno ticovono icatino jilli diito tajiba aamefaño onono imiyaavequi icano: Sicamañohalliti uco jiiheveme, onono.

26 Jaarunaa Jacusuminaafico uujoho Guihirubifañodi agaluubo miyaano Gaija asaadi, diibo uutii iimaaji.

27 Jaasumi tolliro amihai uuditi mijibegueji, iticonitiro uuma mihicahicamaño.

16

1 Jilli amihaiico neehi jinejeba amihaiico dugaacusutino iicaqui.

2 Amihaiico gañijimo sinagogajanofañoti. Tolliro bu icajino cajaatyohacho amihaiti iguijenimo esamaaji: Jilli omoonineri Moocaanidi fine imino moonihi, noomoro omoonimo.

3 Jilli moonijimo Guihirubico agaajatimaño, uco agaa-jatimaño icano.

4 Jaanoco jilli amihaiico neehi. Jaamo tolli iicacuudi magajahi uujoho toonoco amihaiico eneehinicuunoco.

Moocaani Gaija Eheetavono.

Jilli iticoni amihaiico nuutihii, amihaima icaumaño.

5 Jaaruubo jisumi fuucuji uco agalluubojaago. Jaaboco amihaiti saatohoba midillujitihii: ¿Cuuca feeji? noomoro.

6 Jaarunaa iticoni tolli amihaiico unuuneri mihidaasuvuuhii.

7 Jaarunaa miyaanoco amihaiico neehi: Aivo amihaidi imino uujoho ofoono. Jaanoti footiruva Jacusuminaafi amihaijaa saajitirahi. Jaanoti ofooboro amihaijaa galluuji.

8 Jaadi diibo asaadi jiinjemenaaaco gaajasujiibo imitiminaa iicanoco, bu tolliro iticovono jiihai iicanoco, bu diitoco Moocaani udugaacujinoco icano.

9 Jaabo: Diito imitiminaa iicanoco, neeji uco diito imiyaavogotimaño.

10 Tolliro bu gaajasujiibo iticovono jiihai iicanoco, uujoho Guihirubi iicahigo ofoomaño. Jaaboco amihai siino uco mahatyimecujitihii.

11 Tolliro bu gaajasujiibo Moocaani udugaacujinoco, diibo jiije aivojiiibo iicaabo ijico ciijigaifaño igañiqui ificucumaño icano.

12 Sihidi amihaiico eneejiruno icarahi. Jaarunoco jisumi amihai magajajitirahi.

13 Jaanoti miyaano Gaija asaadi amihaiico miyanotiro jiiibeguejiibo. Jaaruno ijeebitiro jiiibeguejitiibo Moocaani onoonoco jiiibeguejiibo, tolliro bu amihaiico gaajasujiibo ufucu iicajinehejeque icano.

14 Diibo uco bocigusuji taaño iicanoti agaayiciiboro amihaiico gaajasujiibo.

15 Guihirubima iicano paryi taaño. Jaamaño uujoho neehi: Moocaani Gaija taaño iicanoti agaayiciiboro amihaiico gaajasujiibo, nooboro.

Idaasuno Mihicarumo Imo Imo Miminifeteji.

16 Goovacujino amihai uco siino atyimecutimo mihicano. Jaarunobuunati goovajisutinoti siino uco mahatyimeji Guihirubijaago efeejimaño, nooboro.

17 Jaaneguiha ijibogominaati saatoho noocasiuhi: ¿Milli fine eneejirunoco mihaiico noobo: Goovacujino uco atyimecutimo mihicano, siino bu goovajisutinoti siino uco mahatyimeji Guihirubijaa efeejimaño? onono

18 neehicaumo: ¿Milli eneejiruno goovajisujitino, bu goovajisujino onono? Magaajatihi ihiimaanoco, noomoro.

19 Jaanoco Jesu diiboco diito idillujirunoco agaajaciuboro diitoco nuubo: Sanomiro midillucasih, uujoho goovajisujino uco atyimecuutimo mihicano, bu toonobuunati goovajisutinoti siino uco mahatyimeji ononoti.

20 Miyanotiro, miyanotiro amihaiico neehi: Mataacasimoro idaasuno mihicaji. Jaaneri jiije miyaminaa imo imo icaji. Jaaruno amihai idaasu imo icati minifeteji.

21 Miuro gaigo eseemevajisumi idaasuno minifotogo ihaivo-fucuvi ifotomaño. Jaarugo eseemevacuunobuunati ihaivoco esicinicuutatigo jiiijehallivi sisee seemene ifiiveneri imo imo iicamaño.

22 Jaabadi amihai jisumi mihidaasuvehi. Jaarunaaca amihai siino uco mahatyimeneri amihai jeebino sihidi imo imo minifeteji. Jaano imo icaco mihaiñooba amihaiditi udumiticijitino.

23 Jaasumi uco siino midillucujitih. Miyanotiro amihaiico neehi: Guihirubi amihaiico aciji fanoovaco tamomofeenedi midillunoco.

24 Jisumihiica amihai jinejebaco midillutihiica tamomofeenedi: Midillu. Jaamo magaayicahi. Jaamo sihidi imo imo mihicahi.

Jesu Jiinijeque Guiinonihu.

25 Jilli amihaiico neehi siinovi ooviciboro. Jaarunofaño tufucu gaseji siino amihaiico siinovi ooviciboro ijibugucujitino. Jilli foovonoro amihaiico Guihirubiti ijibugucujino.

26 Jaasumi amihaihallivi Moocanico uujoho dilluji amihaiico nootih:

27 Guihirubiro am#haico gaijhi, uco am#hai magaijimaño, tolliro bu uujoho Moocaaniti asaahin#noco mimiyaavogomaño icano.

28 Uujoho Guihirubiti ihiinehin#boro jiijehallivi saahin#hi. Jaaruubo siino jii#jeque ejeevesuuboro doj#cuviro Guihirubijaago fuucuuji, nooboro.

29 Jaanegui ij#bogominaa diiboco nuuhi: Jisumi naha foovono diimaahi siinovi oov#ci#bo.

30 Jisumi naha jari magaajacuuhi #joho fanoovaco agaajanoco. Jaamaño m#hai#ooba ico dillucujitirahi, bu m#hai imino magaajacuuhi #joho Moocaaniti asaahin#noco, noomoro.

31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Jaanegui nacu jari jisu mimiyaaveguehi?

32 Tufucu jino gasecuj#; fine tusu mihicacuuhi, jino am#hai fahigovavi safiisa am#hai naagonovi magavaranamaajino tacojiti uco mejeevesumoro. Jaaruubo uujoho uuro icajitih# Guihirubi uuma icaji.

33 Jill# am#haico neehicahi. Jaamo uuvi sajeeb# mihicahi. Jii#jehallivi sihidi idaasuma mihicaji. Jaarunofaño ucoro mehescini, uujoho jii#jeque guiinon#cuuhi, nooboro.

17

Jesu Ij#bogominaahallivi Moocaanima Iimaahi.

1 Jill# Jesu unuunobuunati, niquejeque emeeciuboro, nuuhi: Guihihi, tusumi mihicacuuhi; Daachico cahacisu, tolliro bu Daachi ico icahacisuqui.

2 #joho Daachico diijico daacih# pary# miyaminaahallivi. Jaamo pary# #joho uco adaacimoco ifin#jitino fiivoco aciqui.

3 Jaano jino ifin#jitino fiivo, id#iboro #joho miyaabo Moocaani idiicanoco agaajano, bu tolliro Jesucristoco #joho agalluuhin#boco agaajano icano.

4 Uujoho ico jii#jehallivi boc#gusuhi; imivucuuhi uco ataj#bahin#noco omoonihicaabo.

5 Jaaneguiha, Guihi, uco dicojivi boc#gusu jii#je fiivutinaacaro dicojivi uco oboc#gusuubadi.

6 Jii#jeminaati id#ci#boro uco adacimoco dimomoco gaa#jasucuuhi. Dita iicahin#moco uco daacihin#hi. Jaamo imino diijico ficuhi.

7 Jisumi gaajacuumo pary# uco adaacihin#no #ti asaanoco.

8 Diijico uco adaacihin#noco diitoco acihicacuuhi. Jaanoco agaay#cimoro gaajacuumo miyaanoro uujoho #ti asaahin#noco. Jaamoro miyaavogomo miyaanoro #joho uco agalluuhin#noco.

9 Jaamohalliví ico dilluhi, Famoohallivíro jiiñjeminaahalliví ico dillutíhi, dita iicamoco uco adaacihini mohallivíro dilluhi.

10 Míiro paryí taaño iicano diino, tollíro bu diino iicano taaño icano. Jaamofañodí uujoho cahacisucafeteíhi.

11 Jaaruubo uujoho jiiñjehalliví icacuujitíhi. Jaanotí diito jiiñjehallírí icají. Jaanotí uujoho díjaa feejí. Jaaneguí, Guíhi, ñjoho idiimiibo, uco adaacihini moco dimityari toomo, saafiibadíro diito iicaquí ñma mési saafiíro mihicabadí.

12 Uujoho jiiñjehallírí iicahini sumi diitoco teemehicahinihi dimityari uco adaacihini moco imino teemehinihi. Jaamaño saafiiba diitotí mitatíhi; idiiboro johono imitacuubo Caatinihaamefaño onono imiyaavequí.

13 Jaaruubo jisumi díjaago fuucuují. Jíllí neehí jino jiiñjehallírí iicanohachutahiica tahimohicari diito tollíro imo imo iicaquí.

14 Míiro diijíco uujoho diitoco acicuuhí. Jaarumoco jiiñjeminaa diitoco gaayicítíhi jiiñjeoto iicatímaño, uujoho bu jiiñjeminaafi iicatímaño icano.

15 Jaaneguí diitoco jiiñjehallítí dñciquí ico dillutíhi. Diitoco íjtí dihñfiniciquíro ico dilluhi.

16 Jaamo diito jiiñjeminaa icacuutímo uujoho jiiñjeminaafi iicatíbadíro.

17 Jaamoco ñguiíharo íjeevadí ficu miyaanofeenedí, díjñbogo aivo miyaano.

18 ñjoho uco jiiñjeminaafeeneví agalluuhiñíbadíro, bu uujoho diitoco jiiñjeminaafeeneví galluuhí.

19 Jaamaño uujoho diitofañodí uuro tafíco ñdíro íjeevadí ficuuhí. Tollíro bu diito ñdíro íjeevadí ificucafetequí miyaanofeenedí.

20 Diitohallivíro ico dillutíhi, tollíro bu diito jñbogofeenedí uco imiyaaveguejimohalliví ico dilluhi,

21 sano famooro saafiibadíro mísima iicaquí; Guíhi, ñjoho uuma, bu uujoho ñma icano mihicabadí iicaquí, jiiñjeminaa imiyaaveguequí ñjoho uco agalluuhiñinoco.

22 Diitoco acicuuhí, uco adaacihiniño bociyomonoco, sanobadíro iicaquí ñma mési sanooro mihicabadí icano.

23 Uujoho diitofaño, ñjoho tafaño icano mihicaquí diito sanobadíro iminifetequí. Jaanofañodí jiiñjeminaa igaajaquí ñjoho uco agalluuhiñinoco, bu diitoco agaijñnoco, bu uco agaijñnoco icano igaajaquí.

24 Guíhi, imeguehí uco adaacihini mo uujoho iicahígo tollíro iicano uco bocíco adaacihini noco íhatyimequí, jiiñje fiivutinaacaro uco ñjoho agaijñumaño.

²⁵ Guihi, miyaano, ico jinijeminaa agaajatimo. Jaanoti uujoho ico gaajahi, tolliro bu jito gaajacuuhi ijoho uco agal-luuhinino.

²⁶ Jaamoco gaajasuhicacuuhi dimomoco. Jaarunoco janaanicihiica gaajasuji ijoho uco agaijino diitofaño iicaqui, bu uujoho diitoma icaqui icano.

18

Jesuco Agaayicino.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jilli unuuboro Jesu ijibogominaama fuuhi Cedro onoohi-gayi onegueehi iicaubajigayi tuhiguiino diitoma fuubo.

² Tolliro bu Juda diiboco aaciujibo tomañoco gaajauhi fahijivaro Jesu tobajijaago ijibogominaama efehicaumaño.

³ Jaanegui amocasiminaa, temploja toomominaa icamoco fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo agalluumoco Juda iiciuboro satyuuhi. Jaamo fuuhi ihaamiganoma, iniisug-anoma, cuugaheneri, cijigaimecuneri icano.

⁴ Jaanoco Jesu paryi gaajacuuhi diiboco omoonujinoco. Jaaboro imegaviro diitoco nuubo: ¿Mico amihai miguiinehi? nooboro.

⁵ Jaanegui diiboco iimusumo: Jesu Nazareoboco, noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Eti du uujoho diibo, nooboro. Jaamofaño icaubo Juda Jesuco igaayiciqui diitoco isiguubo.

⁶ Jaamoco Jesu: Uujoho diibo, unuuneri diito ibujinaagoviro aifuumo jinijehallivi.

⁷ Jaadi Jesu siino diitoco dilluuhi: ¿Mico miguiinehi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareoboco, noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu nuuhi: Amihaico duhu: Uujoho diibo, nuucuuhi. Uco miguiinohachiji taca jitoco mejeecivedino, nooboro.

⁹ Jilli nuubo: Uco adaacinimoti saafiiba mitatihu, unuuno imiyaavequi.

¹⁰ Jaasumiro Pedro iniisugaco ifajutafañoti iguiyiciuboro saafico buiyaacuuhi, jahi saafi Malco onoobo sacerdotemi aivojibo jeecivominaafi nijimeehuco quiticisuuhi imiyanaagomeehuco.

¹¹ Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi: Diniisugaco dojicuviro diihacu. ¿Nacu ijoho gaajatihu idaasuno iicaqui uco Guihirubi atajibanoco? Jaanoco bu, ¿milli jaabo uujoho: Chahano, neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemi Aivojibo Imegavi Asatuno.

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Jaasumiro ihamocasimīnaa, diito aivojīboma, bu judiomī sisimīnaa icamo Jesuco agaayiciumoro sisiuhi.

¹³ Jaamoro ticoniumo Jesuco Anas onoobo Caifas baabojaaگو asatyumo tusumi Caifas sacerdotemī aivojīboboti iicaumaño.

¹⁴ Jaabo diibo Caifas judiomico afajñiubو: Imino saafiرو faacuumihalliviro iguijevvene, nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifaño Icauhi.

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Jaabo dojicuti fuumisi ijībogomīnaatīsi, Simon Pedro, bu saafi icano. Jaabo saafiu sacerdotemī aivojīboco agaajacubو. Jaamaño diibo Jesuma jīcafutuuhi sacerdotemī aivojībو goohasifaño.

¹⁶ Jaarunaa Pedro iguhugaviro fitafutuuhi. Jaanegui diibo sacerdotemī aivojīboco agaajaubo ufuuboro iguhuga toomomīnaagoma ihīmaauboro Pedroco fañovī jīhacuuhi.

¹⁷ Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu ñjoho tolliro diibo jībogomīnaafi idiicaabo? noogoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatīhi, nooboro.

¹⁸ Jaanaa isiicuneguiiha cījīgaico eebasuumoro feemehicaumo jeeivomīnaa, sisimīnaa icano. Jaamofeeneri tolliro bu Pedro icauhi efeemeubo.

Anas Jesuco Dilluhicauhi.

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Jaanaa sacerdotemī aivojībو Jesuco dilluhicauhi ijībogomīnaaditi, ijībogoti icano.

²⁰ Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho foovono iimaahicahi. Fahījīvarو miyamīnaa imefeenevī sinagogajanofaño, templojafaño icano. Fahījīvarو jībeguehicahi famooro judiomī iigaivonicījahajefaño uujoho toovono iimaahicatīhi.

²¹ ¿Collīhi jaanoco uco dilluhi? Diitoco dillu, uujoho ihīmaahicanoco uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujoho eneehicanoco, nooboro.

²² Jesu jillī diiboco unuunegui, saafi sisimīnaafi Jesuco ihimeti gabacuuhi: ¿Nacu tollī ñjoho aivo diimusuhi sacerdotemī aivojīboco? nooboro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Imitīno ihīmaahachījī, enecata dinoo. ¿Cono nacu imitīno onoono? ¿Collīhi jaabo uco daamīhi? nooboro.

²⁴ Jaanegui Anas Jesuco sisiciniuboco sacerdotemī aivojībو Caifasjaago galluuhi.

Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Jaanaa Pedro julleeciñiboro feemehicauhiica diitoma. Jaaboco nuumo: ¿Nacu ñjoho diibo jñibogominaaobo diicatihi? noomoro.

Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatihi, nooboro.

26 Jaanegui sacerdotemi aivojñibo jeecivominaafi nuuhi: ¿Jaaruno du Olivohono iicagajiguiino ico uujoho diiboma atyimehinihi? nooboro. Mñro Pedro diibo yoobo nijimehuco Olivohono iicagajiguiino iquiticiubo.

27 Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ivi catava ojicuuhi.

Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.

(Mt 27.1-2, 11-31; Mr 15.1-20; Lc 23.1-25)

28 Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas iijati tomañohaivojñibo iijajaago. Jaanaa sesevecuuno. Jaanegui judiomi toojafaño jñicafutuutimo ijeevamaje onoobadi imitiri ijeebñico imihñinumoro Pascua machuco amachuujitiruneguiiha.

29 Jaanegui aivojñibo Pilato ihiinuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejhalliti diiboco misivahi? nooboro.

30 Jaanegui iimusuumo: Gaicaauminaafi iicatiruva ico machajitirahi, noomoro.

31 Jaanegui diitoco nuubo: Amñhairyo masatyomoro amñhai tajñba onoobadi momooni, nooboro.

Jaanegui judiomi diiboco iimusuuhi: Mñhai judiomi, mñhaiñoobaco milliti magaiicaaujitirahi, noomoro.

32 Jilli miyaavuuno, Jesu jilli guijeveji, nooboro eneehicauno.

33 Jaadi siino Pilato fañoojaví ijñicafutuuboro tahi Jesuco ocoovauboro dilluubo: ¿ñjoho naa judiomi Aivojñibo? nooboro.

34 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebñitiro nacu tolli uco diluhi? ¿Nacu sita uuditi ico tolli neehi? nooboro.

35 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujoho judiomiobo? Chaha, siicumioobo. Mñro diijñinjeminaaro, sacerdotemi aivojitoma ico uco acihi. ¿Jinejeque jana moonihi? nooboro.

36 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivoji icatihi. Jijeono tahaivoji iicaruva tajeecivominaa tahalliti icajirahi judiomi usefaño uco acitimo iicaqui. Jaanoti tahaivoji jijeono icatihi, nooboro.

37 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguiihacuva ñjoho aivojñibo? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: ¿ñjoho du eti, uco aivojñibo, neehi? Tooneguiiha uujoho ifivehinñibo jñijehallivi saahinihi miyaanocoro neequi. Jaano miyaano iicanoco paryi agaajamo uujoho onoonoco guubunichihi, nooboro.

38 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano? unuuboro siino Pilato judiomijaago saauhi diitoma ihiiimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo: Diibovi uujoho iimitinobaco atyimetih, nooboro.

39 Miiro amiihai amiihai jeevamaajefi uujoho Pascua jiiibaimosumi saafiiti civojaminaafiti isinaayuno. Jaaneguiiha, ¿naa mihimeguehi judiomi Aivojiiiboco isinaayunoco? nooboro.

40 Jaanegui famooro sefano coovadiivuuh: Diiboco sinaayujithi, Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba nanivaminaafiu.

19

1 Jaanegui Pilato Jesuco iiciuboro aamisuuhi.

2 Jaadi amocasiminaa januutuno coohaiñoooco minihaiti eheetavuumoro iinigaivi diiboco javucaruumo. Jaamoro bu diiboco jiihacuumo aivojiiibo gaachehubadi gachicohai deecano tifaibadi itifai iicachehuco.

3 Jaamoro diiboco sahaguehicaumo: ¡Judiomi Aivojiiibo Dica! noomoro, diiboco ihimefaño ganiihicaumo.

4 Jaanegui Pilato siino asauboro diitoco nuuhi: Memeeeci, enecau diiboco isivi sivaqui, jaamo magaajahi diibovi iimitinobaco uujoho aatyimetinoco, nooboro.

5 Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minihaima, igaachehu tifaiba iicachehuma icano. Jaanegui Pilato nuuhi: ¡Jaani diibo! nooboro.

6 Jaaboco sacerdotemi aivojito, bu isisiminaa icamo aatyimeumoro sefano coovadiivuumo: ¡Diiboco imohobujehallivi metetecu! ¡Metetecu! noomoro.

Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Eti tahi masatyomoro metetecu. Jaanoti uujoho diibovi iimitico atyimetih, nooboro.

7 Jaarunofaño judiomi diiboco iimusuuhi: Miihaima icano tajiiba jaano onoobadi guiivejiibo imooniqui ijeebitiro: Uujoho Moocaani Seemene, neehicaabo, noomoro.

8 Jilli diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanici aivo iguiubo.

9 Jaaboro siino iijafaño ijicafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cuucatiobo ijoho? nooboro. Jaarunoco Jesu iimusucutih.

10 Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitirahi? ¿Nacu gaajatih ico etetecusujiruno, isinaayujiruno icano mityama iicanoco? nooboro.

11 Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahallivi mityabama chahajirahi ico Moocaani ihacitiruva. Jaamaño ico uco aaciibo aivo dijanaanici imitima icahi, nooboro.

12 Tolli unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui moonihicauhi. Jaarunaa judiomi sefano neehicauhi: ¡Diiboco isinaayuhachijji aivoj#bo Cesar nahabonim#naafi diicatih! M#ro: Ujoho aivoj#bo, onoomo Cesar#naafiti minifetehi, noomoro.

13 Jaanegui Pilato diito tolli unuunoco uguubuuboro Jesuco isivi isivauboro cas#vuubo ihaivoji icagahall#vi. Jaano hebreomi ijiri Gabata, onono guisibano nicuta eneejiruno.

14 Jaasumi Pascua j#baimo iicaujino fiit#cuuhi gadic#barucuu iicauno. Jaaboro Pilato judiomico nuuhi: ¡Jaani am#hai Aivoj#bo! nooboro.

15 Jaarunofa#o diito sefano coovadiivuuhi: ¡Jaafa gui-jeveebe! ¡Jaafa gui-jeveebe! ¡Tetecul noomoro.

Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Am#hai Aivoj#boco jaabo tetecuji? nooboro.

Jaarunofa#o sacerdotemi aivoj#to iimusuuhi: Mohaivoj#bo Cesar uufocovi sifi mohaivoj#bo chahahi, noomoro.

16 Jaanegui diito usefa#o diiboco jeevesuubo itetecuqui. Jaaboco #ciumoro satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jaadi Jesu fuucuuhi icubujeque agafaiy#ic#ihini#boro nigai#paajebai onooma#ovi. Jaanoti hebreomi ijiri Golgota onoo#ai#vi.

18 Jaama#ovi diiboco tetecuumo, tolliro bu miimisiicico tetecuumo icano. Jaamisifeenev#i Jesuco ficuumo.

19 Jaabo Pilato imomoco acaatin#uboro Jesu gui-jeve imohobujev#i ficusuuhi: JESU NAZAREOBO JUDIOMI AIVOJ#BO onoonoco.

20 Jaanoco guiraamo saatoho judiomi toonoco meeciuihi. Jesuco etetecuuma#o tuucuumiti ifit#uma#o. Jaano toono imomo caatin#icini#uhi hebreo ijiri, griego ijiri, latin onoojiri icano.

21 Jaanegui judiomi sacerdotemi aivoj#to Pilatoco nuuhi: Judiomi Aivoj#bo nooboro, caatin#idino. Jilli: Judiomi Aivoj#bo uujoho, eneehicaabo nooboro, caatini, noomoro.

22 Jaarunofa#o diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatin#ibadiro icacuujino, nooboro.

23 Jaamo ihamocasim#naa Jesuco etetecuunobuunati Jesu gaachehuco dugaacuumo sano nahabovacasi#dino. Jaamoro sanohosa iticovov#i ifocasiumo. Tolliro bu icamooja fallu-ratino sadaahere caamoti guinovi n#icini#ujaco #ciumoro

24 noocasiumo: Jichehuco mas#i ifocasitimoro tochehuhall#vi suerteque meheetavequi: ¿Naa caaani tochehuco iciji, noomoro. Jilli moon#umo Caatin#haamefa#o onono imiyaavequi: Tagaachehuco ifocasiumo. Jaamoro

tacamoojahallivi suerteque eetavuumo, onoono. Jaabadi jilli ihamocasimi mooniuihi.

²⁵ Jaanaa Jesuco etetecuuboguiino icahicaugo seeji, bu digo nago Maria onogo Cleofa taaba, bu Maria Magdalena onogo icano.

²⁶ Jaanaa Jesu seejico aatyimeuboro, bu tolliro aivo agaijihicaubo ijibogominaafico ihuufocori icauboco aatyimeuboro seejico nuubo: Gaha, diiburucuji daachibadi ima iicajiibo, nooboro.

²⁷ Jaadi bu tolliro ijibogominaafico nuubo: Diigurucuji diiseejibadi ima iicajigo, nooboro. Jaasumitiro diigoco ijibogominaafi ijafaño satyuuhi.

Jesu Igujeveuno.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Toonobuunati Jesu idudicamaajeque iimivucuunoco agaajaciuboro nuuhi: Adujirahi, nooboro Caatinihaamefaño onoono imiyaavequi.

²⁹ Jaamañeri guirihillufaño icaufaihu iquigaño aivofaihu idicufaihu. Jaafaihufaño faata icanoco amatyusuumoro hisopo onoho usuhu. Jaaho aafeque iciumoro tootaataco toohaafe nijequevi ificumoro diibo ijifaño cabuyaacuumo.

³⁰ Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Ivi paryi imivocafutucuno, nooboro. Jaadi acanuvuuboro gujivecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamiuno.

³¹ Jaanaa Pascua jibaimo sesevedi iicacuujineguiha. Tufucu jaguisifucu iicauneguiha judiomi imuguutih diito ifino tubujejeviro iicaunoco. Miuro diito jaguisifucuvi jinejeba aivo eheetavorahicautimaño. Jaanegui Pilatoco dilluumo saatohoco itajibaqui idinoco agafaryucumoro diitoco toonoti sihigovi ificuuqui.

³² Jaanegui amocasimi asaamoro saafico idinoco gafaryucuumo. Jaadi bu tolliro saafico mooniumo Jesu cojivi etetecuciniumisico.

³³ Jaadi Jesuvi ifutuurumaaca chuumucuubo. Jaanoma iicaumo diibo idinoco gafaryucuumo.

³⁴ Jaarunaaca diitoti saafi Jesu mecuhuco ihaamigari cafatyicaruihi. Jaasumiro diibofañoti iinuuno tijoho, nifaihu icano.

³⁵ Jaanoco aatyimeubo miyaanocoro jibeguehi. Jaabo gaajahi toono miyaano iicanoco. Jaamo amihai tolliro bu mimiyaaveguehi.

³⁶ Jilli icauno Caatinihaamefaño: Dibacino quiscurajitih, onoono imiyaavequi.

³⁷ Jaabadiro bu samañoohaamefaño noonno: Cafatyicaruciniiboco mahatyimeji, noonoro.

*Jesuco Icũuno.**(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)*

³⁸ Toonobuunati Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efee-hicauruubo judiomi ñhicuti toovono ufuuboro Pilatoco dil-luubo Jesu ifico ihiciqui. Jaaneguiha Pilato: Jii, nuuhi. Jaaneguiha ufuuboro Jesu ifico icijeubo.

³⁹ Tolliro bu Nicodemo fuuhi iticoni Jesuma fucu ihiimaa-jeubo. Jaabo guiraano facicifaihuco sivauhi treinta kilo ticovovi. Tofaihuco mirra, aloe iicaneri eetavuuhi.

⁴⁰ Jaamisiro gaachehubaanoco tooneri afacicisumisiro Jesu ifico miniuhi, judiomi jeevamaaje tolli icinibadi.

⁴¹ Jaano diiboco etetecuumañeri icauno bajigayi. Jaamañeri bohóji ciihoji icauhi miihaiñoobaco tohojifaño iciiutihóji.

⁴² Jaahojifaño Jesu ifico ciiumisi tohoji tomañoti ifiitumaño judiomi jaguisifucu iticovacuuuneguiha.

20*Jesu Siino Ubuheeteuno.**(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)*

¹ Jaanaa judiomi jaguisi iicauno sesevedí Maria Magdalena onoogo Jesu ciihojijaa fuuhi fucugayiro civonaacaro. Jaago atyimeuhi iciihojico afabaacuuba iguiisiba sihigovi aacaubaco.

² Jaanegui Simon Pedro, bu saafi Jesu agaijihicaubo ijiiibogominaafi icamisijaa ijinafatyugoro diitisico nuuhi: Aivojiiiboco iciihojifañoti cuucahacho satyucuumo. Jaanoco magaatáhi, ¿cuucahacho fine ficuumo? noogoro.

³ Jaaneguiha Pedromisi iciihojijaago

⁴ jinoomisiro fuuhi. Jaanaa saafi Pedro imegaro iciihojivi ifutuuhi.

⁵ Jaaboro tohojifañoco idijiiivuuboro emeeciubo atyimeuhi iminitaacoro. Jaaruubo tohojifaño fuutihí.

⁶ Jaanobuunati jari Simon Pedro gaseuhi diibo dojicuti. Jaabo tohojifaño ijicafutuubo atyimeuhi iminita tomañeriro acaaciniunoco.

⁷ Tolliro bu Jesu imeque iminiubaryu imino miniciniubaryu ijeevadi acaaubaryuco atyimeubo.

⁸ Jaanegui bu tolliro saafi jicafutuuhi tohojifaño, iticoni tohojivi agaseubo. Jaabo toonoco aatyimeuboro miyaavuguuhi.

⁹ Jaarumisi gaajautimisihica Caatinihaamefaño: Jesu iguijevebe siino buheeteji, onoonoco.

¹⁰ Jaadi Pedromisi siino dojicuviro ijajaago uumicuuhi.

*Jesu Maria Magdalena Onoogovi Jafeveuhi.**(Mr 16.9-11)*

11 Jaanaa Maria iinoro fitafutuuhi tohoji imega taagoro. Jaago taagoro dijiivuugo tohojifañoco emeeciugo.

12 Jaago atyimeuhi miimisiici Moocaani toomominaatisico sesechehunofaño icamisi giciniuhi saafi Jesu nigai iicaunaagonovi, jaanoti saafi itihai iicaunaagonovi icano icaumisico.

13 Jaamisi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago ijoho taahi? noomisiro.

Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojiboco asatyomoro ificuuneri? noogoro

14 Ibujinaagoco emeeciugo Jesuco atyimeuhi. Jaarugo diibo Jesu iicaunoco gaajautihi.

15 Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Mico guinehi? nooboro.

Jaanegui diigo tobajigayi toomominaaficoro eesiciniumaño nuugo: Aivojibo, ijoho baacho asatyoboro, ¿cuucahacho ficuuhi? Uco dibogo icitogoro satyequi, noogoro.

16 Jaanegui Jesu diigoco dilluuhi: Maria, nooboro.

Jaanegui diigo diiboco emeeciugoro hebreomi iijiri nuuhi: Raboni, noogoro; Jibogominaafi, eneejiruno.

17 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudicidino; uujoho caamo Guihirubijaago footihiica. Jilliro foogo tañahabomico dibogoto: Guihirubi, bu tolliro amihaiti amihai Caani iicaabojaago feehi. Taacaani Moocaani iicaabojaago feehi. Jilli noogoro dibogoto, nooboro.

18 Jaanegui Maria Magdalena onoogo fuuhi ijibogominaajaago Jesuco aatyimeunoco, bu diibo unuunoco icano diitoco ijibugutuugo.

Jesu Ijibogominaavi Jafeveuhi.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Hch 1.8)

19 Jaafucuro ijicuovi ijibogominaa igaiciniuhi samecufañoro judiomí ñihicuti iguhuganoco kuhufono ofoboociumoro icauhi. Jahi Jesu ijicafutuuboro diitofeenevi ujulleveuboro diitoco dilluubo: Sajeebhi mihica, nooboro.

20 Tolle unuuboro diitoco ifusuubo ihuseneque etete-cuunopaajeneque, bu imecuhuti ahaamiupaajequé icano. Jaaneri ijibogominaa imo imo minifutuuhi Ihaivojiboco aatyimeumoro.

21 Jaadi siino Jesu diitoco nuuhi: Sajeebhi mihica; Guihirubi uco agalluubadiro bu uujoho amihaiico galluuhi,

22 nooboro diitohallivi fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Magaayici Moocaani Gaijaco, nooboro.

23 Jaamo cajaanotyocohacho iimitico mubuusumo iimitima chahacuji. Jaanoti mubuusutimo imiti buusuracujitihí, nooboro.

Tomas Miyaavogoti.

²⁴ Jaarunaa Tomasco Gaatyaba eneehicaubo diitoma chahauhi Jesu diitovi ajafeveusumi.

²⁵ Jaaboco saatoho ijibogominaa jibuguuhi: Aivojiboco mahatyimehi, noomoro.

Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño diiboco etetecuunopaajeneque aatyimeebere toopaajefaño tahusegaiñoco ijihacutinohachuta, bu tolliro imecuhuti diiboco ahaamupaajefaño ijihacutinohachuta miyaaveg-uejitihi, nooboro.

²⁶ Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucuciano nigaciti siino ijibogominaa igaivuuhi tojafaño. Jaasumi Tomas diitoma icauhi. Jaanaa iguhugano kuhufono foboocinirunaa Jesu ijicafutuuboro diitofeenevi ujulleveuboro diitoco dilluubo: Sajeebima amihai mihica, nooboro.

²⁷ Jaaboro Tomasco nuubo: Hfaaji ivi jisumi dihusegaico jinofaño diihacu. Jaaboro jino tahusenegue meeci, bu juugavi saabo jino tamecuhufaño dihuseque diihacu. Jaaboro mabañihi nootiibo, miyaavogo, nooboro.

²⁸ Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: ¡Tahaivojibo Moocaani! nooboro.

²⁹ Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyimeebere miyaaveguehi. Imino icajino atyimetirumo imiyaavogomo, nooboro.

³⁰ Tolliro bu Jesu sihidi ejeevanoonoco ijibogominaa imefeenevi guiraano eetavehicauhi. Jaaruno jihaamefaño paryi caatinicinitino.

³¹ Jaanoti jinoocoro caatiniumo amihai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañodi diibovi ifinijitino fiivoma mihicahi.

21

Jesu Jafeveuhi Sietedimo Ijibogominaavi.

¹ Jaanobuunati siino Jesu ijibogominaavi jafeveuhi Tiberia muuaijinivi. Jilli diitovi jafeveubo.

² Jaamo samañero icaumo Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba eneehicaubo, bu Natanae Cana de Galilea onocuumioobo, bu Sevedeo seemenetisi, bu tolliro sitisi diitootisi icamoco

³ Simon Pedro nuuhi: Uujoho ficiteji, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Tolliro mihai ima masaaji, noomoro fuumo meenegari. Jaarumo tufucu saafiiba iciutimo.

⁴ Jaanaa sesevecuunaaca Jesu diitovi jafeveuhi jiniigaibaahovi. Jaaruuboco ijibogominaa gaajacutihi diibo iicaunoco.

5 Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sicafe, naa saafiiba mihicitihí? nooboro.

Jaanegui: Chahano, nuumo.

6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amíhai sinicuuhuco amíhai meenegatí momiyanaagonoví magañí. Jaamo mihicíhi, nooboro. Jaanegui tahígoví agañíumo isinicuuhuco guiyíciicutíhi itaava bocíri síhidí ijívusumaño.

7 Jaanegui Jesu ijíibogomínaafico agajíhicaubo, Pedroco nuuhi: ¡Mohaivojíibo jahí! nooboro.

Jaanegui Pedro Jesu jahí iicaunoco uguubuuboro igaachehuco siyaavuubo, igaachehuco ujujuuvumaño. Jaaboro muuaifaño acutuubo.

8 Jaanaa sanoodímo ijíibogomínaa isinicuuhuco meenegari guicimoro ijínijaagoví sívaumo ijínití cien metrohachutaro iicaumaño.

9 Jaamo isiví ihíinuumo atyímeuhi cíjigaihállíri taavaabo gaarucíníibo aacaaboco maahuma.

10 Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mihicimotí juu misíva, nooboro.

11 Jaanegui Pedro imeenegafaño ufuuboro isinicuuhuco isiví guiyíciubo síhidí queefímo taavaco ciento cincuenta y tresdímo icaurumoma isinicuuhu gallívuutíhi.

12 Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro. Jaaruuboco ijíibogomínaatí saafiiba dilluutíhi: ¿Míjoho íjoho? noomoro Ihaivojíibo iicaunoco agaajaumaño.

13 Jaadí Jesu asaaboro itaavaaboco íciuboro diitoco aciubo, bu tollíro imaahuco aciubo icano.

14 Toonoma mifocí, safo icano icacuuno Jesu ijíibogomínaaví ajafeveuno iguíjeveubo síino ubuheete-unobuunatí.

Jesu Simon Pedroco Atajíbauno.

15 Jaamo amachuunobuunatí Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona achi, uco gajíhi jino janaanícívi? nooboro.

Jaanegui Simon Pedro íimusuuhi: Jíhi, Aivojíibo, íro gaajacuuhí íco agajínoco, nooboro.

Jaanegui Jesu díiboco nuuhi: Jaaneguíha taca oono toomomínaafi ihoveja seemeque ojoobínícíbadí oono uco ímiyaavogomoco díibeguehica, nooboro.

16 Jaadí bu síino díiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gajíhi? nooboro.

Jaanegui Pedro íimusuuhi: Jíhi, Aivojíibo, íro gaajacuuhí íco agajínoco, nooboro.

Jaanegui díiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamíco otoomónícíbadí, nooboro.

17 Jaadí bu síino díiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gajíhi? nooboro.

Jaaneri Pedro idaasuvuuhi diiboco mifooci, safo icano: ¿Uco gaijiihi? nooboro idillucuuneguiiha. Jaaboro nuubo: Aivojiībo, īro paryī gaajacuuhi ico agaijinoco, nooboro.

Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota dībeguehica ovejamico ojobinicibadi.

¹⁸ Miyanotiro, miyanotiro ico neehi: Sicafehi idiicausumi digaachehuco idicafotooboro idiimogohigovi feehicauhi. Jaanoti amiyaabo idiicacuudī dihuseque gañiiyicīboco ico sita digaachehuco jiīhacuji. Jaamoro ico satyejimo idiimogotiruhigovi, nooboro.

¹⁹ Jilli nuubo Jesu Pedro coyomo guijeveri iguijeveujinoco agaajasuubo neehicauhi. Tooneri Moocaani bocico agaajasuujinoco. Jaadi diiboco nuubo: ¡Tadyojicutī disaa! nooboro.

Ijiībogominaafico Agaijihicaubo.

²⁰ Jaanaaca Pedro idojicuco emeeciubo atyimeuhi Jesu agaijihicaubo ijiībogominaafi idojicutī ufuunoco niinoono amachuusumi diibovī ifituuvuuboro: ¿Aivojiībo, cajaan̄i ico aacijiībo? nooboro idilluubo.

²¹ Jaaboco Pedro aatyimeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivojiībo, jana jaanijī milli? nooboro.

²² Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachiījī icajiībo uujoho siino uhuuminohachuta. ¿Jaaruno īdi millī icatihi? Jaanotī ījoho tadyojicutī disaa, nooboro.

²³ Jilli diiboco unuunoco inahabomī jiībocasiuhi: Diibo jiībogominaafi fine guijevejit̄ihi, noomoro. Jaarunofaño Jesu guijevejit̄ībo nuutihi. Iimogohachiījī siino uhuuminohachuta icajiībo. ¿Jaaruno īdi millī icatihi? nuubo.

²⁴ Jaabo diibo jiībogominaafi jinooco jiībeguehicahi. Jaaboro caatinīubo. Jaanoco mīhai magaaajahi diibo ijiībogono miyaano iicanoco.

²⁵ Tolliro bu sihidī saneheje Jesu omoonihicauno icarahi. Jaanehejeque sanohosari paryī icatinīruva uujoho onoono fine paryī jiīnijehallirī iicano aamenevī īfetejit̄iruno.

HECHOS

Jilli Jesu Jibogominaa Omoonihicauhaame

Moocaani Gaija Asaajino.

¹ Agaijibo Teofilo, iticoni acaatinuhaamefa caatinuhi Jesu jinijehallivi iicaunohachuta omoonuboro ijibeguehicaunoco.

² Miuro niquejefa ufuucujino imega, iminisuminaaco ocoovauboro Igaijafañodi diitoco imino jibeguehicaubo.

³ Jaabo Jesu iguijeveunobuunati diitovi siino jafevehicaubo cuarentadi fucuva ticovovi diitoco imino igaajasuqui diibo ubuheeneque. Jaabo diitoco jibeguehicauhi Moocaani aivojiti.

⁴ Jerusaleti mefeedito. Moocaani Gaija asaajinoco mootomo, diibo eneehininoco amihaiico ijibeguehinibadi.

⁵ Miyaano naha Jua nifaihuri nitihicauhi. Jaanoti amihai goovajino Moocaani Gaijari miniticafofotono, nooboro.

⁶ Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dilluumo: Mo-haivojibo, ¿jaanegui jisumi Israel aivojico siino dojicuviro gasesuji? noomoro.

⁷ Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Collihi magaaajirahi tuseumico idiiboro Moocaani tufucuco omoonijiibo gaajahi?

⁸ Jaanoti Moocaani Gaija amihaihallivi iniitoodi mityaco magaaayiciji. Jaadi uut miijibegueji Jerusalevi mihi-cabadiro Judea jinijevi, Samariavi, paryi jinijejinibaacidi icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.

(Lc 24.49-53)

⁹ Jilli nooboro diito ifinicinaaca caamovi fuucuubo aimuu-faifeenedi niquejefaño. Jaaboco atyimecuutimo.

¹⁰ Jaanegui imino ifiniciumo atyimeuhi miimisiici gaifiimisi sesechehunofa jiciniumisico.

¹¹ Jaamisi diitoco nuuhi: Galilea gaifiimi, ¿collihi niquejeque mihifinichi? Diiboro jaani Jesu jino niquejefa mihifinicinaaca ofoobo siino saaji jinijehalliti jino ofoobadiro, noomisiro.

Judabuunavi Matiaco Boobanimo.

¹² Jaanegui dojicuviro Jerusalejaa uumiumo Olivohono icagajiti fiitino jaguisifucuvi judiomi ifinichinohachuta.

¹³ Jaamo ijibogominaa dojicuviro tuucuumivi agaseudi fuumo caamovi icamecufaño icahicauhigo. Jaamofeeneri icauo Pedro, Jacobo, Jua, Andre, Felipe, Tomas, Bartolome,

Mateo, Jacoobo Alfeo achi, Simon cananistami oobo, Juda Jacoobo nahabo icamo.

¹⁴ Jaamo diito famooro igaivehicauhi Moocaanima ihi-imaqui Jesu nahabomi, seeji Maria, bu sihidi saatoho gaigoomi icamo.

¹⁵ Jaasumi Pedro diito ciento veintedimofeeneti ujulleveuboro nuuhi:

¹⁶ Tañahabomi, Moocaani Gaija Caatinihaamefañodi unuu-cuuno miyaavucuuhi Davidfeenedi Judaditi ihiimaano: Jesuco miyaminaa usefaño aacijiibo, unuuno.*

¹⁷ Jaabo Juda mihaibou jino dudicamaajefa iicauruubo.

¹⁸ Jaaboco iimitihallivi ajaaduuruuno nihibamiri jinijeque naajeumo. Jaaruubo Juda ufuuboro iinoro caamoti iinigaijaagoti acutuubo. Jaaneri paryi iiba isi aifuuhi.

¹⁹ Jaanoco Jerusale cuumiri iicaumo guubuui toono Juda nihibamiri anaajeumañoco Alcedamati momooniimo tiihohojicici eneejirunoco.

²⁰ Jaamaño Salmohaamefaño jilli noono: Jaafa iija sicaijarucu mihañooba toojafa iicacuuti qui. Jaabadiro simañovi noono: Sifirucu idudicamaajeque gaayiciji, noonoro.

²¹ Jaabadiro mofeeneri icamo saatoho gaifiimi Mohaivojii bo Jesu mihaima iicausumi,

²² Jua diiboco initiunoti niquejefa ufuunohachuta iicau-moti. Jaanegui cajaanihacho saafi diitoti mihaiaa iminifetequi Mohaivojii bo ubuheeteunoco iijibeguequi, nooboro.

²³ Jaanegui miimiisiciti diitoti coovaumo Jose Barsaba Justo onoo, Matia icamisico.

²⁴ Jaamoro diitisihallivi Moocaanima iimaumo, jilli noomoro: Moocaani ijoho famoojeebico agaajaabo. Mihaico gaajasu, ¿naa diitisiti cajaanico duchi

²⁵ Judabuunavi iicaqui? Jaabo Juda imitinoco omoonubo inaagonovi fuuhi, noomoro.

²⁶ Jaamoro suerteque agaño uno Matia vi ifutuui. Jaabo tsumiro diito fahuseeci motihaiti saafi iicaumofa minifutu- uhi.

2

Moocaani Gaija Asaano.

(Jn 7.37-39)

¹ Jaanobuunati Pentecostefucu agaseusumi famooro samañovi ro igaiciniuhi.

² Jaanaa sefano guibuhubabadi niquejefañoti guubuvusu- uno ifajafañovi diito iciniuhigo.

* 1:16 Mt 22.3-10

³ Jaasumiro famoovahallivi niituuno c#ijigaiguihunobadi jeevano.

⁴ Jaamo Moocaani Gaijari paryi gahafuuhi. Jaamoro sij#ijeri iimaamo Moocaani Gaija ihiimaasubadi.

⁵ Jaasumi Jerusalevi icaumo judio gaifimi. Jaamo judio iijico imino imiyaaveguehicaumo fahigova jinijeti agaseumo

⁶ toonoco uguubuumoro sihidi miyaminaa igaivuuhi. Jaamo sihidiro eetyeuhi faaboho iijineri ihiimaanoco saafi sifi iijiri, bu saafi sifi iijiri icano ihiimaanoco uguubuumoro.

⁷ Jaaneri eheetyeumoro dillucasihicaumo:

⁸ ¿Milli jaamo galileaminaa iicarumo moojineri iimaamoco muguubuui muucuumi iijiri ihiimaanoco?

⁹ Jimañovi icamo Partia miyaminaa, Media jinijeo miyaminaa, Elam jinijeo miyaminaa, Mesopotamia jinijeminaa, judeaminaa, capadociaminaa, Ponto jinijeminaa, Asia jinijeminaa,

¹⁰ frigiaminaa, panfiliaminaa, Egipto jinijeminaa, Africa cuumino Cirene janaanici iicacuumijeminaa, bu tolliro romaminaa icahi, saatoho judiomi, jaanoti saatoho judiomi jibogoco agaayicuumo.

¹¹ Tolliro bu icamo Creta miyaminaa, Arabia miyaminaa icano. Jaarumo paryi faajivari iimaanoco muguubui Moocaani mityati ihiimaanoco, noomoro.

¹² Famooro jaaneri ajabafituumoro sihidi esamaaimoro dillucasihicauhi: ¿Milli fine jino iicano? noomoro.

¹³ Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jilli guiriicavomo, noomoro.

Pedro Ihiimaano.

¹⁴ Jaanegui Pedro paryi fahuseeci motihaiti saafi icamoma ujulleveeboro sefano nuuhi: Judea miyaminaa, Jerusale cuumiri mihicamo icano imino uco muguubu. Jaamoro ma-gaaja, nooboro.

¹⁵ Jito miyaminaa guiriicavotimo am#ihai monoobadi mi#hainooba fucuro guiriicavotatihi.

¹⁶ Jino Moocaani iimaaminaafi Joel, jilli unuucuumo:

¹⁷ Moocaani neehi: Niinosumi paryi miyaminaahallivi Tagai-jaco niitusuji. Moseeme ufucu jilli iicajinoco j#ibegueji. S#icafe aty#imeji Moocaani Gaija #fusunoco. Quillahuto tigaji.

¹⁸ Tagaijaco niitusuji tusumi tajeecivominaahallivi ufucu iicajinoco i#ibeguequi.

¹⁹ Caamo niquejefano ifusuji jabafirano, baavi jinijehallivi ifusuji toono j#ibogoco, ti#joho, c#ijigai, aimuufaiguuhu icano.

²⁰ Cuijeo nihiba civeteji, fucuo nihiba ti#johobadi minifeteji, Moocaani fucu i#ihicufucu imegavi.

21 Jaasumi paryi Moocaanico idillumo taajaji.

22 Muguubu jino onoonoco amiihai Israel gaifimi: Moocaani Jesu Nazareoboco miyaaboti ifusuhinicuhi amiihai imefeenevi jabafirano mityanoco eetavonofeenedi amiihaico ifusucuunoco magaajacubadi.

23 Jaarunofaño diiboco magaayiciumororo mahaciuhi Moocaani siicijetiro unuucubadi masatyuumoro magaicauhi. Jaamoro imoho bujevi metetecuusuhi iimitino gaifimi useri.

24 Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi guijeve aivoti ataajasuubo. Jaamaño diiboco guijeve gaayiciutahi.

25 Miïro aivojiiïbo David Jesuti iimaaubo nuuhi: Aivojiiïboco uujoho fahiiïvaro atyimehicauhi tahimefeene icaboco. Jaabo tamiyahusenaagonovi icahi jineje uco maryibasutino iicaqui.

26 Jaaneri uco tajeebiï imo imo minifetehi. Taajiri imo imo iimaahi. Jaabadiro tafi sajeebiï jaguisiji.

27 Jaabo iiïjoho tajeebiïco iguijevehicamo iicahi deevesujitahi. Dihimi jeecivominaafi agaijiiïbo ifiico tuucisusujitahi.

28 Uco diïbeguehi fiivojaa asatyono jiihaico. Jaaboro uco dihi me ificuuneri imo imo miniiyuji, nooboro.

29 Fañi, jaanegui jino amiihaico foovono neehi: Moheedebe David iguijeveubo ciïhoji jino mofeeneri icahi.

30 Jaabo David Moocaani iimaaminaafiu. Jaabo gaajacuuhii Moocaani diiboco miyanotiro ufucu saafi Cristo diiyaachi miïhaiti dihaivojifaño acasiiïvejiïbo unuucuunoco.

31 Jaabo siicijetiro mahatyimecubadi gaajacuubo Jesucristo ubuheeteujinoco. Jaamaño nuubo Cristoti: Tajeebiïco deevesujitahi iguijevehicamo iicahigo tafico tuucisusujitahi, nuubo.

32 Jaabo jaani Jesuco Moocaani guijevafañoti buheetesuhi. Jaanoco paryi miïhai magaajahi.

33 Jaaboco Moocaani agañiiyiciuboro imiyanaagonovi ficuuhii. Jaabo Caaniti Igaijaco gaayiciuhi Caani unuubadi. Jaaboti jino jisumi muguubuno, mahatyimene icano saahi.

34 Jaabo David niquejefa eguejeutihii. Jaaruubo jilli nuuhi: Moocaani Mohaivojiiïbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi casiiïvo,

35 diminaaco ditiihaiguiino ificuunohachuta, nooboro.

36 Jaanoco paryi Israel cuumiminaa imino magaaja, jaani diibo Cristoco amiihai metetecuuboco Moocaani Aivojiiïboti ificuunoco, nooboro.

37 Jilli onoonoco uguubuumoro idaasuvuumo ijeebiïfaño. Jaamoro dillumo Pedroco, bu sajiïbogominaaco icano: Fañi, çmilli jaanegui mihicaji? noomoro.

³⁸ Jaanegui Pedro iimusuuhi: Moocaani imefeenevi amihai imitico mejeevesucu. Jaamoro Aivojibo Jesucristo mofeenedi minitisuquimaaje amihai imitico ibusuqui. Jaasumiro Moocaani amihai Igaajaco aciji.

³⁹ Jaano jino iimaa amihaidi, ufucu icaji amihai seemedi icano, tolliro bu fahigova tehesino iicamedi, paryicino Aivojibo Moocaani ocoovagomedi icano, nooboro.

⁴⁰ Jilli sihidi nooboro Pedro diitoco fajiniuhi: Mataaja jino miyaminaa iimitimofañoti, nooboro.

Jilli Moocaani Iija Fiivuuhi.

⁴¹ Jaamo diibo jibogoco imiyaavuguumo nitisuquimaaiuhi. Jaasumiro tresmildimo Cristojaagovi minifutuuhi.

⁴² Jaamoco minisuminaa jibogobadi imino icahicaumo. Jaamoro sahi igaivehicaumo Moocaanima ihiimaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Iticoni Jilli Icahicauhi.

⁴³ Jaaneri famooro jabafiitehicauhi minisuminaa mityanehejeque omoonihicauneri.

⁴⁴ Jaamo famooro imiyaavuguudimo sahi icahicauhi. Jaamoro inehejeque ifocasihicauhi.

⁴⁵ Inehejeque anaajemere inihibamico ucuujivaachudino saje ifocasihicaumo.

⁴⁶ Fafucuvaaciviro templojafa igaivehicaumo. Jaadi iijanofaño panco iquisicumoro machuhicaumo, sabadiro imo imo ijeebino iicamoro.

⁴⁷ Moocaanico imehicaumo. Jaamoco miyaminaa gajihicauhi. Jaamojaagovi Moocaani gataacuhicaubo bohono imiyaavogomoco.

3

Igotiboco Ifigusuno.

¹ Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamisi fuuhi temploja jaago imohonohalliti nihiba icaaberi Moocaanima ihiimaahicausumi.

² Jaanaa ifiivuunotiro igotiboco asatyumoro fafucuvaaciviro temploja guhuga imegavi diiboco ficuhicaumo imomo ovosihuga iicahuga imegavi toojafaño ofoomoco nihibamico idilluqui.

³ Jaabo Pedromisi toojafaño ofoomisico aatyimeuboro diitisiko nihibamico dilluubo.

⁴ Jaaboco diitisi emeeciudi Pedro diiboco nuuhi: Misicoro dihiifinici, nooboro.

⁵ Jaanegui diibo diitisoro imino ifiniciuhi: Fine uco nihibamico acijimisi, nooboro.

⁶ Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nihibamima chahahi, oroma chahahi. Jaarunaa uuma iicanoco ico aciji Nazareoobo Jesucristo momofeenedi gañiivoobo, diigo,

⁷ nooboro diiboco Pedro imiyahuseti agaayiciuboro caamo gañiiviciuhi. Jaasumiro irubuino, itihaiño icano diiboco imituuhi.

⁸ Jaasumiro acasiniivuuboro ujulleeveuboro igucuubo. Jaaboro diitisima toojafa fuubo casiniinamaaiboro Moocaanico imehicaubo.

⁹ Jaaboco famooro miyaminaa atyimeuhi igooboro Moocaanico imehicauboco.

¹⁰ Jaaneri sihidi ajabafitomorosi sihidi eetyehicaumo famooro diiboco agaajacumaño ovosihuga imomo iicahuga imega acasivooboro nihibamico idilluhicaubo iicaumaño.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomañovi.

¹¹ Jaabo Pedromisico jeevesutiibo diitisima feehicauhi. Jaaneri sihidi miyaminaa eheetyeumoro goovano sihidi gahafuumo Salomon Portalmañovi.

¹² Jaanoco Pedro aatyimeuboro miyaminaaco nuuhi: Israel gaifiimi, collihi misico majabafiihi misiro jaanico momityari mubuheesumisiro mihigusu ivibadi mohiimihijiri mihica ivibadi?

¹³ Tolli icatino diiboro Moocaani, sicije moheedeebe Abraham, Isaac, Jacob icamo imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco janaanici miyaaboti miniiyuubo amihai magaayiciumoro amihai aivojitoco mahaciuboco. Jaaboco Pilato sinaayujirunaa amihai mihimugutihi.

¹⁴ Jaabo iimitima iicatibo Iimiiboco mijiheguemere iimitibocoro gaicaauminaafico misinaayusuumoro,

¹⁵ fiivoco aaciboco magaicaausuhi. Jaaruuboco Moocaani gujivefañoti buheetesuhi. Jaanoco mihai imino magaajahi.

¹⁶ Jino iigoobo Jesu momoco imiyaavegueneri buheeteebe amihai mahatyimehicacuubo magaajacuubo Jesuco imiyaavogono diiboco buheesuhi jino amihai mahatyimebadi.

¹⁷ Jaarunoco fañi, uujoho gaajacuuhi famooro amihai aivojitoma magaicaauhi esicinitimo.

¹⁸ Moocaani jilli sicije paryi iimaaminaafañodi unuucuuno miyaavucuuhi Cristo idasuno iicaujinoco.

¹⁹ Jaanegui amihai imitico mejeevesucu. Jaamoro Moocaanijaagovi masaa amihai imiti ibuuqui. Jaadi Aivojibo amihaidi galluji buheefucuco

²⁰ Jesuco agalluunofeenedi sahijitiro amihaidi Cristo unucuuboco.

21 Jaarunaa Jesucristo guenenene niquejefaño icajiibo Moocaani paryi fanoovaco iimibachunohachuta ihiimaaminaa siicije iicaumofeenedi unuucuubadi.

22 Miïro Moise nuuhi: Aivojiiïbo Moocaani galluujii ihiimaaminaafico uubadi iicaaboti amiihai nahabomifañoti. Jaabo Moocaani agalluujiiïbo amiihaico paryi onoonoco muguubu.

23 Jaaboco uguubutidimoco Israel cuumiti udugaacumoro paryi finisuji, nooboro.

24 Miïro famooro Moocaani iimaaminaa Samuel iicaunoti jisumivi iicamo paryi jilli iicajinoco jiiïbuguui.

25 Amiihai jaamo Moocaani iimaaminaa iyaachimihai mihi-camo. Jaamaño mootadi Abrahamco Moocaani unuunofaño amiihai mihiicahi. Miïro Moocaani Abrahamco nuuhi: Abraham, paryi jiiïjeminaa diiyaachimihai feenedi imino icaji, nooboro.

26 Miïro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro iticoni amiihaijaa galluubo amiihaico imino imooniqui. Jaamo amiihai, amiihai imitico mejeevesuhi, nooboro.

4

Pedromisico Civojaanimo.

1 Pedromisi jilli miyaminaaco jiiïbeguehicaunaacaro saaumo sacerdotemi temploja toomominaafi aivojiiïboma, saduceomima icano.

2 Jaamoro sihidi sifiratuumo Pedro, Jua icamisi miyaminaaco: Jesu ubuheeteunoti ufucu siino mubuheetejinoco magaajacuui, noomisiro jiiïbeguehicaunoti.

3 Jaamoro diitisico agaayicumoro civojafa ficuumo sesevedi iinusiqui mihiiïcuuneguiiha.

4 Jaamisico uguubuumoti sihidi saatoho miyaavuguui. Jaamo imiyaavoguunoco sano gaifimicoro ihoovo fine cinco mildimo ifutuui.

5 Jaano sifucu Jerusalevi igaiuumo judiomii aivojiiïto, iquillahuto, caatiniminaa icamo.

6 Jaamoma bu tolliro icaubo Anas sacerdotemi aivojiiïbo, tolliro bu Caifas, Jua, Alejandro icamo, bu paryi saatoho diibo yoto icano.

7 Jaamoro Pedromisico ucuuhuvaumoro ifeenevi ificumoro diitisico dilluumo: ¿Miiïjoho iijiti, miiïjoho momofeenedi icano jilli amisi momooniïhi? noomoro.

8 Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebiiïfaño iicaabo diitoco nuuhi: Israel cuumiminaa aivojiiïto, quillahuto icamo

9 iïgotiiïboco fine mubuheesuhininoco misico midilluhi diibo ubuheehininoco magaajaqui.

10 Jaanoco amiihai imefeenevi mijibegueji paryi Israel miyaminaa igaaajaqui. Miuro jaani amiihaifeeneri ujulleecinibo buheeteuhi Cristo Jesu Nazareoobo momofeenedi amiihai metetecuuboco Moocaani guijevefañoti ubuheetesuubofeenedi.

11 Jaabo diibo Jesu guisibaco amiihai iijano eetavominaa mitihisumoro magañubo aivo iimimañovi iminifutucuubo.

12 Jaamaño sififeenedi taaja chahahi; niquejeguiinovi simomo miyaminaafeenevi chahahi tomomofeenedi mataajajimomo, noomisiro.

13 Jaamisi igototimisi Moocaaniti ihiimaunoco uguubu-umoro, bu aamenefaño icautirumisi sihidi agaajaunoco iicaneri aivojito eheetyumoro gaajauhi Jesuma iicaunoco.

14 Jaanomaryo igotiboco ubuheesuubo diitisifeeneri julleecinuihi. Jaamaño milli nuutimo.

15 Jaamoro Pedromisico ifeeneti galluumo diitisi ofoonobu-una iinoro toonoti iimaacasiqui.

16 Jaamoro noocasihicaumo: ¿Milli jaamisico momooniji? Famooro Jerusale miyaminaa gaajacuhi sihidi ejeevano mityaco diitisi omooninoco. Jaanoco ¿milli bu mutuunamaaijirahi?

17 Jaarunofaño paryi miyaminaafaño tobogo ifetedino masi diitisico mihibaqui. Jisumitiro diibo Jesu momofañodi miyaminaaco mijibeguedino. Musuufenitihachiji amisico momooniji, noomoro, noocasiumo.

18 Jaamoro diitisico ocoovaumoro nuumo: Jisumitiro saatohobaco mijibugucudino miyaminaaco diibo Jesu momofañodi, noomoro.

19 Jaarunaa Pedromisi diitoco iimusuuhi: Eneecata mehesamaimoro monoo; ¿Naa imijiruno miyaminaa iijico: Jii, monoomoro, Moocaani iijico magañino?

20 ¿Milli bu jibogotimisi mihicajirahi mahatyimeumisiro muguubuunoco? noomisiro.

21 Jaanogui aivojito diitisico sihidi ihibaumoro ticovono suufeniuhimi milliti bu diitisico moonijirumo paryi miyaminaa Moocaanico imehicauhi diitisi omoonihicaunoti.

22 Jaabo diitisi ubuheesuubo ficabano icauhi miimisici ticovovi.

Miyaavogominaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

23 Pedromisico isinaayuumisi fuuhi inahaboniminaajaago. Jaamisiro diitoco jibuguumisi sacerdotemi aivojito, quilahuto icamo diitisico unuunoco.

24 Jaanoco uguubuomoro sabadiro famooro Moocaanico nuuhi: Moocaani Mohaivojibo, ijoho paryi niquejeque, jinijeque, muuaico icano fanooco ifiivusuubo.

25 Hjóho Digaijafeenedi mootadi dijeecivominaafi Davidfeenedi nuuhi:

¿Collíhi cuumiminaa Moocaanijaa cajuruuvehi? ¿Jaamoro miyaminaa sicamañoooco esamaaihi?

26 Jiinjemináa aivojito gañiivehi, bu cuumiminaa aivojito sahi igavehi Moocaanihallivi, bu Cristohallivi icano, nuubo David.

27 Jaano miyaano. Miro Herode,* Poncio Pilato icamisi jicuumivi igaivuuhi siicumijeotoma, israelmima icano iimiibo daachi Jesuco hjóho Moocaani ijeevadi ificuubohallivi.

28 Jaamo tolli mooniimo hjóho Moocaani edesamaaiuboro: Jilli icajiibo, nooboro unuucuubadi diiboco mooniimo.

29 Jaaneguiiha hjóho Moocaani idiicaabo, jino dijeecivominaaco omoonigonoco meeci. Jaaboro mihaico daamusu igototimo diijico miyaminaaco mijibeguequi, bu

30 jaamoro dihuse mityari iguihuvamoco mubuheesuqui, bu ifusuco ajabafiranehejeque momooniqui iimiibo daachi Jesu momofeenedi, noomoro.

31 Jilli iimaamoro lliivimaacaro tomaño diito iigaiciniumaño sefano maryibauhi. Jaasumiro paryi famoojeebifañoro Moocaani Gaija gahafuuhi. Jaamoro nucufeguetimo Moocaani jibogoco jibeguehicaumo.

Iticoni Jilli Cristota Icauhi.

32 Jaasumi sihidi Cristoco imiyaavuguumo jeebino sabadiro icahicauhi, bu sabadiro ihesamaajene jeevahicauhi icano, bu saatohoneheje iino icaruno fameedirehicaui.

33 Jaanaa minisuminaa sihidi Moocaani mityari Jesu ubuheeteunoco jibeguehicauhi. Jaamo Moocaani imihuseri jinejeti cuujivaachutimo icahicauhi.

34 Diitofeene siinoti ucuujivaachuboba chahahicauhi. Iijanoma ijiinijenema icadimo anaajemere nihibamico isivamoro minisuminaaco acivahicauhi.

35 Jaanoco ifocasihicaumo ucuujivaachudineheje.

36 Jaanaaca bu Jose icaruuboco minisuminaa Bernabeti omomoniubo jacusuminaafi eneejiruno Levitaminaafi Chipre onochugaivi ifiivuubo.

37 Jaabo ijiinijeque anaajeuno nihibamico isivauboro minisuminaaco acivauhi.

5

Ananiamisi Imiti.

1 Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima ijiinijeque anaajeumisiro

* 4:27 Herode Antipa onoobo. Meeci Mc 6.14; Lc 3.1; 23.6.

² samañooco ñiciumisiro samañoonoco minisuminaajaago satyuuhi fanooro iicahivibadi. Jaanoco mogai gaajauhi.

³ Jaanogui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collihi Satanas dijeebñifaño jicafetehi Moocaani Gaijaco ibañisuqui? ¿Jaaboro dijiinijeque anaajene nihibamico samañoonoco ñiciqui?

⁴ ¿Nacu diije jiinije icahinithi? Bu jaajeque anaajecuno, diino inihibami. ¿Collihi dijeebñifaño deesamaaihi tolli omooninoco? Miyaminaaco bañisutíhi. Moocanico bañisuhi, nooboro.

⁵ Unuunoco Anania uguubuuboro baavi aacutuuboro chumuubo. Jaanoco paryi miyaminaa agaajaumoro sihidi iguumo.

⁶ Jaaboco sícafe iminimoro satyuuhi iciqui.

⁷ Jaanobuunati minooci, sano idino nihiba oovobuunati mogai fuuhi aiji tolli iicaunoco gaajatigo.

⁸ Jaagoco Pedro nuuhi: Uco ñibogo, ¿naa miya tonoodineri amñisi jiinijeque manaajehiníhi? nooboro.

Jaanogui diigo: Jíhi, tonoodineri, nuuhi.

⁹ Jaanogui Pedro nuuhi: ¿Collihi sabadiro mihicamisiro Moocaani Gaijaco minisujirahi? Oono jahisi gasecuumo ditajeque ñicijeme. Jaamo tolliro ico cíteji, nooboro.

¹⁰ Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuuhi Pedroguiino. Jaamo sícafe faño agaseumo atyimeuhi diigo chuumucugoco. Jaagoco asatyumoro itaje cojivi cñjeumo.

¹¹ Jaanoco Moocaani iijaminaa, bu sihidi miyaminaa icano agaajaumoro sihidi iguumo.

Mityaco Omoonino.

¹² Jaamo minisuminaafeenedi sihidi ejeevano ñifusu ajabafirano moonicafetehicauhi miyaminaafeenevi. Jaamoro igavehicaumo Salomon Portal onoomañovi.

¹³ Jaarunaa saatohoba minisuminaavi fiitivehicauthi. Jaarumo famooro miyaminaa diitoco gaijihicauhi.

¹⁴ Jaamo sihidi miyaminaa Moocanico miyaaveguehicauhi gaifiimi, gaigoomi icano.

¹⁵ Jaamoro iguihuvamehejeque jñhaiñojininovi ficuhicaumo cigaijenefaño, siucinatajefaño icano Pedro tomañodi afatyoobo iji ihallidi afatyeneri ibuheequi.

¹⁶ Jaabadiro uufocoo cuuminooto Jerusalejaa saahicauhi iguihuvamehejeque, emeimivatomehejeque icano isivaumo. Jaamoco paryi buheesuhicaumo.

Pedroco Sacerdotemi Aivojito Jñhevehi.

¹⁷ Jaanoma iicamo sacerdotemi aivojñboma saduceomíoto iicamo diitoco sihidi jñheveuhi.

¹⁸ Jaamoro minisuminaaco agaayicimoro civojafaño ficuumo.

19 Jaarumoco Moocaani toomominaafi fucu iguhuganoco afaayuboro diitoco iinusuuhi.

20 Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani iijafaño mujulleevetemere miyaminaaco mijibogo Cristo fiivoco aacinoco, nooboro.

21 Jaanegui sesevedi fucuro templojafaño ufuumoro miyaminaaco jibeguehicaumo.

Jaanohachuta sacerdotemi aivojibo diiboma iicaumoma, igaiyiciumo fagominaaco, paryi Israel cuumiminaa quillahutoco icamoco. Jaamoro jibogominaaco cuhuvaumo civojafañoti isivaqui.

22 Jaanegui sisiminaa ufuurumo sicaijaco emeeciyeumoro ijibogoma saauhi.

23 Civoja cuhufono fabaacinijaco memeciyejehi imegari paryi itoomiminaa icarahi icano. Jaadi mafaayicimoro fañoco memecirumo mihaiñoobaco mahatyimetih, noomoro.

24 Jaanoco sacerdotemi aivojibo, temploja toomiminaa aivojibo, paryicino sacerdotemi icamo uguubumoro igutuuhi. Jaamoro noocasiumo: ¿Mihachuta fine jino jilli feeji? noomoro.

25 Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi: Amihai civojafaño mificuhinimo Moocaani iijafaño icahi miyaminaaco jibogomo, nooboro.

26 Jaanegui toomiminaa aivojibo isisiminaama ufuuboro diitoco sivauhi, milli moonitibo, miyaminaaco iiguimoro diitohalliti guisiri diitoco ahaamujiruneguiha.

27 Jaamoco isivaumoro gasesuumo fagominaa imefeenevi. Jaanoco sacerdotemi aivojibo nuuhi:

28 Amihaico du aivo imino mafaguuhi tomomoti mijibeguedino, noomoro. Jaano icanaaca aivo magahafusucuuhi paryi Jerusale cuumico amihai jibegueri. Jaamoro mohallivi majavucarujirahi diibo Jesu tijohoco agañoumororo agaicaaunoco, nooboro.

29 Jaanegui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Milli bu Moocaani iijico magañimoro miyaminaa iijico: Jii, meneejirahi? noomoro.

30 Miuro mootadi imiyaavuguubo Moocaani buheetesuuhi Jesuco amihai magaicaaumoro imohobujevi metetecuuboco.

31 Jaaboco Moocaani caamo imiyanaagonovi ficuuhi Aivojiboti Taajasuminaafiti Israel cuumiminaa diibofeenedi iimitico ijeevesuqui. Jaabo diito imitico ibuuuqui.

32 Jaano gaajaminaa mihai tolliro Moocaani Gaija gaajaminaafi. Jaaboco Moocaani acihi diiboco imiyaavogomoco.

33 Unuunoco fagominaa, quillahuto icamo uguubuumoro sihididiitojaa sifiratumo. Jaamoro diitoco gaicaaujirumo.

³⁴ Jaarunaa diito aivojitofoene icaubo saafi fariseoobo Gamaliel onooMoise tajiba jibogominaa aivojibo paryi miyaminaa agaijihicaubo. Jaabo diitofeeneti ujulleeveuboro iminisuminaaco diitofeeneti buhigovi galluubo jihachutagayi.

³⁵ Jaaboro ihaivojitoco nuubo: Israel gaifimi, mehesicini jito gaifimico momoonijinoco.

³⁶ Eneecau bu mehesafoto amihai, miiro safoono Teuda onooMoise agaaiivuuboro nuuhi: Uujoho aivo sihidi jeevahi, nooboro. Jaaboma minifutuumo cuatro cientodimova. Jaarumo paryi finiuhi diiboco agaicaaunobuunati imiyaminaa paryi gavaranaamaaiuhi.

³⁷ Jaanobuunati miyaminaa momonoco acaatinusumi bu gaaiivuubo Juda galileaooMoise. Jaaboma sihidi minifutuumo. Jaaboco agaicaaunobuunati tolliro diibo dojicuti efehicaumo gavaranaamaaiuhi.

³⁸ Jaanegui amihai neehi: Diitoco mejeevesu. Jaamoro milli momoonidino. Jino miyaminaa iijicoro omoonino iicahachiji finijino.

³⁹ Jaanoti Moocaani iiji iicahachiji amihai mifinisujitihai. Mehesicini, Moocaanimaryo momoonicasidino, nooboro.

⁴⁰ Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro minisuminaaco ucuuhuvaumoro jilli diitoco aamiuhi. Jaamoro siino Jesu momofeenedi mijibeguedino, noomoro diitoco suufeniuhi.

⁴¹ Jaamo minisuminaa aivojitofoeneti imo imo iinuuhi Moocaani diitoco agaijiboro imitino covamomovaumo Cristo momohalliti.

⁴² Jaamoro fafucuvaaciviro suufenitimo jibogomoro iimaahicaumo Jesucristoti Moocaani iijafano, bu iijanofano icano.

6

Diaconomiti Ficuumo. (1 Ti 3.8-13)

¹ Jaasumi imiyaavogomo sihidi guiraatomoro feehicauhi. Jaamoti saatoho griegomi iijiri ihiimaamo judiomai iijiri iimaamoditi isifiratuumoro noocasiuhi: Mofibaijitoco imino moonihicatimo amachusumi, noomoro.

² Jaanegui motihaiti miimisiici idimo minisuminaa iicaumo, paryi miyaavogominaaco iigaiyciumoro nuuhi: Imijitiruno mihai Moocaani iijico mijibogonoco mejeevesumoro machutaaco mahacino.

³ Jaaneguiiha fani, amihai feeneti iimihusemeti mihici sahuse juugahuseti miimisiici idino Moocaani Gaija

ijeebiiifaño agahaficinimoti. Jaamoro toonofa mificu ijeeçivequi.

⁴ Jaanoti miihai Moocaanima iimaamoro mijiiibegueji Moocaani iijico, noomoro.

⁵ Jaanoco paryi iimuguumoro iciumo Esteba onooboco ijeebiiifaño miyaavogo, Moocaani Gaija icano agahaficiniboco, bu Felipeque, Procoroco, Nicanoroco, Tiomoco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo, judiomii iijico agaayiciuboco icano.

⁶ Jaamoco sivaumo minisuminaajaago. Jaamohallivi ihuseneque ificumoro Moocaanima iimaauomo.

⁷ Jaanaa Moocaani iiji janaaniviro jusinoro feehicauhi. Jaaneri Jerusalevi sihidi guiraatehicaumo miyaavogominaa tolliro sihidi judiomiti sacerdotemi Cristoco gaayicihicauhi.

Esteba Onooboco Civojanimo.

⁸ Estebafaño sihidi Moocaani mitya icahicauhi sihidi imiyaavogomaño Moocaani noojiri sihidi mityanoco miyaminaafeenevi moonihicaubo.

⁹ Jaanaa sinagogaja momo Taajaminaaja onooja. Taajaoto cireneminaa, bu alejandriaminaa, Cilicia jiiinjeminanaa, Asia jiiinjeminanaa icamo ticovauhi Estebama ejenaaucasiumo.

¹⁰ Jaarumo diibovi ifetehicautihi Moocaani Gaija diiboco sihidi gaajaco aacineri ihiimaahicaumaño.

¹¹ Jaanoma iicamo iimitimoco tajiiibaumo ibañiqui: Miihai muguubuhi Moiseti, Moocaaniti icano imitino ihiimaaboco, noomoro ineequi.

¹² Jiliti Estebahallivi miyaminaaco sifiratusumo quillahutoco, caatiniminaaco icano. Jaamoro asaamoro diiboco agaayiciumoro satyuumo fagominaa imega.

¹³ Jaamoro diibohallivi saatohoco ficuuhi sicamañoooco ibañiqui: Jaani aivo suufenihicatihi Moocaani iija templojati, Moise tajiiibati icano iminootino ihiimaabo.

¹⁴ Jaabadirova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinisuuboro miihaico Moise atajiiibauno mojeevamaajequeva buunanijiiibo onoonoco muguubuhi, noomoro.

¹⁵ Jaanegui paryi fagominaa Estebaco emeeciumo atyimeuhi ihimeque Moocaani toomominaafi imebadi jeevahimeque.

7

Esteba Onoobo Fagominaa Imefeene Iimaahi.

¹ Jaanegui sacerdotemi aivojiiibo Estebaco dilluuhi: ¿Naava miyaano paryi jino diito onoono? nooboro.

² Jaanegui diibo iimusuhi: Amiihai agaijino nahabomi, bu amiihai caanimihai icamo, uco muguubu. Miiro Moocaani

ihaivojima buhugaavuuhi Mootadi Abrahamvi Mesopotamia jinijeri iicausumi Haran jinijevi fuuti baacaro.

³ Jaabo diiboco nuuhi: Dijiinijeque devesu paryi diyotoma. Jaaboro difo ico uujoho ijiibeguejino jinijejaagovi, nooboro.

⁴ Jaaneguiha Abraham fuuhi Caldea jinijeti. Jaaboro icatuubo Haran jinijevi jahi caani chuumuhi. Jaadi Moocaani Abrahamco sivauhi jino jinijevi jino amihai jisu mihicajevi.

⁵ Jaaruuboco jinejebati aciutiibo jinijebaco itihaico ifcujirumañobaco. Jaaruubo diiboco aciuguhi iguijevenebuuna diseemedi iicaqui, nooboro. Jaarunaa tusumi Abraham iseemenebama chahaunaaca

⁶ Moocaani diiboco nuuhi: Diiyaachimihai sita jinijehallivi icaji sitafeenevi. Jaamoco jijuvsujimo. Jaamoro imitino moonijimo cuatro cientodi ficabava ticovovi, nooboro.

⁷ Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jinijeminaaco uujoho mooniji diitoco ijjuvsu jinijeque. Jaadi tahigoti asaamoro uco jeecivejimo jimañovi, nooboro.

⁸ Moocaani iijico aciuhi Abrahamco iimeeheque iquiticiqui Moocaani unubadi. Jaaneguiha Abraham Isaaco eseeveausumi iimeeheque quiticiubo juugahuseti mifucuci, safucu icanoti. Jaabadiro bu Isaac mooniuh Jacobco eseeveausumi. Jaabadiro Jacob mooniuh iseemeque Israel cuumiva motihaiti miicumicidimo iicajimo caanimihaico.

⁹ Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jiiheveuhi. Jaamoro sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jinijevi satyumo. Jaaruuboma Moocaani icauhi.

¹⁰ Jaaboro diiboco ihidaasuti atajasuuboro sihidi diiboco gaajati aciuhi. Jaanoma iicaubo Egipto aivojibo diiboco sihidi agaijiboro Egipto aivojiboti ficuuhi, tolliro bu iija aivojiboti ficuuhi icano.

¹¹ Jaanobuunati paryi ajeba icauhi Egipto jinijevi, Canaan jinijevi icano. Jaaneri moheedetemiha iidaasuno machutabama chahauhi.

¹² Jaanaa Jacob guubuuh Egiptovi machutaaco ucuuhuniuno iicaunoco. Jaaboro iseemeque tahi galluubo moheedetemiha iicaumoco jilliti fuumo tahigo aivo iticoni.

¹³ Jaanohallivi ufuumovi Jose inahabomivi ihimeque imino jafeniuhi. Jaanoti jari Egipto aivojibo gaajauhi Jose yotoco.

¹⁴ Jaanobuunati Jose caanico cuuhuvauhi paryi famooro iyotoma setenta y cincodimoma.

¹⁵ Jilliti Jacob icatuuh Egipto jinijevi jahigo guijeveubo. Jahi tolliro moheedete paryi guijeveuhi.

¹⁶ Jaamo bacinoco buunati asatyumoro ciituumo Siquem onoomaño Abraham Hamor seemeti nihibamiri anaajeucihojifaño.

17 Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno ifiitivucuudi Egiptovi Israel cuumi sihidiro ifiivuumo guiraatucuuhi.

18 Jaasumi Egiptovi bohaivoj#bo icauhi Joseque agaa-jauti#bo.

19 Jaabo muucuumiotoco aba#uboro idaasuno mooni#uhi moheedeteque ataj#baubo iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo iguijevequi, nooboro.

20 Jaasumi Moise fiivuui. Jaabo Moocaanidi ovos#uhi. Jaaboco caanimi jaahe tuumuui mini#ibaci, sani#iba icanohachuta.

21 Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivoj#bo aicigai aaty#meugoro #ciuboco fiivusuui iseemenebadi.

22 Jaama#o Moiseque egiptominaa paryi agaajanoco j#buguumo. Jaama#o mityano ihiimaaboro icahicaubo.

23 Jaabo cuarentadi ficabava iicacuudi imogooboro fuubo iyoto israelminaa emeecitoobo.

24 Jahi jaabo aty#meuhi saafi egiptominaafi Israel cuumiooboco idaasuno omooniunoco. Jaabohalliti Moise ijaadaco ihiciqui diiboco gaicaauhi.

25 Jaabo esamaaihicauhi: Tayoto israelminaa fine gaajacuumo uujohofeenedi Moocaani diitoco atajasujinoco, nooboro. Jaarunoco iyoto gaajacutihi.

26 Jaano sesevedi Moise aty#meuhi samisi Israel cuumiotisi omoonicasiunoco. Jaamisico faguubo: ¿Collihi jaamisi samisiro mahamocasihi musuufenicasi? nooboro.

27 Jaanegui inahaboco ahaami#ubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi: ¿M#joho ico mohallivi aivoj#boti, fagominaafiti icano ficuui?

28 ¿Nacu uco gaicaaujirahi iiji egipcico agaicaauhinibadi? nooboro.

29 Jilli diiboco onoonoco uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo Madia jini#jevi. Jahi miseecico gaifiimisico seemevaubo siicumifeenevi.

30 Jaabovi cuarentadi ficabavabuunati sicai#igovi Sinai gaji fiitino Moocaani toomominaafi jafeveuhi ci#jigaiguiihu imohogayihallidi jiganofeenedi.

31 Jaanoco aaty#meuboro Moise jabafituuhi. Jaaboro fa#o imino ihaty#mequi ifiitivuubo guubuui Moocaani icooco:

32 Uujoho Moocaani, dihedete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco ejeecivuubo onoonoco. Jaaneri Moise sihidi veveveve igutuuboro meeciutihi.

33 Jaaboco Moocaani nuuhi: Ditihaipaa#eque dujuuvo jino uujoho Moocaani iicama#o imino jini#je.

34 Uujoho aty#mecuui taacuumiminaa idaasuno Egiptovi icanoco idaasuno acani#onoco guubuucuui. Jaanegui ni-

itehi diitoco taajasuqui. Jaanegui difo ico Egiptovi galluuhi, nooboro.

³⁵ Moiseque diito itihisuumoro: ¿Miihoho ico aivojiiḡboti, fagominaafiti icano mohallivi ficuuhi? unuuboco Moocaani galluuhi aivojiiḡboti, taajasuminaafiti, Moocaani toomominaafi imohogayihallidi ciiḡigaiguiihu jiganoco aatyimeunofeenedi.

³⁶ Jaabo Moise Egiptoti moheedeteque iinusuuhi sihidi ejeevano mityaco Egipto jiiḡnivevi Tifai Muuaifeenevi omoonuuboro. Tolliro sicaihiḡofeenevi cuarentadi ficabava ticovovi moonuubo.

³⁷ Jaabo diiboro Moise israelmico nuuhi: Moocaani gallu-
uji amiihaidi iimaaminaafico amiihai nahabomifeeneti uco
iicabadi. Jaaboco: Jii, meneji, nooboro.

³⁸ Jaabo Moise sicaihiḡofeenevi igaiyiciumofeeneri
iicaubo. Sinai gajivi Moocaani toomominaafi diiboma
ihiiamaubo moheedeteferi iicaubo. Jaabo fiivo iimaaco
miihaidi agaayiciubo.

³⁹ Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootimo Moocaanico
imuguutimo. Jaamoro ijeebiiḡnofaḡodi imuguumo Egiptovi
dojicuviro uuminoco.

⁴⁰ Jaamoro Aaronco nuumo: Mihimeguehi miihaidi
diosmico edetavonoco mohimega isiigueti. Magaajatihi
millihacho Moise miihaico Egipto jiiḡnijiḡ isivahiniibo icahi,

⁴¹ noomoro oroco iiḡciumoro niivigai seemeneti eheetavu-
umoro asimico gaisiraiciumo ihijiniḡta jeevivoti. Jaamoro di-
ibohallivi imo imo icaumo ihuse eetavotahallivi.

⁴² Jaanoma iicaubo Moocaani diitoti buhiḡovi minifutu-
uhi. Jaaboro diitoco niquejeo meeciricoro jeevivusuubo. Jilli
Moocaani iimaaminaa aamefaḡo noociniḡo:

¿Nacu amiihai Israel miyaminaa uco mejeecivequi asimico
magaisiraicuihi cuarentadi ficabava ticovovi
sicaihiḡovi?

⁴³ Tolli icatino. Jilli Moloc onooboco dios noomoro, mag-
aayiciuhi. Tolliro Refan onoobo meecirigaico magaayiciuhi
amiihairyo miihijiniḡnehejeque mejeecivehicauihi. Jaanoma
iicaabo uujoho amiihaico amiihai jiiḡnijiḡ sihi tehesino gaḡiiḡji
Babilonia janaaniciivi, nooboro.

⁴⁴ Miiro moheedete Egipto jiiḡnijiḡ agaumo Moocaani
unuuneguiiha iijiiḡnijiḡaagovi imevaurumo sicaisituviro ic-
ahicaumo iiḡgomoro.* Jaamañeri Moocaani iijama iicaumo
toojafaḡo tajiiḡba guisiba bujeque ificuhicauja. Jaaja ee-
tavociniuhi Moocaani Moiseque iiḡfusuuboro: Jilli jei deetavo,
unuubadi.

* 7:44 Toono jiiḡbogogayi Exodohaamefaḡo iicabogocoro jimañovi ficuuhi imino
igaajaqui.

45 Jaajaco moheedete gaayiciuhi. Jaamoro Josuema ufuusumi satyuumo sita jiinjeneque udumitiicituusumi juvivu-umo. Moocaani diito imegati agaasuumo jiinijeque. Jilli iicaunaa David fiivuuh.

46 Jaabo David Moocaani imefeenevi imihusene icauhi. Jaabo eedebe Jacob Moocaanico miyaavuguuhi. Jaanegui-iha David Moocaani iijaco eetavuujiruubo Moocaani toojafaño iicaqui.

47 Jaajaco Salomon eetavuuh Moocaani iijaco.

48 Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyaminaa use-rio eetavotajafaño icatiji. Ihiimaaminaafi unuubadi:

49 Niqueje tagicinita jiinije tatyihai jaguisisuta. ¿Jineje iijaco uudi meheetaveji? noobo Moocaani. ¿Nacu comañoivi uujoho jaguisiji?

50 ¿Nacu uujoho tahuseri paryi fanoovaco eetavehinitihi? nooboro.

51 Jaano icanaaca amihai aivo jihovoto, amihai Moocaan-ico agaajatimobadi, cuhufono aivo amihai jeebi, amihai nohojino, amihai aivo Moocaani Gaijaco mejenaauhicahi. Amihai caanimihai iicaubadiro amihai momoonihicahi.

52 ¿Cojibogominaafico nacu amihai edeete idasuno mooniutiji? Diito gaisiraiciuhi siicijetiro diibo Iimiibo asaaujinoco ijibuguumoco. Jaabo jino diibo asaaboco amihai mahacimoro magaicaausuhi.

53 Amihai Moocaani toomominaafeenedi tajibaco mag-ayicihinirumo miyaano meneehicatiji, nooboro.

Esteba Onooboco Guijeniumo.

54 Jilli diibo unuunoco uguubuumoro sihidi isifiratunoro igaiñooco ojisuumo Estebajaago.

55 Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija gahaficinibo caamo niquejeque emeciubo Moocaani imi aricuco atyimeuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleeciniboma.

56 Jaaboro nuuhi: ¡Memeeci! Niqueje afaayacafotonoco atyimehi Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani miyanaagonovi icaaboma, nooboro.

57 Jaarunaa diito inohojinoco cuhufono afabaacuumoro sefano coovadiivuuh.

58 Jaamoro diiboco itigabaacuumoro tuucuumiti buhigovi satyuumo. Jaamoro saafi sicafehi Saulo onooboco igachehunoco utuumusunoro diiboco guisibaneri aamiumo.

59 Jaabo diiboco aamimaaca Moocaanima iimaaubo Es-teba: Aivojibo Jesu, tagaijaco gaayici, nooboro.

60 Jaadi ememuivuuboro sefano gaihivuubo: Aivojibo, jino imitico diitohallivi ficuudino, nooboro guijevecuubo.

8

Saulo Miyaavogominaaco Bucasihi.
(Ga 1.13-14)

¹ Jaamo diiboco agaicaaumofañodi Saulo icauhi. Jaamo tufucuro ticovacuumo Cristoco imiyaavogomoco idaasuno omooniumo Jerusalevi.

Jaanoti gaaciniumo fahigovavi Judea cuumineri, Samaria cuumineri icano idimoro minisuminaa fitafutuuhi.

² Jaanaa Estebaco saatoho iimihusene gaifimi iciumoro sihidi taaumo.

³ Jaano ticovo Saulo Cristoco imiyaavogomoco bucasii-boro feehicauhi iijanofañodi feehicaubo gaifimi, gaigoomi icamoco iciboro civojafaño isatyequi.

Moocaani Iijico Samariavi Jibogomo.

⁴ Jaanaa Jerusaleti ofoociniumo Moocaani iijico jibogomoro fahigovadi feehicauhi.

⁵ Felipe Samaria jinijeri iicacuumivi ufuuboro tuucuumivi Cristoti jibeguehicaubo.

⁶ Jaanoco sihidi miyaminaa igaivomoro guubunichicaumo Felipe jibogonoco, sihidi ejeevano mityaco omooninoco atyimemere icano.

⁷ Bu sihidi jimima iicamoco buheetesuhicaubo. Jaamo ihijimi diitoti iinehicauhi gaibaciniomoro, bu ifiino isifañinero igotimehejeque buheesuhicaubo, itihaiño ifillumoco buheesuhicaubo icano.

⁸ Jilliti tuucuumio miyaminaa imo imo icahicauhi.

⁹ Jaanaa tolliro tuucuumiri icaubo Simon onoo bo apichuminaafi iticoni ihapichuco omooniboro Samaria miyaminaaco abañihicaubo: Aivo uujoho miyaabo, nooboro.

¹⁰ Jilliti famooro diiboco guubunichicauhi ihaivojitejemaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaani aivo miyaano Moocaani mitya, noomoro.

¹¹ Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo sicijetiro ihapichuri diitoco abañihicaumaño.

¹² Jaarunaa Moocaani jibogoco Cristoti Felipe diitoco jibugunegui gaifimi, gaigoomi icamo imiyaavuguumoro nitisuquimaaiuhi.

¹³ Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguuboro nitisuquimaaiuhi. Jaaboro Filipema gataavuubo sihidi ejeevano mityaco, bu ifusunoco icano omoonihicauneri ajabafituuboro.

¹⁴ Jaanoco minisuminaa Jerusaleri iicaumo guubuuhi samariaminaa Moocaani jibogoco agaayicunoco. Jaanegui tahi Pedro, Jua icamisico galluumo.

15 Jaamisi tahi #futuudi Moocaanima iimaamisi Samaria miyaminaa Moocaani iijico imiyaavuguumohallivi, Moocaani Gaijaco diito igaayiciqui.

16 Tusumihiica saatohoba diitoti Moocaani Gaijaco gaayiciutihica; jilliro nitisuquimaaiumo Aivojibo Jesu momofenedi.

17 Jaadi Pedromisi diitohallivi ihusenegue ificuuneri jari Moocaani Gaijaco gaayicumono.

18 Jaanoco Simon apichuminaafi minisuminaa miyaminaahallivi ihuseque ificuuneri Moocaani Gaija iniitehicaunoco aatyimeuboro nihibamico aciguubo:

19 Uco mahaci toono mityaco, tolliro uujoho tahuseque saatohohallivi ificumono Moocaani Gaijaco igaayicihicaqui, nooboro.

20 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryi dinihibamima #joho fini; Moocaani aacinoco nihibamiri magaayiciji, neehi fine.

21 #di jino icatino jinofaño #joho diicatihi. Moocaani imefeene dijeebi ticovotih.

22 Toono dihimitico deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu toono dijeebi#faño edeesamañoco ico buusujirubeheje.

23 Miuro uujoho ico #finiciji aivo sihidi dihimiti faafaño#faño idiicanoco, aivo imitifañoco kuhufono isisicinicuunoco, nooboro.

24 Jaanegui Simon apichuminaafi iimusuuhi: Moocaanima tahallivi mihiima. Toono uco monoonofaño idasuno icadino, nooboro.

25 Jaadi Pedromisi Jesuti, Moocaani iijiti icano ihiimaahicaudi jibeguehicaumisi taajasuhijico Samaria jiini#je cuuminovi. Jaadi dojicuviro uumiumisi Jerusalejaago.

Felipe Etiopia Jiinjeminaafima.

26 Jaanobuunati Felipeque Moocaani toomominaafi nuuhi: Gañiivoobo, difo gadi#bahachuta Jerusaleti sicaihigo Gasa onoomañodi ofocinijiri, nooboro.

27 Jaanegui Felipe aga#iivooboro ufuubo atyimeuhi gaigoooco agaajati#bo etiopiaoboco; aivojigo taji#baminaafi Candace onoogo, etiopiaminaa aivojigo, nihibami ficuminaafi Jerusalevi Moocaanima ihiimaaqi ufuubovi.

28 Jaabo dojicuviro ijiini#jejaago uhuumiubo ijeejimi meenegafaño gicini#boro #finicihicauhi Moocaani iimaaminaafi Isaia aameque.

29 Jaanaa Moocaani Gaija Felipeque nuuhi: Fiitivo diibovi, nooboro.

30 Jaanegui Felipe diibovi ifiitivuubo Isaia aameque ihiimaasunoco guubuui. Jaanegui diiboco dilluubo: ¿Naa gaa#jahi toono idiimaasunoco? nooboro.

31 Jaanegui diiboco iimusuubo: ¿Mijoho bu uco ijibegueneri gaajajirahi? nooboro Felipeque iicojivi coovaubo.

32 Jaano jilli toohaamefaño onoonoco #finici#boro feehicaubo, jilli noonoco: Ovejaco igaicaauqui iicanicibadi satyuumo; ajashu ovejaco ijeeneque iquitimoguiino iimaat#bo iicanicibadi diibo iimaautihi.

33 Diiboco guinon#umo, miyaano iicatineri. Ifiico agaicaaumoro jinijehalliti gañ#umo. ¿Jaabo iyaachimihaiti mijoho jibeguejirahi? onoonoco.

34 Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dilluuhi: Uco diibogo. ¿Miiditi jilli iimaaubo Moocaani iimaaminaafi, ifitiro nacu sifiti? nooboro.

35 Jaanegui diibo ihiimaasumañoti Felipe ticoni#uhi Jesuti diiboco ijibuguubo.

36 Jaamisi nifaihu iicaumañodi afatyuhi ihetiopiaobo Felipeque nuuhi: Jimaño nifaihu icahi fine uco nitijitirahi, nooboro.

37 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryi dijeeb#maryo imiyaavogohachijji, nooboro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Miyaaveguehi Jesucristo Moocaani Achi iicanoco, nooboro.*

38 Jaanegui imeenegaco jullehacusuubo. Jaadi samisi tee-hifa iniituudi Felipe diiboco nitiuhi.

39 Jaanaa itehifañoti ihiinuudi Moocaani Gaija Felipeque satyuuhi. Jaaboco ihetiopiaobo siino atyimecuut#hi jilli imo imo fuucuubo ijihairi.

40 Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovi atyimeumo. Jaabo fuuhi tuucuumijeri taajasubogoco jibogoooboro Cesareavi #futuubo.

9

Jilli Saulo Moocaani Gaijari Fiivutuuhi.

(Hch 22.6-16; 26.9-18)

1 Jaanohachuta Saulo suufenit#bo Jesuco imiyaavogomoco gaicaaugooboro feehicauhi. Jaaboro fuubo sacerdotemi aivoj#bojaago.

2 Diiboco aameneque acaatin#boro ihaciqui Damasca sinagogajaminaafico ihaciteque. Jaaboro Jesu jibogo ijifañodi iicamoco gaigoomi, gaifimi icamoco isis#boro Jerusalevi civojafaño isatyequi.

3 Jaabo ufuubo Damascati fiiticuuruubaaca imimañobati niquejefañoti diiboco achic#uno.

* 8:37 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

4 Jaaneri Saulo baavi aacutuubo guubuuihi niquejefañoti diiboco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasihi? unuunoco.

5 Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Mijoho nacu ijoho aivojibo? nooboro.

Jaanegui diiboco iimusuuno: Uujoho diiboro Jesu ijoho uco ubucasiibo.*

6 Jaanegui Saulo iimusuuhi: Aivojibo, ¿nacu milli iicanoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumijaago tahi ico ijibeguequi omoonijinoco, noonoro.

7 Jaaneri Sauloma ufuumo sihidi igutuuihi. Tolli onoonoco uguubuumoro jaarumo mihaiñoobaco atyimeutihi.

8 Jaadi Saulo baati agañiivuudi emeeciuruubo atyimecuutihi. Jaanegui diiboco ihuseti agaayiciumoro Damascajaa satyuumo.

9 Jahi icaubo mifucuci, safucu idiino jinejebaco machutiibo, adutiibo, atyimetibo icano.

10 Jaanaa Damascavi icaubo saafi Anania onoobo Cristoco imiyaaveguehicaubo. Jaabovi Jesu buhugaavuihi. ¡Anania! nooboro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Juu icahi Aivojibo, nooboro.

11 Jaanegui Aivojibo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo jihai ticovoji onoojiri. Jaaboro Juda iijafa foobo dillu Saulo tarsoobo Moocanima ihiimaaboco.

12 Jaabo gaijafaño Anania onooboco atyimehi asaaboro ihuseque ifhallivi ificuuneri siino aatyimeneque, nooboro.

13 Jaanegui Anania nuuhi: Aivojibo, famoova uco diiboti jibeguehicahi paryi Jerusalevi ico imiyaavogomoco imitino omoonihicanoco.

14 Toonegui saabo juuga sacerdotemi aivojito iijima paryi dimomoco imiyaavogomoco isisiqui, nooboro.

15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho icicuubo siijinijeminaaco ihaivojitoco tolliro israelmi icamoco taajico ijibeguequi.

16 Jaaboco uujoho gaajasuji tahalliti sihidi idaasuno iicajinoco, nooboro.

17 Jaanegui Anania ufuuboro Saulo iicauhigo jicafutuubo. Jaaboro ihuseque ihallivi ificuuboro diiboco nuubo: Nahabo Saulo, Aivojibo Jesu hvi jihaivi asaahinisuu ajafevehinibo uco dijaa galluuhi, jaabo siino daatyimehi, jaabo Moocaani Gajjaco gaayicihii icano, nooboro.

* 9:5 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Hiro difico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadi iicanoco imogotiboro iinoro fegai niqueque itivadiivooboro icanicibadi, nooboro, onoonoco.

18 Jaasumiro Saulo aalliifañoti aifuuno taavaabo meehebadì jeevano. Jaasumiro Saulo agañiivuuoro nitìsuquimaaiubo.

19 Jaadi jari siino amachuudi sefatuubo. Jaadi gueenejisuno icaubo Damascavi Cristoco imiyaavogomoma.

Damascavi Saulo Jibeguehi.

20 Jaasumitiro Saulo jìcafutuhi sinagogajanofaño ijìbogoobo: Jesu Moocaani Achi, nooboro.

21 Jaanoco paryì uguubuumo ajabafitomoroo neehicauhi: ¿Nacu jaani icatìbo Jerusalemì Jesu momoco imiyaavogomoco idaasuno omoonihicaubo icatino? Mìiro tooneguiha juu saahinìbo jimañootoco isisìboro sacerdotemì aivojitojaago isatyequi. noomoro.

22 Jaarunaa Saulo gaajano jìbeguehicauhi Jesucristo iicanoco. Jaabo Damascavi iicamo judiomico ihiimaari mitasuhicaubo.

Saulo Judiomiti Taajahi.

23 Jaanobuunati goovacuutinoti sanoomiro judiomì iimaacasiuhi Sauloco igaicaauqui.

24 Jaamoro fucuhachuta, cuujehachuta icano tuucuumi guhugaco casicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajaciuhi.

25 Jaanegui miyaavogominaa jìibaifaño diiboco ijìhacuumoro fucu tuucuumi mecuhallidì baavi iniitusuneri taajaubo.

26 Jaadi Saulo Jerusalemì ìfutuudi tomaño miyaavogominaama igataavequi moonìuruubo. Jaarunaaca diiboco ñihicuguumo: Fine miyaavogominaafi icatìbehiica, noomoro.

27 Jaarunaa Bernabe diiboco minisuminaajaa saatuui. Jaaboro diitoco jìbuguubo Saulo jìhaivi Cristoco aatyimeuboro uguubuunoco, Damascavi Cristoti ñihicugotìbo ijìbeguehicaunoco icano.

28 Jaadi jari Saulo Jerusalemì ifitafutuudi diitoma gataavuubo.

29 Jaabo ñihicugotìbo Jesucristoti iimaahicaubo. Judiomì, griego ijìri ihiimaahicaumoma jenaucasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco gaicaauguumo.

30 Jaanoco inahabomì agaajaciumoro Sauloco satyuumo Cesareavi. Jaamañoti diiboco Tarsovi galluumo.

31 Jaamaño faacuumivavi miyaavogominaa famooro imino icacuui, judeaoto, galileaoto, samariaoto icamo quehecutoromoroo feehicauhi Moocaani ñihicufaño icamoro, Moocaani Gaija aamusuneri guiraatomoro feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.

³² Jaasumi Pedro inahabomico meeciiboro efeehicaubo ifutuuhi Lidavi, tomañeri iicamoco emeeciituubo.

³³ Jahi atyimeubo Enea onooboco ifi iniinovaneri sahuse juugahuseti mificabaci, saficaba icano ticovovi igotiibo iicahicauboco. Jaabo icigaiijefaño siuciniboco.

³⁴ Jaaboco Pedro nuuhi: Enea Jesucristo ico buheesuhi, gañiivoobo dicigaiijeque dimibachu, nooboro.

Jaasumiro Enea gañiivuuhi.

³⁵ Jaanoco paryi lidaminaa, sarominaa icamo aatyimeumoro iheedehiijico ejeevesuumoro Cristoco miyaavuguumo.

Dorca Iguijevegueque Buheetesuhi.

³⁶ Jaasumi Jope cuumivi icaugo Cristo miyaavogominaago Tabita imomo iicagoco griegomi iijiri Dorca eneehicaugo. Jaago imino miyaminaaco moonihicauhi #daasumehejeque sinehejeque acihicaugo.

³⁷ Jaasumi Dorca iguihuvaugo guijeveuhi. Jaagoco imino ejeesuumoro caamo iicamecufaño ficuumo.

³⁸ Jaanaa Jope cuumi, Lida cuumiti fiitiuhi. Jaacuumiri Pedro iicaunoco miyaavogominaa uguubuumoro miimisiicico galluumo diibojaago ij#beguetequi: Jopevi goovano disaa, noomoro.

³⁹ Jaanegui Pedro diitisima fuuhi. Jaabo #futuudi Dorca ifi icahigovi diiboco satyumo. Jaabohallidi paryi fibaijito gaigoomi meeciiguuhi taamoro igaachehunoco Dorca ubuheesumi diitedi eheetavehicaunoco ifusuhicaumo.

⁴⁰ Jaanegui Pedro paryi famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadi ememu#vuuboro Moocaanima iimaaubo. Jaaboro diigo chuumuhuco emeeciuboro nuuhi: Tabita gañiivo, nooboro.

Jaasumiro emeeciugo Pedroco aatyimeugoro casivuuhi.

⁴¹ Jaanegui ihuseti diigoco agaayiciuboro gañiiyiciubo. Jaaboro inahabomi, bu fibaijito icamoco ocoovauboro #fusuubo buheecuugoco.

⁴² Jaanoco paryi Jope cuumiminaa uguubuumoro saatoho sihidi Cristoco miyaavuguuhi.

⁴³ Jaadi Pedro tuucuumivi guenene icauhi asimimeehene imibachuminaafi Simon onoobo ijafaño.

10

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.

¹ Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo italianomi Amocasiminaa onoomo aivoj#bo.

² Jaabo paryi iijaminaama Moocaani ñihicufaño icahicauhi. Jaabo sihidi nihibamico acihicaubo judiomiguiiha

¶daasumoco ihamusuqui. Jaabo saicino Moocaanima iimaahicaubo.

³ Jaanaa safucu imohonohalliti nihiba iicaaberi gajafaño imino atyimeubo Moocaani toomominaafi diibojaa asaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.

⁴ Jaaneri Cornelio sihidi iigutuuboro diiboco ihifiniciuboro dilluui: ¿Milli Aivojibo? nooboro.

Jaanegui itoomominaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idi-imaahicanoco guubuucuubo, judiomi ¶daasumoco adamusuhicanoco gaajacuubo icano.

⁵ Jaanegui gallu Jope cuumivi saatohoti Simon Pedroco ihicitequi.

⁶ Oono Simon onoobo asimimeehene imibachuminaafi iija muuaijiniri iicajafaño iicaaboco. Jaabo ico jibegueji omoonjinoco, nooboro.

⁷ Jaanegui itoomominaafi diiboma ihimauboro ufunobuunati Cornelio covauhi saafi soldaomiboco Moocaani iijiminaafi inahaboniminaafico, bu miimisiici iicojiminaatisima.

⁸ Jaaboro diitoco imino jibuguboro Jopevi galluubo.

⁹ Jaano sesevedi diito Jopeti fiiticuunaaca Pedro caamovi fuuhi iijahallivi gadihiba Moocaanima ihimaagui.

¹⁰ Jaaboco sihidi ajeba aivuuneguiiha imachuqui diibedi eheetavumaaca gajaco atyimeubo,

¹¹ niqueje afaayacafotonofañoti niituuno baavi gaachehubaryutyigababadi jeevano fahigovati duujecinino.

¹² Jaanofaño faaboho asimicauhi igueenemeheje itihaiño icameheje, faaboho joomi, faaboho jininomoni icano.

¹³ Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefañoti diiboco unuunoco: Pedro, gañivohi diitoti gaicaaubo diidu, onoonoco.

¹⁴ Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojibo, uujoho duutatihijihovonoco ¶dicunoco, nooboro.

¹⁵ Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ijoho: Idicuno, needino, noonoro.

¹⁶ Mifococi, safo icano iniituunoro caamo niquejefaño fuucuuno.

¹⁷ Jaano esamaajeri Pedro: ¿Milli fine eneejiruno? nooboro icaunaaca Cornelio agalluumo Simon iijaco dilluumoro ufu-umo iguhugavi ifutuuhi.

¹⁸ Jaamoro sefano dilluumo: ¿Naa jijafaño Simon Pedro onoobo icahi? noomoro.

¹⁹ Jaanaa Pedro gajaco aatyimeuno esamaajeri icauboco Moocaani Gaija nuuhi: Meeci johono miimisiici, saafi icamo ico guinehi.

²⁰ Gañivo. Jaaboro niitoobo bañimo nootiibo diitoma difo. Uujoho diitoco agalluumo, nooboro.

21 Jaanegui Pedro niituuhi baavi Cornelio agalluumojaago. Jaaboro diitoco nuubo: Uco amihai miguiinehi. ¿Jaamo jinejefiri masaahi? nooboro.

22 Jaanegui diiboco nuumo: Aivojibo Cornelio agalluuneguiiha. Imihuseebe Moocaani nihicufa iicaabo. Jaaboco famooro judiomi agaijibo. Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Pedroco cuhuva. Jaabo ijico guubuuhi, eneeneguiiha masaahi, noomoro.

23 Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuuhi. Jaamo tufucu toono diiboma cigauomo. Jaano sesevedi Pedro diitoma fuuhi. Jaaboma saatoho inahabomi gataavuuhi Joperi iicaumo.

24 Jaano sesevedi ifutuumo Cesareavi Cornelio iyotoma igataavominaaco igaiyiciumoma diitoco utuumuuhigo.

25 Jaanaa Pedro Cornelio ijavi ifutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuvuubo Pedroco iimequi.

26 Jaarunaa Pedro diiboco ganiiyiciuhi: Dulleeve, uujoho tolliro ibadiro miyaminaafi, nooboro.

27 Jaaboma ihiimaaboro fañoojavi ufuubo atyimeuhi sihidi miyaminaa igaicinimoco.

28 Jaanegui Pedro nuuhi: Amihairyo magaajahi sacerdotemi neefihi imijitiruno judiomiobo siicuuornelio ijavi ifutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino memuvuubo miooboma agataavooboro diibo ijafa ofoono onoonicinoco. Jaarunofaño uco Moocaani jibeguehi sitaaco idicumo mihinivamo needino, nooboro.

29 Jaaneguiiha amihai uco mucuuhuvanoco milli nootiibo saahi. ¿Jaamo jinejeguiiha uco mucuuhuvahi? nooboro.

30 Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva mihicacuuhi jisumi nihiba icaaberi jaahe machutiibo ijicuuvi Moocaanima iimaanaaca uuvi jafevehiniibo gaifi aricuchehufa jiciniibo.

31 Jaabo uco neehinihi: Cornelio, Moocaani guubuuhi idimaanoco gaajacuubo idaasumoco adaamusuhicanoco.

32 Jaanegui gallu Jope cuumivi saatohoti Simon Pedroco ihicitequi asimeehene imibachuminaafi tolliro Simon onoobo iija muuaijniri iicajafa icaaboco. Jaabo asaadi ima iimaajiibo, nooboro.

33 Jaanegui galluuhi tsumiro ico ihicitequi. Jaabo imino saahi. Jaanegui jino famooro Moocaani imefeene mihicahi. Moocaani ico atajibanoco mihimeguehi muguubunoco, nooboro.

Cornelio Iijafaño Pedro Jibeguehi.

34 Jaanegui Pedro ticoniuhii nooboro: Jari jisu gaajahi Moocaani sabadiro miyaminaaco agaijinoco.

35 Sabadiro agaayicinoco fahigova miyaminaati diiboco inihicugomoro imino iicamoco.

36 Miuro Moocaani iimaauhi Israel cuumiminaaco sajeebii icano jibogoco jibuguuho Jesucristofeenedi. Jaabo diibo famoo Aivojibo.

37 Amihairyo imino magaajacuhi paryi judiomi jinijevi iicaunoco. Miuro Jua jibogooboro inihicaunobuunati.

38 Galileavi jilli ticovauno Moocaani Jesu Nazareoboco Gaijaco imityama aciubo. Jaaneri feehicaubo imino mooniboro iimitino ijima iicamoco taajasuuboro feehicaubo. Jilli mooniboro feehicaubo Moocaani diiboma iicaumaño.

39 Jaanoco mihai magaajahi Jesu Jerusale cuumifaño, paryi Judea jinijevi icano omoonihicaunoco. Jaaboco agaicaaumororo imohobujevi tetecuumo.

40 Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi mifucuci, safucu icanoti. Jaabo mihaivi jafeveuhi.

41 Jaaruno famooviro jafevetibo mihaiviro jafeveubo mihaico iticonitiro Moocaani toono gaajaminaati hicumovi. Jaaboma mihai mamachumoro mahaduhicauhi iguijeveubo ubuheeteunobuunati.

42 Jaabo mihaico galluui miyaminaaco mijibeguequi Moocaani diiboco iguijevemehallivi, ubuheemehallivi icano Aivojiboti ificuunoco mijibeguequi icano.

43 Tolliro famooro sicijetiro Moocaani iimaaminaa Jesuti iimaauhi: Paryi diiboco imiyaavogomo diibofeenedi taajaji, noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiomi Icatirumo Moocaani Gaijaco Gaayicahi.

44 Pedro ihiimaanaacaro Moocaani Gaija niituuhi paryi diibo jibogoco uguubuniciumohallivi.

45 Jaaneri sihidi jabafituumo judio miyaavogominaa Pedroma asaamo, tolliro judiomi icatirumoco, Moocaani Igaijaco aaciuneri,

46 bu tolliro sijijeri ihiimaamororo Moocaanico imehicaumo icanoco uguubuumoro.

47 Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui, ¿mijoho bu collihi neejirahi nifaihuri nitiratimo iicaqui mihaibadiro bu Moocaani Gaijaco agaayicuumo? nooboro.

48 Jaanegui tajibaubo diito initsuquimaaiqui Jesucristo momofeenedi. Jaadi Pedroco ifitiunegui diitoma gueenejisuno icaubo.

11

1 Jaanaa saatoho minisuminaa, inahabomi icamo Judeari iicaumo guubuuhi tolliro siicumimoto icarumo Moocaani

jibogoco agaayiciunoco.

² Jaanaa Pedro Jerusalevi agaseuboco saatoho judiomi miyaavogominaa itihisuumoro, nuuhi:

³ ¿Collihi judiomi icatimojaago edeeguejeebere diitoma machuhi? noomoro.

⁴ Jaanegui Pedro diitoco jibuguuhi fanootiro nijequevi tahi iicaunoco.

⁵ Jilli nooboro: Uujoho Jope cuumivi iicahinisumi Moocaanima ihiimaahinibo atyimehinihi gajafaño gaachehubaryutyigababadi jeevanoco fahigovati duujecinino niquejefañoti tajaa iniitonoco.

⁶ Jaanegui imino atyimequi emeecibo atyimehinihi fanoo asimi igueenemeheje itihaiño iicamehejeque, iñihicufimoco, jininomico, agahafomehejeque icano.

⁷ Jaanaa niquejefañoti uco onoonoco guubuui: Pedro gañiivo. Jaaboro diitoti gaisiraicibo diidu, onoonoco.

⁸ Jaarunaa uujoho neehinihi: Chahano, Aivojibo, uujoho duutatihijihovono idicunoco, nooboro.

⁹ Jaanegui niquejefañoti siino uco noonoo: Moocaani iimibachucuunoco ijoho: Idicuno, needino, noonoro.

¹⁰ Jaanoro mifooci, safo icano niituui. Jaanoro niquejefa siino fuucuuno.

¹¹ Jaanaaca miimiisiici, saafi icamo ifutuui uujoho iicaujavi uco icivamo Cesarea cuumiti agalluumo.

¹² Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluui bañigotibo difo, nooboro. Jaanegui sahuse juugahuseti saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi iijafa majaanheveuhi.

¹³ Jaabo mihaico jibeguehi Moocaani toomominaafico aatyimehinibo ujulleveebere diiboco eneehininoco: Saatohoti Jope cuumivi gallu Simon Pedro onoboco ihicitequi.

¹⁴ Jaabo ico jibegueji diijaminaama atajajinoco, nooboro eneehininoco.

¹⁵ Jaanegui uujoho ihiimaabo ticovahininaacaro Moocaani Gaija diitohallivi niitehinihi iticoni mihaihallivi iicaubadi.

¹⁶ Jaanoti uujoho esafetehinihi Jesu unuunoco: Miyaano Jua nifaihuri nituui. Jaanoti amihai miniticafejeji Moocaani Gajari, unuunoco.

¹⁷ Mihai Aivojibo Jesucristoco mimiyaavuguusumi aacicuubadiro diitoco aacicuunoco. Jaanegui uujoho miyaminaafiro, ¿milli Moocaanico jenaaujirahi? nooboro.

¹⁸ Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomi uguubuumoro llivuihi. Jaamoro Moocaanico imuumo: Jaanegui tolliro Moocaani siicumimoto icarumo iheedehifico ejeevesumoco acihi ifinjitino ifico, noomoro.

Antioquia Cuumivi Moocaani Iija Icano.

19 Esteba onooboco agaicaaunotiro saatoho miyaavogominaaco idaasuno omoonuunoti sanoodimo gaaciniuhi Feniciavi, Chiprevi, Antioquiavi icano. Jahi jaamo Moocaani iijico jibeguehicauhi saatohocoro judiomico sitaaco jibogotimo.

20 Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogominaa Antioquia cuumivi ifutuumo judiomi icatirumoco jibuguuhi Jesucristo Moocaani Achi jibogoco.

21 Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi. Jaamaño sihidí saatoho iheedehiijico ejeevesuumoro Aivojibo Jesuco miyaavuguumo.

22 Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijaminaa uguubumoro Bernabeque galluumo Antioquiavi.

23 Jaabo Bernabe ifutuubo atyimeuhi Moocaani imihuseri diito imino iicanoco. Jaaneri imo imo iminifutuuboro diitoco fajiniubo sefano ijeebico omoonimoro Aivojibo Jesucristo iijifañoro iicaqui.

24 Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebifa icaabo sihidí miyaavogoobo. Jaamaño sihidí miyaminaaco Jesucristodi icihicaubo.

25 Jaanobuunati Bernabe fuuhi Tarso cuumivi Sauloco icituubo. Jaaboro Antioquiavi satyuubo.

26 Jahi Cristoco imiyaavuguumoma icaumisi saficaba Antioquiavi sihidí miyaminaaco jibogomisiro. Jaamañovi iticoni Antioquiavi momonimomo miyaavogominaaco Cristotati.

27 Jaasumi Moocaani iimaaminaa Jerusaleti fuumo Antioquiavi.

28 Jaanaa diitoti saafi Agabo onoobo inahabomifeeneti ujulleveuboro Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jinijeviro aivo sihidí ajeba icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojibo Claudio onoobo atajibusumi.

29 Jaanogui Antioquiari iicau miyaavogominaa esamaaiumoro inahabomi Judeari iicaumoja nihibamico galluumo inehajema iicaudimo aaciunehejeque icano.

30 Tolliro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo nihibamico Bernabe, Saulo icamisima.

12

Cristotaco Idaasuno Moonimo.

1 Jaasumi aivojibo Herode* ticoniuhi Cristotaco idaasuno omoonuubo.

2 Jua nahabo Jacoboco aamigari gaicaausuubo.

3 Jaano judiomidi iimiunogui Herode Pedroco sisisuubo Pascua jibaimosumi.

* 12:1 Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

4 Jaaboco isisisuuboro civojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedihaiwa icamo toomominaa teemehicauhi ifahaiva ticovovi igueenemehejedimova icamo. Jaaboco Pascuabuunati miyaminaa imefeenevi iinusuguubo.

5 Jaabo Pedro civojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallivi suufenitimo Moocaanico diluhicauhi.

Moocaani Pedroco Civojafañoti Iinusuhi.

6 Jaanaa Herode Pedroco miyaminaa imega ihiinusuujiino iijicuuvi ofucu Pedro miimisiici soldaomisifeene cigahicauhi mihici jigaiñehiiciri sisicinibo tolliro saatoho icivoja guhuga imegaco teemehicauhi.

7 Jaanaa Moocaani toomominaafi icivojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryi icivojafaño achiciuhi. Jaadi Moocaani toomominaafi Pedroco imecuhuti ganñiciuhi ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.

Jaasumiro Pedroti ijigaiñehi ihuseti acutuuhi.

8 Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Diniivigai meeheque kuhufono siyaavoobo ditihai paajeneque dicamaje, eneenequi Pedro jicamaaiuhi.

Jaadi siino Pedroco nuubo: Simon, diijeebutachehuco gafaivoobo tadyojicuti disaa, nooboro.

9 Jaanegui Pedro idojicuti saauhi: Fine jilli tigahi, nooboro itoomominaafi omoonunoco.

10 Jaamisi ticoniuhi afatyumisi imegari iicautoomominaaco. Jaanohallivi iicaumoco icano afatyuudi futuumisi jigaiño guhuga jahisivi fotocinihugavi jaahuga iinoro faayacafutuuhi. Jaaneri ihiinumisiro jñhairi fuumisi. Jaanaa itoomominaafi diiboti imimañobati sihi minifutuuhi.

11 Jaadi jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaa-jacihimiyaano iicanoco. Moocaani jahi itoomominaafico galluuhi uco Herode useti, judiomi omoonijirunoti icano itaajasuqui, nooboro.

12 Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onobo seeji iijajaago. Jahi sihidi miyaminaa igaiciniuhi Moocaanima ihiimaumo.

13 Jaabo futuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bagocaja Rode onogo iinuuhi: ¿Mñjoho fine? noogoro emecitogo.

14 Jaago Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro iguhugaco faayiciutigoro jinafatyuugo iñibogotogo Pedro iguhuga imegavi iicaunoco.

15 Jaanegui diigoco nuumo: Jilli fine degavehi, noomoro.

Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhicauhi.

Jaanegui nuumo: Diibo icatino fine jilli diibo gaija, noomoro.

16 Jaarunaa Pedro suufenitiibo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui iguhugaco afaayiciumo diiboco aatyimeumoro jabafituuhi.

17 Jaanegui Pedro diitoco ihuseri faguuhi lliivi iicaqui. Jaaboro diitoco jiiibuguubo Moocaani diiboco civojafañoti ihi-inusuunoco. Jaaboro jilli Jacooboco, saatoho monahabomico icano mijiiibogo, nooboro sihigovi fuubo.

18 Jaanaa meseseveudi icivoja toomominaa ñaaivocasiuhi: ¿Milli Pedro cuuca icahi? noomoro.

19 Jaamoco Herode guinusuuhi. Jaarumo aatyimeutinegui diitoco: ¿Milli jana taajaabo? nooboro itoomominaaco gaisir-aicisuubo. Jaaboro Herode Judeati ufuuboro Cesarea cumivi icatuubo.

Herode Guijevehi.

20 Jaabo Herode sifiiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyaminaajaago. Jaanegui diito sabadiro ihiimaacasiumoro saumo Herodejaago. Iticoni Herode iija aivojiiibo Blasto onooboco nihibamico jaaduumo diitohallivi ihiimaagui. Jaabofenedi Iherodeque dilluumo sajeebii iicaqui diibo jiiinijeti machutaaco agaayicihicauneguiiha.

21 Jaanegui Herode diitoco tufucu jei masaa unuufucu, ihaivoji gaachehuco ijicafutuuboro ihaivoji gicinitafa casiiivuubo. Jaaboro diito imefeenevi iimaaubo.

22 Jaaneri miyaminaa coovadiinamaaiuhi: jino ihiimaabo miyaminaafi icatiiibo Moocaaniro! noomoro.

23 Jaasumiro Moocaani toomominaafi diiboco chuumusuuhi Moocaanico iimuunoco diiboro agaayiciumaño. Jaasumiro guijeveubo jiiijoho uduuneri.

24 Jaano ticovo Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi fahigovadi ijiibegueneri.

25 Jaadi Bernabemisi idudicamaajeque imivuudi Jerusaleti dojicuviro uhuumiumisi Jua Marco onooboco satyuumisi.

13

Bernabe, Saulo Icamisi Ticonihi Siicumijaa Ofoomisi.

1 Jaanaa Moocaani iimaaminaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani iijafaño. Jaamou diito jiiibogominaa Bernabe, Simon Civucu onoobo, Lucio cireneobo, Manae onoobo Galilea aivojiiibo Herode* cojivi ifiivuubo, Saulo icamo.

2 Jaamo safucu igaiuumo Moocaanima machutimo iimaagui. Jaamo machutimo Moocaanima ihiimaumaaca Moocaani Gaija nuuhi: Bernabe, Saulo icamisico

* 13:1 Herode Antipa onoobo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4 22.

ijeevadi uudi mudugaacu diitisico toono dudicamaajejaa ucuuhuvaunojaago, noonoro.

³ Jaanegui saatoho jibogominaa machutimo Moocaan-ima ihiimaunobuunati ihuseneque diitisihallivi ificumoro diitisico galluumo.

Jibogominaa Chipre Chugaivi Jibeguehi.

⁴ Jaamisico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamisi fuuhi Seleucia cuumivi. Jaamañoti muuairi fuumisi Chipre chugaivi.

⁵ Jaamisi Salamina cuumivi ifutuudi judiomi sinagoga-janofaño Moocaani iijico jibeguehicaumisi. Jaamisima Jua Marco onoobo fuuhi diitisico ihamusuqui.

⁶ Jaamo tuchugairiro efehicamo Pafu cuumivi ifutuuhi. Jahi atyimeumo judiomi oobo Barjesu onoobo maaimoco. Jaabo bañihicauhi: Uujoho Moocaani iimaaminaafi, nooboro.

⁷ Jaamaaimo Sergio Paulo onoobo aivojibo fanoovaco gaa-jaabo cojiri icahicauhi. Jaabo ihaivojibo cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamisico Moocaani iijico iguubuqui.

⁸ Jaarunaa tomaaimo griego iijiri Elimas onoobo diitisico jenaauhicauhi ihaivojibo imiyaavugujiruneguiha.

⁹ Jaanegui Saulo icaruubo Pablo onoobo Moocaani Gaija ijeebifaño gahaficinibo diiboco imino ihifiniciuboro nuuhi:

¹⁰ ¡Bañifiraminaafi iji seemene idiicaabo, idiimitibo miyaano jiheveminaafi idiicaabo! Iticovoji Moocaani jahaico, ¿collihi suufenitibo ciryu ciryu mooniboro diicahicahi?

¹¹ Jisu ico Moocaani use aamiji dihaalli ico ijaabavequi. Jaabo nihiba seseeque atyimetibo diicahi guenene, nooboro.

Jaasumiro civono diibedi minifutuuno aimuufalbadi. Jaaneri dudivi icaubo. Jaanegui saatohoco guiinuubo ihuseti agaayicimoro diiboco isatyequi.

¹² Jaanoco ihaivojibo aatyimeuboro miyaavuguhi. Jaaboro Moocaani iijico jibogonoco uguubuuboro eetyehicauhi.

Pablomi Pisidia Jiinijeri Iicano Antioquiavi Ifetehi.

¹³ Jaadi Pablomi ijicamaaimoro Pafu cuumiti ufuumo ifutuuhi Pergevi Panfilia jiinijevi. Jaamañovi Jua Marco onoobo diitisico ejeevesuboro uumiuhi dojicuviro Jerusalevi.

¹⁴ Jaanobuunati diitisi Pergeti fatyuuhi Antioquiavi Pisidia jiinijevi. Jahi judiomi jaguisisumi sinagogajafaño ufuumisiro casivutumisi.

¹⁵ Jaadi Moise tajiba aameneque, bu Moocaani iimaaminaa aameneque icano emeeciudi sinagogaja aivojito

ataj#baunegui dilluumo: Fañi, fagoj#bogoma mihicahachii#i miyam#naadi jisu mihiimaa, noomoro.

16 Jaanegui Pablo aga#iivuuoro ihuseri faguubo li#vi iicaqui. Jaaboro nuubo: Israel miyam#naa muguubu; am#hai tolli#ro Moocaani jee#ivom#naa.

17 Moocaanico am#hai Israel cuumim#naa mimiyaavo-goobo moheedeeteque ic#uhi. Jaaboro diitoti ajashuti cuumi eetavuubo siicumifeenev#i Egiptori iicausumi. Jaadi too-jiin#jeti imityari diitoco iinusuubo.

18 Jaadi Moocaani miim#siici ticovovi ficabano sicai#igo di-itoco jaab#ic#uhi.

19 Jaaboro sahuse juugahuseti miicumii#i icano jiin#je miyam#naaco Canaan jiin#jev#i ifin#isuuboro moheedeeteque ijiin#jeneque aciubo.

20 Jaadi cuatro ciento cincuentadi ficabavabuunati diitoco fagom#naafeenedi taj#bahicaubo. Jaanobuunati Moocaani iimaam#naafi Samuel iicausumi

21 Moocaanico dilluumo aivoj#boti diitoco ihaci#qui diitoco itaj#bahicaqui. Jaanegui Moocaani diitoco aci#uhi miim#siici ficabanohachuta ticovovi aivoj#boti Saul onooboco Sis onoobo achico, Benjamin cuumiooboco.

22 Jaadi Moocaani Saulco ihaivoj#ti ga#u#uhi. Jaaboro aivoj#boti Davidco ficuubo. Jaaboti Moocaani nuuhi: Isai achi Davidco aty#mehi: Tajeeb#i onoobadi iicaaboco uujoho iimogobadi iicaj#iboco, nooboro.

23 Jaabo David iyaachim#haioobou Jesu, Moocaani Israel cuumim#naaco itaajasuqui ificuubo diibo unuubadi.

24 Jaabo Jua Jesu saaut#naacaro j#beguehicauhi pary#i Is-rael cuumim#naaco: Minit#suquimaaje am#hai eedeehifico mejeevesumoro, nooboro.

25 Jaabo Jua ij#bogoco imivucuujino fiitino nuubo: Am#hai uco diiborucu, noomoro mehesic#n#bo icatihi. Tabuunati saajiibo tajanaan#iv#i iicaabo. Jaabovi ifototihi diibobadi sihidi jeevahi. Jaabou, diibo tihaipaaje duujeque isinaayu-jiruunova, nooboro.

26 Jaamo am#hai ta#ahabomi Abraham yoto seeme mihicamo, tolli#ro am#haifeene siicumimoto Moocaanico mejee#ivomo icano. Am#haidi icano jino taajasuj#bogo.

27 Mi#ro Jerusaleri iicamo pary#i ihaivoj#toma Jesuco gaajautihi, Moocaani iimaam#naa aameque fahi#j#varo jaguis#sumi #fin#icirumo gaajahicautimo. Jaamoro diitoro Jesuco iguijen#iguusumi toohaamefa#o onoonoco miyaavusuumo.

28 Toonohall#ti agaicaaujirunoco diibovi aaty#meut#negui Pilatoco dillumo diiboco igaicaa#qui.

29 Jaamoro diiboti aamefaño onoobadi iicacuusumi ihmohobujeti iniitusuumoro ciumo.

30 Jaaruuboco Moocaani guijevafañoti buheetesuuhi.

31 Jaabo guenene fucuva jafevehicaubo diiboma Galilea jinijieti Jerusale cuumivi ufuumovi. Jaamo diito jisumi diiboti miyaminaaco jibeguehichi.

32 Jaamo mihihi amihai miihaico mijibeguehichi iimino jibogoco Moocaani moheedeeteque unuunoco.

33 Mihihi diito iyaachimihai mihicamedi diibo unuuno miyaavehi Jesuco ubuheetesuubo Salmo onoohaamefaño capitulo dos onoobadi: Ijoho taseemene jifucu uubadiro idicaabo, noonoro.

34 Moocaani diiboco ifi tuucitino iicaqui ubuheetesuu-jinoco jilli nuubo. Jaabo ico uujoho aciji Davidco unuunoco, nooboro.

35 Jaabadiro bu Sisalmovi noono: Agaijibo dijeecivominaafi ifico deevesujitihii tuucitino iicaqui, noonoro.

36 Jaabo David isumiotoco imino moonubo Moocaani onoobadi: Jaabo iguijeveuboco iheedete cojivi ciumo. Jaabo tuuciuhi.

37 Jaanoti Moocaani ubuheetesuubo tuucitihii.

38 Jaanegui fañi, magaaja diibo Jesufenedi imiti buusuco amihai miihaico mijibogonoco.

39 Mihihi Moise tajibaco omoonirumo taajatimo icahicamo paryi Jesuco imiyaavogomo diibofañodi taajaji.

40 Jaanegui imino mehesicini; Moocaani iimaaminaa jilli unuuno amihaihallivi icadino:

41 Memeeci amihai dejecuminaa, majabafitomoromifiniciini uujoho Moocaani iicaabo amihai mihicasumi sihidi ejeevanoco eetaveji. Jaarunoco saatoho amihai iijibogorunoco miyaano meneejitirahi, onono.

42 Jaadi Pablomisi inahaboniminaama judiomisi sinagogajati ihiinumoco judiomisi iicatimo nuuhi: Sijaguisivi jei mihihaico siino mijibogo, noomoro.

43 Jaadi Pablomisi jahisivi iinuucuumisi dojicuti fuumo sihidii judiomimoto, siicumio miyaavogominaa icamo. Jaamoco diitisi fajinihicauhi: Moocaani imihijiguiinoro mihica, sefano noomisiro.

44 Jaadi sifoo jaguisivi fiiticuujiruno faacuumiro ufuuno Moocaani iijico iguubuqui.

45 Jaanegui judiomisi sihidi miyaminaa ufuunoco aatyimeumoro diitohalliti Pabloco jiiheveuhi. Jaamoro Pabloco ejenaumoro dejecuhicaumo.

46 Jaarunaa Pablomisi igototimisi nuuhi: Iticoni amihai judiomico Moocaani iijico mijibeguejirahi. Jaarunoco mag-

aayicitimoro ifinijitino ifiima mihicagotihī. Jaanegui amīhai
cojiti siicumimoto jaagoviro mefeeji, noomisiro.

⁴⁷ Jilli nooboro Moocaani mīhaico tajībauhi:

īco ficuuhi faajinijeminaahallivī judiomī icatirumoco
gaajasuqui. Amīhaifeenedi taajasujībogoco
jiinijejinibaacivī galluuji, nooboro.

⁴⁸ Jaanoco siicumimoto uguubuumoro imo imo minifutu-
uhi. Jaamoro: Moocaani iijī aivo imihī, noomoro miyaavugu-
umo, paryī fiivo ifiima iicaqui īcicuudimo.

⁴⁹ Jilli paryī toojiinijevī Moocaani iijī jībogocafutuuhi.

⁵⁰ Jaarunaa judiomī iimaacasiuhi Moocaani iija gaigoomi
obocifimoma, tuucuumio gaifiimi obocifimo icamoma.
Jaamoro ticoniuhī Pablomisico ijīhevemere idaasuno
omoonimo. Jaamoro diitisico toojiinijeti gañūmo.

⁵¹ Jaanoma iicaumisi diitohallivī itīhaipaaaje jīnico tat-
acuumisi toono jībogobadi iicano. Jaamisiro Iconio cuumijaa
fuumisi.

⁵² Jaarunaa Cristotaco ejeevesuumo imo imo icauhi
Moocaani Gaija ijeebīnofaño iicaumaño.

14

Pablomisi Iconio Cuumivī.

¹ Jaadi Iconiovī Pablo, Bernabe icamisi judiomī sinagoga-
jafaño fuuhi. Jaamisiro jībeguehicauhi. Jaanoco sihidī
miyaavuguumo judiomī griegomīoto icamo.

² Jaarunaa saatoho judiomī imiyaavuguutimo
siicumiotoco esaayusuuhi inahabomīco ijīhevequi.

³ Jaarunoco igototimisi tuucuumivī gueenene icaumisi
Moocaaniti jībogomisiro. Jaabo Moocaani iimihuseti ihi-
imaanoco miyaavugusuhicauhi īfusunoco, sihidī ejeevane-
hejeque icano omoonihicanofenedi.

⁴ Jaarunaa tuucuumio miyamīnaa dugaaciniuhi saatoho
judiomijaagodi, saatoho minisumīnaajaagodi icano.

⁵ Jaanoma iicamo judiomī, siicumimoto icano aivojitoma
jīcucasiuhi diitoco idaasuno omoonimoro guisibaneri
ihaamiqui.

⁶ Jaanoco Pablomisi agaajaciumisiro gaauhi Listra, Derbe
icanovī, Licaonia jīnīje ufocono cuuminovī icano.

⁷ Jahī tolliro taajasubogoco jībeguehicaumisi.

Listra Cuumivī Pabloco Guisibaneri Aamimo.

⁸ Listra cuumivī icaubo saafi ifivvunotiro igotībo iicaubo.
Jaabo gīciniuhi igotībo itīhai iimiutineri.

⁹ Jaabo Pablo iimaanoco imino guubunīchicauhi. Jaanegui
Pablo diiboco imino emeečiubo gaajaciuhi: Uujoho buheeji,
nooboro imiyaavuguunoco.

10 Jaanegui Pablo sefano nuuhi: ¡Sano ticovoro ditihaihallivi dulleeve! nooboro. Jaanegui sefano casiniivuubo.

Jaaboro igooboro fuubo.

11 Jaano Pablo omoonunoco miyaminaa aatyimeumoro sefano coovadiivuumo Licaonia iijiri: ¡Diosmi, miyaminaa ifibadi ifiivotomoro mojaago niitehi! noomoro.

12 Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanoti Pabloco Mercurio neehicaumo, diibo ijibeguehicauneguiha.

13 Jaanegui Jupiter sacerdote Jupiterque imehicauja cuumi imegari iicaja abajaabo sivauhi niivimico deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamisico sihidi miyaminaa diitisico iimomoro jeecivuujiurumo iniivimico agaisiraicumoro.

14 Jaanoco iminisuminaatisi Bernabemisi agaa-jaciudi igaachehunoco agallicumisiro jicafutuuhi miyaminaafeenedi coovadiicinimisiro:

15 Amiihai, ¿collihi tolli momoonihi? Amiihaibadiro misi miyaminaatisi, tooneguiha misi masaahi. Tolli iicaneheje jhovonehejeque mejeevesuqui. Jaamo idiboro Moocaani iicaabojaago miminifetequi, niquejeque, jiinjique, muuaiñoco icano paryi faabohoco ifivusuubojaago.

16 Sijienaha Moocaani paryi cuumiminaaco ficuuhi iimogobadi iicaqui.

17 Jaaruubo fahijivaro: Uujoho iicanoco igaajaqui, nooboro imino moonibo, nijabaco aigusuubo, basutaaco noovasuubo, mamachujidinoco acibo imo imo mihicaqui.

18 Jilli noomisiro diitoco faguumisi. Jaarunofaño suufeniutirumo iniivimico agaisiraicimo diitisico ijeecevequi.

19 Jaanaa gaseumo judiomi Antioquia, Iconio icanoti. Jaamo tomaño miyaminaaco diitisihallivi abañiimo miyaavugusuuhi. Jaamoro Pabloco guisibaneri aamiuhi. Jaaboco: Fine gujivecuubo, noomoro tuucuumiti buhigovi iguiyiciumoro gañijeuhi.

20 Jaabohallivi Cristota igaivuuhi. Jaanaa Pablo agañiivuuboro siino tuucuumifaño fuuhi. Jaano sesevedi Bernabema Derbe cuumivi fuumisi.

21 Jaacuumivi taajasujibogoco jibeguehicaumisi. Jaadi sihidi Cristota iicacuudi dojicuviro uumiumisi Listra, Iconio, Antioquia icanovi.

22 Jaacuumijevi Cristota iicaumoco quehecutusuumisi. Jaamisiro fajinihicaumisi quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojifaño mefejimoco idaasuno moonijimo, noomisiro.

23 Jaamisiro Moocaani iijanohallivi iquillahutoti ficuumisi. Jaadi machutimo Moocaanima iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudimohallivi Moocaani iteemequi.

Pablomisi Siino Uumihi Siria Jiinjeri Iicano Antioquiavi.

²⁴ Jaanobuunati fatyuumisi Pisidia jiinjefeenedi. Jaamisi ifutuuhi Panflia jiinjjevi.

²⁵ Jaamisiro Perge cuumivi jibeguehicaumisi. Jaadi fuumisi Atalia cuumivi.

²⁶ Toonoti jicafutumisiro muuairi fuumisi Antioquiavi iticoni diitisico Moocaani imihijifañodi idudicamaaqui ificuumivi. Jaanoco toono imivucuumisi.

²⁷ Jaamisi Antioquiavi agaseudi igaiyiciumisi paryi Cristotaco. Jaamisiro jibeguehicaumisi paryi Moocaani diitissima omoonihicaunoco judiomi icatirumedi Moocaani iguhugaco faayiciuhi diito imiyaaveguequi.

²⁸ Jaamañovi Pablomisi gueenene icauhi Cristotama.

15

Jerusalevi Igaivuumo.

¹ Jaasumi saatoho Judeati Antioquiavi ufuumo inahabomico jibogomo ticoniuhi: Mataajaqui iticoni amihai meeheque miquticiji Moise atajibaubadi, noomoro.

² Jaamoma Pablomisi sihidiro idillucasiumisiro jenaucasihicauhi. Jaanofeenevi Pablomisiko ficuumo saatoho icano Jerusalevi ifeequi minisuminaama, Jerusaleri icaja Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihiimaatequi.

³ Jaamoco Antioquiari icamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo fatyuuhi Fenicia jiinje, Samaria jiinje icanofeenedi. Jaamo inahabomico jibogomoro feehicauhi siicumimoto icarumo iheedehijico ejeevesuumoro Moocaanico agaayiciumoco. Jaabogoco uguubuumoro sihidi imo imo icaumo.

⁴ Jaanaa Pablomisi Jerusalevi ifutumisico paryi Cristota, minisuminaa, iquillahuto icamo imo imo diitisico gaayiciuhi. Jaamoco diitisi jibeguehicauhi Moocaani diitoma omoonihicaunoco.

⁵ Jaarunaa saatoho fariseomiototi imiyaavuguumo ujulleveuumoro nuuhi: Imijiruno tolliro judiomi icatirumo imiyaavogomo meeheneque miquticino. Jaamoro mataajibano Moise atajibaubadi icauqui, noomoro.

⁶ Jaanogui igavuumo paryi minisuminaa, iquillahuto icamo toonoco ihiimaauqui.

⁷ Jaanoco sihidi jenaucasihicaunobuunati Pedro agañiivuboro diitoco nuuhi: Tañahabomi, amihairyo magaaajacuuhi iticoni uco Moocaani icuhi amihafeeneti, taajasujibogoco judiomi icatirumoco jibeguequi jaamo imiyaaveguequi.

8 Jaabo Moocaani famoo jeeb#nocoro agaajaabo ifusuuhi tolliro diito agaay#ciunoco Igaijaco aaciunofeenedi m#haico iicaubadiro.

9 Moocaani diitoco m#haifa#oti guinov# ficuutihi. Jaamo jeeb#noco nit#cuubo diiboco imiyaavuguuma#o.

10 Jaamo ¿collihi am#hai mimiyaavogotihi Moocaani omoon#noco? Jaamoro jito imiyaavogomohall#vi obocitaj#baco mificuuhi, moheedeete, m#hai icarumo meheetavejitirunoco.

11 Jaanoco diitobadiro m#hai mataajajinoco magajahi Jesucristo imihij#feenedi.

12 Jaanegui famooro ill#vuumoro Bernabemisi j#bogonoco guubunici#umo gaajataco, ajabafiiranehejeque icano diit#sifeenedi Moocaani omoon#hicaunoco siicumiotofeenevi.

13 Jaanoco ihiima#unobuunati Jacoobo nuuhi: Ta#ahabomi, uco muguubunici, nooboro.

14 Simon Pedro m#haico j#beguehi, iticon#bo Moocaani judiomi iicaturumoti iyototi #cinoco.

15 M#ro jilli noono Moocaani iimaaminaa acaatin#uno:

16 Jinobuunati uumiji. Jaaboro siino ga#i#y#ci#ji aacutuujja David iijaco. Aacutuunoco siino iimibachuuboro eetaveji.

17 Jaano coovoto pary# Moocaanico iguinequi pary# j#in#j#em#naa tamomoco ijeecivequi icano.

18 Jilli noobo Moocaani jinooco agaajasuubo s#icijetiro.

19 Jaanegui uujoho am#haico neehi: Judiomi iicatumoco ga#uhusuno momoon#dino iheedehi#jico ejeevesucuumoro Moocaanijaagoviro iicacuumoco.

20 Imicuujino aameque macaatin#haamefa#o jilli meneeji: #j#nita jee#voco deetavucuudino, saatohoba ataabavatimo buhigueejedi gaigoom#ma icadino, bu asimico udusuucineri amacan#sumehejeque duucuudimo, t#johoco aducuudimo. Jilli noomoro

21 faacuumivariro icamo s#icijetiro Moise taj#baco j#beguehicamo sinagogajanofa#o fahi#j#varo jaguis#fucuva ticovoocivi, nuubo Jacoobo.

22 Jaanegui minisum#naa, quillahutom#hai, pary# Moocaani iijam#naama ihiimaacasi#umoro saatohoti ifeeneti icu#hi. Juda icaruuboco Barsaba eneehicaubo, Sila onoobo aivo diitofeeneti imiyaamisi iicamisico ic#umo Pablo, Bernabe icamisima Antioquiavi igalluuqui.

23 Jaamoma aameque gallumo: M#hai minisum#naa, quillahuto, pary# monahabomi icamo moojico magalluuhi, monahabomi judiomi iicaturumo Antioquiari, Siria, Cilicia icano j#in#j#eri iicamojaago.

24 Miihai muguubuhi jimañoti saatoho ofoomovaha amiihaico ihiimaari gañuhusuno moonihicahi miihai matajiiibatimo. Jaamo amiihaico mitasuhicahi: Amiihai meeheque miqitici. Jaamoro Moise atajiiabadi mihica, eneehicamo.

25 Jaanoma mihicamo sabadiro monoomoro moofeeneti saatohoti mihicahi amiihaijaa magalluuqui magaijino nahabomisi Bernabe, Pablo icamisima.

26 Jaamisi ñihicunofeenedi ifico ficuuhi Jesucristo momohalliti.

27 Jaanegui amiihaijaago magalluuhi Juda, Sila icamisico. Jaamisi amiihaima ihiimaamisiro imino amiihaico jiiibeguejimisi.

28 Jilli Moocaani Gaijadi imino, miihaidi imino icano janaanici siinoco amiihaico matajiiibatihii. Jino idinocoro amiihaico meneehi:

29 Ijinitaco ejeecivucuunoco meheetavucuudino. Jaabadiro udusuucineri amacanisumehejeque muduudino, tiihohoco mahaduudino, saatohoba ataabavatimo jahisihijedi gaigoomima icadino. Jilli mihicahachiiji imino momooniji. Tahii imino mihica, noomoro.

30 Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiavi. Jaamañootoco iigaiyiiicumoro toohaameque aciuihii.

31 Jaahaameque inahabomi emeeicumoro sihidi imo imo minifutuuhii toohaamefaño diito ajacusunoco aatyimeumoro.

32 Jaamisi Juda, Sila icamisi Moocaani iimaaminaatisi icauhi. Jaamaño inahabomico sihidi iijiri afajinimisiro diitoco quehecutusuuhii.

33 Jaanobuunati gueenene iicauno nijequeti inahabomi diitoco galluuhi: Sajeebiiima mofoo, noomoro dojicuviro diitoco agalluumojaago.

34 Jaarunaa Sila toonoviro fitafutuuhii.*

35 Tolliro Pablo, Bernabe icamisi Antioquiavi fitafutuuhii. Jaamo sihidi saatohoma jiiibogomoro icahicauhi Jesucristo jiiibogoco.

Pablo Siino Allinihi Ijiiibogotoobo.

36 Jaanobuunati goovacuutinioti Pablo Bernabeque nuuhi: Maha siino faacuumivavi monahabomico memeecitequi, ¿naa milli iicamo? nooboro.

37 Jaanegui Bernabe satyujirahi Jua Marco onooboco.

38 Jaarunaa diibo diitisico Panfiliavi ejeevesuuboro uumiuhii diitisico idudicamaajeque amusutiiibo. Jaaneguiiha, Pablo diiboco imuguutihii asatyunoco.

* 15:34 Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

³⁹ Jaanoco sihidi ejenaucasiunoma iicaumisi dugaavoca-siuhi. Bernabe Marcoma ijicafutuumsiuro Chipre chugaivi fuuhi.

⁴⁰ Jaanoti Pablo Silaco icuboma fuuhi Moocaani imihijifañodi inahabomi agalluudi.

⁴¹ Jaamisi fatyuuhi Siria jiinije, Cilicia jiinije icanofeenedi inahabomico quehecutusumsiuro Cristotaco.

16

Pablomísima Timoteo Gataavehi.

¹ Pablo, Sila icamisi ifutuuhi Derbe, Listra icano cuuminovi. Jahi atyimeumisi miyaavogominaafi Timoteo onoboco miyaavogominaago judiomio go griegooboma iicaugo achico.

² Jaaboti inahabomi Listrari, Iconiori icano iicaumo imino imaahicauhi.

³ Jaaboco Pablo imuguuhi diitísima igataavequi. Jaaboro iimeeheque quiticisuihi tahi iicaumo judiomiiimuguujitiruneguiha famooro diibo caani griegoobo iicaunoco agaajaumaño.

⁴ Jaamisi faacuumivafañodi ufuumisi inahabomico jibogomisiro feehicauhi Jerusaleri iicaumo minisuminaa, iquillahuto icamo diitísico unuubadi.

⁵ Jaaneri paryi Cristota quehecumo minifutuuhi miyaavogofaño. Jaaneri Cristota fafucuvaaciviro guiraatomoro feehicauhi.

Pablo Macedonia Jiinijeominaafi Gaijaco Atyimehi.

⁶ Jaanaa Moocaani Gaija jibugusuutihii Moocaani iijico Asia jiinijevei. Jaanegui fatyuumo Frigia, Galacia icano jiinijefeenedi.

⁷ Jaamo ifutuuhi Misia jiinijejinivi. Jaamañoti esamaaiumo Bitinia jiinijevei ifeequi. Jaarunaa Jesu Gaija imuguutihii.

⁸ Jaanegui Misia jiinijefeenedi sanoticovoro afatyumo ifutuuhi Troa micuvi.

⁹ Jaamañovi Pablo fucu gaijafaño atyimeuhi macedoniaminaafi julleeciniboco. Jaabo diiboco neehicauhi: Macedonia jiinijevei disaa. Jaaboro mihaico daamusu, nooboro.

¹⁰ Jaanoco Pablo aatyimeunegui mihimibaivo Macedoniavi mefeequi: Fine Moocaani mihaico coovahi tahi taajasubogoco mijibeguequi, munuuihi.

Pablo Filipo Cuumivi.

¹¹ Jaadi Troa micuti mijicafutuumororo sanoticovoro mu-fuumo mihifutuuhi Samotracia chugaivi. Jaano sesevedii mihifutuuhi Neapolis micuvi.

12 Toonoti mufuuhi Filipovi Roma cuumi Macedonia jinijeri iicacuumi imiyacuumivi. Jaamañovi gueenejisuno mihicauhi.

13 Jaamo jaguisifucusumi tuucuumiti jahisiví mufuuhi muuajinivi tomañovi Moocaanima ihiimaanicimañovi macasivuumoro Moocaani iijico mijibuguuhi gaigoomi igaiuumoco.

14 Jaamotiu saafigo Lidia onoogo Tiatira cuumiogo. Jaago iiminoono gaachehunoco tifaihiba iicacheunoco naajehicaugo. Jaago Moocaanico ejeecivehicaugo mijibogonoco guubunichicauhi. Jaago jeebico Moocaani faayiciuhi Pablo ijibogonoco imino iguubuniciqui.

15 Jaago paryi iijaminaama nitisuquimaaiugo. Jaagoro mihaico neehicauhi: Miyaano uujoho Cristotahe iicahachiji taajafa masaamoro mihicava, noogoro mihaico iijavi fiituihi.

16 Jaanaa safoono Moocaanima ihiimaahicaumañovi mufuumo mahatymeuhi saafigo bagocajaco. Jaagofañoti gaajaci iji gaajachicauhi. Jaaneri diigo abajato sihidi nihibamico gaayichicauhi diigo agaajacinohallivi.

17 Jaago mihai Pabloma mufuumo dojicuti fuugo coovadiicinigoro: Jito Moocaani caamovohi iicaabo jeevivominaa. Jaamo amihaico taajasu jihaico jibeguehi, noogoro feehicaugo fahijivaro.

18 Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojicuviro diigojaa acafesaavuuboro igaajaci ijico nuubo: Jesucristo momofeenedi ico tajibahi. Diigofañoti diino, nooboro.

Jaasumiro diigoti ihiji iinuuhi.

19 Jaanoco diigo abajato atymeuhi diigofeenedi nihibamico ichicaurumo icicuujitinoma iicamo Pablomisico agaayicumoro satyuumo aivojitojaago naajetehasifeenevi.

20 Jaamisico fagominaa imega ifutusuumororo nuumo: Jitisi judiomisi iicamisi muucuumico gañuhusuno ñaaisuvahi ijibegueneri.

21 Jaanoco mihai magaayicumoro minisugotihí romanomi mihicamaño, noomoro.

22 Jaanoma iicamo sihidi miyaminaa Pablomisijaa sifiratuuhi. Jaanogui ifagominaa tajibauhi igaachehunoco ujjuucumoro diitisico imeñeri ihaamiqui.

23 Jaamisico sihidi ahaamihicaumororo civojafaño ficuumo. Jaamoro itoomominaafico tajibaumo imino iteemequi.

24 Jaanogui itoomominaafi diitisico aivo fañoomecufa iicauhimonobafaño kuhufono jihacuuihi.

25 Jaafucu fucufeene Pablomisi Moocaanima ihiimaamisiro Cristo masinoco masivahicauhi. Jaanoco sacivojaminaa guubunichicauhi.

²⁶ Jaanaa imimañobati sefano icivoja nicuta maryibauhi. Jaaneri paryi icivoja guhugano faayanamaaiuhi, bu icivojaminaa sisita ijigaiñehino sinanamaaiuhi icano.

²⁷ Jaanaa itoomominaafi aaicuuboro meeciurunaaca paryi icivoja guhugano faayicinuihi. Jaanoco itoomominaafi aatyimeuboro ihaamigaco guiyiciuhi ifico iinoro igaicauqui: Paryi fine icivojaminaa gaacuui, nooboro.

²⁸ Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Milli difico moonidino. Famooro mihicahi, nooboro.

²⁹ Jaanegui itoomominaafi cuegahuco dilluui. Jaaboro goovano jicafutuubo icivojafaño sihidi vivivi iigutuuboro Pablomisiguiino memuvutuubo.

³⁰ Jaanegui fañoomecuti diitisico ihiinusuuboro nuubo: Aivojitisi, ¿milli uujoho mooniji niquejefaño taajaqui? nooboro.

³¹ Jaanegui diitisi iimusuuhi: Aivojibo Jesucristoco miyaavogo. Jaabo taajahi paryi diijaotoma, noomisiro.

³² Jaamisiro diiboco paryi iijaotoma jibuguumisi Moocaani iijico.

³³ Jaafucuro itoomominaafi diitisico ahaamihicauno tujaavonoco nitubo. Jaadi paryi iijaminaama nitisuquimaaiumo.

³⁴ Jaadi diitisico iijajaago asatyuuboro machusuubo. Jaabo paryi iijaminaama imo imo icauhi Moocanico imiyaavuguneru.

³⁵ Jaanaa fucuro ifagominaa sisiminaaco galluui icivoja toomominaafijaago diitisico isinaayuqui.

³⁶ Jaanegui itoomominaafi Pablomisico nuuhi: Fagominaa uco tajibahi amisico sinaayuqui. Jaanegui sajeebhi mihiinucu, nooboro.

³⁷ Jaarunaa Pablo isisiminaaco nuuhi: Misi romanomiotisi mihicamisico miyaminaafeenevi ahaamihicamoro. ¿Misivi iimitinoco aatyimetimoro misico toovono sinaayujirahi? Jaafa iinoro asaamoro misico iinusuvamo, nooboro.

³⁸ Jaanoco isisiminaa ufuumoro ifagominaaco jibugutuui. Jaanoco romanomiotisi diitisi iicaunoco uguubumoro sihidi iguutumo.

³⁹ Jaanegui ufuumoro diitisima toonoco iimibachujeumoro diitisico iinusuumo. Jaamoro diitisico: ¿Jiicumiti collihi mu-fuucuutih? nuumo.

⁴⁰ Jaadi icivojafañoti ihiinuudi Lidia onoogo iijajaa fuumisi. Jaamisiro inahabomico emeeciyeudi diitoco equehecutusumisiro tuucuumiti fuumisi.

17

Tesalonica Cuumivi Ñaaivomo.

¹ Jaanaa Pablomisi Silama ufuumisi Anfipoli, Apolonia icano cuuminofeenedi afatyumisi Tesalonica cuumivi ifutuuhi judiomi sinagogaja icamañovi.

² Jaajafaño Pablo ijeevamaje iicanicibadi sinagogajafaño feehicauhi mijaguisici, sajaguisi idiño fucuva diitoma iimaahicaubo.

³ Jaabo Caatinahaamefañodi diitoco jübeguehicaubo Cristo idaasuno iicauboro iguijeevebe ubuheeteunoco. Jaaboro diitoco neehicaubo: Diibo jaani Jesuco uujoho amihaico jübeguehicaui. Jaabo diibo Cristo, nooboro.

⁴ Jaanoco saatoho judiomi imiyaavuguumoro Pablo, Sila icamisijaa minifutuuhi, tolliro sihidi griegomi Moocaanico ejeevehicaumo miyaavuguuhi, bu sihidi ajashutino obocifino gaigoomi miyaavuguuhi icano.

⁵ Jaanoma iicamo judiomi imiyaavuguutimo ataaquivuumoro iimitino gaifimico iigaiyicuumoro tuucuumico gañuhusuno ñaaisumo. Jaamoro Jason onoobo iijaco cabociumo Pablo, Sila icamisico agaayicimoro miyaminaaco ihaciqui.

⁶ Jaarumo Pablomisico aatyimeutinegui toojao abajaabo Jason onooboco satyuumo saatoho inahabomima tuucuumi aivojitojaago. Jaamoro sefano coovadiivuumo Pablomisiditi: Jito faajiinijequere rugueenimoro efehicaumo juu gasecuuhi.

⁷ Jaamoco Jason iijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano aivojibo* tajibaco imino moonitimo: Sifi aivojibo icahi Jesu neehicamo, noomoro.

⁸ Jaanoco paryi miyaminaa aivojito icamo uguubuumoro sihidi ñaaiivuumo.

⁹ Jaanogui Jason, bu saatoho icamo fagomijaago inihibamico ificumoro iinuuhi.

Pablomisi Silama Berea Cuumivi.

¹⁰ Jaasumiro inahabomi Pablomisico fucu Berea cuumivi galluuhi. Jaadi tahi ifutuumisiro judiomi sinagogajafaño fuuhi.

¹¹ Jaamo tomaño judiomi Tesalonica cuumiri iicaumo janaanici imihuseuhi. Jaamaño Moocaani iijico imino agaayiciumoro fafucuvaaciviro Caatinahaamefaño onoonoco ifinichicauhi: ¿Naa miyaanoco mihaico noomisi? noomoro.

¹² Jaamoro sihidi saatoho diitoti miyaavuguuhi. Tolliro griegomiti sihidi gaigoomi obocifimo miyaavuguuhi, bu sihidi gaifimi icano.

¹³ Jaanoco Tesalonicao judiomi Pablo tolliro Bereavi Moocaani iijico jübogonoco uguubuumoro tahi fuuhi. Jaamoro tomaño miyaminaaco ñaaisutuuhi.

* 17:7 Cesar onoobo.

14 Jaarunaa Bereari iicaumo inahabomi Pabloco goovano galluuhi muuaijinivi ifeequi. Jaanoti Sila, Timoteo icamisi Bereavi fitafutuuhi.

15 Jaamo Pabloma ufuumo diiboco satyuuhi Atena cuumivi. Jaamo uhuumiumoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamisico mijibogo goovano tajaa isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumivi Icahi.

16 Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamisico Atenati ootomoobo atyimehicauhi faacuumifañoro ijinita iicanoco. Jaaneri sihidi idaasuvehicaubo.

17 Jaanoma iicaabo judiomi siicumimoto Moocaanico jeecivehicaumoma sinagogajafaño iimaahicaubo. Jaabadiro fafucuvaaciviro goohasinofaño iicamoma ihiimaaboro feehicaubo.

18 Jaanoti saatoho gaifiimi epicureo onoono jibogoco nisiquimaaihicaumo. Jaanoti saatoho estoico onoono jibogoco nisiquimaaihicauhi. Jaamo ticoniui Pabloma ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicauhi: ¿Milli fine mihaico neejiruubo, jaani ihiimaafifiibo? noomoro. Jaanoti saatoho neehicauhi: Fine siono diosmi jibogominaafi, neehicauhi Pablo Jesu ubuheeteunoco jibeguehicauneguiiha.

19 Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago onobaivi: Mihaico dibogo jino bojibogoco isivanoco.

20 Magaajatinehejeque mihaico dibeguehicaui, ¿milli icanehejeque neehicahi? noomoro.

21 Jaamo atenaminaa, siicumijeoto icamo jinejebaco moonitimo toono iimaariro icahicaumo bohonoco uguubuuneriro.

22 Jaanegui Pablo Aeropagobaivi diitofeeneti ujulleveuboro nuuhi: Amihai atenaminaa diosmi jeevivominaa mihicamo.

23 Mihiro amihai diosmico mejeecivehicamañehejedi afatyobo samañovi atyimehi, jilli noonoro acaatinicininoco: Dios Agaajaratiboco, onoonoco. Mihiro diiboco gaajatimo mejeecivehicaaboti jino uujoho iimaahicahi.

24 Jaabo diibo Moocaani jinijeque paryi fanoova icanoco eetavuubo. Jaabo jinije, niqueje icano abajaabo. Jaabo miyaminaa eetavotajafaño icatiibo, miyaminaa jeevivo sefari icatiibo,

25 jinejeti cujivaachutiibo icano. Jaabo mihai famoocoro fiivoco aciibo, guibuhubaco majaguisiqui aciibo, fanoovaco aciibo icano.

26 Jaabo miyaminaaco saafi tijotiro faacuumiva miyaminaaco fiivusuubo fanoojinijehalliviro iicaqui. Jaaboro jino paryi mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco ohoovooboro ficucuubo.

27 Jaamo Moocaanico miguiinehi dudiví mahatyimequi famoova cojití tehesijitíruuboco.

28 Jaabo Moocaanifeenedi mihiguehi, mihicahi. Tolliro amíhai poeta caatinimínaafi: Míhai Moocaani yoto, nooboro, unuubadi.

29 ¿Millí bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaajirahi, Moocaani oro eetavota, nihíbami eetavota, guisi eetavota icano iicanoco? Jillí gaifimí: Jillí fine jeevaabo, noomoro ijeebífafañodi esicinimoro eheetavonoco.

30 Sícijenaha miyamínaa gaajatímo iicaunoco Moocaani aatyímetíbobadi icauhi. Jaanotí jisumi Moocaani paryí fahigova miyamínaaco tajíbahi iimitíco ijeevesuqui.

31 Jaabo Moocaani oovícicuuhi miyamínaaco ijaadaco aacífífucuco. Jaafucugui saafíco ificuubofeenedi miyamínaaco miyaajíri jaadusujíbo. Jaanoco díibo guíjevfeenetí ubuheeteunofañodi Moocaani gaajasucuhi, nooboro.

32 Jaanoco díito miguíjevenebuunatí síino mubuheetejinoco uguubuumoro saatoho díiboco dejecuuhi. Jaanotí saatoho nuuhi: Jei cusumihacho síino toonotí muguubují, noomoro.

33 Jaanoma iicaabo Pablo díitoco jeevesuhíníuhi.

34 Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo díibo dojícúti fuuhi. Jaamofañó icaubo Dionisio Aeropagobaví efeefímo bocíibo iicaubo, bu tollíro saafígo gaígo Damari onoogo, bu saatoho icamo.

18

1 Jaanobuunatí Pablo Atena cuumítí fuuhi Corínto cuumíjaago.

2 Jahí atyímeubo saafí judíomíooobo Aquila onoobo, Ponto jíiníjeooboco, bohonoro mogaima Pricila onoogoma Italia jíiníjetí asaaumísí gaseuhi. Tahígo aivojúbó Claudio onoobo íinusuuhi paryí judíomíco Roma jíiníjetí ifeequi. Jaamísíco Pablo baatuuhi.

3 Jaabo díitísí ududícamaaíño yomonocoro bu dudícamaaíhícauhi carpa íjano eetavoco. Jaaneguí díitísíma íítáfutuubo sano ídudícamaaíquí.

4 Jaabo Pablo fajaguísvavíro íínagogajafaño feehícaubo. Jaabo díítoma íhíímaaboro judíomí, gríegomí ícamoco míyaavugusuhícaubo.

5 Jaanaa Síla, Tímoté ícamísí Mecedonía jíiníjetí asaaumísí gaseunaa Pablo judíomíco íjúbogohígovíro ícacuuhí díítoco íovono neehícaubo: Dííburucu Jesucrísto amíhai metéme-hícaabo, nooboro.

6 Jaarunaa díito tícovauhí díiboco íjííhevemere ídicunoono onoomo. Jaanoma iicaabo Pablo díítojaago ígaachehuco

gaiviriisuubo diitoco ejeevesuno j̄ibogobadi iicano. Jaaboro diitoco nuubo: Am̄hai t̄ijoho am̄haihalliviro icaji, tahallivi icajitino. Jisumitiro judiomi iicatimojaagoviro fuucuuji, nooboro sinagogajati iinuubo.

⁷Jaaboro Justo onooMoocaanico ejeecivehicaubo iijajaa fuubo sinagogaja ufequeriro iicaujajaago.

⁸Jaarunaa Crispo onoo sinagogaja aivoj̄ibo Jesuco miyaavuguuhi paryi iijari iicaumo iyotoma. Tolliro bu sihidi Corinto cuumiminaa uguubuumoro miyaavuguumo. Jaamoro nitisuquimaaiuhi.

⁹Jaanobuunati Jesu, fucu gaijafeenedi Pabloco nuuhi: Di-iguetejirahana, suufenit̄ibo d̄ibogo.

¹⁰Iima uujoho icahi, mīhaiñooba ico milli moonijit̄ihi, j̄icu-umiri sihidi tamiyaminaa iicamaño, nooboro.

¹¹Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuuhi Corintovi saficaba, sificabatifeenedi icano Moocaani iijico diitofeenevi j̄ibogooboro.

¹²Jaarunaa Galion onoo Acaya jiinijevi aivoj̄iboti iicaudihivi. Judiomi ij̄icucasiuumoro Pabloco satyuumo ihaivoj̄ibo itaj̄iba icagahalliri ḡiciniubojaago.

¹³Jaamoro diiboco nuumo: Jaani miyaminaaco miyaano nuusuuboro feehicahi Moocaanico siibadiro ijeecivequi taj̄ibafa onootibadi, noomoro.

¹⁴Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivoj̄ibo Galion onoo judiomico nuuhi: Jaani imitino iicaaboro sitaaco imooniruva am̄hai judiomi monoonoco miyaano uujoho guubunicijirahi.

¹⁵Jilli ticovo iimaano, bu ticovo momonoro, bu jilli am̄hai taj̄ibaro icano iimaanoco: ¿Milli bu uujoho moonijirahi? Tah̄i am̄hairyo mihimibachucasi imogot̄ihi uujoho tonehe-geri ihiimaanoco,

¹⁶nooboro diitoco tomañoti galluubo.

¹⁷Jaanoma iicamo paryi griegomi, sinagogaja aivoj̄ibo Sostene onoo boco agaayicuumoro aamiumo Galion imefeene. Jaarunoco Galion milli nuutih̄i.

Pablo Siino Uumih̄i Antioquiavi.

¹⁸Jaanobuunati Pablo toonovi guenenene icauhi. Jaadi inahabomico ifitacuuboro Pricila, Aquila icamisima fuumo Cencia cuumivi. Jah̄igo iinigaico c̄idaubo Moocaani unuunoco ihifutusuqui. Jaadi ij̄icafutuuumoro Siria jiinijevi muuairi fuumo.

¹⁹Jaamo Efeso cuumivi ifutuudi Aquilamisico ificuhinuboro sinagogajajaago fuubo. Jaaboro judiomi iimaahicaubo.

²⁰Jaaboco inahabomi fiit̄uhi. Jaarunaa diibo imuguutih̄i.

²¹ Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogohachiiji siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesoti.

²² Jaabo Cesarea micuvi ifutuudi Jerusalejaa fuubo Moocaani iijaminaaco idillutuubo. Jaadi Antioquiavi fuubo.

²³ Jaanobuunati guenenene njequeti tuucuumiti fuubo siino dojicuviro. Jaabo Galacia, Frigia icano jiniije cuumineri iicamo Cristotaco quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivi Jibeguehi.

²⁴ Jaasumi Efeso cuumivi gaseubo Apolo onoobo judiomioobo Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo Caatinihaamefaño onoonoco imino agaajauboro jibeguehicauhi.

²⁵ Jaabo imino jibogociniuhi Moocaani jihaiti. Jaabo imo imo foovono Jesuti jibeguehicauhi Jua niticoro gaajauruubo.

²⁶ Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno jibeguehicauhi. Jaanoco Pricilamisi uguubuumisiro iijajaago diiboco asatyumisiro imino jibuguuhi Moocaani jihaiti.

²⁷ Jaabo Apolo Acaya jinijevi uufuujinegui inahabomi aamusumoro diibedi aameque caatiniuhi. Tahi iicaumo Cristotaco ihaciqui diiboco imino igaayiciqui. Jaabo Acayavi ifutuudi sihidi amusuhicaubo Moocaani imihijiri imiyaavuguumoco.

²⁸ Jaabo mityano judiomico miyaminaafeenevi taajahicaubo, Caatinihaamefeenedi diiburucu Jesu, Cristo iicanoco diitoco ijibogoobo.

19

Pablo Efeso Cuumivi.

¹ Apolo Corinto cuumivi iicaunaaca Pablo ifagajinofeenedi ofoocinijiri fuubo Efesovi. Jahi atyimeubo fiivaamova Cristotaco.

² Jaamoco dilluubo: ¿Amihai Moocaani Gaijaco magaayiciuhi mimiyaavuguumo? nooboro.

Jaanegui diito iimusuhi: Mihai magaatihahi Moocaani Gaijaco magaayicinoco, noomoro.

³ Jaanegui siino Pablo diitoco dilluuhi: ¿Coyomo nitico jana amihai magaayiciuhi? nooboro.

Jaanegui iimusumo: Eti bu Jua initinoco, noomoro.

⁴ Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyaminaaco nitihicauhi iheedehifico ejeevesuno jibogobadi iicanoco. Jaabo tolliro bu neehicauhi tabuunati asaaboco mimiyaavegueji neehicauhi Jesuditi.

⁵ Jaanoco uguubuumoro nitisuquimaaiuhi Jesucristo mofeenedi.

6 Jaadi Pablo ihuseque diitohallivi ificuuneri Moocaani Gaija diitohallivi niituuhi. Jaaneri diito sijijeri iimaauomo. Jaamoro Moocaani ijico jibeguehicaumo.

7 Jaamo paryi fahuseeci motihaiti miimisiicidimou.

8 Jaabo Pablo toonovi minihibaci, sanihiba icanohachuta sinagogajafaño feehicauhi ñihicugotibo miyaminaaco ijibeguequi. Jaabo ihimaaboro miyaminaaco miyaavugusuhicauhi Moocaani aivoji ijico.

9 Jaarunaa saatoho mityano ifico eesicinimoro miyaavuguutih. Jaamoro Jesu jibogoti miyaminaafeenevi imitino iimaahicauhi. Jaanoma iicaubo diitoti sihigovi fuubo. Jaaboro Cristotaco iiciuboro satyuubo Tiraano onoobo aameneque ijibequehicajafaño. Jaamoma fafucuvaaciviro iimaahicaubo mificabaci ticovovi.

10 Jaamaño paryi Asia jinijeri iicaumo Moocaani ijico guubuuhi Jesuti ijibeguehicaunoco judiomi, bu judiomi icatimeheje icano.

11 Jaabo Pablofeenedi Moocaani sihidi ejeevano mityaco moonihicauhi.

12 Jaamaño filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo ifiivi ijivonehejeque asatyeneri iguihuvameheje buheehicauhi, bu iimitino ijimi diitoti iinehicauhi icano.

13 Jaarunaa saatoho judiomi gaifiimi iguefifimo: Mihai ijimico magaññifihi, noomoro feehicauhi. Jaamoro Aivojibo Jesu momoco nisuumo iimitino ijimico igaññiqui.

14 Jilli moonihicaumo sahuse juugahuseti miimisiici idimo icamo saafi Esceva onoobo seeme. Jaabo judioobo, sacerdotemi aivojibou. Jaanofeene safoono ijico nuumo: Ico matajibahi Pablo ijibeguehicaabo Jesu momofeenedi saafiiti dihiinequi, noomoro.

15 Jaarunaa diitoco ihiji iimusuuhi: Jesuco uujoho gaa-jahi, tolliro Pabloco gaajacuuhi icano. ¿Jaanoti nacu mijoho amñhai? nooboro.

16 Jaasumiro ihijima iicaubo diitohallivi tgaifiivuuhi. Jaaboro diitoco guinonubo sefano diitoco ahaamiboro ijati gaasuubo diitoco utujaacuuboro sicaimhehejeque.

17 Jaanoco paryi Efeso cuumiri iicaumo judiomi, bu judiomi icatimo icano agaajaumoro sihidi iguiuhi. Jaamoro Jesu momoco sihidi imehicaumo.

18 Tolliro bu sihidi imiyaavuguumeheje iticoni imitino iicahicaunehejeque jibogomoro saahicauhi.

19 Jaabadiro bu sihidi apichuco ihimaahicaumo ihapichuno aameneque isivaumoro miyaminaafeenevi jigasuhicauhi ijaada cincuenta mildino ticovovi nihibami canoco.

20 Jilli Moocaani iiji guiraatonoro feehicauhi imityafeenedi.

21 Jaanobuunati Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya icano jiiñijejaago. Jaamañoti Jerusalevi fatyuguubo. Jaanobuunati tolliro Roma cuumivi feeji, nuubo.

22 Jaaboro Macedoniavi galluubo Timoteo, Erasto icamisi ihamusuminaatisico. Jaanobuuna diibo Asia jiiñijevi ifitafu-tuubo tomañovi gueenene icauhi.

Efeso Cuumivi Ñaaísumo.

23 Tusumi sihidi ñaaísumo Jesu jibogoti.

24 Saafi Demetrio onoo bo Jesuco iimogotiboro miyaminaaco fajñiñubo Jesujaagodi iicatimo iicaqui. Jaabo nihibamiri eetavehicauhi diosa Diana onoo go* iija ijñitagayñnoco. Jaaneri sahomonocoro diibobadi ududicamaaimo sihidi nihibamico gaayicihicauhi.

25 Jaamoco paryi sano iigayicuboro nuubo: Amñhairyo magajahi jidudicamaajehallivi sihidi mñhai nihibamico ma-gaayicihicanoco.

26 Jaano icanaaca amñhairyo maatyimemere mugu-buhicacuuhi diibo Pablo: Miyaminaa eetavomo diosmi icatimo, nooboro efehicanoco. Jaamaño miyaminaaco: Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jiiicumiviro icatino fahigovaviro jino Asia jiiñijevi.

27 Jaamaño mududicamaaje gaññcafeteji. Jaabadiro bu sihidi ejeevago diosa Diana jeeçivo iija ibocima chahacuujii. Jaadi jilliti diigoco bocigucuujitirumo paryi Asia jiiñijeminaa, bu paryi jiiñijeminaa icamo ejeecivehicarugoco, nooboro.

28 Jaanoco uguubuumoro, sihidi sifiratuuhi. Jaamoro se-fano coovadiivuumo: ¡Imino diica Diana efesiomi aivojigo idiicago! noomoro.

29 Jaaneri faacuumiro añaaivumoro Gayo onoo bo, Aristaco onoo bo icamisi macedoniaotisi Pablo gataavominaatisico agaayicumoro satyuumo sinehejeque ihimaacui iigaivo-jafaño.

30 Jaanegui Pablo diitojaa fuujirahi miyaminaama iimaacui. Jaarunaa Cristota diiboco galluutihii.

31 Jaabadiro bu saatoho Pablo nahabovaminaa Asia jiiñije aivojito iicaumo saatohoma jibogoco galluuhi: Diitofaño feediibo, noomoro.

32 Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicinihicauhi saatoho siibadi onoono, saatoho siibadi onoono icano ñaaicinihicaumo. Jaanoco sihidi samañooto gaajautimo jinejefiri fine iigaivunoco. Jaamoro sicamañehejeque coovadiinamaaihicaumo.

33 Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onoo boco toonoti imino jibuguumo. Jaamoro judiomi diiboco

* 19:24 Griego ijiri, Artemis onoo go.

chimucumoro satyuuhi miyaminaama diitohallivi ihiiamaqui. Jaanegui imiyaminaaco ihuseri faguuruubo illi#vequi.

³⁴ Jaarunaa Ihalejandro judiomiyooobo iicaunoco agaa-jaciumoro sefatuumo janaaniviciviro famooro ocoovadiina-maaiumo, siino minooci nihiba oovo ticovoocivi: ¡Imino diica Diana efesioni aivojigo idiicago! noomoro.

³⁵ Jaamo illi#vuudi tuucuumio aivojito nahaboniminaafi miyaminaaco nuuhi: Efeso miyaminaa, mi#ro famooro miyaminaa gaajahi jiicumivi sihidi ejeevago diosa Diana caamoti Mercurio onoobo† iicahigoti ihiji iniituugoco. Jaago iija abajacuumi Efeso.

³⁶ Jaanoco bu ¿mi#joho tuunamaajirahi? Jaanegui millivucu. Jaamoro imino esamaaitimoro siibadi momoonidino.

³⁷ Mi#ro jiitisi gaifimisico am#hai misivahi am#hai diosa Dianati imitino omoonimisiro idicuno ihiimaatimisico.

³⁸ Jaanoti Demetrio, bu diiboma ududicamaaihicamo icano sitahallivi ihiiamaajihachiji jaafa fagominaama toneheje imibachujafaño toonoco iimaamo iimibachusiqui.

³⁹ Jaanoti sinehejeque mihigaivomoro mihiiamaajihachiji aivojito ataj#banicibadi iminoro mihigaivomoro mihiiamaa.

⁴⁰ Jilli #naaimoro mihicamaño jimaño#o jii#ije aivoj#bo mi#haiditi imitino neejirahi. ¿Jaanoco milli mi#hai mihii#musujirahi jino ma#aa#noti? nooboro.

⁴¹ Jilli nooboro diitoco lli#caruubo.

20

Pablo Macedonia Jiinije, Bu Grecia Jiinije Icanoco Mee#bora Fuuhi.

¹ Jaamo illi#vuudi Pablo Cristotaco coovaubo ij#beguequi. Jaaboro diitoco ifitacuuboro fuucuubo Macedonia jiinije#vi.

² Jaabo paryi Macedonia jiinijeotoco emee#bora, equehecusuboro icano fuuhi. Jaadi #futuubo Grecia jiinije#vi.

³ Jahigo icaubo minihibaci, sanihiba icano. Jaadi meenegari fuujiruubo Siria jiinije#vi. Jahigo judiomi diiboco agaicaaugu-unoco agaajaciuboro doj#cuviro Macedonia#vi uumiubo siino.

⁴ Jaaboma gataavuumo Sopater onoobo Berea cuumioobo, bu Aristacu, Segundo icamisi Tesalonica cuumiotisi, bu Gayo, Timoteo onoomisi Derbe cuumiotisi, tolliro bu Tiquico, Trofimo onoomisi Asia jiinijeotisi icano.

⁵ Jaamo imegavi ufuumoroo #futuuumo Troa micuvi mi#hai Pablomima mihicaumoco iteemetequi.

† 19:35 Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanoti sihaamefaño imomoco ficuutimo.

6 Jaadi jari m̄hai ij̄cutaama achahano maahuno, j̄baimobuunati, Filipino cuumiti meenegari mufuuhi. Jaamo sahuse fucuvati Troa micuvi mihifutuuhi. Jahigo sajaguisi toono mihicauhi.

Pablo Troa Micuco Meecituubo.

7 Jaanaa jaguisibuunati Cristota igaivuumo panco iquisicuqui. Jaanaa Pablo ufuucujinegui j̄bogooboro fucuvuubo.

8 Jaamo igaiciniuhi caamo mecufaño sihidi cuughuno aachicinihigo.

9 Jaanaa saafi sicafefi Eutico onoobo giciniuhi iventanavi. Jaanaa Pablo guenene ij̄bugumaño sihidi diiboco cigara aivuuhi. Jaaneri icigaubo tercer pisoti caamoti acutuuhi. Jaaboco gañiyicimo chuumucuuboco.

10 Jaanegui Pablo iniituuboro diiboco ihiihicuihi. Jaaboro nuubo inahaboniminaaco: Mihiguetedino. Jaani buheebe, nooboro.

11 Jaadi Pablo caamo ufuuboro ipanco iquisicuuboro ifunoco machumo. Jaanobuunati siino ihiiimaaboro seseveubo. Jaadi fuubo.

12 Jaanaa isicafefico satyuumo buheecuuboco. Jaaneri famooro sihidi imo imo icauhi.

Pablo Troa Micuti Mileto Cuumivi Fuuhi.

13 Jaanaa m̄hai imegavi mufuuhi meenegari Ason cuumivi toonoti Pabloco meteemequi, diibo j̄hairi asaajiiboco.

14 Jahi diiboco mahatyimedi Asonti meenegari saano mufuucuhi. Jaamo Mitilene cuumivi mihifutuuhi.

15 Jaano sesevede Quio cuumi cojidi mafatyuuhi. Jaano sifucuti Samo micuvi mihifutuumo majaguisihi Trogilio cuumivi. Jaano sifucuti mihifutuuhi Mileto cuumivi.

16 Jilli momooniuhi Pablo guenene Asia jiinijevi icanoco iimuguutimaño Efeso cuumivi foot̄bo iicaqui goovano Jerusalemi ihifetequi, tahi Pascua j̄baimoco ifatyequi.

Efesovi Pablo Moocaani Iija Quillahutoco J̄beguehi.

17 Jaabo Mileto cuumiti Pablo cuuhuvauhi Efesojaagovi Moocaani iija quillahutoco.

18 Jaamo asaamoco Pablo nuuhi: Am̄hairyo magaajahi Asia jiinijevi icausumi icahicaunoco.

19 M̄ro fahiij̄varo am̄haifeenevi icahicauhi Aivoj̄bo Jesuco jeecivooboro: Uujoho sihidi gaajahi, noot̄bo. Jilli icahicauhi sihidi idasuno icahicauhi judiom̄ uco aamigueneri tahaall̄i tofaihuco filluuboro.

20 Jaarunaa suufenit̄bo j̄beguehicauhi am̄haidi iiminoco miyaminaafeenevi, bu tolliro iijanofaño icano.

21 Judiomico, bu tolliro judiomi icatimoco icano ijibogooboro neehicauhi: ¡Amihai eedeehifico mejeevesu Moocaani imefeenevi! ¡Jaamoro Aivojibo Jesucristoco mimiyaavogo! nooboro.

22 Jaabo jisumi uujoho Jerusalevi feeji Moocaani Gaija tajibari, tahigo uco omoonijinoco gaajatiboro.

23 Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavi ijibogooboro neehicahi: Hijo Jerusalejaago idasuno civojafaño diicaji, nooboro.

24 Jaarunoco uujoho esamaaitihi. Tafico gajitihhi, idinocoro imeguehi tajihai niquejevi ifotonoco, bu tolliro uco Aivojibo Jesu imino jibogoco atajibahinino Moocaani imihuseti jibogonoco imivequi icano.

25 Jisumi gaajacuuhhi uujoho saatohobati amihafeenevi Moocaani aivoji ijico jibogomoti siino uco mahatymecujitinoco.

26 Jaanegui jisumi uujoho amihaiico neehi: Amihai imiti jaadaco jisu amihaihalliviro icacujino, tahallivhi icacujitino.

27 Jilli amihaiico jibeguehicahi paryi Moocaani ijico tuuna-maitibo.

28 Jaanegui amihairyo mehesicini. Tolliro imino motoomo igavominaaco Moocaani Gaija amihaiico tajibauhi diitoco meteemequi atajibaunoco. Aivojibo Jesu imiyatijeheri ditoco ajaaducumoco.

29 Jaanoti bu gaajahi uujoho, ofoonobuunati saatoho amihafeenevi gaseji amihaiico ifinisucui jicu ovejamico ifinisunicibadi.

30 Miho amihafañoti saatoho agañivomoro jibeguejimo sicamañehejeque miyaanobadi, toonoguiinodi amihai mimiyaavogonoco mejeevesucui. Jaanegui mehesicini,

31 majabajeevedino mificabaci, saficaba icano ticovovi paryi amihaiico fafucuvaaciviro tahaalli tofaihuco gañiboro jibeguehicaunoco.

32 Jaanegui jisumi tañahabomi Moocaanima mihica. Diibo imihiji jibogoco mehesicini. Jaano toonofeenedi sefano mihicahi, jaano amihaiico Moocaanico ejeecivehicamofeenevi ificucui.

33 Uujoho saatoho nihibamico, gaachehuco icano imeguehinitihhi.

34 Amihairyo magaajahi tahuseri ududicamaaiboro ucuujivaachunoco hichicanoco, tolliro bu uuma icamedhi hichicanoco icano.

35 Miho saicino amihaiico jibeguehicahi jilli mududicamaaiqui. Jaamoro ucuujivaachuuboco tooneri mahamusucui Aivojibo Jesu unuubadi: Imicani icaabo

sitaaco aaciibo, toonoco agaayiciibo janaaniciivi, unuubadi. Jaanoco mehesicini, nooboro.

³⁶ Jaaboro ememu#vuuboro diitoma Moocaanima iimaaubo.

³⁷ Jaadi famooro Pabloma ihiibicicasiuromo taaumo,

³⁸ sihidi idaasuvumoro Pablo diitoco: Ofoodi uco mahatyimecujitihisiino, unuuneri. Jaamoro diiboco ficujeumo meenegafaño.

21

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivi.

¹ Jaamo monahabomico mejeevesuumoro meenegari sanoticovoro mufuuhi Cos onoochugaivi. Jaano sifucuti Roda cuumivi. Jaamañoti Patara cuumivi mihifutuuhi.

² Patarati Fenicia cuumijaa ufuugaco mahatyimeugari mufuuhi.

³ Jaamo mafatyuumo mahatyimeuhi Chipre onoochugaico monaninaagonovi iicachugaico. Jaamo mufuuhi Siria jinijevi Tiro cuumijaago sinehejeque ificutuugari.

⁴ Jaamo tahi Cristotaco mahatyimeuhi. Jaamoma toonovi mihicauhi sajaguisi ticovovi. Jaamo diito Pablocos jibuguuhi Moocaani Gajari: Jerusalevi feejirahana, noomoro.

⁵ Jaadi tojaguisi ifiniudi mufuumo famooro mogaimima, iseemema icano mihaico ficutuumo. Jaamo mihifutuhi tuucuumijinivi. Jaamoro jiniigaibaahohallivi mememu#namaaiumoro Moocaanima mihiimaauhi.

⁶ Jaamoco mifitacumoro mijicafutuhi meenegafaño. Jaanoti diito dojicuviro uumiumo ijanojaago.

⁷ Jaamo Tiro cuumiti mufuumo mihifutuuhi Tolemaida cuumivi. Jahi monahabomi Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi safucu ticovovi.

⁸ Jaano sifucuti mihai Pabloma mufuumoro Cesarea cuumivi, Felipe Cristo iiji jibogominaafi ijafaño mijicafutuuhi, sahuse juugahuseti miimisici idinomoobo diaconomobo ijafaño.

⁹ Jaabo Felipe igueenemehejedimo iseemema icauhi sano gaigoomiro ataajevatimo. Jaafigueje Moocaani diitoco onoonoco iimaahicauhi.

¹⁰ Jaamo mihai toono fiiva fucuva mihicaunaaca, Moocaani iimaaminaafi Agabo onooobo Judea jinijeti gaseuhi.

¹¹ Jaabo mihaico emeciiboro Pablo niivigai meeheque icuui. Jaaboro toomeeheri ifico itihaiño, ihusene icanoco isisiuboro nuuhi: Moocaani Gaija jilli neehi: Jerusalevi judiomu jimeehe abajaabo ofooboco jilli sisiji. Jaamoro siicumiotoco acijimo, nooboro.

12 Jaanoco muguubumoro Pabloco munuuhi, Jerusalevi ifootiqui.

13 Jaarunaa Pablo iimusuuhi: ¿Collihi uuri mataahi, uco mihidaasuvusuqui? Jaarunoco uujoho iguitihi uco isisimoro agaicaaujinoco Aivoj#bo Jesu momohalliti, nooboro.

14 Jaanoco gaajacuruubo imuguuhi ofoonoco. Jaanegui milli munuucuutahi. Jilliro: Ji, munuuhi tahi Moocaani Aivoj#bo jeeb#i onoobadi diica, noomoro.

15 Jaanobuunati mihimibaivumoro Jerusalevi mufuuhi.

16 Jaamoma saatocho Cesarea cuumiri iicaumo Cristota gataavuui. Jaamofaño bu saafi icauhi Chipre onochugaiobo Mnason onoobo. Jaabo iijafaño mihifutumoro guenene mihicahicauhi s#cijetiro Cristoco imiyaavugubo iicaubo iijafaño.

Pablo Jacoboco Meecituuhi.

17 Jaamo Jerusalevi mihifutuudi monahabomi imo imo mi#haico gaay#ciuhi.

18 Jaano sifucuti mi#haima Pablo fuuhi Jacoboco memeecequi. Jahigo tolliro icaumo famooro quillahuto.

19 Jaamoco Pablo idilluuboro j#buguhi, pary# Moocaani diibo j#bogofeenedi judiom#i icat#rumofeenevi omoon#unoco.

20 Jaanoco uguubumoro Moocaanico imuumo. Jaamoro Pabloco nuumo: Fañi, imiruno aivono. Jaarunaaca #ro gaajacuuhi judiom#i sihid#i ajashut#mo, imiyaavugucuumo famooro Moise ataj#baubadi iicaqui ejenaauhicanoco.

21 Jaamoro neehicahi #johova di#beguehicahi pary# judiom#i siicumijeeaa iicamoco, Moise ataj#baunoco mimiyaaveguedino. Tolliro bu seme meeheque miquit#cujit#i, sino mojeevamaajebadi momoon#cujit#i, #johova neehicahi, noomoro.

22 ¿Milli jaanoco momoon#i? #joho jinovi agasecuunoco gaajacumoro #aa#vejimo.

23 Jaanegui jilli mooni: Mi#haifaño icamo igueenemehejedimo gaifimi Moocaanico unuucuunoco omoon#jimo.

24 Jaanegui diitoma ofooboro sacerdotemi unuubadi am#hai ifiinoco mihimibachu. Jaaboro toonoco diitedi daadu. Jaanobuunati inigainoco c#idasujimo. Jaanoti famooro gaajajimo #diti miyaano iicat#noco ihiimaahicanoco. Jilli #joho imihusene Moise taj#bajico edeetavehicanoco gaajajimo.

25 Jaanoti saatocho judiom#i icat#mo imiyaaveguemedi, aameneque magalluumoro mataj#bahi: #j#nitaco ejeec#vucuunoco meheetavucuudino. Jaabadiro t#j#hoco mahaduudino, bu udusuucimoro amacan#sumehejeque

muduudino, bu saatohoba ataabavatimo jahisihijedi gaigoomima icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafaño Agaayicimoro Civojaanimo.

26 Jaanegui Pablo diito igueenemehejedimo iicamoco #ciuboro satyuuhi. Jaano sifucuti diitoma ifinoco iimibachumoro fuumo templojafaño ij#baguequi, ifinoco iimibachuno imivocafutuujinoco. Jaadi ijee#vonoco ificujinoco.

27 Jaamo sajaguisico imivusutimaacaro judiomi Asia jii#ijeti agaseumo atyimeuhi Pablo templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyaminaaco aña#sumoro Pabloco gaayiciumo.

28 Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel miyaminaa, mi#haico mahamusu. Jaani fahigovadi feehicahi imitino j#bogooboro israelminaahallivi, bu Moise taj#bajihallivi icano. Jaaboro jino saatoho griegomico jii#ja templojafaño sivaabo toojaco imih#nini#qui, noomoro.

29 Jilli neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onooboco Pabloma tuucuumivi aatyimeumoro: Fine diiboma templojafaño foobo, noomoro.

30 Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saaumo jinoomoro. Jaadi diiboco agaayicimoro templojati sihigovi sefano satyuumo. Jaamoro goovano foboociumo temploja guhuganoco.

31 Jaamoro diiboco gaicaaujirumo. Jaarunaa j#bogo gaseuhi amocasiminaa aivoj#bojaago, famooro Jerusale cuumioto aña#unoj#bogo.

32 Jaanegui ihaivoj#bo, ihamocasiminaama, saatoho ihaivoj#toco icano igaiy#ciubo. Jaamo jinoomoro fuuhi imiyaminaa iicauhigo. Jaamo miyaminaa imiya aivoj#boco, bu amocasiminaaco icano aatyimeumoro Pabloco aamicuutimo.

33 Jaanegui imiya aivoj#bo ifiit#vuuboro taj#baubo Pabloco civojaminaafiti isisi#qui mihiciri jigai#hohiciri. Jaadi dilluubo: ¿Mi#joho diibo? ¿Jinejeque moon#bo? nooboro.

34 Jaanegui coovadiinamaahicaumo saatoho siibadi onoono, bu saatoho siibadi onoono icano. Jaanoco imiya aivoj#bo guubut#bo diito iimaauno toovodi. Jaanegui diibo galluubo esefano civojano iicauhigo.

35 Jaadi toojafaño #futuudi goovano cuuhuri, isoldaomi Pabloco ihibimoro satyui miyaminaa diiboco agaicaaujiruneguiha.

36 Jaamo sihidi miyaminaa idojicuti bucasiuhi: ¡Magaicaaul noomoro sefano.

Pablo Miyaminaa Imefeenevi Iimaauhi.

³⁷ Jaabo Pabloco toojafaño ijihacucuuneguiiha nuubo ihaivojiboco: Imeguehi imma ihimaanoco, nooboro.

Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu ijoho gaajahi griego iijico?

³⁸ ¿Nacu ijoho egipciobo diicatihí? ¿Johono safoono aivojitojaago isifiratuuboro cuatro mildimo gaicaauminaaco sicaihigovi asatyuubo diicatihí? nooboro.

³⁹ Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiominaafi Tarso cuumi, Cilicia jinijeocuumi obocicumio. Jaanegui uco musufeni miyaminaama iimaaqui, nooboro.

⁴⁰ Jaanegui ihaivojibo Pabloco iimaasuhi. Jaabo cuuhuti ujulleveuboro ihuseri faguubo miyaminaa illivequi. Jaadi illivudi iimaubo hebreo iijiri:

22

¹ Caanimi, bu tañahabomi icamo muguubunici amihafeenevi jino ihimaanoco, nooboro.

² Jaanoco uguubumoro hebreo iijiri ihimaunegui lliviumo.

Jaanegui Pablo janaanivivi ihimauboro nuuhi:

³ Uujoho judiomioobo Tarso cuumi Cilicia jinijevi ifivoobo. Jaaruubo jusihi jino Jerusale cuumivi. Jaabo uco Gamaliel jibeguehicauhi imino sicijeminaa tajibajico. Jisumi amihai Moocanico sefano imino mejeecivobadiro uujoho jeecivehica.

⁴ Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro gaicaauhicauhi, bu isisiboro satyehicauhi gaifimi, gaigoomi icamocivojafaño diitoco ijihacucui.

⁵ Jaanoco sacerdotemi aivojibo, famooro quillahuto iicamo miyaano iicanoco gaajahi. Jaamo aameneque uuma galluhi monahabomi judiomidi. Jaanegui uujoho Damasca cuumivi ufuuboro Cristotaco sivaujirahi Jerusalevi idaasuno imooniqui.

Pablo Imiyaavuguunoco Jibeguehi.

(Hch 9.1-18; 26.9-18)

⁶ Jaabo uujoho jhairi fuunaaca gadiciba Damascati fiticuurunaaca imimañobati niquejefañoti uco sefano achiciuno.

⁷ Jaaneri uujoho baavi aacutuubo guubuuhi, niquejefañoti uco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasihi? noonoro.

⁸ Jaanegui iimusuuhi: ¿Mijoho ijoho, aivojibo? nooboro. Jaanegui uco iimusuuno: Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco, ijoho bucasihi, noonoro.

⁹ Jaaneri uuma ufuumo sihidí igutuuhi, tolli onoonoco uguubumoro. Jaarumo mihaiñoobaco atyimeutihí.

¹⁰ Jaanegui uujoho nuuhi: Aivoj#bo, ¿jaanegui milli iicanoco diimeguehi? nooboro. Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumijaago tahi ico idiicajinoco ij#beguequi, nooboro.

¹¹ Jaabo uco aachiciuneri tahaalli# jaabatuuhi. Jaanegui tañahabonim#naa uco tahuseti agaayiciumoro feetuucumoro sattyuui Damascavi ihifutusuqui.

¹² Jaanaa tahi icaubo saafi Anania onoobo sihidi imiyaaveguehicaubo Moise taj#bajico. Jaabediti judiom# Damascavi iicamo famooro imino iimaahicaumo.

¹³ Jaabo Anania uco emeeçivaubo tajaago ujulleeveuboro uco nuuhi: Tañahabo Saulo, imino siino daaty#me, nooboro. Jaasumiro uujoho diiboco aty#mecuui.

¹⁴ Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadimi Dios ico fichi diibo jeeb# iimogobadi iicanoco gaajaqui, bu limiiboco ihaty#mequi, bu diibo iimaaco guubuqui icano.

¹⁵ Jaabo ij#joho faabohoco di#begueji pary# adaaty#meebere uguubunoco.

¹⁶ Jaanegui jisu, ¿collihi gañiivoobo nit#suquimaaitihi? Imino miyaavogoobo, Aivoj#bo Jesu memeri dihimiti initicafetequi, nooboro Anania uco nuuhi.

Pablo Judiom# Iicatimoco Ij#bugunoco J#beguehi.

¹⁷ Jaadi Jerusalevi dojicuviro uhuumiudi fuuhi templojafaño Moocaaanima iimaaqi. Jaabo iimaanaaca gaijafañodi Aivoj#boco aty#meuhi.

¹⁸ Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaleti. Uuti ij#joho onoonoco miyaaveguejitimo, nooboro.

¹⁹ Jaanegui Ihaivoj#boco nuuhi: Diito pary# gaajahi uujoho sinagogajafaño ofooboro ico imiyaavogomoco civojafaño asatyoooboro ahaamihicaunoco.

²⁰ Jaabadiro Esteba dihiimaam#naafi ti#johoco aga#usumi uujoho ujulleecin#boro diiboco agaicaaumofañodi icauhi, diito gaachehunoco utuumuubo.

²¹ Jaaruuboco Aivoj#bo Jesu uco nuuhi: Difo. Ico galluuji thesino judiom# iicatimojaagovi, nooboro.

Pabloco Amocasim#naa Aivoj#bo Civojaniji.

²² Jaanoco jihachutaro uguubuniciumoro sefano nuumo: Diiboco magaicaau. Mihimogot#hi diibo iicanoco, noomoro.

²³ Jaamoro sihidi ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamovi gavaracuumo, bu baiguijinoco #c#moro gaifificihicaumo caamovi icano.

²⁴ Jaanegui ihamocasim#naa aivoj#bo taj#bauhi Pabloco civojafaño isatyequi. Jaaboro saatohoco taj#baubo Pabloco niivigai meeheri ihaam#qui. Jaaneri ij#beguequi collihi diiboti sihidi miyam#naa añaainoco.

25 Jaaboco ihaamiꝑui sisiumo. Jaanegui Pablo sahaivojꝑbo ifiitino iicauboco nuuhi: ¿Nacu ijoho niivigai meeheri da-haamijirahi romanomioboco, iticoni milli iicanoco gaa-jatꝑboro? nooboro.

26 Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojꝑboco jꝑbugutuubo. Deesicini omoonijinoco. Jaani romanoobo, nooboro.

27 Jaanegui ihaivojꝑbo Pablovi ifiitivuuboro dilluuhi: ¿Naava miyaano ijoho romanoobo? nooboro.

Jaanegui Pablo: Jꝑhi, nuuhi.

28 Jaanegui ihaivojꝑbo nuuhi: Uujoho sihidi jaaduhinicuuhi romanoobo icaꝑui, nooboro.

Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanoti uujoho romanoobo sahiiꝑitiro fiivuuhi, nooboro.

29 Jaanegui aamitimoro diibediti sihigovi minifutuumo. Jaanoco ihaivojꝑbo romanooboco isisinoco agaajauboro ñihicugucuuhi.

Pablo Judiomi Fagominaa Imefeenevi Icaaubo.

30 Jaanoco sifucuti ihamocasiminaa aivojꝑbo imuguuhi agaajanoco; milliti Pabloditi judiomi ihiimaahicanoco. Jaanegui sacerdotemi aivojꝑtoco, famoro fagominaaco icano tajꝑbaubo iigaiveꝑui. Jaadi Pabloco ijigaiñohinoco isinaayuuboro satyuhidi diito imefeenevi.

23

1 Jaabo Pablo diito judiomi fagominaaco aatyimeuboro nuuhi: Amiꝑhai tayoto, uujoho imino icaꝑhi imino tajeebꝑco esiciniñañovi sajeebꝑ Moocaani imefeenevi icahi jisumi-hachuta, nooboro.

2 Jaanegui Anania onoobo sacerdotemi aivojꝑbo tajꝑbauhi Pablo cojiri iicaaboco Pabloco ihaamiꝑui ijiti.

3 Jaarunaa Pablo iimusuhi: Moocaani ico aamiji. Ijoho miyaminaa imefeenevi imiibobadi difico omoonihicaaboco. ¿Jaabo nacu toono gicinihi Moocaani tajꝑbafañodi tahimitico daatyimeꝑui? Jaamoro bu uco mahaamisuhi Moocaani tajꝑba onootibadi, nooboro.

4 Jaanegui saatoho nuuhi: ¿Tolli aivo ijoho neehi obocꝑbo Moocaani sacerdotediti? noomoro.

5 Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatihi diibo jahi obocino sacerdote iicanoco. Miꝑro Moocaani Caatinahaamefaño noono: Diicuumi aivojꝑboti imitino diimaajirahana, noonoro, nooboro.

6 Jaabo Pablo, diito fagominaati saatoho saduceomi iicaumoco, bu saatoho fariseomi iicaumoco icano agaajauboro sefano nuuhi: Tayoto, uujoho fariseomioboco guihirubimi

fariseomi iicaumaño. Jaaruubo uujoho uchuumuumo siino ubuheetejinoco miyaaveguehi. Jaanegui fine uco mocoovahi toonoco uco midilluqui, nooboro.

⁷ Jaanoco uguubuumoro fariseomi, saduceomi iicamo jenaucasiuhi sanoomiro. Jaamoro ijeevadi dugaavocasiumo ifariseomi isaduceomiti.

⁸ Miïro saduceomi noonicihi uchuumuumo buheetecuujitihî, bu Moocaani toomomînaa chahahi, bu gaijami chahahi, noonicihi. Jaanoti fariseomi fanoocoro miyaavogonicihi.

⁹ Jaadi famooro sefano ocoovadiivuunobuunati saatocho caatinimînaa gañiivuuhî fariseomijaagodi iicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaani imitino moonitihî. Jaabofañodi baacho gaija iimaahi, Moocaani toomomînaafi baacho iimaahi. Jaanegui Moocaanimaryo momoonicasidino, noomoro

¹⁰ sefano jenaucasihicaumo. Jaaneri ihamocasimînaa aivojîbo ñihicuguuhî Pabloco fahigovati agallicujirunoti. Jaaboro ihamocasimînaaco tajîbaubo diitofeeneti Pabloco iicimoro civojafaño siino isatyequi.

¹¹ Jaano sifucuti Pablojaa Aivojîbo Jesu asaauboro nuuhi: Quehecuto Pablo. Uuditi jino Jerusalefaño idiimaabadi tolliïro Roma cuumijaago diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicaauqui Afajînicasiuno.

¹² Jaanaa sifucuti sanoodimo judiomî iimaacasiuhi Pabloco igaicaauqui. Jaamoro imitino unuunofañodi nuumo: Mamachujitihî, mahadujitihî icano diiboco magacaautinohachuta, noomoro.

¹³ Jaamou tolli unuumo cuarentadimou tolli esamaaiumo.

¹⁴ Jaanobuunati sacerdotemî aivojîbojaago, judiomî quilahuto icamojaago ufuumoroto diitoco nuumo: Miïhai munuucuuhî iimitinofañodi Pabloco magacaautinohachuta mamachujitihî, noomoro.

¹⁵ Jaanegui amîhai fagomînaama mofoomoro amocasimînaa aivojîboco civohogo midilluto diiboco sîvaqui amîhai imefeenevi, siino imino diiboco midilluqui, noomoro. Jaabo Pablo gasetîbo imegaro mîhai mihimibaivucuujî diiboco magacaauqui, noomoro.

¹⁶ Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icivojafa fuubo Pabloco ijîbeguequi.

¹⁷ Jaanegui Pablo saatohoti aivojitoco ocoovauboro nuuhi: Jaanico sîcafefico masatyô imiya aivojîbojaago siinoco diiboco ijîbeguequi, nooboro.

¹⁸ Jaanegui tosîcafefico ihavojîbojaa asatyuboro nuuhi: Pablo civojafañoti uco galluhî jaani sîcafefico dijaago sîvaqui icova siinoco ijîbeguequi, nooboro.

19 Jaanegui ihaivoj#bo tosicafefico ihuseti agaayiciuboro sihigovi diiboco asatyuboro dilluui: ¿Milli uco neejirahi? nooboro.

20 Jaanegui isicafefi nuuhi: Judiomi esamaaihi ico idilluqui civohogo Pabloco satyequi fagominaa imefeenevi. Jaamo jilli ico neeji: Siino mihimeguehi imino diiboco midillunoco, noomoro.

21 Jaarumoco miyaaveguejirahana, sihidi cuarenta janaanivivi icamo teemeji Pabloco. Jaamo imitino onoonofañodiva machujitimo, adujitimo icano Pabloco agaicaautinohachuta. Jaamo imibaicinicuumo #johova: J#hi, Pabloco galluji, eneejinoco ootomomo, nooboro.

22 Jaanegui ihaivoj#bo isicafefico ifitacuuboro nuuhi: Diibeguedino m#hai#noobaco jino uco id#bogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobojaago.

23 Jaadi ihaivoj#bo coovauhi saatisi aivoj#sico. Jaaboro diitisico nuuhi: Mihimibaivusu doscientodimo amocasiminaa baadi efeejimoco, bu setentadimo jeejimiri efeejimoco, bu doscientodimo aamiganoma efeejimoco icano Cesarea cuumivi tufucuro ifeequi, nooboro.

24 Jaamoma ihaivoj#bo galluhi Pabloco jeejiri ifeequi. Imino Pablo tahi ihifetequi aivoj#bo Felix onoobojaago.

25 Jaaboro diitoma galluubo aameque jilli onoohaameque:

26 Uujoho Claudio Lisio, imino iijico galluui #joho idiimi-husene aivoj#bo idiicaabo Felixjaago.

27 Jaani Pabloco judiomi icivojanimoro diiboco gaicaaujirahi. Jaarunaa romanoobo iicanoco uguubuuboro, soldaomima ofooboro diiboco taajasuhi judiomi useti.

28 Jaadi diiboco judiomi fagominaa imegavi satyehinihi jinejeque diibediti ihiimaanoco gaajaqui.

29 Jaarunaa judiomi taj#bajihalliti idilluhicaunoco agaajauboro milli nuutihi: Toonohalliti magaicaujirunoco, micivojaanijirunoco icano uujoho atyimetihi.

30 Jaarunaa diiboco agaicaaujinoco uguubuuboro jino galluui dijaago. Tolliro bu jito diibediti ihiimaahicamoco dijaa galluui tahi dihimefeenevi diibediti ihiimaaqui. Tahi imino diica, nooboro.

31 Jaanegui ihamocasiminaaco ihaivoj#bo unuubadi fucu satyumo Pabloco Antipatri cuumivi.

32 Jaano sifucuti ihamocasiminaa baadi ufuumo uumiumo dojicuviro icivojajaago. Jaanoti jeejimiri ufuumo Pabloma fuuhi.

33 Jaamo Cesarea cuumivi #futuudi aivoj#bo Felix onooboco aciumo Pabloco toohaamema.

³⁴ Jaahaameque emeeciuboro ihaivoj#bo dilluuhi Pabloco: ¿Cuucaobo #joho? nooboro. Jaadi gaajaubo Cilicia jiinijeoobo iicanoco.

³⁵ Jaanegui nuubo: Jisumi uco id#bogonoco guubunicit#hi. Jaanoti jarihiica #diti ihiimaamo asaadi #joho onoonoco bu guubuniciji, nooboro Pabloco ficusuubo Herode palacio-jafaño, toomominaa diiboco iteemequi.

24

Pablo Aivoj#bo Felix Imefeenevi Iimaahi.

¹ Jaadi sahuse fucuvabuunati Anania onoo bo sacerdotemi aivoj#bo #futuuhi sanoodimo quillahutoma Cesarea cuumivi. Jaamoma saafi iimaaminaafi Tertulo onoo bo saauhi. Jaamo agaseudi aivoj#bo imefeenevi ujulleecamaaiumoro Pablohallivi imitino iimaumo.

² Jaanaa Pabloco agasesuudi Tertulo onoo bo ticovauhi ihiimaaubo jilli nooboro: Aivoj#bo Felixco, imino aivo #joho aivoj#bo m#haico teemehi. Jaamaño aivo sajeeb# mihicahi imino m#haico ataj#bamaño.

³ Jaanoco fanooro aivo imino magaay#cihi fahigova #joho aivoj#bo Felix idiimihuseebe idiicanoco.

⁴ Jaabo uchuvot#bo diicatiqui imeguehi ajashuno #ma ihiimaanoco.

⁵ Mihai jaani Pabloco magaajacuhi gañuhusuno isiramaaihicanoco. Jaabo fahigovavi judiomico dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomi dugaavominaa aivoj#bo icamaño.

⁶ Jaamaño templojaco mih#ninijiruubo. Jaarunaa m#hai diiboco magaay#ciuhi diiboco midilluqui motaj#baji onobadi.

⁷ Jaarunaa amocasiminaa aivoj#bo Lisio onoo bo asaauboro sefano dumit#ciuhi m#haiti.

⁸ Jaabo ihamocasiminaa aivoj#bo galluuhi, Pabloditi ihiimaamoco, di#imefeenevi diibediti ihiimaaqi. Jaabo enecau #ro diiboco dillu. Jaabo #ro gaajahi m#hai monoono miyaano icanoco, nooboro.

⁹ Jaanoco paryi judiomi: Aivo miyaano, neehicauhi.

¹⁰ Jaanegui ihaivoj#bo Felix Pabloco taj#bauhi ihiimaaqi.

Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi di#imefeenevi ihiimaanoco. Ico uujoho gaajahi #cijetiro jiicummi aivoj#bo idiicanoco.

¹¹ Jaabo enecahicau bu #ro dilluubo gaaja uujoho Jerusalevi Moocanico imequi asaahin#bo agasehin#noti fahuseeci mot#haiti mifucuci id#no fucuvoro iicanoco.

¹² Jaaruubo uujoho ejenaaubo templojafaño, sinagoga-jafaño, tuucumifeenevi buhigueeje icano #aa#suuboro ofoonoco aty#metimo.

13 Jaamo jino uuditi iimaano miyaano icatino.

14 Jaanoti naha miyaano uujoho tadimihai Caani Moocaani iicaaboco jeevivehicahi bohono jiihai onoobadi. Jaanoco oono diito dugaacuminaa neehicahi. Jaarunaa jilli uujoho Moocaani iimaaminaa aamenefaño, bu Moocaani tajibano aamenefaño iicanoco miyaaveguehi.

15 Jaabo uujoho tolliro Moocaanico miyaaveguehi diitobadiro. Jaabo teemehi paryi uchuumucumo iimifimo, bu iimitifimo icano ubuheetejinoco.

16 Jaamaño uujoho quehecuno tajeebico ficuhicahi Moocaani imefeenevi, bu miyaminaa imefeenevi icano imino icaqui.

17 Jaabo uujoho siicumijeri igoboro efeehicadi taacuumijaago saahinihi judiomico nihibamico aciqui, Moocaanidi jeevivoco ficuqui icano.

18 Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafaño icaunaaca judiomia Asia jiiijeti asaaumo uco templojafaño atyimeuhi tafico iimibachuuboco. Jaaruubo miyaminaama sihidi igaivuutihii, ñaaisuuboro icautihi icano.

19 ¿Jaamo judiomia Asia jiiijeoto collihi saatihii jinoovi dihimfeenevi ihimaavamo uuditi imitino iicanoco eesicinihachiiji?

20 Jaanoti jito asaamoco dillu ¿Naa milli judiomia fagominaa imefeenevi iicahinisumi uco gaajacihiniimo imitino iicanoco?

21 Ivi idinoro uujoho diito imefeenevi iicahinisumi sefano nuuhi: Uujoho uchuumucumo ubuheetejinoco imiyaavogonoco fine magaajaqui uco midilluhi jaachiiji, ivi uujoho nuuhi diito imefeenevi iicasumi, nooboro.

22 Jaanoco Felix uguubuuboro milli nuutihoo. Cristota imiyaavogonoco agaajauboro nuubo: Jari amocasiminaa aivojiiho Lisio asaadi toonoti imino uujoho gaajaji, nooboro.

23 Jaaboro Felix saafi aivojiihoboco galluuhii Pabloco palaciojafaño ijiihacuqui. Jaaruubo civojaminaafibadi icautihi. Jaabo toojafa icaunohachuta igataavominaa diiboco meecitehicauihi diiboco siinoco ihaciqui.

24 Jaadi goovacutinoti Felix mogai judiomioigo Drusila onoogoma saauhi. Jaaboro Pabloco cuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco mimiyaavogonoti diiboco ijiihobogonoco iguubuuqui.

25 Jaabo Pablo iticovono ifiiti, bu moficoro miguiinoninoti, bu ufucu Moocaani mohimiti jaadufucu icajinoti icano Pablo ijiihobugunoti Felix ihigutuuboro nuuhi: Difo. Ufucu jei, ¿cusumihacho ico siino cuhuvaji? nuubo.

26 Jaadi Felix esamaaihicaui: Fine Pablo uco nihibamico acijiibo diiboco sinaayuqui, nooboro Pabloco fiiva foova cuuhuhicaubo diiboma ihiimaaqui.

27 Jaadi mificabaci afatyuudi Felixco bohobavaubo saafi aivojiiibo Porcio Festo onoobo. Jaanegui Felix judiomima imino iicaqui Pabloco civojafañoro ficuubo iinusutiiboro.

25

Festo Onoobo Imefeenevi Pablo Icauhi.

1 Jaabo Festo mifucuci, safucu idiino aivojiiiboti icacuudi fuubo Cesareati Jerusalevi.

2 Jahigo sacerdotemi aivojito judiomim obocifimo iicamo, Pablohallivi imitino iimaauomo.

3 Jaamoro Festoco dillumo Pabloco Jerusalejaagovi ihicitequi, ifurumo Pabloco jiihaiivi igaicaausuqui.

4 Jaarunaa Festo iimusuhi: Pablo Cesareavi civojafaño icahi. Tolliro uujoho goovano feeji tahigo.

5 Jaanegui amiihai aivojito uuma Cesareavi feeji diibediti imitino iicahicanoco ihiimaaqui. Miyaano diibo imitino iicahicahachiiji, nooboro.

6 Jaabo Festo Jerusalevi fahuseeci fucuva ticovoviro fine icacuui. Jaadi siino Cesareavi uumiubo. Jaano sifucuti ihaivoji icagahallivi acasiivuuboro Pabloco cuuhuvaubo.

7 Jaabo Pablo agaseudi, Jerusaleti asaauomo judiomim diibojaa igaivuhi. Jaamo iimaacasiuhi siibadijere aivo imitino Pabloditi. Jaarunoco inisuurunofaño miyaano icautino.

8 Jaanegui Pablo ihallivi iimaauhi: Uujoho judiomiditi, templojaditi, bu romanomim aivojiiibo Cesarditi icano imitino iimaatatih, nooboro.

9 Jaanegui Festo Pabloco dilluhi judiomima imino iicanoco iimuguuboro: ¿Naa dimeguehi Jerusalevi ofoonoco ico uujoho tahi dilluqui? nooboro.

10 Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovi aivojiiibo Cesar onoobo tajiiibamañeri icahi imino uco idilluqui iiro imino gaajacuhi imitino judiomim ihiimaatinoco.

11 Jaanoti miyaano imitino omoonihachiiji jaafa uco magaiicau. Jaanoti sicamañoooco ihiimaahicahachiiji diito usefaño miihaiñooba uco acijitih. Jaanegui imeguehi romanomim aivojiiibo Cesar onoobo uco idillunoco, nooboro.

12 Jaanegui toonobuunati Festo ifajiniiminaama ihiimauboro Pabloco nuuhi: Ico romanomim aivojiiibo imefeenevi idillunoco dimeguehi. Jaanegui romanomim aivojiiibojaago iijoho feeji, nooboro.

Pablo Aivojiiibo Agripa Onoobo Imefeenevi Icauhi.

13 Jaanobuunati aivoj#bo Agripa onoobo Berenice onogoma #futuhi Cesareavi Festoco abaatuumisi.

14 Jaamisi tahi gueene fucuva icauhi. Jaabo Agripa onoboco Festo Pabloditi ij#buguuboro nuuhi: Jineeri icaabo saafi Felix civojafaño ificuhin#bo.

15 Jaabohallivi sacerdotemi aivoj#to, quillahuto icamo dilluuhi diiboco imit#no imooniqui Jerusalevi uujoho icahinisumi. Jaamo imuguuhi uujoho diiboco agaicaausujinoco.

16 Jaanegui uujoho nuuhi: Mihai romanomi mejeeva-maaitihi #covono miyaminaafico magaicaaunoco. Iticoni diiboco diibohallivi imit#no ihiimaano imefeene ifihallivi ihi-imaqu, mificuut#nohachuta, nooboro.

17 Jaanegui diito jimañovi asaahinisumi uujoho guenenene icat#bo sifucuti tatyaj#bamañoti cuuhuvauhi diibo Pabloco.

18 Jaabediti diito iimaano aivo iimit#noco nuuthi uujoho esamaaiubadi icautino.

19 Id#noco diibediti neehicaumo jilli diito iimaa ij#tiro, bu tolliro Jesu uchuumuuboco Pablo buheebe eneehicaunotiro icano.

20 Jaanoco, uujoho milli fine mooniji, onoomaño Pabloco dilluhi: ¿Naa Jerusalevi diimeguehi ofoonoco, tahi #co idilluqui? nooboro.

21 Jaarunaa Pablo imuguuhi aivoj#bo Cesar Augusto onoobo diiboco idillunoco. Jaanegui uujoho diiboco civojafañoro ficuuhi. ¿Cusumihacho diibo Cesar Augustojaago galluuqui? nooboro.

22 Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tolliro diiboco uguubuun#cinoco imeguehi, nooboro.

Jaanegui Festo ihiimusuboro nuuhi: C#vohogo diiboco jei guubuunici, nooboro.

23 Jaano sifucuti Agripa, Berenice icamisi ataj#bafimañovi aivo sihidi jeevano #futumisi miyaminaa diit#sico iimuunofeenedi. Jaamisima saamo amocasiminaa aivoj#to, bu tuucuumio bocifimo icano. Jaanobuunati Festo Pabloco cuuhuvauhi.

24 Jaaboro Festo nuuhi: Aivoj#bo Agripa, famooro jino m#haima mihicamo, memeece jaanico. Jaaniditi sihidi judiomi Jerusalevi, bu Cesareavi icano uuma iimaahinihi. Jaafa guijeveebe, sefano noomoro.

25 Jaarunaa uudi jinejebaco imit#no moonihicat#bo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaujirahi? Jaabo inoro imeguehin#bo aivoj#bo Augusto diiboco idillunoco. Jaanegui diiboco diibo-jaago galluuji.

26 Jaarunaa chahano diibo aivoj#bojaago acaatin#jiruno diibohallivi. Jaanegui tahaivoj#bo, Agripa, dihimefeenevi

diiboco sivahi. Jaabo #joho diiboco idilluudi fine diibohallivi iicanoco caatiniji.

²⁷ M#iro uudi imitino civojaminaafico agalluuno aivoj#bojaago milli diibediti icanoco j#bogot#bo, nooboro.

26

Pablo Aivoj#bo Agripa Imefeenevi Iimaauhi.

¹ Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: #iro diimaa, nooboro.

Jaanegui Pablo ihuseque aga#iiviciuboro ticovauhi jilli iimaaubo:

² Aivoj#bo Agripa aivo imo imo icahi dihimefeenevi tafihallivi ihiimaaboro j#beguequi famooro judiomi uuditi ihiimaahicanoco.

³ Fanoocoro #joho imino gaajahi paryi judiomi jeevamaajeque, tolliro fanooro mihiimaanicinoco icano. Jaanegui ico dilluhi uco guubuniciqui #icuno.

⁴ M#iro famooro judiomi uco seemenetiro gaajauhi. Iticoni taacuumivi iicahicaunoco, bu Jerusalevi iicahicaunoco icano.

⁵ Jaanoco bu diito gaajahi jaafa jaanoco iimogohachiiji im#idiusumi fariseobadi iicaunoco j#bogomo. Jaamo m#hai fariseomi mihicamo Moocaanico saatoho janaanici aivo imino mejeecivonicihi.

⁶ Jaanegui uujoho miyaaveguehi Moocaani uchuumucumoco siino ubuheetesujinoco. Mohimegaotoco Moocaani unuubadi. Jinhalliti jino uco sivamo ihaamiqii.

⁷ Jaama#o m#iro Israel cuumino fahuseeci motihaiti micuumiici icano iicamo. Toono imiyaavejinoco otoomomo Moocaanico jeecevehicahi cuujehachuta, fucuhachuta icano. Jaanoco uujoho imiyaavogonohalliti uuditi judiomi jisumi imitino iimaahi.

⁸ #joho aivoj#bo Agripa, #nacuu am#hai judiomi mimiyaavogotih i Moocaani uchuumucumoco ubuheetesujinoco?

Pablo Cristotaco Idaasuno Omoonihicaunoco J#buguhi.

⁹ M#iro uujoho iticoni imino moonihi nooboro Jesu Nazareobo momohalliti sihidi imitino miyaminaaco moonihicauhi.

¹⁰ Jilli uujoho moonihicauhi Jerusalevi, sacerdotemi aivojito iijiti civojafa#o ficuhicauhi sihidi Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco agaicaaumofa#odi uujoho icahicauhi.

¹¹ Jaaboro Cristotaco sihidi aamihicauhi paryi sinagoga-janofa#o, imiyaavogoco jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo sihidi isifiratooboro diitoco bucasihicauhi fahigova jiiinjenedi.

Pablo Siino J#beguehi Cristoco Agaayiciunoco.

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

12 Jaabo tooneguiiharo fuuhi Damascavi sacerdotemi aivojito iijico uco aaciumoro agalluuneguiiha.

13 Jaabo aivojiiibo Agripa, uujoho jiihairi fuunaaca gadiiiba niquejefañoti uco sefano achicuno sano uuma ufuumoma, nihiba aachicino janaanici icano sefano namecuno.

14 Jaaneri famooro baavi mahaifuuhi. Jaanobuunati niquejefañoti guubuuihi uco hebreo iijiri unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collihi uco bucasihi? Iiro difico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo iimogobadi iicanoco imogotiiiboro iinoro fegai niquequeque itivadiivooboro iicanicibadi, unuunoco.

15 Jaanegui uujoho nuuhi: ¿Miiijoho iijoho, aivojiiibo? nooboro. Jaanegui Aivojiiibo uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco iijoho uco bucasihi.

16 Jisumiro gañiivo. Toonegui iivi uujoho buhugaavehi uco deecivequi fanoocoro uuditi adaatyimecunoco, tolliro adaatyimejinoco icano diibeguequi.

17 Jaabo ico uujoho taajasuji judiomi useti, bu judiomi iicatimo useti icano. Jaamojaago ico galluhi jisumi diito aallinoco faayicisuqui.

18 Jaamo imitino icacutimo iicaqui cironoguiinodi igotimo seseehi iicacuuqui Satanasco ejeevesumoro Moocaanima iicaqui. Jaamo uco imiyaavogomoro agaayicimo imitico buusuji Moocaani iciumofenevi iicaqui, nooboro.

Pablo Gaijafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

19 Jaanegui, aivojiiibo Agripa, uujoho niquejeti gaijafaño aatyimeunoco miyaavuguuhi.

20 Jaaboro jiiibeguehicauihiti iticoni Damasca cuumivi. Jaadi jiiibeguehicauihiti Jerusale cuumivi, bu fahigova Judea jiinijevi icano, bu tolliro judiomi iicatimoco icano. Jaamo famoocoro jiiibeguehicauihiti iimitico ejeevesumoro Moocaanijaagoviro iicaqui. Jaamoro imino iicanoco toonofañodi ihifusuqui.

21 Jinhalliti judiomi uco templojafaño agaayiciumoro gaicaaujirahi.

22 Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu imino jiiibeguehi paryi miyaminaaco obocifitimoco, obocifimoco icano. Jaanoco tolliro fahiijivaro jiiibeguehicauihiti siibadi jiiibogotiiibo Moocaani iimaaminaa, bu Moise icamo jilli iicajino unuubadi.

23 Cristoditi nuumo Cristo asaadi idaasuno icajiibo. Jaadi chuumucuruubo buheetejiibo, uchuumucumo ubuheetejinoco iticoniiibo. Jaanoco jilli jiiibuguubo mataajajinoco judiomi, bu tolliro judiomi iicatimedi icano, nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayicinoco.

²⁴ Jilli Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fine ñjoho jilli deegavehi. Toono sihidi agaajano ico jeegavusuhi, nooboro.

²⁵ Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jee-gavotih. Imino eesamaaiboro miyaanoco neehi.

²⁶ Jaani jino aivojñbo Agripa iicaabo toonoco imino gaa-jahi. Jaanegui jino diibo imefeenevi ñihicugotñboro iimaahi. Jaanoco diibo tolliro gaajahi fanooro toovono iicatinoco.

²⁷ Jaanegui aivojñbo Agripa ico dilluui: ¿Naa Moocaani iimaaminaa unuunoco miyaaveguehi? Fine miyaaveguehi, nuubo.

²⁸ Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Milli nacu ajashuno idiimaaneri uco fine miyaavugusuji? nooboro.

²⁹ Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluui, sihidi ihiimaaneri, ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi. Jaabo ñiro icatino, paryi jaachiji jino uco uguubuunicimo, bu tolliro uubadi iicaqui. Jaarumo jilli uubadi jigaiñehiri sisicinitimo iicaqui, nooboro.

³⁰ Jilli Pablo unuunobuunati aivojñbo Agripa, bu aivojñbo Festo, bu Berenice, bu famooro toono iicaumo icano agañiivuumoro

³¹ fuumo sihigovi. Jaamoro toonoti sanoomiro ihiimaacasi-moro noocasihicaumo: Jaani imitino moonhicatñbo. ¿Milliti bu jaaboco magaicaaujirahi? ¿Milliti bu micivojanijirahi? noomoro.

³² Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fine misinaayujirahi jaanico inoro romano aivojñbo Cesar uco idillunoco imeguehi, inuutiruva, nooboro.

27

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

¹ Jaadi mñhaico Italia jinijevi igalluui aciumo Pablo saatoho civojaminaa iicamoco saafi aivojñbo Julio onooboco. Jaabou Julio ijeevadio amocasiminaa Augusto onoomo amocasiminaa aivojñbo iicaubo.

² Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuui, Asia cuuminoco muuajiniri iicamicujeque emeecituugari. Tolliro Aristacu onoobo Tesalonica cuumioobo, Macedonia jinijeoobo mñhaima fuui.

³ Jaano sesevedi Sidon onoomicuvi mñhifutuhi. Jaamañovi Julio Pabloco imino omoonuboro galluui inahaboniminaaco imeecitequi diiboco sinehejeti ihaciqui.

⁴ Jaadi tomicuti mufuumo Chipre onochugaico mafatyuhi monaninaagueneri iicachugaico sihidi guibhuba mñhaico sihigovi asatyuneri.

5 Jaadi Cilicia jiinjewe, bu Panfilia jiinjewe icano mafatyumoro mihifutuuhi Mira unuucuumivi, Licia jiinjewi.

6 Jahigo amocasiminaa aivojibo Alejandria meenegaco atyimeuhi Italia jiinjewi ufuugaco. Jaaboro mahaico togafaño jicafutusuubo mefeequi.

7 Jaadi guiraafucuva mihiguunobuunati sihidi jeevanoti mihifutuuhi Gnido cuumi onegueehivi. Jaanaa guibuhuba sihidi iicaunegui sihigodi mufuumo Salmon onoocuumi onegueehidi, Creta onochugaihahidi mafatyuhi.

8 Jaarunaa sihidi jeevaneri mufuumo mihifutuuhi Imimicu onoomicuvi Lasea cuumi fiitino.

9 Jaamo gueneene tahi mihicaumaño ñihicucuuno muuairi mufuujino jinja guibuhubama iicacuujino ifiticuumaño. Jaanegui Pablo diitoco afajinuboro nuuhi:

10 Amahaico gaifimico neehi: Ñihicuno aivo sihidi jeevaneri mefeji. Jaaneri meenega ifimaaveneri sihidi sineheje gañcafeteji, jaabadiro saatoho miyaminaa ifino gañcafeteji icano, nooboro.

11 Jaarunoco Pabloco ihamocasiminaa aivojibo miyaavuguthi. Jaaboro imeenega abajaabo, toga ticuvusuminaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi.

12 Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitaticu jijnijadihivi. Jaanegui masigo mufuucuqui jinooti Creta jiinjewi Fenice micuvi mihifetequi, noomoro. Tomañoti noreste, sureste icahigo fuvusuhicauneguiha, tomicuvi jijnijaco mafatyequi.

Sihidi Guibuhuba Muuifeenevi.

13 Jaadi guibuhuba sicuiba surjaagoti iguibunegui: Imino fine mefeji, noomoro mufuuhi Creta chugai fiitinodi.

14 Jaanobuunati guenejisunoti momeenegahallivi sefano guibuhuba saauhi, aivo esefano guibuhuba Noreste onogu-ibuhuba.

15 Jaano sefano guibuhuba mahaico agaayicinoro gusuutinegui mejeevesucuuhi. Jaaneri mahaico iguibuhuba sihigoviro satyucuuhi.

16 Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onochugai bujinaagodi iguibuhuba sefano achahauhigodi. Jaamoro sihidi jeevanoti imidi meenegaco imino mudujenuhi iguiraaagati.

17 Jaadi ihajashugaco caamo iguiraaagajinibaavi duujenimo. Jaamoro iguiraaagaco sisumo gaibaineri ifaaga agallivujiruneguiha. Jaamoro muuifaño jiniigaibaaho Sirte onobaahohallivi ifigatyujirunoco ñihicugumoro imeenega gaachehuco niitusumo guibuhuba sihigoviro diitoco isatyequi.

18 Jaano sifucuti guibhuba icauhiica sefano. Jaanegui imeenegafañoonoco gaifificiūmo muuaifaño.

19 Jaano sifucuti bu famooro siino magaiificiūhi togaonehejeque muuaifaño.

20 Jaamo fiiva fucuva mahatyimehicautihi nihibaco meeciiri canoco sihidi guibhuba iicaumaño. Jaamoro: Mataajajitihi fine, munuui.

21 Jaamo guenene amachucutinegui Pablo diitofeenevi ujulleveuboro nuuhi: Imino uujoho eneehininoco mugubuhiniruva Creta chugaivi masaajitirahi. Jaarunaa masamaño idaasuno mihicahi monehejeque magaiificihi.

22 Jaarunaa ñhicugotimo quehecuno mihica. Saatohobati miguijevejitihidi gaaro meenega fimaveji.

23 Jaanoco uujoho gaajacihimo Moocaanico ejeeciivehicaabofañodi uujoho icamaño. Jaabo itoomominaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi:

24 Pablo diguetejirahana, romano aivojibomefeenevi dihi feteji. Tolliro difañodi ñri Moocaani taajasuji famooro ñima meenegafaño iicamoco, nooboro.

25 Jaanegui quehecuno mihica ñhicugotimo. Uco Moocaani itoomominaafifañodi onoobadi iicajinoco miyaaveguehi.

26 Jaarunaa mñhaico sachugaivi gaññjino guibhuba, nooboro.

27 Jaadi mijaguisicahachuta mihigucuudi Adria muuaivi mihifutuui. Jaamañovi sihigovi agaño, sihigovi agaño no fuui. Jaanaa toga dudicamaajeminaa fucufeenevi gaajacuhi jinijeti ifiitivuunoco.

28 Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y seis metrohachuta inifaihu faicuva icauhi. Jaano janaanici siino uuvumo. Jaarunaa veintisiete metrohachuta inifaihu faicuva icauhi.

29 Jaanegui guisihallivi imeenegaco agañoñjirunoco iuguumoro igueenemehejedino obocinonoco toga dojicuogati udujenimoro imuaifaño gaññumo sihi footiga iicaqui. Jaamoro tuuumo isesevequi.

30 Jaamoro toga dudicamaajeminaa togati itaajaqui mooniui ihajashugaco togati imuaifaño iniituumoro isivi ifeequi. Jaamoro ibocisutaco niituumobadi nijequeogati mooniumo abañisumo.

31 Jaanegui Pablo ihamocasiminaa aivojiboco nuuhi: Diito meenegati ofoohachiji amñhai mataajajitihi, nooboro.

32 Jaanegui ihamocasiminaa ihajashuga sisitaaco iquituumoro togaco muuaifaño gaññuhi.

³³ Jaadi Pablo cuujetavi diitoco nuuhi: Aivo guenenene mi-jaguisici micigacutihi, bu mamachucutihi icano.

³⁴ Jaanegui amihai neehi: Mamachuqui. Jaamo mamachumoro mataajahi. Miuro saatohoba milli icacujitih, nooboro

³⁵ Pablo maahuco agaayicuboro Moocanima iimaauhi diito imefeenevi. Jaadi toonoco iquisicuuboro machuubo,

³⁶ bu tolliro famooro amachumoro imo imo minifutuui.

³⁷ Jaamo mihai meenegafaño mihicauhi doscientas setenta y seisdimo miyaminaa.

³⁸ Jaadi machuta iicaunoco muuaifaño gañumo imeenega ijadijetequi.

Meenega Niituhi Muuaifaño.

³⁹ Jaanaa eseseveudi toga dudicamaajeminaa gaajautimo comañoo jiinijerihacho mihicaunoco. Jaadi ifadicaico atymeumo. Jaamañovi jiinigaibaaho icauhi. Jaanegui: Tomaño macañaveji, nuumo.

⁴⁰ Jaadi imeenega duujeneque quitumo. Jaaneri ibocisutano muuaifañoro fitanamaaiuhi. Jaasumiro sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco iticivusuqui. Jaamoro imegaogaachehuco guibuhuba naagonovi miniiyumo. Jaaneri fiitivuga jiinigaibaahojaagovi.

⁴¹ Jaadi ifutumo samaño fahigovaciti sefano cucumañovi. Jaaneri jiinigaibaahohallivi nijequeoga fiigatyuhi cuhufono. Jaaneri dojicuoga gatahunamaaiuhi sefano tyuucai icauneri.

⁴² Jaanegui ihamocasiminaa gaisiraiciujirahi icivojaminaaco isimoro ataajaujiruneguiha.

⁴³ Jaarunaa diito aivojibo Pabloco itaajasuqui milli moonisuutihi. Jaaboro iisico agaajamoco iticoni tajibaubo muuaifaño acasinivomoro ijiniija iisiqui.

⁴⁴ Jaadi saatoho agaajatimoco tajibaubo cubujeneri, bu imeenega udujavanamaaiubujeneri ifeequi. Jaaneri famooro ataajaumoro jiinijevi ifutumo.

28

Pablo Malta Onochugaivi Icauhi.

¹ Jaamo famooro mataajacuudi tuchugai Malta onochugai iicanoco magaajaciuhi.

² Jaamo toojiinijeoto imino mihai neehi gaayicuihi. Jaamoro sihidi niija sicura icaneri mihicahicauneguiha cijigaico mihaidi ebasumo. Jaamoro mihai famoocoro feemesu-umo.

³ Jaanaa Pablo icuihi cuuhafene ifigañoco. Jaaboro cijigaifaño cabicuubo. Jaanaaca toono aigucuri toonoti

jiinimo iinuuhi. Jaaboro Pabloco ihuseti eheedumañoviro gueenene feetuciniubo.

⁴ Jaanoco tuchugai miyaminaa atyimeuhi ijiinimo Pablo useti efeetuciniunoco. Jaamoro ihiimaacasiunoro nuumo: Miyaano jahi jaani gaicaauminaafi. Jaamaño muuaifaño ifi-imaavonoti ataajacuruuboco Moocaani imucugai icasujitih, noomoro.

⁵ Jaaboco Pablo cijigaifaño ijiinimoco efeefaiquiyuuboro millii icautihi.

⁶ Jaarunaa famooro esiciniunoco: Fine ujuurineri cheemejiibo, noomoro. Jaarumo gueenene ihesicinicuuruhi millii icacutinogui boobaniunoco ihesamaajeque. Jaamoro Pablotti nuumo: Fine diibo saafi dios, noomoro.

⁷ Jaano fiitino tuchugai aivojiiibo Publico onoobo faguino icauhi. Jaabo mihaico imino gaayiciuhi mifucuci, safucucano ticovovi imino mihaico ficuubo.

⁸ Jaabo Publico caani iguihuvaubo icigaijefaño icauhi. Jaabo sihidi guihuvvari, fatiiciri icano icauhi. Jaanogui Pablo diiboco meecituuhi. Jaaboro Moocaanima ihiimaauboro diibohallivi ihuseque ficuubo. Jaaneri tsumiro buheeteubo.

⁹ Jaanobuunati tolliro tuchugairi iicaumo iguihuvamo Pablojaago saauhi diitoco ibuheesuqui.

¹⁰ Jaamoco ubuheesuunoma iicaumo mihaico imino jeevivuuhi. Jaadi bohoga meenegafaño mijicafutuudi aciuunoco mihaico sihidi divirucuco.

Pablo Ifetehi Roma Cuumivi.

¹¹ Jaanobuunati minihibaci, sanihiba icanoti tuchugaiti meenegari mufuuhi jiiinijaco tuchugaivi afatyugari. Jaagau Alejandria jiiinije meenega. Jaagahallivi eetavociniunoco jihovo diosmi Casto onoobo, Polu onoobo icamisi ijimi.

¹² Jaagari mufuunoco mihifutuuh Siracusa onoomicuvi. Jaamañovi mifucuci, safucuci idino mihicauhi.

¹³ Toonoti mufuunoco Italiajini fiitino. Jaadi mihifutuuh Regio cuumivi. Jaano sifucuti guibuhuba saauhi surjaagoti. Jaano sifucuti mihifutuuh Puteoli cuumivi.

¹⁴ Jaamañovi mahatyimeuhi Cristotaco. Jaamo mihaico gaijuuhi diitoma mihicaqui sajaguisi ticovovi. Jaadi mufuunoco Roma cuumivi.

¹⁵ Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi mihaicahi mufuunoco. Jaamoro saamo mihaico ootomovaumo. Jaamovi macabivuuhii jiihaivi, Apio naajehasi Tres Tabernas onoomañovi. Jaamoco Pablo aatyimeuboro Moocaanico imuuhi. Jaaboro quehecutuubo.

¹⁶ Jaadi Romavi mihifutuudi ihamocasiminaa aivojiiibo icivojaminaaco aciuh Roma civojaminaa toomominaa

aivojiboco. Jaanoti Pabloco ijeevadi ficuumo saafi amocasiminaafima diiboco iteemequi.

Pablo Romavi Ijibogono.

17 Jaabo Pablo mifucuci, safucu idino iicauno nijequeti cuhuvaubo Romari iicaumo judiomi aivojitoco. Jaamo igaiuumoco Pablo nuuhi: Tañahabomi, uujoho judiomiditi milli iimaatihi, tolliro motadimi jeevamaajediti milli iimaatirahi icano. Jaarunaaca Jerusalevi uco romano civojafaño ficuumo.

18 Jaadi uco idilluumo uuvi imitico atyimeutihi: Jaamoro çmilliti bu magaicaaujirahi? onoomoro uco sinaayujiruumo.

19 Jaarunaa judiomi sihidi uuditimi ititino ihiimaaneguiiha uujoho imuguuhi Roma aivojibo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho taacuumiminaahallivi, çmilli nootihi?

20 Jaanegui amihaiico cuhuvahi amihaiico aatyimeebere iimaaqui. Jaano israelmi imiyaavogobadi uujoho imiyaavogomaño uco jino mahatyimehi jigaiñeri sisiciniboco, nooboro.

21 Jaanegui nuumo: Mihai aamebaco magaayicitihi Judea jinijeti iditi iimaanoco. Tolliro saatohoba monahabomi judiomi tahigoti agaserumo imitino idiicanoco mihaiico jibogotihi.

22 Jaanegui mihimeguehi ijoho edesamaañoco magaa-janoco. Toono bohono iijiti fahigovavi imitino ihiimaahicanoti muguubuhicanoti, noomoro.

23 Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidi miyaminaa gaseuhi Pablo iicaujafaño. Jaamoco fucurotiro Moocaani aivoji iijiti ijibogoobo suufeniuihi iijicuuvi. Jaabo Moise tajibafañodi, bu Moocaani iimaaminaa aamenefañodi Jesuditi jibeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui.

24 Jaanoco saatoho miyaavuguhi, jaarunaa saatoho miyaavugutihi icano.

25 Jaamaño sabadiro ihesamaaje iicautimaño Pabloditi fu-umo. Jaanegui diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimico Moocaani Gaija nuuhi ihiimaaminaafi Isaiafeenedi. Jilli nooboro:

26 Foobo tomiyaminaaco dinoo: Amihai fine muguubuji. Jaarunoco magaaajajitihi. Fine bu mahatyimeji. Jaarunoco mehesicinijitihi.

27 Amihai jeebi cuhufono iminifotomaño, imitino muguubumo. Amihai aallino mihicinihi. Jaaneri amihai aallineri aatyimetimo mihicaji. Bu amihai nohojiri gubutimo mihicaqui. Bu jaamo amihai jeebiri gaajatimo mihicaqui. Jaamo tajaago masaamoco uujoho ubuheesu-jiruneguiiha, nooboro. nuubo.

²⁸ Jaanegui amiihai magaja, jisumitiro Moocaani taajasu jii bogoco judiomii iicatimediro iicacuujinoco. Jaanoco diito imino guubuji, nooboro.

²⁹ Jilli Pablo unuunoco uguubumoro toonoti fuumo sanoomiro jenaucasimoro.*

³⁰ Jaanobuuna Pablo icauhi mificabaci ticovovi sita iijaco iicanohachuta jaaduuboro. Jahi diiboco imeecitomoco imino gaayicihicaubo toojafaño.

³¹ Jaaboro ñihicugotii bo jii beguehicaubo Moocaani aivoji iijico. Tolliro Aivojii bo Jesucristoditi jii beguehicaubo. Jaaruboco miihaiñooba Pabloco milli neehicautihi.

---

* **28:29** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

ROMANOS

Pablo Romanomidi Acaatinuhaame.

Pablo Caatinuhi Romari Iicaja.

Moocaani Ijaminaadi.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo jeecivominaafi, Moocaani uco ucuuhuvaubo diibo minisuminaafiti icaqui, Moocaani iijico jibeguequi uco iiciubo.

² Jibogoco Moocaani siicijetiro ihiimaaminaafeenedi Caatinihaamefaño unuucuuno.

³ Moocaani Achi Aivojibo Jesucristoditi ihiimaano jibogo diibo miyaminaa ifiti iicausumi ijibogono, Jesucristou aivojibo David iyaachimihaioboti icaubo.

⁴ Jaarunaa iimino Gaija imityari jafenuhi, diibo Moocaani Achi iicanoco. Jaamaño iguijevemefeeneti ubuheeteubo.

⁵ Jesucristofañodi Moocaani mihaico iminoco acihi diibo momofañodi mihaico igalluqui, jaamofeenedi fahigova jinijeminaa uguubumoro imiyaavogomo iicaqui.

⁶ Jaamofeeneri tolliro amihai mihicahi Jesucristota micaqui Moocaani amihai ucuuhuvamo.

⁷ Jino aameque amihaidi caatinihi paryi Roma cuumiri mihicamedi. Jaamoco Moocaani agaijiboro ucuuhuvamo iimino ifiima diibedi iicaqui. Moocaani, bu Mohaivojibo Jesucristo iicamisi imihuse, sajeebi icanoma mihica.

Pablo Roma Jinijeminaaco Abaatonoco Imeguehi.

⁸ Imegaviro ticoniji Jesucristofeenedi paryi amihaihallivi Moocaanico iimehicanoco aacibo amihai miyaavogoti fahigova jinijeminaa ijibogocasimaño.

⁹ Moocaani uujoho diiboco tajeebi maryo ejeecivehicaabo Illi jibogoco jibogooboro iicahicaabo gaajahi diiboma ihiimaahicasumi amihaiditi esafetehicanoco.

¹⁰ Moocaanico dilluhicahi diibo imogohachiji millitihacho tahi jisumi amihai baateji.

¹¹ Imeguehi amihai aatyimeebere amihai jeebunoco Moocaani Gaijari sefatusuqui. Jaamo janaanici sefano mihicahi.

¹² Tolli imeguehi uujoho fahigovavi mahamusucasinoco jino momiyaavogofañodi mihicamo.

¹³ Tañahabomi, imeguehi amihai fahijivaro abaateguehicanoco magaaanoco. Jaarunofaño fanoova uco tihitusuhicahi. Imeguehicahi ofoonoco amihai feenedi saatohoco miyaavugusuqui fahigova jinijevi omoonihicabadi mooniqui.

14 Uco Moocaani tajibahi famoovahalliviro jibogooboro feequi añimīnaa iijico agaajamoco, bu agaajatimoco icano. Tolliro bu fanoovaaco agaajamoco, agaajatimoco icano jibogooboro feequi.

15 Jaamaño uujoho imeguehi taajasubogoco amihaiico jibogonoco paryicino amihai Romari mihicamoco.

Jesucristo Jibogo Mitya.

16 Uujoho nucufevetihī Jesucristo jibogo iiminoti Moocaani mitya iicamaño paryicino toonoco imiyaavogomoco ataajasuno iicamaño iticoni judiomico, bu tolliro judiomī iicatimoco icano.

17 Jibogo mihaiico jibeguehi Moocaani mihaiico gaayicihī momiyaavogoti, Caatinihaamefaño onoobadi: Jaamaño Moocaani agaayicibo imiyaavogofenedi icaji.

18 Jaamaño Moocaani sifira paryi iimitimo miyamīnaahallivi ñihicuno niquejefañoti saahi. Jaamaño diito iimiti diitoco miyaanoco gaajasutihī.

19 Imuguruva imino gaajajirumo Moocaaniti magaaajirunoco. Jaanoco diiboro ifusucuhī,

20 Moocaaniti aatyimeratino gaajacafetejirahi diibo fanoovaaco eheetavuunofenedi. Foovono mahatyimejirahi jinijeque ifiivusuusumiti, diibo Moocaani imityaabo fahijivaro iicanoco. Jaamaño diito siinohallivi agatyavequimaajirunoma chahahi.

21 Jilli Moocaanico gaajacurumo imino diiboco jeevivotihī bu tolliro diiboco imotimo. Jilliro ajaaducafototino esamaajeneriro ijeebino mitahi. Jaamaño iguubutijeebi diitoco civono minifetehi.

22 Magaaajahi, unuurumo gaajatihī.

23 Jilliro Moocaani sihidi ejeevaabo ufucuro ifinijitiboco ejeevivotimoro cafaryuhacumo, miyamīnaafi ifinifibo ijimiro, bu tolliro joomi jimiri, jininomōi jimiri, paryicino faaboho asimi* jimiri icano.

24 Jilliti Moocaani diitoco iimiti iimogoviro jeevesuhi toonocoro imegueneguiha. Jaamaño nucufesunoonoco fahigova moonimo.

25 Moocaani miya iijico iimiyavogotimoro sicamañejequere miyaavogomo. Jaamoro Moocaani ifiivusuunocoro ejeevivomoro imehicamo, Moocaanico imotimoro idibocoro naha diiboco fahijivaro mihimejirubō. Fine.

26 Jilliti Moocaani diitoco jeevesuhi unucufesuneheje imogoviro; aivo gaigoomiti mihaiñomaryo gaifimima

* 1:23 Griego iijiri: faaboho asimi igueenemeheje itihaiño iicamo, noonō.

iicanicinoco ejeevesumoro sano gaigoomiro fahigovavi icacasihicahi.

²⁷ Jaabadiro buunaji gaifimi gaigoomima iicanicinoco ejeevesumoro aivo sihidi imogomo sifiima sano gaifimiro iicasinoco. Sano gaifimiro nucufesunoonoco moonihicahi fahigovavi. Jaamaño toono iimiti jaada ifihalliviro guihuvanehejeque icimo Moocaani afaijaneri.

²⁸ Moocaanico eesafototimaño; diitoco iimiti esamaajeñaoviro jeevesuubo momoonitatinehejeque imooniqui.

²⁹ Fanoova imitima icamo ifico idicunonoomoneheje, imitineheje, sitaanoco imoyicineheje, sitaaco imitino omoonineheje icano. Siinohalliti sitaaco jiiheveme, gaicaaufifimo, ibacasififimo, bañififimo, sitaaco jiihevefifimo, sicamañehejeque jiihocasififimo.

³⁰ Sitaaditi iminotino iimaamo, Moocaanico jiiheveme, sitaaco gaijitimo, uujoho sihidi jeevahi noomoro ifico cahacisumo, imitino omoonijinehejequere esamaaimo, caanimico: Jii, nootimo.

³¹ Aivo esicinitimo, unuucuunoco eheetavotatimo, gaijitimo, sitaaco imitino omooninoco iimibachunoco gaajatimo, sitaaco idasugotimo.

³² Moocaani atajiihanoco imino gaajacurumo. Tolli omoonifimo ifinijitino guijeveque gaajacurumo. Jaarumo suufenitimo moonihicahi, tolliro sita omooninoco atyimemere imo imo icahicahi.

2

Moocaani Imino Dugaacufihi.

¹ Jilli iicamaño agatyavequimaajirunoma chahahi, ijoho sitaaco imitico udugaacuubo. Ijoho cajaanihacho idiicaruubo, sita: Imitico, onooboro udugaacuubo, iro bu dificoloro toonofaño gañisuhi sita: Imitico, onooboro bu ijoho tobadiro moonihicahi.

² Magaajacuhi Moocaani imino udugaacuuboro tolli omooninoco ijaadaco acifinoco.

³ ¿Nacu ijoho fine deesicinihi: Moocaani idasuno omooninoti taajaji, onoobo? Jaaboro ijoho sitaaco iimitihalliti idasuno omoonihicaabo, bu diito omoonibadiro moonihicahi.

⁴ ¿Nacu ijoho diimogotihhi Moocaani imihuseque, bu ijaabicifihicanoco; ijoho gaajatihhi diibo imihuse ico dihimitico ejeevesusujirunoco?

⁵ Dijeebii aivo ico ucuhufomaño dihimitico deevesugotihhi. Jaamaño dihalliviro sihidi titibanihhi Moocaani ico idasuno omoonijinoco ufucu atyimecafetejino Moocaani imino udugaacuuboro ijaadaco acijifucuvi.

⁶ Tusumi jari jaadujiibo famoovaaco iticovoocivi iiminoco omooniboco iimineri, bu iimitinoco omooniboco iimitineri icano.

⁷ Jaamoco Moocaani imico, bu bocico icano iguiinomoco, ifinijitino fiivofeenedi iminoco suufenitimo omoonimoco ifinijitino fiivoco acijiibo.

⁸ Jaanoti sefano idaasuno moonijiibo: Uujoho sihidi jeevahi, onoomoco, jaamoro miyaanoco ijivotimoro iimitinocoro eheetavomoco

⁹ sihidi aivoma idaasuno icaji paryicino imitinoco omoonihicamedi, imegavi judiomidi, tolliro bu judiomii icatimedi.

¹⁰ Jaanoti Moocaani acijiibo imico, bocico, sajeebico icano paryicino imino iicahicamoco, imegavi judiomico, bu jaabadiro judiomii icatimoco icano.

¹¹ Moocaanidi miyaminaa sabadiro iicamaño.

¹² Paryicino Moise tajibama achahamo imitico omoonimo finiji totajibama chahamo. Jaanoti Moise tajibama iicacuumo imitico omoonimo totajibafeenedi dugaacucafetjimo ifiniqui.

¹³ Moocaani gaayicithi totajibaco jilli ticovono uguubumoco. Jaanoti imino uguubumocoro imino iicamoco gaayiciibo.

¹⁴ Jaanoti siicumimoto Moise tajibama chaharumo ijeebitiro Moise tajiba onoobadi moonimo. Jaamo Moise tajibama chaharumo, tolli ijeebi onoobadi omoonino. Toono diitedi tajibabadi jeevahi.

¹⁵ Iimihiicafeenedi gaajasumo ijeebifaño Moocaani tajibama iicanoco ijeebi diitoco jibeguehi miyaano icanoco. Jaamoco ihesamaajere ufucu jibegueji iminoco, bu imitinoco icano omoonihicanoco.

¹⁶ Ufucu Moocaani paryicino miyaminaa toovono omoonihicanoco emeeciiboro jaaduji Jesucristofeenedi taajasujibogoco uujoho jibogooboro eneehicabadi.

Judiomii Moise Tajibaguino Icahi.

¹⁷ Jaanoti cajaanoyhacho: Uujoho judiomioobo, onooboro Moise tajibafañodi icahi, bu Moocaani uco gaijhi, neehicahi.

¹⁸ Jaabo ijoho Moocaani jeebi onoobadi iicanoco gaajahi. Jaaboco ico Moise tajiba gaajasuhi iimino ifico diiciqui.

¹⁹ Jaabo: Uujoho aivo gaajahi, onoomaño diito Moocaanico agaajatimoco jibeguejirahi, bu imitifañoo iicamoco gaajasujirahibadi deesicinihi.

²⁰ Agaajatimoco jibeguejirahi, bu uguubutimoco fajinijirahi, nooboro deesicinihi, tajibafaño miyaanoco, bu agaajanoco icano agaajamaño.

21 Jaarunofaño ñjoho sitaaco idibeguehicaabo, ¿collihi jaabo difiicoro dibeguehicañhi? ñjoho sitaaco: Mananidino, nooboro idibeguehicaaruubo, ¿collihi jaabo nanivahicahi?

22 ñjoho sitaaco: Sifigoma diicajirahana, enehicaruubo, ¿collihi jaabo ñjoho sifigoma diicahicahi? ñjoho sitaaco: ññitaco jñheguehi, enehicaruubo, ¿collihi jaabo jihovono caanimi iijano busumijeque nanihicahi?

23 Tajñbafañodi quehe quehe diicarahi. Jaaruubo Moocaanico nucufevesuhicahi diibo tajñba onoobadi omoonitimaño.

24 Mñiro Caatinahaamefaño noono: Amñhai tolli mihicañaño judiomñ iicatimo Moocaaniditi imitño iimaahicahi, noonoro.

25 Moise tajñbaco imino mooniruva dimeehe nijequeque iquiticino ñdi imijirahi. Jaanoti Moise tajñbaco imino omoonitihachiji Moocaanita iicatimobadi diicahi. ¿Jaanegui imeehe nijeque iquiticinoti jinehejebaco mñhicijitirahi?

26 Jaanoti iquiticiratiruubo tajñba onoobadi omoonibo imeehe nijeque iquiticinibobadi gaayicicafetehi quiticiratiruubo.

27 Imeehe nijeque quiticiratiruubo tajñba onoobadi omoonihicaabo ico dihimitico atyimesuji, ñjoho tajñbaco: Jii, enehicatimaño toohaamema diicaruubo, dimeehe nijeque quiticíniruubo icano.

28 Jaabo judioru jaaruubo Moocaani iimogobadi omoonitimaño miya judiobadi jeevatibo. Jaano tolliro quiticínirumo ijeebñfañodi imino imiyaavogotimo miya quiticima icatino.

29 Jaanoti naha miya judio iicaabo Moocaani iimogobadi ijeebñfañodi omoonibo miya quiticima iicaabo. Jilli aamefaño acaatinibadiro iicaqui icatino, bu mojeebñfaño Moocaani Gaija onoobadi miicaqui. Jilli omooniboco miyaminaa imotihñ, idñboro Moocaani imehi.

3

1 ¿Jaanegui collihi judioti mihicajirahi? ¿Collihi bu miquiticijirahi? neejirumo.

2 Jaarunofaño aivo sihidñ imino judiomiti mihicano judiomico Moocaani ijñbogoco aacñumaño.

3 ¿Jaanaa milljiru, diitoti saatoño imino imoonitiruva? ¿Nacu jilli diito iicanoti Moocaani diitoco aaciguunoco dumitñicijirahi?

4 ¡Cha, tolli icatino! Tolli icarunehejehaca Moocaani iimihuseque jeevesutihñ. Jilli Moocaani imino paryñ miyaanoco onoobadi eetavehñ, paryñcino miyaminaafi baññifirunaaca. Mñiro Caatinahaamefaño noono:

Imiiboti diicaji dihimi icafeenedi, bu ico inisumoro emeecirunoti imino dihiineji, onoonoro.

⁵ Jaanoti mohimitifeenedi Moocaani iiminoco saatoho gaa-jahi. Jaanoco jilli: Moocaani imitihi, monoonicahi mihaico idaasuno diibo omoonimaño. Jilli miyaminaa esamaaje imitacinimo noonicahi.

⁶ Jaarunaa tolli icatino! Moocaani imitiminaafi icaruva, ¿milli bu jaabo miyaminaaco iimitihalliti idaasuno moonijirahi?

⁷ Jaanoti saatoho esamaaje imitacinibo neejirahi: Uujoho abañififiiboti saatoho Moocaani miya iijico onoonoco agaa-jamoro janaanici diiboco acahacisuhachijji, ¿collhi jana uco imitiminaafibadi idaasuno moonijiibo?

⁸ Jaaneguiha iimitinoco momooniqui iiminoono isaaqui, nooboro. Jilli saatoho imitino esamaaimoro neehicahi mihaiva iminotino mijibeguehicanoco. Jaarumo tolli eneehicamo idaasuno moonicafeteji toonovi ifotomo.

Famooro Mihimifitihi.

⁹ ¿Milli jaanoco meneejirahi? ¿Nacu mihai judiom di-ito janaanici mihimifihhi? ¡Cha, tolli icatino! Miho: Judiom imitico, munuucuhi, bu famoovaaco monoobadiro, imitiguino paryi famoovaro mihicahi.

¹⁰ Miho Caatinihaamefaño noono:

Imimo chahahi, aivo saafiiba iiminoco omoonibo chahahi.

¹¹ Mijoho agaajamo chahahi. Mijoho chahahi Moocaanico iguino.

¹² Famooro mitacuhi, iimitijiri famooro iimitihigoviro fuucuhi. Mihaifiooba iiminoco omoonimo chahahi, aivo saafiiba chahahi.

¹³ Ono iiji cihojico mafaayicijirubadi jeevahi aivo idicuno ihiimaamaño. Jaamo bañifihicamo, ihiimaa jininimo namitabadi jeevano imitino moonisumo.

¹⁴ Sano iminotinocoro iimaamo aivonoonocoro.

¹⁵ Sitaaco iguijenijinojaagoviro govano foomo.

¹⁶ Idaasuno moonimoro finisumoro igomo.

¹⁷ Jaamo sajeebi icaco gaajatimo.

¹⁸ Moocaanico inihicugonoco esamaaitimo, noono Caatinihaamefaño.

¹⁹ Jaanoco magaaacuhi paryicino Moise tajibafaño iicano totajibaguiino icamedi noono. Jaanoti famooro ilivomoro Moocaani aivojiguino iminifetequi.

²⁰ Mihaifiooba Moocaani imefeene gaayicicafetejitihi tajiba onoonoco omooninofeenedi. Jilli tajiba mihaico mohimitico gaajasuhi.

Miyaavogofañodiro Mataajatahi.

21 Jaanoti jisumi tajiiba uufocodi magaaajahi milliti Moocaani mihaico agaayicinoco. Jaarunofaño tajiiba aamefaño, bu Moocaani iimaaminaa aamefaño icano toono mataajajinohalliti ihiimaacuno.

22 Jaanoti jino naha Moocaani mihaico agaayicino Jesucristoco mimiyaavogofeenedi. Chahamo saato ho sita janaanivivi icamo icano.

23 Famooro imitico momooniuhi. Jaamaño Moocaani imi iijiti tehesino mihicahi.

24 Jaarunaa Moocaani famoocoro jilli iimihuseri ticovono gaayicahi, Cristo Jesufaño di atajasucumaño.

25 Moocaani Cristoco miyaminaa imitihallivi guijenisuhi. Jaamaño diito imiyaavugusumi diitoco taajasuubo. Jilli mooniubo iimihuseque igaaasuqui sicijeo imiti icarunoco ajaabicuboro jecivotiibo fatyuubo.

26 Jilli mooniubo diibo Moocaani jisumihachuta iimihuseque igaaasuqui. Jaabo Jesuco imiyaavogomoco agaayicinofeenedi gaajasuubo jisumihachuta iimihuseque.

27 ¿Jaamaño milli bu moficoro quehe quehe mehesicinijirahi? Tolli mihichicano chahacuuhi. ¿Collihi jaano tolli icatino? Cha, tajiiba onoonoco momooni noti icatino jilli Jesucristoco mimiyaavogonoti.

28 Jaamaño magaaajahi miyaavogofeenedi ro Moocaani minoco agaayicinoco. Jilli tajiiba onoonoco momooni maño icatino.

29 ¿Nacu Moocaani saato horo judiomitahere? ¿Nacu bu tolli ro judiomi icatimotahe icatino? ¡Janabuu! Tolli ro bu diitotahe.

30 Idiiboro Moocaani saafi ro iicamaño miyaavogofeenedi gaayiciibo judiomico, bu judiomi icatimoco icano.*

31 ¿Jilli miyaavogofaño di mataajahi, monoomaño jaanegui nacu Moise tajiibaco imitino meneehi? ¡Cha, tolli icatino! Jilli ro janaanivivi tajiiba miyaano iicanoco meneehi.

4

Abrahamti Magaaajano.

1 Masii Abraham mihai judiomi eedebediti mehesamaaqui. ¿Nacu jinejeque fine gaayiciibo?

2 Siinoco omoonunofeenedi Moocaani diiboco igaaayicuruva quehe quehe icaujiruubo. Jaaruubo Moocaani imefeenevivi icatino.

* 3:30 Griego iijiri: miyaavogofeenedi gaayiciibo iimeehe nijeque iquiticinimoco, bu iquiticiniratimoco icano, noono.

³ ¿Naa milli noono Caatinihaamefaño? Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaamaño diiboco Moocaani gaayiciuhi, noonoro.

⁴ Jaanoti saatoho idudicamaaje jaadaco agaayicino ticovono diiboco aacino icatino. Jilli idudicamaajeque ajaaduno.

⁵ Jaanoti saatoho jinejeque moonitirumo Moocaanico miyaaveguehi. Jaabo Moocaani iimitirumoco agaayiciboco miyaavogomo. Jaamoco Moocaani gaayiciji jilli ticovono diiboco imiyaavogomaño.

⁶ Tolliro bu David nuuhi: Imo imo icaabo saafico Moocaani agaayicibo. Jaaruno iimihuseti agaayicino icatino.

⁷ Jilli David nuuhi:

Imicani icamo jaatyo diito imitico Moocaani ubuusumo; diito imitico esafototiibo ejeecivucutino.

⁸ Imicani icaabo diibo imitico Moocaani ejeevesucuubo, nuubo.

⁹ ¿Nacu fine jino imo imo ica saatohero imeehe nijeque iquiticinimedi? ¿Nacu bu fine tolliro iquiticiniratimedi? Miro munuucuuhi, Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco agaayiciunoco.

¹⁰ Jaaboco, ¿cusumi gaayiciubo iimeeheque iquiticiunobuunati? ¿Nacu imegaviro? Toonobuunati icatino, imegaviro.

¹¹ Buunati Abraham meehe quiticico gaayiciuhi imiyaavuguunofeenedi diiboco Moocaani agaayiciuno jibogobadi iicano. Jilliti Abraham paryicino imiyaavogomo caaniti icahi. Jaamo imeehe quiticiraturumoco Moocaani tolliro gaayiciji.

¹² Miyaano Abraham imeehe iquiticinimo caaniti icahi. Moheedebe Abraham iquiticirautisumi imiyaavuguubadi, imiyaavogomo caani eneejiruno. Jaamaño diito caani icatiibo, iimeehequere iquiticiumaño.

Moocaani Unuunoco Magaayiciji Miyaavogofeenedi.

¹³ Miro Moocaani: Amihaico jinijeque aciji, nuuhi Abrahamco, iyaachimahaico icano; atajibaco omoonumaño aciguutiibo. Jilli imiyaavuguumaño Moocaani diiboco agaayiciuboro: Jinijeque aciji, nuuhi.

¹⁴ Jaaneguiha Moise tajibaco omoonimo idimoro Moocaani aaciguunoco igaayiciruva. Jaaneguiha jahi miyaavogo miyaano icacutihi, tolliro bu Moocaani aaciguuno miyaano icacutihi jahi.

¹⁵ Miro tajiba mihaico gaajasuhi Moocaani mohimitihalliti minoco idaasuno omoonijinoco. Jaanoti tajiba achahahigo magaajatiji imitino mihicanoco.

16 Jaamaño miyaminaa imiyaavegueneguiha Moocaani unuunoco aciguubo ticovono, paryicino Abraham iyaachimihaidi aivo miyaano iicaqui. Jino Moocaani aaciguuno idimoro Moise tajibaco omoonimediro icatino, tolliro buunaji Abraham imiyaavuguubadi paryi imiyaaveguemedi. Jaamaño diibo Abraham paryicino imiyaavogomo caaniti icahi

17 Moocaani imefeenevi, diiboco Abraham imiyaavuguubo imefeenevi. Jilli Moocaani Abrahamco Caatinahaamefaño neehi: Ico ficuuhi ajashutimo miyaminaa caaniti, nooboro. Jaabo Moocaani iguijeveruuro moco fiivoco acihi. Jaabadiro bu ifivejiturunehejeque fiivusuubo.

18 Abrahamco Moocaani unuunoco aatyimeratirunoco eesiciniuboro miyaavuguubo. Imiyaavogoma iicaumaño ajashutimo miyaminaa caaniti icaabo. Moocaani diibo iseemema iicautiruuboco: Tonoodimeji diiyaachimihai, unuunoco imiyaavuguumaño.

19 Jaasumi Abraham icauhi ciendino ficabavano ticovoocivi. Jaaruubo jeevesuutihimi imiyaavogoco, diibo mogai Sara icano aivo amiyatisi iicacumaño eseemevacuujitirunoco

20 guucibautiibo. Bu tolliro bañiguutiibo Moocaani unuunoco. Jilliro imiyaavuguuboro esiciniubo. Jaaboro Moocaanico imuuboro

21 esiciniubo Moocaani imityari aaciguuno imiyacarinoco iyaachimihaiditi.

22 Jilliti diibo imiyaavogoco agaajauboro Moocaani diiboco gaayiciuhi.

23 Tolli diibo miyaavogoco Moocaani gaayiciuhi, toono diibo Abrahamditiro caatinirautihi,

24 tolliro bu miyhaidi caatiniumo. Miyhahi miyaavogoco tolliro Moocaani gaayicimi miyhahi Jesu Mohaivojiboco guijevafañoti ubuheetesuuboco mimiyaavogomaño.

25 Jaabo Jesu mohimitihallivi acicafutuuhi iguijevequi. Jaaruubo siino buheeteuhi diibofeenedi mihaico Moocaani igaayiciqui.

5

Mohimitico Jesu Jaaducuuhi.

1 Jaamaño Moocaani mihaico momiyaavogofeenedi mohimitico ubuusuuboro agaayicicummo, sajeebi Moocaanima mihicacuuhi, Mohaivojibo Jesucristofeenedi.

2 Diiboco mimiyaavogonofeenedi Moocaanivi mifitivehi, diibo imihuseque magaayiciqui. Jaanofeenedi quehecuno

mihicahi. Jaamoro imo imo mihicahi ufucu Moocaani imifaño mihicajinoco magaaajamaño.

³ Toonotiro imo imo mihicatihi, tolliro bu idaasuno mihicarunofeenedi imo imo mihicahi, toono fanoovaaco ma-jaabicinoco mihaico agaaajasumaño.

⁴ Jaano majaabicinofeenedi Moocaani imefeenevi imino mihiinehi. Jaamo imino mihiinomaño mehesicinahi Moocaani mihaico imino omoonijinoco.

⁵ Jaanoco mehesicinino mihaico jeevesutihi Moocaani mo-jeebinoco igaijiri gahafusucuui Igaijaco acinofeenedi.

⁶ Mihairyo mofico mataajasujitirahi. Jaaneguiha Cristo guijeveuhi paryicino imitiminaahallivi.

⁷ ¿Cajaani fine guijevejirahi sifi Moise tajiba onoobadi omoonibohallivi, ncahajiru? Jaarunaa fine tahi icaabo saafi iimihuseebhallivi iguijevejiruubo.

⁸ Jaanoti naha Moocaani mihaico agajinoco ifusuuhi, mihiimifitirumohallivi Cristo iguijeveunofeenedi.

⁹ Jaamaño jisumi Cristo iguijeveunofeenedi mihaico Moocaani agaayicicumano, diibofeenedi mataajacuui idaasuno mihaico Moocaani omoonijirunoti.

¹⁰ Iticoni iminaati mihicaurumo Moocaanima sajeebi minifutuui Illi mohallivi iguijeveunofeenedi. Jaamo sajeebi mihicacumano magaaajahi mataajajinoco diibo ubuheetubofeenedi.

¹¹ Jaano toonoro icatino. Tolliro bu Moocanifaño imo imo mihicahi Mohaivojibo Jesucristofeenedi. Miho diibofeenedi Moocanima sajeebi mihicacuui.

Adan, Cristo Icamisiditi Pablo Imaano.

¹² Jaamaño saafi Adan onoobofeenediro jinijehallivi imiti jicafutuui. Jaano imitifeenedi, bu tolliro guijeve jicafutuui. Jaano guijeve paryi miyaminaavi fatyuui famooro imitico eheetavuumano.

¹³ Tajiba chahaunaaca imegaviro imiti jinijehallivi icacuui. Jaasumi tajiba achahaumano imitico omoonuno gaa-javeechurautihi.

¹⁴ Jaanoti tusumi Adan iicaudihiti Moise iicaunohachuta guijeve imityama icacuui imitico omoonumohallivi. Moocaani tajibaco Adan jihivuutimano imitico omoonubadi diito miyaminaa imiti icatiji. Jaabo Adan jaadi Cristo asaajuibo jibogobadi iicaubo.

¹⁵ Jaaruno Adan imiti oovicicafotono ifototiji mihaico Moocaani acinovi. Miho saafi Adan imitifeenedi famooro guijeveuhi. Jaanoti Moocaani mihaico ticovono taajasuco acihi, saafiro Jesucristofeenedi. Jino aivo allinoocivi guiraahi, ajashutumoco imino omoonijino.

16 Saafi imitiro ifototihī Moocaani mīhaico taajasuco aacinovi. Saafiro imitico omoonuno famoohalliviro javuvehi. Jaabadiro bu miyamīnaa sihidī imitico moonirumoco Moocaani ticovono taajasuco acihi.

17 Mīiro saafi imitifeenediro guijeve mityatehi famoohalliviro. Jaano janaanici imi ticovono Moocaani agaayicimo mityano icaji bohofifaño saafiro Jesucristofeenedi.

18 Jaamaño saafiro Adan imitifeenedi famooro idaasufaño icahi. Jaanoti Jesucristofeenedi famoocoro Moocaani agaayiciboro bohofico acihi, diiboro Cristo omoonuno Moocaanidi iimiumaño.

19 Mīiro saafi guubutifeenedi ajashutimohallivi imiti javuvuui. Jaanoti bu saafi guubufeenedi ajashutimoco Moocaani gaayiciji.

20 Jaamaño tajiiba saauhi imitico omoonino ihatyimecafetequi. Imiti ajashutirunaaca, Moocaani mīhaico agaijino aivo allinoocivi.

21 Jaabadi imiti imityari guijeveque isivaubadiro bu Moocaani imi iiji mitya iguiraaono mīhaico diibovi ifiitivusuqui. Jaano mīhaico ifinijitino fiivoco ihaciqui Mohaivojibo Jesucristofeenedi.

6

Mohimiti Ifico Mifinisucuuhi, Cristodiro Mihicacuui.

1 ¿Jaanoco millī meneejī? ¿Imitico moonimoro mihicaji toonoti mīhaima Moocaani gaiji iguiratequi?

2 ¡Tollī icatino! Mīhai mohimiti ifico miguijenicumō, ¿millī bu jaamo imitifaño icamoro mihicajirahi?

3 ¿Nacu amīhai magaaatīhi nitī Cristo Jesujaago mīhaico iminiyuno eneejirunoco? Jaabadiro diibo guijevafaño mīhaico iminiyuno eneejiruno.

4 Jaamaño nitisumi Cristoma sano miguijevemere micīcafotonobadi jeevahi. Jillī mohimiti ifico mejeevesucuunoco, eneejiruno. Bu tollīro mubuheetemere bohono ifiima mihicano siino imitico momoonijitino eneejiruno oono Cristo Caani mitya imiri guijevafañoti ubuheeteubadi.

5 Cristofaño mihicacuui. Jaanegui mihicacujitīhi mohimiti ifi onoobadi. Jaanoti bohono ifi onoobadiro mihicacuui, oono Cristo iguijeveunoti ubuheeteubadi.

6 Mīhai imino magaajacuui iticoni mihicauno ifi Cristoma etetecufutucuunoco, mīhai ifi iimitinoco iimeguehicano ifinicuugui. Jaamoro siino imiti jijovoto icacutimo miicaqui, mīno aivojibo atajibanoco momooninīcibadi moonīcutimo miicaqui.

⁷ M̄iro iguijevecuumo imiti mityati sihiḡovi icacuuhi.

⁸ M̄hai mohimiti ifico mejeevesusumi Cristoma sano miguijevecuumobadi jeevahi. Jaanoti mehesicinihi diiboma sano mihicajinoco.

⁹ Jaamaño magaaajahi safooro Cristo guijevefañoti ubuheeteubo siino uchuumucujitinoco. Guijeve diibohallivi janaanici imityama chahacuuhi.

¹⁰ M̄iro Cristo sano paryicino imitihallivi safooro guijevecuuhi. Jaabo ubuheeteubo Moocanidiro icacuuhi.

¹¹ Jaabadiro bu am̄hai imitico momoonicudino. Jaarumo Moocaani iimogobadiro mihicaji Cristo Jesufaño mihicamaño.

¹² Jaaneguiiha am̄hai ifi iguijeveji ifihallivi imitico mimityacarusucudino, am̄hai ifi iimoyicinehejeque momooninofañodi.

¹³ Am̄hai ifico imitiguiinovi mificuudino. Jilliro Moocanijaagoviro miminifoto iguijevecuumo siino ubuheeteme iicanicibadi. Am̄hai ifico Moocanidi mificu iiminocoro momooniqui.

¹⁴ M̄iro imiti am̄haihallivi mityacujitihhi. Am̄hai tajjibaguiino mihicacuutihhi Moocaani gajifaño mihicacumaño.

Jeecivominaavi Oovicino.

¹⁵ Jaaneguiiha milli meneeki? ¿Imitico momooniji tajjibaguiino icatimo Moocaani imihusefañoro mihicacumaño? ¡Cha, tolli meneejitirahi!

¹⁶ Am̄hairyo imino magaaajacuuhi sifiguiino jijovonoti miminifutusumi diibo atajjibanocoro: Jii, meneehi. Jaabadi mihicatahi ifinijitino guijeveque aacinoguiino. Jaanoti Moocaani atajjibanoco: Jii, monoohachiji iticovono ifima mihicaji.

¹⁷ Jaamaño uujoho Moocanico imehi; iticoni am̄hai imiti jijovoto mihicaurumo, am̄hai jeebifañodi magaaayicicuuhi toono jibogogaagovi miminifutucumaño.

¹⁸ Imititi mataajacuumo imino jeecivominaatiro mihicacuuhi.

¹⁹ Miyaminaa ihiimaanicibadi iimaahi am̄hai jeebitiro magaaajajitirahi jinooco. Jaabadi am̄hai iticoni am̄hai ifinoco, fanoova #dicunoono iimitinoco icano momooniqui mificuubadiro, bu jisumi am̄hai ifinoco mificu iticovono ifi eetavoguiiharo ijeevadi Moocanidiro iicaqui.

²⁰ Am̄hai imiti jijovototi mihicausumi iticovono ifi ica eetaveguiiha mihicautihhi.

²¹ ¿Jinejeque nacu mihicuihi tonehejeti toono am̄hai jisumi munucufegueneti? M̄iro toono guijevejaagoviro m̄noco asatyono.

22 Jaanoti jisumi imiti m̄inoco ijjuvusunoti mataajacuumo Moocaaniguiiharo mihicacuuhi. Jino naha id̄nocoro am̄haidi iimino. M̄iro am̄haico Moocaaniguiiharo ficuno. Jaanoro ifinijitino fiivojaago satyono.

23 M̄iro imiti jaada ifinijitino guijeve. Jaanoti Moocaani aacino ifinijitino fiivo Cristo Jesu Mohaivoj̄ibofenedi.

7

Taabavavi Oovicino.

1 Tañahabomi, am̄hai taj̄ibaco magaajacuumo, magaajahi taj̄iba mityaguiino mihicafinoco mochoomot̄inohachuta. Jaanoti miguijevenebuunati toojiinije taj̄ibati mataajacuumo.

2 M̄iro gaigo atajevacuugo aij̄ivi gataacinihi taj̄iba onoobadi aij̄i iguijevet̄inohachuta. Jaanoti aij̄i iguijevecuudi toono taj̄iba, diigoco diibovi agataacin̄isuhicanoti taajacuugo.

3 Jilli iicamaño aij̄i icanaaca sifiima iicago ajeva imitico eetavehi. Jaanoti aij̄i iguijevecuudi ticovono minifutucuugo. Jaadi ivi sifiico atajevaruno, toono ajeva icatino.

4 Jaabadiro bu am̄hai tañahabomi, jisumi Cristotaro mihicacuuhi, uchuumucuumo taj̄ibaguiino iicacut̄ibadi mihicacumaño, Cristojaagoviro miminifutucuuhi. Jaamo jisumi Cristo guijevefañoti ubuheeteubotaro mihicacuuhi Moocaanidiro imino momoon̄imoro mihicacuqui.

5 Jaanoti m̄hai moheedehifi iimogobadi momoon̄ihicausumi taj̄iba nuuhi: Momoon̄idino, unuurunoco janaan̄iciviro momoon̄ihicauhi. Jaano m̄haico guijevefaño satyuuhi.

6 Jaarumo jisumi uchuumucuumo taj̄iba mityaguiino iicacut̄ibadi, mihicacuuhi. Jaamaño toonoti mataajacumaño Moocaanicoro mejeecivucuui bohofiri Moocaani Gaijafenedi eedeetaj̄iba acaatin̄icin̄inofañodi mihicacut̄imo.

Imiti M̄ino Ififaño Iicano.

7 ¿Jaanoco, mill̄i meneeji? ¿Taj̄iba nacu imit̄ihi? ¡Toll̄i icatino! Uujoho imitico gaajajit̄irahi taj̄iba: Imiti, inoot̄iruva. M̄iro uujoho gaajajit̄irahi sitaanoco mihimogono imiti iicanoco, taj̄iba: Sitaanoco diimeguejirahana, inoot̄iruva.

8 Toonofenedi imitico gaajacuruubo mejeevesutano janaan̄ici imeguehicauhi imitinocoro. Jaanoti taj̄iba achahahigo gaajaratino imitino mihicaruno.

9 Safoono uujoho taj̄ibaco agaajaut̄isumi imono icaurahi. Jaanoti taj̄iba agasecuudi uco imitico esaayuvauhi. Jaanoti uujoho gaajacuuhi iguijeveujinoco.

10 Jilli mooniuno tajiiba fiivoco aacivaauruno. Jaaruno aacitnoro jilliro uco ifinijitino gujivefaño ficuuhi.

11 Tajibaco imino omooniboro ifinijitino fiivoma fine iicaji, nuurunaaca tahimitico gaajasuuno. Jaaneri cijigaifaño efeejinoco gaajacuhi. Jilli tahimiti toono tajiibafeenedi uco bañiuihi.

12 Jaaruno toono Moise atajiibauno imitino icatino. Jilliro aivo imino paryi Moocaani unuuno imino ticovono.

13 ¿Jaaneguiiha nacu fine jino imi tajiiba uco gujeniuhi? ¡Cha, tolli icatino! Imiti uco gujeniuhi. Jaanoti tajiibafeenedi magaajahi toono imiti aivo iimitinoco.

14 Magaajacuhi tajiiba Moocaani Gaijati asaanoco. Jaanoti tafi jilli ticovo miyaminaa ifi imiti jijovonoti iicano.

15 Uujoho gaajatihi millitihacho fine tolli iicanoco. Iimogonoco omoonitiboro, iimogotinocoro ijihegueneque moonihicahi.

16 Uujoho: Imitino, onoobadi bu tajiiba: Imitino, onoomaño tajiiba miyaano.

17 Jaamaño uujoho toono omooninoco imogotirahi. Jaarunaa imiti tafaño iicano moonisuhicahi.

18 Uuro gaajahi tafifaño iimino aivo achahanoco. Iiminocoro omooninoco imogorahi. Jaaruubo moonihicatihhi.

19 Iiminoco iimugurunoco moonihicatihhi, iimitinoco iimogotirunocoro moonihicahi.

20 Jaabo iimogotinocoro omoonibo, uujoho moonihicatihhi imiti tafifaño iicano moonisuhicahi.

21 Jaamaño jilli uudi icahicano; iiminoco omoonijirusumi iimitinocoro moonihicahi tafifaño sano imitiro iicamaño.

22 Tajeebifañodi Moocaani tajiibaco imogorahi.

23 Jaarunaaca tafifaño iicano tajeebifañodi iimugurunoco tihisuhicahi; imiti tafico isisinoro atajibacumaño.

24-25 Miro tajeebi tajiibahicahi Moocaani onoobadi mooniqui. Jaarunaaca tafi uco imitijaagoviro satyehicahi. Idaasucaniji fine uujoho. ¿Mijoho fine uco taajasuji jino ifinijitino gujivefaño asatyono ifiiti? Idiiboro Moocaani uco taajasujirahi, Mohaivojibo Jesucristofeenedi. Jaamaño ¡Moocaanicoro mihimehi!

8

Moocaani Gaijafañodi Iicano Ifi.

1 Jaanoti jisumi Cristo Jesufaño di iicacuumo idaasuno mooniracuujitihhi.

2 Miro Moocaani Gaija fiivoco Cristo Jesufeenedi aacibo tajiiba uco taajasuhi imiti jijovooboti, ifinijitino gujive mityati icano.

3 Muro Moise tajibafeenedi mihaiñooba taajajitirahi. Tajibaco saatohoba miyaminaa imino moonijitirahi iniinovamaño. Jaanoti naha Moocaani idibocoro Illico galluuhi miyaminaafi ifiiti iminiyuuboro. Jaabo iguijeveunofeenedi imitico guinoniubo, mihaiico imiti guinonicuutino iicaqui.

4 Jilli mooniubo Moise tajiba onoobadi meheetavehi-cautineguiiha, jilliro tajiba onoobadi imino miicaqui. Muro mofi onoobadi mihicacuutahi, Moocaani Gaija onoobadiro mihicacuuhi.

5 Muro ifi onoobadiro iicamo ifi onoonehejequere moonifihi. Jaanoti Moocaani Gaija onoobadi iicamo toonojaagoviro ijeebii icahi.

6 Mofi onoonocoro momoonino guijevejaagoviro minoco satyehi. Jaanoti Moocaani Gaija onoonoco momoonino minoco satyehi sajeebii, bu fiivo icanojaago.

7 Jaanoti ifi onoonocoro omoonihicamo Moocaaniminaati icahi. Jaamo iimogotimo, bu imityama chahamo diibo tajibaco omoonijirumo.

8 Jaamaño ifi onoobadiro iicahicamo Moocaanico imo imo moonitahi.

9 Jaanoti amihai, amihai ifiguiiharo mihicatahi, Moocaani Gaijadiro mihicahi diibo Gaija amihaiñaño iicacumaño. Jaamaño Cristo Gaijama iicatimo Cristota icatimo.

10 Jaanoti Cristo amihaiñaño iicahachijii amihai ifi imitiri guijeveji. Jaarunaaca amihai jeebii buheehi, Moocaani agaayicicumaño.

11 Cristoco guijevefañoti ubuheetesuubo Gaija amihaiñaño iicahachijii, diiboro Moocaani amihai ifi echeemejirunoco bohofiti acijiibo diibo Moocaani Gaija amihaiñaño iicanofeenedi.

12 Jaamaño tañahabomi, mihai Moocaaniguiiharo mihicacuuhi.

13 Jaanoti amihai, amihai ifi onoobadiro mihicahachijii miguijeveji. Jaanoti Moocaani Gaijafenedi amihai ifi imitinoco atajibahicanoco mejeevesuhachijii mihicaji.

14 Paryi famooro Moocaani Gaija onoobadi iicamo Moocaani seemeti icahi.

15 Muro amihai minoco ijjuvusuno gaijaco magaayicihinitahi, siino toonofañodi miñhicuguequi icatino, minoco Moocaani seemeti eheetavono Gaijaco magaayiciuhi. Jaamo Togaijafenedi Moocaanico meneehi: Ijoho Guihirubi, monoonicihi.

16 Jaabo diiboro Moocaani Gaija jibeguehi mojeebiiñaño mihai Moocaani seeme mihicanoco.

17 Jaamo m̄hai diibo seeme mihicamaño magaaŷiciji Moocaani aacigonoco. Jaamo toonoco magaaŷiciji sano Cristoma. Jisumi diibo idaasuno iicaubadi mihicamo tolliro ufucu diiboma ihaivojifaño sano imo imo mihicaji.

18 Jisumi idaasuno mihicaruno sihidi jeevatih̄i #fototino aivo ufucu imino mihicajinovi.

19 Paryi fanoova Moocaani ifivusuudino, Moocaani seeme ihifusucafetejifucuco ihatyimequi sihidi iimogonoro teemehicahi miyaminaa icatiruneheje.

20 Jaaruno paryi fanoovaaco Moocaani ifivusuuruno Adan imitinoco omoonisumi Moocaani afaijacuuno imicuuŷih̄i. Jaarunofaño esicinino,

21 toonoco unucusuhicanoti, ifinisuhicanoti icano ufucu atajasucafetejinoco. Jaano Moocaani seeme ufucu imino atajasucafotonofeenedi, bu tolliro fanoova taajasucafetejino.

22 Magaajacuhi paryi fanoovaaco Moocaani eheetavuuno jisumihachuta, acanifehicanoco gaigo iseemevaqui aivogo acanifonicibadi.

23 Jaano idinoro toono idaasuno icatih̄i. Tolliro bu m̄hai, ufucu sinehejeque sihidi magaaŷiciji. Jaanoti jisumi Moocaani Gaijamaryehiica mihicahi. Mojeeb̄ifañodi mahavomoro meteemehi Moocaani ufucu iseemeti m̄haico agaayicijifucuco. Jaaneri mofi ataajacafetejinoco.

24 M̄iro Moocaani Jesufeneedi mataajaji, enehicanoco mehesicinihicanofeenedi mataajahinicuuhi. Jaanoti mahatyimecuunoco mehesicinino toono esicini icatino. ¿Mahatyimecuunoco collihi bu mehesicinijirahi?

25 Jaanoti mahatyimetinoco mehesicinimo tolli icarunofaño majaabicimoro meteemehi.

26 Jaamaño Moocaani Gaija m̄haico miniinovarumoco amusuhicahi, Moocaanima imino mihiimaanoco magaatimaño. Jaabo Moocaani Gaija mohallivi dilluhicahi Moocaanico siijiri magaatirujiri.

27 Jaabo Moocaani famoo jeebinofañooco agaajaabo gaaŷahi mill̄i Igaija eneejirunoco. Jaabo Igaija diiboco ijeeb̄i onoobadi dilluhicahi diibota iicamohallivi.

Fanoohallivi Mimityano.

28 Magaajacuhi Moocaani diiboco agaij̄imedi fanoovaaco imino omooninoco, jaamo diitoco cuuhuvaubo ijeeb̄i onoobadi.

29 Siicijetiro Moocaani agaajacuunoco imegaviro ijeevadi dugaacucuubo, Illibadiro iicaqui. Jaamo ajashutimofeenedi, Illi diito amiyaaboti iicaqui.

30 Jaamoco Moocaani šiicijetiro udugaacucuumoco bu tolliro coovaubo. Jaamo ocoovaumoco gaayiciubo. Jaamo agaayiciumoco, bu tolliro ihaivojico aciubo.

31 ¿Jaanoco bu milli meneejirahi? Moocaani bu mojaagodi iicacuunofaño, mominaa mihaico guinonicujitirahi.

32 Miñro Moocaani Illi icaruuboco mihaiditi gaijitiibo paryi mohallivi aciubo iguijevequi. ¿Milli bu jaabo mihaico sano Illima fanoovaaco acitiibo icajirahi?

33 ¿Miñjoho bu Moocaani ananicuumoco: Iimiti, neejirahi? Idiñboro Moocaani agaayiciibo iimimo unuucuumoco.

34 ¿Miñjoho bu jaamoco iimiti neejirahi? Idiñboro Cristo mohallivi iguijeveubo ubuheeteubo. Jaabo Moocaani miyanaagonovi jisumi iicaabo mohallivi Moocaanima ihiimaagui.

35 ¿Miñjoho nacu mihaico Cristo gaijiti dugaacujirahi? ¿Nacu fine idaasuno miñnoco omoonineheje? ¿Nacu fine miñnoco itihisuhicaneheje? ¿Nacu fine Moocaani iijihalliti miñnoco ijiheneheje? ¿Nacu fine ajeba? ¿Nacu fine gaachehuti mucuujiivaachuneheje? ¿Nacu fine mutujaavoneheje? ¿Nacu fine guijeve? Cha, chahano.

36 Caatinihaamefaño onoobadi mihicahi. Jilli Caatinihaamefaño noono:

Moocaanihalliti mihaico fahiijivaro guijeniguehicamo.

Ovejamico iguijeniqui asatyonibadi mihaico moonihicamo, noonoro.

37 Jaarunehejefañoti mityano mihicahi, jaadi Jesu mihaico agaijiubofenedi.

38 Jaamaño uujoho gaajahi chahano jineje mihaico Moocaani agaijinoti udugaacujiruno guijeve icaruno, bu fiivo icaruno, bu Moocaani toomominaa icarumo, mityano icaruno, bu iimitino gaijano icaruno, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icaruno,

39 bu caamo iicaruneheje, jiinije dojibavi iicaruneheje icaruno, chahano aivo sanooba Moocaani ifivusuuno mihaico udugaacujiruno Moocaani Cristo Jesu Mohaivojiubofenedi mihaico agaijinoco ifusuunoti.

9

Moocaani Israel Cuumico Iciumo.

1 Miyaanoco neehi, Cristoco imiyaavugucuumaño bañitihí. Miñro tahesamaajegue Moocaani Gaija iticuvusuubo uco jibeguehi miyaano iicanoco.

2 Aivo idaasuno icahi tajeebiñaño fahiijivaro idaasuno aivo icahicahi.

³ Jaaneguiiha uuro taacuumiotohallivi Cristoti sihiigovi, bu Moocaani imucugaiguino icajirahi toono tolli icano tayotoco itaajasujiruva.

⁴ Miiro diito Israel iyaachimihai. Jaamoco Moocaani iseemeti agaayicicuumo. Miiro diitofeenevi Moocaani icauhi ihaivoji ifiima. Jaaboro diitoco unuunoco aciubo, Moise tajibaco, Moocaanico ijafaño iimejinehejeque, imino mooniji unuunehejeque icano aciubo.

⁵ Jaamo motadimihai iyaachimihai diito iicamofañoti Cristo imiyaminaafivuuboro saauhi. Jaabo Moocaani fanoohallidi iicaabo. Jaaboco fahijivaro mihimo. Fine.

⁶ Jaabo Moocaani iiji imiyaavotino icatino. Paryi Israel cuumifaño ifiivurumo miya israelmibadi icatih.

⁷ Jaabadiro Abraham seeme paryi imiya seeme icautih. Miiro Moocaani diiboco nuuhi: Isaacfeenediro diiyaachimihaima diicaji, nuubo.

⁸ Jilliti magaajahi tuucuumiti ifiivomo paryi Moocaani seeme icatinoco. Jilli idimoro Moocaani unuuboti ifiivomo Abrahamti imiya iyaachimihai iicamo.

⁹ Miiro jino Abrahamco Moocaani unuuno: Ico unuufucu gaseji. Jaasumi diitaaba Sara gaifico seemevaji, nuubo.

¹⁰ Jaano toonoro icatino, Rebeca achimisiu saafi seemenetisiruu moheedebe Isaac seemenetisi.

¹¹⁻¹³ Jaamisi fiivutinaaca bu iimino, iimitinoco icano moonitutimisihaaca Moocaani Rebecaco nuuhi: Diitisi ihamiyaabo iguihooboco jeeceiveji, nooboro. Jaano jino bu tolliro Caatinihaamefaño onoobadiro neehi: Jacobco gajih. Jaanoti Esauco jiheguehi, nooboro. Jilliti magaajahi Moocaani miyaminaaco omoonirunehejeque jeevivotiboro iimogobadi icinoco.

¹⁴ ¿Jaanoco bu milli: Moocaani imitih, meneejirahi? ¡Toll i catino!

¹⁵ Miiro Moiseque nuubo: Iimogomoco gajiji bu diitocoro idaasugueji, nooboro.

¹⁶ Jaamaño miyaminaa mihimogonoti, bu toonegui mese-faquimaañoti icatino. Jilli Moocaani idaasugomaño.

¹⁷ Miiro Caatinihaamefaño Moocaani Faraoco nuuhi: Ico aivojiboti ficuuh, tamityaco ivi ifusuqui. Jaanofañodi tamomoco gaajasuqui fanoojiinjehi, nooboro.

¹⁸ Jaamaño iimogomoco idaasugoobo. Jaabadiro bu saatoho jeebico Moocaani iimogobadi kuhufutusuubo.

¹⁹ Jaano bu tolli icanaaca, ¿milliti jaabo Moocaani miyaminaa imitico neejirahi? ¿Nacu mijoho diibo onoonoco: Chahano, neejirahi? Jilli fine uco saatoho noonicih.

20 ¿Nacu miijoho ijoho, Moocaanima denaaquui? ¿Nacu nifaquihillu tohilluco eheetavooboco: ¿Collihi uco jilli deetavehi? neejirahi?

21 Miïro guirihilluno nicuminaafi sabaatiro siibadije iimogobadi eetavejirahi; sabaatiro eetavejiruubo sahilluco iimihilluco, bu tobatiro sihilluco eetavejiruubo oovosiitihillu fanoova eetavoguiha.

22 ¿Jaanoco bu millî Moocaaniditi meneejirahi? Jaabo imitino iicahicamo ufucu ifinisujimoco idaasuno moonijiruubo. Jaaruubo jaabicihica hi imityaco igaajasuqui.

23 Jilli mooniïbo ihaivoji sihidi ejeevanoco igaajasuqui. Miïro miïhaico iïdaasugooboro siicijetiro ificucuumo ihaivojifaño miicaqui.

24 Miïro miïhaico Moocaani judiomifañoti icihî, bu tolliro saatohoco judiomî iicatimofañoti icïbo icano.

25 Oseas onoobo aamefaño jilli caatinicinino:

Ufucu: Taacuumi, Moocaani neeji diibo cuumi iicautirucuumijeque. Jaacuumijequere agaijîutirucuumijeque: Amïhaico gaijîhi, neejiiïbo.

26 Amïhai taacuumi mihicatîhi, unuurumañoviro mihicarumoco: Moocaani uujoho iicaabo seeme, monoocafeteji, noono.

27 Jaanoti Isaia israelmiditi nuuhi: Israel iyaachimihai ajashutino muuaijînio jîinîgaiyîhaidimo icarumoti mîdimoro taajasucafeteji.

28 Miïro Aivojîbo jîinîjehallivî paryî unuunoco goovano moonijîibo, nooboro.

29 Miïro iticoni tolliro diiboro bu Isaia nuuhi:

Niqueje Aivojîbo sihidi ejeevaabo miïhaico ihatyucaruutiruva, Sodoma, Gomorra icano iicaubadi mihicajirahi, nooboro.

Miyaavogofeenedi Imino Omoonino.

30 ¿Millî bu jaanoco meneejirahi? Judiomî iicatimo tajîbafeneedi Moocaani diitoco igaayiciqui guinotirumo gaayicicafeteji miyaavogofeenedi.

31 Jaanoti israelmî moonihicauhi diitoco Moocaanivî iifutusuujiruno tajîbaco. Jaarumo toonovî ifutuutihî.

32 ¿Jaamo millitî iifutuutimo? Eti bu diitoco agaayicisuujiruno miyaavogogaagovî ijeebî iicautimaño jilli iinoro omooninojaagoviro ijeebîno iicaumaño. Jaamaño nanigaiva guisibavî ananigaivaumoro iifutucuutimo,

33 Caatinîhaamefaño onobadi:

Uujoho Sion cuumivî ficuuhî saafiico nanigaiva guisibatî, aacoto guisibatî icano. Jaaboco imiyaavogomo jeevetimo taajajimo Moocaanivî ifeteji, noono.

10

¹ Tañahabomi, imeguehichahi israelmi ataajanoco. Jaamaño ujoho Moocaanima diitohallivi iimaahicahi.

² Uujoho neehi diito Moocaanijaagodi aivo iicanoco. Jaarumo imino moonitihi agaajatimaño.

³ Miïro gaajatimehiica milliti miyaminaafico Moocaani agaayicinoco, jilli iinoro: Jilliti magaayicicafeteji, onoomaño tolli moonimo. Moocaani miyaano toonofañodi agaayicijirunoco imiyaavogotimoro.

⁴ Miïro Moise tajibaco saafiro Cristo imino mooniuh. Jaaboco imiyaavogomocoro Moocaani gaayicahi.

⁵ Jaanoti tajibafeenedi Moocaani agaayicinoco iimogomoco Moise jilli caatiniuhi: Tajibaco aivo imino omoonibo toonofañodi taajajirahi, nooboro.

⁶ Jaanoti miyaavogofañodi Moocaani agaayicinoti jilli noono: Cristo ite tehesino iicaaboco deesamaaiboro dijeebifañodi needino: ¿Mijoho caamo niquejefañoo feeji Cristoco iniitusuqui? nooboro.

⁷ Bu ¿mijoho jiniije dojibavi feejirahi Cristoco guijevafañoti siino isivaqui? Jilli mneedino.

⁸ ¿Jaabo fine jinejeque neehi? Jilli du Caatinihaamefaño neehi: Uujoho Moocaani taajasu iimaa ite fiiticiuhi diijifañoti, bu dijeebifañoti icano, nooboro. Jino iimaa miyaavogojibogoco mihai mijibogono.

⁹ Jaamaño Jesu Aivojibo iicanoco diijiri idibogooboro diiboco Moocaani guijevafañoti ubuheetesuunoco dijeebifañodi imiyaavogohachiji taajaji.

¹⁰ Miïro mojeebifañodi mimiyaavogomaño minoco Moocaani gaayicahi. Jaabadiro bu moojiri monootahi Jesucristo miyaabo iicanoco mataajaqui.

¹¹ Miïro Caatinihaamefaño noono: Diiboco imiyaavogomo jeevejitih, noono.

¹² Judiom iicarumo bu saatohadadiro jeevahi. Jaabadiro bu Aivojibo Jesucristo famoo Aivojiboro. Jaaboco ejeecivomoco guiraano imino moonibo.

¹³ Jilli Caatinihaamefaño noono: Paryi famooro diiboco ejeecivomo taajaji, noono.

¹⁴ Jaaboco bu ¿milli jeecevejirumo imiyaavogotiboco? ¿Milli jaaboco miyaaveguejirumo diiboti ijibogonoco agaajatiboco? ¿Milli jaanoco gaajajimo mijoho diitoco ijibogotinoco?

¹⁵ ¿Milli jaanoco jibeguejirumo, mijoho diitoco: Mijibogoto, noomoro agalluutinoco? Caatinihaamefaño jilli noono: Ovosicani sajeebico aacino jibogoma asaamo, bu iimino jibogoco isivamo icano agasesumi, noono.

16 Jaaruno toono taajasubogoco famoovaro miyaaveguehi-catihi. Jaamaño Isaia jilli nuuhi: Aivojibbo, chahamo aivo mojibogoco imiyaavogomo, nuubo.

17 Jilli iicamaño muguubunofañodi miyaavogo saahi. Jaano toono muguubuno Cristo jibogo.

18 Jaanoco uujoho dilluhi: ¿Nacu fine guubuutimo to-bogoco? Cha, imino du guubucuurumo. Miro toonoti Caatinihaame jilli neehi:

Diito ijibogono fanoojiinijeri guubuvusurahi, diito iimaa jiiinijejinibacivi ifutucuurahi, noono.

19 Jaarunaaca siino bu dilluhi: ¿Nacu fine Israel cuumiminaa jaanoco gaajatihi? Cha, Moise unuunoti diito gaajacuurumo. Jaabo Moise jilli nuuhi:

Moocaani neehi: Uujoho amihaiico cigueguesuji siicuumi taacuumi icaticuumihalliti. Bu tolliro amihaiico sifiratusuji igaaajati munuurucuumiditi, nooboro.

20 Jaabadiro bu Isaia guucibatibbo nuuhi:

Jilli Moocaani neehi: Uco iguiinuutirumo, jisumi uco igui-inomoro atyimehi, uuti idillutirumo, jisumi idillumovi jafevehi, nooboro.

21 Jaanoti israelmiditi Isaia ihiimaaubo nuuhi: Fahiijivaro coovaaboro icahicahi uguubutino, iicajisuno miyaminaaco, Moocaani noobo, nooboro.

11

Israelmiti Ataajacuumo.

1 Jaanegui jisumi dilluhi: ¿Nacu fine Moocaani icuumi Is-rael cuumico jeevesucuuhi? ¡Tolli icatino! Miro uujoho Pablo israelmiobo, Abraham iyaachimioobo, Benjamimio cuumioobo.

2 Sicijetiro Moocaani israelmi ita iicanoco gaajacuuhi. Jaamaño jisumi diitoco jeevesutibbo. ¿Nacu amihai magaaajatihi Moocaani iimaaminaafi Eliaditi ijibogohaame Caatinihaamefaño jilli onoonoco? Diibo Elia Moocaanima ihiimaaunofañodi israelmi imitico nuubo:

3 Aivojibbo, dihiimaaminaaco guijenicummo, bu jaabadiro dijeecivomañehejeque finisucuumo. Jaanoti uujoho saafiro atyuuvooboco guijenigomo, nooboro.

4 Jaanegui Moocaani diiboco iimusuhi: Cha, miro diicatihi. Ajashutimo siete mildimoco uujoho ijeevadi dugaacuhi Baal onoobo jihovo caani injinitaguiino ememuivotimoco, nooboro.

5 Jaabadiro bu jisumi midimoco Moocaani idaasugooboro gaayicahi.

6 Jaano Moocaani idaasugomaño agaayicino. Jaanegui-iha mihai imino momoonimaño mihaiico agaayicino icatino.

Jaanoti mihaico mohimihuseti igaayiciruva, toono Moocaani #daasugono icajitirahi.

⁷ ¿Nacu milli? M#ro israelmi iguiinuurunovi #futuutih. Jaanoti sanoodimoco Moocaani #ciumo toonovi ifutuuhi. Jaanoti sanoodimo ijeeb#no ucuhufomoco nuubo: Jilli mihi-mogobadi mihica, nooboro.

⁸ Jilli Caatinahaamefa#no onobadi:

Moocaani diito jeeb#noco cuhufutusuhi ihaall#noco jabacaruubo atyimetimobadi iicaqui, inohoj#noco jabacaruubo guubutimobadi iicaqui. Jaama#no jisumihachuta tolli icamoro Moocaani j#bogoco gaajatimo, noonoro.

⁹ Jaabadiro bu David nuuhi:

Jaafa diito j#baimono jega#badi, sinicuuhunobadi icano minifeteji toonoti ananigaivamoco #daasuno imooniqui.

¹⁰ Jaafa ihaall#no ababay#tobadi Moocaani iimaanoco gaajatimo iicaqui, tolliro bu iyoobai#no diitoco iimitibociri ijeebeivequi ufucuro ga#iivucuutimo iicaqui, nooboro.

Judiomi Icatimo Ataajano.

¹¹ Jaaneguiha dilluui: ¿Nacu fine judiomi ananigaivau-moco Moocaani siino gaayicicuujitih? ¡Cha, tolli icatino! Diito tolli guubutimo icama#no judiomi icatimo itaajaqui diitofeenedi Israel cuumim#naa eesafotomoro diito icabadi iicaqui.

¹² Jaanegui judiomi imitino iicauno jii#jem#naadi imino minifutuui, bu diito Moocaani iimugunoti aacutuuno judiomi icatimedi aivo imino iminifutuuno. Imi fine janaanici imijino paryi judiomi siino iimitoodi.

¹³ Jaanegui am#hai judiomi mihicatimoco neehi, judiomi icatimojaago Moocaani uco agalluma#no: Uuro tadyudicamaajeque cahacisuhi.

¹⁴ Jaaneguiha imeguehi saato ho tayototi am#haibadi iicanoco imogomoro ataajanoco.

¹⁵ Diitoco Moocaani ejeevesuunofeenedi jii#jem#naaco sajeeb# Moocaanima iminiyuuno. Jaanegui fine imi diitoco Moocaani siino agaayicidi guijevefa#noti siino ubuheetebadi icajimo.

¹⁶ Moocaani judiomi eedeetemihaco #ciuneguiha, jisu bu paryi judiomi #cicafotomo icano. M#ro iticoni meheetavohica maahu Moocaani jeecevoguiha iimibadiro bu iisih faasihiro Moocaanidi imihi. Jaabadiro bu imohohife Moocaanidi iimibadiro bu ihaafenema imihi.

¹⁷ Jaabadi judiomi#ti saato ho miya olivohohaafeneque iquitin#icibadi quiticafutuui. Jaanobuuna #joho

siicumioobo jihoro olivohohaafe diicaruubo tooho aafeneque iquitunobuuna camayaacucafetehe. Jaabo tohifeñaodi idiicamaño tohoti diicahi. Toono jilli eneejiruno: Moocaani judiomico uufocovi ificuboro judiomi iicatimoco igaayiciqui, onoono.

18 Jaarunaa: Toohohaafe imiyahaafe janaanivivi sihidi sihidi jeevahi, needino. Jaanoti tolli onohachijji imino deesicini, disefari tohife icatiji, ijoho tohife sefari diicahi.

19 Jaanoco fine: Jijhi, neejirahi: Jaarunaa ihaafene quiticafutuuhi iibuuna uujoho toohovi camayaacucafetequi, nooboro.

20 Jijhi; miiro toohaafeje quiticafutuuhi imiyaavuguutimaño. Jaanoti ijoho tohoti diicahi imiyaavogomaño. Jaaruubo difiico: Uujoho aivo sihidi jeevahi, needino. Imino deesicini.

21 Buhicaga imiyahaafe icaurunoco Moocaani gajijitiji. Jaabadiro imi ico gajijitiruubo.

22 Magaaja Moocaani iimihuseneque. Jaaruubo bu iimitimoco gajijitiruubo. Jaamaño aacutumoco idaasuno moonuubo. Jaaruubo amihaima imihusebe. Jaanegui iimihusefano imino diiboma diica. Jaanoti imino mihicatihachijji, tolliro bu amihai ico iquiticuboro gajijibo.

23 Jaanoti bu judiomi siino imiyaavogohachijji diitoco siino toohovi camayaacujibo, Moocaani sihidi imityamaño diitoco siino dojicuviro camayaacujiruubo diito siino diibota iicamo iicaqui.

24 Jaabadi ijoho judio diicatiruuboco jihovo olivohohaafeti iquiticuboro imiya olivohovi ico camayaacuubo. Jaanegui judiomi imiya olivoho aafe iicamo siino dojicuviro camayaacucafeteji.

Israel Cuumico Ufucu Ataajasujino.

25 Tañahabomi, imeguehi amihai jino agaajarautinoco magajaanoco: Jaamo amihai: Aivo sihidi mihai magaajahi, nootimo mihicahi. Miuro israelmiti sanoodimo kuhufutusucafetehe, israelmi iicatimo Moocaanijaagovi paryi ijicamañohachuta.

26 Jaanobuunati jari paryi famooro israelmi taajasucafeteji, Caatinhaamefano onobadi: Taajasuminaafi saaji Sion cuumiti. Jaabo israelmi* imitico buusuji.

27 Jinoco diitoma uujoho ihiimaano icaji, diitoco imitico ubusuudi, nooboro.

28 Taajasujibogoco agaayicitimaño judiomi Moocaaniminaabadi icahi, amihai Moocaanijaagovi

* 11:26 Griego ijiri: Jacob iyaachimihai, noono.

miminifetequi. Jaamoco Moocaani gaijhi diito eedeeteque diibo #iciumaño.

²⁹ Mi#ro Moocaani aac#cuunoco dum#ic#tat#bo, bu tolliro diito ucuuhuvacuumoco sihigovi siino jeenesutat#bo.

³⁰ Am#hai it#con# Moocaanico muguubutihi. Jaarumoco jisumi Moocaani idaasuguehi judiom# diiboco uguubutimaño.

³¹ Jaamaño jisumi diito Moocaanico guubutihi, tolliti Moocaani diitoco ihidaasuguequi am#haico icabadiro.

³² Mi#ro famoovaro guubutihi. Jaamoco Moocaani: Muguubuhicat#hi, nuuhi diito famoovaacoro sabadiro ihidaasuguequi.

³³ Guiraacani icano Moocaani esamaaje, igaaja, ihaivoj# icano icahi, aivo diibo esamaaje j#bogorat#no, aivo diibo j#hai gaajarat#no.

³⁴ ¿Nacu m#joho Moocaani esamaajeque gaajajirahi? ¿M#joho nacu diiboco j#beguejirahi?

³⁵ ¿Cajaani nacu Moocaani Aivoj#boco jinejeque acijirahi toono jaadaco igaay#ciqui?

³⁶ Mi#ro pary# fanoova Moocaaniti saahi diibo useti fanoova eetavocafutuuhi. Jaano pary#cin#no diibonoro. Imicani Moocaani fahij#varo. Fine.

12

Moocaanidiro Icano Ifi.

¹ Jaaneguiha tañahabom#, am#haico aivo neehi Moocaani idaasugofeenedi: Am#hairyo am#hai ifi ubuheeneque Moocaanico mahaci jeec#vobadi diibediro iicaqui diiboco imo imo imoon#qui. Toll# aivo Moocaanico imino mejeec#votahi mojeeb#fañodi.

² Jaanegui Moocaanico agaajat#mo onoobadi* siino mi-hicacuudino. Jilliro am#hai esamaajeneque pary# siibadi mubuunani tolliti am#hai ifiino pary# ibuunan#cafetequi. Jaadi jari magaaajaji conoocohacho Moocaani iimogonoco, bu pary# iiminoco, bu diiboco imo imo omoon#noco, bu aivo iimicuunoco icano.

³ Uco Moocaani iimihusefeenedi ataj#banegui famoocoro am#haico neehi: Am#haiti saatohoba am#hai ifitiro janaan# mehesamaaidino. Jilliro imino mehesamaaje am#haico Moocaani dud#camaajeque aacino ticovoviro. Jino dud#camaajeque miyaavogofeenediro meheetavejirahi.

⁴ Mi#ro mofiv# oovicin#no; mofi saafi#ro mihicaruuboti fi-ivaano icano. Sano mohaalli#, bu sano mot#hai, bu janaan#ci sihidi icano. Jaaruno saneguiiharo icatino.

* 12:2 Griego iijiri: Jaanegui jiin#je onoobadi, noono.

⁵ Jaabadiro paryi miihai miyaavogominaa saafiibadiro mi-hicahi Cristofaño. Jaamo famooro sahi magataacinihi saafi ififaño.

⁶ Jaanoti Moocaani miihaico dudicamaajeque acihi saatohoco siibadi, saatohoco siibadi icano, diibo iimihusefeenedi aacibadi. Jaano diibo aacinoco imino momooni. Moocaani iimaaco mijibeguejinoco magaayiciibo mimiyaavogono ticovovi momooni.

⁷ Jaabadiro sitaaco mejeecivejinoco magaayiciibo imino mejeecivo, mijibogonoco magaajamo toonojaagoviro mi-minifoto.

⁸ Sitaaco mequehecutusunoco magaajamo, toonojaagoviro mihica. Jaanoti saatohoco mahacimo, amiihaiguiiharo gajitimo mahaci. Sitahallivi aivojiboti mihicamo, esicinimoro momooni. Jaanoti sitaaco mahamusumo, imo imo mahamusu.

Cristota Jilli Iicano.

⁹ Miyaanoro imino fahigova magaijicasi, iimitinoco mijihegue, jaamoro iiminocoro momooni.

¹⁰ Fahigova magaijicasi momiyannahaboco magaijiboma mihicanicibadi, goovano mobocigocasi.

¹¹ Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojibo Moocaanico quehecuno jeebiri mejeecivehi.

¹² Imo imo mihica mataajajinoco mehesicinineri, majaabicihica idaasuno mihicarunoco, Moocaanima mihiimaanoco mejeevesudino.

¹³ Miyaavogominaaco ucuujivaachunehejeti mahamusuhica, amiihaico abaamoco imino magaayicihica.

¹⁴ Amiihaico idaasuno omoonirumoco imino momooni diitohallivi Moocaanico iimitinoco dillutimoro iiminocoro midillu.

¹⁵ Imono iicamoma imo imo mihica. Jaanoti ataacasimoma bu mataacasi.

¹⁶ Fahigovavi sabadiro mihicacasi. Aivo miihai sihidi mejeevahi, meneedino. Amiihai jeebico sicuno miminiyu. Aivo magaajafahi, meneedino.

¹⁷ Sita amiihaico imitino omoonimoco bu iimitineri macabiiacudino, iiminocoro momooni famoova imegavi.

¹⁸ Fanoovaviro imimo mihica. Jaamo famoovama sajeebii mihicahi.

¹⁹ Agajimo tañahabomi, amiihairyo, amiihaiño jaadaco mihicidino. Jilliro Moocaani usefaño mejeevesu diibo toonoco ijaadaco ihiciqui. Miïro Caatinihaamefaño noono: Uujoho toono jaadaco iciji. Uujoho toonoco jaadui, noobo Moocaani.†

† 12:19 Griego iijiri: Aivojibo, noono.

20 Jaabadiro bu noono: Diminaafi ajebavahachiiji machusu. Jaanoti bu adufirari iicahachiiji diisu; tolli momoonino diiboco inucufevesuqui, noono.

21 Jaaneguiiha iiminotino amiihaico sahigotiro guinonidino, sahigotiro iimineri iimitinoco miguiinoni.

13

1 Famooro aivojito tajjibaguiino miminifoto, chahano aivojito mitya Moocaanijaagoti asaatinno, paryicino aivojito mitya iicamo Moocaani ificuumo.

2 Jaamaño aivojitoco ejenaauumo Moocaani atajjibanoco jenaauuhi. Jaamo ejenaauumoco idaasuno moonimo.

3 Miuro aivojito, imino omoonimoco iigutusuqui icatimo. Jaanoti imitino iicamocoro iigutusuqui iicamo. ¿Nacu diimeguehi aivojototi iguitiibo idiicanoco? Imino diica ico aivojito icahacisuqui.

4 Diito Moocaani atajjibanoco omoonimo, ijoho imino diicaqui. Jaanoti imitino idiicahachiiji ivi diigui. Sicamañoti iicajitino ico aivojito idaasuno omoonijino, Moocaani dudicamaajeminaa iicamaño miyaanohalliti imitino iicamoco idaasuno moonijimo.

5 Jaaneguiiha aivojito onoobadi mihicatahi, minnoco idaasuno omoonijirunoti mihiguimoro icatino, jilli diito atajjibanoco: Jii, monoono imino momooninoco magaajamaño.

6 Jaamaño amiihai impuestoco majaaduhicahi aivojito Moocaani dudicamaajeminaa iicamaño tonehejeque tajjibamo.

7 Majaadu paryi medebemeque siomo impuesto nihibamico aivojito idillunoco mahaci, impuestoco medebeneque majaadu. Jaanoti mobocigomoco mobocijo, magarijijimoco magariji.

8 Sitaaco medebedino idinoro sitaaco magarijijinehejequere miguiino. Miuro sitaaco magarijimo Moocaani Moisefeenedi atajjibanoco imino moonicuuhi.

9 Miuro Moise tajjiba jilli neehi: Sifigoma diicadino, gaicaudino, nanivadino, sitaaditi sicamañocco diibeguedino, sitaanoco diimeguedino, noono. Jaano paryi tajjibano icaruno sanooviro jinoovi ifetehi: Sitaaco gaiji difiico magarijadiro, onoonovi.

10 Gaijima iicaabo sitaaco imitino moonitihhi. Jaamaño sitaaco magarijinovi tajjiba onoobadi paryi momoonicuuhi.

11 Jaanegui paryi tonehejeti mehesicinicu jino mihicasumico cigaabobadi iicatimoro jilliro aaicucuubobadi Cristodiro mududicamaaje. Miuro mataajacuujino jisumi miihaiti aivo

fiitivucuuhi. Iticoni taajasujibogoco mimiyaavuguunoti aivo jisumi fiiticuuno.

¹² Toojiinjehallivi guenene mihicacuuhi. Motaajasuminaafi Jesucristo asaajino fiitivucuuhi. Jaamaño mejeevesucu civohigo imitico momoonifinehejeque. Jaamoro sesehi momoonifinehejeque mijicamaaicuuqui amocasiminaa moonicasi gaachehunoco ijicamaainicibadi.

¹³ Iminoro mihiguequi cuuje mihigonibadi guiriicavoña icacuutimo miicaqui, bu jibaimono agañuhusunofaño icacuutimo miicaqui, bu gaigoomima imitino icanehejefaño icacuutimo miicaqui, bu iiminotino imoyicico, bu amocasinehejefaño, bu sitaaco iinohallitiro mijiheguenehejefaño icano icacuutimo miicaqui.

¹⁴ Jilliro Aivojibo Jesucristocoro amihaihallivi mificu amocasigaachehuco mohallidi mijicafotonicibadi. Jaamoro amihai ifi imiti atajibanoco momooniqui mehesamaaicuudino.

14

Dinahabediti Imitino Diimaadino.
(1 Co 8.1-13; 10.23-33)

¹ Saatoho imiyaavogo equehecutimoco magaayici. Jaarumo diiboma mejenaaucasidino diibo imino agaajatinohallivi.

² Miiro saatoho imiyaavogomo icahi fanoovaaco uduujirumo. Jaanoti saatoho icahi asimico duutimo boti basutaacoro amachumo imiyaavogo ajashumaño.

³ Jaamo fanoovaaco uduumo, fanoovaaco uduutimoco dejecujitirahi. Jaabadiro fanoovaaco uduutimo uduumoco medejecudino Moocaani diitoco agaayicicumaño.

⁴ ¿Nacu mijjoho ijoho sita jeevivominaafico dejecuqui? Idiiboro diiboco ihaivojibo: Jino imino, jaanoti jino imitih, neejirahi. Jaamo imijirahi. Jaaboco idiiboro Aivojibo imityari imitusujirahi.

⁵ Jaanoti bu saatoho safucuco sifucu sihidi jeevahibadi esicinimo. Jaanoti saatoho miyaaveguehi fafucuva sabadiro iicanoco. Jaanogui tonoociti sanoocoro mimiyaavogonojaagoviro mihicacuqui.

⁶ Jaabo safucuco ificuubo Aivojibo Moocaanico iimequi ficuuhi. Jaanoti bu safucu sihidi jeevahibadi ificuutibo, bu: Aivojibo Moocaani jilli bachu imogoobo, noobo. Jaabadiro bu fanoovaaco uduubo: Aivojibo Moocaani jilli bachu imogoobo, nooboro duuhi, toonohallivi Moocaanico iimomaño. Jaabadiro bu fanoovaaco uduutibo: Aivojibo Moocaani

jilli bachu imogoobo, nooboro duutihi, amachujinohalliviro Moocaanico iimooboro.

⁷ Miiro miihaiti saatoho ifiguiiharo icatihi, bu jaamo ifiguiiharo guijevetihi icano.

⁸ Jaamaño mihicasumi Aivojiiho Cristoguiiharo mihicahi. Jaanoti bu miguijevecuudi Aivojiiho Cristojaagovi mefeeji. Jaamaño mubuheerumo, bu miguijevecuurumo icano Aivojiiho Cristotaro mihicaji.

⁹ Miiro Cristo iguijevecuubo siino buheeteuhi, ubuheeme, bu uchuumucuumo icamo Aivojiihoti iicaqui.

¹⁰ ¿Jaabo iiho, collihi: Dinahabo imitico, neehi? ¿Collihi jaaboco diheguehi? Miiro famooro ufucu Cristo imefeenevi mihigaiveji miihaico diibo imeeciqui.

¹¹ Miiro Caatinihaamefaño noono: Uujoho iicaabo noobo Aivojiiho, Moocaani tahimefeenevi paryi miyaminaa memuiiveji. Jaadi paryi famooro uujoho Moocaani iicanoco neeji.

¹² Jaamaño paryi miihai Moocaanico jiihallivi mihicahicadinoco miiibegueji.

Dinahaboco Gañisudino.

¹³ Jaaneguiiha fahigova tiisucasicuutimo mihica. Jaamo amiihai nahaboco nanigaañisutimo mihicahi, bu imitifañño gañisutimo mihicahi icano.

¹⁴ Uujoho Aivojiiho Jesuco imiyaavogomaño gaajahi, chahano jinejeba iinoro iimitino. Jaanoti saatoho toono iimitino iicanoco eesamaaimedi bu imicutino.

¹⁵ Jaanoti iiho uduunoco dinahabo aatyimeebere iimitinobadi eesiciniboro idasuvohachiji diiboco imino gajitahi. Jaaneguiiha dinahaboco mitasudino fanoovaaco uduunofeenedi diibohallivi Cristo iguijevecuuboco.

¹⁶ Jaanegui toono amiihaidi iiminoco momoonidino, sita amiihaiditi: Imitinoco mooniibo, eneejiruneguiiha.

¹⁷ Miiro Moocaani aivoji mamachujiruno, mahadujiruno icanohallivi mejenaucasiqui icatino. Jilli iticovono ifi ica, sajeebii ica, imo imo ica icano Moocaani Gaijafenedi mihicahi.

¹⁸ Jilli Cristoco ejeecivoobo Moocaanico imo imo moonihi. Jaabo miyaminaa imega imino iinehi.

¹⁹ Jaaneguiiha masii guinomoro mefeequi sajeebii icaco aacinoco. Jaaneri fahigova mahamusucasiqui miihai miyaavogo jeebii ijusiqui.

²⁰ Jaaneguiiha Moocaani sita jeebii faño omooninoco iiho fanoovaaco amachunoco aatyimenefeenedi mitasudino. Miiro paryi machutaano idicunootihi. Jaarunofañño mamachunofañodi sifico imitifañño magañisuno imitahi.

21 Imijiruno asimico duutibo idiicano, bu vino aivofaihuco adutibo idiicano icano, bu saneheje toonofañodi dinahaboco imitifaño agañisujirunoco icano.

22 Hiro dimiyaavogoma diica ijeevadi Moocaani imegavi. Imicani icajũbo ijeebifañodi imino iicanoco eesicinibo.

23 Jaanoti siinoco ñihicugooboro uduubo imitico icahi miyaavogoboro uduutimaño. Jaamaño imiyaavogotimoro esamaaimoro omoonino imiti.

15

Sitaguiharo Mooni Imo Imo Iicaqui.

1 Miihai momiyaavogo mequehecumo saatoho imiyaavogo iniinovamoco mahamusuji miihaiguiharo moonitimo.

2 Jaanegui paryi miihai sitaaco imo imo momoonisu diitedi imino momooninofeedi imiyaavogo iquehecutequi.

3 Miiro Cristo icauruubo ifiguiharo icautihi. Jilliro Caatinihaamefaño onoobadi icaubo: Ico Moocaanico imitino eehicano tahallivi jifafetehi, nuubo Cristo.

4 Miiro siicijetiro Caatinihaamefaño paryi unuunoco caatiniumo toonoti miihaico ijibeguequi toonofeedi Moocaani miihaico aamusunoco mehesicinimofeedi fanoovaaco majaabicahi. Jaanofañodi majacusucafetehi.

5 Moocaani minoco fanoova jaabico, jacusuco icano aacibo, jaafa amiihaico amusuhi. Jaamo imo imo sajeebi fahigova mihicacasihi Cristo Jesu onoobadi.

6 Jaamo sano mihimehi Moocaanico Mohaivojibo Jesu-cristo Caanico.

Judiomĩ Iicatimoco Taajasujibogoco Acimo.

7 Jaaneguiha Moocaani imiguiha fahigova sitaama mag-aayicicasi, miihaico Cristo agaayicibadi.

8 Miiro uujoho amiihaico neehi: Cristo saauhi judiomico ejeecivovaubo, moheetetemihaico unuuno imiyaavequi. Jaanoco Cristo igaajasuqui Moocaani onoonoco abañitatinoco.

9 Tolliro bu saaubo judiomĩ iicatimo Moocaanico iimequi miyaminaaco iidaasugueneguiha, Caatinihaamefaño onoobadi:

Jaamaño Moocaanico imeji judiomĩ iicatirucuumiminaafeenevi,
bu diibediti imino masivaji, noono.

10 Jaabadiro bu simañoohaamefañovi noono:

Judiomĩ iicatirucuumiminaa imo imo mihica, Moocaani cu-
uumiminaama.

11 Jaabadiro bu simañovi noono:

Aivojibo Moocaanico mihimo, paryi cuuumiminaa diibo mity-
aco famooro miyaminaa macahacisu, noono.

12 Jaabadiro bu Isaia caatinuhi:

Isai onoobo iyaachimihai oobo agañiivooboro cuumiminaa Aivojiboti icaji.* Jaabo diitoco ataajasujinoco esicinijimo, nooboro.

13 Moocaani mihaico taajasu, esicini icanoco aaciibo. Jaafa Moocaani amhaico imo imo omooniboro sajeebhi icaco acihi diiboco mimiyaavogonofenedi, amhai sihidi janaaniciivi mimiyaaveguehi Moocaani Gaija mityari.

14 Tañahabomi, uujoho imino gaajacuuhi amhai mihimi-huseneque, sihidi magaajanoco, bu fahigova mafagocasinoco magaajanoco icano.

15 Jaaneguiiha jihaamefaño amhaidi caatinihi nucufeguetiibo ijibogonoti. Jaanoco jaamo jabajeevetimo mihicahi Moocaani uco iimihusefañodi atajibaaboro acihi mooniqui,

16 Jesucristoco jeeceivequi judiomi iicatimofeenevi. Diiboco ejeeivoobo uujoho jibeguehicaahi Moocaani jibogoco taajasuguiiha judiomi iicatimoco Moocaanijaagovi satyequi, ijeevobadi igaayiciqui Igaijafenedi ijeevadi iiguuiharo ificuumoco.

17 Cristo Jesuco imiyaavogonofenedi imo imo icahi Moocaani dudicamaajeque omoonimaño.

18 Uujoho jinejeti iimaatihi idinoro Jesucristo tafañodi omooninoti. Judiomi iicatimoco Moocaani onoonoco: Jii, nuusuqui. Jaanoco uujoho moonihi tafañodi Jesucristo ihi-imaaneri, bu iiminoco omoonineri,

19 bu gaajasu mityafeenedi, bu aatyimeratino eetavofeenedi, bu Moocaani Gaija mityafeenedi icano. Jiibadi Cristo taajasujibogoco jibuguucuuhi Jerusaleti fahigovadi ifutusucuuhi Iliricu jiiñivevi.

20 Jaanoco iimogooboro jilli jibeguehi taajasujibogoco johono Cristo momo agaajaraticuumijefaño sita iticoni ijibogonohallivi ijibogonoco iimogotimaño.

21 Jiliiro moonihi Caatinihaamefaño onoobadi:

Jaatyo diiboti agaajatimo atyimeji, bu diiboti uguubutatimo gaajaji, noono.

Pablo Roma Cuumijaagovi Feeguehi.

22 Jiliti jimañovi sihidi dudicamaaje icamaño uujoho feehicatihi fahiijiva amhaico abaateguehicarubo.

23 Jaarunaa jisumi jicuumijefaño tadyudicamaajeque iimivucumaño, bu siicijetiro amhaico abaatonoco imeguehicamaño,

* 15:12 Griego iijiri: Isaia onoobo caacamiti ruutuji. Jaabo agañiivooboro cuumiminaa Aivojiboti icaji, noono.

24 España jiniijejaago ofoodi amiihaico baahiniji. Jaadi imino mahatyimecasinobuunati uco mahamusu Españavi feequi.

25 Jaanoti jisumihica feehi Jerusalejaago, tahi iicamo monahabomico mahamusunoco asatyoo.

26 Miiro Macedoniari, Acayari icano iicamo allacaruhi nihibamico Jerusaleri monahabomi iidaasumoco ihamusuqui.

27 Tolli moonimo judiomoto imiyaavogomo Cristo jibogoco diitojaagovi asatyuneguiha. Jaaneguiha diito judiomiti imiyaavogomoco inehejeti acimo.

28 Jaaneguiha jinehejeque paryi iimivooboro toono nihibamico diitoco aacidi Españajaago ofoobo amiihaico meecihiniji.

29 Imino uujoho esicinihi, tahigo ifotoodi Cristo iimihuseri imino uco mooniji.

30 Tañahabomi, Mohaivojibo Jesucristofeenedi amiihaico neehi, bu Moocaani Gaija gaijico aacinofeenedi: Tajaagovi miminifoto. Jaamoro mesefaquifoto Moocaanima tahallivi mihiiamaamo.

31 Tahallivi Moocaanico midillu Judeari iicamo Cristoco imiyaaveguehicatimediti uco itaajasuqui. Jaabadiro jino monahabomi Jerusaleri iicamedi asatyonoco imino igaayiciqui.

32 Jaabadiro bu Moocaani iimogohachiji uujoho imo imo amiihaico atyimequi, bu jaabo amiihaico abaatonofeenedi jaguisiqui icano.

33 Jaafa sajeebico aacibo Moocaani amiihaima icahi. Fine.

16

Iijico Agalluuno.

1 Amiihaico neehi, monago Febe onoogohallivi siicijetiro Cencrea cuumiri iicaja Moocaani iijafaño ejeecivehicagoti:

2 Jaagoco imino magaayici Mohaivojibo momofeenedi miyaavogonahabomima mihicanicibadi. Diigoco mahamusu ucuujivaachunehejeti, miiro diigo sihidi saatohoco amusuhicahi, bu uco tolliro amusuhicago.

3 Tolliro bu Aquila, itaaba Pricila icamisi taajico mahaci Cristo Jesu dudicamaajeti uco anahabonihicamisico.

4 Diitisi ifiico nihicunofaño tahallivi ficuuhi uco agaicaaujirunoti itaajasuqui. Jaamisico uujoho toonohallivi imehi. Jaabo uuro icatino, tolliro bu famooro monahabomi Moocaani iijaminaa judiomii icatimo icano.

5 Tolliro bu paryi monahabomico taajico mahaci Aquilamisi iijafaño iigaivehicamoco. Tolliro bu tagataavominaafi

Epeneto onooboco taajico mahaci diibo aivo iticoni Acaya jinijevi Cristoco imiyaavuguubo.

⁶ Tolliro bu Mariaco taajico mahaci amiihaifeenevi sihidi ududicamaaihicagoco.

⁷ Tolliro bu tajaagoobo Andronicu, Junias icamisico taajico mahaci, civojafaño iicausumi uco anahaboniumisico, Jesucristo minisuminaafeenevi aivo obocimisi, diitisi Cristoco iticoni tahimegaro imiyaavuguumisi.

⁸ Tolliro Ampliatu onooboco Aivojibofañodi agaijibo tagataavominaafico taajico mahaci.

⁹ Jaabadiro bu Urbano Cristo Jesu dudicamaajeque mihaico aamusuhicaaboco taajico mahaci, tolliro bu agaijibo Estaqui onooboco.

¹⁰ Tolliro bu taajico mahaci Apele onooboco sihidi Cristoco imiyaavogonoco ifusuhicaaboco. Jaabadiro bu Aristobulo yotoco.

¹¹ Tolliro bu tayoobo Herodio onooboco taajico mahaci, tolliro bu Aivojiboco imiyaavuguumo Narciso yotoco taajico mahaci.

¹² Tolliro bu taajico mahaci Trifena, Trifosa icamifeque Aivojibo dudicamaajefaño ududicamaaimifeque. Tolliro bu magarijo monago Persidaco sihidi Aivojibo dudicamaajefaño ududicamaaihicagoco.

¹³ Tolliro bu Rufo onoobo miyaavogofaño obociboco taajico mahaci. Tolliro bu seejico tamiya seejibadi uco omoonugoco.

¹⁴ Tolliro bu taajico mahaci Asincritoco, bu Flegonte onooboco, bu Hermas onooboco, bu Patroobo onooboco, bu Herme onooboco, bu paryi monahabomi diitoma iicamoco icano.

¹⁵ Tolliro bu Filoloobo onooboco, bu Julia onogoco, bu Nereo onoobo, inago icamisico. Tolliro bu Olimpo onooboco, bu famooro miyaavogofeenedi monahabomi iicamoco taajico mahaci icano.

¹⁶ Fahigova mihibicicasimoro midillucasi Moocaani sajeebico ihifusuqui. Paryicino Cristo iijaminaa amiihaijaago iijico galluui.

¹⁷ Tañahabomi, amiihaico neehi: Imino mehesicini miyaavogominaaco udugaacumoro agañosuhicamoti. Diito omoonino amiihaico mihai mijibeguehicabadi icatih. Jaamoti buhigovi mihica.

¹⁸ Tolle omoonibo Mohaivojibo Jesucristoco jeecivotihi ifi onobadiro omoonimoro bañhicamo civojeebiba iicamehejeque imo imo ihiimaanehejefeenedi bañhicamo.

¹⁹ Famooro gaajacuui amiihai mimiyaavogonoco. Jaamaño uujoho imo imo icahi. Imeguehi amiihai iiminocoro

momooniqui mihimibaicininoco imitinocoro momooniqui icatino.

²⁰ Jaanofañodi sajeebico aaciibo Moocaani saajiibo iji Satanasco ifinisuvaqui* amihaiGUIINO. Jaabo Mohaivojibo Jesucristo jaafa amihaiico imino moonihi.

²¹ Tolliro buunaji Timoteo tadyudicamaaje nahaboniminaafi amihaijaago iijico galluuhi. Tolliro bu Lucio, bu Jason, bu tolliro Sosipatu onooBO icamo tayoto.

²² Uujoho Tercio jihaamefaño Pablo uco onoonoco acaatiniibo amihaijaa taajico galluuhi Mohaivojibofeenedi.

²³⁻²⁴ Tolliro bu Gayo onooBO amihaijaago iijico galluuhi jino diibo iijafaño uujoho iicaabo, tolliro toojaco acifibo Moocaani iijaminaaco. Tolliro bu Erasto onooBO jiiuumi nihibami ficuminaafi, bu tolliro monahabo Cuarto icamisi.†

Moocaanico Iimono.

²⁵ Jaanegui masii Moocaanico mihimequi. Diibo amihai miyaavogoco equehecutusujiruubo uujoho iijibeguehicaabogo onooBADI, bu Jesucristoditi iijibeguehicabadi, bu siicijetiro jiiinije ifiivuumi iicauno agaajaratinoco ificuunoco Moocaani agaajasuuno onooBADI icano.

²⁶ Jaaruno jisumi gaajacafutucuuno Moocaani ifinitiiBO tajiiba onooBADI, Moocaani iimaaminaa Acaatiniuhaamefeenedi. Jaano toono agaajarautiruno jisumi gaajacafutucuuhi paryi faacuumivariro. Jaanoco uguubumoro imiyaaveguequi.

²⁷ Jaanegui jaafa idiiboro Moocaani sihidii gaajama iicaabo, Jesucristofeenedi diiboco mihimono ufucuro finijitihii. Fine.

* 16:20 Griego iijiri: ijimatajeruqui, noono. † 16:23-24 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaafa Mohaivojibo Jesucristo amihaiico imino moonihi, onoonoco.

1 CORINTIOS

Pablo Caatiniuhi Corintominaadi.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafiti icahi, Moocaani onoobadi, bu nahabo Sostene onoobo icano

² Moocaani iija Corintori iicajaminaadi caatinihi. Jaamo Cristo Jesufenedi Moocaanita iicacuumo diibediro iicaqui ucuuhuvamo, bu paryi fahigova jiinijevi Mohaivojibo Jesucristo, bu diito Aivojibo icaabo momoco mihiimaahicamo icano.

³ Jaamo imino sajeebima mihica Moocaani Diosfañodi, bu Aivojibo Jesucristofenedi icano.

Cristofenedi Moocaani Imino Omoonino.

⁴ Fahiijivaro amiihaihallivi Moocaanico imehicahi; Cristo Jesufenedi Moocaani amiihaico imino omooninohallivi.

⁵ Miïro Cristofañodi mihicamaño Moocaani amiihaico aciuhi mojeebii gaijadi fanoova busumijebadi fanoohiijico, bu fanoogaajaco icano.

⁶ Oono amiihaivi Cristoti jibogo miyaano iicano imino agaajacafotobadi.

⁷ Jaamaño amiihaiditi jinehejeba cuujivaachutihi Moocaani aacinehejeonoti Mohaivojibo Jesucristo asaajinoco motoomonohachuta.

⁸ Jaabo amiihaico imino teemejiibo niinofucuvi. Jaamo imino mihinivatimo mihicahi Mohaivojibo Jesucristo agasejifucu.

⁹ Bañitatibo Moocaani. Jaabo amiihaico cuuhuvahinihi Illi Jesucristo Mohaivojibo jagodi miicaqui.

Moocaani Ijaminaa Udugaacamaaiuno.

¹⁰ Jaanegui jino amiihaico neehi; Tañahabomi, Mohaivojibo Jesucristo momofenedi, famooro sabadiro sayomonocoro mihiimaa, bu amiihaifeenevi dugaavocasineheje icadino. Jilli iminoro sahigoviro miminifoto sano eesamaajejaagoviro sabadiro miminifoto.

¹¹ Tañahabomi, miïro amiihaiditi uco jibogomo Cloe onoobo yoto, amiihaifeeneviva ibacasi iicanoco.

¹² Toonoti jilli amiihaico neejirahi: Amiihaiva jilli meneehicahi: Saatohova uujoho Pabloobo, meneehicahi. Jaanotivaha bu saatoho uujoho Apoloobo, bu saatoho uujoho Pedroobo, bu jaanoti saatoho uujoho Cristoobo, meneehicahivaha.

¹³ ¿Nacu Cristo dugaacinihi? ¿Nacu uujoho Pablo amiihaihallivi tetecucafutuuhi? ¿Nacu amiihai uujoho Pablo memeri minitcafutuuhi?

14 Miiro uujoho, amiihaiti miihaiñoobaco nitihinihi, ivi idiiisiicoro nituhi, Crispo onooboco, Gayo onooboco icanoro. Jaaneguiiha toonohallivi uujoho Moocaanico imehi.

15 Jaamo miihaiñooba: Uujoho Pablo memeri niticafetehinihi, nootimo mihicahi,

16 bu tolliro nituhi Estefanoco iijaminaama. Jaanoti saato-hobaco gaajacuutihahi fine cajaanocohacho nituhi.

17 Miiro uco Cristo nitifiiri galluutihahi, iimino jiiibogocoro jiiibeguequi uco galluubo. Jaaruno bu sihidi gaaja iijiri jiiibeguequi icatino jilli Cristo imoholliigavi iguijeveuno sicamañovi minifototino iicaqui.

Cristo Moocaani Mitya, Gaaja Icano.

18 Jaamaño miiro Cristo imohohallivi iguijeveuno jiiibogo jilli jihovonobadi jeevahi ciijigaifaño efeejimesi. Jaanoti ataa-jajimesi, jino miihaidi, Moocaani mitya icahi.

19 Miiro Caatinihaamefaño noono:
Finisuiji gaajaminaa gaajaco, bu tiiisuiji gaajaciminaa esiciniico, noono.

20 ¿Nacu cuuca icaabo gaajaminaafi? ¿Cuuca icaabo jiiibogominaafi? ¿Cuuca nacu icaabo jisumio jenaauminaafi? Miiro Moocaani jeegavususuhi jiiinijeminaa gaajaco.

21 Imooniqui jiiinijeminaa, Moocaani gaajafeenedi, Moocaanico gaajacihinihi. Jaabo Moocaani igaajafeenedi diibedi imineguiiha taajasuubo miyaavogominaaco iimino jiiibogofeenedi saatehedi tobogo jihovonobadi iicarunofañodi.

22 Miiro judiomi dilluhicahi sihidi ejeevano gaajataco. Bu tolliro griegomi jiije gaajacoro guinehicahi.

23 Jaarunaaca miihai mijiiibeguehicahi Cristo etetecuciniiboco. Jaanoco judiomi unucufeguemere tiiimejetasuhicamo. Tolliro judiomi iicatimesi jilli jihovono.

24 Jaanoti naha ucuuhuvaciniimesi, judiomiiti, bu judiomi iicatimesi icano, Cristo Moocaani mitya iicaabo, bu Moocaani gaaja iicaabo icano.

25 Miiro Moocaani gaajati iicarunovaha miyaminaa gaajahallinohocivi sihidi jeevahi, bu Moocaani niinova iicaruno miyaminaa sefa janaanici sihidi jeevahi.

26 Eneecau magaaja, tañahabomi, Moocaani amiihaico ucuuhuvaumoti bu miiidimo jijeogaajaminaaotou. Jaabadiro bu miiidimo aivojima iicamootou miyaamo iyaachimihaiototi.

27 Jaanoti naha Moocaani icuhi jiiinijeminaadi miihifomo iicamoco agaajafimoco inucufevesuqui, tolliro bu Moocaani jiiinijeminaadi iniinovafimoco icuhi esefafimoco inucufevesuqui,

28 tolliro bu iciubo jinijehallivi jhovono iicanoco, mihifomo iicamoco icano jiijehallivi miyaamo iicamoco inucufevesuqui.

29 Jilliti diibo imefeenevi mihaiñooba: Uujoho aivo sihidi jeevahi, nootimo iicaqui.

30 Miño Moocaani amhaico Cristo Jesujaagovi miniiyuhi, tolliro bu mooniubo Cristo mihai gaaja iicaaboco. Diibo-fañodi Moocaanima sajeebhi miicaqui, mataajacuumoro diibediro miicaqui.

31 Jaanogui Caatinihaamefaño onobadi: Difico iidiimuu-ruubo; Aivojibocoro diimo.

2

Cristo Etetecuciniboco Mijibogono.

1 Tañahabomi, miño Moocaaniti jibeguequi amhaijaago eeguejeusumi iimino ihiimaajinoma, bu gaaja iimaama icano fuutih.

2 Jilliro amhaifeenevi jinejebaco gaajatiibobadi minifutuhi idibocoro Jesucristoco jaani etetecuciniboco gaajauhi.

3 Jaabo uujoho amhaifeenevi niinovano icauhi. ¿Milli fine diitoco jibegueji? nooboro sihidi iguiiboro veveve.

4 Jaabadiro bu tahiimaa, tojibogo icano miyaminaa gaajasuri icautino. Jilliro Moocaani Gaijari, mityari icano ifusuhinihi.

5 Jilliti amhai miyaavogo miyaminaa gaajafañodiro icatino Moocaani mityafañodiro iicaqui.

Moocaani Gaijafenedi Magaajacino.

6 Jaarunofaño mihiimaahi gaajaco miyaavogofaño ujusicumofeenevi. Jaaruno jijeo gaajari icatino, bu jidihijeo aivojito iimitimo gaaja goovano ifinifineri icatino.

7 Jilli Moocaani gaajaco mihiimaahi agaajaratino itihinoco tovonono iicano gaajaco. Jaanoco Moocaani sicijetiro ficu- cuuhi mihai taajasuco.

8 Jaanoco cajaatyoba saatohoti jijeo aivojito gaajacutih. Miño igaajaciuruva tetecujitirumo niquejeo imi Aivojiboco.

9 Jilliro jilli, Caatinihaamefaño onobadi:

Miyaminaa aatyimeutinehejeque, bu uguubutinehejeque, bu miyaminaa jeebifaño ijicafetehinitinoco icano, Moocaani imibachucuuhi diiboco agaijimeguiiha, noonoro.

10 Jaarunoco Moocaani mhaico gaajasuhi Igaijafenedi. Miño Igaija paryi fanoocoro gaajahi, bu Moocaani jeebhi faicuvahi iicarunoco.

¹¹ ¿Nacu, cajaaní gaajahi sifi esamaajeque? Idiiboro igaija di-ibofaño iicaabo gaajahi. Jaabadíro buunají miijóho gaajatíhi Moocaani esamaajeque, idiiboro diibo Gaija gaajahi.

¹² Jaabadi miihai magaayicinihihi jiniíjeo gajaco, idiiboro Moocaaniti asaano Gajaco magaayicinihihi, toonoti magaa-jacui Moocaani miihaico iimihuseri aacihinihoco.

¹³ Jaanehejeque miihai mihiimaahi Moocaani Gaija miihaico iijibogobadi. Jaano miihai gaajaríro magaaanoco icatino. Jilli mijibeguehi Moocaani jibogoco miyaavogominaaco.

¹⁴ Jaanoti Moocaani Gajama achahaabo gaayicitihi Moocaani Gaijaonehejeque, diibedi jilli jihovonobadi icano, agaajatimaño. Jaanoco Moocaani Gajaríro magaaacitahi miyaano iicanoco.

¹⁵ Jaanoti naha Moocaani Gajama iicaabo paryi fanoovaaco agaajaaboro dugaacuhi. Jaabo imitico, miijóho neejitirahi.

¹⁶ Miiro Caatinihaamefaño noono: ¿Nacu, miijóho gaa-jacuihi Moocaani esamaajeque? ¿Nacu, Moocaanico miijóho conooco jibeguejirahi? Jaanoti naha miihai Cristo esamaa-jema mihicahi.

3

Moocaani Amusuminaa.

¹ Jaamaño tañahabomi, uujoho amiihaima Moocaani Gajama iicamoma mihicanicibadi iimaatíhi, jilli Moocaani Gajama achahamoma mihicanicibadi iimaahi, Cristojaagodi seemehiica iicamoma mihicanicibadi iimaahi.

² Amiihaico itihitincoro jibeguehinihi oono seemeneque machuco acitimoro mifañocoro ihisunicibadi. Itihitincoro jibeguehinihi magaayicijitiruneguiha, bu jisumihiica magayicitihiica icano.

³ Jilli amiihaihiica ticovomiyaminaarehiica. Miiro amiihaifeeneri icanehejehiica siinohalliti sitaaco mijiheneheje, jibacasineheje, dugaacamaajeneheje icano. Jilli ticovomiyaminaarehiica mihicahi. Jaamaño paryi miyaminaa omooninibadiiro momoonihicahi.

⁴ Miiro saafi: Uujoho naha miyaano Pabloobo, meneehicahi. Jaanoti bu saafi: Uujoho naha Apoloobo, meneehicahi. Jilli meneehicamaño ticovomiyaminaarehiica mihicahi.

⁵ ¿Nacu miijóho Pablo? ¿Nacu miijóho Apolo? Jilli miihai Moocaani amusuminaa toonofenedi amiihai mimiyaaveguehinino. Jaano toonoco meheetavehi moticovohocivi miihaico Aivojibo acidineheje.

⁶ Miiro uujoho basuui. Jaanoco Apolo maaisuui. Jaanoco Moocaani jisusuui.

⁷ Jaamaño abasuubo sihidi ejeevano icatino, bu amaaisu-ubo sihidi ejeevano icatino. Jaanoti naha Moocaani fanooco omoonibo toohoco ujusisuubo.

⁸ Miiro jaamaño abasuubo, amaaisuubo icano sabadiro jeevahi. Jaarunaaca ijeevadisahaje idudicamaajedino ijaadaco Moocaaniti gaayiciji.

⁹ Miiro miihai Moocaani nahaboniminaa. Jaanoti amiihai Moocaani dudicamaaje faguibadi mihicahi. Jaanoti bu tolliro Moocaani iijaco eheetavojabadi mihicahi.

¹⁰ Jaamaño Moocaani imihuseti uco aacidino, uujoho aivo iijano eetavoco agaajaabobadi ihmahacinoco kuhufono basuhi. Jaanohallivi sita ifajaaco majaanijihachijji imino esicinimoro majaani.

¹¹ Miiro siino sita ihmahaciti ficuucuujitirahi ihmahaci Jesucristo iicacuumaño.

¹² Jaanoti diibo iicacuunohallivi saatoho orori, nihibajeneri, sihidi ijaadama icano guisiyineri icano iijaco eetavoobo. Jaanoti saatoho imohoneri, jaaineri, jihuneru icano ajaanihachijji

¹³ eheetavodibo dudicamaaje gaajacafeteji foovono, ufucu dugaacufucusumi; miiro cijigairi nisucafetejino. Jaadi gaajacafetejino naa cajaani miyaanoco eheetavuunoco.

¹⁴ Jaanoti cajaani dudicamaajehacho Moocaani nisufañodi afatyoo ijaadaco gaayiciji.

¹⁵ Jaanoti cajaaninocohacho finisujino diibo dudicamaaje gañicafeteji. Jaarunofaño diiboro taajaji oono cijigai iijaco ijigasunoti ataajanibadi.

¹⁶ ¿Nacu magaatihii amiihai Moocaani iija mihicanoco? ¿Bu Moocaani Gaija amiihaifaño iicanoco?

¹⁷ Jaanoti bu cajaanihacho Moocaani iijaco ifinisuboco, bu Moocaani diiboco finisuji. Miiro amiihai Moocaani iija. Jaaja mihinivatija.

¹⁸ Jaanegui cajaani amiihai ifico jilli mabañisudino. Cajaanihacho amiihaifañoti: Jidihivi uujoho gaajaminaafi, monoobo gaajatibobadi miminifoto. Jaabo miya gaajaminaafiti minifetehi.

¹⁹ Miiro jijeo gaaja Moocaanidi jilli jihovono. Miiro Caatinahaamefaño noocinino: Moocaani gañisuhi agaa-jamoco abañificamañovi, noonoro.

²⁰ Tolliro bu noono: Aivojibo gaajahi gaajaminaa esamaaje jilli sicamaño iicanoco, onoono.

²¹ Jaanegui miihaiñooba miyaminaafi jibegueri amiihai ifico mitya mitya momoonidino. Miiro paryi sabadiro amiihaiñeje.

22 Miiro uujoho Pablo icaruubo, Apolo icaruubo, Pedro icaruubo icano amiihaico mijibeguequi fanooro Moocaani amiihaico aacino jiiinjehallivi mihicanohachuta, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icano paryi amiihaiguiiha. Tolliro guijevefeenedi Moocaanijaago mihifetejineguiiha icano.

23 Jaanoti amiihai Cristota, bu Cristo Moocaanitahe icano.

4

Minisuminaa Dudicamaaje.

1 Jaaneguiiha amiihai miihaico Cristo jeecivominaati mehesicini, bu Moocaani jibegueji itihino jibogominaati icano.

2 Jaamo paryi diito toono tajibama iicamo imino omoonifimoti mihica.

3 Jaanoti naha uudi milli icatino miyaminaa tahimiti unuuruno, bu miyaminaa aivoji icagavi tahimitico unuuruno icano, bu uuro tahimitico neejitirahi.

4 Jinejeti uujoho tahesamaaje imitino icatirahi. Jaaruno toonoti uujoho imitusucafototih. Jaanoti naha idiboro Aivojibo Moocaani uco tahimitico neejirahi.

5 Jaanegui amiihaico neehi: Imegaviro sifi imitico, meneedino Aivojibo Jesu asaatinohachuta. Jaabo diibo jari foovoicaruji, bu tolliro civoguiino toovono iicarunehejeque. Bu tolliro jaabo jibeguejiibo miyaminaa jeebino eesamaaiñehejeque. Jaadi naha jari iticovoocivi Moocaaniti gaayicijimo diitoco acahacisunoco.

6 Tañahabomi, jilli amiihaico neehi amiihai imiguiiha Apoloti, uuti icano, jaamo magaaahi. Jaanoco misiti magaaaja. Jaamoro oono Caatinihaamefaño onoono janaanivivi esamaaicuutimo mihicahi. Jaamo saafiditi mitya mitya mihicamoro sifico tihisutimo mihica.

7 ¿Nacu miijoho ico miyaaboti ficuuhi? ¿Nacu cono ima chahahi agaayicitino? Jaano bu agaayicicunoco, ¿collihi sifiiti agaayicitibobadi: Aivo uujoho mityahi, neehi?

8 Miiro paryicino toonoma mihicacuuhi. Miiro sihidi mubusumijevacuuhi. Miihai aivo aivojitorucu, monoomoro miihaico uufocovi miminiiyuhi. Jaanova miyaano mahaivojivejirahi, miihai amiihaima bu sano mahaivojivequi.

9 Miiro jilli tahesicini neehi: Moocaani miihai minisuminaaco famooguiinoviro ficuuhi iguijeniguucuumoco iicanicibadi. Miiro miihaico miyaminaa iimogotimoro ajabafiinovi mihifutucuuhi, Moocaani toomominaa ihatyimequi, miyaminaa ihatyimequi icano.

10 Miihaico naha jihovotobadi esiciniumo Cristohalliti. Jaanoti naha amiihaico Cristoti: Aivo gaajafimo, neehicamo.

Miihai miniinovafihii. Jaanoti amiihai mequehecufihii. Amiihaico: Miyaamo, noomo. Jaanoti miihaico jilli: Mihifomo, noomo.

¹¹ Jisumihachuta ajebanoco jaabicimoro mihicahi, adufirari mihicahi, gaachehuma machahahi, maganiciicafetehi, moojanoma machahahi,

¹² miniinovatehicahi, muhuseneri mududicamaaimo. Miihaico iminootino noomo. Jaarumoco imineeriro meneehi. Miihaico idaasuno omooninehejeque majaabicihicahi.

¹³ Miihaiti aivonoono neehicamo. Jaarumoco siicuno mihiimusuhicahi. Jiinije beevabadi miihaico moonihicamo beemeubadi jisumihachuta mihicahi.

¹⁴ Jino amiihaico nucufevesuqui jilli caatinitihii. Jilli amiihaico fajiniiqui agaijimo taseemeque icabadi.

¹⁵ Miiro diez mildimo amiihai jiiibogominaa Cristoti amiihaico jiiibogomo icarunaaca, diito amiihai caanimibadi icatihii. Miiro uuro amiihaico seemevahinihi Cristo Jesufaodi iimino jiiibogofenedi.

¹⁶ Jaanegui amiihaico neehi: Uujoho jino iicabadiro mihica.

¹⁷ Tooneguiiharo bu amiihaijaago Timoteoco galluuhii taseemenebadi agaijiiibo Aivojiiibofaodi imino iicaabo. Jaabo diibo amiihaico imino esaayuji Cristofaodi uujoho omooninoco, fahigova iicajahaje Moocaani iijanofaodi jiiibogooboro efeeheicabadi.

¹⁸ Saatohovaha amiihaiti mitya mitya icahicahi uujoho amiihaijaago ufucuro ufuucujitiiibadi.

¹⁹ Jaanegui amiihaijaago goovajino ofoono Aivojiiibo iimogohachiiiji. Jaadi jari gaajaji diito mitya mitya iicahicamo ihiimaarunoco, omoonitinocono icano.

²⁰ Miiro Moocaani aivoji jilli ticovo iimaa icatino, mityaono.

²¹ Jaanegui ¿jinejeque mihimeguehi? ¿Amiihaijaa feeji imeima, nacu gaijima, siicu ifi gaijama?

5

Ajevati Onoono.

¹ Miyaano amiihaifeeneviva ajeva iicano guubuvusuhicahi. Jaano toono ajevaco ajashuno muguubusudino Moocaanico agaajatimofeenevi. Miiro saafivaha caanimi taabamima icahi.

² Jaamo amiihai mitya mitya mihicahicahi. Jilli toonoti munucufevemere idaasuno mihicatano. Tolli omooniiiboco amiihaifeenetii buhigovi maganii.

³ Miiro uujoho, tafi sihigo icarunaaca tajeebi amiihaifeeneri icahi. Jaamaño: Tolli iicaabo imitico, nuucuuhii amiihaifeeneri iicaabobadi.

4 Mohaivoj#bo Jesucristo momofañodi am#hai mihigaicinimoma sano tajeebi icahi, bu tolliro Mohaivoj#bo Jesucristo imityama am#haima icaji icano.

5 Jaabo diibo iimit#boco Satanasco mahaci ifi iimogonoco ifinisiqui oomooniruubo, idaasuno iicaneguiiha dojicuviro Moocaanijaago asaaboro ufucu Mohaivoj#bo Jesu asaajifucu iicasumi ijeebi itaajaqui.

6 Aivo imitino toono momooninoti mitya mitya mihi-cano. ¿Nacu magaajat#hi ajashuruno levaduraguiji pary# ifaasihifaño acaisecafetefinoco.

7 Jaanegui toono eedelevaduraguijico magañ#nicibadi toonoco am#haifeenet# magañ#. Jaamo booshihi toguij#ma achahas#hibadi mihicahi, toono am#hai mihicabadi. M#ro s#cijem#naa oveja seemeneque gaicaaujibuumo Pascua j#baimo iicajisumi. Jaanoti jisumi Cristo Jesuco guijen#umo safooro m#hai imit#hall#vi.

8 Jaanegui mas# Pascua j#baimoco meheetavequi tohimitico magañ#moro, oono eedelevaduraguiji iimit#guijico mihican#icibadi. Jaamoro #vi toguij#ma achahano maahuneriro meheetavequi abañ#tino jeeb#ri, miyaaneri icano.

9 M#ro am#haico juufaiji acaatin#uhaamefañodi nuucuuhi: Ajevafimoma magataavedino, nooboro.

10 Jaaruno tolli onoobo pary# jiinjehalliri iicamo ajevafimoti, ifiguiiharo fanoovaaco imeguefimoti, bu ananivafimoti, oono bu tolliro ij#nitaco ejeecivefimoti icano noot#hi. M#ro tolli diitoma iimaat#mo mihicaruva toojiinj#eti siijiinj#evi mefeeljirahi.

11 Jaanoti cajaan#hacho: Miyaavogom#naafi uujoho, unuuruubo ajevaco imoy#ci#bo, ifiguiiharo fanoovaaco imeguififi-ibo, ij#nitaco ejeecivefifiibo, sicamañ#ooco ij#ibocasifiibo, bu iguiricavefifiibo, bu ananigaifiibo icano, icaboma magataavedino eneejirunoco, jilli neehi. Tolli iicaboma ajashuno safooba mamachudino.

12-13 ¿Milliti bu uujoho imiyaavogotimo: Iimitico, neejirahi? Id#boro Moocaani diito: Imitico, neeji. Jaanoti naha am#hai miyaavogom#naa mihicacuumo: Imitico, meneejirahi. Jaaneguiiha diibo iimit#boco am#haifeenet# buhi magañ#.

6

Dugaacum#naa Imefeenevi Dinahaboco Satyedino.

1 Am#haiti saatoho am#hai nahaboma imitino mihicasumi toonoco mihimibachuqui miyaavogom#naajaagovi footimoro, ¿coll#hi miyaavogom#naa iicatimo dugaacum#naajaagovi mofoon#ichi?

2 ¿Nacu am#hai magaaajatihi miyaavogominaa jiiñjeminaaco udugaacujinoco? Jaano bu jiiñje am#hairi udugaacucafetejino icanaaca, ¿collihi toono sihidi ejeevatinoco am#haifeeneviro mihimibachutihi?

3 ¿Nacu magaaajatihi Moocaani toomominaaco m#hai mudugaacujinoco? Jaano bu icanaaca? ¿Milliti jijeonoco dugaacutimo mihicajirahi?

4 Jaamo bu am#hai jijeonehejehalliti mih#bacasinoma mi-hicamo bu, ¿collihi jaamo miyaavogominaa iicatimojaagovi tonehejeque mihimibachuqui mefeehicahi?

5 Jino am#haico nucufevesuqui neehi: ¿Nacu am#haifeenevi gaajaminaafi saafiiba chahahi inahabomifeenevi udugaacujiruubo?

6 Jaano icanaaca, ¿collihi masatyehicahi am#hai nahabomico miyaavogominaa iicatimo dugaacuminaa imefeenevi?

7 Am#haifeenevi #ibacasima mihicamaño aivo imitino mi-hicacuhi. ¿Collihi jilli tolli icarunoco majaabicitihi? Jaafa jilli am#haico nanimo.

8 Jaarunaa am#hai sahigotiro imitino momoonihicahi, mananihicahi am#hai nahabomicro.

9 ¿Nacu am#hai magaaajatihi iimifitimo Moocaani aivojico agaayicijitinoco? Am#hai ifico mabañisudino, ajevaminaa, jihovo caanimico ejecivefimo, sifigoma iicafifimo, bu sano gaifiimimaryo iicafimo,

10 ananivafifimo, fanoovaaco iiguiharo iimoy#icififimo, bu iguiriicavefifimo, bu sitaaco imitino eneeffifimo, bu sitaaco imitino omoonififimo icano Moocaani aivojifaño feejitih.

11 Jilli icauno am#haiti iticoni saatoho. Jaarumo jisumi imibachucafutucuhi, Moocaanidiro iicacuqui diiboma sajeeb# icacuumo Aivoj#bo Jesu momofeenedi, bu Moocaani Gaijafeneedi icano.

Mofico Moocaanidiro Mifcuno.

12 Paryi fanoovaaco uujoho moonijirahi. Jaarunaa paryi fanoovaro tamiyaavogoco uco amusutino. Uujoho paryi fanoovaaco moonijirahi. Jaarunoti conooba uco guinonijitih.

13 Miyaanoco noonicimo: Machuta m#no jeeb#guiiha, mojeeb# machutaguiiha icano. Jaarunohocico sabadiro Moocaani finisuji. Jaanoti mofi ajevaguiiha icatih Aivoj#bo Cristoguiiharo icano. Jaabadiro bu diibo mofiguiiha iicaabo.

14 Jaabo Moocaani Cristoco siino ubuheetesubadiro bu m#haico imityari tolliro buheetesujiibo.

15 ¿Nacu amiihai magaaajatihi amiihai ifiino Cristo ifiione-heje iicanoco? ¿Nacu Cristo ifiiti iiciboro ajevaminaago ifiivi ficuji? Cha, tolli icatino.

16 ¿Nacu bu amiihai magaaajatihi ajevaminaagoma iicasiibo diigoma saafi ifibadiro iminifetefinoco? Jaano toono imiti ifi. Miuro Caatinihaame neehi: Famisicro sahcucuruuji, noonoro.

17 Jaabadiro Aivojibojaa iminifotoobo sagaijarucuji diiboma.

18 Jaanegui ajevati magaa. Paryi oono cohimitihacho iicanoco miyaminaafi moonifihhi mofifañodi iicatinoco. Jaanoti ajevaco omoonibo ificoro imitino moonihi.

19 ¿Nacu magaaajatihi amiihai ifiino Moocaani Gaija iijano iicanoco? Jaabo amiihaifaño iicaabo, Moocaani amiihaico aaciibo. Jaamo amiihai, amiihai ifi abajatoro mihicatihi.

20 Miuro amiihaico ajashutino jaadari Cristo gujeveri Moocaani jaaducuuhi. Jaanegui Moocaanico amiihai ifiiri macahacisu.*

7

Taabavaditi Onoono.

1 Jaanoti oono uco aamefaño meneehininediti amiihaico neehi: Aivo imijiruno gaifi gaigooco dudicitiibo iicano.

2 Jaarunofaño ajevahaño iicamaño amiihai ticovohocivi amiihai taabamima mihica. Jaabadiro bu gaigoomi amiihai ticovohocivi amiihai tajemima mihica.

3 Amiihai tajemi amiihaico iimugusumi imino: Jii, monoo. Jaabadiro bu amiihai taabami amiihaico iimugusumi imino: Jii, monoo.

4 Miuro mogai ifi abajagoro icatihi, idiboro aiji abajaabo. Jaabadiro bu aiji ifi abajaaboro icatihi, idigoro mogai abajago.

5 Jaanegui: Chahano, meneedino mihimogocasisumi ivi idisumiro famisicro sabadiro mihiimaacasimiro: Jilli ticovono miicaqui Moocaanima mihiimaanohachuta, munuusumi ivi ticovono mihicaji. Jaanobuunati siino dojicuviro mihicacasi iji Satanas onoobo amiihaico abañineri sitama imitico momoonidino.

6 Jilli, jilli amiihaico uujoho neehi, tajiba icatino.

7 Aivo imeguejirahi famooro gaifimi jino uujoho iicabadi iicanoco. Jaarunofaño iticovoocivi Moocaani aacihinibadi icamo. Saatohoco siibadi, bu saatohoco siibadi icano.

8 Jaanegui neehi: Ataabatimehejeque, fibaijigomiihaico icano imicanijiru aivo jino uujoho uuro iicabadiro mihicano.

* 6:20 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Moocaanico amiihai ifiiri, amiihai gaijari icano macahacisu. Jaano toonoci fanoociro Moocaaninohoci, onoonoco.

9 Jaanoti saatoho ticovono mihicajitiruumo siino matajeva. Jilli imicanijiru siino atajevacuuno mihicano, ma-jaabicijiturineri idaasuno mihicatiqui.

10 Jaanoti bu mogaimima iicacuumoco tajiibahi. Jaaruno uujoho icatino Aivojibo tajiibahi, mogai aijico jeevesutigo iicaqui.

11 Jaanoti mejeevesuhachiji siino tajevacuutino mihica. Jaanoti jilliro siino ditajema dojicuviro dimijivo. Jaabadiro aijimi mogaimico mejeevesudino.

12 Jaanoti bu jino uujoho onoono, Aivojibo onoono icatino: Miyaavogominaati saafi taaba miyaavogominaago icatirugo diiboma imino iicagogoco mejeevesudino.

13 Jaabadiro bu saafigo miyaavogominaago taje miyaavogominaafi icatiruubo diigoma imino iicagohachiji mejeevesudino.

14 Miro aiji imiyaavogotiruubo mogafañodi Moocaanidi imicuubobadi icahi. Jaabadiro bu imiyaavogotigo gaigo aijifañodi Moocaanidi imicugobadi icahi. Jaanoti tolli mihi-caova amihai seeme imifijitirahi imiyaavogotimo seemebadi icajirahi. Jaanoti saafi imiyaavogomaño toseeheje Moocaanidiro icacuui.

15 Jaanoti oono imiyaaveguehicatorimo ejeevesugohachiji, jaafa jeevesumo. Jilliti tolli iicaabo ejeevesugo, bu tolli iicago ejeevesuubo icano sajeebi icacuui. Miro Moocaani mihaico sajeebiguuiharo cuuhuvauhi.

16 ¿Nacu fine ijoho gaigo ditajeque miyaavugusujirahi itaajaqui? Jaabadiro bu, ¿ijoho gaifi diitaabaco fine miyaavugusujirahi itaajaqui?

17 Oono amihai ticovohocivi amihai Aivojibo aaciuno iicabadi, bu Moocaani amihai ucuuhuvausumi mihi-caubadiro icano mihica. Jilli tajiibahi paryicino Moocaani iijanofaño.

18 Saatoho mucuuhuvacafutuui amihai meehe quiticinimo mihicamo, tobadiro quiticinimo mihica. Jaabadiro bu saatoho quiticiratimo mihicamo mucuuhuvacafutuui tobadiro quiticiratimo mihica.

19 Miquiticinino sihidi jeevatihi. Jaabadiro bu miquiticiratino sihidi jeevatihi. Idinoro Moocaani tajiibaco meheetavano naha sihidi jeevahi.

20 Jaanegui famoovaro mucuuhuvacafutusumi mihicaubadiro mihica.

21 ¿Sifi jiovono diicaabo cuuhuvacafutuui? Jaarunoco deesicinidino. Jaanoti bu toonoti atajajino iicahachiji, tolli mooni.

22 Miro sifi jiovono iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Aivojibo atajasucuborucu. Jaabo jilli sajeebi diiboco

jeecivucuji. Jaabadiro bu sajeebii iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Cristo jijovonurucu.

²³ Miïro ajashutino jaadari Cristo guiieveri majaaducafutuuhi. Jaanegui miyaminaa jijovototi amiihai ifiico meheetavedino.

²⁴ Jaanegui tañahabomi, oono amiihai mucuuhuvacafutusumi mihicaubadiro, bu jisumi Moocanima mihica.

²⁵ Jaanoti ivi bagocajamihallivi Aivojiiïbo tajiiïbama chahahi. Jaarunaa jino eesicininoco neehi, uco Aivojiiïbo idaasugonofeenedi imihuseebe iicamaño, jilli amiihaico neehi:

²⁶ Uudi imino gaifi oono iicabadiro iicano jisumihije jino idaasuno mihicaneheje iicamaño.

²⁷ Gaigooma idiicacuubo, diigoti dugaavedino. Gaigooma achahaabo, ataabavanoco diimeguedino.

²⁸ Jaaruubo bu ataabavahachiiïi, imitico diicijitihhi. Jaabadiro bu bagocaja atajevago imitico icitihhi. Jaarumo idaasuno icaji. Jaanoco jeedi uujoho amiihaiti buhigovi miniiyujirahi.

²⁹ Tañahabomi, jilli uujoho eneejiruno: Jiiïjhallivi gueenene mihicajitihhi. Jaanegui amiihai taabamima mihicamo mataabavatimobadi mihica.

³⁰ Jaanoti bu mataamo mataatimobadi mihica, bu imono mihicamo imono mihicatimobadi mihica. Jaanoti bu manaa-jeme siinoma mihicatimobadi mihica.

³¹ Jaanoti bu jijeonehejeque anaajeme tooneri mutuvavotimobadi mihica. Miïro jijeononeheje jilli ihifuvusuro icaruno finifihi.

³² Uujoho imogotihhi sineheje esamaajeri mihicanoco. Ataabavatiiïbo Aivojiiïbo Cristo nehejeque imino teemehi, Aivojiiïboco imo imo imooniqui.

³³ Jaanoti ataabavacuubo jiiïnjeonehejejaagoviro icahi mo-gaico imo imo imooniqui.

³⁴ Jaabadiro bu atajevacuugoti atajevatimo siibadiro diitoti icahi. Atajevatigo Aivojiiïbo nehejeque imino moonihhi; ijeebii, ifi icano imino Moocanidiro iicaqui. Jaanoti bu atajevacuugo jiiïnjeonocoro imino moonifihi aijico imo imo imooniqui.

³⁵ Jaanoco jilli neehi amiihaidi iimiqui, amiihai imega je-gaiteereque ficuquui icatino, jilli iminoro miicaqui neehi. Jaamo Aivojiiïboco miyaano fanoovari jeecivomoro mihicahi.

³⁶ Ivi jaanoti saatehedi ille bagocaja ujusicugo, taje vatigo iicano imitihachiiïi, matajehi. Matajehino imiti icatino.

³⁷ Jaanoti ijeebiiïfañodi quehecuno eesiciniiïbo: Jinejete ucuujivaachutiiïbo ifi, onoobadiro iicaabo ijeebiiïfañodi ille bagocajaco imino ificugooobo aivo imino moonihhi.

³⁸ Jaanoti bu atajen#bo imino moonihi. Jaanoti bu atajenit#bo aivo sihimi moonihi.

³⁹ Gaigo atajevacuugo taj#bari aijimaryo icaji diibo iicanohachuta. Jaanoti aiji iguijevachiji, toonoti taajacuugo. Jaadi iimogooboco tajevajirugo ivi miyaavogominaafi iicaabocoro.

⁴⁰ Jaanoti ivi uudi, aivo imijiruno iinoro iicano. M#ro uujoho tafico esicin#hi, tolliro bu fine Moocaani Gajjama iicanoco.

8

Jihovocaanimico Ejeecivono.

(Rm 14.1-23)

¹ Jaanoti ivi jisumi jihovo caanimico ejeecivehicanoti am#haico neehi: Miyaano famoovaro aivo toonoco magajacuuhi. Jaaruno togaaja m#haico moficoro mitya mitya momoon#noviro jusisuhi. Jaanoti naha saatohoco magajimo diito miyaavogoco mujusisuhi.

² Jaanoti bu saatoho: Uujoho aivo gaajahi, unuurumo miya gaajaquehiica gaajatimo.

³ Jaanoti saatoho Moocaanico agaj#boco, bu Moocaani diiboco gaay#cihi.

⁴ Jaabadi ijinitaco machutari ejeecivucuunoco mamachunoti neehi: Miyaano ijinita jiinjehallivi sihidi jeevat#hi ivi id#bora saafiro Moocaani.

⁵ Jaarunaa niquejefano, bu jiinjehallivi icano bu sihidi jaatyo diosmi onoomo icahi, tolli enehicamedi icamo sihidi diosmi onoomo, bu sihidi aivojito onoomo icano.

⁶ Jaanoti naha m#haidi icaabo saafiro Dios Moocaani. Jaabo Moocaani paryi fanoovaaco eetavuuhi. Jaabeguiha m#hai mihicahi. Tolliro bu icaabo saafiro Aivoj#bo, Jesucristo, diibofeenedi paryi fanoova icahi, bu m#hai mihicahi icano.

⁷ Jaaruno jinooco paryi famoovaro gaajatihi. Jaanoti saatoho ijinitaco ejeecivejibumaño, ijinitaco ejeecivucuunoco amachusumi, ihesamaaje iniinovamaño, toonoti ijeeb#co mimihininibadi esicinimo.

⁸ M#ro mamachunoti Moocaani m#noco gaay#cihi. M#ro mamachunoti mojeeb# imitejitihi, bu m#h#nivatejitihi icano.

⁹ Jaarunoco mehesicini, am#hai siibadi esicinitimo mamachunofañodi, sifi imiyaavogo iniinovaaboco imitifano magañ#sudino.

¹⁰ Eneecau bu am#haico neequi: Ijoho tonehejeque agaajacuubo ijinitaco ejeecivehicamañovi acas#vooboro amachuuboco, saafi miyaavogominaafi miyaadi imiyaavogo

equehecutiibo aatyimeebere, bu machujiruubo ijinitaco ejeecivucuunoco.

¹¹ Jaamaño jilliti ijoho agaajacuubo saafi dinahabo imiyaavogo equehecutiiboco mitasujirahi diibohallivi, bu tolliro Cristo iguijivecuuboco.

¹² Jaamaño jilliti amihai nahabomi miyaavogo iniinovamo jeebico mimitasumaño amihairyo Cristoco imitino momoonihicahi.

¹³ Jaaneguiiha uduunofañodi tañahaboco imitifañño igañisujiruva uujoho ufucuro asimico duujitih.

9

Minisuminaafi Dudicamaaje.

(Ga 1.11-2.10)

¹ Miro uujoho sifi jiovono icatih, uujoho minisuminaafi. Uujoho Aivojibo Jesuco atyimehinicuuh. Jaamo amihai Aivojibedi ududicamaañofañoti mihicamo.

² Saatehedi uujoho minisuminaafi icatih. Jaanoti naha amihaidi uujoho minisuminaafi. Amihai Aivojiboco magaaayicimaño uujoho miyaano minisuminaafi iicanoco magaa-jasuh.

³ Jilli uujoho neehi imitino uuditi enehicamoco:

⁴ Miro famoovadiro imino. Jaanoco misi paryi magaaayicih machuqui aacinoco, aduqui aacinoco icano.

⁵ Tolliro bu imuguruva imijiruno miyaavogominaagoco ataabavano uuma ihiguequi. Tolliro bu Bernabe ihiciruva diiboma ihiguequi, oono saatoho minisuminaa iicabadi, oono bu Aivojibo Jesu nahabomi iicabadi, bu oono Pedro iicabadi icano.

⁶ Jaanegui fine amihai mehesicinihidi idimisiro misi Bernabe, uujoho icano dudicamaajeque jeevesutimisiro, bu jibegueriro mihicanoco.

⁷ ¿Nacu cajaan amocasiminaafiti iicaabo iinoro inehijeque naajenicih? Jaabadiro bu, ¿cajaani nacu baacuco abasuubo inoovati guenetibo icanicih? Jaabadiro bu, ¿cajaani nacu ihovejamico imifañoco amaamibo toonoti adutiibo icanicih?

⁸ Jilli onoonoco miyaminaaro onono noomoro mehesicidino. Miro bu tajibafaño tolliro noono.

⁹ Moise tajibahaame jilli neehi: Buey itrighallidi igoneri jehetibo. Jaabo iijico siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaaamaño, noonoro. Jaaruno jilli bueymicoro agaijumaño nuutibo.

¹⁰ Mihaiditi unuunoco jilli nuubo. Mihai imiguiiha totajibaco eetavuubo. Miro jinijeque acaajaabo, bu

itoogaiñoco ejehet#bo icano ufucu inoovataco #icijinoco esicin#boro moonifihí.

11 Jaaneguiiha am#haifeenev# Moocaani dud#camaajeque meheetavomo. ¿Milli bu jaamo busumijeque gaay#citimo mihicajirahi?

12 Buh#caga sita icarumo am#haiti ijaadaco gaay#cihicahi. Jaanegui imi m#hai.

Jaarumo m#hai toonoco midillut#hi. Jilliro pary# jaabicimoro mihicahicahi Cristo iiji j#bogoco jeevesutimo miicaqui.

13 M#iro am#hairyo magaajahi temploja jeevivom#naa tooja jeevivo sefari iicafinoco. Jilli eneejirunoco jilli neehi: Tooja jeevivo asimico agaicaaumoro ejeevifimo toonoti duufihí.

14 Jaabad#iro bu Aivoj#bo nuuhi: Cristo j#bogoco ij#bogomo Moocaanico ajaaduno sefari iicaqui.

15 Jaarunoco uujoho safooba dillut#hi, bu jilli nooboro caatin#tihi uco siinoti mahac#qui. Imeguehi aivo m#hai#nooba uuti: M#haico dilluhicaabo, noot#maacaro iguijeveneque.

16 Uujoho Cristo j#bogoco ij#bogonoti tafiico sihidi mityano esicin#tihi. M#iro toono dud#camaajeque Moocaani uco taj#bauhi. Jaama#no #daasucanijiru uudi toonoco j#bogot#bo icaruva.

17 Jaama#no jilli uuro iimogooboro toonoco moon#ruva ijaadaco gaay#cijirahi. Jaanoti taj#bari omoon#ma#no jino toono tadyud#camaaje Moocaani uco ataj#bauno.

18 ¿Cono nacu ijaadaco uujoho agaay#cino? Ijaada uudi Cristo j#bogoco ij#bogono sitaaco toono jaada busumijeque dillut#bo icano.

19 M#iro uujoho sifi j#jovono icatiruubo famooj#jovonoti minifetehi Cristodi sihidi miyam#naaco ic#qui.

20 Judiom#fa#no iicasumi judiom#badi minifetefihí diitoco Cristodi ic#qui. Oono judiom# Moise taj#ba onoobadi iicamo iicabadi icafihí, diitoco ic#qui; miyaano totaj#baguiino icatiruubo.

21 Jaabad#iro bu Moise taj#baguiino iicatimofa#no iicasumi diitobadi minifetefihí miyaano Moocaani taj#baguiino icaruubo, Cristo taj#baguiinoti iicama#no.

22 Jaanoti bu iimiyaavogo iniinovamofa#no iicasumi diitobadi minifetefihí diitoco Cristodi ic#qui. Jilli oono famoova iicabadi minifetehicahi tolliti diitoti saato#hobaco taajasuqui.

23 Pary# jilli moon#hicahi taajasuj#bogoguiiha, tobogo iminoco is#vanofa#nodi ic#qui.

24 Am#hairyo magaajacuuhí jinafatyofa#no iicamo pary# famooro jineefihí. Jaarumoti saafiro ijaadaco gaay#cifihi.

Jaaneguiiha tolliro amiihai Cristo iimogobadi imino mooni. Jaamo ijaadaco magaayicahi.

²⁵ Miïro paryi bañaamaajefaño iicamo diitoco iniinovatusu-jirunoco moonitahi. Jaamo tolli moonifahi ijaada minihai igaayiciqui, jilli guenene iicajitirunoco. Jaanoti naha miïhai momoonihi ufucuro ifinijitino jaadaco magaayiciqui.

²⁶ Jaanoti naha uujoho mihiciciniiboro ijiinoobobadi icatiji. Jaabadiro bu sicamañejejeque aganihiciibobadi amocasitiji.

²⁷ Jilliro ivi tafiico uuro tajibafahi uujoho imogobadi iicaqui, uujoho saatohoto ijiibogonobuunati uujoho imitino ihiine-jiruneguiiha.

10

Ijinitaditi Afajinino.

¹ Tañahabomi imeguehi amiihai magaajanoco moheedete paryi famooro Moocaani aimuufaihaciguiinodi efehicaunoco. Jaamaño famooro Tifai Muuai oono muuaico fatyuuhi.

² Moise dojicuti Moocaani aimuufaihaciguiinodi, Tifai Muuaifeenedi icano ufuunofeenedi Moise nitiminaabadi minifutuuhi.

³ Jaabadiro bu famooro sabadiro machuumo Moocaani aaciuno machutaaco,

⁴ bu paryi famooro aduumo Moocaaniti asanonifaihuco. Miïro diito Cristoti sefaco agaayicinoti quehecutehicaumo, nifaihuti, mahadunoti mequehecutonibadi. Jaabehicau Cristo diitoma ofoobo.

⁵ Jaarumoti ajashutino sanoodimo Moocaani imefeenevi imitino icauhi. Jaamaño jiihaifeeneviro sicaisituviniiumo ofoohigovi ifototimoro ijiinijevi.

⁶ Jilli icauno toonoti miïhai magaajaqui. Jaamoro iimitinoco mihimogomoro moonitimo miicaqui diito omoonubadi.

⁷ Jaaneguiiha amiihai ijinitaco mejeecivedino diitoti saatoho ejeecivuubadi. Miïro Caatinahaame neehi: Jaamoro machuumo, aduumo icano. Jaadi jiiibaiminicummo, noonoro.

⁸ Ajevaco momoonidino, diitoti saatoho ajevaco omoonubadi. Jaamoco safucuro finisuubo sano ajashutino veintitres mildimoco.

⁹ Bu Moocaanico minisudino, diitoti saatoho inisuubadi. Jaamoco jiiinimomiri eheedusuneri finiumo.

¹⁰ Bu imitino Moocaaniditi mihiimaadino, diitoti saatoho iimaubadi. Jaamoco guijeve abajaabo, Moocaani toomoinaafi, finisuuhi.

11 Jilli icauno moheedetemihaima. Jaanoco Caatinahaamefaño ficuumo toonoti miihai mihiguicivomoro magajaqui. Jino niinosituvimi hiecamo.

12 Jaaneguiha: Uujoho imino aivo sefano icahi onoobo, deesicini daaquetedino.

13 Amiihaico iji inisunicibadiro bu paryi famoovaaco nisufiibo. Jaasumi Moocaanico mehesicini, diibo amiihaico teemeji iji janaanici amiihaico inisunofaño gañisutiibo iicaqui. Jaano toono nisu amiihaivi agasesumi toonoti mataajajino icahi. Jinooco Moocaani amiihaico aciji. Jaamo majaabicihini.

14 Tañahabomi, jaaneguiha ijinitanoco mejeecivedino.

15 Jilli amiihaico neehi, gaajaminaa mihicacuuneguiha. Jaanoco jino amiihaico afajininoco amiihairyo mehesamaaje. Jaamoro magajaci.

16 Jesu guijeveque mehesafotomoro imi adutahilluco mahadumoro Moocaanico mihimonicihi, Cristo itijohoco etetecufutusumi agañisunofañodi, famooro sahi goviro saafiibadiro mihicanoco eneejirunoco. Jaamoro bu imaahuco miquisicarunicihi Cristo ifico itetecufetequi aaciunofañodi saafiibadiro mihicahi eneejirunoco.

17 Mihiro miihai Mohaivojibo Jesucristo Machuta onoonoco meheetavusumi mahajashutirumo tomaahuti famooro mamachuhi. Jaahica tohica idihicaro sahicaro. Jaamaño saafiibadiro miihai Jesucristoco mimiyaavogonicihi.

18 Eneecau oono Israel cuumiminaati magaja, oono jeecivo asimiti uduumo imitino gaijamima saafiibadiro icamo toonoco uduunofañodi.

19 Jilli onoobo: Ijinita miyaamo iicanoco, nootihini. Jaabadiro bu: Diitoco ejeecivoniciamaño asimico ificuniciamaño sihidi jeevano, nootihini.

20 Jaanoti naha jilli neehi: Saatoho Moocaanico agaa-jatimo jeevivoco eheetavomo jihovo gaijamicoro jeecivefihini Moocaanico jeevivotimoro. Jaaneguiha uujoho imogotihini amiihai imitino gaijamifañodi mihicanoco.

21 Jaamaño imijitiruno Moocaani imi adutahilluti mahadumoro, bu ijimi adutahilluti mahaduno. Jaabadiro bu imijitiruno Aivojibo imi machutati mamachumoro, bu ijimi machutati mamachuno.

22 Mohaivojiboco misifiratusudino. Miihai diibo janaanicihi sihidi mejeevatihini.

Jilli Cristotaco Magajineri Imino Mihicano.

(Rm 11.1-23)

23 Miyaanoco noonicimo: Jilli mihimogonoco paryi fanoovaaco momoonijirahi, onoomo. Jaaruno paryi

fanoovaro m̄inedi imitatih̄i. J̄h̄i, miyaano fanoovaaco momoon̄ijirahi. Jaaruno momiyaavogoco ujusisunoco amusutih̄i.

²⁴ Ivin̄aaca naha moficoro imino moon̄it̄imoro sitaacoro imino momoon̄ijirahi.

²⁵ Jaabad̄iro bu parȳi fanoovano machuta naajehasiv̄i anaajenehejeque mamachujirahi. Jaarumo dillut̄imo: ¿Naha tohasimi jihovocaanidi ejeec̄ivugucuuno asim̄i iicanoco? magajaruva am̄ihai esamaajedi iimijit̄iruneguiha.

²⁶ M̄iro parȳi j̄iin̄ijehalliri iicano Aivoj̄h̄bo Moocaanino.

²⁷ Jaanot̄i bu saafi miyaavogom̄inaafi iicat̄ih̄bo am̄ihaico diiboma mamachuqui ucuuhugasumi, mamachu parȳi fanoovaaco am̄ihaico aacinehejeque dillut̄imo, am̄ihai esamaajedi imijit̄iruneguiha.

²⁸ Jaanot̄i saatoho am̄ihaico: Jino asim̄i ij̄in̄ita jeeçivo, noomoro ij̄h̄bogohachij̄i muduudino, diibo am̄ihaico ij̄h̄begueebedi imijit̄iruneguiha, bu ihesamaajedi imijit̄iruneguiha.

²⁹ Jaanoco saatoho dillujirahi: ¿Coll̄ihi sifi esamaajedi imit̄irunoco, uudi iminoco uujoho moon̄it̄ih̄bo icajirahi?

³⁰ Uujoho bu amachunohalliv̄i Moocaanico graciaco aac̄icunoco, bu ¿coll̄ihi sita uujoho amachunot̄i: Imitino, neejirahi? noomoro.

³¹ J̄i, mamachusumi, mahadusumi, bu fanoovaaco momoon̄isumi icano parȳi Moocaani imiguiharo momoon̄i.

³² M̄ihaiñ̄oobaco toonofañ̄od̄i imit̄ifañ̄ov̄i magañ̄h̄sudino judiom̄ico, bu judiom̄i iicat̄imoco, bu Moocaani iijanom̄inaaco icano.

³³ Jaanot̄i naha uujoho parȳi famoovaaco fanoovav̄i imino moon̄ih̄boro icaji. Taf̄iguiharo imino omoon̄inoco imogot̄ih̄i, sitaaco imino omoon̄inoco imeguehi, Moocaani diitoco itaa-jasuqui.

11

¹ Jaaneguiha jino uujoho iicabad̄iro mihica, jino bu uujoho Cristo iicabadi iicanot̄i.

Jill̄i Gaigoom̄i Cultofañ̄o Mihica.

² Tañ̄ahabom̄i, am̄ihaico sihidi imehi, fahij̄iv̄aro uut̄i mehesafotomoro, am̄ihaico ij̄h̄beguehin̄ibadi mihicahicaneguiha.

³ Jinooco bu imeguehi magaaanoco Cristo gaifimi abajaabo. Jaabad̄iro bu mogai abajaabo gaifi. Jaabad̄iro bu Cristo abajaabo Moocaani.

⁴ Jaamañ̄o gaifi iinigaico afabaacuuboro Moocaanima cultofañ̄o ih̄iimaajisumi, bu diibo iimaaco ij̄h̄beguejisumi icano imoon̄iruva Cristo ihabajaabo iicaabedi nucufesujiruno.

⁵ Jaabadiro bu gaigo iinigaico fabaacutigo Moocaanima cultofaño ihiimaasumi, bu diibo iimaaco ijibugusumi icano imooniruva ihabajaabo iicaabo aijidi nucufesujiruno diibo omoonibadiro iicano. Oono iinigaico icidaruva iicajirubadi.

⁶ Jaamaño gaigo iinigaico afabaacugotihachijijilliro paryi iinigaico icidacuqui. Jaanoti gaiguedi iinigaico iquiticino, bu icidano icano unucufesuhachijijilliro ifoboociqui.

⁷ Jaanoti gaifi foboocijitirahi, diiboco Moocaani ifibadiro ifiivusumaño, bu diibo iminehejequere omooninofañodi Moocaani imi #fuvusucafotomaño icano. Jaanoti naha gaigo iminehejequere omooninofañodi gaifi imi ifuvusucafetehi.

⁸ Miro Moocaani gaifico eheetavusumi gaigo baciti diiboco eetavutiibo. Jaanoti naha gaigooco gaifi baciti eetavuubo.

⁹ Jaago gaigo gaifiiguiiha eetavocafutuui. Jaanoti gaifi gaigooguiiha eetavocafututuhi.

¹⁰ Jaamaño jilliti gaigo iinigaico fabaacunicihi aiji mityaguino iicanoco Moocaani toomominaaco ihifusuqui.

¹¹ Jaarunaaca Cristofañodi mihicamaño magaajahi gaigo ichaharuva gaifi chahajirahi, bu gaifi ichaharuva gaigo chahajirahi icano iicanoco.

¹² Jaamaño miyaano gaigo gaifiiti eetavocafutuhi. Jaabadiro bu gaifi gaigooti fiivehi. Jaaruno paryi Moocaaniti saahi.

¹³ Eneecata amiihairyo monoo: ¿Naa imino gaigo iinigaico fabaacutigo Moocaanima iimaano?

¹⁴ Mifiivucubadiro mihicanoti magaajahi gaifi imeebaiguima iicano unucufesunoco.

¹⁵ Jaanoti naha gaiguedi imino imeebaiguima iicano iinigaico tooneri ifabaacuqui aaciumaño.

¹⁶ Jaanoti saatoho toonoti ejenaauhachijijigaajaqui mihai, bu Moocaani iijanominaa iicamo magaajatitahi uufocovi sinoco.

Aivojibo Imi Machu Onoonovi Miyaminaa Imitino Omoonino.

¹⁷ Jaanoti naha jinooco amiihaico onoonovi amiihaico imotitahi. Miro amiihaivaha mihigaivusumi imino moonitimoro imitino momoonihicahi.

¹⁸ Miro uco jibogomo cultocovaha meheetavequi mihigaivusumi sabadiro icatimo mefeehicahi. Jaano fine miyaano.

¹⁹ Jaano miya tolli iicahachijijijeevadi diitoti mudugaavo miya miyaavogominaa iicamo igaaajacafetequi.

²⁰ Jaamaño tolli mudugaacinimaño Aivojibo Imi Machuco meheetavono miyaano Aivojibo Imi Machu icacutino.

21 Miiro mamachucujisumi saatoхова ijeevadisahaje imegaviro mamachuhicahi. Jaamaño saatoхо ajebama icanaaca saatoхо mutuvamoro miguiriiicavocinihicahi.

22 ¿Nacu amiihai iijano chahahi mahadujiruhigo, mamachujiruhigo icano? Jaamaño jilliti Moocaani iijaco jihovonobadi momoonihicahi, bu imachutama achahamoco munucufevesuhicahi icano. Jaanoco ¿milli fine uujoho amiihaico neeji? ¿Nacu toonoti amiihaico imeji? Chaha, imotihhi.

Aivojiiho Imi Machu.

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

23 Jilli uco Aivojiiho ijiihbugunoco amiihaico jiihbuguhi: Miiro Aivojiiho Jesuco aacijifucu ihusefaño maahuco gaayiciubo.

24 Jaaboro Moocaanico toonohallivi iimuudi iquisicuuboro nuuhi: Ifaaji, mamachu. Jino taahuco amiihahallivi iquisicucafotono. Jilli momoonihica. Jaamo uco mehesafetehicahi, nooboro.

25 Jaabadiro bu toonoco amachunobuunati ihusefaño ihadutahilluco agaayiciuboro nuubo: Jihillu bohono iimaaco miyanotiro eheetavono tatyijohofañodi. Jaanoco fahiijivaro mahaduno ticovovi uco mehesafetehica, nooboro.

26 Jaaneguiiha amiihai fahiijivaro tohicaco mamachusumi, tohilluco mahadusumi icano toonofañodi magaajasuhicahi Aivojiiho Jesucristo iguijeveunoco, diibo siino asaajino-hachuta.

Jilli Mamachu Aivojiiho Imi Machuco.

27 Jaamaño Aivojiiho Jesucristo Imi Machu onoonoco meheetavusumi cajaanoyohacho Aivojiiho maahuco imitino amachumo, bu ihaduhilluti imitino aadumo icano imitino moonihi Aivojiiho ifiico, itiihohoco icano.

28 Jaaneguiiha iticoni paryi amiihai imitico mehesamaaimoro Moocaanico mijiihobogo. Jaadi jari tohicati mamachu, bu tohilluti mahadu icano.

29 Jaanegui toono Aivojiiho ifi eneejirunoco gaajatimo toonoco amachumo, aadumo icano ifihalliviro imitino iicajinoco icihhi.

30 Jaamaño amiihaiti ajashutimo saatoхо guihuvahi, bu saatoхо niinovahi, bu saatoхо guijevecinicuhi icano.

31 Jaaneguiiha imino miihai mofico mehesamaaimoro Moocaanico mijiihobogomoro momooniruva Moocaani miihaico tolli moonitiiho iicaqui.

32 Jaamaño Moocaani miihaico mohimitihalliti jilli moonifihhi miihaico ahaamiiho sano Moocaanico imiyaavogotimoma miihaico ciihgaifaño igañiihiruneguiiha.

33 Jaaneguiiha tañahabomi, Aivojibo Imi Machuco mamachuqui mihigaivusumi motoomocasimoro sano mamachu.

34 Jaanoti saatoho sihidi mahajebavahachijii iticoni amihai iijafañerehiica mamachu, amihai Moocaani imitino mihi-gaivomoro momooninohalliti aamidiibo. Jaanoti sanehejeque ufucu amihai uujoho Pablo abaatodi imibachuji.

12

Moocaani Gaija Aacino.

1 Tañahabomi, imeguehi jinooco magajaanoco Moocaani Gaija mihaico aacifinehejeque.

2 Amihairyo magaajacuhi Moocaanico mimiyaavugutisumi jilli jihovoto ijinita ihiimaatimoco mejeecivehicaunoco.

3 Jaaneguiiha imeguehi jisumi magajaanoco: Cajaaty-ohacho Jesuco afajamo Moocaani Gaijari toono ihiimaano icatino. Jaanoti naha saatoho: Jesu Aivojibo, onoomo naha jino Moocaani Gaija mityariro ihiimaamo.

4 Miuro icano siibadihije Moocaani Gaija aacinoco miyaminaafi agaayicino. Jaaruubo saafiro Moocaani Gaija toonoco aacibo.

5 Jaamaño siibadihije omoonino dudicamaajeri Aivojiboco jeecevefimo. Jaaruno saafiro iicaaboco Aivojiboco mejeecivehi.

6 Jaabadiro bu Moocaani dudicamaajeque momoonimo fanoovaaco siibadihije momooninichi. Jaarunoco saafiro Moocaani famoovafeenedi tolli moonihi.

7 Moocaani famoovaaco siibadihije aacinoco momoonihi Igaija diitoma iicanoco igaaajasuqui famoova imiguiharo.

8 Moocaani Igaijafañodiro saatohoco acibo gaaja iimaaco. Jaabofoenediro bu saatohoco acibo sihidi gaajari ihiimaanoco.

9 Jaabofoenediro bu saatoho gaayichi miyaavogoco. Jaabofoenediro bu saatoho gaayichi iguihuvamoco ubuheesuno mityaco.

10 Jaanoti bu saatoho gaayichi sihidi ejeevano mityaco omoonijinoco. Jaanoti bu saatoho gaayichi Moocaani iimaaco ijibogonoco. Jaanoti bu saatohoco Moocaani acihi agaajacijino mityaco jihovo gaijaco, miya Gaijaco icano, cono miya Gaija iicanoco. Jaanoti saatoho gaayichi agaajaratijiri ihiimaano mityaco. Jaanoti bu saatoho gaayichi toojiri ihiimaanoco agaajaciboro ijibogono mityaco.

11 Jaano paryi jinehejeque omooninoco idiiboro Moocaani Gaija acihi. Diibo famoovaaco ijeevadisahaje omoonino mity-aco acihi diibo imogobadi.*

Saafi Ifihotoro Miihai.

12 Miiro mofi sanooro icaruno fiivaano miino ifiiti sihididi dugaacacineheje iicanobadi, bu Cristota famañoova jeevivomañehejeque meheetavorahi. Jaarumo saafitaro mihihahi.

13 Jaabadiro miihai judiomi mihicarumo, griegomi mihicarumo, sifi jijovoto mihicarumo, bu sifi jijovoto mihicaturumo icano, sagaijariro miniticaotonofenedi saafi ifibadiro miminifutucuuhi bu sagaijacoroparyi miihai mag-aayicicuumaño.

14 Miiro mofiiti fiivaano inonohocinihi sanooro icatino.

15 Jaamaño tihai: Uujoho use iicatimaño ifiiono icatihu, neejiruno. Jaaruno bu toofionoro.

16 Jaabadiro bu nohoji: Uujoho aalli iicatimaño ifiiono icatihu, neejiruno. Jaaruno bu toofionoro.

17 Jaamaño paryi mofi sano aalliro iicaruva, ¿milli bu muguubujirahi? Jaabadiro bu mofi paryi sano nohojiro iicaruva, ¿milli mininihicijirahi?

18 Jaamaño Moocaani mofionehejeque iimogomañehejevi ficuubo.

19 Jaanoti sanooro muhuserere iicaruva, ¿cuuca mofi icajirahi?

20 Miiro mofioneheje fiivaahi. Jaaruno mofi sanooro.

21 Jaamaño mohaalli muhuseque: Ico imogotihu, neejitirahi. Jaabadiro bu monigai motihaico: Ico imogotihu, neejitirahi.

22 Tolli icatino. Mofiono ajaaparyanehejeque janaanici magaijihu.

23 Jaabadiro bu mofiiti miiviro magaijinehejeque imino gaachehuri mijicunicihi. Jaabadiro bu oovosiitimañehejeque imino mofoboocihi gaachehuri.

24 Jaanoti naha oovosiimañehejeque mofoboocitihu oovosiimaño. Jilli Moocaani mofico eetavuuhi, mofi oovosiitimañehejeque janaanici magaijiqui.

25 Toonoti mofioneheje ijeevadi dugaacamaaitino iicaqui. Jilliro fanoovaro sabadiro igaijicasiqui.

26 Jaaneguiiha samaño aaivuvusumi, bu paryi faabohoro aivevehi. Jaabadiro bu samañooco imino momoonisumi paryi faabohoro imo imo icahi.

27 Jaamaño jaabadi amiihai Cristo ifi mihicamo. Jaamo famooro diibo ifiioneheje mihicamo.

* 12:11 Meeci Col 4.7-16.

²⁸ Jaamaño Moocaani famooco saafiisari iticovoocivi acihi Moocaani iijafaño dudicamaajeque: Iticoni minisuminaaco, jaanohallivi Moocaani iimaaco agaayicinoco ijibeguefimoco, jaanohallivi jibogominaaco, jaanohallivi sihidi ejeevanehejeque omoonifimoco, jaanohallivi iguihuvamoco ubuheetesufimoco, bu aamusuminaaco, bu aivojitoco, bu agaajaratino iijineri ihiimaafimoco icano.

²⁹ ¿Nacu jaamo famooro minisuminaa? ¿Nacu famooro Moocaani iimaaminaa? ¿Nacu bu famooro jibogominaa? ¿Nacu famooro sihidi ejeevano eetavominaa?

³⁰ ¿Nacu bu famooro iguihuvamoco ubuheesuno mityama icahi? ¿Nacu famooro iimaafihii agaajaratino iijineri? ¿Nacu bu famooro jibeguefihii toojiri ihiimaanoco? Chaa, tolli icatino.

³¹ Jaaneguiiha janaanici iiminoco Moocaaniti magaayicijinoco miguiino. Jaarunaaca uujoho amihaiico jibegueji aivo janaanici jino imino esamaajeque.

13

Gaijima Mihica.

¹ Miiro uujoho miyaminaa iijineri, bu Moocaani toomominaa iijineri icano iimaaruubo, gaijima chaharuva, jilli cimibaco ahaamino ticovono ojibadi jeevajirahi, bu jigaiño meehuco mohojisuno idicuno iicabadi jeevajirahi.

² Jaabadiro bu Moocaani iijico jibuguruubo, bu fanoova itihinehejeque gaajaruubo, bu fanoova gaajama icaruubo, bu sihidi miyaavogoma iicanofeenedi ifabainoco sihigovi afatyusunoma icaruubo, gaijima chaharuva, jilli uujoho mihifoobejiru.

³ Jaabadiro bu paryi tabusumijeque sitaaco ifehicaruubo, bu tolliro tafico gaijitibo acijirahi Moocaanico imogobadi ijigasuhachiji, jaarunaa gaijima chaharuva, ¿jilli tolli omooniruno uudi jinehejeguiiha imijitirahi?

⁴ Jaanoti naha gaijima iicaabo, bu fanoova jaabicima icahi. Jaabo bu imihusehi, sitaaco inohallitiro jibhevetatibo, uujoho sihidi jeevahi nootatibo, tafico mitya mitya moonitatibo icano.

⁵ Bu tolliro idicunoono moonitatibo, gaijififitatibo icano. Tolliro bu sifiratotatibo, bu imitino omoonimoco guenene jibhevetatibo.

⁶ Bu tolliro sita imitico omoonineri imo imo icatatibo miyaaneriro imo imo iicafiibo,

⁷ fanoovaaco miyaavogooboro jaabicifiibo tomooboro sicujeebiri.

⁸ Gaiji ufucuro finijitih. Jaanoti naha ufucu iicajinoco jibogoneheje finiji. Jaabadiro bu agaajaratino iijineri ihiimaa lliveji. Jaabadiro bu gaajahaño finiji.

⁹ Miuro Moocaani iijiti sasitusacohoro magaajahi. Jaasitusacoro mijibeguehichi.

¹⁰ Jaanoti fanoocoro imino magaajacuudi toono midimañehejequere magaajahicano finiji.

¹¹ Uujoho seemene iicausumi seemene iicanicibadi iimaahicauhi, esamaahicauhi, esicinihicauhi icano. Jaaruubo amiyaabo iicacuudi seemenebadi iicahicaunoco jeevesucuhi.

¹² Jaabadiro jisumi mihai jaabaiba mahatyimehi oono meecimefaño jaabaiba mahatyimenicibadi. Jaarumo ufucu imino foovono mahatyimeji. Jaabadi jisumi uujoho paryicino gaajatih. Jaaruubo ufucu paryicino gaajaji, uco Moocaani imino agaajabadi.

¹³ Jaamaño idinoro Moocaani miyaavogo, bu diibo onono miyaavogo, bu gaiji icano ufucuro finijitih. Jaarunehejete aivo gaiji janaanici jeevahi.

14

Agajaratino Iijineri Iimaanoco Onono.

¹ Jaaneguiha gaijima miicaqui imino miguiino. Tolliro bu Moocaani Gaija aacinoco miguiino. Jaano janaanici miguiino Moocaani ijico mijibeguejinoco amihaiico ihaciqui.

² Jaanoti agaajaratino iijiri ihiimaabo Moocaanidiro iimaahi miyaminaaguiha iimaatiibo, mihaiñooba toonoco uguubutimaño. Jilli Moocaani Gaijariro iimaabo toovono iicaruno iiminuru iicanoco.

³ Jaanoti naha Moocaani ijico jibogoobo sitaaco jibeguehi. Jaanofenedi diito miyaavogoco jusisuubo, bu quehecutusuubo, jacusuubo icano.

⁴ Jaanoti agaajaratino iijiri ihiimaabo ifiguiharo iimaahi. Jaaneri diibo miyaavogoro jusihi. Jaanoti Moocaani ijico jibogoobo paryi Moocaani iijaminaa miyaavogoco jusisuhi.

⁵ Uujoho imogorahi paryicino amihai agaajaratino iijiri mihimaanoco. Jaano janaanicivi imeguehi Moocaani ijico mijibogonoco. Miuro Moocaani iiji jibogo aivo janaanicivi imihi. Jaanoti agaajaratino iijiri iimaano miyaadi jeevatih. Toojiri ononoco saatoho jibogotiruva aivo sihidi jeevajitiruno. ¿Milli bu Moocaani iijaminaa uguubuneri imiyaavogo jusijirahi?

⁶ Jaabadi tafahabomi amihaiico abaatoobo agaajaratino iijiri amihaima iimaaruva, jinejeque toonoti magaayicijirahi? Jaanoti naha mihaiico Moocaani agaajasunoti, bu amihaiico

miyaanoti j#buguruva, Moocaani iijico j#buguruva icano naha am#haidi imijirahi.

7 Eneecau bu mas# oono ifiima achahano siruubavi, arpavi icano mohooviciqui. Jaanoco jilli ticovono mohojisuruva, #milli bu magaaajirahi imasijico?, #coj#co oj#sunoco?

8 Jaabadiro bu corneta jilli ticovono ihojiruva, #m#ijoho bu imibaivejira imoonicasiqui?

9 Jaabadiro bu am#haidi magaaajatijiri onoonoco, #milli bu muguubujirahi? Jilli sicama#oma ihiimaamobadi jeevajiiruno.

10 Fine j#in#jehall#vi ajashutino iijino icahi. Jaaruno paryi fanooro gaajaveechuhi.

11 Jaanoti uujoho agaajatino iijiri saatoho uuma ihiimaamedi diitedi uujoho siij#in#jeobobadi jeevajirahi, uuti bu diibo siij#in#jeobobadi jeevajirahi.

12 Jaama#o am#hai Moocaani Gaija aacinoco mihimogoma#o, miguiinomoro magaaay#ci oono Moocaani iijam#naa miyaavogoco uj#isunoco.

13 Jaanoti bu agaajaratino iijiri ihiimaabo toono iimaahall#vi Moocaanico idilluqui. Jaanoco agaajaaboro i#beguejino mityaco Moocaani diiboco ihaciqui.

14 Jaanoti uujoho agaajaratino iijiri Moocaanima iimaaruva miyaano tagaijafa#odi#o iimaahi. Jaaruno imino eesicinino icatino.

15 Jaaneguiiha fine, #milli moonijirahi? Jilli fine Moocaanima ihiimaasumi tagaijari, bu tahesicin#ma icano sano iimaajirahi. Jaabadiro bu Moocaani masinoco amasivasumi tagaijari, bu tagaajama icano sano masivajirahi.

16 Jaama#o #joho Moocaanico digaijariro diimuruva, saafi jilli ticovono iicaabo, #milli bu #co nahabonijirahi? M#ro #joho onoonoco gaajat#bo.

17 Jaano toono #joho Moocaanico idiimono aivo imijirahi. Jaarunofenedi diibo miyaavogo jusijitirahi.

18 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho imehi, paryi am#hai janaan#ivi agaajaratino iijiri iimaanohall#vi.

19 Jaaruubo Moocaani ijafa#o imeguehi ajashunogay# ihiimaarunoco imino muguubunoco, toonoti sitaaco gaajasuqui. Aivo jino sihidi imihi, agaajaratino iijiri diez mildino munuuruno janaan#ivi.

20 Jaaneguiiha ta#ahabomi, fine seemebadi mehesamaa#o. Jaanoti iimitinojaagodi#o seeme agaajati#e#ebadi mihica. Jaarumo amiyatobadi#o mehesamaaje iiminojaagodi#o.

21 M#ro Moise taj#ba Caatin#haamefa#o jilli neehi: Jiicumim#naaco siicumim#naa iijiri neeji siicumiotofenedi.

Jaarunaaca uco: Miyaano neejitimo, noobo Moocaani, noonoro.

²² Jaamaño agaajaratino iijiri iimaano imiyaavogotimocoro igaajasuqui iicano; imiyaavugucumoco igaajasuqui iicatino. Jaanoti bu Moocaani iiji jibogo mitya imiyaavugucumoco agaajasuno. Jaanoti imiyaavogotimoco agaajasuno icatino.

²³ Jaabadiro bu paryi Moocaani iijaminaa sahi goviro iigaivomoro sabadiro agaajaratino iijineri ihiimaamofeenevi saafi agaajatibo, bu imiyaavogotibo icano ijicafuturuva: Jilli fine jito jeegavehi, neejiruubo.

²⁴ Jaanoti famooro Moocaani iijico mijibogomofeenevi imiyaavogotibo, bu agaajatibo icano ijicafuturuva, diibo imitino iicahicanoco gaajacujiruubo, toono paryi amihai monoonoco uguubunofeenedi.

²⁵ Jilliti jari diibo jeebifaño iicano agaajarahicatino foovoiveji. Jaadi jari ememuvooboro Moocaanico imeji: Miyaano jahi amihafeenevi Moocaani icahi, nooboro.

Moocaani Ijafaño Mufuusumi Imino Meheetavo.

²⁶ Jaaneguiha tañahabomi, jilli amihaiico neejirahi: Mihigaivusumi amihaiti saatoho masima iicahachiiji, bu jibeguejinoma iicahachiiji, bu Moocaani agaajasunoco jibeguejinoma iicahachiiji, bu agaajaratino iijiri ihiimaanoma iicahachiiji, bu toojiri ihiimaanoco jibeguejinoma iicahachiiji icano, imino momooni Moocaani iijaminaa miyaavogoco ujusisujino iicahachiiji.

²⁷ Jaamo bu agaajaratino iijineri ihiimaajisumi miimisiicro mihiimaa; sihidi iicasumi miimisiici, saafi idinoro mihiimaa. Jaarumo sano icatino, saafisariro mihiimaa. Jaanoco bu saatoho jibequi diito onoonoco.

²⁸ Jaanoti toonoco jibeguejirumo achahahachiiji sijjeri mihiimaadino mihigaivusumi. Jilliro amihafañodiro mihiimaa Moocaanimaryo.

²⁹ Jaabadiro bu Moocaani iijico mijibeguejino iicahachiiji miimisiicro mihiimaa. Jaanoti iguiraaasumi miimisiici, saafi idinoro mihiimaa. Jaanoco saatoho muguubunicimoro mehesamaaje: ¿Naa miyaanoco? noomo, noomoro.

³⁰ Jaanoti bu igiciniboco sabogoco Moocaani igaajasuruva imegavi ihiimaabo illivequi.

³¹ Jilliti paryi amihai Moocaani iijico magaayicihicamo saafisari mijibogo, famooro imino uguubumoro iquehecucafetequi.

³² Jaaneguiha Moocaani iijico jibogomo ihesamaajeque iguiinoniqui saafi ihiimaanohachutahiica.

³³ Mihiro Moocaani sajeebi icaco aacibo imitasuubo icatino.

Oono fahigova iicamo miyaavogominaa Moocaani iijanofaño iicanicibadi.

³⁴ Jaabadiro bu gaigoomi cultofaño lliivi iimaatimo iicaqui, Moise tajibafaño onoobadi iicaqui.

³⁵ Jaanoti agaajanoco iimogohachijji jari iijafaño ofoodi aijico idilluqui. Imijitiruno gaigo cultofaño ihiimaano.

³⁶ Jaabadiro bu magaaja Moocaani ijji amihaiti ticovahinithi, bu idimoro amihai toonoco magaayicihinimo mihicathi.

³⁷ Amihaiti saato: Moocaani ijico ijibogonoco aivo gaajahi, monoomo, bu Moocaani Gaijafenedi gaajahi, noomoro mehesicinimo iicano. Jinooco magaaja jihaamefañodi jilli amihaiico onono jino Aivojibo Moocaani tajiba iicanoco.

³⁸ Jaanoti jinooco imiyaavogotibo onoonoco: Miyaano, menedino.

³⁹ Jaaneguiha tañahabomi, Moocaani ijico mijibeguejinocoro aivo miguiino. Jaamoro bu agaajaratino iijineri iimaaco mafaguedino.

⁴⁰ Jaanoco ivi iminoro meheetavo mitasutimo.

15

Cristo Siino Ubuheeteunoti Ijibogono.

(Mt 26.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Jaaneguiha tañahabomi, imeguehi taajasujibogoco amihaiico uujoho ijibeguehininoco mehesafotonoco. Tobogoco amihai magaayicihinibogofaño quehecuno mihicabogo.

² Jaabogofenediro bu amihai mataajacuhi amihaiico ijibeguehinibadiro mihicahachijji miyaano mimiyaaveguehinihachijji.

³ Miro amihaiico iticoni jibeguehinithi Moocaaniti agaayicihinibogoco: Cristo mohimitihallivi iguijeveunoco, oono Caatinhaamefaño unuubadi.

⁴ Jaaboco icicuruubo siino mifucuci, safucu icanoti buheetubo, oono bu Caatinhaamefaño unuubadi.

⁵ Jaabo Pedrovi jafeveuhi. Jaadi bu tolliro saato paryi famooro iminisuminaavi icano.

⁶ Jaabadiro bu tolliro safoono saato miyaavogominaavi jafeveubo ajashutimo quinientodimo janaanicivi icaumovi. Jaamehiica icacinithi, Pablo unuusumi. Jaanoti saato diitoti choomocinicuhi.

⁷ Jaanobuunati bu Jacobovi jafeveubo. Jaadi bu paryi iminisuminaavi icano.

⁸ Jaanobuunati bu niinoonoro uuvi jafeveubo. Jaabo uco sisituviro minisuminaafiti icuhi, oono oovago iseemeneque sisituviro agañinibadi iicauboco.

9 Muro uujoho minisuminaati sihidi ejeevatibo uco minisuminaafi monootatiruubo Moocaani iijaminaaco imitino omoonihinamaño.

10 Jaaruubo jino uujoho diiboti icahi Moocaani uco agaijimaño. Jaamaño diibo uco imino omoonuno sicamañovi footihi. Muro paryi diito janaaniciivi dudicamaahi. Jaaruno uujoho omoonino icatino, jilli Moocaani iimihuseri tafañodi omoonino.

11 Jaanoco uujoho, diito icano sabogocoro mijibeguehi. Jaabogoco amihai mimiyaavuguuhi.

Uchuumucuumo Siino Ubuheetejino.

12 Jaano bu mojibogo Cristo uchuumucumofeeneti siino buheeteuhi onono bu iicanaaca, bu çmilli amihaiti saatoho siino mubuheetejino chahahi, neehicahi?

13 Jaano bu tolli iicaruva, çjaana milliti bu Cristo siino buheeteuhi?

14 Jaanoti miyaano Cristo siino ubuheeteutihachijji jino mojibogo jilli sicamañovi, bu oono amihai miyaavogo jilli sicamañovi icano.

15 Jaaneguiiha jahi bu mihai Moocaaniti sicamañoooc mijibeguehicahi, Moocaani Cristoco guijevafañoti buheetesuuhi, monoomo. Jaanoti miyaano uchuumucuumo siino buheetesuracutimo iicajiruva, jaanaa çmilliti bu siino Cristo buheeteuhi?

16 Jaaneguiiha uchuumucuumo siino buheetesuracutimo iicajiruva, Cristo siino buheetesurautihi.

17 Jaanoti bu Cristo siino ubuheetesurautihachijji, amihai miyaavogo jilli sicamaño. Jaaneguiiha jahi amihai imitifañerehiica mihicahi.

18 Jaaneguiiha jahi bu Cristoco imiyaavogomo iguijevecumo taajacujitih.

19 Jaaneguiihacu Cristoco mehesicinino jilli jijehalliviro mihicaquiguiiharo iicahachijji mihai famoo janaaniciivi idaasuno mihicahi.

20 Chaha, tolli icatino miyaano aivo Cristo uchuumucuboco siino Moocaani ubuheetesuuno. Jaamaño Cristo imegaoooc ufucu siino ubuheetejimoto ubuheetecubo.

21 Muro oono saafi Adan onoobofañodiro guijeve asaabadiro, bu saafi Cristofañodiro iguijevecumo siino ubuheetejino saahi.

22 Oono paryi Adanoto iicamaño iguijevenicibadiro, bu oono paryi Cristooto iicamaño fiivoma icaji.

23 Jaarumo sano diiboma icajitino; iticoni diibo buheete-hinicuuhi. Jaadi jari diito, diibota iicamo, buheeteji diibo asaadi.

²⁴ Jaadi jari jiinije ifinijino icaji. Jaasumi Cristo finisuji paryi jihovo tajiibaco, bu fanooro paryi aivojico, bu paryi mityaco icano. Jaadi Moocaanico ihaivojico acijiibo.

²⁵ Miïro Cristo aivojiveji jari paryicino Moocaani iminaaco iguiinomocudi.

²⁶ Jaadi bu gujeveque niinoono finisujiiibo.

²⁷ Miïro Moocaani paryicino Cristoguiinovï ficucuuihï. Jaaruno Caatinihaamefaño paryi diiboguiino ficucafotono nuurunaaca idiboro Moocaani diiboguiino ficucafototihï. Miïro diibo paryi fanoovaaco Cristoguiinovï ficuuihï.

²⁸ Jaadi paryicino Cristoguiinovï ificuucafutucuudi, Cristo Illi iicaabo Moocaaniguiinovï ficuucafeteji; miïro diibo Cristoguiinovï fanoovaaco ificuuubo. Jaamaño jilliti Moocaani fanoovahallivi icaji.

²⁹ Jaanoti bu saatoho ochoomocinihicaumeguiiha ifinoco nitihicahi. ¿Collihï bu jaamo tolli moonihicahi? Miïro diito siino ubuheetejinoco imiyaavogotiruva tolli moonihicajitirumo.

³⁰ ¿Nacu milliti miïhai fahiijivaro ñihicunofaño mihicahicahi?

³¹ Miïro uujoho fahiijivaro gujevefaño icahicahi. Jaano aivo miyaano, tañahabomi, oono amiihai Cristoco mimiyaavogomaño uujoho imo imo icahicano miyaano iicabadi.

³² Uujoho jilli onoomaño Efeso cuumivi jicumibadi iicahinimo miyaminaama moonicasihinihi. Jaaneguiiha, ¿toonoti jinejeque icijirahi, miyaano uchuumucuumo siino buheetecuutimo icajiruva? Jaaneguiiha saatoho enehicabadi imijiruno mihicano: Mamachuqui, bu mahaduqui icano civohogo miguijevecujimaño, noomoro.

³³ Amiihaico sita bañidino. Miïro noonicimo: Imitino gataavominaa imino iicafiruuboco imitino jeevamaaisufihï, noomoro.

³⁴ Jaaneguiiha amiihai iminoro mihica iticovono ifiima. Jaamoro imitico momoonidino. Miïro oono amiihaiti saatehehiica Moocaanico gaajatihï. Jilli amiihaico neehi, jaanoti jaamo munucufevehi.

Jilli Uchuumucuumo Siino Buheeteji.

(1 Ts 4.14-17)

³⁵ Fine saatoho dillujirahi: ¿Milli fine uchuumucuumo siino buheeteji? ¿Milli jeevano ifinoma fine icajimo? noomoro.

³⁶ Jeedi fine aivo agaajatimo. Miïro siino toogaico mabasuno ochoomonobuunati ifaho iinefihï.

³⁷ Miïro trigoco, bu tobadi iicanoco mabasujisumi, ifahooco mabasuno ihiinotatihï itoogaico mabasuno iinefihï.

³⁸ Jaano mabasunoco Moocaani iimogobadi fiivusufihï siyomono toogaico siibadi, bu siyomono toogaico siibadi icano.

39 Miiro sabadiro ifiino icatihi: Siibadiro miyaminaa ifi, bu siibadiro asimii ifi, bu siibadiro joomii ifi, bu siibadiro taava ifi icano.

40 Jaabadiro bu icano niquejeminaa ifi, bu jiiinijeminaa ifi icano. Jaarunaa niquejeminaa ifi ovosii siibadiro, bu jiiinijeminaa ifi ovosii siibadiro icano.

41 Jaabadiro bu cuujeo nihiba seseen siibadiro, bu fucuo nihiba seseen siibadiro icano. Jaabo seseen bu meecirii seseeti siibadiro. Jaabadiro bu meecirii seseen saafi seseen siibadi, bu sifi seseen siibadi icano.

42 Jaabadi bu jeevano uchuumucuumo siino ubuheetejimo. Jaamo utuucifino ifiico micinichihi. Jaanobuunati siino mubuheeteedi utuucicujitino ifiima mihicaji.

43 Hdicunoco micinichihi. Jaaruno siino ubuheetecudi ovosicinicuhi. Bu niinovanoco micinichihi. Jaaruno siino ubuheetecudi sefacuno.

44 Miyaminaafi ifiico micinichihi. Jaaruno siino ubuheetecudi gaija ifiirucu icano. Jaamaño miyaminaa ifi iicabadiro, bu gaija ifi icahi.

45 Miiro jilli Caatinahaamefaño noono: Iticonio miyaminaafi Adan onoo fiivo ifiima eetavocafutuhi. Jaanobuunati Cristoco: Niino Adan, neehicaumo jilli Gaijafeenedi fiivoco aacineguiiha.

46 Jaaruno Gaija ifi iticoni mihicatihi. Jilli miyaminaa ifiiti iticoni mihicahi. Jaadi jari Gaija ifiiti mihicatahi.

47 Iticonio miyaminaafico jiiinijeti eheetavuubo jiiinijeminaafiu. Jaano allivioobo iicaabo Aivojiiho Jesucristo niquejeoobo.

48 Jaamaño jiiinijeminaa ifiino johono jiiinijeti eheetavuubo ifibadi jeevahi. Jaanoti niquejeoto igaijano johono niquejeoobo igaijabadi jeevahi.

49 Jaabadiro miihai oono jiiinijeti eheetavuubo ifibadi mejeevamaño, bu ufucu oono niquejeoobo ifibadi mejeevaji.

50 Tañahabomi, jilli amiihaico eneejirunoco neehi: Oono ihucuma, itiihohoma icano iicamo Moocaani aivojifaño feejitihii. Miiro oono guenene icatino ufucuro ifinijitino faño icajitihii, eneejiruno.

51 Imeguehi bu jino agaajaratinoco magaajanoco: Famooro miguijevejitihii. Sano famooro siibadi mifiiveteji.

52 Jilli goovanogayi oono miino aallico mimichihyaacuno iicanicibadi, niinoono trompetaco ojisucudi. Jaasumi toono trompeta ojidi uchuumucuumo siino buheeteji ufucuro chumucuuutimo iicaqui. Jaanoti miihai sifiiti miminifeteji.

53 Oono mofi guenene icatino ifi, ufucuro millii iicajitino ifiiti fiiveteji. Jaabadiro bu mofi iguijevefino ifi iguijevefitino

ifiiti fiiveteji.

⁵⁴ Jaano oono mofi guenenene iicatinno ifi, ufucuro milli iicajitino ifiiti ifiivutucuudi, bu oono mofi iguijevefino ifi iguijevefitino ifiiti ifiivutucuudi icano, Caatinihaamefaño onoono miyaaveji:

Guijeveque Moocaani mitya guinoniji.

⁵⁵ Guijeve, ¿cuuca icano dimitya miihaico iguijenihicano? Guijeve, ¿cuuca icano dimitya guinoniji eneehicano? Caatinihaamefaño onoono.

⁵⁶ Miiro imiti, guijeveque mityaco acihicahi, miihaico iguijeniqui. Jaabadiro bu Moise sicijeo tajuba imitico mityaco acihicahi.

⁵⁷ Jaanoti naha jisumi miihai Moocaanico mihimehi, Mohaivojii bo Jesucristofeenedi miihai guijevecuutimo mihicajino mityaco acinohallivi.

⁵⁸ Jaaneguiha agaijimo tañahabomi, quehecuno sefano mihica, fahiijivaro janaaniviro Mohaivojii bo dudicamaajeque eetavomoro mihica. Miiro amiihairyo magaajacuuhi Mohaivojii bedi mududicamaaño sicamañovi iicatinoco.

16

Cristofañodi Monahabomi Iicamedi Nihibamico Mahallacaruno.

¹ Jaanoti bu amiihaico neehi Cristofañodi monahabomi iicamedi nihibamico mahallacarunoti: Johono Galacia jinijeri iicajano Moocaani iijanominaaco ijii buguubo unuubadi momooni.

² Fajaguisivaviro famooro amiihai magaayicinoti ijeevadi mudugaacumoro mificuhica magaayicidinoti gaajacimoro. Jaamo uujoho ifotodi toonoco eheetavotimo mihicahi.

³ Jaabo uujoho ifotodi amiihai monoomoco galluji Jerusalem aamenema, diito isatyequi monahabomi tahigo iicamedi amiihai mahallacaruno nihibamico.

⁴ Jaanoti bu uuro ofoono uudi iimihachiiji, uuma feejimo.

Pablo Efejinoco Ifitacamaaño.

⁵ Jaabo amiihaijaago ofoodi, iticoni fatyeji Macedonia jinijefañodi. Jaadi jari amiihaivi Corinto cuumivi ifeteji.

⁶ Jaabo amiihaima gueenejisuno iicahachiiji. Jaanoti bu paryicino jinijaco toonoviro afatyohachiiji. Jaachiiji uco mahamusu efeejihigovi ofooboco.

⁷ Imogothi amiihaijaago ofoobo jilli ifatyodi ofoonoco. Imeguehi amiihaima guenenene iicanoco Mohaivojii bo Jesucristo iimogohachiiji.

⁸ Jaaruubo jino Efeso cuumivi icajihica Pentecoste jii baimo afatyonohachuta.

9 Jisumi jimañovi aivo imino Moocaani dudicamaaje eetavo, aivo imino ofoomaño, bu sihidi saatoho imogotimo uco ijihhegueme iicamaño icano.

10 Jaanoti Timoteo amihaiivi ifotohachijii imino diiboco magaayici sajeebii iicaqui. Diibo bu uubadiro Mohaivojii bedi ududicamaaibo.

11 Jaaneguiiha amihaiti saatohoba diiboco mitihimejetasudino. Jilliro diiboco mahamusu sajeebii ofooboro uco imeecivaqui. Jinoti diiboco teemehi, bu saatoho monahabomi asaajimoco icano.

12 Jaanoti Apolo onooboti amihaiico jii beguehi: Monahabomima diiboco galluucuurahi amihaiico ibaatequi. Jaaruubo foogotihii. Jaaruubo iimugusumi feejiibo.

Niinoono Afajiniino.

13 Jaaneguiiha allivano mihica, bu quehecuno mihica miyaavogofaño, gaifimi mihica, sefano mihica.

14 Paryi fanoovaaco meheetavonoco sitaaco magaijinofañodiro meheetavo.

15 Tañahabomi, amihairyo magaajacuuhi Estefano iijaminaama iticoni Acaya jiniijevi Jesu jii bogoco agaayicimoco, bu tolliro miyaavogominaaco ejeecivehicamoco icano.

16 Jaaneguiiha uujoho imeguehi diito onoobadi momooninoco, bu saatoho diitobadi iicamo onoobadi, bu jaamoco aamusumo ududicamaaimo onoobadi icano momooninoco.

17 Aivo imo imo icahi diibo Estefano onoobo, bu Fortunato onoobo, bu Acaico onoobo icamo tajaago asaaneri. Jaamo uco amusuhi amihai uco mahamusutinoco, juuga machahamaño.

18 Jaaneri uujoho aivo imo imo icahi, oono amihaiico abaahinisumi amihai mihicahinibadiro. Jaaneguiiha diitobadi iicamoco mobocigo.

19 Moocaani iijano Asia jiniijeri iicajahajeminaa amihaijaa iijico galluui. Jaabadiro bu Aquila onoobo, bu mogai Pricila onoogo iicamisi, bu diitisi iijafaño iigaivehicamo icano, amihaijaago Aivojii momofañodi iijico galluui.

20 Bu paryi monahabomi jino uuma iicamo iijico agallunoco magaayici fahigovavi midillucasi ihii bicicasimoro.

21 Jaanoco uujoho Pablo onoonoco saafi caatinihicauhi. Jaanoti jari jinooti uujoho caatinihi tahuseri. Amihaijaago taajico galluhi.

22 Jaanoti cajaanoyohacho Mohaivojii Jesucristoco agaijitimo imitino iicaqui.

Jaanoti Mohaivojii, mojaa disaa.

23 Jaafa amihaiico Mohaivojii Jesucristo imino moonihi.

²⁴ Paryi amihaijaago galluuhi Cristo Jesufañodi tagaiji iicanoco. Fine.

2 CORINTIOS

Pablo Caatiniuhi Corintori Iicaja Moocaani Iijaminaadi.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi Moocaani jeebii onoobadi. Jaabo uujoho onoonoco nahabo Timoteo caatinihi jihaameque monahabomi Moocaani iijaminaa Corintori iicamedi, jaabadiro bu paryi Acaya jinijeri iicamo, paryi Moocaanita iicamedi icano.

² Jaamo amiihai magaayiciqui imi icaco, sajeebii icaco icano Moocaaniti, bu Mohaivojiiho Jesucristoti icano.

Pablo Idaasuno Iicano.

³ Masi Moocaani, Mohaivojiiho Jesucristo Caanico mihimequi. Miho diibo Moocaani miihaico iidaasugoobo, bu jaabo diibo Dios miihaico fahiijivaro ajacusuhicaabo.

⁴ Miho Moocaani miihoco jacusufihi paryi fanoovari iidaasuno mihicamoco. Jaabadiro bu miihai iidaasuno iicamoco majacusuqui, oono miihaico Moocaani ajacusubadiro.

⁵ Miho miihai Cristo iidaasufañodi mihicamaño, bu diibo Cristofañodiro ajashutino majacusucafetehi.

⁶ Jaamo miihai amiihaico taajasujiihogoco mijiihogonoti iidaasuno mihicahi. Jaanoti amiihai majacusucafetequi, mataajaqui icano. Jaabadiro bu miihaico Moocaani ajacusuneri amiihai bu majacusucafetequi. Jaamo bu tolliro amiihai sicujeebii miihaico miihaico iidaasuno mihicanehejeque majaabicihicabadi.

⁷ Jaamaño amiihaico miihai imino mehesicinihi. Oono miihai iidaasuno mihicanofañodi tolliro amiihai mihicamaño, bu tolliro Moocaani ajacusunofañodi mihicajinoco icano.

⁸ Monahabomi, mihimeguehi amiihai magaajanoco sihidiro imitineri Asia jinijevii miihai mihicahicahinococo, sihidi jeevano iidaasuno mihicahicaunoco. Jaaneri mosefama machahacuuhi majaabicicujitiihi: Fine aivo muchuumucuuji, munuurahi.

⁹ Iguijenicuujiimo iicanicibadi mihicahicauhi. Jaaruno fine jilli mofiiiviro esicinitimo Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesufiibocoro mehesiciniqui iicauno.

¹⁰ Jaabo Moocaani miihaico toonoti taajasuuhi, bu jisu miihaico taajasuuboro icahi, toono sihidi ejeevano miihaico iguijenijirunoti. Diiboviro miihai mohesicinicoco mificuuhi miihaico taajasuuboro iicajinoco.

¹¹ Amiihai miihaico mahamusu, mohallivi Moocaanima mihimaa. Jaaneguiiha ajashutimo mohallivi Moocaanima ihiimaahachijii, diibo miihaico imino mooniji. Jaanoco

aatyimemere ajashutimo Moocaanico imeji, miihaico Moocaani imino omooninohallivi.

Jilliti Pablo Corintovi Fuutahi.

12 Miiro icano sano miihaico imo imo omoonino; jiijehallivi miihai miyanotiro Moocaani imogobadi imino mihicanoco magaajaneri imo imo mihicahi. Jaamo aivo amiihaifeenevi imino mihicahicahi. Moocaani miihaico iimihuseri amusuhicahi tolli imino miicaqui. Jaaruno miihai gaajariro tolli mihicano icatino.

13 Miiro amiihaidi paryi aameneque macaatinihaamenefaño menehicahi amiihai memecimoro magaajajidinoco. Jaanoco imeguehi imino magaajanoco.

14 Oono samañosacoro magaajacuubadi, jaamo ufucu, Mo-haivojiiibo Jesucristo asaajifucu, miihaiti imo imo mihicahi, bu miihai amiihaiti mihicajibadi icano.

15 Jino miyaanoco eesiciniiiboro iticoni esamaahinirahi amiihaico mifooci abaahinijinoco, amiihaico imo imo mooniqui.

16 Uujoho esamaahinihi Macedoniajaago ofoobo amiihaico abaahinijinoco, bu siino tahigoti uhuumiibo amiihaico abaahinijinoco icano. Jaamo amiihai uco mahamusuhi imino Judeavi feequi.

17 Jilli nooboro uujoho esamaaihurunoco, ¿fine uco bañiibobadi mehesicinihi? ¿Nacu fine uco amiihai mehesicinihi oono imiyaavogotimo saatothoco: Jiihi, onoomoro, bu saatothoco: Chahano, onoonicimobadi?

18 Miiro Moocaani gaajahi miihai amiihaico: Jiihi, monoomoro, bu siino: Chahano, monootatinoco.

19 Miiro miihai Silvano, Timoteo, uujoho, icamo Cristo Jesu Moocaani Achi jiiibogoco mijiiibeguehicaabo: Jiihi, onoboro, bu siino: Chahano, neejibuutahi. Miiro Cristofañodi paryicino miyaano miihaiñoobaco bañitatiiibo.

20 Miiro diibovi paryi miyaavono Moocaani unuuno. Jaamaño Moocaanico mihiimusumi: Aivo Miyaabo idiicaabo, monoonicinihi Cristo Jesuco magaajacuunofeenedi.

21 Jaabo diibo Moocaani miihaico, bu amiihaico icano Cristofaño quehecuno ificuuboro itaati miicaqui ijeevadi ficuuhi.

22 Jaaboro miihaico igaajataco ificuuboro Igaijaco mojeebiiñofaño ficuubo, toonoti magaajaqui ufucu niquejefaño magaayicijinoco.

23 Jaanoti esamaahinibadi Corintovihiica footihi amiihaico agaijimaño. Jaano miyaano iicanoco Moocaani gaajahi. Jaanoti miyaano iicatihachiiji imijiruno uudi uco Moocaani agaicaauno, uujoho iguijevane icano.

24 Jaarumo miihai mihimogotihii amiihaico: Jillii mimiyaavogo, noomoro amiihaico matajiiibanoco. Miiro amiihairyo, miyaavogofaño quehecuno mihicacuui. Ivi jilliro mihimeguehi amiihaico janaanici imo imo momoonisunoco.

2

1 Jilliti imeguehinitihi amiihaico siino abaatonoco siino idaasuno amiihaico omoonijiruneguiiha.

2 Jaabo uujoho amiihaico idaasuno mooniruva, ¿miijoho bu uco imo imo moonijirahi? Amiihaico bu uujoho idaasuno omooninobuuna.

3 Jilliti amiihaidi jino uujoho aameque jillii caatiniuhi amiihaijaago ofooboco, uco amiihai imo imo momoonijirumo, jilliro idaasuno momoonijirunoco iimogotimaño. Jaamaño amiihai imitico mejeevesuhachiiji uujoho imo imo icaji. Jaaneri tolliro amiihai imo imo mihicaji.

4 Miiro toohaameque amiihaidi acaatiniusumi idaasuno iicaneri tafi uco nijii nijii iicahicauneri taahicauhi. Jaaruubo toohaameque caatiniutihi amiihaico idaasuvusuqui icatino, jillii amiihaico gaajasuqui sihidi amiihaico agaijinoco.

Imitino Omoonuboco Imibachuno.

5 Jaanoti oono saafi idaasuno omoonubo saaficoro uco idaasuno mooniutihi. Tolliro bu paryi amiihaico moonubo. Jilliro miiiviro neehi. Imogotihii janaanici sefano ihiiibanoco.

6 Miiro amiihai Moocaanico mihiimuusumi diiboco amiihaifañoti mihiinusucuui. Jaanoti eesafotooboro gaajacuubo.

7 Jaaneguiiha jilliro ivi jisumi diiboma mihimibachumoro diiboco majacusucu, sihidi idaasuno iicaneri janaaniciiviro imitino icaadiibo.

8 Jaaneguiiha amiihaico neehi: Siino diiboco magaajasu diiboco magaijinoco.

9 Miiro iticonio aamefañodi toonoti amiihaico nooboro caatiniuhi, amiihaico gaajasuqui ¿naa uujoho onoobadi moonijimo? onomaño.

10 Jaaneguii jisumi amiihai oono iimiutiiboco mihimibachucuuhachiiji, bu uujoho tolliro diiboco imibachucuui. Miiro uujoho iimibachuuboco imibachuui Cristo imefeenevi amiihaico agaijiiiboro.

11 Toonoti miihaico Satanas quehevediino iguiinoniiiboro, miiro diibo omoonigonoco miihai imino magaajahi.

Troa Cuumivi Pablo Jeebii Nijii Nijii Icauhi.

12 Jaanoti Troa micuvi Cristo jiiibogoco jiiibeguequi ufuubo iifutusumi, aivo uudi imiuno Aivojiiibo dudidamaaque toonovi eetavuujiino.

13 Jaarunofaño tajeebi uco sajeebi icautihi, monahabo Titoco toonovi aatyimeutimaño. Jaaneguiiha diitoco ifitacuboro toonoti fuuhi Macedonia jiinijejaago.

14 Jaanegui uujoho Moocaanico imehi, diibo mihaico Cristo Jesuta ijimitaco iguiinonimoro miyaminaa mitya mitya agaimuaivomofaño mihaico asatyefinohallivi. Bu jaaboro mihaifeenedi ijibogoco jibugusuhicaabo. Oono facici uusuno fahigovadi ofoonicibadi icaqui.

15 Miuro mihai oono aimoguijico, Cristo Moocaanico ejecivoobo, ijigasuno uusu fahigovadi atajajimofañodi, bu atajajitimofañodi icano ofoonicibadi mihai paryi miyaminaa iicadimoco mijibeguehicaahi.

16 Jaano atajajitimedii namita uusunicibadi jeevahi. Jaanoti atajajitimedii facicino uusuno, fiivoco aacino uusubadi jeevahi. ¿Jaanoco mijjoho fine iinoro eetavejirahi?

17 Miuro mihai nihibamiguiiharo Moocaani iijico mijibogotihii, saatoho iicabadi simañehejediro iinoro ubuunanimoro ijibeguehicabadi. Miyanotiro naha mihai mijibeguehicaahi Moocaani imefeenevi, diibo Moocaani mihaico agalluumo mihicamaño, bu Cristo jeevivominaa mihicamaño icano.

3

Bohono Iiji Jibogo.

1 ¿Nacu mihai jilli munuusumi fine amihaidi, mihai mofitiro imino mihiimaamo meneehicaahi? Cha, ¿collihi jaamo mihimeguehi mihaiditi sita aameri: Diito aivo iimihuseme, onoonoco? Amihairyo imino mihaico magaaajacuhi. Jaabadiro mihai magaaajagotihii sita aameri amihaiditi jibogonoco. Jaamaño uujoho ¿collihiica aamema icajirahi uuditi sita: Imiibo, noomoro acaatinuhaamema?

2 Miuro uujoho amihaiico jibugusumi, amihai jeebifaño mimiyaavuguumoro imino miminifutucuumoco aatyimemere tadyudicamaaje imino iicanoti gaajajirumo.

3 Miuro amihai toohaamebadi mihicaahi, Cristo acaatinuhaamebadi mihicacuuhii. Miuro mihai mijibogomo amihai jeebifaño macaatinicuunobadi mificuhicacuuhii. Jaanoti caatiniri macaatinicinihihi. Jilli Moocaani iicaabo Gaijariro macaatinicinihi. Guisibabujehallivi Moise tajibano acaatinicunobadi icatino. Jilli miyaminaa jeebifañoro acaatinicinuuno.

4 Jaano mihaidii toono miyaano iicanoco mihai magaaajahi Moocaanifañodi, bu Cristofañodi icano.

5 Jaamaño mihai momityariro siinoco momoonino icatino. Paryicino fanoovaaco momoonino Moocaaniti saahi.

6 Miiro diibo miihaico mityaco aacineri bohono iiji onoobadi diibedi mududicamaahi. Jaano toono bohono iiji oono eedeetajibano acaatinicinino iicabadi icatithi. Jilli Moocaani Gaijati magaayicinotionoro iicamaño. Miiro oono acaatinicinino tajiiba Moise tajiiba, guijevafaño satyefihi. Jaanoti naha Moocaani Gaija miinoco fiivoco acihi.

7 Jaano toono Moise tajiiba guisibabujehallivi acaatinicinino aricuno saauhi. Jaamaño israelmi Moise imeque meecihacuthi ihime sihidi aricuno ifuvusuhicamaño. Jaaruno toono iharicu jaabavonoro fuuhi jaano totajiiba guijevafaño asatyefiruno sihidi iimima saauhi.

8 Jaanegui fine, aivo sihimi icano oono Moocaani Gaija iijibogoco mojaago isivano.

9 Buhicagaha oono miinoco guijevafaño asatyefiruno tajiiba iimima icauhi. Jaanegui fine aivo sihimi icano, oono Moocaani jibogo miihaico: Amiihai imitima machahacuui, onoobogo.

10 Miiro totajiiba iticoni iimima iicaruno jisumi miyaadi jeevacuuthi, jino sihidi iimima iicanoguiinodi.

11 Jaano toono guenenene iicaujituruno iimima icauhi. Jaano janaanici aivo imijino ufucuro ifnijitino iimima icahi.

12 Jaamaño miihai toonoco imino magaajamaño, nucufeguetimo mijibeguehichi.

13 Jaamo miihai Moise omoonubadi momoonitithi diibo naha ihimeque gaachehubaryuri fabaacuui israelmi toono guenenene iicajitino aricu ajaabavonoco atyimetimo iicaqui.

14 Jaarunoco diito gaajatithi. Jaabadiro bu jisumi toono eedeetajibaco emeecisumi tobaryuro diito esamaajeque afabaacucinino iicabadi jeevamo gaajatimo. Miiro tobaryu diitoti gañicafototihica idiboro naha Cristofañodi tobaryu gañicafetejirahi.

15 Miiro jisumihachuta Moise tajiiba aameneque emeecisumi tobaryubadi diitoco ihesamaajeque fabaacuhicahi gaajatimo iicaqui.

16 Jaano naha jari gañicafetefihi Aivojibojaagovi iminifutusumi.

17 Jaabo Moocaani Gaija iicano, bu Moocaani iicaabo. Jaaneguiiha diibo Moocaani Gaija iicahigo sajeebii icahicahi.

18 Jaamaño paryi miihai tobaryuri mohimeque mafabaacucinicutimo. Mofiivi Mohaivojibo imi ifuvusuhi, oono meecimefaño mofi ifuvusunicibadi. Jaamaño miihai janaaniviro diibobadi minifotomoro mefehehi fahiijivaro janaaniviro diibo imibadi minifotomoro mofoomaño. Jaano toono Aivojibo Gaija iicaabo eheetavono.

4

1 Jaanegui masii suufenitimo momooniqui, Moocaani miihaico iidaasugooboro idudicamaajeque atajibaunoco.

2 Miuro miihai toovono omoonifinehejeque, bu unucufesunehejeque icano mihimugucuutih. Bu tolliro sitaaco baanimoro mofootihi, bu Moocaani iijico simaanehejediro buunanimoro mofootihi icano. Jilli miyaanocoro meneehicahi. Jaamaño jilliti Moocaani imefeenevi saato hoco magaa jasuhi, miihai Moocaani imefeenevi imino mihicanoco.

3 Jaanoti jino Moocaani taajasujibogoco mijibogono toovono iicahachijji, oono cijigaifaño ufuucuujimediro toovono.

4 Miuro diito imiyaavogotimo, jiije caani iji ijeebinoco mitasucuuhi. Jaaneri gaajacuutimo Cristo jibogo imico. Jaabo bu Cristo Moocaani iicaabo.

5 Jaamo miihai Moocaani jibogoco mijibugusumi, mofiiditiro mijibeguehicatiji, idiboro Jesucristo amiihai Aivojibo iicaabediti mijibeguehicahi. Jaanoti naha miihai jilli amiihai jeecivominaa mihicamo Cristoco magaijimaño.

6 Miuro diiboro Moocaani: Icvuuneguiiha daachicisu, nuubo. Jaaboro jisumi bu diiboro mojeebinofaño achicisuhi. Tooneri Moocaani imico magaa jaqui Jesucristo imefañoti iifuvusunoco.

Miyaavogofenedi Mihicano.
(1 Co 2.1-5)

7 Jaano toono Moocaani Gaija mofifaño icahi, oono aivo iiminoco nifaqui eetavotahillu guirihillufaño mificujirubadi jeevano. Toonoti igaa jaqui toono sihidi ejeevano mitya miihaiti saatinoro Moocaaniti asaanoco.

8 Jaamaño fanoovari imitino mihicarumo, toonoti mataa-janicahi, bu fanoovari gaihuibaro mihicarumo, aivo tooneri iidaasuno mihicatatiji,

9 bu miihaico sihidi ijiiheverumo, Moocaani miihaico jeevesutatiji, bu miihaico iguinionirumo, miguijivetatiji icano.

10 Jaamaño fahigovadi mofoomoco gaicaaujirumo Jesuco agaicaumaño. Jaaneguiiha mofifañodi bohono ifico Jesu aacinoco mihifusuhicahi.

11 Miuro miihai jino mihicanohachuta fafucuvaaciviro ñihicunofaño mihicahi miihaico agaicaaujirunofaño Jesuco magaijimaño. Toonofenedi bohono ifico Jesu aacino ihifusucafetequi.

12 Miuro taajasujibogoco mijibeguehicanohalliti miihaico sita gaicaaujirahi. Jaanofenedi amiihai mataajajino ifico magaa jaqui.

13 Miiro Caatinihaamefaño noono: Miyaaveguehi, jaamaño iimaahi, noonoro. Jaabadiro bu miñhai tomiyaavogofañodiro, mimiyaavogomoro mihiimaahi.

14 Jaamaño miñhai magaajahi Moocaani Mohaivojii bo Jesuco ubuheetesuubo, bu miñhaico sano amñhaima buheetesujii bo, Jesuma miicaqui.

15 Jaaneguiiha jilli fanooñihicufaño mihicahi amñhai iiminofaño miicaqui. Jaamo sihidi Moocaani imino omooninoco agaayicimo, toonohallivi ajashutimo Moocaanico sihidi ihimequi.

16 Jaamaño miñhai suufenitimo momoonihicahi. Jaamo miñhaico mofino niinovatonoro fuurunaaca, mogaija jilliro fafucuvaaciviro buheetenere feehi.

17 Miiro jino jiijehallivi ñdaasuno mihicaruno goovano faty-onoro feehi. Jaanofañoti magaayiciji ifinijitino imi, aivo aajashutinoco.

18 Jaamo miñhai mahatyimenehejequere mehesamaaitihi. Jilli jisumi mahatyimetinehejequere mehesamaaihi. Miiro mahatyimeneheje guenenene icatatih. Jaanoti jisumi mahatyimetineheje ufucuro finitino iicajino.

5

1 Miiro miñhairyo magaajahi oono mofi iija goovano unucufijabadi ejeevanoco. Jaarumo ufucu mihicaji, Moocaani miñhaidi niquejefaño ifinijitino ifico aacinoma. Toonoco miyaminaati saafiiba acijitirahi.

2 Miiro miyaano jino mofima mihicanohachuta macanifehicahi, niquejefaño ifinijitino fiivoma mihicacujirunoti.

3 Jaanofañoti mijicafeteji mofi gaachehufaño iicanicibadi. Jaanegui mojeebii sicaimobadi iicatiqui.

4 Miiro jino mofifaño mihicanohachuta macanifehicahi, ñdaasuno mihicaneri. Jaaruno moheedehifico mujujuuvequi icatino. Jilli bohono ififaño mijicafetejinoco mihimeguehicahi. Jino jijeo ifi echeemefino ifi bohofiti iminifetequi.

5 Jineguiiha Moocaani miñhaico iimibachuuboro Igaijaco aciuhu ufucu magaayicijino gaajatabadi iicano.

6 Jaamaño miñhai imino magaajamoro mehesicinihi jino jiijehalliri muuhucuma mihicanohachuta toofiti buhigovi mihicanoco. Aivojii boma niquejefaño mihicatinequehiica.

7 Jaamaño miyaavogofañodiro mihicahi. Jijeonoco mahatyimenejaagodi mihicatih.

8 Jaamaño miñhai mesefaquifotomoro mihimeguehi jijeo ififaño mihicanoco mejeevesumoro Aivojii boma mihiatonoco.

9 Tooneguiiha mihimeguehi fahiiɣivaro Mohaivojiboco imo imo momooninoco, jifiima mihicanohachuta, bu bohono ifiima mihicacuudi icano.

10 Miiro paryi famooro Cristo aivoji icaga imegavi mihigaiveji paryicino moticovoocivi momoonihicano jaadaco magaaɣiciqui, jiijehalliri mihicausumi imino momooniuno jaadaco, bu imitino momooniuno jaadaco icano.

Sajeebico AACino Jibogo.

11 Jaamaño miihai Aivojibo ñihicuno omoonijinoco magaaamaño paryicino miyaminaaco mimiyaavugusuqui momoonihicahi. Miiro Moocaani miihaico gaajacuui. Jaabadiro bu mihimeguehi amiihai miihaico magaaanoco.

12 Jilli monoomo, miihaiditiro siino imino mihiimaano icatino. Jilli amiihaico meneehi. Jaamo miihai imino momooninoco amiihai magaaamoro quehe quehe miicaqui. Jaamo saato ho ijeebifañoonoco esicinitimo ificoro: Aivo miihai sihidi mejeevahi, onoomoco mejenaaujirahi miihahalliti.

13 Jaamo miihai mejeegavomo mihicahachiiji, jaafa Moocaaniguiiharo mejeegavehi. Jaanoti jeegavotimo mihicahachiiji jaafa amiihaidi mihimimo.

14 Miiro Cristo miihaico agaijinoguiino mihicahi, saafiro famoohalliviro iguijeveunoco magaaamaño. Jaaneri bu famooro iguijevecuunoco.

15 Jaabo Cristo famoohalliviro guijeveuhi ubuheeme diito ifiguiiharo icacuutimo iicaqui, diibo uchuumuuboro diitedi siino ubuheeteubeguiiharo iicaqui.

16 Jaamaño miihai saato hoco jijeo miyaminaa eesicinibadi mehesicicutihi, iticoni naha miihai Cristoco jijeo miyaminaa iicabadi mehesicinihicaui. Jaarumo jisu tolli mehesicicutihi.

17 Miiro Cristoma iicacuubo bomiyaminaafirucu eedeeneheje finicuui, jisu paryi bonehejerucu.

18 Jinehejeque paryi Moocaani eetavehi Cristofañodi miihai diiboma sajeebii miicaqui. Jaaboro miihaico tajibaubo famoovaaco diiboma sajeebii miminiyuhicaqui.

19 Oono Moocaani Cristofañodi jiiinjemiinaaco ifivi sajeebii iminiyuhicaabo diito imitico jeecivotibo. Jaabo miihaico tajibauhi toono sajeebii ica jibogoco miyaminaaco magaaasuqui.

20 Jaamaño miihai Cristo galluminaa mihicamo. Jaamo miihaifeenedi Moocaani amiihaico cuuhuvahi. Jaaneguiiha amiihaico miihai meneehi Cristo miihaico atajibaneguiiha: jMoocaanima sajeebii miminifoto! meneehi.

21 Jaabo Cristo imitico ajashuno mooniutíhi. Jaaruuboco mohalliti Moocaani iimitiboco mihicanicibadi mooniuhi, dii-bojaagovi mihai miminifotomoro iticovono ifima mihicaqui Moocaani imogobadi.

6

1 Jaaneguiha mihai Moocaani dudicamaaje nahaboniminaa mihicamaño amihaiico meneehi: Sicamañovi magañisudino Moocaani imihuseque aacinoco.

2 Miño Caatinihaamefaño jilli Moocaani noobo: Jino iimihusesumi ico guubuhi. Jino taajasufucu iicasumi ico amusuhi, nooboro. Jaaneguiha mihaidi jisumi jino Moocaani imihusefucu, taajasufucu icano.

3 Jaamaño miico mihai mihijjevesutihi, mihai dudicamaajediti mihaiñooba imitino iimaatimo iicaqui.

4 Jilliro ivi fanoovavi Moocaani jeecivominaa mihicanoco mihifusunoco mihimeguehi: fanoovari idaasuno mihicanoco, fanooti mucuujivaachunoco, fanoovari iminotino mihicaneri icano, sicuno jeeburi fanoovaaco majaabicinofeenedi.

5 Miño mihaiico aamihicamo, mihaiico civojaanihicamo, mihaiditi ñaahicamo, bu sihidi jeevano dudicamaajeneri mihicahicahi, bu cigaraco jaabicimoro mihicahicahi, bu sihidi ajebaco jaabicimoro mihicahicahi icano.

6 Jaanoco mihai mihifusuhicahi mohimi icafañodi, miyaanoco magajaanofañodi, bu mosicujeeburi majaabicihicahi, mohimihusefañodi, bu mofifaño Moocaani Gaija iicanoco mihifusunofañodi, bu mihai miya gaijima mihicanofañodi,

7 bu miyaavogoco mijibogonofeendi, bu mihaiñaño Moocaani mitya iicanofeenedi icano. Jaamo toono iticovono icaco magaayicinihi, mahamocasiqui niisugaco magaaayicinicibadi. Jaamoro tooneri mofico magaihuinimoro mefeehi imitimehejediti, bu mahamocasihi imitinehejema icano.

8 Jaamo safo mihaiico imino obocigomoco iicanicibadi magaayicinihi. Jaanoti safo mihaiico aatajagomoco iicanicibadi magaayicinihi. Safo mihaiti imino iimaamo. Jaanoti safo mihaiditi imitino iimaamo. Safo mihaiico abañifimoco iicabadi moonimo. Jaarunofaño mihai abañifimoco mihicatihí.

9 Jaamoco mihaiico agaajaratimoco iicabadi moonimo. Jaarunofaño mihai imino agaajacumo mihicahi. Safo igu-ijeevecuumoco iicanicibadi mihaiico moonirumo. Jaarumo ¿milli mihicatihí? Safo mihaiico aamimo. Jaarumo miguijenicafototíhi.

¹⁰ Idaasuno mihicarahi. Jaarumo fahiijivaro Cristofañodi imo imo mihicahicahi. Siinoti mucuujivaachurumo, ajashutimoco mubusumijenahi niqujeo busumijeri. Jinehejebama machaharumo, fanoova iminonoma mihicahi icano.

¹¹ Monahabomi, corintominaa, aivo amiihaico imino miyaanoco meneehi, paryi mojeebiiñaño iicanoco.

¹² Chahacuuno mojeebiiñaño amiihaico meneejiruno. Jaanoti naha amiihai jeebiiñaño icano miihaico amiihai meneejiruno.

¹³ Jaaneguiha amiihaico neehi. Oono caani iseemeque paryi miyaanoco onoonicibadi, paryi amiihai jeebiiñaño iicanoco uco monoo, oono amiihaico uujoho icabadi.

Miihai Moocaani Iijati Mihicahi Mojeebiiñaño Diibo Iicamaño.

¹⁴ Amiihaico neehi: Imiyaavogotimehejema magataavocacidino. Tolli mihicaruva sabadiro mihicajitirahi. ¿Milli bu iimino iimitinoma gataavejirahi? Jaabadiro bu, ¿milli cuuje fucuma gataavejirahi?

¹⁵ Jaabadiro bu ¿milli Cristo ijima gataavejirahi? Jaamaño ¿milli imiyaavogoobo imiyaavogotiboma gataavejirahi?

¹⁶ Miiro Moocaani jeeçivo iijafaño ijinitama sano diibo jeeçivotatimo. Miiro miihai Moocaani iicaabo iija mihicamo, diiboro jilli unuubadi:

Diitofaño iicaaboro diitoma igueji. Uujeheji diito Caani, bu diiteji taacuumiminaa icano, nooboro.

¹⁷ Jaadi bu jilli noobo Aivojiiho:

¡Diito iimitimofeeneti mihiinomoro sihigovi mudugaavo!
¡Jaamoro idicunoco mududicicudino! Jaachiihi
amiihaico gaayiciji.

¹⁸ Jaaboro amiihai caaniti icaji. Jaanoti amiihai taseemeti mihicaji, noobo Aivojiiho sihidi ejeevaabo.

7

¹ Jaaneguiha agaijimo tañahabomi, jilli Moocaani nuuhi. Jaaneguiha miihaico mofico, mojeebiiico icano imihininijirunoco moonitimo miicaqui, bu Moocaanico mihiguimoro diibeguiharo ijeevadi mofico mificuuqui icano.

Corintio Cuumiminaa Iimitono.

² Jaanegui miihaima imino mihica. Miiro miihaiñoobaco miihai imitino momoonitahi, bu miihaiñoobaco imitino mejeevamaaisutahi, bu miihaiñoobaco mabañihicatahi icano.

³ Jaaruubo jilli onooobo amiihai imitico onoono icatino. Miiro iticoni amiihaico unuucubadi: Amiihaico uujoho sihidi

gaijhi. Tacidi muduujecinihi sano mihicamoro, bu sano mecheemequi.

⁴ Amihaico imino eesicini boro aivo amihairi imo imo icahi. Jaamaño jino sihidi daasuno mihicarunofaño aivo imo imo iicaaboro, quehecuno icahi.

⁵ Jino Macedonia jinijevi magasehinotiro aivo mojaguisibama machahahi. Jilli fahigovavi mofoohigo daasuno mihicahicahi, saatoho mihaico aamineri, bu mojeebifañoti mihiguihejeri icano.

⁶ Jaarunaaca Moocaani iniinovafimoco equehecucusufibo, mihaico imo imo miniyui Tito agaseneri.

⁷ Jilli agaseneriro icatino, bu diibo Tito amihaiti imo imo iicaneri icano. Jaabo mihaico jibeguehi amihai mihaico mahatyimegueneque sihidi mihimogonoco, bu tolliro jibogoobo daasuno mihicanoti, bu tahalliti mihicagonoti icano. Jaaneri sihidi janaanici aivo imo imo icahi.

⁸ Amihaijaago agalluhinihaame amhaico daasuvusuhinirunaaca jaaruneri uujoho daasuvotihhi. Iticoni naha daasuvehinirahi amhaico toohaame daasuno omoonihineri. Jaaruno jilli jihachutarehini.

⁹ Jaamaño jisumi imo imo icahi. Jaaruno oono amihai daasuno mihicaneri imo imo icatihhi, jilli toono daasuno mihicahinineri amihai imitico mejeevesumaño. Jaanoco amihai majaabicuihi Moocaani iimogonicibadi. Jaamaño mihaai amhaico imitino momoonino icatino.

¹⁰ Miño oono miño imitico mehesafotomoro mihidaasuvonoco Moocaani imeguehi. Jaaneri miño imitico mejeevesuhi. Jaano jino taajasuco miticonino. Jaaneri mihidaasuvotatihhi. Jaanoti naha daasuvurumo Moocaanico agaayicitimo ifinijitino guijevefaño feeji.

¹¹ Miño amihai imitico mehesafotomoro mihidaasuvehinihhi Moocaani iimogonicibadi. Jaamaño amihai miyaanocoro mehesamaaiuhi. Jaamaño magaajacuihi iimitiboco. Bu amihai jaabojaago misifiratucuihi. Bu jaamoro amihai mihigutuihi. Jaamaño uco mahatyimeneque mihimeguehi. Bu jaamoro tohimitico omooniboco toonohalliti mihibaumoro Moocaani ijati magañuihi. Jaamaño mihaai magaacuihi amihai diibo omoonihinibadi momoonihinitinoco.

¹² Miño uujoho toohaameque acaatinihinisumi toono imitico eheetavuuboti eesamaaiumaño icatino, bu saafico imitino omooniboco eesamaaiumaño icatino. Jilli mihaico sihidi aivo amihai magarijinoco, Moocaani imefeenevi magaajasuqui.

¹³ Jaanoco mihaai muguubumoro imo imo miminifetehi.

Jaano bu iicanaaca aivo janaanici imo imo mihicahi Tito aivo imo imo iicanoco mahatyimeneri. Miño amihai diiboco

mahamusuhinihi sajeebii iicaqui.

¹⁴ Jaamaño amiihaiti uujoho: Imihuseme, diiboco unuunoti nucufevetihii. Miiro paryi amiihaico meneehicano miyaano. Jaabadiro bu amiihaiti Titoco: Imimo, munuuno miyaanoti icahi.

¹⁵ Jaamaño amiihaico sihidii gaijiiibo, paryi amiihaico onoonoco meheetavehicaunoco eesafotooboro, bu diiboco mobocigumoro imihusene magaayiciumaño icano.

¹⁶ Jaamaño amiihaico imino imiyaavogooboro aivo imo imo icahi.

8

Miyaavogominaa Gaijitimo Aacino.

¹ Tañahabomi, mihimeguehi amiihaico mijiiibogonoco Macedonia jiiinijeri iicajaje Moocaani iijaminaavi Moocaani imihuse iifusucafotonoco.

² Miiro idaasuno iicaneri nisucafuturumo aivo imo imo icauhi, bu aivo idaasufiirumo gaijitimo aciuhii sihidii iniiibamiiama iicamobadii.

³ Jaanoco uujoho imino gaajahi aivo gaijitimo iicadinoco aaciunoco. Jaarunofaño bu aivo janaaniciivi aciumo.

⁴ Jaamoro bu imogomoro dilluumo monahabomi Cristofeenedi Judeari iicamojaa uujoho niiibamiiico asaasyonoco inahaboniiqui.

⁵ Jaamo aivo miihai imino mehesiciniuno janaaniciivi mooniumo. Miiro iinoro Mohaiivojiiibojaagovi minifutuumo. Jaadi mojaagovi minifutuumo, Moocaani imuguubadii.

⁶ Jaaneguiiha Titoco sihidii munuuhii toono amiihai mihimihusemaño mahacinoco igaayiciiqui, bu toono niiibamiiico ticonihiniicuubo iicinoco tahimega ificuqui.

⁷ Miiro amiihai sihidii janaanici fanoovama mihicahi; sihidii miyaavogoma mihicahi, bu mijiiibogonoco imino magaajahi, bu sihidii gaajama mihicahi, bu sihidii imogoma mihicahi, bu miihaico magaijinoma mihicahi icano. Jaabadiro bu toono sitaaco magaijimoro mahamusunovi janaaniciivi mihica.

⁸ Jilli uujoho onooobo toonohallivi amiihaico atajiiibano icatino. Jilli imeguehi amiihai imino momooninoco, toonoti amiihai miyaano sitaaco magaijino igaajacafetequi.

⁹ Miiro amiihairyo magaajacuuhii Mohaiivojiiibo Jesucristo imihuseeque. Miiro diibo sihidii busumijeevauruubo amiihaico agaijimaño iidaasuuboti minifutuhi. Jaamo amiihai diibo idaasufañodi sihidii mubusumijeevahi.

¹⁰ Jaaneguiiha amiihaidi iimiqui toonoti jino eesicininoco neehi: Miiro amiihairyo juufaijio ficabatiro miticovaumo imino momoonihicahi. Jaaruno ticovono momoonihicautihii. Jilli mihimogomoro momoonihicauhi.

11 Jaaneguiha jisumi tolli momooninoco mihimivusu, oono iticoni mihimugumoro momooniubadiro, amihaima iicadinoti acimoro.

12 Miïro saafi sitaaco imogooboro diiboma iicadinoco aacino Moocaanidi aivo imino. Jaaruubo Moocaani mïnoma achahano janaanivivi mïnoco dillutatibo.

13 Jaamaño uujoho nootihi: Saatohoco mahacimoro amihai idaasuno miicaqui.

14 Jilli sabadiro miicaqui neehi. Jisumi amihaima sihidi icano. Jaaneguiha diitoma achahanoco mahaci. Jaabadiro bu safo amihai mucuujiivaachusumi diito amihaiico aciji. Jilliti jaamo sabadiro mihicahi.

15 Oono Caatinihaame onoobadi iicaqui: Sihidi icubedi atyuuvuutino. Jaabadiro bu mïdino icuruubedi, cuujiivaachutino, onoobadi.

Tito Inahaboniminaa Iicano.

16 Aivo uujoho Moocaanico imehi, diibo Tito jeebifaño amihaiico agaijiboro amusunoco ificuunohallivi jino uco iicabadiro.

17 Jaabo uujoho diiboco onoonoco imino guubuhi, bu diiboro imeguehi amihaiico aamusunoco. Jaabo iinoro imogooboro feejiibo amihaiico emeeciitoobo.

18 Jaaboma magalluhi saafi monahaboco. Jaabo diiboti fahigova iicajaaje Moocaani iijaminaa imino ihiimaahicaaboco, taajasujibogoti aamusuhicamaño.

19 Bu tolliro diiboco Moocaani iijaminaa icimoro galluui mihaima iigooboro mihaiico ihamusuhicaqui, jino sitaaco magarijino dudicamaajeque meheetavomoco ihamusuhicaqui. Jaanoco jino meheetavehicahi Mohaivojiboco mihimequi, bu amihai mihimogomoro momoonihicanoco magaajasuqui icano.

20 Jilliti mihaiditi mihaiñooba jino nihibamico mahal-lacarunoti imitino iimaatimo iicaqui.

21 Miïro mihai mihimeguehi imino momooninoco Mohaivojibo imefeeneviro imino momoonino icatino. Tolliro bu paryi miyaminaa imefeenevi imino momoonihicahi.

22 Jaamisima bu tolliro monahabomiti saafico magalluhi. Jaabo fanoovaaco momooninoco iimogooboro mihaiico amusuhicahi. Jaabo bu jisumi amihaiico imino eesicinicumano aivo imeguehi amihaiico aamusunoco.

23 Jaanoti saatoho amihaiico Titoditi idilluhachiji diitoco monoo: Pablo gataavominaafirucu diiboma dudicamaaibo amihaiico ihamusuqui, noomoro. Jaabadiro bu oono saatoho monahabomisi idilluhachiji monoo: Moocaani iijaminaa agalluumisi, Mohaivojibo Cristoco iimehicamisi, noomoro.

24 Jaaneguiha diitoco magaayici amihai gajima mihi-canoco fahigova Moocaani ijafaño iicadimo igajaqui, bu amihaiti mihai imo imo mihicahicano miyaano iicaqui.

9

Moocaani Ijaminaadi Nihibamico Mahallacaruno.

1 Jaanoti miyaavogofeedi monahabomi Judeari iicamedi nihibamico mahallacarunoti siino amihaidi caatinicujitih.

2 Miïro amihai imihuseque uujoho imino gaajacuhi. Fahijivaro amihaiditi imo imo iicaaboro Macedonia jinijeminaaco neehicahi: Amihai Acaya jinijeminaa juufajio ficabatiro mehesicinihicauhi monahabomi Judeari iicamoco mahamusuqui. Toonoti saatoho sihidi Macedonia jinijeminaa agaajamoro imeguehi tolliro diitoco aamusunoco.

3 Jaaneguiha jito monahabomico amihaijaago galluuh, amihaiditi toonoti imino eneehicano sicamaño iicajiruneguiha. Jaamo onoobadi tolli momooniqui mihimibaicinicuuh.

4 Jilli amihaiico neehi saatoho Macedonia jinijeminaa uuma ofoomo amihaiico atyimedino mihimibaivotimoco. Jaaneri mihai munucufvejirahi sihidi amihaiditi imino mihiimaahicarumo. ¿Milli bu amihai nucufesuco neejirahi?

5 Tooneguiha jito monahabomico imegavi galluuh amihaiico ibaatequi. Jaamo amihai mahallacarui, munuunoco ihamusuqui. Jilliti amihai mahallacaruno imitucuuno. Tolliti amihai imihuse igajacafetequi, mihai amihaiico midilluneguiiharo mahacino iicatiqui.

Jaaneguiha amihai

6 olli onoonoco mehesafoto: Miidino abasuubo, bu miidino iciji. Jaanoti bu guiraano abasuubo guiraano iciji.

7 Jaaneguiha famooro mahaci amihai jeebi onoodino, gajimoro icatino, bu sita idilluneguiiharo icatino. Miïro Moocaani gajih gajitibo imo imo aacifiboco.

8 Miïro Moocaani amihaiico fanoovaaco sihidi acijirahi. Jaamo jinehejebati cuujivaachutimo mihicahi. Jaamoco bu janaanivivi acijibo, tooneri iminoono dudicamaaje eheetavomoco mahaciqui.

9 Miïro Caatinihaame jilli neehi:

Jaabo imihuseebe gajitibo iidaasumoco acifihi. Jaani iimihuse ufucuro finijitih, noonoro.

10 Jaabo Moocaani fanoova toogaiñoco mabasiqui aacifibo, bu amihaiico machutaaco aciji. Jaaboro bu amihaiico aciji paryi diibo dudicamaajeque meheetavejinoco. Jaaboro bu toonoco ujisusuuboro guiraatusujibo ajashutino iiminoono dudicamaajeeneti.

11 Jaamo tolliti amiihai fanoova imima mihicaji. Jaamo gajitimo mahacihicahi. Jaano toono nihibamico mahal-lacarunoco mofeenedi magalluunohallivi monahabomi Moocaanico imeji.

12 Jaano toono nihibamico monahabomico mahacino ucuujivaachuneguiharo mahacino icatino, bu tolliro toonohallivi Moocaanico sihidi iimequi icano.

13 Miïro diito Moocaanico imeji. Jaamoro toonofeenedi gaa-jajimo, amiihai Cristo jibogo onoobadi momoonihicanoco. Jaanohallivi bu Moocaanico bociguejimo amiihai gajitimo diitedi, fameeguiharo icano mahacinohallivi.

14 Jaamoro amiihaico sihidi agajimoro amiihaihallivi Moocaanima iimaajimo amiihaifeenedi Moocaani iimihuseque ifusumaño.

15 Jaaneguiha Moocaanico mihimo Illi sihidi ejeevaaboco miïhaico aacinohallivi.

10

Pablo Idudicamaajehalliti Iimaahi.

1 Uujoho Pablo amiihaico dilluhi Cristo sicujeebïri, imihuseri icano. Miïro uco neehicamo, amiihaima iicasumivaha, uujoho sicuno iimaahicahi. Jaanotivaha sihigo iicasumi mityaabobadi amiihaima iimaahicahi icano.

2 Jiï, jaaneguiha amiihaico neehi: Uujoho amiihaico emeecitodi, uco misifiratusudino, oono amiihaiti saatoho miïhaico: Jilli ticovo jïinije miyaminaa iicahicabadiro moonihicamo, eneehicamohallivi. Miïro diitoma iibacasijinoco imibaicinicuuhi.

3 Jiï, miyaanoco, noomo miïhai miyaminaa mihicanoco. Jaarumo miïhai jilli ticovo jïinijeminaa aamocasinicibadi mahamocasitihî.

4 Miïro miïhai jïinijeminaa iibacasinineri, abañineri, bu fanoovari omoonicasinibadi momoonicasitihî. Jilli Moocaani mityariro miyaminaa sefa eesamaaiñehejeque mifinisuhi.

5 Jaabadi mifinisuhi miïhaiditi iminootino eneehicanehejeque, bu comityanehejehacho icano Moocaanico agaajasujitirunehejeque icano. Jaamoro paryi miyaminaa esamaajeque Cristoguinovï mificuuhi, diiboco imityaguequi.

6 Jaamo amiihai imino muguubucuudi, saatoho uguubutinehejeque miïhai mahaamiji.

7 Miïro amiihai allionocoro magajahi. Jaanoti saatoho Cristotahe icanoco imino agaajamo, bu igaajaqui tobadiro miïhai Cristota mihicanoco.

⁸ Jaabo uujoho Cristo miihaico aacino mityama mihicanoti sihidí ihimaaruubo, uujoho toonoti nucufevetihí. Miiro Mo-haivojiiibo miihaico jino mityaco aciuhí amiihai miyaavogoco mujusisuqui, jillí mifinisiquí icatino.

⁹ Jaaneguí uujoho amiihaico aamenefañodí jillí iigutusu-uno, noomoro saatoho eesamaaiñoco imogotihí.

¹⁰ Miiro neehicamo: Tahaamenefañodí vaha sefano, mityano iimaahicahí. Jaanotí amiihaimavaha iicasumi niinovano icahicahí, siicuno iimaahicahí icano, noomoro.

¹¹ Jaamo tollí meneehicamo magaaja, miihai sihiigotí aameneque magalluhaamejefaño mihiimaahicabadiro, bu amiihaifeeneví mihicadí momooníjinoco.

¹² Miiro miihai mofiiico momoonítihí, oono saatoho ifi-idiitíro imino ihimaahicamo ticovoví miihifetequí icatino, bu diitobadí mejeevaquí icatino icano. Diito jillí miihifomo icamo, ifiivíro ifiico ohoovicimaño, bu saminaaro fahigova ohoovicicasimaño icano.

¹³ Jaanotí naha miihai mofiiico mitya mitya momoonítihí miihaiño iicatíneri. Jaanotí naha idiiboro Moocaani miihaico onoodinoro meheetavehí. Jaabo bu onobadí amiihaijaago miihifetehí Corintoví.

¹⁴ Jaamaño miihaico Moocaani atajiiibano janaaníciví mafatyotihí. Jaanotí naha amiihaiví miihifututíruva naha, Moocaani unuuno janaaníciví mafatyejirahí miiro miihai iticoní amiihaijaago Cristo jiiibogoco masatyuuhí.

¹⁵ Jaamaño miihai sita dudícamaajeriro quehe quehe mi-hicatíhí. Ivi jillíro mihimeguehí amiihai miyaavogo igu-iraatonoco. Bu tollíro mihimeguehí amiihaifeeneví janaaníci mududícamaaiñoco. Jaarumo Moocaani miihaico uhuuvu-unoco mafatyejitihí.

¹⁶ Jaadí bu janaaníciví mafatyejii amiihai janaaníci iicamo-jaago, diitoco taajasujiiibogoco miijiiibeguequí icano. Jaamaño uujoho sita dudícamaajeriro quehe quehe icatíhí.

¹⁷ Jaanotí cajaatyohacho ifiico quehe quehe omooníhachíjii, Aivojiiiboditíro quehe quehe iicaquí.

¹⁸ Miiro ifiicoro: Uujoho aivo imino icahí, onobo diibo iimiibo icatino. Jaanotí naha idiiboro Aivojiiibo diiboco: Imino icaabo, onobo naha iimiibo.

11

Pablo Jihovo Minisuminaadití Ijiiibogono.

¹ Jaanovaha uco majaabicíjirahí siicamañotí mihiimaabadi ihimaaboco. Jillí tollí icarunofaño uco majaabicí.

² M̄iro am̄haico uujoho cigueguehi Moocaaniti asaano ciguegueri. M̄iro am̄haico uujoho Cristodi ficucuuhi. Jaamaño diiboco am̄haico aciguehi, oono bagocaja imino iicago saafiicoro atajevago iicanicibadi. Jaamo mihicahi.

³ Jaarunofaño oono jiiinimo ibańifirari Evaco abańiubadi, bu am̄haico mabańicafetejirunoco iguihi. Jaaneri imino miyanotiuro Cristoco mejeecivehicanoco mejeevesujirahi.

⁴ M̄iro sita asaamoro m̄hai m̄j̄ibogoyomoobo iicat̄ibo siyomo Jesuti īj̄ibogonoco muguubun̄ic̄hicahi. Jaamoro bu magaaȳic̄hin̄icuubo iicanaaca siyomo gaijaco imo imo magaaaȳic̄hicahi. Bu tolliuro magaaȳic̄hin̄icuubogo iicanaaca, bu siyomo j̄ibogoco imo imo magaaȳic̄hicahi.

⁵ Bu oono diito ificoro: Sihidi mejeevano minisuminaa, enehicamo onoonoco: Jii, meneehicahi. Jaarunaa uujoho diitoguiinovi icat̄ihi.

⁶ Tahiiamaajaagoti naha s̄cuno iimaarahi. Jaaruubo tahe-samaajejaagoti sihidi gaajahi. M̄iro jaanoco am̄haico magajasuhicahi fahiij̄ivaro fanoovaaco momoonihicanofenedi.

⁷ ¿Nacu fine imitino moon̄uhi, oono taajasuj̄ibogoco am̄haico īj̄ibugusumi jaadusut̄ibo iicaumaño, bu am̄haico boc̄igusuqui tafico guinovi ificuumaño icano?

⁸ M̄iro fahigova iicajahaje Moocaani iijaminaa nihibamico tajaa agallunoco mudum̄it̄ic̄nicibadi gaaȳic̄hicauhi, toono sefati am̄haico amusuqui.

⁹ Jaabo am̄haima iicausumi siinoti cuuj̄ivaachuuruubo m̄haińoobaco dilluut̄ihi. M̄iro monahabomi Macedonia jiiinijeti agaseumo uco aciuihi ucuuj̄ivaachuunoco. Tolli iicauboro idilluut̄ibadiro, bu icaji.

¹⁰ M̄iro Cristo miyaanoco imino agaajano tajeeb̄ifaño iicabadiro, bu toono idilluut̄ineri imo imo iicanoco m̄haińooba parȳic̄ino Acaya jiiinijeri iicamo dum̄it̄ic̄ij̄it̄ihi.

¹¹ ¿Jaanoco milliti fine jilli uujoho neehi? ¿Nacu fine am̄haico agaij̄it̄imaño? Chaa, tolli icat̄ino. M̄iro uujoho am̄haico guiraano agaij̄inoco, Moocaani gaajahi

¹² Jaabo jino uujoho iicahicabadiro moon̄hicaji. Jaaneri: Diitobadi mududicamaahi, enehicarumo abańino gaajacafeteji.

¹³ M̄iro jaamo diito jilli jihovo minisuminaa, jilli bańisuminaa iicamo, Cristo minisuminaabadi minifetehicahi.

¹⁴ Jaano jilli agaajaratino icat̄ino. M̄iro īj̄i Satanas Moocaani toomoinaafibadi iminifotooboro saajirahi.

¹⁵ Jaabadiro bu t̄h̄it̄ino diiboco ejeecivomo iminoco omoonimobadi minifetejirahi. Jaamo oono omoonino jaadaco ĩc̄ineri finiji.

Pablo Moocaani Minisuminaafi Idaasuno Iicano.

¹⁶ Jaaneguiiha siino amiihaico neehi: Miihaiñooba uco jilli jeegavoobo needino. Jaanoti tolli uco mehesicinihachiiji, muguubunichica amiihaima iimaanoco, toonofañodi uujoho mitya mitya iicanoco magaajaqui.

¹⁷ Jaaruno uco Aivojibo atajibaneguiiha tolli nootihii. Jilli ejeegavobobadi neehi mitya mitya iicanoco.

¹⁸ Miiro sihidi saatoho mitya mitya icahicahi jijeo nehejeditiro. Jaabadiro bu uujoho tooneri mitya mitya icajirahi.

¹⁹ Miiro amiihai: Sihidi magaajahi, munuurumo. Jaarunaa paryi ejeegavomoco imino muguubunichifihi.

²⁰ Miiro amiihai imino muguubunichifihi, oono: Miihaico mejeecivo, noomoro amiihaico atajibahicamoco, bu amiihaico ananihicamoco, bu amiihaico iguiinonihicamoco, bu amiihaico jihovotobadi omoonihicamoco, oono bu amiihai imefaño amiihaico agabacuhicamoco icano.

²¹ Jaanoti naha miihai tolli momooniutihii mesefautimaño. Jaano nucufesurunoco jino neehi.

Jaanoti saatoho nucufeguetimo ihiimaabadiro bu uujoho iimaahi; jino jilli ejeegavoobo iicanicibadi.

²² ¿Nacu jaamo hebreami diito? Jaabadiro bu uujoho hebreomioobo. ¿Nacu Israel jiiinijeoto diito? Jaabadiro bu uujoho? ¿Nacu bu Abraham iyaachimihai diito? Jaabadiro bu uujoho icahi.

²³ ¿Nacu diito Cristo jeecivominaa? Miiro diito janaaniciivi uujoho icahi. Jino ihiimaano ejeegavoobo onoonicibadi neehi. Miiro diito janaaniciivi uujoho dudicamaaihi, bu diito janaaniciivi uujoho gaicicafetehi, bu diito janaaniciivi uujoho civojanicafetehi, bu fiiva foova uujoho guijeveti fatyehicahi,

²⁴ bu sahusefoova uco judiomii aamiuhi treinta y nuevedifoova gaicihicaumo.

²⁵ Bu mifooci, safo icano aamicafutuhi imeiri. Jaanoti safooro uco guisibaneri aamiumo. Bu tolliro mifooci, safo icano ufuuboma cijigaimeneene fiimacamaaiuhi. Jaabo safoono imuaifaño icauhi fucu, cuuje icano fatyuuhi nifaihufaño.

²⁶ Bu ajashutino igooro feehicahi teehino ñihicunofañodi, bu tolliro nanivaminaa ñihicumehejefañodi, bu tolliro taajiiijeminaa, bu siijiinijeminaa icamo ñihicumehejefañodi feehicahi. Bu tolliro cuumino ñihicunehejefañodi feehicahi. Tolliro buhigueeje muuaiño icano ñihicunehejefañodi feehicahi. Bu tolliro miya gataavominaa iicatimo, ñihicumehejefañodi feehicahi.

²⁷ Tolliro bu sihidi dudicamaaboro feehicahi, bu fanoova uco iidaasuvusunofañodi feehicahi. Fiiva foova

cigaraco jaabiciboro feehicahi. Ajebanoco, adufiraco icano jaabiciboro feehicahi. Guiraafoova machutibo icauhi. Bu sicuraco jaabicihicauhi, gaachehubama chahahicauhi icano.

²⁸ Jaana janaanici vi bu iicarunehejeque nootih i. Mi iro fafucuvaacivi paryi Moocaani iijaminaati eesamaaifneri tajeebi ni ji ni ji icahicahi.

²⁹ Mi iro saatoho iniinovasumi, uujoho bu niinovano icahicahi. Bu saatohoco sita imitinofaño agañisusumi, uujoho sifirari idasuno icahicahi.

³⁰ Jaanocoro toneheje tañiinovaco ifusunocoro uujoho iimaajirahi.

³¹ Mi iro Moocaani Mohaivojibo Jesucristo Caanico fahiijivaro iimono ufucuro finitino icaji. Jaabo gaajahi uujoho jino miyaanoco onoonoco.

³² Mi iro Damasca cuumiri iicausumi, tuucuumi aivojiboti, imiya aivojibo Aretas onoo bo ificuubo itoomominaaco tuucuumi guhuganovi ficuuhi, uco agaayicimoro civojafaño isatyequi.

³³ Jaarunaaca uco jiibaifaño ijihacuumoro tuucuumi mecuhallidi jahisivi niitusumo. Jaamaño jilliti taajauhi diibo useti.

12

Gaijanoco Pablo Aatyimeuno.

¹ Mi noditiro imino mihiimaano jilli mihifono. Jaarunofaño iimaaji Aivojibo uco gaijaco ifusuhicanoco, bu agaajasuhicanoco icano.

² Mi iro uujoho gaajahi saafico Cristoco imiyaavogooboco. Jaabo satyocafutuuhi niquejefaño, aivo janaanici iicajefaño, sicije toonoti fahuseeci siino mificabaci, mificabaci idino ficabanoco mafatyucuuhi. Jaanoco gaajatih i fine ifiima baacho fuubo, igaijaro baacho fuuhi. Jaanoco idiboro Moocaani gaajahi.

³ Jaarunoco uujoho gaajahi diibo ufuunoco; ifiima baacho, igaijaro baacho idiboro Moocaani toonoco gaajahi.

⁴ Mi iro Moocaani icahigo niquejefaño satyocafutuubo. Jahigo guubuubo agaajaratino iimaaco aivo mihaiñooba ijibeguejiturunoco.

⁵ Jaabediti uujoho: Aivo mityaabo, neejirahi. Jaanoti tafiditiro: Aivo mityahi, nootih i; idinoro naha tañiinovati iimaajirahi.

⁶ Jaanoti naha tafiditiro imino jibuguruva, bu sicamaño icajituruno, miyaanehejequere ijibogomaño. Jaaneguiiha tafiditiro imino jibogotih i, saatoho uuditi janaanici eesamaajiruneguiiha. Jilli uco aatyimenetiro, bu tahiimaaco uguubunotiro icano igajaqui.

7 Jaano toono Moocaani uco #fusuno, aivo uudi sihidi jeevauno. Jaaneri uujoho sihidi tafico mitya mitya omoonijiruneguiha tafifaño aivoco Moocaani ficuuhi. Jaano taahucufaño icahi januuu macafatyicinibadi. Jaanoco ijiro juvivehi, tooneri uco idaasuno imooniqui.

8 Jaano toonohallivi mifooci, safo idüno Aivoj#boco dillucurahahi toono aivoco uutü ibuusiqui.

9 Jaarunofaño Aivoj#bo uco neehi: Ico agaijinofañodi fanoovari diica. M#ro ifi iniinovamofañodi tamitya aivo janaanici ifusucafetehe, nooboro. Jaamaño jino iniinovaneri imo imo icahi tafifeenedi Cristo mitya ihifusucafetequi.

10 Jaamaño tañiinovaneri imo imo icahi, bu tolliro uco imitino ononehejeheri, bu fanoovati ucuujivaachunehejeheri, bu uco ij#heguenehejeheri icano. M#ro uujoho niinovaabobadi iicasumi aivo janaanici Cristo sefama icahi.

Pablo Corintominaaco Agaij#boro Esamaaihi.

11 Am#hai uuditü imino mihiimaaujirahi. Jaaruno iicanaaca uuro tafiditiro ihiiamaaño jee-gavominaafibadirucu. M#ro uujoho sihidi jeevatiruubo, oono am#hai: Sihidi ejeevano minisuminaa, noomoro diito dojicutü mefeehicamo guinovü icatühi.

12 M#ro oono am#haifeenevü sihidi fanoovaaco jaabici#boro ududicamaaihicauno imino gaajacafutuuhi #fusuneri, aatyimeratatinehejeheri, ajabafiranehejeheri icano. Jaanoti magaaajahi uujoho miya minisuminaafi iicanoco.

13 M#ro sijahaje Moocaani iijanominaaguinovü am#haico moonitirahi idüno naha tafiguiha nihibamico am#haico dilluutühi. Jaaneri fine am#haico imitino omoonünoco mi-himibachusiqui sajeeb# miicaqui.

14 M#ro am#haico mifooci baajecuuhi. Jaabo siino bu am#haico baatequi imibaivucuuhi. Jaabo am#haico uujoho jinejebaco dillujitühi. M#ro am#hai nehejeguiha fee-jitühi, jillü am#haiguiharo feeji. M#ro caanimi iseemeguiha nihibamico allacarufühi, iseeme caanimiguiha allacarutatühi.

15 Jaabadi uujoho paryi tañehejeque am#haihallivi gañ#jirahi imo imo. Jaabadiro bu tafico uujoho finisujirahi am#hai jeebinohallivi. M#ro uujoho am#haico sihidi agaij#tonaaca, am#hai uco guinoviro müdino magaijühi.

16 M#ro am#haitü saatocho, uujoho am#haico jinejebaco idilluutinoco, imino gaajarumo neehicahi: Am#haico abañuborovaha tacuraihufaño gañ#suuhi, noomoro.

17 ¿Nacu am#haico bañuühi am#haijaago oono saatocho agalluumofeenedi?

18 Miiro Titoco uujoho tajiibauhi amiihaico ibaatequi. Jaaboma bu saafi monahaboco galluuhi. ¿Nacu Tito amiihaico bañiuihi? Miiro misi sabadiro mihicafihi, bu sagaijafeenediro.

19 Fine amiihai mehesicinihi; jilli mofeenevi ifiguiharo icamisi, noomoro. Jaaruno tolli icatino. Miiro misi Cristo-taotisi Moocaani imefeenevi mihiimaahi. Jaamo paryi agaijino nahabomi, amiihai miyaavogoco amusuqui.

20 Miiro uujoho ñihicuguehi amiihaico emeecitodi, uujoho iimogobadi mihicatimoco aatyimeneque, jaabadiro bu amiihai mihimogobadi iicaaboco mahatyimejitinoco icano. Bu tolliro ñihicuguehi amiihaifeenevi iibacasino iicanoco, bu sitaaco inohallitiro mijiiheveneheje, bu icajisuhano, bu gaijiraneheje, bu sicamaño jibogoneheje, bu dejecuneheje, bu mitya mitya icaneheje, bu igavusumi imino momoonitineheje icano iicanoco.

21 Bu tolliro ñihicuguehi jino siino amiihaico abaatoobo, Moocaani amiihai imitico aatyimeneri unucufeneque. Bu jaabadiro ajashutimo saatoho amiihaiti siicijetiro imitico omoonihicamo; toono iimitico jeevesutimo iicahicamoditi, bu oono ajevanehejeque, bu fanoova iimitino imogonehejeque icano omoonihicamoditi uujoho aivo idaasuveji.

13

Afagoono, Niino Imaa Icano.

1 Miiro amiihaico mifooci baajecuuhi. Jaabo siino bu jino amiihaico baateji. Jaamo saatoho imitico omoonimohallivi mijii bogodi miimisiici, saafi idiimo diibohallivi mijii bogohachijii miyaavegueji.

2 Jaamo siicijetiro imitico omoonihicaumoco faguucuuhi siino eeguejeusumi. Bu paryi famoocoro jino siino tehesinoti neehi: Jino siino amiihaico abaatodi amiihaico idaasugucujitihhi.

3 Jaadi jari magaaajaji, Cristo tafeenedi ihiiimaanoco, magaaaguehicanoco. Jaabo Cristo amiihaico omoonidi niinova-jitii bo miiro amiihaifeenevi isefaco gaajasujiibo.

4 Miiro miyaano iniinovaaboco iicanicibadi tetecuumo. Jaaruubo oono icahi Moocaani mityari. Jaabadiro bu miihai diibo niinovajaagodi mihicahi. Jaarumo diibofañodi mihicacumaño Moocaani mityari mihicaji, toonofeenedi amiihaico mahamusuqui.

5 Jaaneguiiha amiihairyo amiihai ifiico magaaajaci. ¿Naa imino miyaavogofaño mihicanoco? Amiihai ifiico imino minisu. Miiro amiihairyo magaaajahi Jesucristo amiihaifaño iicanoco, miya miyaavogominaa mihicahachijii.

⁶ Jaabadiro bu uujoho imeguehi am#hai magaaanoco, m#hai miya miyaavogominaa mihicanoco.

⁷ Jaamo m#hai am#haihallivi Moocaanima mihiimaahicahi, imitico am#hai moonitimo miicaqui. Jaaruno m#hai imino mihicanoco magaaasuqui icatino, jilli am#hai iminocoro momooniquiguiha, jilli m#haiditi imitino mehesicinirunaaca.

⁸ Miiro m#hai miyaanoditi imitino momoonitatihhi, miyaj#bogoguiharo momoonihicahi.

⁹ Jaamaño m#hai niinovano mihicarunaaca am#hai sefano iicamaño m#hai imo imo mihicahicahi. Jaamo m#hai Moocaanima am#haihallivi iimaamoro mihicahi, aivo am#hai imitibama ufucu chahamo miicaqui.

¹⁰ Jaaneguiha jihaameque am#haidi caatinihhi am#haico abaatejino imegaviro. Jaabo am#haijaago ufuusumi sefano am#haico moonit#bo icaqui, jino tamitya Aivoj#bo uco aacinino mityari. Tooneri am#haico jusisuqui aacinino, jilli am#haico finisuqui icatino.

¹¹ Jaaneguiha tañahabomi, tahigo imino mihica, bu am#hai jeeb#faño iimitinobama chahamo mihicajinocoro miguiino, bu am#haico afajininoco magaayici, bu sabadiro imo imo mihicamoro sajeeb# mihica icano. Jaafa Moocaani gajico, sajeeb# icaco icano aaci#bo am#haima icahi.

¹² Fahigovavi midilluucasi ihibicicasimoro.

¹³ Jimañeri iicamo miyaavogofañodi monahabomi paryi iijico am#haijaago galluhi.

¹⁴ Mohaivoj#bo Jesucristo imino omooninoco magaayici, bu Moocaani gajico, bu Igaija am#haima iicajinoco icano.

GALATAS

Galacia Jiinjeri Iicamedi Pablo Acaatinuhaame.

¹ Uujoho Pablo minisuminaafi, miyaminaa uco #cimoro agalluubo icatino. Jesucristoro uco agalluubo, bu diiboco guijevfeenetu ubuheetesuubo Moocaani uco agalluubo.

² Jaamo mi#hai, uujoho, bu paryi monahabomi icamo ji-haameque macaatinihi Galacia jiinjeri iicajano Moocaani iijanominaadi.

³ Jaamo am#hai Moocaani, bu Mohaivoj#bo Jesucristo icamisi aacino sajeeb# imino omoonino icanoma mihica.

⁴ Jaabo ifiico mohallivi aaciuboro guijeveuhi mohimitihallivi, mi#haico itaajasuqui jihimiti jiinjeti; Dios Moocaani jeeb# onoobadi.

⁵ Jaabo Moocaanico mihimo fahiij#varo. Fine.

Chahabogo Sibogo Taajasuj#bogo.

⁶ Uco aivo sihidi meheetyesuhi guenenene icatimoro Moocaanico mejeevesuneri Cristo mi#haico agaijinofeenedi am#haico ucuuhuvahin#boco. Jaamoro siibadi iicano j#bogocoro magaay#cihi.

⁷ Sibogo chahahi miya taajasuj#bogo. Jilli #furumo sita am#haico casivusuhicahi. Jaamoro imogomo Cristo taajasuj#bogoco sibogoti ubuunaninoco.

⁸ Jaanoti am#haico taajasuj#bogoco mahacihininobuunati uujoho, bu niquejefa#oti asaabo Moocaani toomominaafi iicaruubo, bu saato ho sita iicaruva icano siibadi iicabogoco mij#bogohachiiji, mi#hai Moocaani afaijanoguino mihicajirahi.

⁹ Jaanoco uujoho fone nuucuuhi. Jaarunoco bu jino siino neehi: Am#hai taajasubogoco magaay#cihinicubogohallivi sita am#haico sibogoco ij#bogohachiiji diito Moocaani faijaguiino icahi.

¹⁰ ¿Nacu jilli onoonoti miyaminaa uco cahacisuhi? Cha, tolli icatino Moocaani uco acahacisunoco imeguehi. Uujoho jaanoti imogotih i uco miyaminaa acahacisujirunoco omooninoco. Jaanoti miyaminaaco cahacisuruva, uujoho Cristo jeevivominaafi icajitirahi.

Jilli Pablo Minisuminaafti Minifutuuhi.
(Hch 8.1-3)

¹¹ Jaanegui magaaja jinooco ta#ahabomi: Uujoho taajasuj#bogoco ij#bogono miyaminaafi esamaajere icatino.

12 Toonoco uujoho cajaaní miyamínaafiti gaayíçihiniñi. Miñhaiñooba uco jibeguehiniñi. Jesucristoro uco jinooco gaajasuhiniñi.

13 Amíhairyo magaajacuui iticoni judiomí iijico omoonihicausumi imino omoonihicaunoco. Amíhairyo magaajacuui uujoho Moocaani iijanomínaaco finísuqui idaasuno omoonihicaunoco.

14 Jaabo uujoho judiomí iijico aivo tayoto tatyicovoviro ificabano iicaurumo janaaníçivi imino mooníuhi. Uujoho aivo imino moonihicaui moheedetemíhai iijico.

15 Jaaruuboco uco Moocaani sahíijitiro íçiuhi fiivuutíibocoro, síhidi agaijimaño uco íçíubo.

16 Tollí iimuguuboro uco Illico gaajasuubo, uujoho diibo taajasujíibogoco jibeguequi judiomí iicatimofeenevi. Jaabo jillí iicausumi miñhaiñoobajaago fuutiñi toonoti uco ijíibeguequi.

17 Bu Jerusalevi fuutiñi iticoni tahimegavi minisumínaati iicacuumoco toonoti idillutoobo. Jillíro gueneene icatíiboro fuuhi Arabia jiniñevi. Jahigoti uhuumiubo gaseuhi Damasca cuumivi.

18 Jaabo mificabaci, saficaba ícanobuunati jari Jerusalevi fuuhi. Jahigo jari Pedroco gaajauhi. Jaaboma fahuseeci satíhai idíino fucúvaro ícauhi.

19 Jaaruubo bu saatohoba minisumínaaco atyímeutiñi idíibocoro Jacoobo Aivojíbo Jesu nahaboco atyímeuhi.

20 Moocaani ímefeenevi miyanotiro jino neehi acaatiníibo.

21 Jaanobuunati fuuhi Siria, Cilicia ícano jiniñevi.

22 Jaaboco uco monahabomí Cristota Judea jiniñeri íicamo imino atyímeutiñi.

23 Jillíro uguubuumoro uuditi neehicaui: Iticoni miñhaico toonohalliti idaasuno omoonihicaubo, jisumi taajasujíibogoco jibogooboro feehicahi toonoco iticoni ifinísuqui omoonihicaurunoco, noomoro.

24 Jillí noomoro uuditi Moocaanico ímehicaumo.

2

*Saatoho Minisumínaa Pabloco Gaayíçihí.
(Hch 11.1-30)*

1 Jaanobuunati fahuseeci motíhaiti íguenenemeheje idíino ficabavabuunati siino fuuhi Jerusalevi, Bernabe onooboma. Jaabo uujoho satyuuhi tahigo Tito onooboco.

2 Tahí fuuhi, Moocaani uco tahí difo unuuneguiiha. Jahí Jerusalevi Moocaani íjamínaa ímiyaamoma íjeevadi mihigaivuuhí diitoco imino jibuguuhi taajasujíibogoti judiomí iicatimofeenevi ijíibeguehicaaboti. Jillí mooníuhi ududícamaahicauno jihovonobadi íicajiruneguiiha.

³ Jahigo uuma ufuubo Tito judiomioobo icautiruuboco iimeeheque miihai miqiticiisuutih.

⁴ Jaarunaa miya nahabomi iicautimo mofañodi toovono jicafutuumo imuguuhi diibo meeheque iquiticiunoco. Jaamo diito mofeenevi jicafutuuhi gaajaminaati ufuumo, Cristo Jesuma mihicacuunofeenedi judiomico atajibahicanoti mataa-jacuunoco agaajatuumo. Jaamoro miihaico siino Moise tajiiba jijovototi imoonisuqui ufuumo.

⁵ Jaarumoma sihidi mejenaaucasiuhi. Amiihai taajasujibogoco miyaanoco magaayicicuunoco jeevesutimo toonofañoro miicaqui.

⁶ Jaarumo diito imiyaamo iicaurumo uco bohobogobadi iicanoco ajashuno jibuguutih. Jaaruno diito tolli iicano uco milli moonitih, Moocaani miyaminaaco udugaacutimaño.

⁷ Jaamo uco bohonobati jibogotimoro jilliro gaajaciumo uco Moocaani judiomii icatimojaago taajasujibogoco satyequi aaciuboro atajibaunoco, Pedroco diiboro tobogocoro judiomijaago isatyequi aciubo.

⁸ Miuro diiboro Moocaani Pedroco minisuminaafiti judiomifeenevi agalluubo, uco minisuminaafiti galluuhi judiomii icatimofeenevi.

⁹ Jaamaño Jacoobo, Pedro, Jua iicamoco aivo imiyaamo enehicaumo gaajaciuhi Moocaani uco toono dudicamaajeque aaciunoco. Jaamoro misico ihuseneque aciumo uco, Bernabeque icano. Jilli mooniumo magariicasimoro manahobovacasinoco. Jaamoro bu imuguumo misi judiomii icatimofeene mududicamaaituujinoco. Jaanoti diito judiomiguiiha toonoviro fitafutuuhi diitofeenevi idudicamaaiqui.

¹⁰ Jaamo misico idinocoro tajibauhi iddaasumoco mehesafetehicajinoco. Jaanoco uujoho jabajeevetibo imino moonihicahi.

Pablo Hibahi Pedroco Antioquia Cuumivi.

(Hch 11.1, 2)

¹¹ Jaanobuunati Pedro Antioquia cuumivi ufuuboco ihimefeenevi uujoho jibauhi, imitino omooniunohalliti.

¹² Iticoni machuhicaubo sano judiomii icatimehejema. Jaanaa Jacoobojaagodi iicaumo saatoho judiomii agasecuudi diito judiomii iicautimoti udugaavuuboro siino diitoma machucuutibo, diito ibai meehe quitici tajibaminaa iicaumaño diitoco iiguuboro.

¹³ Jaabadiro bu saatoho judiomiti Cristoco imiyaavugucurumo Pedro abañisuubo omoonihicaubadiro minifutuumo, bu Bernabe icauruubo diitobadiro minifutuuhi.

14 Jaamo diito miyaano taajasujibogo onoobadi icatimo iicaunoco aatyimeuboro Pedroco famoohimefeenevi nuuhi: Ijoho judiomioobo diicaruubo judiom iicanicibadi icatiboro, judiom iicatimo icabadi diicahicahi. Bu, ¿milli jaabo toono judiom iicatimoco judiomibadi iicaqui tajibahicahi? nooboro nuuhi.

Judiom, Saatohobadiro Miyaavogofeenedi Taajahi.

15 Miihai naha mifiivuunotiro judiom. Jaamo miihai si-ijiinijeoto imitiminaa icabadi mihicatih.

16 Jaarunofaño magaaajahi, Moise tajibaco omoonirumoco miihaiñoobaco Moocaani agaayicijitino. Jaanoti idinotiro miihaico gaayicijiibo Jesucristoco mimiyaavogonofeenedi. Jaamaño bu miihai Jesucristoco mimiyaavuguuhi miihaico toonofeenedi Moocaani igaayiciqui. Jaamo miihai tajibaco momooninoti magaayicicafototih. Jaamaño miihaiñoobaco Moocaani gaayicijitih tajiba onoonoco omoonimoco.

17 Jaanoti Cristofeenedi miihaico Moocaani agaayicinoco momooninaaca saatoho miihaico neehicahi: Imitimo, Moise tajiba onoobadi moonitimo, noomoro. ¿Nacu fine Cristo miihaico imitiminaati eetavehi? ¡Cha, tolli icatino!

18 Jaanoti naha ifinisucuuno tajibaco, bu siino dojicuviro eetavuruva uujoho imitiminaafiti icajirahi.

19 Miiro uujoho tajibat i guijevecuubobadi icacuuh; toonoro tajiba uco gaajasuuh toonofeenedi taajatibo iguijevejinoco. Jaaneguiiha jisumi uujoho Moocaani imogobadi moonihicahi diibeguiiharo iicacumaño.

20 Jaabo Cristo imohohallivi iguijevehinisumi uuma sano guijevehinicuubo. Jaaneguiiha uujoho iguijevecunobadi. Jaamaño uujoho diibo icacuutih, Cristorucu jino tafifaño iicano. Jino uujoho iicano ifiima icahi, Moocaani Achico imiyaavogonofeenedi. Diibo uco agaijiboro tahallivi ifico aciubo guijevefaño.

21 Jaamaño Moocaani imihuseque uujoho tihisutih. Jaanoti tajiba onoonoco momooninoti minoco Moocaani igaayiciruva, Cristo iguijeveuno jaaduvechujitirahi.

3

¿Tajiba Nacu Imihi? ¿Nacu Miyaavogo Imihi?

(Rm 4.1-25)

1 ¡Ay! Aivo jhovoto amiihai Galata cuumioto. ¿Miijoho amiihaico bañihi miyabogo taajasujibogoco miyaavogotimo miicaqui? Miiro amiihaico mijibogomoro imino amiihaico mihifusucuuh diiboro Jesucristo etetecuciniboco foovono magaaajahi.

² Eneecata jinoti uco mijibogo: ¿Milliti amihai Moocaani Gaijaco magaayicinihi? ¿Nacu Moise tajiba onoonoco moonihicaunoti? ¿Nacu muguubuhinoco mimiyaaveguehininoti?

³ Milliti jaamo amihai jhovotobadi mejeevahi. ¿Nacu Moocaani Gaija safari miticonihininoco, jilli mosefariro mihifutusuji, noomoro mehesicinihi?

⁴ Sicamañobadiro mafatyusudino toonohalliti idaasuno mihicanoco. Tolli fine icajitino.

⁵ ¿Nacu milliti amihai Moocaani Igaijaco aaciboro amihaifeenevi aatyimeratinehejeque moonihicahi? Tajiba onoonoco momoonihicamaño icatino, muguubunoco mimiyaavuguumaño.

⁶ Miïro Abraham Moocaanico imiyaavuguumaño diiboco Moocaani gaayiciuhi.

⁷ Toonoti amihai magaja, paryi imiyaavogomo miyaano Abraham iyaachimihai.

⁸ Miïro Moocaani siicijetro judiomi iicatimoco imiyaavogofenedi agaayiciujinoco aatyimeuboro Abrahamco siicijetro jibugucuuhi jino iimino jibogoco Caatinihaamefaño: Difeenedi paryicino jiinije cuumiminaa imino moonicafeteji, nooboro.

⁹ Jaamaño paryi imiyaavogomo, Abraham imiyaavuguboma sano imino moonicafotonicino.

¹⁰ Jaamaño paryi Moise tajiba onoonocoro imiyaavogomo Moocaani afaijanoguiino icahi. Miïro Caatinihaame neehi: Paryi tajiba Caatinihaamefaño onoonoco imino ifutusutimo Moocaani afaijaunoguiino icahi, noonoro foovono aivo icano.

¹¹ Jaamaño mihaiñoobaco Moocaani gaayicitihini tajiba onoonoco omooninoti. Miïro Caatinihaame neehi: Moocaani agaayicimo, imiyaavogofenedi icaji, noonoro.

¹² Jaamaño Moise tajiba miyaavogoyomono icatihini. Miïro noono: Jinehejeque paryi imino omoonimo toonofenedi icaji, noonoro.

¹³ Jaano toono tajiba faijati Cristo mihaiico taajasucuuhi. Miïro diibo mohalliti faijaguiino minifutuuhi. Miïro Caatinihaamefaño noono: Afaijacinimo paryi imohohallivi etetecucafotomo, noonoro.

¹⁴ Jilli icauno Abrahamco imino omooniguunoco Jesucristofenedi judiomi iicatimo igaayiciqui, bu famooro miyaavogofenedi Moocaani Igaijaco aaciguuboco magaayiciqui icano.

Tajiba, Bu Aaciguuno Icano.

15 Tañahabomi, miyaminaa ifiivi ooviciboro jino amihaiico jibeguehi. Saafi miyaminaafi onoonoco eheetavoobo toonohallivi imomoco acaatininoco mihaiñooba siino toonohallivi cuhubarutatihi, bu buusutatihi icano.

16 Jaabadi Moocaani Abrahamco, iyaachico icano aacijinoco eetavuui. Miïro Caatinihaamefaño: Ajashutinoco monoonicibadi, diyaachimihaiico, nootino. Miïro: Diyaachico, noono. Jaabo saafiro diibo Cristo.

17 Jaanoco jino uujoho neehi: Moocaani Abrahaama ihiimauboro diiboco aaciguunoco eetavuubo miyanotiro iicaqui. Jaamaño toonobuunati Moise tajiba cuatrocientos treintadi ficabavuunati agaseuno, toonoco finisuvajitirahi Moocaani aciji unuunoco jaaduvechucuutinobadi moonjitirahi.

18 Jaano bu Moocaani aaciguuno Moise tajibafeenedi isaaciniruva, ticovono aaciguuno icajitiruno. Jaarunaa miïro Abrahamco Moocaani aciguuhi jilli ticovono.

19 Jaanegui, ¿nacu, collihiicaqui Moise tajiba icahi? Jilliro imitino mihicanoco igaaasuqui. Jaaruno Abrahamco: Diyaachi, unuubo asautinohachutaro Moise tajiba iicaqui. Jaano tajibaco Moocaani itoominaafeenedi Moiseque jibuguuhi diibo miyaminaaco jibeguequi.

20 Jaanoti saafiro jilli ticovono aaciguunoco aacimaño sififeenedi acitatio. Jaabo Moocaani saafiro ihaciguunoco jilli ticovono acibo.

Tajiba Onoono.

21 ¿Nacu jino Moise tajiba Moocaani aaciguunojaagodi icatiji, eneejiruno? Cha, icano. Miïro fiivoco ihaciqui tajibaco ihaciruva Moocaani minoco gaayicijirahi tajiba onoonoco momooninofeenedi.

22 Miïro Caatinihaamefaño noono: Paryi famooro miyaminaa imiti jijovoto, noonoro. Jaano tolli icamaño Jesucristoco imiyaavogomo imiyaavogofeenedi Moocaani aaciguunoco gaayiciji.

23 Iticoni jino miyaavogo agaseutisumi tajiba mihaiico iigu-iinovi jijivototi ficuhicauhi, miyaavogoco aacino agaajacafutuutinohachuta.

24 Jaamaño tajiba, seeme toomoinaabadi jeevauhi. Seemeque mihicanicibadi mihaiotoco jibeguehicauno Cristo asautinohachuta. Jaamo mihai diiboco mimiyaavogomoco Moocaani igaayiciqui.

25 Jaamaño jisumi Cristoco mimiyaavogono agasecumaño tajiba mihaiico ootomonoguiino mihicacuutihi.

26 Miïro miyaavogofeenedi paryi famooro amihai Moocaani seemeti mihicahi Cristo Jesuma mihicacumaño.

27 Pary#icino famooro ami#hai Cristo Jesujaagovi miminifetequi minit#cafutuumo diiberi mij#cin#ihi gaachehuco mohallidi mij#cin#ibadi.

28 Jaamaño judiomi, griegomi monoono chahacuuhi, bu jiovoto, bu jiovoto iicatimo, bu gaifimi, bu gaigoomi oono icamo. Mi#ro Cristo Jesujaagodi mihicacumaño pary# famooro saafiro mihicacuuhi.

29 Jaamo Cristota mihicacumaño Abraham iyaachim#haiti mihicacuuhi. Jaamo magaa#y#i#ji Moocaani aaciguunoco.

4

1 Jaamaño uujoho neehi: Mi#ro seemene caanimi busumijeque agaay#i#ji#ibo seemene iicasumi jiovoobobadi icaf#hi, pary# toneheje abajaabo icajiruubo.

2 Mi#no saatoho tonehejeque ootomomoro imino ficuf#hi caanimi: Jino dinoo, noomoro ohoov#i#jifucu agasenehachuta.

3 Jaabadi mi#hai mihicauhi momiyaavogo seemebadi ujusit#nohachuta. Jilli miyam#naa esamaaje ononoguiino mihicahicauhi.

4 Jaarunaa tufucu agasecuudi Moocaani Illi Cristoco gal-luuhi gaigooti ifi#vuuboco. Jaabo jijehalliv# saauhi judiomi taj#baguiino i#caubo.

5 Jilli saauho mi#hai toono taj#baguiino toono jiovototi mihicamoco ita#jasuqui; Jaadi mi#haico Moocaani iseemeti igaay#i#qui.

6 Jaamo ami#hai Moocaani seeme mihicacuunoco igaa#jasuqui Illifeenedi Igaijaco* ami#hai jeeb#faño galluubo. Jaabo Igaijafeenedi meneehicahi: Moocaani, #joho Taacaani, noomoro.

7 Jaamaño #joho Moocaani seemenerucu, jiovonono dicacuutihi. Jaabo #joho iseemene idiicamaño #co Moocaani ibusumijeque aaciguunoco aciji Cristofeenedi.

Pablo Jeeb# Miyaavogom#naajaagovi#ro Icahi.

8 Iticoni naha ami#hai Moocaanico magaa#jaut#sumi, jihovoto caanimi jiovototi mihicauhi.

9 Jaarumo jisumi Moocaanico magaa#jacuuhi. Cha, tolli icatino, imiga mi#haico Moocaani aga#jacuumo. ¿Coll#hi jaamo siino doj#cu#v#ro miminifetehi toono iniinovano esamaajefaño, bu #daasunofaño icano siino toonoguiinov# jiovotobadi?

10 Am#haihiica suufen#timo mificuhicahi siibadi i#cafucujeque, bu ni#ibanoco, bu ifafucuvaaco, bu ficabanoco icano Moise taj#ba unuubadi#rehiica.

* 4:6 Griego iij#ri: Illi Gaijaco, noono.

11 Aivo ñihicuguehi tadyudicamaaje am#haifeenevi sicamañovi ofoomañovi.

12 Tañahabomi, am#haico neehi: Jaamo uubadi miminifetehi, uujoho am#haibadi iminifotobadiro. Am#hai uco imitino momooniuno icatino.

13 Am#hairyo magaajacuhi iticoni am#haico taajasuj#bogoco iguihuvaumaño sihigo foot#bo am#haico ij#buguunoco.

14 Jaano toono iguihuvauno jilli am#haico inisuuno. Jaaruuboco am#hai uco mitihisuutih, mij#hegуетihi icano. Jilliro Moocaani toomominaafico, bu Cristo Jesuco icano mihi-canicijadi uco magaayiciuhi.

15 Tusumi imo imo mihicauno. ¿Cuuca jaano jisumi icahi? Am#haiditi neehi: Sihidi jeevatino iicauruva am#hai aallinoco tusumi mihiciumoro uco mahacijirahi sihidi uco magaijumaño.

16 ¿Nacu jaabo jisumi am#haiminaafiti minifutucuuhi, am#haico miyaanoco onoonohalliti?

17 Diito Moise taj#ba j#bogominaa am#haico imeguehica-hi, jilli am#haico imino imooniqui icatino. Jilliro am#haico m#haiditi sihigovi udugaacunoco imogomo. Jaamo am#hai diito onoonocoro mihimeguequi.

18 Imijiruno saatoho am#haico agaijinoco mihimogono. Jaarunofaño am#haima iicasumiro icatino uujoho iicabadi fahijivaro.

19 Taseemegayimi, siino bu uujoho aiveneri idaasuno icahi am#haiditi, gaigo iseemevaqui aivogo iicanicibadi. Jaabo idaasuno icaaboro icaji am#haifaño Cristo j#bogo ujusitino, bu diibobadi mihicatinohachuta icano.

20 Jaachijiro am#haima iicacuujirahi, simañodi am#haima iimaaqui. ¿Jaaruubo milli bu am#haico neejirahi tahi iicatimaño?

Sara, Agar Icamifevi Ohoovicino.

21 Am#hai Moise taj#baguiino mihicanoco mihimogomo jinooco uco monoo: ¿Nacu am#hai muguubutih toono taj#ba onoonoco?

22 Mi#ro Abraham miiseeci#co seemevauhi noono. Saseeque seemevaubo ij#jovogo Agar onoogoma. Jaanoti saseeque seemevaubo imiyataaba Sara onoogoma j#jovogo iicautigoma.

23 Ij#jovogo seemene fiivuuh paryi famoova seeme ifiivonicibadiro. Jaanoti imiyaago seemene fiivuuh diibofeedi Moocaani aaciguuno imiyaavequi.

24 Jaano jino jilli diitifevi oovicicafetehi minooi unuuno. Agar oovicicafetehi Sinai onoogajivi unuunoco. Tusumivi unuuno seeme fiivehi taj#ba j#jovototi iicaqui.

²⁵ Jaago Agar oovicicafetehi Arabiari iicagaji Sinaigajivi, bu Jerusale cuumi jisumi iicacuumivi icano. Jaamaño tuucuumi paryi judiomima toono tajibaguino jijovototi icahi.

²⁶ Jaanoti niquejefaño iicano Jerusale sajeebima iicacuumi. Jaacuumi seeme miihai.

²⁷ Miiro Caatinihaame neehi:

Imo imo diica ijoho achiba idiicago, eseemevatigo. Imo imo idiicaneri janaaniviro coovadiinamaahicahi ijoho seemeva aivoco agaajatiguehiica. Miiro ijoho edeevesucafutuugo sihidi diseemema diicaji, aijima iicago janaanivivi, noonoro Moocaani aaciguuno Moise tajiba janaanivivi sihidi jeevahi, eneejiruno.

²⁸ Tañahabomi, jaamaño miihai Isaac iicabadi mihicamo. Miihai Moocaani aaciguuno seeme.

²⁹ Jaamaño miiro Agar achi Ismael onoobo johono jisumi famooseeme ifiivonicibadi fiivuubo. Jaanoti Sara achi Isaac onoobo, Moocaani Gaija Abrahamco unuubadi ifiivuuboco Ismael jiiheguehicauhi. Jaabadiro bu jisumi Ismael yoto jiiheguehi Isaac yotoco.

³⁰ ¿Nacu milli Caatinihaame neehi? Miiro noono: Bui gallu diijovogoco illima. Miiro ijijovogo seemene ibusumijeque gaayicijitihii sano imiyaago seemenema, noono.

³¹ Tañahabomi, jaamaño miihai ijijovogo seemebadi mihi-catihii. Imiyaago seemebadiro mihicahi.

5

Sefano Mihica Mataajacuunofaño.

¹ Miiro miihaico Cristo taajasuhinicuui sajeebii mihicacuumi. Jaanogui toonofaño sefano mihica. Jaamoro siino tajibaguino jijovototi miminifutucuudino.

² Uujoho Pablo jino amiihaico onoonoco muguubu. Siino amiihai meehe quiticic eetavoguino miminifotohachiiji, Cristo amiihaico taajasujitirahi.

³ Siino bu neehi: Cajaanihacho amiihai meeheque miquticicibo matajibacafetehi paryi Moise tajiba onoonoco imino momooniqui.

⁴ Tajibaco imino momoonimaño Moocaani miihaico gaayiciji, noomoro mehesicinimo. Cristoditi sihigovi miminifutucuui, bu Moocaani gajiti sihigovi miminifutucuui icano.

⁵ Jaanoti miihai Moocaani Gaijafenedi, bu miyaavogofenedi icano mehesicinihi Moocaani miihaico agaayicicuunoco.

⁶ Jaamo Cristo Jesufañodi mihicacumaño miihaidi sihidi jeevacuutino miquticiratinino, bu miquticiratino icano. Jaanoti

naha miyaano ijadama iicano magaijimoro mimiyaavogono.

⁷ Iticoni amihai imino mufuuhi. Jaarumoco, ¿mijoho amihaiico miyaanoco jeevesusuhi?

⁸ Toono jeevesusuno amihaiico ucuuhuvaubo Moocaaniti asaano icatino.

⁹ Mehesicini, ajashuruno levaduraguiji sihifaño paryi adicifihi.

¹⁰ Uujoho aivojiboco amihaiditi esicinihi. Jaamo amihai siino simañodi esamaaicuutimo mihicahi. Jaanoti amihaiico niji niji omoonisuhicamoco Moocaani idaasuno mooniji, cajaanihacho icaruuboco.

¹¹ Tañahabomi, miïro uujoho quiticicoro jibuguruva judiomi uco jihevejitirahi. Jaanova bu Cristo guijeve imoho jibogo diitoco taficugusujitiruno.

¹² Jaamaño oono amihaiico quiticico jibogomoro efehicamo. ¡Jaanova paryi jisumiro finicuujiirumo fanuucu!

¹³ Tañahabomi, miïro amihai mihicicafutuuhi tajiba mityaguinoti mataajaqui. Jaarumo: Mihai jisumi mihimogobadi momoonijirahi, menedino. Jilliro fahigovavi mejeecivocasi magaijicasinofañodi.

¹⁴ Miïro paryicino tajiba onono jinoovi sano ifetehi: Sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, onoonovi.

¹⁵ Jaanoti amihai meheeducasimoro muduucasihachijji, imino mehesicini sanomiïro mifinisucasidino.

Moocaani Gaija Aacino.

(Rm 8.5)

¹⁶ Jino amihaiico onono: Moocaani Gaijafenediro mihica. Jaachijji amihai ifi iimogonoco momoonijitihhi.

¹⁷ Miïro mofi iimogono Moocaani Gaijajaagodi icatihhi. Jaabadiro bu Moocaani Gaija mofi iimogonojaagodi icatihhi. Jaamaño amihai mihimugurunoco momoonijitihhi.

¹⁸ Jaanoti Moocaani Gaija amihaiico isigohachijji tajibaguiino mihicacuutihhi.

¹⁹ Tihitino magaajacinicihhi mofi atajibanocoro omoonimo omoonifinoco: Jahisihijedi mogaimi iicatimehejema icamo, hidicunehejeque moonimo, fanoova imogocoro,

²⁰ jihovocaanimico iimomoro jeecivomo, gaibanicoro eevavomo, sitaaco jhegueme, ibacasififimo, cigueeguefifimo, chahanoti sifiratefimo, dugaacufifimo, ijeevadi sitaama dugaavefimo,

²¹ sitaaco inohallitiro jhevefimo, sitaaco gaicaaufifimo, guiriicavefifimo, machufifimo jilli icanehejequere moonifimo. Jaanoco jino amihaiico nuucuuhi iticoni

eneehinꞑcubadi: Paryꞑ jinehejeque omoonꞑhicamo Moocaani aivojifaño feejitihi.

²² Jaanoti naha Moocaani Gaija onoovasuno toono naha gaiji, imo ica, sajeebꞑ ica, jaabꞑci, sitaaco magaijino, imihuse, miyaavogo icano, bu

²³ sꞑcujeebꞑ mihicano, mofi esamaajeheneque migui-inonꞑno icano. Jinehejehallꞑvꞑ chahano tajꞑba tollꞑ moonꞑjirahana onono.

²⁴ Jaamaño Cristota iicamo sano diito ifinoma fanoova imitico iimeguehicanehenjeque jeevesucuuhi iguijevecuunobadi.

²⁵ Jino Moocaani Gaijafenedꞑ mihicabadiro bu jaafa mꞑhaico diiboro ticuvusuhi paryꞑ meheetavonehejefaño.

²⁶ Jaaneguiiha moficoro: Aivo mimityahi, noomoro sitaaco fiivusucutimo miicaqui, bu iinohallꞑtiro sitaaco jꞑhevecutimo miicaqui icano.

6

Fahigovavꞑ Mahamusucasi.

¹ Tañahabomi, saafi imitifafaño aacotooboco mahatyimesumi amꞑhai miyaavogofaño imino mihicacumo tollꞑ iicamoco mahamusu siino miyaavogofaño quehecuno miicaqui. Jaamo sꞑcuno amꞑhai jeebꞑico miminiyumoro momooni. Amꞑhai ifico gaihuꞑnimoro, tolliro bu amꞑhai toonofaño mahaquetedino.

² Fahigovavꞑ mahamusucasimoro sifi idaasuno iicanoco mahamusu sifi bocinoma ofooboco mihicanꞑcibadi. Tolliti jaamo imino Cristo tajꞑbaco mihꞑfutusuhi.

³ Jaanoti saatoho: Uujoho aivo sihidi gaajahi, noomoro ifico esicꞑnimo. Tollꞑ iicamo ificoro bañꞑhi.

⁴ Famoovaro amꞑhai ifinoco imino magaaja. Jaadi jari imo imo mihica, amꞑhai ifiditiro sita ifiditiro icatino.

⁵ Mꞑiro famoova ijeevadꞑsahaje iticovoocivꞑ ibocico imiti jaadabadi iicano bocico satyeji.

⁶ Jaaneguiiha amꞑhaico taajasujꞑbogoco ijꞑbogomo amꞑhai jꞑbogomꞑnaa iicamoco amꞑhai busumijeti fanoovati mahaci.

⁷ Amꞑhai ifico mabañꞑsudino: ¿Mꞑjoho Moocaanico dejectihi? Paryꞑ miyamꞑnaa abasuno, paryꞑicino icicafeteji.

⁸ Jaanoti saatoho ifico imo imo omoonꞑnocoro abasumoco toono ifiro diitedi ifinꞑjitino guijeveque noovasuji. Jaanoti Moocaani Gaijaco imo imo omoonꞑnoco abasumoco Moocaani Gaija ifinꞑjitino fiivoco onoovasuuboro aciji.

⁹ Jaaneguiiha suufenꞑtimo iiminoco momoonꞑqui. Jaamo suufenꞑtimo imino momoonꞑhachijꞑ ufucu inoovaco mihꞑciji.

10 Jaaneguiiha fahigovaro imino momoonijino iicanohachuta famoovaacoro imino momooniqui, imi janaanici miyaavogofañodi iicamo monahabomico imino momooniqui.

Afagoono, Niinohiimaa Iicanoco Pablo Inoro Acaatinicuuno.

11 Memeeci cono noono tyigabaje jino amihaidi tahuseri caatinihi.

12 Amihaico meehe quiticiguiinovi ificuunoco iimeguehicamo moonihicahi, jilli miyaminaa diitoco iimeguequiro, bu jaamoco mijoho Cristo guijeve imohohalliti jihevetimo.

13 Jaarumo diito meehe quiticiguiinovi icarumo tajiba onoonoco imino moonihicatihi. Jaarumo imeguehicahi amihai tolliro amihai meeheque miquiticinoco. Jaamoro toonoti ifico quehe quehe imooniqui amihai ifi tolli iicanoco agaajacimoro.

14 Jaanoti naha uujoho jinehejeti tafico quehe quehe omooninoco imogotihii, idinoro Mohaivojibo Jesucristo imohovi iguijeveuneri imo imo icahi. Miuro Cristo guijeve imohofeenedi uudi paryi jinijeoneheje finihinicuuhi. Jaabadiro bu uudi toojiinije imitico iimeguehicauno finihinicuuhi.

15 Jaamaño Cristo Jesufañodi mihicacuumedi jaaducafutucutino miquiticinino, miquiticinitino icano sabadiro idinoro naha ajaaducafotono bohono ifiima mihicano.

16 Jaanegui amihai sajeebima, Moocaani idaasugonoma icano mihica. Amihai jibadi iicanoco momoonimo, bu paryi famooro miyanotiro Moocaani cuumiminaa mihicamo icano.

17 Jaaneguiiha jisumi imugucuuthi mihaiñooba uco sino itihisunoco. Miuro jino tahalliri iicano tatyujaavono jibeguehi uujoho Aivojibo Jesu jeecivominaafi iicanoco.

18 Tañahabomi, jaafa paryi amihaico Mohaivojibo Jesucristo imino moonihi. Fine.

EFESIOS

Efeso Cuumiri Iicamedi Pablo Agalluhaame.

¹ Uujoho Pablo Moocaani iimogobadi Jesucristo minisuminaafiti icahi. Jaabo uujoho jihaameque caatinihi Moocaanita iicamo Jesucristoco imiyaavogomo Efeso cuumiri iicamedi.

² Jaamo amihai magaayici Dios Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisi imino omooninoco, sajeebico aacinoco icano.

Moocaani Cristofeenedi Iiminoco Aacino.

³ Mihimo Dios Moocaanico Mohaivojibo Jesucristo Caanico, miuro Cristofeenedi mihaico Moocaani niquejefañoonehejeri imino moonihi.

⁴ Miuro mihaico Moocaani Cristofañodi icicuuhi sicijetiro jinije fiivuutinaacaro, aivo imimo mihinivatimo diibo imega miicaqui.

⁵ Igaijifeenedi sicijetiro mihaico ficuubo, Jesucristofañodi mihaico iseemeti igaayiciqui ijeebii unuubadi.

⁶ Jaamaño Moocaanico fahiijivaro mihimehicahi iimihuse ovosihallivi. Jaano iimihuseri mihaico imino omoonimaño agaijibo Illima sano mihai mihicahi.

⁷ Jaamaño ajashutino Moocaani gaiji iicanofeenedi Illi mihaico taajasuhi iguijeveunofeenedi mohimitico ubuusu-uboro.

⁸ Jaabo Moocaani mihaico ajashutino igaiji iicanoco ifusuhi fanoovaaco magaajaqui gaajaco aacinofoenedi.

⁹ Jaamaño mihaico gaajasuubo diibo iimogono agaajarautinoco ijeebifañodi eesamaaiuboro iinoro omoonijinoco.

¹⁰ Jaano toono ufucu ficabano ifinijino oovovi ifotodi eetavocafetejino. Jaasumi Moocaani igaijicijibo Cristo tajibaguino, paryi fanoovaaco niquejefaño iicanehejeque, paryi jinijehalliri iicanehejeque icano.

¹¹ Jaamo Cristofaño mihicamaño sicijetiro mihaico Moocaani icuboro ficuuhi ufucu diibo aacijnoti magaayiciqui, Moocaani ijeebii iimogobadi fanoovaaco omoonimaño.

¹² Jilli moonuboo mihai iticoni Cristoco mimiyaavogomo Moocaanico mihimequi fanoova imihallivi.

¹³ Jaabadiro bu amihai taajasujibogoco muguubuusumi Cristoco mimiyaavuguumo diibojaagovi miminifutucuuhi. Moocaanitaro miicaqui Igaijaco aciji unuubofeenedi Moocaani amihafaño igajataco ficucuuhi.

14 Moocaani Gaija mofifaño iicacumaño ufucu Moocaani mihaico aacinoco magaayciji ufucu niquejefaño mufuucuudi. Jaabo Moocaanico sihidí ejeevanohallívi mihimequi.

Pablo Miyaavogominaaguiiha Moocaanico Gaajaco Dilluhi.

15 Jaaneguiiha uujoho, Aivojibo Jesuco amihaí mimiyaavogonoti, bu Moocaanita iicamoco magaijínóti icano uguubuuboro

16 suufenihicatíhi amihaíhallívi Moocaanico iimoobo, diiboma fahiijívaro ihiimaano ticovoocívi,

17 iimino Moocaanico dilluhicahi, Mohaivojibo Jesucristo Caanico, amihaico gaajaco ihacíqui. Jaamo Moocaani iijibogonoco imino magaajahi.

18 Tolliro bu Moocaanico dilluhi amihaí esamaajeque foovono iminiyuqui. Jaamo imino magaajahi toonoco meteemehicanoguiiha amihaico ucuuhuvanoco, tolliro bu aivo sihidí iimino busumijeque Moocaani ita iicamoco aacijinoco magaajahi icano.

19 Guiraacanino imitya, aivo nijequebaví ifotoratino. Jaano toono mitya mihaí diiboco mimiyaavogomofaño dudícamaaiño. Jaano tomityaco Moocaani ifusuuhi sihidí sefano

20 Cristoco guijevafañóti ubuheetesuuboro imiyanaagonoví casíhacuubo niquejefaño.

21 Fanoo aivojí janaaníci, fanootajíba iijí janaaníci, fanoomitya janaaníci, fanoovaro jiijehallívi iicano aivojí janaaníci icano, jisumi iicano janaaníci, ufucu iicajino janaaníci icano iicaquí.

22 Paryí fanoovaaco Cristoguiinoví ficuubo. Tolliro bu Moocaani iijamínaaguiiha Cristoco aciubo diito nigáibadí iicaquí.

23 Jaanotí mihaí Moocaani iijamínaa Cristo ifibadí mihicahi. Jaamo mihaí ifiinofaño Cristo gahafehi. Jaabo fanoovaaco eheetavooboro fahigovaví icaabo.

2

Moocaani Gaijiri Mataajano.

1 Miíro Moocaani Cristofeenedí amihaico fiivoco acihi amihaí imitifafaño muchuumucuurumoco.

2 Jaamo jijeonocoro momoonihicauhi niqueje feenesituo aivojibo iimitino gaija iimogonocoro. Jaabo diibo quehecusuhicahi Moocaani onoonoco: Jii, nootímo iicahicamoco.

3 Jaabadíro bu paryí mihaí iticoní tolliro mihicahicauhi mofí iimogonocoro momoonihicauhi, toono onobadí meheetavehicaumaño, bu mohesamaaje onobadíro

momoonihicauhi icano. Jaamaño, saatoho iicabadiro, ñihicuno idaasuno Moocaani omoonijinofaño mihicauhi.

⁴ Jaarunofaño Moocaani miihaico iidaasugono aivo ajashutihi. Jaamaño miihaico sihidi agaijüboro,

⁵ Cristofenedi miihaico fiivoco aciubo, mohimitifaño muchuumucuurumoco. Jaabo Moocaani imihuseri amiihaico taajasucuui.

⁶ Miïro diibo Moocaani miihaico sano Cristo Jesuma buheetesucuui. Jaaboro miihaico sano diibo cojivi niquejefaño casihacujiiibo.

⁷ Jilli mooniibo ajashutino miihaico agaijinoco ufucu ihifusuqui Cristo Jesufañodi miihaico iimihuseque aacihicanoco.

⁸ Miïro Moocaani gaijiri amiihai mataajacuuhi mimiyaavogonofenedi. Jaano jino amiihairyo meheetavono icatino. Jilli Moocaani amiihaico aacino.

⁹ Miihairyo siinoco meheetavono jaadaco magaayicino icatino. Jaano jeevari miijoho tonoti ifico quehe quehe eesicinijiruno.

¹⁰ Miïro Moocaani fiivusutamo miihai Cristo Jesufenedi miihaico fiivusuubo iiminoonocoro momooniqui siicijetiro Moocaani eheetavucuunoco imino momooniqui.

Cristofañodi Sajeebii Mihicano.

¹¹ Jaaneguiiha mehesafoto iticoni mihicahicaunoco. Amiihai judiomii cuumioto mihicautihi. Jaamaño judiomii gaiifico iimeeheque iquiticifimoro ificoro: Miihai miquiticinimo, neefihi. Jaamoro amiihaico iquiticiratimo, neehicahi.

¹² Tsumi naha amiihai Cristoma machahaumaño israelmi cuumiti buhigovi mihicauhi, Moocaani unuuboro aaciguunoco gaajatimo, jiijehalliri mihicahicauhi jinehejebaco esicinitimo, Moocaanibama chahamo icano.

¹³ Jaarumo jisumi Cristo Jesuma mihicacumaño iticoni tehesino mihicaurumo fiitino mihicacuuhi Cristo iguijeveubo tiihohofañodi.

¹⁴ Miïro Cristo sajeebii miihaico omooniiibo. Jaabo saacuumiro eetavehi judiomiiama judiomii iicaticuumico, fagajityigaba iicano diitoco udugaacunoro iminaanisuhicaunoco ifinisucuboro.

¹⁵ Jaabo Cristo ifivi finisucuuhi judiomii tajüba eneehicanoco. Jaaboro tuucuumicico saacuumiro eetavucuubo diibofañoro iicaqui. Jilli sajeebii icaco eetavuubo.

¹⁶ Tuucuumicico iminaanisuhicaunoco Cristo imohohallivi iguijeveuneri finisucuuhi. Jaaboro tuucuumicico Moocaanima sajeebii ficuubo saacuumiro tuucuumicico eheetavuboro.

17 Cristo asaauboro famoocoro imibogo sajeebico aacino jibogoco jibuguuhi, amihai tehesino mihicaurumoco, bu judiomfi fitino iicaurumoco icano.

18 Jaamaño Cristofeedi Sagaijariro Moocaanijaagovi mifitivehi judiomfi mihicarumo, bu judiomfi iicatirumo icano.

19 Jaamaño amihai jisumi siicumiotobadi mihicacuutih, icaminaatiro mihicacuuhi, Moocaanita iicamo iicabadiro mihicacuuhi, Moocaani yotorucu.

20 Miyaminaa ijaco imitoohacijehallivi eheetavonicibadi, Moocaani imitoonohallivi amihai ficuuhi iminisuminaa, bu ihiimaaminaa icamo jibugucuunohallivi. Jaabo Jesucristo tooja imiyahacibadi iicaabo.

21 Jaabohallivi momiyaavogo imino ifeequi. Jaamo mihai mimiyaavogomo Moocaani ijabadi mihicahi. Diibediro imino mihicahi Aivojibofañodi.

22 Jabadiro bu amihai Cristoma magataacinofeedi paryi saatohoma famoomaryo sano magataacini. Jaamo sajaabadiro Moocaani ijaminaati miicaqui. Jaamofañodi Moocaani Gaija iicaqui.

3

Pablo Judiomfi Icatimocoro Jibeguehi.

(Col 1.24-27)

1 Jilliti uujoho Pablo amihai jibeguehi Cristo Jesu jibogoco amihai judiomfi mihicatimoco. Jaanohalliti civojafaño icahi.

2 Amihairyo magaajacuuhi uco iimihuseri Moocaani amihai guuiha taajasujibogoco atajibahinino.

3 Jaabo Moocaani agaajarautinoco uco ifusuuboro gaajasuhi toonoti amihaidi jihaamefaño mfidino unuucubadi.

4 Jaanoco memecidi magaajaji uujoho Cristono agaajarautinoco agaajanoco.

5 Jino agaajarautinoco sicije cajaanobaco agaajasuutinoco, jisumi Moocaani Igaijafeedi gaajasuhi iminisuminaaco, ihiimaaminaaco icano.

6 Jino toono agaajarautino: Jesucristo taajasujibogofeedi judiomfi iicatirumo, bu gaayiciji judiomfio aacjinoti saafi ifiotoro mihicamaño magaayiciji Moocaani Cristo Jesufañodi aaciunoco.

7 Toono jibegueguiha uujoho icicafutuuhi Moocaani mitya toonoco ticovono uco aacimaño.

8 Jaabo uujoho Moocaanita iicamoti aivo famooguiinovi iicaabo janaanici guuinovi uujoho icaabo. Jaaruuboco uco acibo judiomfi icatimoco jibeguequi taajasujibogoco aivo ohoovoratiño Cristo busumijeti.

⁹ Amiihaico gaajasuqui Moocaani fanoova fiivusuminaafi esamaajeque siicijetiro iicauno agaajarautinoco.

¹⁰ Jilli icano jaanoco jisumi Moocaanico imiyaavogomofeenedi paryi niquejefaño iicano aivojito, bu tajiibaminaa icamo igaaajui, paryi Moocaani sihidi agaajanoco.

¹¹ Jilli Moocaani mooniuhi sahijitiro eesamaaicuunoco Mohaivojiiho Jesucristofeenedi.

¹² Jaamaño Cristofañodi iguitimoro Moocaanijaagovi mifitivehi nucufeguetimo diiboco mimiyaavogonofeenedi.

¹³ Jaaneguiiha amiihaico neehi: Mejeevesudino, jilli uujohe idaasuno amiihaihalliti icarunaaca. Jilli uujohe iicano, amiihai miyaamo mihicanoco nuusuhi.

Cristo Miihaico Agaijino.

¹⁴ Jaaneguiiha uujohe Mohaivojiiho Jesucristo Caaniguiinovi memuiivehicaahi,

¹⁵ diiboti saamo paryi cuumiminaa jiiinijehalliri icamo, paryi niquejefaño iicano icano.

¹⁶ Jaaneguiiha Moocaanico uujohe amiihaiguiiha dilluhi; iimi busumijeti mityaco, sefaco icano amiihaico ihaci qui Igaijari amiihai jeebiiifaño,

¹⁷ bu Cristo amiihai jeebiiifaño iicaqui diiboco mimiyaavogonofeenedi amiihai gaiji sefano Moocaanifaño ibacocoovaqui.

¹⁸ Jaamo famooro miyaavogominaama magaaajahi, ajashutino Cristo gaiji iguiraanoco tehesino ofoocininoco, afaicuvanoco, acaamovonoco icano.

¹⁹ Amiihaico neehi: Jaamo toono Cristo gaijico magaaajahi, amiihai ifiinofaño gatyuuci Moocaani igahafequi. Jaarunofaño aivo ufucuro mihifetejitirahi fanoocoro Moocaani gaijico magaaajamo.

²⁰ Jaaneguiiha Moocaanico mihimo miihai midillunoco mehesicinino janaaniciivi eetavoobo, imitya mofifaño iicanofeenedi.

²¹ Jaaboco mihimo diibo iijaminaa Cristo Jesufeenedi fahiijivaro ufucuro finitino. Fine.

4

Moocaani Gaijafeneedi Sano Magataacinihi.

¹ Jaaneguiiha jino uujohe, Aivojiiho Cristohalliti civojafaño iicaabo, amiihaico neehi: Iminoro mihica Moocaani amiihaico iicicummo.

² Siicuno amiihai jeebico momooni, imihusene mihica, fanoovaaco fahigovavi majaabicasi magaijicasimoro mequehecu.

³ Jaamo Moocaani Gaija amiihaico aamusuneri sabadiro mihicahi, sajeebi ica amiihaico agataacunofaodi.

⁴ Saafiro, Sagaijaro icano icahi. Jaabadiro oono meteemehicano sanooro iicabadi tooneguiiha Moocaani amiihaico ucuuhuvano.

⁵ Saafiro Aivojibo, sanooro miyaavogo, sanooro niti,

⁶ saafiro Dios Moocaani famoocaniro iicaabo icano. Jaabo famoohalliviro icahi, famoofaodi ro iicaabo, fahigova fanoovafaño iicaabo icano.

⁷ Jaaboti miihaico iimihuseti acihi Cristo miihaico aaciuno ticovovi.

⁸ Jaamaño Caatinihaamefaño jilli noono:

Caamo niquejefaño ufuubo satyuuhi ajashutimo civojaminaaco. Jaaboro miyaminaaco aciibo fanoovaaco, noonoro.

⁹ Jaano toono: Caamo niquejefaño fuubo, onoono, ¿milli eneejiruno? Miiro jilli eneejiruno: Iticoni niituubo jiini je dojibavi aivo faicuvano

¹⁰ diiboro jiini je dojibavi eeguejeubo, bu caamo niquejefaño fuuhi, iimihifiri paryi fanoovaaco igahafusuqui.

¹¹ Jaabo fanoovaaco famoovaacoro acihi saatohoco aciubo Moocaani minisuminaa iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo Moocaani iimaaminaati iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo taajasujibogoco jibogomoro efeejimoco. Jaanoti saatohoco aciubo Moocaani iijaminaa toomominaati iicajimoco. Jaanoti saatohoco aciubo jibogominaati iicajimoco icano.

¹² Jilli imibachuubo ita iicamoco, ijecivominaa idudicamaajeque eheetavejimoco, Cristo ifi ujusibadi diiboco imiyaavogomoco ijusisuqui

¹³ famooro mihifetequi sano miyaavogofaño, bu Moocaani Achi gaajafaño icano. Tolliti imino mujusiji miguirateji Cristo ifidino.

¹⁴ Jaadi seemebadi mihicacuujitihii sibogoguiniodi agaajacununoco ejeevesunicimobadi, sita iimitimo miihaico abaanimoro iimitino jiihaijaagovi asatyonoco mimiyaavugucuujitihii.

¹⁵ Jilliro miyaanocoro mihiimaamoro magaijicasi. Jaamo mujusihi Cristo mitya ticovovi, diibo Moocaani iijaminaa Aivojibo inigaibadi iicaabodimo miicaqui.

¹⁶ Jaanoti miihai Cristo ifibadi mihicamoco diibo imino igaiyicisui. Tolliro bu paryi miihai imino Moocaani iimogobadi meheetavomoro fahigova mahamusucasihi. Jaaneri paryi Moocaani iijaminaa imino iicamoro ijusiqui gaijima giraatonoro.

17 Jaanegui jino amiihaico miyaano iicanoco onooboro jiiibeguehi Mohaivojiiibo momofeenedi: Siino mihicacuujirahana Moocaanico agaajatimo iicanicibadi, diito imihifo esamaaje onoobadiro icahicamo.

18 Jaamoco ihesamaaje cívono minifutucuuhi. Jaamo Moocaaniti asaano fiivoma chahahi aivo gaajatimo ucuhufojeebiiimaño.

19 Inucufeguema achahacumaño iimitinoono imogocoro ifiico acimo. Jaamoro fanoova imitico imo imo moonimo.

20 Jaanoti amiihai tolli Cristoti magaaajahiniitihii.

21-22 Diibofaño miyaano iicabadi, miyaano diiboti muguubuhinihachiiji, bu miyaano diiboti magaaajahinihachiiji icano, amiihai eedeehifi imitiri utuucicu ifiico mejeevesucu imiti abañihicahifiico.

23 Amiihai jeebiiico, esamaajeque icano bohofiti miminiiyu

24 bohoboti siino miminifoto Moocaani iimogoooboro eheetavobadi. Jaanofeenedi mihifusu miyaano ifiico, iticovono ifiico, aivo iimino ifiico icano.

25 Jaamoro sicamañooco siino mihiimaacuudino. Famooro sitaama miyaanocoro mihiimaa miiro famooro miihai saafi ifiitoro.

26 Misifiraturumo janaanici imitico mihicidino, bu amiihai icajiiisuco guenene mificuudino.

27 Toonofañodi ijico amiihai ififaño mijiihacusudino.

28 Ananivahicaubo siino nanivacuudino. Jilliro dudicamaaje. Jaabo ududicamaaje bere idicinoti ucuujivaachumoco daacihii.

29 Iimitino iimaaco mihiimaadino iiminocoro mihiimaa miyaavogoco ujusisuno iimaaco, jaanoco uguubumoco imino imooniqui.

30 Moocaani Gaijaco mihidaasuvusudino. Diiberi amiihaico, Moocaaniti miicaqui ihoovoco ificucumaño amiihaico ataajasujifucu iicadi, mihicicafetequi.

31 Fanoova iibacasiti buhigovi miminifoto, bu sifiratoti, sitaaco miihbamo mocoovadiivonoti, sitaaco aivonoono monoonoti, fanoova imititi icano buhigovi miminifoto.

32 Tolli icatimoro imino mihica fahigova mihidaasugocasi. Fahigovavi amiihai iibacasico mihimibachucasi, amiihaico Moocaani Cristofeenedi amiihai imitico iimibachucubadi.

5

Jilli Moocaani Seeme Mihicamo Mihicahi.

1 Miiro amiihai Moocaani seeme agaijimo. Jaamo diibo iicabadiro mihica.

² Gaijima mihica, oono Cristo mihaico agaijiboro mohallivi aacifutuuboro guijeveubo asico agaicaaumoro Moocaanico ejeecivono imono usuhicaubadi Moocaanidi aivo imino.

³ Jaamaño amihai Moocaanitaro mihicacumaño ajashuno amihafeenevi miguiyicicuudino gaigoomima ica iimaaco, bu siomo imitibaco, bu fanoova imogo imitibaco icano.

⁴ Munuucuudino unucufesuno iimaaco, bu sicamañehejeque, bañifiranehejeque icano, imino icamo tolli icatathi. Jilliro Moocaanico mihimo fanoovahallivi.

⁵ Jaanoti saatofo fanoovaaco iimogomo jihovo caanimico ejeecivefimobadiro jeevahi, saatofo jahisihijedi gaigoomima iicafimo, bu fanoova imitico omoonino icano Cristo Moocaani icamisi aivojifaño, efeejitinoco amihairyo magaaajacuhi.

⁶ Amihaico sita bañidino ibañifira iimaari, toneheje imitihalliti Moocaani ñihicuneri idaasuno mooniji diiboco uguubuhicatimoco.

⁷ Jaaneguiha amihai diitojaagodi toonofañodi mihicadino.

⁸ Iticoni naha amihai civonoguiino mihicabadi mihicahicauhi Moocaanico magaaajautisumi. Jaarumo jisumi seseehi mihicacuhi Aivojibo Cristoma mihicacumaño. Jaanegui seseehi iicamobadi mihica.

⁹ Miño seseehigo iicamo imihusehi, miyaanoco iimaamo, bu iticovo ifiima icamo icano.

¹⁰ Magaaja cono Aivojiboco imo imo omooninoco.

¹¹ Mihifono ifijaagodi mihicajirahana; civonoguiino iicamo omooninoco. Jaanoco jilliro eseseehigoviro miminiyu.

¹² Aivo nucufesuno diito toovono eetavonehejeti mihi-imaano.

¹³ Jaaruno paryi fanoovaaco seseene aachicicuuno foovohi icafihhi, sese fanoovaaco aatyimesufimaño.

¹⁴ Jaamaño jilli noono:

Hijoho Moocaanico uguubutibo cigarama iicaabobadi idiicaabo, deesicini. Jaaboro Moocaanico agaajatimo uchuumucuumobadi iicamofeeneti sihigovi diica. Jaadi ico Cristo gaajasuji, noonoro.

¹⁵ Jaaneguiha imino mehesicini amihai icaco, agaajatimo iicabadiro mihicadino, agaajamo iicabadiro mihica.

¹⁶ Jifucuje iminootihi. Jaaneguiha ifafucuvaaco sicamañovi mafatyusudino.

¹⁷ Jaanegui fine jihovotobadi mihicano, magaaja conoco Mohaivojibo Moocaani iimogonoco.

¹⁸ Guiriicabobaco meheetavedino toono minoco imitasuno. Jilliro Moocaani Gaijari amihai jeebico magahafusu.

19 Fahigova imono midillucasi Moocaani masinoco mama-siva paryi amihai jeeb#nofañodi, Mohaivoj#boco mihimo, masivamoro.

20 Fahij#varo Moocaanico fanoovahallivi mihimo Mohaivoj#bo Jesucristo momofeenedi.

21 Fahigovavi sifi guinov#i miminifotocasi Moocaanico mobocigomoro.

Jilli Miyaavogom#naa Ijam#naama Iicano.

22 Gaigoomi amihai tajemi ij#guinov#i miminifoto Mohaivoj#bo ij#guinov#i mihicabadi.

23 Mi#ro aiji mogai aivoj#bo inigaibadi, oono Cristo Moocaani ijam#naa Aivoj#bo inigai icabadi iicaabo. Mi#ro monigai onoobadi meheetavonicihi. Jaabo bu Cristo, Moocaani ijam#naa Taajasum#naafi.

24 Jaanegui oono Cristo mityaguino Moocaani ijam#naa icabadiro, gaigoomi amihai tajemi mityaguinov#i fanoovavi miminifoto.

25 Jaabadiro bu amihai taabam#ico magaiji oono Cristo Moocaani ijam#naaco agaij#uboro diitohallivi ifico aciubo.

26 Jaama#o jilli moon#uhi diitoco iimibachuuboro ijeevadi ificuuqui, inifaihuri, itaajasuj#begueri icano ifilluuboro,

27 iimino ijam#naati ih#mefeenevi ificuuqui, imih#nibama ichahaqui, ajashunogayi a#ahiicin#ma#obama ichahaqui icano, ajashuno tobadi iicanobama chahamo iicaqui, jilli imimo ijeevadi diibedi ificucafetequi.

28 Jaabadi amihai taabam#ico magaiji amihai ifico magaij#badiro. Mogaico agaij#bo ifico gaijihi.

29 Mi#ro cayaatyoba ifico ij#heguemeba chahahi. Jilliro amachusumoro imino toomomo. Jaabadiro Cristo moon#ihi Moocaani ijam#naaco,

30 mi#hai diibo ifibadi mihicama#o.* toofioto diibo uucu, diibo baci icano, onoonoco.

31 Mi#ro Caatin#haamefa#o noono: Jilli icama#o gaifi caanico, seejico icano jeevesuji mogaima sano igataavequi. Jaamisi saafirucuji, noonoro.

32 Jino aivo sihidi ejeevanoco miyam#naa gaajatihiica. Jaanoco bu uujoho j#begueji jilli eneejiruno neeji: Jino miyaano gaifi mogaico ataabavasumi icanic#badi mihica. Jaanoro bu Cristo Moocaani ijam#naaco ataabavaabobadi iicanoti noono.†

* 5:30 Sahaamefa#o janaanici jilli ficuumo: Jaamo mi#hai † 5:32 Griego ij#iri ficuumo: Jino aivo sihidi ejeevano agaajaratino. Jino uujoho Cristoditi, Moocaani ijam#naaditi icano, onoonocoro.

³³ Jaaneguiiha famooro amiihai, amiihai taabamico magaiji miiino ifiicoro magaijinicibadi, bu jaabadiro gaigoomi amiihai tajemico mobocigo icano.

6

¹ Seeme amiihai caanimico: Jii, monoo Cristofeenedi jino aivo iimino.

² Jino aivo tajiiba aivo iticoniono aacigonoma iicano: Diicaani, diiseeji, icamisico bocigo.

³ Jaabo imino diicahi, bu jaabo gueenene jiinjehalliri diicahi icano, noonoro.

⁴ Jaabadiro bu amiihai caanimi amiihai seemeque misifiratusudino. Jilliro fajjinimoro mujusisu jibogomoro Aivojibo Cristoco imiyaaveguequi.

⁵ Jaabadiro bu amiihai jeecevominaa, amiihai aivojitoco: Jii, monoo jiijehallivi mihicanohachuta, bocigomoro, nihicugomoro, miyanotiro Cristoco mejeecevomo mihicabadi.

⁶ Imino mejeecevo, diito amiihaico ihifinici sumiro diito imefeenevi imimobadi mihicaquiro icatino. Jilli Cristo jeecevominaabadiro mihica, paryi amiihai jeebifañodi imino meheetavo Moocaani iimogobadi.

⁷ Imo imo amiihai dudicamaajeque meheetavo, miyaminaaco mihicabadi icatino. Jilli Mohaivojibo Moocaanico mejeecevono icabadi.

⁸ Amiihairyo magaajacuuhi famooro iiminoco meheetavono jaadaco, jaabadiro Aivojiboti magaayicijinoco jiovoto icarumo, bu jiovoto icatirumo icano.

⁹ Jaabadiro bu amiihai diito aivojito, tobadiro bu diitoma mihica, diitoco aamigotimo. Mehesafoto diitobadiro bu amiihai Aivojibo niquejefaño iicaaboguiinovivi mihicahi. Jaabo miyaminaaco dugaacutihi.

Moocaani Moonicasi Gaachehuno.

¹⁰ Tañahabomi, jaaneguiiha quehecuno miminifoto Aivojibofañodi, diibo sefa mityari.

¹¹ Mijicamaaje Moocaani moonicasi gaachehunofaño. Jaamo quehecuno mihicahi iji amiihaico abañijiruneguiiha.

¹² Miiro ihuucuma, itijohoma icano, miyaminaama mahamocasitihivi, imitigaijami mityama momoonicasihi, caamo jisituo gaijama, icivo jiinjije aivojitoma, jisumi jiijehallivi atajibamoma icano.

¹³ Jaaneguiiha mijicamaaje paryi Moocaani moonicasi gaachehunoco. Jaamo majaabicihivi iimitifucu iicasumi. Jaamo toono afatyoodi quehecuno mihicahi.

¹⁴ Amiihaifeeneebeti miyaanoco misiyaavo niivigai meeheque mihicanicibadi, miya iijiri amiihai feeyijeque

mafabaacu amocasiminaafi cuhufeneri ifeeyijehallidi ijicafetefibadi,

¹⁵ mihimibaivomo mijibeguehi sajeebico aacino jibogoco amocasiminaafi iimibaivoobo itihaipaajeque ijicafotonicibadi.

¹⁶ Aivo fanoohalliviro miyaavogoma mihica. Jaamo toono ticovo mafataniivehi iji inisunoti oono amocasiminaa ijagabamaaje bujeque ihusevari cijigaima icaneri diitoco itihibunoco ijagabamaaqui asatyonibadi.

¹⁷ Taajasuco amihai nigaihallivi majavuuvo amocasiminaafi jigaiño nijegaco ajavuvonicibadi. Jaamoro Moocaani ijico magaayici aamigabadi iicanoco Moocaani Gaija amihaiico aacinoco.

¹⁸ Paryi jinooco meheetavo Moocaanima iimaamoro sufenitimo midillu Moocaanico Igaijafenedi. Jaamo paryi jinooco momoonihi mehesicini. Jaamo niinovatotimo mihicahi. Moocaanima mihiimaa famooro miyaavogominaahallivi.

¹⁹ Tahallivi bu tolliro Moocaanima mihiimaa uco Moocaani iimaahijico ihaciqui, ihiimaasumi quehecuno iimaaboro gaajasuqui agaajaratino taajasujibogoco.

²⁰ Miuro uco Moocaani tobogoguiha agalluubo tobogohalliti civojaminaafiti jino icahi. Jaanegui Moocaanima tahallivi mihiimaa quehecuno jibogoco jibeguequi.

Niino Iimaa.

²¹ Magaijibo monahabo Tiquico onoobo Mohaivojibo dudicamaaje amusuminaafi amihaiico uuditi paryi imino jibegueji, bu jisumi eetavonehejeti icano.

²² Tooneguiha diiboco amihaijaago galluuhi, amihaiico, jilli mihai mihicahi, ineequi. Jaamo toonofenedi mequehecutehi.

²³ Jaafa Moocaani, Mohaivojibo Jesucristo icamisi monahabomico acihi sajeebii icaco, gaijico miyaavogoma.

²⁴ Bu jaafa Moocaani imino moonihi paryi famooro Mohaivojibo Jesucristoco agaijimoco, milli iicajitino gaijiri.

FILIPENSES

Filipominaadi Acaatinuahaame Civojafañoti Pablo Jihaameque Caatinuhi.

¹ Uujoho Pablo, Timoteo icano Jesucristo jeevovinaatisi jihaameque macaatinuhi paryi monahabomiguiha, bu tolliro Moocaani iija aivojitedi, bu tolliro diito nahaboniminaa diaconomi onoomedi icano. Filipo cuumiri iicamo Moocaanita Jesucristofañodi iicamedi.

² Moocaani Mohaivojibo Jesucristo icamisi iimihuse, isajeebii icanoma mihica.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogominaahallivi.

³ Amihaiditi fahiijivaro eesafutusumi Moocaanico imehicaahi amihaihallivi.

⁴ Moocaanima fahiijivaro ihiimaasumi imo imo paryi amihaihallivi dilluhicahi.

⁵ Miuro amihaima sano miyaavogofaño mihicamoro mijibeguehi miticoniunoti jisumihachuta.

⁶ Uujoho imino gaajahi, Moocaani amihai jeebifaño iimihijico ificuunoco. Jaabo suufenitiibo eetavejiibo imino ujusisunohachuta Jesucristo siino jiihallivi asaadi.

⁷ Imino aivo jilli uujoho amihaiditi eesamaaño, amihaiico agaijimaño, bu tolliro tajaagoti uco Moocaani imino omooninoma mihicamaño. Jaamaño uujoho civojafaño icarunaaca, bu aivojito imega uco asatyurunofaño jilli diitoco jibegueji taajasujibogoco, bu miyaano iicanoco neeji.

⁸ Moocaani gaajahi amihaiico uujoho paryi sihidi agaijinoco Jesucristo gaijiri.

⁹ Moocaanico amihaihallivi dilluhicahi amihai gaiji sihidi iguiratequi sihidi gaajama mihicamoro paryi Moocaani agaijibadi sitaaco magaijiqui.

¹⁰ Jaamo magaajahi aivo iiminoco mihicinoco. Jaamo mihinivatino ifiima mihicahi. Jaadi Cristo asaasumi iimitino amihaihallivi chahaji.

¹¹ Jaachijji Jesucristo amihai ifiinoco imino eetaveji. Jaamo iiminoonocoro miguiratusuhi Moocaani sihidi ejeevaaboco magaajasuqui, mihimequi icano.

Pablo Neehi: Jiihalliri Iicanohachuta Cristo Iimogonocoro Moonihi, Noobo.

¹² Tañahabomi, imeguehi magaajanoco uuma jilli iicanofañodi janaanici taajasujibogo jibogocafotonoco.

13 Jaamaño tomominaa paryi tuucuumi aivoj#bo iijaco etemehicamo, bu sitahaje icamo gaajacuuhi Cristoti ij#beguehicanohalliti uco icivojaaninoco.

14 Civojafaño iicaruubo imo imo iicanoco tañahabomi aatyimemere quehecutehi Moocaani j#bogoco Aivoj#bofeenedi iguihitimo ij#beguequi.

15-16 Jaanoti saatoho Cristoti j#beguehicahi uco ij#hevemere uuma ih#bacasimaño. Jaamo Cristoti j#beguehicahi jilli imiyaavogomoro icatino. Jilli #furumo civojafaño iicaaboco uco janaanici idaasuno imoonisuqui. Jaanoti saatoho miyanotiro j#beguehicahi.

17 Jaamo uco agaijimoro imino moonihicahi, gaajamo uu-joho taajasuj#bogohalliti jineeri iicanoco.

18 Jaaruno uudi milli icatino. Tolli icarunaaca saatoho miyanotiro j#beguehicahi. Jaanoti saatoho jilli miyaavogotirumo j#beguehicahi. Paryi jaaruno uudi imino Cristoditi ij#bogono. Jaano uco imo imo moonihi, imi janaanici imo imo icaqui.

19 Uuro gaajahi paryi tolli fanoova icarunofañoti civojafañoti ihinejinoco am#hai tahallivi Moocaanima mihiimaahicanofeenedi, bu Jesucristo Gaija uco aamusunofeenedi icano.

20 Uujoho sihidi iimogooboro esamaahicahi nucufegueti#bo icaqui, iguiti#bo j#beguequi jisumi, fahijiva icahicabadiro janaanici Cristo sihidi ejevanoco fahijivaro uuv# ihifuvusuqui uujoho iicaabovi, bu iguijevecuudi icano.

21 Uujoho j#jehalliri iicanohachuta Cristo iimogonocoro moonihi. Jaabadiro bu iguijevedi janaanici iiminoco gaay#iji.

22 Jaanegui guijeveti#bo icaruva Aivoj#bo Jesuguiiha dudicamaajirahi. Jaamaño gaajat#hi conooco uujoho iimogonoco.

23 Uudi tih#no toonoociti conocohacho iimogono. Saanaagoobo imeguehicahi iguijeveneque Cristoma icacuuqui toono aivo uudi iimino.

24 Jaanoti saanaagoobo imeguehicahi iicanoco toono am#haiguiiha iimimaño.

25 Jaabo jinooco iimogonoco imino agaajacumaño, gaajahi j#jehallivi am#haima guenenene icajinoco am#haico amusuqui. Jaamo janaanici mefeehi, bu jaamo janaanici imo imo mihicahi am#hai miyaavogofaño.

26 Jilliti am#haima uujoho guenenene icaji imo imo miicaqui Cristo Jesufañodi.

27 Jaanegui am#hai ifico imino momooni Cristo Jesu j#bogo onoobadiro miicaqui. Jaaneguiiha am#haico meeciturunaaca, bu tolliro am#haiti tehesino icarunaaca

sabadiro imeguehi amihai quehecuno sahigoviro mihicanoco. Bu tolliro imeguehi amihai miyaavogo taajasujibogofañoti asaanhallivi quehecuno mihicano jibogoco uguubunoco.

²⁸ Amihaico amihai minaa omooninoti mihiguetedino. Toono diito omooninoti foovono magaajajirahi diito ifinijihigo efeejinoco. Jaabadiro bu diito amihaico omooninoti foovono ifusumo amihai mataajacuudimoco. Jino amihai mataajacuuno Moocaniti asaano.

²⁹ Miho Cristo amihaico acihi diiboco mimiyaavogonocoro icatino, tolliro bu amihaico diibohalliti sita idaasuno omoonijinoco.

³⁰ Amihai, bu uujoho icano sabadiro idaasunofaño micaqui. Amihairyo mahatyimehinicuuhi toonohallivi equehecucafetehinoco. Jisumi bu jaamo uuditi muguubuhicahi toonohalliti quehecuno iicaaboro iicanoco.

2

Cristo Iimogobadi Ifico Iguinonisuno, Bu Sihidi Ejeevasuno Icano.

¹ Jaanegui Cristo amihaico equehecucusuhachijji, diibo gaiji amihaico ajacusuhachijji, diibo Gaija amihaima iicahachijji, gaijico, idaasugoco icano magaajahachijji,

² uco sihidi imo imo miminiyu famooro sabadiro mihicanofenedi, gaijifaño sahigo mihicanofenedi, bu sagaijafenediro, bu sabadiro momooninofenedi icano.

³ Amihaiguiharo momoonidino, bu quehe quehe amihai ifico mehesicinimoro momoonidino. Jilli sicuno amihai jeebico miminiyumoro momooni. Amihaiti famooro amihai janaanivi diitoco mejeevasu.

⁴ Paryi amihai imino mihicajinocoro miguinedino, sita imino icajinocoro miguino.

⁵ Amihaifaño mificu, Cristo Jesu esamaaje iicaubadi iicanoco.

⁶ Miho diibo Moocaani ifima icauruubo Moocaanibadi iicanoco gaijutibo

⁷ uufocovi ficuubo iino icaurunoco. Jaaboro jeevivominaafi ifibadiro ifico miniiyuuhi ifivo-vaunofenedi.

⁸ Jaabo miyaminaafi ifibadi iicauboro ifico guinov miniyuubo ejenaautimaño guijevafaño fuubo. Jaamaño guijeve imohobujehallivi guijeveubo.

⁹ Jaamaño Moocaani diiboco aciuhi janaanici allinoocivi bocico, bu fanoohallinoocivi sihidi ejevano momoco aciuubo icano.

10 Jaamo ufucu Jesu momoco muguubumoro mememu#vequi pary#cino niquejefaño iicamo, jii#jehall#ri iicamo, bu jii#jeguiino iicamo icano.

11 Jaamo famooro Jesuco magaaJamoro: Jesucristo Mo-haivoj#bo, meneequi, Dios Moocaani obocicafetejineguiiha.*

Cristota Jii#jehall#vi Aachicin#nobadi Iicamo.

12 Jaaneguiiha agaij#mo tañahabomi, am#haima iicasumi uco: Jii, meneehicabadiro jisumi uco: Jii, monoo tehesino icaruuboco. Am#haico ataaJasunofaño mududicamaaje. Am#hai jeeb#co s#cuno miminiyumoro iñ#hicunoguiinoro mihica.

13 Mi#ro Moocaani am#haico ac#hicahi iimineheje imogoco. Jaaboro am#haico amusuhicaabo meheetavequi diibo jeeb#i imogobadi.

14 Pary# fanoovaaco imino meheetavo gaiquirari can#fobamaait#mo, bu jenaaut#mo icano.

15 Am#haiv# m#haiñ#ooba am#hai imitico aty#mejit#hi. Jii#ro iimitino jihovotobadi iicamo miyaminaafeenev# Moocaani seemetiro mihica. Am#hai diitofeenev# imino mihicaneri mahachicini, meecir# icivono jii#jehall#vi aachicin#icibadi.

16 Fiivo j#bogoco masatyonofeenedi toll#ro uujoho Cristo asaasumi imo imo icaji am#haiti, s#camañov# ij#beguehica#maño, bu s#camañov# tadyudicamaaje ofoot#maño icano.

17 Bu tafiico guijen#sujirahi am#hai miyaavogofeenedi Moocaanico mejeec#vonoco ifutusujirahi. Jaaneri uujoho imono icahi. Jaanoco pary# am#haima uujoho dugaacuhi.

18 Am#hai bu toll#ro imo imo mihica. Jaamoro uujoho imo imo iicanofañodi mihica.

Timoteo, Epafrodito Icam#sico Pablo Agalluuno.

19 Aivoj#bo Jesu iimogohachij# Timoteoco goovano galluji am#haico imeec#tequi. Jaabo am#haiditi uhuumiibo uco ij#ibogonoco uguubuuboro imo imo icaqui.

20 Uma chahamo saatoho uujoho eesamaaibadi eesamaaimo, bu chahamo saatoho miyanotiro am#hai imino mihicajinoco aivo iimogomo.

21 Famooro imeguehica#hi ificoro imino omoon#noco. Jaamo imogot#mo Cristo Jesuguiiha imino omoon#noco.

22 Jaanoti am#hairyo magaaJacu#hi Timoteo iimihuseque #fusuhicanoco, jaabo caanico illi aamusun#icibadi uco amusuhicaabo taajasuj#bogoco ij#beguehicaaboco.

23 Jaaneguiiha mill#hacho uco omoon#jinoco agaajacud# di-iboco am#haijaago galluuj# am#haico imeec#tequi.

* 2:11 (Apocalipsis 5.13-14)

24 Jaabadiro bu Aivoj#bo Jesufeenedi esicinihi uujoho bu am#haico goovano emeeci#tejinoco.

25 Tolliro bu aivo uudi imino monahabo Epafrodito onooboco am#haijaago agalluuno, tadyudicamaajeque, taj#bogoco icano uco anahabon#hicaaboco am#hairyo uco ihamusuqui magalluuhin#boco.

26 Jaabo imogoobo am#haico aaty#meneque guiraano idaasuehin#bo diibo iguihuvaunoco am#hai muguubuhin#noti.

27 Miyaano guihuvahin#bo gui#vehin#curuubo. Jaaruuboco Moocaani idaasuguehin#hi, diibocoro icahin#ino, tollirehin# bu uco. Jino idaasuno iicano diibo igui#vehin#neri janaan#ci idaasuno iicajirunegui#ha.

28 Jaanegui#ha imeguehi diiboco agalluunoco. Jaamo siino diiboco maaty#memere imo imo mihicahi, toonoti uujoho sihidi idaasuno icat#bo icaqui.

29 Jaanegui imo imo diiboco magaay#ci Aivoj#boco mimiyaavogonofeenedi monahabo iicama#no. Jaanegui fahi#jivaro moboc#gusuhica diibobadi iicamehejeque.

30 Jaabo Cristoco ejeeci#vonofa#odi igui#everuubo miyam#naa agaicaaujirunoti iiguitima#no uco amusuubo am#hai uco mahamusujitirunoti.

3

Miyaano Iticovono Ica.

1 Jaanegui#ha ta#nahabomi Mohaivoj#boco mimiyaavogomo, imo imo mihica. Jaama#no uudi gaiquiveechutino sano #vicoro am#haidi acaatin#ino am#haico imino ificuuqui.

2 Mehes#cini jicumi#badi iicamoti, iimitinocoro omoon#hicamo iimee#hequere iquit#hicamo judiom#diti.

3 Jaanoti m#hai miyanotiro mojeeb#fa#odi Moocaanico mejeeci#vehicamo. Jaama#no imo imo mihicahi Cristo Jesuta mihicama#no. Jaama#no moficoro macahaci#sujitirahi.

4 Uujoho naa tafico acahaci#sujiruubo, m#hai#nooba ta-janaan#ci tonehejeque eetavejirumo chahahi.

5 M#ro uco judiom#ooboco tamee#heque quit#ciumo ifiivu-unoti sahuse juugahuseti mifucuci, safucu id#no icauboco. M#ro uujoho israelm#oobo, Benjamin cuum#oobo. Uujoho ifiivuunoti#ro hebreom#oobo, hebreom#otisi seemene. Jaabo uujoho fariseo. Jaama#no judiom#i taj#baco imino miyaavugu-uhi.

6 Jaanohalliti iicaaboro Jesujaagodi iicamoco idaasuno moon#hicauhi, taj#ba onoobadi imino iicahicauma#no. Jaama#no m#hai#nooba uuti milli neehicauti#hi.

7 Jaano jino uudi it#coni sihidi aivo miyaano iicahicauruno jisumi uudi sihidi jeevacuti#hi Cristomaryo icacuuqui.

8 Jaamaño paryiꞑcino fanoovaaco jeevesucuhi, toono janaanici iicanoco Cristo Jesu Tahaivojꞑboco agaajacumaño. Cristoguiinodi paryi fanoovaaco ejeevesucuunoco jihovonobadi esicinicuui Cristoco agaayiciꞑboro diibomaryo icacuuqui.

9 Moise tajiꞑbanofañodi iticovono ifima icacutiꞑbo icaqui. Jilli Moocaani uco igaayiciꞑqui Cristoco imiyaavogonofenedi. Miꞑro Moocaani imiyaavogomoco gaayiciꞑhi.

10 Uujoho imeguehi Cristoco agaajanoco, bu diibo ubuheeteuno mityama icaqui, tolliro bu diibo idaasuno iicaubadi icaqui, bu diibo iguitiꞑboro iguijeveubadi guijevequi,

11 diibo guijevafañoti siino ubuheeteubadi buheetequi icano.

Niquejefaño Efeejimo Jilli Jisumi Icahi.

12 Paryi tonehejevi ifutucuui, bu aivo imicuui onoonoco imogotihi. Jilli gamicinihi ofoobo toonovi ꞑfetequi Cristo Jesu iticoni uco ꞑcumaño.

13 Tañahabomi: Uujoho toonovi imino ifutucuui, nootihi. Dojicuvꞑ iminifotonoco iimogotiꞑboro sefaquifetehi tahimega iicanovi ꞑfetequi,

14 niquequevi ꞑfetequi sefano moonihi ijaadaco gaayiciꞑqui. Tooneguiha Moocaani mꞑhaico niquejefaño cuhuvahi Cristo Jesufañodi.

15 Paryi famooro imino mimiyaavugucuumo sabadiro mehesicinicuui. Jaanoti siibadiro mehesicinihachijꞑ, Moocaani amꞑhaico tolliro gaajasuji.

16 Jaanoti oono mihifutucuunofañoro masiꞑ sabadiro quehecuno mihicacuuqui.

17 Tañahabomi, jino uujoho iicabadiro mihica. Jaamo maatyimemere magaaja, ¿naa mꞑjoho imino amꞑhaico monoobadi icahi?

18 Fahijꞑvaro amꞑhaico neehicacuuhi. Jaarunoco bu siino jino neehi taaboro. Ajashutimo icahi Cristo imohohallꞑvi iguijeveubo jꞑbogoco jꞑheguemere iicamo. Jaamo ufucu finijꞑ.

19 Jaamo Moocaanico caanivahicatꞑhi. Jilli ifi iimogonocoro moonihicamo. Unucufeguejirunoco nucufeguetimoro: Aivo sihidi mimityahi, noomo. Jilli jiniꞑhallionocoro esamaaimo icano.

20 Jaanoti naha mꞑhai niqueje cuumiminaa, tahigoti Motaa-jasuminaafi Aivojꞑbo Jesucristo asaajiꞑboco meteemehicahi.

21 Diibo mꞑhaico mohimitꞑ ifinijꞑno ifico iimino ifiti miniiyuji. Jaabo diibo ifi ovosiꞑbadi iicaqui, imityari tolli moonijꞑibo paryi jiniꞑjeque iguiinonijꞑno mityari.

4

Aivoj#bofaño Imo Imo Mihica.

1 Jaaneguiha agaijimo tañahabomi, am#haico sihidi aivo aatyimeguehicamo, am#hai tahimohica, tadyud#camaaje jaada mihicamo, agaijimo quehecuno Aivoj#bofaño mihica.

2 Evodia onoogo, Sintique onoogo icamifeque neehi: Sabadiro miminifoto Aivoj#bofañodi.

3 Bu #joho tadyud#camaaje nahaboniminaafico neehi: Diitifeque daamusu. M#ro diitife sihidi jenaano dud#camaaiuhi uuma, taajasuj#bogoco ij#buguuboma, tolliro Clemente onooboma, bu saatoho sano uuma udud#camaaiumoma icano. Jaamo momono niqnejefaño fiivohaamefaño caatin#cinicuui.

4 Jaaneguiha Aivoj#bofaño imo imo mihica. Siino bu neehi: Imono mihica,

5 famoovaro am#hai imihuseque igaajaqui. Jaanegui mehesicini, Mohaivoj#bo fiit#cuui.

6 Fanoovati idaasuvotimoro toonohall#vi Moocaanima mihiimaa. Diibocoro midillu. Jaamoro toonohall#vi diiboco mihimo.

7 Jaachiji am#haico Moocaani isajeeb#co aciji, miyaminaafi eesicinino janaan#vivi afatyocin#noco. Jaano am#hai jeeb#co, bu am#hai esamaajeque icano imino teemeji Cristo Jesufañodi.

Iiminocoro Mehesamaaje.

8 Niinoono jino ij#bogono: Tañahabomi, pary# miyaano iicanocoro mehesamaaje: Pary#cino m#noco oboc#igusunehejeque, pary#cino it#covonehejeque, #dicut#nehejeque, aivo oovos#nehejeque, m#noditi imino unuusunehejeque, pary#cino iiminehejequere mehesamaaje m#noco acahac#susunehejequere icano.

9 Am#haico ij#beguehicanoco momooni #fusuhicanoco, uujoho eheetavonoco, mahaty#mehicano muguubuhicanoco icano. Tolli momoonihachiji Moocaani sajeeb#co aaci#bo am#haima icaji.

Filipominaa Pabloco Aacino.

10 Jaanegui Aivoj#bofañodi imo imo icahi uco siino mehesafeteneguiha: Uco majabajeevecuui, uujoho noot#hi. Gaa-jacuui uco mahamusujiruno nih#bam#ma machahanoco.

11 Ucuuj#vaachumaño, noot#hi. Uuma iicadinomaryo imo imo iicanoco jeevamaaicuui.

12 Gaajacuui idaasuno iicajirunoco, bu sihidi sinehejema iicajirunoco icano. Jeevamaaicuui fanoovavi iicanoco utu-vanovi, bu ajebaco ajaabic#novi, sihidi iicanovi, achahanovi icano.

13 Fanoovavi jeevamaaicuuhi Cristo uco mityaco aacimaño.

14 Jaarunofaño amihai uco imino momoonihi tahidaasufaño di mihicamaño.

15 Miïro amihai Filipo cuumiminaa magaajacuuhi taajasujibogoco ijibuguubo iticoniunoco. Jaabo Macedoniatî ufususumi idimoro amihai Filipori iicaja Moocaani iijaminaa tajaa magalluuhi uco mahamusuno nihibamico tafeenedi Moocaani amihaiico aamusunoco magaayicino jaada.

16 Miïro uujoho Tesalonicarirehiica icaunaaca amihai tajaa nihibamico magalluhicauhi;

17 uuro gaayiciqui icatino, tolliro bu amihai ufucu toono jaadaco Moocaaniti magaayiciqui.

18 Jaanoti uujoho iimogono janaaniciivi gaayicicuuhi. Epafroditoma tajaa magalluuno uudi imino ifutucuuhi. Jaano uudi Moocaanico ejeecivobadi jeevano. Miïro sicijeminaa Moocaanico afacicineri ejeecivuunoco Moocaani imo imo gaayicihu. Jaabadi uco mejeecivonoco Moocaani imo imo gaayicihî.

19 Jaanegui amihai Cristo Jesuco imiyaavogomoco Moocaani jaafa acihi paryi mucuujivaachudinoco, diiboma niquejefaño fanoo ajashutino iicamaño.

20 Jaanegui Moocaanico mihimo fahiiivarô. Fine.

Niino Fitacu.

21 Jesucristofeenedi tajico paryi famoocoro mahaci Moocaanita iicamoco. Paryi monahabomi uuma iicamo amihaijaago iijico galluuhi.

22 Tolliro bu iijico galluumo famooro jimañeri Moocaanita iicamo, bu tolliro imi janaanici Roma aivojibo Cesar onoobo iijaminaa amihaijaago iijico galluuhi.

23 Jaafa amihaiico Mohaivojibo Jesucristo imino moonihi.

COLOSENSES

Colosa Jiinjeri Iicamedi Pablo Acaatinuahaame. Pablo Caatinuhi Colosa Cuumiri Iicaja Moocaani Iijaminaadi.

¹ Uujoho Pablo Moocaani jeebi iimogobadi Cristo Jesu minisuminaafi, diibo agalluubo eneejiruno. Sano monahabo Timoteoma

² jiihaameque macaatinuhi Colosa cuumiri iicamo Cristoco imiyaavogomo Moocaanita iicamedi. Jaafa Dios Moocaani amiihaico imino omooniboro isajeebico acihi.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogominaahallivi.

³ Fahijivaro Moocaanico Mohaivojibbo Jesucristo Caanico mihimehichi diiboma amiihallivi mihiimaamoro.

⁴ Miihai amiihaiti muguubuhi Cristo Jesuco mimiyaavogonoco, tolliro bu paryi Moocaanita iicamoco magaijnoti icano.

⁵ Jilli amiihai momoonihicahi, amiihaidi niqnejefaño ifi-cuucininoco motomoro. Jaamo amiihai toono eesicininoma mihicahi taajasujibogoco muguubuunofaño.

⁶ Tobogocoro amiihaico ijiibuguubogo jino guiraatobogoro ofoobogo fanoojiinjero guiraatobogoro feehi, oono amiihai Moocaani gaijiti amiihaifeenevi ihiimaanoco muguubuuno iicaubadiro. Jaanoco amiihai magaajauhi toono gaiji miyaano iicaunoco.

⁷ Jaano toonoco amiihaico magaijibo monahabo Epafra onobo jiibuguui. Diibo miihaima ududicamaaiubo. Jaaboma miihai mihicahi Cristoco jeevesutibo ejeecivehicaaboma.

⁸ Diibo miihaico jiipeguehi amiihaiditi, bu amiihai Moocaani Gaija aamusunofenedi magaijicasinoditi icano.

⁹ Jaamaño miihai toonoco amiihaiditi muguubuhinnotiro suufenitimo Moocaanima mihiimaahicahi amiihallivi, dil-luumoro amiihaico Moocaani igaajasuqui imino iimogonoco. Jaaboro amiihaico fanoovaaco igaajasuqui, bu fanooheedene Moocaaniti asaanoco igaajasuqui icano.

¹⁰ Tolliro bu midilluhicahi jaamo imino mihicahi Aivojibota iicamo iicanicibadi fahijivaro momooni diiboco imo imo omooninoco fanoova imico sihidi eetavomoro. Jaamo imino Moocaanico magaajahi.

¹¹ Tolliro bu midilluhicahi amiihaico sefano imooniqui ihovosi mityari. Jaamo imo imo fanoova icarunoco ma-jaabicahi.

12 Jaamoro Moocaanico mihimo miihaico iimibachuuboro ufucu ita iicamoco foovohi aacijinoti niquejefaño magaaycijinohallivi.

13 Jaabo Moocaani miihaico taajasucuuhi icivono mityati. Jaaboro miihaico agaijibo Illi aivojifaño ficuucuubo.

14 Diibo miihaico taajasuhinicuuhi mohallivi iguijeveuno-fañodi mohimitico ubuusuuboro.

Moocaanima Sajeebi Mihicacuuhi Cristo Iguijeve-unofeenedi.

(Jn 1.3; Heb 1.2)

15 Moocaani otoovoobo foovono saauhi jiijehallivi Illi ifiri. Jaabo diibo sahijitiro iicacuubo, fanoova chahaunaacaro iicacuubo.

16 Diibofoenedi Moocaani paryi fanoovaaco eetavuuhi niquejefaño iicanehejeque, jiiijehalliri iicanehejeque icano; ifuvusunehejeque, bu ifuvusutinehejeque icano. Tolliro bu paryi aivojinoco, paryi guinoninehejeque, bu paryi tajibanehejeque, paryi gaijano mityanehejeque icano, paryi diibofoenedi eheetavocafutuuno diibeguiharo.

17 Cristo fanoohimegaviro icacuuhi. Jaabofoenedi paryi fanoova sahigo imino icahi.

18 Jaabadiro buunaji miihai Moocaani iijaminaa mihi-camo. Jaanoti Cristo Moocaani iijaminaa Aivojibo inigaibadi iicaabo. Jaabo sefari miihai mihicahi. Jaabo aivo iticoni guijevefañoti buheeteuhi fanoova mityahallivi diibo iicaqui.

19 Miiro Dios Moocaani Jaabo achi Jesucristo tolliro bu Dios. Jaaneri Moocaani imo imo icahi iimogobadi iicamaño.

20 Tolliro bu Moocaani imuguuhi Cristofañodi paryicino fanoovaaco sajeebi ificuunoco, paryicino jiiijehalliri iicanehejeque, bu paryicino niquejefaño iicanehejeque icano. Paryicino sajeebi fanoovaaco Cristo imohovi itijoho ucuunofañodi ificucuuboro.

21 Iticoni naha amiihai, amiihai jeebifañodi Moocaaniminaati mihicauhi, iiminotinoco moonihicaumaño. Jaarumoco jisumi Moocaani ifimaryo sajeebi ficucuuhi,

22 Cristo idaasuno ifiri iguijeveunofeenedi. Jilli moonubo diiboco amiihaico diibo imefeenevi ihifusuqui iimibachuuboro mihinivatimoco, imitibama chahamoco icano.

23 Jaaneguiiha quehecuno mihica miyaavogofaño faicuvano mabacoocovamoro taajasujibogoco mimiyaavuguunofeenedi mehesicininoti buhigovi minifototimo. Jaabogo jibogocafetehi paryi fanoojinijeri. Jaabogoco uujoho Pablo amusuhi ijibogoo.

*Pablo Moocaani Iijano Jeecivominaafiti Ficucafetehi.
(Ef 3.1-11)*

²⁴ Jaabo jisumi amiihahalliti idaasuno omooniruneri imo imo icahi. Jaamaño jilliti ifutusuuboro feehee tafiiwi, oono Moocaani iijaminaaguiiha Cristo dudicamaaque eheetavomaño idaasuno iicanofeedi.

²⁵ Jaamaño uujoho Moocaani iija jeecivominaafiti icahi amiihaico imino mooniqui Moocaani uco atajii baumaño, bu tolliro paryi jiiinjeminaaco imino Moocaani jii bogoco jii beguequi icano.

²⁶ Tolliro bu aivo siicijetiro agaajaratino, paryi siicijeminaadi toovono iicanoco gaajasuqui. Jaanoco bu Moocaani ita iicamoco gaajasucuhi.

²⁷ Diitoco naha Moocaani imeguehi agaajasunoco ihovosi busumijeque, toono agaajaratino faño iicanoco judiomi iicatimedi. Jaano toono agaajaratino Cristo amiihaifaño iicano. Jaabo diibo imino niquejefaño mihicajinoco mehesiciniibo.

²⁸ Jaamaño miihai Cristoti mijii beguehicahi, bu famoovaaco mafajiihichahi. Famoovaaco magaaasuhichahi imino igaa jaqui. Jaamo famooro imino Cristofaño di ijusiqui.

²⁹ Tooneguiiha uujoho sefano ejenaauuboro Cristo uco mityaco aacino feedi dudicamaaichahi.

2

¹ Jaanegui imeguehi magaaanoco sefano amiihahalliti omoonicasinoco, bu tolliro Laodicea cuumiri iicamohalliti, bu paryi uco tahimeque aatyimetimohalliti icano.

² Imeguehi amiihai diito jeebii noco mequehecususunoco sano gajifaño iminifotomoro paryiicino gaajaco igaayiciqui. Jaamoro imino Cristoco igaa jaqui diibo Moocaani iiji gaajaratino iicauboco. Jaarunofaño jisumi diiboco magaaajuhi.

³ Miiro diibofaño paryi gaaja, bu gaajaci icaneheje busumije paryi ficuciniicuhi.

⁴ Jilli amiihaico neehi mii joho amiihaico ihiimaari bañitimo iicaqui.

⁵ Amiihaiti thesino icaruubo tahesamaajeri amiihaifeenevi iicajirubadi icahi. Jaaboro imo imo icahi amiihai sabadiro mihicamoro quehecuno Cristoco mimiyaavogonofaño mihicanoco gaajaaboro.

⁶ Jaanegui Jesucristoco amiihai jeebii aivojii boti magaaayiciuhi. Jaaneguiiha jisumi sano diiboma mihica,

⁷ diibofaño di amiihai ifiico quehecuno mabacoconimoro mificu, sefano amiihai miyaavogoma oono amiihaico iijibuubadi, fahii jivaro Moocaanico imomoro.

Cristofañodi Bohono Ifiima Mihicano.

8 Jeedi mehesicini. Amiihaico sita sicamañehejeque onoomoro abañinoco miyaano meneedino diito Cristofañodi icatíhi. Jilli miyamínaa jeevamaajequere sívamo, miyamínaa ejeecívefinocoro sívamo icano.

9 Jaanoti Moocaani Dios. Jaabo achi Cristo, tolliro bu Dios.

10 Jaamaño amiihai paryi fanoomaryo mihicahi diiboma mihicamaño. Diiboguiinoví icano paryi tajíbaneheje, gajano mityaneheje icano.

11 Jaabadíro bu amiihai miquticícafutuuhi. Jaaruno ifico iquiticífibadi icatino, jilli amiihai ifi iimogonoti mataajacunerí. Jino naha Cristoti asaano quiticí.

12 Miiro minitícafotoneri amiihai sano Cristoma micíhacafetehi. Jaamoro bu sano diiboma mubuheete-sucafetehi, Moocaani mitya diibo guijevefañoti siino ubuheetesuunoco mimiyaaavogomaño.

13 Iticoni naha amiihai muchuumucuuhi amiihai jeebífañodi amiihai imitíri, bu miquticíníutímaño icano. Jaarumoco jisumi Moocaani fiivoco acícuuhi sano amiihaico Cristoma, paryi amiihai imitíco ubuusuuboro.

14 Moocaani paryi mohallívi jaaducuuhi. Miihaico mohimitíco eneehicaunoco finísucuubo imohoví etetecunerí.

15 Miiro Cristo imohoví iguijeveunerí paryi guiinonícuuhi tajíbanoco, gajano mityanoco icano miyamínaa imefeeneví guiinoníuhi. Jaanoco ícivojaaníuboro satyuubo imohoví iguijeveunerí toonoco iguiinoníuboro.

Niquejeonehejequere Miguino.

16 Jaaneguiha miihaiñooba amiihaico mamachunoti, mahadunoti icano amiihaico dejedudimo, bu tolliro bohono níhíba iinuusumi jíbaimonoco meheetavonoditi, bu jaguísífcujediti icano amiihaico dejedudimo.

17 Toneheje jilli asaaujino íjino iicauno. Jaanoti naha miyaabo iicaabo Cristo.

18 Jaanegui mehesicini, oono saatoho sícujeebímobadi ícachícarumo Moocaani toomínaacoro ejeecívehícamo, amiihaico ufucu ajaadunoco magaayícíjirunoco ícísutímo ícadino. Diito jilli aatyímetínehejeque omoonímore: Aivo síhídí mejeevahi, noomoro quehequimaaihícamo, jilli sícamañocoro ífítíro tollí jeevanobadi eesamaaimoro.

19 Jaamo diito, Cristo monigaíbadí íicaaboma gataacínítíhi. Jaanoti miihai Cristo ífíbadí mihícamoco diibo aamusuuboro ujúsísubadí ficuubo, Moocaani esamaaje onobadí icano.

20 Jaanoti naha amiihai sano Cristoma miguijevecuumoro sínehejequere miyamínaa esamaajeque momoonícuutíhi.

Jaamaño ¿collihi jaamo jinijeminaa agaajatimobadi mihicahahi, jinijeoneheje atajibbanoguiinovi miminifotomoro?

²¹ Oono:

Jinooco dudicidino, toonoco machudino, dihusefaño gaayicidino, ononehejequere momoonimo.

²² Paryi toneheje jilli miyaminaa tajibbanehejere. Jaano paryi finijino itajiba omoonihicanehejema.

²³ Jaaneheje aivo gaajama iicanehejebadi jeevajirahi, sihidi ejeevano iijicoro atajibbamaño sicujeebi icanehejequere, sihidi jeevanehejeri ifinoco omooninehejequere. Jaaruneri mofi iimogonehejeque miguiinonijitirahi.

3

¹ Jaanegui amihai Cristoma sano mubuheetehinicummo miguiino niquejefañoonocoro, oono Cristo Moocaani miyanaagueneri igicinohigonehejequere.

² Jinijeonehejequere esamaaitimo niquejeonehejequere mehesamaaje.

³ Miïro amihaima sano Cristo miguijevehinicumui. Jaamaño jisumi amihai ifi diiboma sano Moocaanifaño fataniicumui.

⁴ Jaabo Cristoro jino mihai mihicano ifi. Jaamaño diibo ubuhugaavusumi amihai sano diiboma bu mubuhugaaveji. Jaamo diibo ovosihaiivojifaño mihicaji.

Eedehifi, Bohono Ifi Icano.

⁵ Jaaneguiiha jinijeono amihai ififaño iicanehejeque miguijeni. Mihaiñooba buhigueejedi amihai taabami iicatimehejema mihicadino, bu tolliro idicunehejeque momoonidino, fanoovaaco iimeguehicanenehejeque, iimitino imogonehejeque icano momoonidino. Fanoovaaco saatohero mujuvihicinidino toono jihovo caanimi jeecivobadiro jeevahi.

⁶ Tonehejehalliti ñihicuneri idasuno Moocaani omoonino saahi, paryi diibo onoonoco: Jii, onootimohallivi.

⁷ Tonehejeque amihai paryi momoonihicauhi eedehifi-ima mihicausumi.

⁸ Jaarumo paryi jinehejeque jisumi mejeevesucu. Sifiratedino, icajisunehejeque mifinisu, bu imitinoco momoonidino, sitaaco aivono noojohoco, idicuno iimaaneheje amihai iijiti ihinejirunehejeque icano mifinisu.

⁹ Fahigovavi mabañicasidino. Amihai eedehifico, bu iticoni momoonihicaunehejeque icano mejeevesucunoco sino momoonicumudo.

¹⁰ Bohono ififaño mijicafutucunoo janaanivivi imitonoro ifeequi miyaabo Moocaani toonoco eheetavuubo ifi iicabadi. Jaamo imino diiboco magaaanovi mihifetehi.

11 Diibofaño chahano diito griegomi, diito judiomi, diito iquiticinimo, bu iquiticinitimo, siijiinijeoto, bajiminaa, jijovoto, bu sajeebii icamo icano oononeheje. Jilli paryiicino fanoovaro Cristo. Jaabo paryi famoovafaño ro icahi.

12 Amiihaico Moocaani gaijii diibotaro miicaqui amiihaico iicicuumo. Jaaneguiiha idaasugo mityanofaño mihica, imihusema, famooguiinoviro iicasunoma mihica, siicujeebii ba omooninoma, bu fanoova jaabicima icano.

13 Jaamoro sabadiro fahigovavi majaabicicasi, fahigovavi amiihai iibacasio mihimibachucasi. Jaanoti bu saatoho sitaama imitino iicahachijii oono Cristo amiihai imitico iimibachucubadiro mihimibachucasi.

14 Fanoohalliviro aivo gaijima mihica. Toono paryi fanoovaaco sahi agataacunoro imino fanoovaaco iifutusunoro.

15 Jaaneguiiha jaafa amiihai jeebii noco Moocaani isajeebii riticuvusuhi. Tooneguiiha amiihaico cuuhuvaubo saafi ifitiro miicaqui. Jaamo diiboco mihimehcamoti mihica.

16 Tolliro bu jaafa Cristo jii bogoo amiihai jeebii noco paryi imino gahafusuhi. Jaaneri fahigovavi mijii bogocasi, bu fanoogaajari fahigovavi mequehecutusucasi. Tolliro bu Moocaanico iimono masinoco mamasiva, bu Cristo masinoco mamasiva, fanoova Moocaaniguiiha icano masinoco, diiboco amiihai jeebii fañodi imomoro mamasiva.

17 Paryi fanoovaaco monoonehejeque, meheetavonehejeque icano momooni Aivojii bo Jesu momofenedi, diibofenedi fanoovahallivi Moocaanico imomoro.

Cristota Jilli Iyotoma Iicano.

18 Gaigoomi amiihai tajemi iijiguiinovii miminifoto. Jilli mooni Aivojii bo Cristoco imiyaavogomo tolli icafihi.

19 Jaabadiro bu amiihai gaifimi amiihai taabamico magaiji. Jaamoro diitoma misifiratedino.

20 Jaabadiro bu amiihai seeme amiihai caanimi, seejimii icano atajii banoco: Jii, monoo. Toono mohaivojii boco imo imo omoonino.

21 Caanimi amiihai seemeque misifiratusudino, diito ifico mejeevevesudino.

22 Jaabadiro amiihai jeevivominaa amiihai aivojitoco fanoovavi: Jii, monoo, jii jehallivi mihicanohachuta diitoma imino mihicaquiro. Diito iihifinici sumiro icatino, jilli miya jeebii Moocaanico miñihicugomoro.

23 Paryi fanoovaaco momooninoco imo imo momooni Aivojii bo Jesuco mejeevivonicibadi, miyaminaaco mihicanicibadi icatino.

24 Amiihairyo magaajacuuhi toono jaadabadi iicano Aivojiiibo ibusumijeque amiihaico aacijinoco. Miiro amiihai Cristoco mejeecivehicaahi amiihai miya Aivojiiibo iicaaboco.

25 Jaabadiro bu iimitinoco omoonihicaabo toono jaadaco gaayiciji. Miiro Moocaani miyaminaaco dugaacutihi ijeevadisahaje.

4

1 Jaabadiro bu amiihai aivojito, amiihai jeecivominaaco imihuseme omoonibadi, imino momooni. Mehesafoto tolliro bu amiihai, amiihai Aivojiiibo niquejefafano iicaaboma mihicahi.

2 Suufenitimo Moocaanima mihiimaa imino mehesicinimoro, bu Moocaanico fanoovahallivi imomoro mihica icano.

3 Tolliro bu miihaihallivi Moocaanima mihiimaa, Aivojiiibo miihaico aamusunofeenedi taajasujiiibogoco mijiiibeguequi, Cristo jiiibogo agaajarautinoti mijiiibeguequi icano. Miiro tobogohalliti jino uujoho civojafafano icahi.

4 Jaanohallivi Moocaanima mihiimaa imino foovono uujoho toonoco gaajasuqui omoonijibadi.

5 Quehecuno mihica miyaavogominaa iicatimoma sicamañovi ifafucuvaaco mafatyusudino.

6 Fahiiivaro imino mihiimaahica imo imo. Imino magaaja sitaaco mihiimusuhicajinoco.

Niino Imaa.

7 Magaiiibo monahabo Tiquico onoobo miihaico jeevesutiibo aamusuhicaabo, bu uuma sano Aivojiiiboco jeecivehicaabo, amiihaico paryi uuti imino jiiibegueji.

8 Tooneguiiha amiihaijaago diiboco galluuhi amiihaico jilli mihicahi ineequi, bu amiihaico iquehecutusuqui icanouno mihica miyaavogomi.

9 Tolliro bu diiboma foobo magaiiibo miihaicoro jeevesuhicatibo monahabo Onesimo diibo amiihaiti saafi iicaabo. Diitisi amiihaico jiiibegueji paryi juu iicanoco.

10 Tacivojati uco anahabonibo Aristaco onoobo amiihaijaago iijico galluuhi, tolliro bu Marco Bernabe nahabo icoomoobo achi amiihaijaa iijico galluuhi. Diibo amiihaico ijiiibeguehicacuubo. Jaabo amiihaico abaatohachiiji diiboco imino magaayici.

11 Tolliro bu Justo onooboco bu Jesu eneehicaabo iijico amiihaijaago galluuhi. Jito idimoro judiomiti imiyaavugucuumoti Moocaani aivojiguiiha uuma sano ududicamaaimo. Jaamofeenedi uujoho tafico jacusucafetehi.

12 Tolliro bu Cristo jeecivominaafi Epafra onoobo amiihaijaago iijico galluuhi, diibo, bu saafi amiihaoobo iicaabo. Diibo fahiiivaro sihidi amiihaihallivi Moocaanico

dilluhicahi diiboma ihiimaaboro. Jaamo amihai quehecuno mihicamoro aivo imino amihai jeebico miminiyuhii Moocaani iimogonocoro meheetavejinojaagoviro.

¹³ Uujoho imino gaajahi Epafra amihaiditi ifico niji niji omoonihicanoco, bu tolliro Laodicea cuumiri iicamediti, bu Hierapoli cuumiri iicamediti icano iicahicanoco.

¹⁴ Tolliro bu magaijibo taabuminaafi Lucas iijico amihaijaa galluui, tolliro bu Demas onoobo icano.

¹⁵ Tolliro bu monahabomi Laodiceari iicamoco taajico mahaci. Tolliro bu Ninfa onoogoco taajico mahaci, bu tolliro diigo iijafaño iigaivehicamoco icano.

¹⁶ Jaamoro jihaameque amihaifeenevi memecidi magallu, bu tolliro Laodiceari iicaja Moocaani iijafaño imeeciui. Tolliro bu amihai memeci uujoho Laodicea iicamedi acaatinicuhaameque.

¹⁷ Bu jinooco mijibogo Arquipo onooboco: Meeci, jaaboro imo dihiifutusu Aivojibo ico diibo jeecivo dudicamaaque aacihininoco.

¹⁸ Uujoho Pablo jino ico idillunocoro, caatinihi jino tahuseri. Uco mehesafotomoro Moocaanima mihiimaa jino civojaminaafiti iicanohallivi. Jaafa amihai Moocaani imino moonihi.

1 TESALONICENSES

Pablo Inahaboniminaama Caatiniuhi Moocaani Iijaminaadi.

¹ Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamisima caatinihi jihaameque monahabomi Tesalonica cuumivi iicajahaje Moocaani iijaminaadi. Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisima sano agataacinimedi. Jaamo amiihai Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisi iiminoco aacinoma, sajeebima icano mihica.

Tesalonicaminaa Miyaavogoco Agaajasuhicauno.

² Fahiiivaro miihai Moocaanico graciaco mahacihicahi paryi amiihaihallivi Moocaanima mihiimaasumi.

³ Mehesafetehicahi suufenitimo Moocaani imefeenevi guiraano amiihai miyaavogofeenedi mududicamaaihicano, sihidi amiihai gaijifañodi mejeecivehicahi, amiihai Aivojibo Jesucristoco mehesicinihicano quehecuno iicaneguiiha.

⁴ Tañahabomi, Moocaani amiihaico gaijihi. Jaamaño diibo amiihaico iiciuboro ificuunoco miihai magajahi,

⁵ amiihaico taajasujibogoco mijibuguusumi ticovohiijiri mijibuguutihi, Moocaani Gaija mityari. Tobogo miyaano iicanoco imino magaaamoro mijibuguuhi. Amiihairyo magajahi amiihaifeenevi miihai imino mihicaunoco, amiihai imino miicaqui.

⁶ Jaamo amiihai, miihaiti, Aivojibo Jesucristoti icano magajauhi. Jaamoro miihaibadiro mihicahi. Jaamoro tobogoco magaayiciuhi imo imo amiihaico Moocaani Gaija aaciuneri, idaasuno sihidi mihicaurunofeenedi.

⁷ Amiihaiti paryi imiyaavugucuumo Macedonia jiiinjeminaa, Acaya jiiinjeminaa icamo igajaaqui.

⁸ Jilliti amiihai magaaasuhi Aivojibo Jesu jibogoco. Macedonia, Acaya icano jiiinjeviro icatino. Tolliro fahigova jiiinjeminaa gaajacuuhi, amiihai Moocaanico mimiyaavogonoco. Jaamaño miihai diitoco milli munuucujitirahi.

⁹ Diitoro miihaico sahigotiro jibeguehicacuuhi, miihai amiihaijaago mihigutumoco imino magaayiciunoco, bu tolliro amiihai ijinitaco mejeecivehicaunoco mejeevesumoro Moocaani iicaabo miyaabocoro mejeecivequi diibojaagovi miminifutumoco,

¹⁰ tolliro bu jibeguehicamo amiihai, Jesu niquejefañoti asaajiiboco motoomonoco. Jaabo Jesu Moocaani Achi. Jaaboco, Moocaani iguijevecuuboco siino buheetesuuhi. Jaabo diibo Jesu miihaico taajasuji idaasuno mihicajirunoti.

2

Pablo Tesalonica Cuumivi Ududicamaahinino.

1 Tañahabomi, amihairyo magaajahi, amihaiico mabaaje-unoco sicamañovi icautinoco.

2 Iticoni Filipo cuumivi mihaiico: Imitino, unuumoro idaasuno moonurumo amihairyo magaajacuno. Jaarunofaño mihaiico Moocaani amusuuhi itaajasujibogoco amihaiico iguitimoro mijibeguequi sihidi jeevarunofenedi.

3 Tobogoco sicamañodi mijibuguutihini imitino momooniqui icautino, bu mabañiqui icautino.

4 Iticoni Moocaani mihaiico inisuuboro aciubo tajibaubo fiivo jibogoco. Jaabadi mihaii mijibeguehichahi. Jilli miyaminaaco imo imo mihicasuqui icatino Moocaanico imo imo mihicasuqui mojeebinoco agaajaciboco.

5 Amihairyo magaajacuuno mihaii amihaiico mabañamaahicautihini oovosinoono ihimaaneri. Jilli nihibanicoro amihaiti mihiciqui icahicautino. Jaamoco Moocaani gaajahi.

6 Tolliro bu miyaminaa mihaiico obocigonoco miguiinotihini amihaiditi, bu sitaaditi icano. Mihaiico Cristo agalluumoco amihaii mobociguejiruno icarunaaca,

7 jilli amihaiico mihairyo icigusuno momooniuhini gaigo iseemegayimico ootomonibadi.

8 Sihidi amihaiico magaijimaño Moocaani jibogocoro mahacitihini, tolliro bu amihaihallivini mofico mahacijirahini sita iguijeniqui, amihaiico sihidi magaijicumaño.

9 Tañahabomi, amihairyo magaajacuuhini mihaii dudicamaajeque sihidi jeevarunofaño; fucu, bu cuuje icano mududicamaahicauhini toono sefati miicaqui, amihaiñoco mudumiticiqui icatino Moocaani iijico amihaiico mijibeguehicaunohachuta.

10 Jaanoco amihaii magaajahi, bu tolliro Moocaani gaajahi, amihaii mimiyaavogomofeenevini mojeebinini imino iicaunoco imino momoonihicauhini, mihaiñoooba mihaiti: Imitino, nootimo iicaqui.

11 Tolliro bu magaajahi amihaiico saafiisari mafajinihicauhini, majacusuhicauhini icano caani iseemeque iicanibadi.

12 Amihaiico meneehicauhini imino miicaqui Moocaanita iicamo iicanibadi. Jaabo amihaiico cuuhuvahini diibo bociguini ihaivojifaño miicaqui.

13 Jaamaño jillitini mihaii fahiijivaro Moocaanico graciaco mahacihichahi amihaii Moocaani iijico mihaiditini muguubuusumi magaayicuhini miyabogo Moocaani

jibogoco; miyaminaatiobogobadiro icatino. Jaabogo amihai miyaavogominaafeeneri sihidi ejeevanoco eetavehicauhi.

¹⁴ Monahabomi, amihai yotoro amihaico idasuno moonihi. Moocaani iijaamo Judeari iicajahajeminaa Cristota iicaubadi mihicahi. Diitoco tolliro iyotoro judiomi idasuno mooniuihi.

¹⁵ Diito judiomi, Mohaivojibo Jesuco guijeniuihi. Tobadiro bu iticoni Moocaani iimaaminaa iicaurumoco guijenimo. Jaamoro mihaico buhigovi ganimmo. Moocaanidi imino moonitimo. Jaamoro paryicino miyaminaaco jibheveme.

¹⁶ Jaarumo bu judiomi iicatimoco itaajaqui mijibeguejirunaaca imeguehicitimo. Jilliti janaaniviro imitico guiraatusumo. Jaamaño jisumi imino Moocaani nihicuno omoonijino gasecuhi diitohallivi.

Pablo Tesalonicaminaaco Abaatonoco Siino Imeguehi.

¹⁷ Tañahabomi, amihaiti sihigovi miminifutusumi, amihaico fafucuvaaciviro mahatyimetirumo mojeebifañodi amihaico mehesicinihicahi. Tolliro bu sihidi mihimeguehi amihaico mabaatonoco.

¹⁸ Jaamoro mefeeguehicarahi, fiiva foova uujoho Pablo, fiiva foova feequi moonihicaurahi. Jaarunofaño iji mihaico casivusuhicahi.

¹⁹ ¿Nacu cono mihai esicini, cono mihai imo ica? ¿Toono jinejete nacu mihai imo imo mihicahi? Fine toono, Mohaivojibo Jesucristo asaabo imefeenevi amihai mihicajineguiiha mihai imo imo mihicahi.

²⁰ Amihaiti mihai macahacisucafeteji, imo imo mihicaji.

3

¹ Jaamo amihai mihicanoco magaajagonoco majaabicicutimoro Atenaviro mifitafeteji.

² Jaamoro monahabo Timoteocoro amihaijaago magalluui Moocaani jeevivominaafi iicamaño, bu mohamusuminaafi Jesucristo jibogoco mijibogonoco meheetavehicamañovi. Jaabo amihaico afajiniboro iquehecutusuqui amihai miyaavogoco.

³ Jilli iicanoti saatohoba Moocaani iijico jeevesutimo iicaqui, amihairyo magaajahi tolli icanehejeri idasuno mihicanoco.

⁴ Jaanoti amihaima mihicausumi mijibugucuui idasuno mihicajinoco, jaabadi icauno magaajacuubadi.

⁵ Jaarunaaca jaabicicutiui uujoho galluui amihaico idilluqui, amihai miyaavogoti gaajaqui, iji amihaico iimitinofaño agañisujirunoco iiguiiboro. Jaanoti mihai dudicamaaje sicamañovi iicajiruneguiiha.

⁶ Jaarunaaca Timoteo amiihaijaagoti uhuumiubo miihaico imino amiihai miyaavogo iicaunoti miihaico jiibuguui, tolliro bu amiihai gajiti icano. Tolliro bu miihaico magaijimoro mehesafetehicano mahatyimeguehicanoco icanoti. Tolliro bu miihai amiihaico mihicabadiro.

⁷ Tañahabomi, tobogoti miihai, iminootino idasuno mihicahaurumo imo imo miminifutuuhi amiihai miyaavogo imino iicanoti.

⁸ Jaamaño miihai bohono ifiima mihicabadi mihicahi amiihai Aivojiihofañodi sefano mihicahachiji.

⁹ Jaamo miihai sihidi janaanici graciaco Moocaanico mahaciji amiihaihallivi, amiihaiditi Moocaani imefeenevi sihidi imo imo mihicaneguiha.

¹⁰ Fahiiivaro suufenitimo Moocaanima iimaamoro mihicahicahi miihaico amiihaico ihatyimesuqui. Amiihaico imino mihifutusuqui amiihai miyaavogo imino ifototinoco.

¹¹ Mihimeguehi Moocaani, Mohaivojiiho Jesucristo icano aamusunoco, amiihaico mabaatequi.

¹² Jaabo Aivojiiho amiihai gajico iguiraatusuqui. Jaamo magaijicasihi fahigova jino miihai amiihaico mihicabadi.

¹³ Amiihai jeebinoco diibo quehecuno ijeevadi ificuqui Moocaani imefeenevi iimitinobama icatino iicaqui, ufucu Aivojiiho Jesucristo asaasumi famooro diibotama iicaqui.

4

Moocaanico Imo Imo Moomoonino.

¹ Tañahabomi, tooneguiiha amiihaico monoomoro matajiihahicahi Aivojiiho Jesufañodi. Imino mihi-camoro Moocaanico imo imo moomooniqui amiihaico mijiiibeguehicabadiro amiihai moomoonihicaqui janaanici.

² Amiihairyo magajacuui amiihaico Aivojiiho Jesu onoobadi mijiiibeguehicanoco.

³ Moocaani imeguehi amiihai ifinoco diibojaagoviro miminiyumoro saatohoba buhigueejedi gaigoomima icacuutimo mihicanoco.

⁴ Tolliro bu famooro amiihai taabamima iminoro mihi-camoro magaijiqui.

⁵ Sihidi aivo iimitinoco mihimogomoro icatino, siicumije miyaminaa Moocaanico agaajatimo iicanicibadi icatino.

⁶ Mehesicini, miihaiñooba amiihai nahaboco imitino moomoonidino, toonohalliti Aivojiiho Jesucristo aivono aamijirahi amiihaico menehicacubadi.

⁷ Moocaani miihaico imitigui cuhuvatihii, imino mihi-caquiro cuhuvaabo.

⁸Jibogoco agaayici gotiibo miyaminaafico guubutiibo icatichi jilliro Moocaanico guubutiibo. Jaabo Moocaani mihaico Igaijaco aaciuboco guubutihi.

⁹Jaanoti amihai nahabomima magaijicasiqui amihaidi caatinithi; amihairyo Moocaaniti magaijicasinoco magaa-jacuuneguiha.

¹⁰Jaamoro tolli momoonihicahi famoomaryo monahabomima Macedonia jinijeri iicamoma. Jaarunofaño monohabomi, amihhaico meneehi: Janaaniciviro amihai imihuseque miguiraaatusu.

¹¹Jaamoro sajeebi mihicamoro amihai dudicamaajeeneriro mihica amihairyo dudicamaaimoro mihica amihhaico munuubadi.

¹²Jaamo Moocaanico imiyaavogotimo amihhaico imityaguequi, bu amihai jinejebati cuujivaachutimo mihicahi.

Aivojibo Asaajino.

¹³Monahabomi, iguijevecumo milli iicajinoco gaajatimo iicanicibadi mihicadino. Jaamo idaasuvotimo miicaqui saatoho Cristoma niquejefaño iicajinoco eesicinitimo iicanicibadi icatimo mihicahi.

¹⁴Jesu iguijeveubo siino ubuheeteunoco mimiyaavogobadiro, bu diitoco Moocaani buheetesuhi Jesuco iicaubadiro diiboco imiyaavogomoro iguijeveumoco.

¹⁵Jilli iicanegui amihhaico meneehi Aivojibo jibogo onoobadi: Mihai jino Aivojibo asaajinohachuta guijevetimo mihicajimo, iguijeveticuumoco misigujetihi.

¹⁶Aivojibo Jesu ticoniji niquejefañoti iniitoobo imitya iijima. Jaasumi Moocaani toomominaa aivojibo mityano sahagueji. Moocaani miriicuco iguisinofeenedi niitejiibo. Jaasumi Jesucristoco imiyaavuumoro iguijevecinimo ticoniji siino ubuheeteme.

¹⁷Jaasumiro mihaai miguijivetimo jinijehalliri mihicamo sano diitoma magañiveji aimuufafeenedi Aivojibo Jesuma mahatyimecasiqui caamovi. Jaamo tolli fahiijivaro diiboma mihicacuuj.

¹⁸Jaanegui fahigovavi mequehecusuquimaje jinofeenedi.

5

¹Tañahabomi, jaanoti diibo asaajisumiti ifafucu oovoti icano amihhaico caatinithi.

²Amihairyo imino magaajacuui, Aivojibo asaajifucu gaseji imimañobati fucu nanivaminaafi agasenicibadi.

³Jaasumi miyaminaa sajeebi mihicahi, imino mihicahi nuurunaaca diitohallivi imimañobati aivo gaseji, gaigo iseemevacuui aivonicibadi, aivo ifinisujinoti taajajitimo.

4 Jaanoti tañahabomi, amiihai gaajatimo mihicatíhi. Jaamaño amiihaiví tufucu nanivaminaafi iicanicibadi iicafucu gasejitihi iiguitusuqui.

5 Jaamo paryi amiihai magaajacumo cuuje eseseenefañodi mihigobadi mihicacuumo. Miihai fucu icivonofaño mihicacutihi.

6 Jaanegui saatoho miyaanoco agaajatimobadi micigadino imino esicinimoro motoomo.

7 Jaanoti icigamo fucu cigahi, tolliro iguriicavomo fucu guiriicavehi.

8 Jaanoti miihai Cristoco magaayicicuumo imino mehesicinihi miyaavogo, gaiji icaneri mofico mofoboocihi, amocasiminaafi jigaiño meehuri ifico ofoboocinicibadi. Tolliro mataajajinoco mehesicinineri, monigainoco mofoboocihi amocasiminaafi jigaiño nijegari iinigaico ofoboocinicibadi.

9 Moocaani miihaico idaasuno imooniqui ficuutihi jilli Mo-haivojiiho Jesucristofañodi mataajaquiro ficuubo.

10 Diibo Jesucristo mohallivi guijeveuhi diibomaryo micaqui mubuheerumo, miguijevecuurumo icano.

11 Jaanegui mesefaquifoto. Jaamoro fahigovavi mequehecutusucasi toono mihicabadi.

Pablo Inahabomico Fajinihi.

12 Tañahabomi, amiihaico meneehi: Jaamo amiihaifaño ududicamaaimoro amiihaico Aivojiiho Jesufaño di ijiibogomoro afajininimoco mobocigusu.

13 Jaamoro diitoco mihimogomoro guiraano magaiji toono dudicamaajeminaa iicamaño. Jaamoro sajeebii fahigovavi mihica.

14 Tañahabomi, tolliro bu amiihaico meneehi: Mafago ududicamaaiñoco iimogotimoco, bu tolliro imiyaavogoti iniinovamoco mequehecutusu iniinovafimoco mahamusu fanoovaaco jaabicimoro famoomaryo mihica.

15 Mehesicini saatohoba miihaiñoobaco imitino omoonimoco, bu imitino moonidimo. Tolliro moonitimoro iminoro mihica fahigovavi, bu famoovamaryo icano.

16 Fahiiivaró imo imo mihicahica.

17 Fahiiivaró Moocaanima iimaamoro mihicahica.

18 Fanoohalliviro graciaco acimoro jilli Moocaani iimogono amiihaiditi Cristo Jesufaño di.

19 Moocaani Gaijaco mojeebii fañoti miguihanisudino.

20 Moocaani Gaijari Moocaani iimaaminaa ijiibogonoco mitiisuguedino.

21 Fanoonisuco iimino magaajamoro iiminocoro jeevesutimo toonoma mihica.

22 Paryi iiminotinoti amiihai ifico magaihuini.

²³ Diiboro Moocaani sajeebii iicaabo amiihai ifiico imino ijeevadi ificuuqui, paryi amiihai ifiico amiihai jeebiiico, amiihai gajjaco icano mihinivatino ificuuqui Mohaivojiiibo Jesucristo asaajino imega.

²⁴ Jeevesutatiiibo amiihaico ucuuhuvaabo. Jaabo miiinoco bañisutatiiibo jilli mooniji onoonoco.

Niino Imaa.

²⁵ Monahabomii, Moocaanima mohallivii fahiiijivaro mihi-imaahica.

²⁶ Moojiiico mahaci paryi monahabomiiico imino iijiri.

²⁷ Amiihaico tajjibahi Mohaivojiiibo mityari. Jaamo ji-haameque paryi monahabomiiidi mihiimaasuhi.

²⁸ Mohaivojiiibo Jesucristo jaafa amiihaico imino teemehi.

2 TESALONICENSES

Pablo Inahaboniminaama Moocaani Iijaminaadi Caatinuhi.

¹ Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamo Moocaani iijaminaa Tesalonicari iicamedi macaatinihi Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisifeenedi.

² Jaamo amihai imino mihica, sajeebima mihica icano Dios Moocaani, Aivojibo Jesucristo icamisifeenedi.

Moocaani Dugaacuji Imitiminaaco Cristo Asaadi.

³ Monahabomi, amihaihallivi mihai fahijivaro Moocaanico graciaco mahacihicaji imino aivo jilli momoonino amihaihallivi amihai miyaavogo iguiraatomaño, tolliro fahigova magaiicasino fahijivaro janaanici iguiraatomaño.

⁴ Jaamaño mihairyo imo imo amihaiditi mihiimaahicahi Moocaani iijanofaño amihai, amihai idaasuno mihicarunofañodi majaabicimoro mimiyaaveguehicamaño.

⁵ Jiliti amihai magaajasuhi Moocaani iminoro udugaacunoco. Jaamaño amihai diibo aivojima mefeejinoma mihicahi toonohalliti idaasuno mihicamaño.

⁶ Jaano amihaico idaasuno omoonimoco Moocaani idaasuno mooniji.

⁷ Jaamo mihaima amihaico sano jaguisisujibo idaasuno mihicahicamoco ufucu Aivojibo Jesu niquejefañoti imitya toomominaama asaadi.

⁸ Jaabo cijigaiguilhuma saajiibo idaasuno imooniqui Moocaanico agaajatimoco, Mohaivojibo Jesucristo taajasujibogoco imiyaaveguehicatimoco.

⁹ Jaamoco idaasuno moonijiibo ufucuro ifinijitino guijevefaño. Tehesino gañcafetejimo Aivojiboti, diibo boci, diibo mitya icanoti sihigo tehesino.

¹⁰ Jaabo Aivojiboco ita icamo icahacisuqui asaajifucu tolliro diiboco imiyaaveguehinimediti itoomominaa iheetyequi mihai jibogo amihafeenevi imiyaavogocafotomaño.

¹¹ Jaaneguiha jiliti mihai amihaihallivi Moocaanico midilluhicahi amihaico ichinimo Moocaani icicumo iicanicibadi miicaqui. Tolliro bu midilluhicahi, Moocaani imityari imooniqui amihai mimiyaavogomoro meheetaveguehicanehijeque iimivusucafetequi.

¹² Amihaifañodi Mohaivojibo Jesucristo momo icahacisucafetequi. Tolliro bu amihai diibofañodi miicaqui Moocaani Mohaivojibo Jesucristo icamisi imihusefañodi.

2

Iimiti Miyaminaafi.

1 Tañahabomi, jaanoti amiihaico meneehi, AivojiiBo Jesu-cristo miihaico iigaiyiciqui asaajifucuti amiihaico meneehi:

2 Bañigayiro mejeevesudino mihicahicabadi mihicanoco. Jihovoto igaijafenedi ijiiBogono jiiBogoco muguubumoro mihiguetedino. Miyaminaa onoonoco muguubumoro miihai aamenebadi iicanoco jilli noonoco: AivojiiBo asaajifucuri mihicacuuhi, noomoro ijiiBogonoguiinodi mejeevesudino.

3 Miihaiñooba amiihaico abañinoco mimiyaaveguedino; iticoni diibo asaajino imegavi icajino Moocaanico iminaanivamo asaajino. Jaasumi gasevajiibo imiti miyaminaafi ciijigaifaño igañiqui iicacuubo.

4 Jaabo diibo paryi Moocaanitaco, bu fanooco ejeevifimoco iminaanifiibo. Jaabo diibo Moocaani iicanicibadi Moocaani templojafaño acasivooboro: Uujoho Moocaani, nooboro.

5 ¿Nacu mehesicinitihii amiihaico amiihaima iicausumi toonoti eneehicaunoco?

6 Jaarunoco amiihai jisumi magaajacuuhi saafi toonoco ugucicarunoco imegaviro ihoovovi ifototinaacaro asaajiruneguiiha.

7 Agaajaratino imiti mitya asaano icacuuhi idiiBoro icaabehiica toonoco ifiiticisuhicaaboco jiiinijeti buhigovi iicidi.

8 Jaadi jari tohimitiiBo gaseji. Jaabo iimitiiBoco Mo-haivojiiBo Jesu finisuji ijagabari diiboco ufuunaruneri, bu imino agasevaneri icano.

9 Diibo tohimitiiBoba asaajiibo ijjaagodi iicaabo. Jaabo saaji sihidi mityama sihidi ejeevanoono mityaco ifusunofañodi bañiiBoro.

10 Fanoova imitico moonjiibo miyaminaaco ibañisuqui jaahavofaño efeejimoco, miyaanoco ataajasujirunoco gaayicitimo iicaumaño.

11 Jilliti Moocaani diitojaago bañifiira mityaco galluui di-ibo abañinoco imiyaaveguequi.

12 Jaamo ciijigaifaño igañicafetequi miyaano icarunoco imiyaavogotinoma iicaabo jilli iimitinocoro iimeguenegui-
iha.

Itaajasuqui ficimo.

13 Jaanoti miihai fahiijivaro amiihaihallivi Moocaanico gra-
ciaco mahacihicahi MohaivojiiBofañodi amiihai magaijino nahabomi mihicaneguiiha Moocaani amiihaico sahiijitiro mataajaqui icicuumo Gaijafenedi amiihaico ijeevadi ificuu-
cumaño, bu miyaanoco mimiyaavogomaño icano.

14 Tooneguiiha amiihaico Moocaani coovauhi taajasujibogoco miihai mijibogonofeenedi. Jaamo tolliro Mohaivojibo Jesucristo bocifaño mihifetejinoma mihicahi.

15 Monahabomi, jaanegui mejeevesumoro majabajevedino amiihaico moojiri, bu aamefeenedi icano mijibeguehicanoco.

16 Diiboro Mohaivojibo Jesucristo, bu Dios Moocaani iimihuseri miihaico agaijibo ifinijitino jacusuco aaciibo, imino miyaavogo esicinico iimihuseri aaciibo.

17 Jaabo amiihai jeebinoco sefatusuji, jaamo iiminocoro monoomoro meheetavehi icano.

3

Mohallivi Moocaanima Miihima.

1 Monahabomi, jaamoro bu mohallivi Moocaanima mihiima Mohaivojibo iiji goovano fahigovavi ihifetequi. Jaanoco gaijima igaayiciqui amiihai mihicabadi.

2 Tolliro bu miihima miihaico iimitimo miyaamo iicatimo useti itaajasuqui. Famooro miyaavogominaa icatimo. Jaanoti sanoodimoro miyaaveguehi.

3 Jaarunofaño Mohaivojibo miiinoco jeevesutatibo. Jaabo amiihaico esefasuuboro iimitiboti teemeji.

4 Miihai Mohaivojibofañodi magaajahi miihai amiihaico matajibanoco suufenitimo momoonihicabadi momoonijinoco.

5 Jaabo Aivojibo amiihaico amusuji. Jaamo Moocaani gaijico magaajacih, bu Cristofañodi majaabicinoco magaajahi icano.

Jilli Mududicamaaje.

6 Monahabomi, amiihaico matajibahi Mohaivojibo Jesucristo momofeenedi. Jaamo imitino icano nahabomiditi mudugaavehi ududicamaaigotimoditi, miihai mijibogobadi icagotimoditi icano.

7 Amiihairyo magaajacuuhi milli mihicamoro miihai mihicabadi mihicajinoco miihai amiihaifeenedi dudicamaaitimo ticovono mihiguutih.

8 Miihaiñooba machutaaco safooba jaadutimo mamachutatih. Tolli icatino fucu, bu cuuje icano mududicamaaihicauhi amiihaiñoco dumiticitimo miicaqui.

9 Moocaani dudicamaajeminaaco sita oobajaji Moocaani unuurunofaño miihai dillutimoro mududicamaaihicauhi, miihaiti magaajamoro miihai mihicaubadiro momooniqui.

10 Amiihaima mihicausumi jilli amiihaico matajibauhi cajaatyohacho ududicamaaiñoco iimogotimo, bu machutimo iicaqui, noomoro.

¹¹ Amiihaifañoti saatoho imino icatimo dudicamaaitimoro sitaacoro casivusumoro feehicahi onoonoco muguubuhicahi.

¹² Jaamo diitoco mijibogomoro matajibahi Mohaivojibo Jesucristo mityafeenedi: Iinoro ududicamaaimoro sajeebii iicamoro iino sefatiro iicaqui.

¹³ Monahabomi, jaanoti amiihai imino momooninoti muhuuchuedino.

¹⁴ Jaanoti saatoho jihaamefañodi matajibanoco agaayicitiiboti mudugaavomoro diiboma magataavucujirahana inucufevequi.

¹⁵ Jaaruuboco amiihai minaa fibadi mijiihevedino. Jiliro mafajini amiihai nahabobadiro.

Fitacu Iimaa.

¹⁶ Jaabo Aivojibo sajeebico aacifiibo amiihaico fahiijivaro sajeebico aciji siibadije mihicarunaaca. Aivojibo famoomaryo jaafa icahi.

¹⁷ Uujoho Pablo amiihaidi jino taajico jihaamefaño tahuseri jimañogayicoro caatiniihi. Jilli tahiimaanogayicoro caatinihicahi paryicino agalluhicahaamenefaño.

¹⁸ Jaafa Mohaivojibo Jesucristo paryicino amiihaico amusuji iimihuseri.

1 TIMOTEO

Pablo Acaatinuhaame Timoteodi.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi Moocaani Motaa-jasuminaafi atajibane guuiha uco agalluubo, bu Mohaivoj#bo Jesucristo icano, diibo mohesicini iicaabo.

² Timoteo #di caatinuhi jihaameque #joho tamiyaabo tamiyaavogofeenedi #ci#bo taseemene idiicaabedi. Imeguehi ico Dios Moocaani, bu Mohaivoj#bo Jesucristo icamisi #daasugomaño imino omooninoma, sajeeb#ico aacinoma icano idiicanoco.

Sicamaño J#bogoco Sita Ij#beguejirunoditi Onoono.

³ Macedonia jini#jevi ufuusumi ico unuucuubadi: Efeso cuumiviro fitafoto. Jaabo taji#bahi saato#hoco, sicamaño j#bogoco j#bogotimo iicaqui.

⁴ Jaamoco guubunicidimo eede j#bogojinoco, ifinitino si#cijeminaa momono guicibadi icanehejeque. Toneheje jilliro mi#hifono jenaucasijaagoviro satyehi. Toono mi#noco amusutuhi Moocaani atajibano miyaavogovi imino mi#hifutusuqui.

⁵ Jaano tataj#ba imeguehi imihinima achahano jeeb#ti, bu iimino esamaajeti icano ifiivono gaijiri magaijicasinoco, bu miya miyaavogoti asaaneri icano.

⁶ Saato#o jinooti imitamoro mi#hifono jenaucasico moonihicahi.

⁷ Imogomo Moise taji#bano j#bogominaati iicanoco. Jaarunoco gaajatimo unuurunehejeque, bu sitaaco: Aivo jilli icano, noomoro ij#bugurunehejeque icano.

⁸ Mi#hairyo magaajacuuhi toono Moise taji#ba onoobadi mi#hichahichiji taji#ba aivo imijino iicanoco.

⁹ Magaaja iiminoco omoonimohallivi taji#ba chahahi. Jaanoti naha toono taji#ba icahi iiminoco omoonihicatimeguiiha, uguubuhicatimeguiiha, iimihicatimo imitiminaaguiiha, imiti esamaajeminaa, Moocaanico, bu ihiimaa iijico icano obociguehicatimeguiiha, bu caanico, seejico icano agaicaaufimo bu paryi gaicaauminaaguiiha icano ificuuno.

¹⁰ Bu tolliro sitahajema bu#iguejedi mogaimi iicatimehejema iicahicamedi, bu tolliro sano gaifimiro iicasihicamedi, bu miyaminaaco ananihicamedi, bu aba#iffimedi, bu aba#imoro sicamañovi Moocaani momoco iguiiyicahicamedi icano ificuuno. Tolliro bu toono taji#ba ficucafetehi paryi oono iimino j#bogoco imeguehicatimohallivi icano.

11 Jaano toono iimino j̄ibogo, aivo iimibogo taajasuj̄ibogoco, Moocaani uco utuumusuubogo.

Moocaani M̄haico Īdaasugonohall̄iv̄i Diiboco Mihimo.

12 Uujoho Mohaivoj̄ibo Jesucristoco imehi, diibo jinohall̄iv̄i uco sefaco aacīiboco. M̄ro diiboco ejeevesujitinoco agaa-jacīiboro uco idudicamaajefaño ficuubo.

13 Parȳi jilli uco imino moon̄ibo iticoni uujoho tahiimaari diiboco imit̄ino omoon̄ihicauruuboco, diiboco im̄inaanihicauboro imit̄inoono neehicauhi. Jaaruuboco uco Moocaani idaasuguuhi, tusumi uujoho miyaavogom̄inaafi iicaut̄imaño. Jilli gaajat̄ibo toll̄ihije moon̄ihicauhi.

14 Jaamaño Mohaivoj̄ibo aivo ajashut̄ino uudi imino moon̄ihi sano miyaavogoma icano, bu toll̄iro gaijima Cristo Jesuma sano mihicamaño toonoma mihicaneri icano.

15 Jaamaño jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo: Cristo Jesu j̄ijehall̄iv̄i saauhi imit̄im̄inaaco itaajasuqui. Jaamo imit̄imaati uujoho ihaivoj̄ibo.

16 Jaabo jineguiiha Moocaani uco ĩdaasuguuhi, aivo guiraano tafeenedi parȳi Jesucristo ijaabīcico ih̄ifusuqui, bu jaanoti uuti agaaJamoro diiboco imiYaavogomo ifin̄ijit̄ino fiivoma iicaqui.

17 Jaanegui mas̄i fah̄ij̄iv̄aro ufucuro ifin̄ijit̄ino Aivoj̄iboco mobocīgomoro macahacisuqui, ufucuro iguijev̄etīiboco, aatȳimeratīiboco, diibo idīiboro Moocaani iicaaboco icano. Fine.

18 Timoteo taseemene, ĩco jinooco taj̄ibahi. Jaabo iimino moon̄icasico moon̄icasihi miyaavogoma, bu imino esamaa-jema icano iticoni monahabomi ĩti ih̄iimaamoroo Moocaani momofañodi unuubadi.

19 Jaanoti saatoho iimino esamaaje onoonoco omoon̄iut̄imaño imiYaavogoti acutuumo iimit̄inofañovi.

20 Toll̄i icaum̄isi Himeneo, Alejandro icamisi. Jaamisico uujoho acīuhi ĩji Satanasco toonoti agaaJamoro Moocaanico ĩjiri: Imit̄ino, nootimo iicaqui.

2

Moocaanima Jilli Mih̄iimaaq̄i Īj̄ibogono.

1 Ticon̄ihi jinohall̄iv̄i ĩco ataj̄ibaabo dilluunoco iheetavequi, Moocaanima ih̄iimaaq̄i, dillumoro miyam̄inaahall̄iv̄i Moocaanico imomoro iicaqui icano.

2 Moocaanico midillu miyam̄inaaco ataj̄ibamo aivoj̄itohall̄iv̄i imimo miicaqui sajeeb̄i MoocaaniJaagodi mihicamoro, parȳi fanoovaaco boc̄i gomoro.

3 Jino aivo iimino Moocaani Motaajasum̄inaafi iimogono.

4 Jaabo imeguehi famooro ataajanoco, bu famooro miyaanoco agaajanoco icano.

5 Saafi-ro Moocaani icahi. Jaabo Achifeenedi mihifetejirahi, bu jaabo feenedi mihaico amusuubo. Jaabo Jesucristo miyaminaafi.

6 Jaabo Jesucristo gujvefaño ifico aci- uhi famooro mataa- jaqui, mohallivi jaaduubo. Jaano ifusucafutu- uhi ihoovovi ifutuumi.

7 Tooneguiiha uujoho ficucafutu- uhi jibogo satyominaafiti, minisuminaafiti icano, judiomi iicatimoco miyaavogoti, miyaanoti icano jibeguequi. Jaabo uujoho miyaanoco neehi bañitibo.

8 Tooneguiiha imeguehi fahigovati gaifimi Moocaanima ihimaanoco ihuseneque caamovi aga- ñiyicimobadiro imino jeebiri, sifirama, ibacasima icano achahano jeebiri.

9 Jaabadiro bu gaigoomi unucufesutino gaachehunofaño. Ticovono, sicuno icano ijeebico omoonimoro ijicamaaiqui, bu iimibaiquimaa- iqui. Jaaruno siibadi icaneheje feedamaa- jeeneri icatino, bu oroneri, perlaneri icano aaricunehejeri icatino, bu sihidi ijaadama icano gaachehuneri icatino icano.

10 Jilliro iiminonocoro meheetavo oono Moocaanidi amihai jeebico mihimibachucuumobadiro mihica.

11 Jaamo amihai gaigoomi amihai- co ijibogonoco liivi muguubunici. Jaamoro onoonoco: Jii, monoo.

12 Uujoho imogotihigaigo miyaminaafeenevi jibogonoco, bu tolliro imogotihigaifico gaigo iguinionococo. Jilli liiviro iicaqui.

13 Mi-ro Moocaani ticoni- uhi Adanco iticoni eheetavuubo. Jaanohallivi Evaco eetavuubo.

14 Jaabo Adan bañicafutuutihi, igaigo bañicafutu- uhi. Jaago abañicafutuumaño imitifaño jicafutuugo.

15 Jaaneguiiha gaigo idaasuno icafigo eseemevasumi toono jaadabadi icano. Jaarugo ufucu niinofucusumi taajaji miyaavogoco ejeevesutihachiji, gajifaño- ro iicahachiji, bu mihinivatino iicahachiji, sicuno ijeebico omoonihachiji icano.

3

Moocaani Iija Jibogominaa Aivojito.

1 Jino aivo miyaano: Saatoho aivo sihidi ejeevano dudicamaajeque Moocaani iijafaño omooninoco iimogono, toono aivo iimino dudicamaajeque omoonigono.

2 Jaamaño Moocaani iija aivojiboti iicagoobo iimino ifima iicaqui, saatoho diiboti imitino iimaatimo iicaqui. Jaabo saafigomaryo mogaima iicaqui, bu sicamañehejequere eesamaaitibo iicaqui, imino iicaqui, famoovaro diiboco

ibociguequi, fahiiivaro baaminaaco imino igaayicihicaqui iijafaño, bu imino ijibeguequi,

³ guiriicavotiibo iicaqui, amocasico guinotiibo iicaqui, bu nihibamico gaijitiibo iicaqui. Jilliro iimihusequi, siicujeebiba iicaqui, nihibamijaagoviro ijeebi icatiibo iicaqui.

⁴ Imino iijaminaaco atajibanoco igaajaqui, iseemeque afagueeneri ijihicuqui, sitaaco ibociguehicaqui icano.

⁵ Mino iijaco imino matajibanoco magaaajatiibo, bu ¿milli Moocaani iija sihidi ejeevanoco meteemejirahi?

⁶ Jaabo Moocaani iija aivojibo bohono Cristoco agaayicibo icajitino. Aivo uujoho sihidi jeevahi, nooboro ifico mityano eesicinoti, ifico iinoro gañisudiibo iji aacutuuno idaasuno yomonofañovi.

⁷ Tolliro bu jaaboco ibociguequi miyaavogominaa iicatimofeenevi, diiboco obocigotinehejeti aacototiibo iicaqui, bu conohacho iji itacuraco ificuunofaño aacototiibo iicaqui icano.

Diaconomi.
(Hch 6.1-7)

⁸ Jaabadiro bu diaconomiti iicamoco ibociguequi, unuucuunoco bañitimo iicaqui, guiriicavotimo, ajashurunoco guiraano ajaadusumoro guiraano nihibamico icinoco imogotimo iicaqui icano.

⁹ Tolliro bu miyaavogono agaajarautinoco imino igaajaqui, bu tolliro mihinivatino esamaajema iicaqui icano.

¹⁰ Jaamo imino inisuciniqui. Jaadi jari iimihachiji jari diaconoti icajimo.

¹¹ Jaabadiro bu diito gaigoomi sitaaco ibociguequi, bu sicamañehejeque jibocasifitimo iicaqui, sicamañehejequere eesamaaitimo iicaqui, fanoovavi iminoro iicaqui icano.

¹² Jaabo diaconoti iicaabo saafigomaryo mogaima iicaqui. Jaabo imino igaajaqui iseemeque, iijaminaaco icano atajibanoco icano.

¹³ Jaamo diaconomi imino idudicamaajeque eheetavomo ifetehi janaanici iimino obocigonehejevi. Jaamo iguitimoro Cristo Jesuco mimiyaavogonoti imino iimaamo.

Moocaani Imaa Iji Agaajaratino.

¹⁴ Goovajino ico emecitono. Jaarunaaca jihaameque idi caatinihi.

¹⁵ Jaabo uujoho goovano ifototihachiji, jaabo gaajahi Moocaanico miyaavogominaama milli mihicanicnoco. Jaamo Moocaani milliba icatiibo iijaminaa. Jaamoco Moocaani miya jibogoco aciubo toonoco sitama ihiimaahicaqui.

¹⁶ Aivo miyaano, miihai iimaa iiji aivo agaajarautino aivo sihidi ejeevanoco:

Moocaani miyaminaafi ifiiri acavirivuuboro buhugaavuuhii, Igaifafeenedi: Iimiibo, noocafutuubo. Itoomominaa jaaboco aatyimeubo. Jaabo jibogocafutuuhii fanoojiinije cuumiminaariro. Fanoojiinijeriro jaabo imiyaavogoobo, bu jaabo niquejefañño agaayicicafotoobo.*

4

Ufucu Miyaavogoti Udugaavejimo.

¹ Miiro Moocaani Gaija foovono neehi: Niinoosumi saatoho miyaavogoti dugaacamaaiji, abaññififino gaijamaro ifeequi, jilli iijimi demoniomiti asaano jibogocoro imooniqui.

² Jaamo diito guubunicijimo abaññififimo miyaminaa abaññisumo ononehejequere, diito esamaajene aivo, iññhicugonoco gaajacuutihi. Jilli diito esamaajene miiro usegaico miquiticinaagono uchuumucubadi jeevahi.

³ Jaamo diito imogotihii miyaminaa ataabavanonoco, bu tolliro machusutimo siomoneheje machutaanoco, miyaanoco agaajacuumoro imiyaavogomo imachuqui Moocaani eheetavucunoco, toonohallivi diiboco iimomoro.

⁴ Miiro paryi Moocaani eheetavuuno sabadiro iminehi. Jaanegui jinejebaco jibogocoro magaayici toonohallivi Moocaanico mihimomoro.

⁵ Miiro toonohallivi Moocaanima mihiimaacuno. Jaano iimibachucinicuuno, noobo.

Aivo Imino Jesucristoco Ejeecivoobo.

⁶ Jaanoti jinooco dinahabomico idibogohachiiji aivo iimino jeevivominaafi Jesucristo jeevivominaafiti diicaji. Jaabo miyaavogo iimaa sefari diicaji, bu toono iimino jibogoco omoonino sefari icano.

⁷ Jaanoti jihovobogoje jiinije jibogono onoonoco uguubuniciboro: Jii, needino. Jilliro Moocaanijaagoviro dijeebico iminiyunocoro nisiquimaaje.

⁸ Jaanoti naha bu siineje baññamaajeneque mejeevamaaisuno imihi mofi isefaquiguiiha. Jaanoti Moocaaniguiiha mejeevamaaisuno momiyaavogo isefacui famooguiiharo imihi. Jino jiihalliri mihicano ifiguiiha imino, bu ufucu mihicajino ifiguiiha imino icano.

⁹ Jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo.

¹⁰ Tooneguiiha bu mududicamaahicahi, sita miihaico imitino ononehejeri idasuno mihicahicahi icano, miihai

* 3:16 (Jn 1.14) Aivo miyaano, miihai iimaa iiji aivo agaajaraut

iicaabo Moocaanicoro mehesicinihicamaño. Diibo Jesucristo miyaminaa Taajasuminnaafiro iicaabo, diibo miyaminaa imiyaavogomo Taajasuminnaafi iicaabo.

¹¹ Jaanegui paryi jinehejeque tajibaabo dibogo.

¹² Imino mooni ico tihisudimo aivo sicafehi idiicanoti. Jilliro difiri gaajasu miyaavogominaa iicamoco, imino idiimaaneri, imino idiicaneri, gajjima idiicaneri, bu miyaavegueri, difi mihinivatino idiicaneri icano.

¹³ Uujoho ifototinochuta miyaminaafeenevi Caatinihaameque idifinicininovi diica, monahabomico equehecatusuuboro jibogo diica.

¹⁴ Daabajeevedino Moocaani ico deetavequi aacininoco, oono Moocaani iija amiyato diibo noojiri dihallivi ihuseneque ificuunoco.

¹⁵ Tonehejejaagoviro dijeebico ficu. Difico sahigoviro miniiyu, famooro ihatyimequi janaanivivi imino ofoonoco.

¹⁶ Difico imino deesicini, bu dibogonehejeque icano. Fanoovaviro quehecuno diica. Jilli idiicahachijji iro difico imino taajasuji, bu tolliro ico uguubunicimoco taajasuji icano.

5

Jilli Diica Miyaavogominaama.

¹ Quillahutooboco dihibadino. Jilliro fagoo diicaanico idicajirubadiro. Tolliro bu sicafeque mooni dinahabomibadiro.

² Tolliro bu gaigoomi quillahutoco mooni diiseejico idicabadiro. Tolliro bu bagocajamico dinagomibadiro mooni, mihinivatino.

³ Fibaitoco daamusu miyanotiro aivo fanoovati ucuujivaachumoco.

⁴ Jaanoti safibaijito isemema iicamoco, bu ihiyaachimihaima iicamoco icano dibogo seejimihaiico, bu itagomico imino iteemequi. Jaaneri diitoco ifiivusunoco ajaadubadi iicano. Toono aivo iimino Moocaani toonoco iimogono.

⁵ Jaanoti bu miyanotiro fibaijigo iicago, bu aivo iyotobama achahago Moocaanicoro esicinihi. Jaago fahijivaro Moocaanima iimaahicahi.

⁶ Jaanoti saafigo fibaijigo ifico iinoro imugusugoro iicago, imiyaavogotimobadi icahi.

⁷ Tolli iicagoco, bu paryi jinehejeque tajiba imino iicaqui, toonohalliti ihibajirunoma ichahaqui.

⁸ Jaanoti saatoho iijaminaa icarumoco toomotimo iicamo, bu aivo iyoto icarumoco ootomotimo imiyaavogoco jilliro tuunamaahi. Jaamo saatoho imiyaavogotimo iicano janaanivivi imitino jeevahi.

9 Jaanegui fibaijito toojafaño ududicamaaimo aamefaño mificu sesentadino janaanivivi ificabano iicacugo momoco, bu jaago saafi taabaro iicaugoco,

10 bu imino omoonihicanoco magaajacuugoco, seemeque imino iimibayicigocoro ifivusuhicagoco, bu baaminaaco imino ijafaño agaayicihicagoco, bu miyaavogo nahabomi tihaiñoco initisugoro fanoovavi diitoco imino ejeecivehichachijji, idaasuno iicamoco aamusuhichachijji, bu conohacho sano iiminoco omoonihichachijji icano.

11 Jaanoti fibaijito momono aamefaño mificuudino saafigo fibaijigoguiinoviro ificabano iicagoco. Tonoodino ificabano iicagoco ifi iimogonocoro iimogogoro Cristoti buhigovi iminiyudi siino atajevanoco imeguejirugo.

12 Jaaneri imitico icijirugo diigo unuubadi imino omoonitimaño.

13 Jaabadiro bu ijaneriro igomoro ofoomoro gaiquifitejirumo. Jaano tonoro icatino, tolliro bu sicamañeheje jibocasicoro moonijirumo, sita iimaanehejefaño juvihicinimoro ofoomo.

14 Jaanegui tolli iicajiruneguiiha uujoho imeguehi fibaijito bagocajami iicamo atajevanoco. Jaamo eseemevamoro ijano abajatotiro iicaqui. Jaamoro mominaafi ijico ijaagovi fitivusutimo iicaqui: Diito imiti, nuusudiibo.

15 Miro saatoho fibaijito gaigoomi udugaavomoro iji Satanas dojicutiro fuucuuhi.

16 Jaanegui cajaatyohacho miyaavogominaa ifibaijigoma iicamo diigoco ihamusuqui Moocaani iija nihibami sefari iicatigo iicaqui. Tolliti jari Moocaani iija aivo miyaano fanoo-vati ucuujivaachuno fibaijigoco ihamusuqui.

17 Jaabadiro bu quillahuto Moocaani ijaco imimo ootomomoco guiraano mobocigomoro imino majaadu. Jaano janaanivivi aivo mobocigo oono Moocaani jibogoco ihiimaamoro ijibogonojaagoviro iicamoco.

18 Miro Caatinhaame neehi: Buey itrigohallidi igoneri jehetiibo. Jaabo ijico siyaacudino. Jaafa machuubo ududicamaaimaño, noonoro. Bu tolliro noonoro: Dudicamaajeminaafi idudicamaaje jaadaco gaayicihicaji, noonoro.

19 Miro quillahutoobohallivi: Imitino icahicaabo, nooboro saafiro ijibogonoco gaayicijirahana. Jaanoti diibohallivi miimisiici ijibogohachijji jari miyaavogo.

20 Jaanoti imitino icamoro iicamoco dihiba famoo imefeeneviro, toonoti saatoho ihiguetequi.

21 Jino ico tajibahi Moocaani imefeenevi, bu tolliro Mohaivojibo Jesucristo imefeenevi, bu diibo toomominaa nanitamofeenevi icano. Jaabo jinooco imino moonihi

miyaminaaco dugaacuti#bo, bu saatohoco guinoví miniyuti#bo diicaqui icano.

²² Bu tolliro cajaanibaco imimañobati Moocaani iija quilahutooboti ficuudino. Sita imitifaño dicafetedino. Jaanegui paryi iimitino iicajirunoco sihigoviro jeecivoti#bo minifoto.

²³ Dihibari saicino aivo guihuvahicahi. Jaanegui sano nifaihucoro daadudino, vino aivofaihuti bu miiidino daadu.

²⁴ Saatoho imiti foovono ifuvusuhi diitoco udugaacujihigo footimocoro. Jaanoti saatoho imiti ifuvusutatihí imegavíro jaribuunati ifuvusujino.

²⁵ Jaabadiro bu iimino mooni foovono ifuvusufino, atyimeratiruno toovono icajitihí.

6

¹ Jeecivominaa icamo ihaivojitoco sihidi ibociguequi. Toonoti imitino nuusudimo Moocaani momoti, tolliro bu moji#boditi icano.

² Jaanoti bu jeecivominaa ihaivojito miyaavogominaa iicahachijí diitoco jiiheguedimo miyaavogofañodi inahabomiro iicamaño. Jilliro janaanici iminoro ijeecivequi; toono diitoco imino mejeecivonoco agaayicimo miyaavogominaa, magaijino nahabomi. Jaanegui paryi jinehejeque diibogo imino.

Sicamaño Jiiibogominaa.

³ Jaanoti bu cajaatyohacho sicamañooco ijiiibogomo, miihai iiminoco Mohaivojii#bo jiiibogoco mijiiibeguehicanobadi bu mohiimaahijí onoobadi iicatinoco ijiiibeguehichachijí,

⁴ jilli diibo ificoro mitya mitya omoonii#bo. Jaabo jinejeba ajashuno agaajati#bo. Jilli sicamañeheje iimaahallivi ejenaau-casifiibo. Jaaboro toonohalliti diitoco jiihevefiibo #bafiibo, sitaaco aivonoono neefiibo, sitaaco imino eesicinitii#bo,

⁵ ifinitino amocasineheje ihesamaajene iimicuutimofañó icaabo. Jaabo miyaanoco agaajacuuti#bo. Jaabo esicinihi: Moocaani iimaa iijico fine sihidi fine tooneri busumijeque sihidi magaayicino, noobo.

⁶ Jiihi, eti miya iimaahijí imino icasunohijí, oono diiboma iicadinomaryo janaanici sinehejeque imogoti#bo. Jaabo jilliro imo imo icaabo.

⁷ ¿Miiro jiijehallivi jinejebaco misivautihí, bu ajashuno jinejebaco masatyejitihí icano?

⁸ Jaamo gaachehuma, bu machutaama icano mihichachijí tonoodinomaryo imo imo miicaqui.

⁹ Jaanoti sihidi ibusumijema iicanoco iimogomo jaabicitihí diitoco inisunoco. Jaamaño miiifono fanoovama ica imogo tacurafaño aacotono miyaminaaco imitino omooninoro jinejebama achahanofañó, finisufañó icano ficuhi.

10 Mũro nihibamima mihicanoco sihidi mihimogono, aivo fanoova imititano. Jaamaño saatoho sihidi toonoco iimogomaño miyaavogoti sihigoviro minifetehinimo. Jaamaño ifico jilliro idaasuno icariro gahafusumo.

Iimino Moonicasi.

11 Jaanegui ijoho, Moocaani miyaminaafi, paryi jinehejeti digaa. Jaaboro iticovonocoro mooni, iminoco, miyaavogoco, gajjico, jaabicico, isicuno jeebico icano mooni.

12 Iimino moonicasi, miyaavogo moonicasicoro daamocasi. Ifinijitino fiivoco imino gaayici. Mũro tooneguiiha ico Moocaani cuuhvahinihi. Jaabo ijoho imino omooniboro dimiyaavogoco gaajasuui ajashutimo imefeenevi.

13 Siino bu jino ico tajibahi Moocaani fanoova jiejhalliri iicanoco fiivoco aacibo imefeenevi. Bu tolliro Jesucristo imino ifico agaajasuuboro Poncio Pilato imega miyaanocoro unuubo imefeenevi icano ico tajibahi.

14 Jaabo jino ico atajibanoco: Jii, neehi. Jaaboro siibadi toonoco buunanitibo diicahi ico toonohalliti ibatimo icaqui Mohaivojibo Jesucristo asaatinohachuta.

15 Jaano ihoovofucu agasedi Moocaani jinooco paryi mooniji diibo idiboro Moocaani imino omooniniboro, sihidi ejeevaabo, tajibaminaa Tajibaminaafi, bu fanoova aivojito Aivojibo iicamaño icano.

16 Diibo idiboro iguijebetibo m̄haiñooba ifitivotihigo seseefeeneri iicaabo. Jaaboco cajaan miyaminaafi aatyimetibo, bu aatyimeratibo icano. Jaanegui diibonoro bocigo, bu mitya icano fahiijivaro. Fine.

17 Jiije busumijenema iicamoco fagoo: Toonoti mitya mitya icatimo iicaqui. Bu toono ibusumijeviro ihesicinico ficudimo toono miyaano icatih. Jilliro Moocaaniviro ihesicinico ificuuqui diibo iicaaboro m̄haico fanoovaaco ajashutino aacibo imino miicaqui.

18 Tajiba diitoco iiminocoro imooniqui, aivo ajashutino iimino iheetavequi, ihacififiqui, ihifefifiqui icano diitoma iicanoti.

19 Tolliti jari janaanici niquejefaño sihidi busumijevajimo. Jaaneri jari cuhufono iicamoro ufucu imino iicajino imega igaayiciqui. Jaamo ifinijitino fiivoco imino igaayiciqui.

Niinoono Timoteoco Atajibano.

20 Timoteo, ico atajibanoco imino toomo. Guubunicidino jiiñije iimaanoo sicamañeheje iimaanoco, bu tolliro sicamañehejeque ejenaanehejeque, jino miya gaaja ononehejeque icano.

21 Mũro saatohosa toneheje miya gaaja ononehejejaagoviro iminifotomaño miyaavogoti mitacuumo.

Jaafa ico Moocaani imino moonihi.

2 TIMOTEO

Pablo Timoteodi Acaatinuhaame.

¹ Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi, Moocaani iimogobadi uco agalluubo, Cristo Jesuma sano magataavonofañodi fiivoco aaciguuno onoobadi.

² Jaabo ñidi jihaameque caatiníhi Moocanifeenedi taseemene, agaijibo Timoteodi. Imeguehi Dios Moocaani, bu Aivojibo Jesucristo icamisi ico ñidaasugomaño imino omooninoma, sajeebico aacinoma icano idiicanoco.

Cristoditi Jjibogomo.

³ Uujoho Moocanico imehicahi taheedemíhai iicaubadi imíhinima chahano esamaajefañodi. Jaabo uujoho sufeníbo ñiti esafetehicahi dihallivi Moocanima íhiimaabo cuuje, bu fucu icano.

⁴ Bu fahijivaro uujoho asaasumi ñjoho ataaunoco esafetehicahi. Jaaboro ico atyimecuujirahi síhidi imo imo icaqui.

⁵ Tolliro bu esafetehi aivo miya miyaavogoma idiicanoco. Iticoni diitaago Loida, bu diiseeji Eunice icamife iticoni tomiyaavogoma icauhi. Jaabadíro bu ñjoho tollíro toonoma idiicanoco gaajahi.

⁶ Tooneguiiha ico tajibahi. Jaabo quehecutusuhi Moocaani ico dihallivi uujoho tahuseque ificuumi aaciuno dudicamaajeque ñibeguehicaqui.

⁷ Míiro Moocaani gaijama mihicamo fanoovaaco miñihicugotíhi. Jillíro mityama mihicahi, saatohoco magarihi, imiti esamaajeque imino esamaajeriro miguiinoníhi.

⁸ Jaaneguiiha nucufeguejirahana Mohaivojibo Jesucristoditi idibogonoco. Bu uutí nucufeguedino jino diibohalliti civojafaño iicanoti. Jillíro dimañoonoti gaayici taajasujibogohalliti minoco idaasuno omooninoco, Moocaani ico sefaco aacino ticovovi.

⁹ Moocaani mihaico ataaasuuboro cuuhuvahi diibedi mofico imino mihimibachumoro ijeevadi diibedi miicaqui. Iiminoco momooninoti icatino. Jillí tollí diibo iimuguubadi, bu tollíro Cristo Jesufañodi mihicacuunoti mihaico agaijiboro. Jaabo Moocaani mihaico gaijuhi sícijetiro jiniije fiyuutinaacaro.

¹⁰ Jaabo toono igaijico ñfusucuboo jisumi Motaajaa-suminaafi Jesucristo asaaneri. Jaabo diibo guíjeve mityaco finisuuhi, bu taajasujibogofeenedi esesehigovi icicuboo mihaico ifinisujitino ifico ihaciqui.

11 Miiro uco Moocaani ficuuhi jibogoco jibeguequi. Jaaboro uco galluubo minisuminaafiti judiomĩ iicatimoco jibeguequi.

12 Jaamaño uujoho paryi jinehejeri idaasuno icahi. Jaaruboo toonoti nucufevetihĩ, cajaanivi tahesicini iicanoco agaa-jamaño. Jaamaño imino gaajahi diibo imityama iicamaño uujoho tafico diiboco acihinicuuhi imino ificuuqui ufucu diibo dojicuvĩ asaajifucuguiha.

13 Jaanegui suufenitibo mooni ico iimino jibogoco atajibahinibadi. Jaaboro diica miyaavogofaño, bu Cristo Jesufaño di mihicumaño gaijima mihicanofaño icano.

14 Moocaani Gaija mofifaño icaabo. Jaaneguiha diibo mihaico aamusuneri Moocaani ico atajibanoco imino toomo.

15 Hiro agaajacuuno paryi famooro Asia jinijeoto uco jeevesuhiniuhi. Jaamotisi bu tolliro Figelo, Hermogene icamisi.

16 Jaanoti jaafa Moocaani idaasuguehi Onesiforo onoobo yotoco. Diibo fiiva foova uco tafico buheesuvahicauhi, civojafaño iicanoti nucufevetiboro.

17 Jaabo Roma cuumineri iicausumi, uco iguiinehicauboro atymeteubo.

18 Jaafa ufucu niinofucuvĩ Mohaivojibo Jesucristo diiboco idaasugueji. Hiro imino gaajacuuhi diibo uco Efeso cuumivi minoodino aamusunoco.

2

Iimino Jesucristo Jibogominaafi.

1 Jaanegui Cristo Jesuco mimiyaavogomaño imino moonico magayicineri sefano diica, ijoho taseemenebadi idiicaabo.

2 Fiivaamofeenevi eneehicanoco gaajamo; jaanoco ijoho uuti uguubuhicanoco saatoho imihusene gaifimico tajiba sitaaco jibeguequi.

3 Jaaboro ijoho Jesucristo jibogominaafi, daabici sihidi idaasuno idiicarunoco, amocasiminaafi amocasinohachuta idaasuno iicarunoco ajaabicinicibadi.

4 Miiro cajaanivo amocasiminaati iicamo sineheje naaje dudicamaajejaagovi minifototatihĩ ihaivojibo diiboco amocasiminaafiti iicaqui icibo atajibanocoro imooniqui iicamaño.

5 Jaabadiro bu saatoho bañamaajefaño iicacuumo toono tajiba onobadi imino omoonimoro sefano omoonitimo ijaadaco gaayicitihi.

6 Jaabadiro bu faguinofaño sefano ududicamaaimo aivo imegaviro imañoonoti gaayicifihi.

7 Jino ico onoonoco deesamaaje. Jaadi Aivoj#bo paryi fanoocoro ico gaajasuji.

8 Desafoto Jesucristo, aivoj#bo David iyaachimioobo iicaubo guijevefañoti siino ubuheeteubediti, tobogo uujoho taajasuj#bogoco ij#beguehicabogo.

9 Tobogohalliti uujoho sihidi idaasuno iicarunoco jaabicihicahi, gaicaauminaafi iicanicibadi jigaiñehiri isisicininehejeque. Jaarunofaño Moocaani j#bogo sisicinitih.

10 Jaamaño paryi uujoho jaabicihicahi Moocaani #cicumoco j#bogohalliti. Jaamo oovosiino taajama iicaqui ufucuro ifinjitinoma Cristo Jesufaño diiboti asaanoma.

11 Jino aivo miyaano:

Diiboma sano migujevehin#chachij, bu diiboma sano mi-hicaji.

12 Tolliro bu idaasuno mihicarunehejeque majaabicihachij, sano diiboma mahaivoj#veji. Jaanoti bu diiboco mutuunamaaihihachij, mihaico bu tuunamaaijiibo.

13 Diiboco mejeevesurumoco, diibo mihaico jeevesutih, Moocaani ifibadi mihicacumoco, ¿milli bu ificoro jeevesu-jiruubo?

Imino Agaajacuuno Dudicamaaje.

14 Jinoco desaayuubo diitoco taji#ba Mohaivoj#bo imefeenevi jihovonehejeque jenaucasitimo iicaqui, jilli mihiifono toneheje. Jilli toonoco uguubumehejeque imitino omoonino.

15 Jaanegui quehecuno diica. Jaabo Moocaani imefeenevi iimino dudicamaajeminaafiti idiicanoco igaajacafetequi, bu jaabo jinehejebati nucufeveti#bo diicahi, imino aivo miyaano iicano j#bogoco id#beguehicamaño.

16 Sicamañeheje iimaa, j#nizeo iimaanoco diimaadino. Tonehejeque ihiiamaamo jilli janaaniviro imitifaño feefhi.

17 Jaamo j#bogono sitaavi jivonoro feehi #nisi ij#vonicibadi. Jaamootisi Himeneo, Fileto icamisi.

18 Jilli miyaanoti imitacuumisi. Jaamisi: Siino mubuheete-jino, enehicano #cije fatyehinicuuhi, noomisiro saatoho miyaavogoco sihigoviro miniiyumisiro efeehicamisi.

19 Jaarunofaño Moocaani sefano iicaqui cuhufeneri dojibanicuuhi. Jaamo gaajataco ificuuhaame nehi: Aivoj#bo Moocaani gaajahi ita iicamoco, noonoro. Tolliro bu noonoro: Paryi famooro: Uujoho Cristota, onoomo iimitinoti sihigovi idugaavequi, noonoro.

20 Mi#ro iguirraaja ijafaño sanooro oro eetavota, nihibami eetavota icano icatatih. Bu tolliro imohono, bu nifaqui guirihilluno icano. Fano iimiguiiharo icatino.

Sanoodinoro iiminehejeguiiharo icafihi, bu jaanoti sanoodino #dicunonoguiiha, beevanoguiiharo icafihi icano.

²¹ Jaabadi sano imiguiiharo miicaqui imino mofico mi-himibachumoro ijeevadi Mohaivoj#bo dudicamaajeguiiharo mihicajimo iimitinehejeti mih#nivatino mofico mificuquui. Jaachiji jari fanoova iiminoono eetavoguiiharo mihicahi.

²² Jaanegui #joho s#cafefi idiicaabo s#cafe iimogonehejeque jee#vot#bo. Jaaboro it#covono ificoro deesamaaje, miyaavogoco, gaijico, sajeeb# icaco icano sano imino jeeb#iri Aivoj#bo Jesucristoco ejee#vomoma.

²³ Bu mih#fono fanoova jenaucasico deee#vedino. Iiro gaajacuuhi toneheje amocasicoro omoon#sufinoco.

²⁴ Aivoj#bo Jesucristo jee#vom#naafi sitaama aamocasii-boro igotatihi. Tolli icat#boro famoovamaryo imino icafihi. Jaabo imino j#bogom#naafi fanoovaaco jaab#ic#boro icafihi.

²⁵ Jaabo si#cuno jeeb#iri iicaj#sumoco ifagueequi, Moocaani diiboco tolli iicano ifico ubuunan#boro miyaanoco agaajasu-jinoco esic#n#boro.

²⁶ Jaamo aaicomoro itaajaqui iji diitoco itacurahiihufañño agañ#suneru #c#boro diitoco iimogobadi imoon#qui ificu-unoti.

3

Niinoosumi Jilli Miyaminaa Icaji.

¹ Tolliro bu gaaja ufucu niinoosumi icajino siibadi #h#icuno iicafucuje.

² Jaasumi icajimo miyam#naa ifi imiguiiharo fanoovaaco omoon#fifimo, sihidi nih#bam#ma iicanoco iimeguefifimo, ificoro sihidi jeevahi enee#fifimo, mih#fonehejeque aivo fanoovama icahi, noomoro quehe quehe iicafifimo. Jaamoro Moocaaniditi iminootino ih#iimaafifimo, bu caanimi onoonoco: Jii, nootimo iicafifimo, sita diitoco imino omoon#ronehejeque diitoco cab#acujitimo, bu jaamo Moocaani iimaahi#jico boc#igujitimo,

³ sitaaco agaij#moro idaasuguejitimo, s#camañ#hejeque j#bohocasififimo, iimoy#ic#noco omoon#fifimo, idaasugotimo omoon#fifimo, fanoova iimino j#heguem#naa iicamo,

⁴ iyotocoro imitino omoon#sufifimo, guucibatimo fanoovaaco omoon#fifimo, s#camañ#heje mih#foneriro ijeeb#no agahafucuumo. Moocaanico guinotimoro jilli ificoro imo imo omoon#sunehejequere iguinomo.

⁵ Jaamo Moocaani iimaahi#jico jilli ih#fuvusuro all#oh#firiro imino moon#jimo. Jaarumo tuunamaajimo

toono mityaco miyaano iicarunoco. Tolli iicamoti diifico gaihuini.

⁶ Diitoototi saatoho iijanofaño ijicafotomoro agaajatimo gaigoomico bañihicahi. Jaamo gaigoomi imitiri ifiinoco gahafusuhicahi fanoova imogocoro efeehevemere,

⁷ fahijivaro gaajamoro icarumo miyaanovi ufucuro ifototimo.

⁸ Oono Jane onoobo, Jambre onoobo icamisi Moiseque ejenaauubadiro, bu diito miyaano iicanoco jenaauhicauhi, diitoco ihesamaajene imitacumo, iimicuutimo icano, bu miyaavogofañodi agaajaracuutimo.

⁹ Jaarunaa Moiseque ejenaauumisico gaajaciumo jihovotisi iicaunoco. Jaabadiro bu diito bañijitih paryi jinije miyaminaa diito jilli jihovoto iicanoco agaajaciuudi icano.

Pablo Timoteoco Atajibano.

¹⁰ Jaanoti naha ijoho imino uujoho ijibeguehicabadi, bu uujoho iicahicabadi, uujoho omooniguehicabadi, tamiyaavogoco, tajaabicico, tagajico icano, bu uco ijihenehejeque ajaabicihicano,

¹¹ bu uco idaasuno omoonihicanehejeque, iiro bu gaajacuhi uco ijihenehejeri idaasuno iicahicaunehejeque Antioquia cuumivi, Iconio cuumivi, Litra cuumivi icano. Jaaruno paryi tonehejeti Aivojibo uco taajasuhinihi.

¹² Jaabadi paryi famooro Cristo Jesuguiha ifico iimibachumoro ijeevadi ificummo. Toonohalliti diitoco ijiheneri idaasuno icaji.

¹³ Jaanoti iimifitimo, abañififimo icamo imitifaño janaaniviro feeji bañimoro, bu ificoro abañineri icano.

¹⁴ Jaanoti ijoho agaajahininofaño mityano diica, iiro toonoco imino agaajacuunofaño. Iiro gaajahi jaanoco mijoho ico ijibeguehininoco.

¹⁵ Miuro seemenetiro ijoho gaajahi iimino Caatinihaamefaño onoonoco. Toono ico ijibogonoro taajasufaño ico asatyejino Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedi.

¹⁶ Miuro paryicino Caatinihaamefaño onoono Moocaani ifusuuboro agaajasuunoco acaatiniuno. Jaano minoco jibeguehi. Jaanoro imitino mihicanohalliti minoco ibano, fagoono, minoco jibogono iticovono ifiima miicaqui icano.

¹⁷ Jaaneri Moocaani jeevivominaafi imino agaajaaboro, bu imino iimibaivooboro paryi fanoova imicoro imooniqui.

4

¹ Jino ico guiraano tajibahi Moocaani imegavi, bu Mo-
haivojibo Jesucristo aivojibobadi asaaboro uchuumucu-

umoco, ubuheemeque icano emeeci#boro ijeevadi sahaje udugaacujiibo imefeenevi.

² Jaabo d#ibeguehi taajasu#ibogoco suufeniti#bo, jaguisifucuro icatino, bu tolliro miyaminaa agaajagomo iicasumi idi#beguejiturusumi icano. Imino gaajasu, bu saatoho imino omoonitimoco dihiba, fanoovaaco daabici#bo fago#ibogo ijiri.

³ M#iro ufucu iicajino gaseji. Jaasumi miyaminaa jaabici#cuujitihi aivo iimino #ibogo ijico. Jilli iinoro iimogobadi ajashutimo #ibogominaati iguiinomoro ficujimo diitoco ij#beguequi. Jilli diito uguubunicinoco iimogonocoro.

⁴ Miyaano #ibogoco ibujinaago ificucuumoro jihovobogojefanoova #ibogocoro miyaano onoomoro: Jii, neejimo.

⁵ Jaanoti #ijoho iimino ijico imino ficu, idaasuno idiicarunehenjeque daabici, taajasu#ibogoco idi#beguejinojaagoviro minifoto, imino didudicamaajeque dihi#futusu.

⁶ Jaanoti uujoho tafiico acicuui Moocaani jee#iveguiiha idaasuno imooni#cafetequi, fiitivucuuno iguijevejino oovo agasene.

⁷ Jaabo uujoho iimino mooni#casico mooni#casicuui, tooneguiiha ijineehicaabobadi nijecivi #futucuui, miyaavogoco uujoho ejeevesuti#boro imino eetavucuui.

⁸ Jaano jisumi iimino icari ajaadujino uco toomocin#cuui. Jaanoco ufucu uco acij#ibo Aivo#ibo iimino emeeci#boro udugaacufiibo. Jaabo ucoro acijiti#bo, bu tolliro paryi famooro diibo asaajinoco iimogomoco icano.

Pablo Timoteoco Onoono.

⁹ Goovano jei disaa uco emeeci#vaabo.

¹⁰ M#iro Demas onoobo uco jeevesucuui jijeonehejequere janaanici aivo iimoy#icima#o. Jaaboro Tesalonica cuumivi feehin#cuubo. Jaanoti bu tolliro Crescente onoobo feehin#cuui Galacia jiin#jevi ij#beguequi, bu tolliro Tito Dalmacia jiin#jevi feehin#cuui ij#beguequi.

¹¹ Jaanoti idi#boro Lucas uuma icahi. Jaanogui Marcoco iguiinooboro siva juuga uco tadyudicamaajeti ihamusuqui.

¹² Jaanoti uujoho Tiquicoco galluhinihi Efeso cuumivi.

¹³ Asadi jei uudi siva tagaachehu tajeebutachehuco Troa micuvi Carpo onoobo ijafa#ovi ejeevesuhin#chehuco, tolliro bu tahaameneque, bu tahaamene pergaminohaamehallivi acaatinihaameneque icano.

¹⁴ Alejandro onoobo jigai#o dudicamaajeminaafi aivo uco imitino moon#uhi. Jaaboco jaafa Moocaani toono jaadaco acihi.

¹⁵ Jaaboti bu #ijoho difiico gaihuini, mo#ibogoco iimogoti#boro toonojaagodi iicati#boti.

16 Tolliro bu iticoni aivojitoma tahallivi ihiimausumi mihaiñooba tahalliti icautihi uco aamusumo. Jilliro famooro uco jeevesuhinumo. Jaarunoco uujoho teemehi Moocaani toonoco esafototiibo iicaqui.

17 Jaarunoti uco Aivojibo Jesucristo uco aamusuubo se-faco aciuhi. Jaamaño uujoho imino imivehi taajasujibogoco ijibogoobo. Jaamaño faajiinijeminaacoro tobogoco guubusu-cuuhi, judiomi iicatimehejeque. Jilli Aivojibo uco sihidi inihicunehejete taajasuuhi.

18 Jaaboro bu uco fanoova iimitinehejete ataajasuuboro ficujiibo niquejefaño icano ihaivojiguiha. Jaabo Mohaivojibo Jesuco macahacisu fahiijivaro. Fine.

Niinoono Iijico Agalluuno, Bu Imino Onoono Icano.

19 Taajico daaci Prisca onoogoco, bu Aquila onooboco icano, bu tolliro Onesiforo onoobo iijaminaaco icano.

20 Jaanoti Erasto onoobo Corinto cuumiviro fitafetehinihi. Jaanoti Trofi onooboco ficuuhinihi guihuvaaboco Mileto cuumivi.

21 Jaabo asaadi jiniija imegavirocahi disaa. Dijaago Eubulo onoobo iijico galluuhi, bu Pudente onoobo, Lino onoobo, Claudia onoogo icano, bu tolliro paryi monahabomi icano iijico galluuhi.

22 Jaafa ima Aivojibo Jesucristo icahi, bu jaafa Moocaani famooro amihaiico imino moonihi icano.

TITO

Pablo Tito Onoobedi Acaatinuhaame.

¹ Uujoho Pablo Moocaani jeevivominaafi, bu Jesucristo minisuminaafi icano. Jaabo uujoho miyaavogogaagovi sivaqui Moocaani #cimoco, bu miya iimaano iticovono imino fiivojaagovi isivajinoco igaajaqui,

² bu ifinijitino fiivoma mihicajinoco mehesicininoco igaa-jaqui icano. Jaanoco Moocaani abañtat#bo: Ifinijitino fiivoco aciji, nuuhi s#cijetiro jiinije fiivuutinaacaro.

³ Jaamaño jino diibo unuusumi mihicacumaño, mihaico ij#bogoco gaajasucuubo, jino uco Motaajasuminaafi Moocaani ij#bogoco j#bseguequi ataj#banofeenedi.

⁴ Jaaneguiha #di jihaameque caatin#hi Tito #joho tamiyaavogo seemene tamiyaabo idiicabedi. Jaano miyaavogoma #ma misi mihicano. Jaabo uujoho imeguehi Dios Moocaani, bu Motaajasuminaafi Jesucristo icamisi ico imino omooninoco, bu sajeeb#i icaco aacinoco icano.

Tito Creta Chugaivi Ududicamaaño.

⁵ Ico uujoho Creta chugaivi ficuuhin#uhi oono imibachurautinoco dimibachuqui, bu quillahutoco ficuqui Moocaani iijano faacuumivari iicajajefaño oono ico ataj#baubadi.

⁶ Jaanegui quillahutoobo imino iicaqui, sita diibediti: Imitino, nootimo iicaqui, bu jaabo saafigo tajere iicaabo iicaqui, bu jaabo seeme miyaavogominaa iicamediti sita di-itoco: Iimitimo, bu guubutimo icano, nootimo iicaqui icano.

⁷ Mi#ro Moocaani iija toomominaafi obispo onoobo iimino ifi iticovono ifiima ican#hi. Jaabo jenaaufit#bo iicaqui, bu icaj#sut#bo iicaqui, bu guiriicavefit#bo iicaqui, amocasi-fit#bo iicaqui, bu ajashurunoco guiraano ajaadusuuboro guiraano nih#bamico #cinoco imogot#bo iicaqui icano.

⁸ Ivi jilliro baaminaaco imino ijafaño igaayic#hicaqui, bu iimino icaco imeguequi, bu imihuseebe iicaqui, bu imino imoon#hicaqui, bu Moocanidiro ifico ificuuqui, bu ifi imitinoco iimogonoco moonit#bo iicaqui,

⁹ bu miyaano j#bogoco diiboco ij#buguunoco jeevesut#bo iicaqui icano. Jaaboro sitaaco iimino j#bogori iquehecutusuqui, bu ejenaauhicamoco imiyaavuvusuhicaqui icano.

¹⁰ Mi#ro sihid#i icamo aivo uguubuhicatimo, bu aivo janaan#i judiomifaño icamo icano. Jaamo sicamañoco ihiimaamoro miyaminaaco bañ#hicamo.

11 Jaamoco llinoci iimaatimo iicaqui. Miro fajavaminaacoro mitasumoro feehicamo mijibogotatinoco jibogomo ifurumo toonohallivi nihibamico igaayiciqui.

12 Miro diito Cretaminaa jhovotoco acaanivamo iimaaminaafi iyotoditiro nuuhi: Cretaminaa aivo banififimo, bu aivo asimibadi jeevamo, aivo machufifimo, gaiquifiifimo icano, nooboro.

13 Jaabo aivo miyaanoco nuuhi. Jaanegui sefano diitoco fagoo imino imiyaavomoro iicaqui.

14 Bu jaamoro judiomi banifira jibogoco miyaavogotimo iicaqui, bu oono miyaano jibogoti uuvuduvehicamo jibogonehejeti icano.

15 Miro ihesamaaje imihinivatimedi paryi fanoova mihinivatihi. Jaanoti imiyaavogotimedi, bu ihesamaaje imihinivamedicano fanooro mihinivano. Miro ihesamaaje, ijeebi icano paryi diitoco imihinivamaño.

16 Jaamo: Moocanico magaajahi, unuuruno omoonihicanofaodi gaajaveechuno miyaano icatino. Miro idicufimo, bu guubutimo, bu iimino moonico ajashuno gaajatimo icano.

2

Miyaano Jibogo.

1 Jaabo idibugusumi miyaano jibogofaodiro dibeguehica.

2 Bu amiyato gaifimico dibogo guiriicavotimo iicaqui, bu iminoro ihesamaaiqui, bu miyaavogofaño imino iicaqui, bu gaijima iicaqui, bu jaabicima iicaqui icano.

3 Bu tolliro amiyato gaigoomi Moocaani iimogobadiro iicaqui, sicamañehejeque jibohocasitimo, bu guiriicavotimo iicaqui icano. Jaaneri imino,

4 bagocajamico ejeevamaaisuneri diito aijimico igaijiqui, iseemeque igaijiqui,

5 bu diigo iminoro ihesamaaiqui, bu ajevatigo iicaqui, bu ijaco imino iteemequi, imihusegue iicaqui, aiji onoonoco jenaautigo: Jii, inehicaqui icano. Jaanofaodi mihaiñooba Moocaani jibogo imitino iimaatimo iicaqui.

6 Jaabadiro bu sicafeque dinoo: Imihusene iicaqui.

7 Paryi ijoho omooninofaodi diitoco gaajasu. Jaamoco idibogusumi imihusene dibogo, jeejeje icatibo,

8 iminoro diimaa, toonofenedi mijoho: Ico dihimiti, needino. Tolliti nucufvejimo oono paryi Moocaani jibogoco imeguehicatimo. ¿Jaamo milliti bu mihaiti imitino iimaajirahi?

⁹ Tolliro bu jeecivominaaco fajini ihaivojito atajibanoco paryi: Jii, ineehicaqui, diitoco imo imo imoonihicaqui, bu onoonoco iimusuffitimo,

¹⁰ bu nanivatimo imihusenere iicaqui. Jaanoco aatyimemere famooro igajaqui Motaajasuminaafi Moocaani jibogo oovosinoco.

¹¹ Miïro Moocaani mihaico iimihuseque ifusuno sivahi taajasuco paryi miyaminaadi.

¹² Jaano toono Moocaani imihuse mihaico jibeguehi mohimitico mejeevesuqui, bu jinijeo imogonehejeque icano. Jaamoro jiijehallivi imino miicaqui, ticovono ifiima Moocaanidiro.

¹³ Tolliro bu mihaico gaajasuno oono oovosino sihidi ejeevaabo Moocaani Motaajasuminaafi Jesucristo asaajinoco oono motoomo mihaico unuunoco.

¹⁴ Jaabo miïro mohallivi guijeveuhi paryi mohimitico inituboro mihaico itaajasuqui, diibota mihicamoro imino momoonihicaqui.

¹⁵ Jaano jinooco diitoco dibogo, quehecutusuuboro, mityama fagooboro icano. Ivi saatohoti difico taajavusudino.

3

Miyaavogominaa Jilli Iicano.

¹ Tolliro bu diitoco desaayu paryi aivojitoco imityaguehicaqui, bu paryi fanoova iiminocoro imoonihicaqui icano.

² Tolliro bu sitaaditi imitino iimaatimo iicaqui, bu sajeebima iicamoro sitaama imihijino iicaqui, bu siicujeebima paryi famoovamaryo iicaqui icano.

³ Miïro bu mihai iticoni tolliro mihifomo mihicauhi, bu Moocaani onoonoco: Jii, meneehicautihi, jilli mimitaciniuhi, bu fanoohimiti imogono, bu fanoohimiti imo icaneheje icano jijovoto mihicauhi fanoohimitifaño mihicaumaño, bu sitaanoco mihimeguehicauhi, mijiiheveciniuhi, bu fahigova sitaama mijiihevecasihicauhi icano.

⁴ Jaarunaaca Moocaani Motaajasuminaafi igaijico, bu iimihuseque icano miyaminaaco ifususumi

⁵ mihaico taajasuubo. Jaaruno mihai iiminoco mooniunoti icatino, jilli mihaico idaasuguumaño. Jaabo mihaico taajasuubo Igaijari mihaico inituno bohofico aacinofeedeni. Jaano Moocaani Gaija mihaico bohofima icasuhi.

⁶ Tolliro bu Motaajasuminaafi Jesucristofeedeni Moocaani mihaico Igaijaco ajashutino aciuhi.

⁷ Jaaboro iimihusefañodi mihaico igaayiciqui jaanofeedeni mihai ifinijitino fiivoco meteemehicanoco magaayiciqui.

⁸ Jaano jino aivo miyaano. Jaaneguiiha imeguehi #joho jinooco sefano ataj#banoco. Jaaneri Moocaanico imiyaavogomo iiminocoro imoonihicaqui. Jino aivo paryi fameediro imino.

⁹ Jaanoti mihifono iimaaco deecivedino siicijeminaa momono guicibadi icanehejeque, bu j#hevecasinehejeque, bu oono Moise taj#bahallivi jenaucasinehejeque icano. Toono jilli mih#foneheje, jihovoneheje.

¹⁰ Jaanoti bu saatoho Moocaani iijaminaaco siibadije udugaacuhachiji fagoo mifociro. Jaanoco: Jii, onotihachiji diiboco buhigovi ga#i.

¹¹ Jaano uguubuti#noti gaaja diibo miyaanoti imitacuunoco, bu iimitiro diiboco: Imitino, unuucuunoco.

Titoco Ifitacuuno.

¹² Uujoho dijaago Artemas onooboco, bu Tiquico onooboco icano agalluudi, tolli icarunofa#o disaa Nicopoli cuumijaago uco emecitoobo. Uujoho tuucuumivi j#nijad#hico afaty-onoco imeguehi.

¹³ Bu disefadino daamusu saafi abogado Zena onooboco, bu Apolo onooboco icano. Jaamisi ucuujivaachunoco daaci jinejete cuujivaachutimisi ifeequi.

¹⁴ Jaanoco aatyimemere mota iicamo igaajaqui imino moonico. Jaamoro ucuujivaachumoco ihaamusuhicaqui. Tolliti ifino sinejeguiiha iimiqui.

Niino Fitacu.

¹⁵ Paryi jino uuma iicamo dijaa iijico galluuhi. #joho bu moojico daaci miyaavogofa#odi monahabomi iicamoco. Jaafa Moocaani paryi am#haico imino moonihi.

FILEMON

Pablo Filemodi Acaatiniuhaame.

¹ Uujoho Pablo, jino Cristo Jesu momohalliti civojafaño iicaabo jihaameque caatinihi sano monahabo Timoteoma ñidi, agaijiibo Filemon mududicamaaje nahaboniminaafidi,

² bu Moocaani iijaminaa oono diijafaño igaivehicamedi, tolliro bu monago Apiadi, bu Arquipo mihaico mududicamaajeque aamusuhicaabedi icano.

³ Jaamo amihai magaayici Moocaani, bu Aivojiibo Jesu-cristo icamisi imino omooninoco, bu sajeebi icaco aacinoco icano.

Filemon Gaiji, Miyaavogo Icano.

⁴ Fahijivaro uujoho Moocaanico dihallivi imehica. Jaabo diiboma ihiimaasumi ñiti esafetehica,

⁵ Aivojiibo Jesuco ijoho agaijinoco, imiyaavogonoco icano, bu paryi Moocaanita iicamoco agaijinoco icano uguubu-uboro.

⁶ Tolliro bu Moocaanico dilluhica oono dimiyaavogoco aatyimemere imiyaavogomohallivi, jaamo Cristo Jesufaño ñidi paryi iiminoco magaayicinoco imino igaaqu.

⁷ Jaabo tajeebi jacusucafetehi, bu uujoho sihidi imo imo icahi ijoho sihidi gaijima idiicanoti. Miho ijoho tañahabo, difaño ñidi miyaavogominaa jeebi jacusucafetehi.

Pablo Filemon Jijovonohallivi Filemoco Idilluno.

⁸ Jaanegui uujoho Cristo minisuminaafi iicaruubo ico tajibajitihiji ijoho omoonijinoco.

⁹ Ivi jilliro gaijifeenedi ico dilluhi. Uujoho Pablo amiyaabo iicacuubo, bu jino Cristo Jesuhalliti civojafaño iicaabo,

¹⁰ ico dilluhi jaani Onesimo onoobohallivi. Jaabo jino civojafaño miyaavogofeenedi taseemeneti minifutucuuhi.

¹¹ Iticoni naha Onesimo jilli mihifoobo dijijovono icauhi. Jaaruubo jisumi miyaabotiro misidi icacuuhi, ñidi bu uudi icano.

¹² Jaaboco dijaago uujoho siino galluhi. Jaaboco imino gaayici tafico idiicajirubadi.

¹³ Imogorahi jinoovi uuma iicanoco dibuunavi uco ijeecivequi jino Cristo jibogohalliti civojafaño iicaaboco.

¹⁴ Jaaruubo uujoho imogotihiji ijoho idiimogotinoco omooninoco. Jaabo uudi ijoho omoonino uujoho atajibaneri icatino iicaqui, jilli iho idiimogooboro omoonino iicaqui.

¹⁵ Fine Onesimo ñiti dugaavuuhi guenene sihi icatiqui. Jaaruubo jisumi ñima fahijivaro icacuujibo.

¹⁶ Jaaruubo jijovonobadi icacujitihí. Jillí jijovono janaaníciví imino icacujíbo. Jaabo agaij#bo dinahaborucu-
uji. Jaaboco uujoho síhídí gaij#hí. Imí jaano janaaníciví #joho
diiboco gaij# díjijovono íicamaño, bu Mohaivoj#bofañodí
dinahabo íicamaño icano.

¹⁷ Jaaneguiiha digataavom#naafi uujoho ícahachíj# díi-
boco gaayící uco ídiicajirubadí.

¹⁸ Jaanotí íco díibo ímitino omoon#uhachíj#í, bu íco edebe-
hachíj# ícano ucoro toonoco daadusu.

¹⁹ Jaabo uujoho Pablo, jinoocoro tahuserí caatiníhí: Uujoho
íco jaadují. M#íro bu uujoho íco neejirahí: #joho tahallíví gui-
jevejirahí uco edebeneque daaduquí, neejirahí. Jaarunoco
íco uujoho nootihí.

²⁰ Jaaneguiiha tañahabo, uudí jino íminoco deetavo
Aivoj#bo Jesuco ímiyaavogomo ícanícíbadí. Jaaneguiiha
tajeeb#co daacusu Cristofañodí tañahabo ídiicamaño.

²¹ Jillí #dí caatiníhí #joho omoon#jinoco agaajaaboro, bu
jino íco onoonoco janaaníciví omoon#jinoco agaajaaboro
icano.

²² Bu tollíro uudí uujoho #fetejimañoco tah#mega dí-
míbachu. M#íro jino teemehí am#hai Moocanico míduhí-
canoco am#haico íhacíquí uujoho am#haico emecitejinoco.

Niino Fitacu.

²³ Jaaní Epafra onoofo díjaago íj#co galluhí, jino Cristo
Jesuhallítí uuma cívojafaño íicaabo.

²⁴ Tollíro bu Marco onoofo, bu Aristaco onoofo, bu De-
mas onoofo, bu Lucas ícamo jino uco tadyudícamajetí aa-
musuhícamo díjaago íj#co gallumo.

²⁵ Jaafa Mohaivoj#bo Jesucristo am#haico ímino mooníhí.

HEBREOS

Moocaani Illifeenedi Ihiimaano.

(Jn 1.3)

¹ Siiçije naha Moocaani moheedetemihaima iimaajibuuhi saicino siibadihije, jibogominaafeenedi.

² Jaaruubo jisumi jino niinoosumi miihaima iimaabo Illifeenedi. Jaabo Illifeenedi Moocaani paryi jiiinjeneque eheetavuuboro diibo usefaño paryi fanoovaaco iicaqui ficuubo.

³ Jaabo diibo Moocaani imi aricuco ifusuubo Moocaani ifi tolli ejeevanoco ifusuubo. Jaabo sefari paryi fanoova icahi imityahiijifeenedi. Jaaboro bu mohimitico ifilluuboro casivuubo niquejefaño Moocaani aivoji icagahallivi, imiyanaagonovi.

Moocaani Achi Sihidi Jeevahi Niqueje Toomominaa Janaanicivi.

⁴ Jaamaño Moocaani Achi sihidi jeevano minifetehi Moocaani toomominaa allinoocivi. Miïro caani busumijeti gaayiciibo diito janaanivivi aivo imityamañovi.

⁵ Jaamaño cono bu Moocaani safooba itoomominaati cajaanibaco:

Ijoho taseemene, jifucu uubadiro idiicaabo, noonova.

Bu cajaanibaco:

Uujoho diibo caaniti icaji. Jaanoti diibo taseemeneti icaji, nuunova.

⁶ Jaanoti idiiboro Illi iicaaboco jiijehallivi isivauboro nuubo: Mihimo diiboco paryi amiïhai Moocaani toomominaa, nooboro.

⁷ Jaanoti diito itoomominaaditi nuubo:

Itoomominaaco guibuhubati eheetavoobo, bu ijeeçivominaaco çijigaiguiihuti eheetavoobo icano, noonoro.

⁸ Jaanoti Illiditi noono:

Moocaani dihaivoji icaga; Jaafa ufucuro ifinitino fahiijivaro icahi, bu ditajiba imino atajibano iicano.

⁹ Iticovonocoro idiimogooboro imitinoco diïheguehi. Jaamaño Moocaani Didios iicaabo ico sihidi imono icaco acihi, digataavominaa allinoocivi, noonoro.

¹⁰ Tolliro bu noono:

Aivojibo, ijoho aivo iticoni jiiinjique tanooco ficuuhi. Bu jaaboro dihuseri niquejeque deetavuuhi.

¹¹ Jaaruno toneheje finiji. Jaanoti ijoho ufucuro finitibo fahiijivaro diicaji. Jaanoti toneheje queemeveji gaachehu ooomovonicibadi.

12 Jaanoco gaachehuco mihicanicibadi gatatahuruji. Bu jaanoco buunaniji gaachehuco siino mubuunaninibadi. Jaanoti naha ijoho diiboro fahijivaro diicaji; ufucuro difi finijitih, noonoro.

13 Jaamaño mïro Moocaani itoomominaati cajaanibaco nuutih:

Tamiyanaagonovi casivo, diminaaco iguiinonijinohachuta, nooboro.

14 Mïro paryi Moocaani toomominaa jilli gaijamiro Moocaanico ejeecivomo. Jaamoco gallufiibo taajasuco agaayicijimoco ihamusuqui.

2

Mataajajinoco Mejeevesudino.

1 Jaano jilli iicaneguiha aivo imino muguubunijiji oono muguubuhinino, iimino jihaiti buhigovi minifototimo micaqui.

2 Jaanoti naha siicije Moocaani toomominaafeenedi aaciuno jibogo sefano icauhi. Jaanoco guubuutimo imitico omoonimoco toonohalliti idaasuno moonicafutuuhi.

3 Jaabadiro bu miihai aivo aajashutino taajasuco mejeecivotihachiji, miihaico idaasuno moonijiruubo. Mïro toono taajasuco iticoni diiboro, Aivojibo jibuguuhi. Jaanobuunati jari toonoco uguubuumo imino agaajacimoro miihaijaagovi fatyusuuhi.

4 Jaabadiro bu Moocaani toonoco imino gaajasuuhi miyaano iicanoco. Toonoti igaajaqui ajabafiiranehejeque, sihidi ejeevano, mityano aatyimeratinehejeque omoonihicaunofenedi, bu tolliro miihaico Igaijaco siibadihije aacinofenedi icano ijeebi onoobadi.

Jesu Inahabomi Iicabadi Minifutuuhi.

5 Mïro oono toojeti mihiimaaje ufucu icajino jinijeque Moocaani itoomominaa usefaño ficuutih toojeque itaajibaqui.

6 Mïro samañoohaame Caatinihaamefaño saatoho neehi: ¿Milli ijoho Moocaani sihidi edeevaabo miyaminaa sihidi ejeevatimediti deesamaajirahi? ¿Jaabo collihi diito igu-ijevefimojaago feejirahi?*

7 Mïro jihachutasituro diitoco diitoomominaaguinovi ficuuhi. Jaaruumoco fanoova imiri, bociri icano diitoco bocisuuhi. Bu jaaboro diitoco mityaco daaciuhi paryi edee-tavuunohallivi.

8 Paryi fanoovaaco diitoguinovi ficuuhi, noono.

* 2:6 Sahaamefaño noono: Miyaminaafi.

Jaamaño tolli paryi miyaminaafiguiino ificuucumaño diitogu-
iinovi fanooro icacuuno. Jaaruno fañehiica mahatyimetihiica
paryi fanoovaro diito iijico obocigonoco.

⁹ Jaarunofaño mahatyimehi Jesuco jihachutasituro Moocaani
itoomominaati guinov i ficuunoco. Moocaani sihidi igaijima
iicamaño imuguuhi diibo famoohalliviro iguijeveujinoco.
Jaaruubo jisumi diiboco Moocaani bocigusuhi idaasuno
iicauboro iguijeveuno jaada.

¹⁰ Jaamaño Moocaanidi fanoova choomotihhi diibofeenedi.
Jaabo Moocaani imeguehi famooro iseeme iimihigo niqueje-
faño ofoonoco. Tooneguiiha Moocaani Jesucristoco idaasuno
moonisuuhi imi Taajasuminaafiti iicaqui.

¹¹ Jaamaño paryi imibachucinicumoco ijeevadi ificuucu-
umo, bu diitoco imibachuubo icano paryi sacaanitaro. Tolli
iicamaño Moocaani Achi nucufeguetihhi diitoco: Tañahabomi,
onoobo

¹² Caatinihaamefañodi:

Iti iimaaji uujoho tañahabomima. Jaaboro ico imeji di-
masineri igavominaafeenevi, noonoro.

¹³ Tolliro bu noono:

Uujoho Moocaanico esiciniji, noonoro.

Jaabadiro bu siino noono:

Jineeri icahi, jino seemeque Moocaani uco aachinimoma,
noonoro.

¹⁴ Miñro jaamo miyaminaa seemere ihuucuma, itijohoma
icano iicamo. Jaabadiro bu tolliro Jesu minifutuuhi ihuu-
cuma, bu itijohoma icano iguijeveuqui. Jaano iguijeveuneri
oono guijeni mityama iicauboco ijico ifinisiqui.

¹⁵ Jaamaño jilliti taajasuubo oono paryi famooro igui-
jeveneque iiguimoro jijovotobadi iicacuumoco.

¹⁶ Jaamaño Moocaani toomominaaco ihamusuqui
saautiibo. Jilli Abraham iyaachimihacoro aamusuvaubo
saauhi.

¹⁷ Jaamaño diito inahabomi iicaubadiro icaubo
sacerdotemi aivojiboti iicaqui jeevesutiibo iicamaño,
bu sihidi idaasugoma iicaqui Moocaani imefeenevi,
tolliro bu miyaminaa imitico ibusuqui ifico idaasuno
omoonofeenedi.

¹⁸ Miñro idaasuno iicauneri ifi nisucafutuuhi. Jaamaño
jisumi amusuubo tolliro inisucafotomoco.

3

Jesu Moise Janaanicivi Jeevahi.

¹ Tañahabomi, amihai mihimibachucinicumamaño ijeevadi
mihicamo, Moocaani ita iicaqui ucuuhvamooto mihicamo

imino magaaja Cristo Jesu mohiimaa iiji minisuminaafiti iicanoco, bu sacerdotemi aivoj#bo diibo iicanoco icano.

² Jaabo Jesu Moocaanima imino icauhi. Jaaboco Moocaani jino dudicamaajehallivi ficuuhi. Jaabadiro bu tolliro Moise imino icauhi Moocaani iijano miyaminaaco ejeecivuunovi.

³ Jaarunofaño Jesu janaanici toonovi ibocima icahi Moise janaanivivi; oono iijaco eheetavoobo tooja janaanivivi ibocima iicanicibadi.

⁴ Miïro iijanoco eheetavomo iticovoocivi icahi. Jaarunofaño paryi fanoovaaco eheetavuubo Moocaani.

⁵ Jaabadi Moise aivo imino icauhi Moocaani iijaco ejeecivehicaunovi: Ududicamaaihicaunobuunati Moocaani eheetavuujinoco ij#bogono.

⁶ Jaarunofaño aivo Cristo janaanici imino icahi Moocaani iijaminaa miïhai mihicamoco otoomoobo. Jaamo miïhai Moocaani iijaminaa mihicamo sefano mihicamoro mehesiciniqui, diibo onoonoco imo imo momoonimoro mimiyaaveguequi niinofucuvi.

Moocaani Cuumiminaa Ajaguisijino.

⁷ Miïro jaamaño, Moocaani Gaija neehi Caatinihaamefañodi: Jaachijji amiihai Moocaani iijico muguubuhachijji

⁸ amiihai jeeb#co mucuhufutusudino, johono sicaihigovi iicausumi Moocaanijaagovi isifiratuumoro diiboco inisuumo iicaubadi.

⁹ Tahigo amiihai eedeetemihai uco nisuuhi, buhicagaha cuarentadi ficabava ticovovi tahi uujoho omoonihicaunoco atyimehicaurumo.

¹⁰ Jaanoma iicaubo diitojaa isifiratuuboro nuuhi:

Jilli fahijjivaro ijeeb#noco imitasumoro fahigova igomoro icahicamo, jaamoro imeguehicitimo taaj#haico agaa-janoco, nooboro.

¹¹ Jaamaño uujoho toonohalliti diitojaa isifiratuuboro tamofañodi, nuuhi:

Uma ajaguisijimañovi diitoco ifutusujitihhi nooboro, noono.

¹² Tañahabomi, jaaneguiiha mehesicini cajaanotyoba amiihaiti iimitino jeeb#ma iicamoro toonoco mitasudino iicaabo Moocaaniditi diiboco mimiyaavogotimaño.

¹³ Tolle icatimoro fahigovavi fafucuvaaciviro mequehecusucasi jisumi jino iicanohachuta. Jaamo amiihaiti cajaanotyobaco imiti bañitino icadino. Jaaneri amiihai jeeb# Moocaaniditi jenaano minifetedino.

¹⁴ Jaanoti siicijetiro mehesicininoco suufenitimo toonofañoro quehecuno mihicamoro niinofucuvi mihi fotehachijji, Cristojaagoti samañoonoti mataañovaji.

15 Miiro jilli noono:

Jaachijji Moocaani onoonoco muguubuhachijji amiihai jeebiinoco mucuhufutusudino, johono diibojaa isifiratuumo iicaubadi.

16 ¿Cajaatyo nacu diibo iimaaco guubucuurumo diibojaa isifiratuumo? Eti bu johono paryi Moise Egipto jiiijeti isivaumo.

17 ¿Nacu bu cajaanoma Moocaani sifiratuuhi cuarentadino ficabava ticovovi? Eti bu diito Egipto jiiijeti isivaumo oono imitico eheetavuumoma. Jaamo diito paryi finiuhi sicaihiigovi, iguijeveumo.

18 ¿Nacu bu cajaanoco Moocaani imomofañodi nuuhi: Tafaño majaguisijihigo mihifetejitih, nooboro? Eti bu diibo unuunoco: Jii, unuutimoco.

19 Miiro magaacuuhi imiyaavuguutimaño diito ifutuutinoco.

4

1 Jaamaño ufucu Moocaanima majaguisijinoco aaciguunoma mihicanohachuta imino mehesicini amiihaiti saatoho toonovi ifototimo mihicadino.

2 Miiro miihaico bu aciumo tobogo taajasujibogoco ditoco iicaubadiro. Jaaruno diito uguubuuruno diitoco imino mooniutihuguubuurunoco imiyaavuguutimaño.

3 Jaanoti naha miihai toonoco mimiyaavogomaño toono jaguisifaño mihifetehi. Oono Moocaani jilli nuuhi:

Jaamaño diitojaago uujoho isifiratuuboro diitoco nuuhi tamomofañodi, uuma ajaguisijimañovi ifetejitimo, nuubo Moocaani.

Jaarunofaño Moocaani jiiijequ ifiivusunotiro iticoniubo eetaavuubo imivuudi jaguisiubo.

4 Jaamaño miiro samañoohaame Caatinihaamefaño jilli noono jaguisifucuditi:

Sahuse juugahuseti safucu icano nigaciti idudicamaajeti Moocaani jaguisiuhi, noonoro.

5 Siino bu Caatinihaamefaño noono: Ifetejitimo uuma ajaguisijihigo, noonoro.

6 Jaarunofañehiica icamo saatoho toono jaguisifaño ijicafetjimo. Jaanoti iticoni toono taajasujibogoco uguubuurumo toonofaño ifutuutih: Jii, noomoro imiyaavuguutimaño.

7 Jaamoma iicaubo Moocaani siino bu ooviciuhi jisumico, jino mihicasumico. Miiro Moocaani miihaima iimaahi, toonobuunati goovacuutinati David unuunofeenedi. Oono Caatinihaamefaño onoonoco munuucuuhi. Jaanoco bu siino menehi:

Jaachiiɗi Moocaani iijico muguubuhachiiɗi amiihai jeebiiɗo mucuhufutusudino, noono.

⁸ Jaanoti Josue diito israelmiico toono jaguisiico ihaciuruva, Moocaani siino sifucuditi iimaacuujitirahi.

⁹ Jaanegui icanehiica sano Moocaani cuumiminaa ajaguisijino.

¹⁰ Jaamaño miiro Moocaanima ijaguisiqui ijicafotoobo, idudicamaajeti ajaguisicuubo, oono Moocaani iinoti ajaguisicuubadi.

¹¹ Jaanegui masii mesefaquifetequi toono majaguisijinofaño mihifetequi. Jaanegui saatohoba johono, imiyaavuguutimo iicaubadi mihicadino.

¹² Miiro Moocaani iiji buheehi mityama icano aivo janaanici sijeveno fanoova aamigano fahigovaaciti iijino iicano sijeveva janaaniciivi sijeveno. Jaamaño mojeebii, mohesamaaje icano faicuvano icarunoco adicino, bu miyaminaafi ifiico faabeheri adicino icano. Jaanoro foovono miniiyuno mohesamaajeque, mojeebii esiciniico icano.

¹³ Aivo jinehejeba chahahi Moocaani ifiivusuuno toonoti afataniivejiruno. Paryi fanoovaro foovono icacuuhi faayacafutucuuno. Jaadi johono diibo imefeenevi mohimitiico mihimibachujiibo imefeenevi.

Jesu Aivo Janaaniciivi Sacerdotemi Aivojiiɗoti Icahi.

¹⁴ Jesu Moocaani Achi aivo janaaniciivi miihai sacerdote aivojiiɗoti icahi. Jaabo niqueje janaanici Moocaani imefeenevi aivo iifotoobo. Jaanegui imino momooniqui mohiimaa iijico.

¹⁵ Miiro miihai sacerdotemi aivojiiɗo miihaico idaasuguejirahi moniinovanoti, miiro miihaico iicabadiro diiboco fanoova inisuuneri idaasuno icaubo. Jaaruubo imitiico moonjutihi.

¹⁶ Jaanegui masii imino mimiyaavogomoro Moocaani sihidi gaijima iicaabovi mifiitivequi. Toonoti miihaico ihidaasuguequi, jaaboro iimihuseri miihaico ihamusuqui sihidi idaasuno mihicasumi.

5

¹ Famooro sacerdotemi aivojito iicamoco miyaminaafeenetii cimoro toonofaño ficuumo Moocaani imefeenevi miyaminaahallivi iimaajinoco, bu diibo jeecivoco iheetavequi, asimico agaisiraicimoro Moocaanico tooneri ijeecivequi miyaminaa imitihallivi icano.

² Jaabo diibo sacerdotemi aivojiiɗo, bu icaruubo ififañodi iniinovanoma iicamaño, bu amusujiruubo agaajatimehejeque, iimino jiihaiti imitamehejeque icano.

³ Jaabo bu ifi niinovama iicamaño jeeçivo asiri Moocaanico iimitihallivi jeeçivefihi, oono miyaminaa imitihallivi iicanicibadiro.

⁴ Jaamaño aivo cajaanotyooa jilli iinoro sacerdotemi aivojiboti icatatihi. Moocaaniro iiciboro toono obocimañovi ficufihi, johono Aaron onooboco iicaubadi.

⁵ Jaabadi tolli Cristoco moonubo: Jilli iinoro diibo sacerdotemi aivojiboti icautihi. Jilli Moocaaniro diiboco toono bocifaño ficuuhi diiboco unuubadi:

Jijoho taseemene, jifucu uubadiro idiicaabo, nooboro.

⁶ Jaabadiro bu samañoohaame Caatinihaamefaño diiboco nuubo:

Jijoho sacerdotemi aivojiboti fahiijivaro idiicaabo, Melquisede onoobobadi edeevaabo, nooboro.

⁷ Jaabo Cristo jiijehalliri iicausumi sihidi Moocaanima iimaahicaubo sefano ihaalli tofaihuco gañiboro dilluhicaubo diibo Moocaani diiboco guijevefañoti atajasuujiruno mityama iicaaboco. Jaanoco Moocaani guubuuhi diiboco idilluhicaunoco Moocaanico miyanotiro ejeeçivehicamaño.

⁸ Jaamaño Cristo Illi icauruubo gaajauhi: Jii, onoonoco idaasuno iicauboro igujeveunofañodi.

⁹ Jaaneri aivo ifico imino ifutusucuumaño ufucuro ifinotino taajasu abajaaboti iicanovi ifutuubo paryi oono diibo onoonoco: Jii, onoomedi.

¹⁰ Jaamaño Moocaani diiboco sacerdotemi aivojiboti ficuuhi Melquisedebadi ejeevaaboco.

Aivo Ñihicuno Miyaavogoco Mejeevesuruva.

¹¹ Aivo ajashutino jinohallivi meneejino icahi. Jaaruno aivo tihino mijibeguejiruno, amihai magaajagotimaño.

¹² Aivo gueneecuuno mihicano jisumi jibogominaati mihi-catacuuno. Jaarumehiica mihimeguehi siino amihaiico sita ijibogonoco; Moocaani iiji jibogo aivo itihitoti. Aivo jilli fañooviro miniinovatucuuhi. Aivo jilli miyaavogofaño jusitihiti. Jilliro mifañofaihuco aaducuujimobadi mejeevacuhi.

¹³ Miñiro Moocaani iijico ajashunoro agaajamo seeme mifañotitobadi iicamo. Jaamehiica gaajatihiti iticovono ifi icaco.

¹⁴ Jaanoti fanoocoro imino emeeciimo oono jusitamobadi ejeevacuumo, fanoovaaco udugaacunoco agaajacuumo, iimitinoco iiminofeeneti aatyimeneque ejeevamaaicuumo icano.

6

¹ Jaanegui masii janaaniviro mefeequi miyaavogofaño jusimoro Cristoditi iticoni mihaico ijibuguunocoro

meesudino, siino janaaniciiviro gaajamoro mofoo. Miinoco guijevefaño asatyefinehejeque mejeevesunoco magajacuui. Bu tolliro Moocaanico mimiyaavogonoco magajacuui.

² Bu nitihallivi ijibogonehejeque, bu miyaavogominaahallivi ihuseque ificujinehejehallivi ijibogonehejeque, bu uchuumucuumo siino ubuheetejinehejeque, bu ufucuro ifinijitino cijigaifaño efeejinehejeque icano magajacuui. Jaarunaaca janaaniciiviro gaajamorohiica mofoo.

³ Jaanoco tolli momooniji Moocaani iimogohachiji.

⁴ Jaamaño miiro saatoho seseque agaayicihinicuumo, bu Moocaani aacino imoco gaajacihinicuumo, bu tolliro Moocaani Gajati agaayicihinicuumo.

⁵ Moocaani jibogo imoco gaajacihinicuumo, bu ufucuiicajino jiinije mityaco icano agaajacihinicuumo,

⁶ siino dojicuviro eedeehifijaagoviro uhuumimoro Cristoco ejeecivucuumo siino eedeehifi jeevesufenedi bohomoti miniyuracuujitih. Jaamo diitoro siino Moocaani Achico dojicuviro imohobujehallivi metetecubadi omoonimoro diiboco miyaminaa imefeenevi dejecumoro icahicahi.

⁷ Jaamo jiinijebadi, fahijivaro toojehallivi niijaba aaigonoco adujere iicanicibadi jeevamo: Jaaje toojeque ududicamaamede imino basutaaco ihinusujere inoovasuruva, toojeque Moocaani imino omooninoma icaje.

⁸ Jaanoti jarimocoro, ñaavahucoro icano ihinusuhachiji jinehejebaguiha imitije. Jaamaño Moocaani: Imitino, onooboro afaijanoguiinovi aaquetejije. Jaanofeenevi jigasucafetejije. Jaabadi dojicuviro eedeehifijaagoviro uhuumimoro Cristoco ejeevesumoco Moocaani faijaji.

Mohesicini Miinoco Sefano Ficuui.

⁹ Agajimo tañahabomi, jilli munuurunaaca, aivo imino magajahi, amihaiti ajashutino Moocaani mihaico imino omoonino mohallivi taajasuma asaanoco.

¹⁰ Miiro Moocaani aivo iimiibo. Jaamaño jabajeevejitiibo amihai momoonihicanoco, bu diiboco amihai gajico mihifusumoco, miyaavogofenedi monahabomi iicamoco mahamusuhicanofenedi; bu jaanoco jisumihachutahi moonimerehi mihicahi.

¹¹ Jaanogui mihimeguehi famooro mihai toonoco mihifusumoro mofoomo nijequevi mihifotonoco. Jaamo imino mihifutusuhi oono meteemehicanoco.

¹² Mihai mihimogotih amihai majaparyatonoco. Mihimeguehi oono imiyaavogofenedi, bu ijaabicifeenedi icano Moocaani aaciguunoco agaayicimoro icabadi mihicanoco.

13 Miïro Moocaani onoonoco Abrahamco aaciusumi ififañodiro oovicuhi miyaano iicaujinoco. Aivo diibo janaaniciivi iicamo momofeenedi ohoovicujirumo achahaumaño.

14 Miïro jilli nuubo: Miyanotiro aivo ico imino mooniji. Jaaboro ico ajashujitino diiyaachimihaiti aacino, nooboro.

15 Jaanoco Abraham tuumuhi jaabiciboro. Jaamaño gaayicuboo Moocaani diiboco unuubadi.

16 Jaabadiro bu miyaminaa siinoco unuusumi noonicimo diito allinoocivi iicaabo Moocaani momofeenedi. Jaano siino miyaano iicanoco, unuusumi Moocaani momofeenedi unuucuunoco, ¿milli bu janaaniciivi siino mejenaauucujirahi?

17 Jaamaño Moocaani imomofeenedi nuuhi aaciguuno miyaano iicajinoco foovono ihifusuqui toono ibusumijeque aaciguunoco agaayicijimoco, bu jaano unuucuuno siino boobanicafutucuutih iicaujinoco icano.

18 Jaamaño icano minocci diibo, bu diibo unuucuuno icano oboobaniracuutino. ¿Jaanohocifeenedi milli bu Moocaani unuucuunoco bañijirahi? Jaanofeenedi mihaico Moocaani acihi sefano majacusucafotomoro meteemehicanoco mohimega ificuunoco magaayiciqui.

19 Jaano toono esicini sefano iicanoro mojeebico cuhufono ficuuno. Jaano jino esicini iicanoma mihaico mihaico cuhufono ficuhi niquejefaño iicaja Moocaani iija gaachehubaryutyigaba ticovo.*

20 Jahigo tobaryu ticovo Jesu jicafutuuhi mohallivi mihaidi jihaico ifaayiciqui. Jaamaño jilliti Jesu sacerdotemi aivojibo fahiijivaro iicanovi ifutuuhi. Jaamaño Melquisedebadi jeevaabo.

7

Jesu Sacerdotemi Aivojibo Melquisedebadi Jeevaabo.

1 Jaani Melquisede onoobou Salem cuumio aivojibou. Jaabo Moocaani caamovohi iicaabo sacerdoteu. Jaabo Melquisede Abraham minaavi jiinjene aivojitoco iguiinonijeuhigoti uhuumiuboco acabaacutuuboro diiboco: Imino, nuuhi.

2 Jaaboco Abraham aciuhi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro toono abajatoco iguiinoniuñoti icuunoco. Jaano Melquisede onoono momo jilli eneejiruno: Iticoni, iimino Aivojibo, eneejiruno. Jaabo Salem aivojibo iicaumaño, bu: Sajeebii ica aivojibo, eneejiruno.

* 6:19 Sahaamefaño jilli ficuuno: Toono esicini sefano iicanoro mojeebico cuhufono ficuuno, ancla cijigai meenegaco samañoviro cuhufono ificuunicibadi onoonoco.

³ Jaabo buhugaavocafetehi caanima, seejima, bu iheede-temihaima icano chahaabo. Jibogoratino diibo fiivoti, bu iguijeveta icano. Jaabo Moocaani Achibadiro iicacuubo sacerdotemi aivojiboti fahiijivaro icacuubo.

⁴ Jaanoco jisu magaajacuuhi Melquisede aivo sihidi jeevaabo iicaunoco. Miuro moheedebe Abraham icaurubo diiboco aciuhi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro moonicasivi aivojito nehejeque udumiticiunoti.

⁵ Miuro Moise tajiba onoobadi Levi iyaachimihai sacerdotemi iicamo miyaminaaco inehejete fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro ajaadusuno tajibama icamo; buhicagaha diitobadiro bu Abraham iyaachimihai icarumo.

⁶ Jaanoti Melquisede Levi iyaachimioobo icautiruubo Abrahamco jaadusuuhi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro. Jaabou diiboro Abraham Moocaani aaciguunoco agaayiciubo. Jaamaño jilliti Melquisede Abrahamco: Imino iicajinoco, nuuhi.

⁷ Jaanoco famooro gaajacuhi diiboco: Imino iicajinoco, onoobo diibo janaanici sihidi ejeevaabo iicafinoco.

⁸ Jaanoti jino mofeeneri iicamo fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro agaayicimo, jilli ticovo miyaminaaro iguijevemoro. Jaanoti Caatinihaame iimaahi Melquisede iguijevetiibobadi iicaabediti.

⁹ Jaamo paryi Levi iyaachimihai sacerdotemiti iicamo jisumi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro miyaminaaco ajaadusuhicamo, bu Levi icano tolliro Melquisedeque fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro jaaduuhi sano Abraham ajaadusumiro.

¹⁰ Miuro jaasumi Abraham ififañerehiica iyaachimihai icauhi Melquisede diiboco aatyimetusumi.

¹¹ Miuro Israel cuumiminaa tajibaco gaayiciuhi sacerdotemi Levitami jaamoro Aaron iyaachimihafeenedi. Jaano miyanotiro toono tajibaco omoonimoco Moocaanijaagovi isatyejiruva collihiicaqui, bu siino sifi sacerdote saajirahi. Jaabo Aaron yomoobo icacuujitino Melquisedebadiro iicaburucuui.

¹² Jaamaño sacerdotemi sifiiti ubuunanicafutucubadiro, bu tajiba buunanicafetehi.

¹³ Jaabo Mohaivojibo diibediti jino Caatinihaame jilli onoobo, siicummi israelmi cuumioobo, tuucuumiti miñhaiñoobahiica sacerdoteti iicati cuumioobo.

¹⁴ Miuro imino gaajaveechuno Mohaivojibo Juda cuumiti asaano. ¿Miuro Moise milliba nuutihi jicuumiditi, sacerdotemiditi ihiiamausumi?

¹⁵ Jaano jino aivo foovono icahi bohono sacerdote Melquisedebadi ejeevaabo ajafevene.

¹⁶ Jaamaño miyaminaa tajjiba unuumaño diibo sacerdoteti icautihi. Jilli oono ifinisuratino ifi mityari diibo sacerdoteti icahi.

¹⁷ Miïro jino Moocaani jilli diibediti onono: Ijoho fahijjivaro sacerdoteti idiicaabo, Melquisedebadi edeevaabo, nooboro.

¹⁸ Jaamaño jilliti eedeetajjiba buhigovi ficucafetehinicuuhi, toono iniinovaumaño iimiutimaño.

¹⁹ Miïro toono Moise tajjiba jinejebaco imitusuutahi. Jaamaño toonobuuna aivo iiminoco mehesicininoma mihicahi, toonofeenedi Moocaanivi mifiitivonoma.

²⁰ Jinooco Moocaani eetavuuhi imomofeenedi unuuboro.

²¹ Jaanoti saatoho sacerdotemi jilli ticovonoro icauhi Moocaani imomofañodi unuutimo. Jaanoti naha diibo sacerdoteti iicajino Moocaani momofañodi noocafutuuhi. Miïro Caatinihaamefañodi diiboti neehi:

Aivojjibo imomofañodi unuucuuno, siino boobanicafutucuujitahi: Ijoho fahijjivaro sacerdoteti idiicaabo Melquisedebadi edeevaabo, nooboro.

²² Jaamaño Jesu bohonohijji eedeejihallivi aivo iiminoco agaajasuubo.

²³ Miïro iticonio sacerdotemi aivo ajashutahi, iguijevehicaumaño guenenene icahicautimo.

²⁴ Jaanoti Jesu iguijevetatimaño diibo sacerdoteti iicano sifiivi siino jeenetahi.

²⁵ Jaamaño fahijjivaro taajasujiruubo diibofeenedi Moocaanivi ifiitivomoco, ufucuro milli iicatimaño diitohallivi Moocaanico idilluhicaqui.

²⁶ Jaamaño Jesu aivo miya sacerdotemi aivojjibo miïhai mihimogoobo. Diibo aivo iimiibo, idicubama achahaabo imitibama achahaabo imitiminaati ijeevadi udugaacuubo, bu caamovono niqueje janaanivivi agañiivicafutuubo icano.

²⁷ Jaamaño saatoho sacerdotemi aivojito iicabadi jeevatijibo diito naha asimico agaisiraicimoro fafucuvaaciviro jeevivoco eetavehicamo. Jaanoco iticoni sacerdote iimitihallivi jeecivehi. Jaanohallivi jari miyaminaa imitihallivi jeevivomo. Jaanoti Jesu sano famoohalliviro jeevivucuuhi, safooro ifico iinoro aaciusumi.

²⁸ Jaanoti Moise tajjiba ficuuhi miyaminaa iimitimoco. Jaanoti toono tajjibabuunati Moocaani imomofeenediro unuuno Illi Jesuco ficuuhi sacerdotemi aivojjiboti. Jaamaño diibo milli iicatijibo fahijjivaro iicaqui imiiboti eetavocafetehi.

8

Jesu Bohono Iijihalliti Iicaabo.

¹ Aivo jino imiyaanoco monoono, miñhai sacerdotemi aivojñbo Cristo jilli ejeevaabo casivutuuhi niquejefaño Moocaani aivoji icagahallivi imiyanaagonovi.

² Jahigo sacerdoteti jeecivoobo imiyaaja iimija Moocaani iijafaño. Jaaja miyaminaao useti eheetavocafotoja icatino; Aivojñbofeenediro iicaja.

³ Paryicino sacerdotemi aivojitoti ificucafotomo icahi asimico agaisiraicimoro Moocaanico ijeecivequi. Jaamaño bu tolliro Jesucristo iguijeveuneri ita iicamohallivi jeecivuuhi.

⁴ Jaabo jiihalliviro iicaruva ajashunogayi sacerdoteti icajitiruubo. Miñro icamehiica sacerdotemi Moise tajñba onono jeecivoquerehiica omoonimo.

⁵ Jaamo jito sacerdotemi ijeecivoco moonihicahi niquejefaño iicaja ijimico iicijahajefaño. Magaajahi jilli ihijimiro iicanoco, miñro Moise tabernaculo onoojaco iheetavequi omooniusumi, Moocaani diiboco nuuhi: Meeci, jaaboro imino deetavo paryi, johono ico ifagajihallivi ñfusuujabadiro, nooboro.

⁶ Jaanoti naha miñhai sacerdotemi aivojñbo Cristo ijeecivoco eetavehi. Aivo janaanici imiyajeecivoco eetavoobo diibo bohono iijihalliti iicaabo toono aivo imino onocinino aaciguunofañoti iicano iicamaño.

⁷ Jaanoti iticoni unuuno iiji iimiuruva, chahajiruno siino bohono iijico eheetavono.

⁸ Jaarunaa miñro Moocaani tuseumio miyaminaa imitico atyimeuhi Caatinahaamefaño diitoti unuubadi:

Aivojñbo Moocaani neehi: Icajinehiica uujoho bohono iijico Israel miyaminaama, Juda miyaminaama icano eheetavono.

⁹ Diito eedeetemihaima eheetavuno iicabadi icajitino, johono diitoco ihuseti agaayicuboro Egipto jiinijeti ihinusuusumi. Jaaruno diitoco unuuno taajico imino moonitimo. Jaanoma iicaubo diitoco jeevesuuhi, noobo Moocaani.

¹⁰ Jaanoti ufucu iicaji tufucujebuunati Israel cuumiminaama taajico eheetavejino jilliji, noobo Moocaani: Tatyajñbaco ficuji diito esicinifaño. Jaaboro ijeebñnofaño toonoco caatiniji. Jaadi jari uujoho diicaaniji. Jaanoti diito uuti taacuumiminaaji.

¹¹ Jaadi iticovoocivi saafiisari igataavominaafico, bu inahaboco icano Aivojñboco igaaajqui jñbogorajitino, famoovaro uco agaajajimaño. Famooro diitoti uco gaajajimo iguiraabo, aajashuubo icano.

¹² Jaamoco uujoho iimitico imibachuji. Jaaboro siino ufucuro diito imitico esafutucuujitihhi, nooboro.

¹³ Jilli Moocaani bohono eheetavono iijiti ihiiimaaboro, iticonio iijico: Eedeenetí, nuucuubo. Jaano eedeenetí

iicacuuno unuucucuubadi iicamaño goovacuujino ifinino.

9

Moocaani Ijahaci Jiinijeoja, Niquejeoja Icano.

¹ Miiro iticoni unuuno iijifaño noocinino milli Moocaanico imejinehejeque jiihalliri iicaja Moocaani iija tabernaculo onoojafaño.

² Jaaja tooja jilli eetavociniuhi, imeganaagonovi aivo iimimaño onoomañeri icauno cijigai icuno, sano mesa icano, tomesahalliri ijecivo maahuno icauhi icano,

³ bu jaanohallivi iicaubaryutyigaba bujinago icauno aivo janaanici iimimaño onoomaño.

⁴ Jaamañeri icauno Moocaani jecivoco toonohallivi ijigasuhicauno altar onono. Jaaruno aivo faño icautino igaachehubaryutyigaba imegariro icauno jahisinaagonovi. Jaano oro eetavota imono uusuno maaniguijinoco toonohallivi ijigasuhicauno, bu Moocaani ihiimaano jibogoba cajonbadi jeevahi arca del pacto onoba. Jaaba paryi ihallidi orori jeesuciniuhi. Jaabafaño icauhillu guirihillugayi oro eetavotahillu. Jaahillufaño icauno mana onono. Bu tolliro icauno Aaron quesei uruhutuuhi, bu tolliro icaubujeci guisibabujeci. Tubujecihallivi Moocaani atajibaunoco acaatinubujeci.

⁵ Bu toobahallivi eetavuumo miimisiici Moocaani toomominaatisi querubin onoomisi ijico. Diitisi miyaminaa igaajaqui tooneri Moocaani iicanoco. Jaamisi ijjecuhuciri toobahallidi fobocinihicauhi asimii tijeheri efefachuhicamañoco miyaminaa imitico Moocaani ubuusuhicaumañoco. Jaarunoti jisumi fanooro mijibugucuutihi.

⁶ Jaajaco tolli eheetavuudi tojafaño sacerdotemi fafucuvaaciviro feejiibuhi imegaomaño imimaño onoomañovi Moocaani jecivoco iheetavequi.

⁷ Jaanoti naha janaanivivi iicamaño aivo iimimaño onoohigovi saafiro idiboro diito sacerdotemi aivojibo feejiibuhi safooro saficabavi. Jaabo tahi ufuusumi asimii tijohoco asatyoboro Moocaanico jecivejiibuhi. Jaaneri iimitico Moocaani ibusuqui, bu miyaminaa imitico ibusuqui icano.

⁸ Jaano tonoti Moocaani Gaija mihaico gaajasuhi, oono imegaomaño imimañovi Moocaani jecivoco eheetavehicaunohachuta, aivo imimañovi ifetehicautinoco.

⁹ Jaano tonoti jisumi magaajaqui. Miiro oono tomañovi Moocaanico ejecivono, bu asimico agaisiraicino icano. Jaamo tolli ejecivomo jeebi imiti buusucafototahi.

10 Toono jilli ticovo machutahallivi, bu ticovo adutahallivi, bu ticovo imibachuhallivi icano onono. Jaano jilli allioneheje imibachucoro atajibano. Jaarunoco Moocaani ubuunanacuudi sihidi jeevacuutino.

11 Jaamaño jisumi Cristo asaacuumaño, jino iiminoono asaano sacerdoteti Cristo icacuui, aivo imiyasacerdoteti. Jaabo diibo Cristo Moocaanico jisumi jeevivucuui janaanici aivo imijafaño. Jaaja miyaminaa useri eheetavoratija: Jiijehalliri iicatija, eneejiruno.

12 Miiro Cristo aivo imimañovi jicafutucuui. Jaaruubo asimi tijeheri ijeevicequi icatino, jilli itijeheriro ijeevicequi. Miiro jaabo safooro tahigo jicafutuubo famoohalliviro. Jaaneri ifinijitino fiivoco miihaidi icuubo.

13 Miiro asimi tijejoho, bu niivimi seemeque altar onoonohallivi ijigasuguijino icaneri, iimitima iicamohallivi fefachufimo. Jaano imityama iicamaño ifihallinocoro imitusuno Moocaaniguiiharo iicaqui.

14 Jaano toono icaruno imityama icauhi. Jaanegui fine imi Cristo tijejoho janaanici imityama icahi. Miiro milli iicatino Gaijafeenedi Cristo ifiiriro Moocaanico jeevivuui imihinibama achahano ifico iguijenuneri. Jaabo tijejoho mojeebii imiti miinoco guijevafaño asatyonoco, miihaico nitih, Moocaani iicaaboco mejeevicequi.

15 Jaamaño Jesucristo jino bohono iimaa eetavominaafi. Miiro diibo guijevafeenedi, eedehiimaaguinov iimitinoco omoonuno buusucafetehi. Jaamo diito Moocaani ucuuhuvaumo, ifinijitino busumijeque diibo unuunoco gaayiciji.

16 Miiro saafi inehejediti: Jillicahi momooni, nooboro ihiimaahaameque acaatinino. Jari diibo iguijevécuudi toohaame onoobadi moonicafetefino.

17 Miiro diibo iguijevetinohachuta toohaame onoobadi mooniratatino. Jari diibo iguijevécunobuunati toohaame onoobadi moonicafetefino.

18 Jaamaño iticonio iimaa eetavo ticonicafutuui tijejoho gañifeenedi.

19 Miiro Moise paryi Moocaani atajibaunoco paryi famoocoro miyaminaaco jibuguui. Jaaboro oveja ijeene taataco tifaiñoco icuuboro, bu hisopo onohohaafequ icuuboro, toohaafe nijequevi tootaataco ificuuboro, asimi tijejoho nifaihuma icanofaño acaduuhacuuboro, itajibaameque fefachuubo, bu tolliro paryi miyaminaahallivi icano.

20 Jaaboro diitoco nuubo: Jino tijejoho miyaavusuhi amiihaidi Moocaani iimaaco atajibanoco.

21 Jaabadiro bu iimija tabernaculo onoojaco, bu paryi toojafaño iicaunehejeque tooneri Moocaanico ejeevicehicaui

nehejeque icano fefachuubo.

²² Jaano toono tajiiba onoobadi fiiticujiruno paryi fanoovaaro tijeheri imibachucafotonicino. Jaamaño tiji johoco igañitiruva, imiti buusurajitirahi.

Cristo Agaicaaucafutuuno Imitico Buusuuhi.

²³ Miro toono niquejefaño iicanobadi jiijehallivi iicaunoco imibachuhicaumo asimico agaisiraicino fañodi. Jaano toono niquejefaño iicaneheje asimico agaisiraicino janaanici aivo iiminocoro esuhi.

²⁴ Jaabadi Cristo miro tooja iimija, miyaminaa useri eheetavocinijafaño jicafutuutih. Miro jilli tooja niquejefaño imiyaaja iicaja ijiro iicauja. Jilli niquejefaño jicafutuubo. Jahigo jisumi Moocaani imefeenevi icaabo mohallivi ihimaqui.

²⁵ Jaanoti judiomi sacerdotemi aivojibo faticabaciviro safooro jicafetefihi aivo iimihigo onoohigovi itijoho icatineri Moocaanico ijeecevequi. Jaanoti Cristo saicino iguijeveneri jeecevatatiji.

²⁶ Jaanoti tolli iicaruva, Cristo saicino guijevehicajiruubo sicijetiro jiiinije ifivuunotiro. Jaaruno tolli icatino. Miro jisumi jino niinosumi Cristo safooro saauhi fanoohalliviro. Jaaboro guijeveubo imitico ibuusuqui.

²⁷ Jaabadi famooro miguijeveji safooro. Jaanobuunati Moocaani ajaadujino icaji.

²⁸ Jaabadiro Cristo safooro guijenicafutuuhi paryi jiiinjeminaa imitico ibuusuqui. Jaanobuunati siino saajiibo jiijehallivi. Jaaruno tusumi imitico ibuusuqui icacuujitino. Jilli diiboco ootomomocoro atajasuvaabo saaji.

10

¹ Jaanoti miro Moise tajiiba oono iminoono asaaujino gaijaro iicauno. Jaaruno aivo imiyaano ifibadi jeevatiji. Jaamaño tajiiba, toono asimi gaicaauco faticabavaviro omooninofeenedi Moocaanijaagovi ofoomoco imitusutatiji.

² Jaanoti miro tolli tajiiba onoobadi omoonino imitico ibuusufiruva siino tolli moonihicacuujitirumo. Miro tolli omoonihicamoco iimiti ibuucuruva, iimitima iicanoco esicinicujitirumo.

³ Jaanoti tolli icatimaño, toono asimi gaicaauco eheetavono diitoco faticabavaviro imitima iicanoco esaayusuhicahi,

⁴ toono asimi tiji joho miyaminaa imitico ubuusuutihimaño.

⁵ Jaamaño jiiinjehallivi asaaujino imega Cristo Moocaanico nuuhi:

Uuro gaajacuhi #joho idiimogotinoco asimico #di agaisir-
aicinoco, bu asimico ico aacinoco icano. Jilliro uco
miyaminaafiti deetavehi.

6 Miïro ico imo imo moonitino #di asimico ijigasuneheje, bu
tolliro imitico ibuusuquui asimico agaisiraicineheje icano.

7 Jaaneguiiha ico neehi: Jino saacuui #joho Moocaani idi-
imogobadi eetavequi; oono uuti Caatinahaamefaño onobadi
iicaqui, nooboro.

8 Miïro iticoni noobo; Moocaani imogotïhi, asimico diibedi
agaicaaunoco, bu asimico diiboco aacinoco, bu imitico ibu-
usuquui asimico ijigasunoco icano. Jaabadiro bu toono
Moocaanico imo imo moonitïhi, toono taj#ba onobadi
omooniruno.

9 Jaanohallivi bu noobo: Jino saacuui #joho Moocaani
idiimogobadi eetavequi, nooboro. Toono eedeehasimi
gaicaauco Moocaani ifinisuboro, toonoco booban#bo
bohono uujoho iguijevejineri, eneejirunoco.

10 Jaamaño Moocaani m#haico mohimitico buusuucuui,
Moocaani iimogobadi Jesucristo sano safooro famoohalliviro
iguijeveumaño.

11 Jaarunaaca paryi judiomi sacerdotemi fafucuvaaciviro
tollï moonihicahi. Jaamo saicino sahomonocoro asimï
gaicaauco jeeçivomoro icanicïhi, imitico buusuujitirunoco.

12 Jaanoti naha Jesucristo safooro sano paryi mo-
himitihallivi guijeveuhi. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi
cas#vuubo fahijivaro iicaqui.

13 Jaaboro tahigoti toomoobo diibo minaa iguinovï ificu-
cafetejinoco.

14 Miïro safooro iguijeveunofañodi iimitico ubusuucuu-
umoco imitusucuubo, ufucuro millï icacuutimo iicaqui.

15 Jaabadiro bu Moocaani Gaija m#haico toono miyaano
iicanoco gaajasuhi. Miïro iticoni jillï nuubo:

16 Miïro jillï noobo Aivoj#bo Moocaani: Tufucuje afatyonobu-
unati diitoma jilliji tahiimaaco eheetavono. Diito
jeeb#faño tatyaj#baco ficuji, bu tolliro ihesamaajefaño
ficuji, nooboro.

17 Jaadi bu siino noobo:

Ufucuro esafutucujitïhi diito imitico, bu diito imitico
omooninoco icano, nooboro.

18 Jaamaño imiti ubusuucafutucuudi siino jeeçivoco toono-
hallivi eetavoratacuutatïhi.

Moocaanijaagovi Mifitivequi.

19 Jaaneguiiha tañahabomi, jisumi masï ñihicugotimo aivo
iimihigovi mijicafetequi Jesucristo tijohofañodi.

20 Bohojiri mefeequi, fiivo jiihairi igaachehubaryutyigaba bujinagovi mafatyequi: Diibo Cristo ififañodi mafatyequi, eneejiruno.

21 Jaabo Jesu aivo momiyasacerdoteti icacuui, Moocaani iija niquejevi iicajafaño.

22 Jaaneguiiha masii Moocaanijaago mefeequi miyajeebiiima mihicamoro, bu aivo imino mimiyaavogomoro icano. Miiro diibo mojeebiiinoco niticuui mohimitico esicinicuutimo miicaqui, bu jaabadiro mofinoco imino nifaihuri niticuubo.

23 Jaaneguiiha masii sefano jino mimiyaavogonoco mehesicininofaño miicaqui, siino iijijaagovi fatyucuu timoro; miiro Moocaani miihaico unuunoco aciji, abañitatimaño.

24 Jaaneguiiha masii miguiinequi fahigovavi mahamusu-casinoco toonofeenedi sitaaco magarijinoco miihifusuqui, bu iiminocoro momooniqui icano.

25 Bu tolliro Moocaanico mihimequi mihigaivusumi efeehicatimobadi iicatimo miicaqui. Ivi jilliro fahigovavi mese-fasucasimoro mefeehicaqui. Jaano janaanici aivo jisumi miicaqui, oono Aivojiiibo Cristo asaajifucu ifitivucuunoco magaa jamoro.

26 Jaanoti miyaanoco magaa jacuurumo jilli imitico mihi-mogomoro momoonihachiiji, chahacuuno siino imitico ibusuuqui toonohallivi iguijenimoro ejeecivejino.

27 Iiinoro naha mohallivi icaji ñihicuneri miihaico ajaadujino dugaacusumi. Jaasumi ciijigai, sihidi inifotono ijigasunoro, finisui Moocaaniminaaco.

28 Miiro saatoho Moise tajiiba onoobadi omoonitimohallivi miimisiici ijii bugusumi, diitoco idaasugotimoro gaicaaufimo.

29 Imi fine jaano janaaniciivi idaasuno moonicafetejimo, Moocaani Seemeneque jihovoobobadi omoonimoro, bu itii johoco itii sumoro, bu tolliro Moocaani Gaija diitoco agaiiiboco: Imitino, eneehicamo. Miiro totii jeheri Moocaani iimaa miyaavuhi. Jaaneri diito niticafutuui.

30 Miiro magaa jacuui Aivojiiibo Moocaani unuunoco: Uujoho idii boro ahaamijiibo. Uujoho ijaadaco aciji, nooboro. Tolliro bu nuubo: Aivojiiibo iicumiminaaco ijaadaco aciji, nooboro.

31 Jaamaño aivo sihidi jeevano ñihicuno iimitino miyaminaa Moocaani iicaabo usefaño ifetejino.

32 Jaaneguiiha amiihai iticoni mihicaunoco mehesafoto Moocaani jii bogoco magaa yicinobuunati, amiihaico idaasuno omooniusumi maa abicunoco.

³³ Miiro amiñhaiti saatoho miyaminaa imefeenevi idaasuno moonicafutuuhi. Jaamohalliti mihicamoco mihimuguuneri tolliro idaasuno mihicauhi.

³⁴ Tolliro bu amiñhai civojafaño iicaumoco mihidaasuguehicauhi, tolliro bu imo imo majaabicuhi amiñhai busumijeque udumitihicausumi, niquejefaño aivo janaanici imino busumije ufucuro ifinijitino iicanoco magaaJamoro.

³⁵ Jaaneguiha toono iguitimo mimiyaaveguehicanoco mejeevesudino; toono amiñhaico imino busumijeque aciji.

³⁶ Jaaneguiha imino majaabicimoro Moocaani iimogobadi momooni. Jaamo diibo unuunoco magaayiciji.

³⁷ Miiro Caatinahaamefaño noono: Jaabo asaajiibo goovajino, aivo goovajino asaano, guenenecatiibo.

³⁸ Jaanoti imino iicamo imiyaavogo sefaenedi icaji. Jaanoti dojicuviro iminifotohachijji, diiboma imo imo icajitih, noonoro.

³⁹ Jaaruno miñhai dojicuviro iminifetefimoco ifinisufimooto mihicatih. Jilli miyaavogofeenedi ijeebico ataaJasufimootoro mihicahi.

11

Miyaavogo.

¹ Jino miyaavogo: Ufucu magaayicijinoco imino magaaJamoro motoomono, bu tolliro mahatyimetiruno miyaano iicanoco imino magaaJano icano.

² Miiro moheedetemihai ivi imitocafutuuhi imiyaavuguumaño.

³ Bu miyaavogofeenedi magaajahi jiniijeque, bu paryi niquejefaño iicanehejeque icano Moocaani ihiimaafeenedi eheetavuunoco. Jaamaño sñcije aatyimerautinoti jino mahatyimeneheje eetavocafutuuhi.

⁴ Miiro bu Abel imiyaavuguumaño, Cain jeecivo janaanici, aivo imineri Moocaanico jeecivuuhi. Jaamaño Moocaani diiboco iimitusuuboro ijeevivoco gaayicuihi. Jaamaño Abel guijevecuurunaaca, diibo miyaavogo jñbogoti magaaJahicahi.

⁵ Bu tolliro Enoc onoobo imiyaavuguumaño choomotiboro niquejefaño satyocafutuuhi. Jaaboco siino atyimecutimo Moocaani asatyumaño. Miiro Caatinahaamefaño noono diiboco asatyujino imegavi: Enoc imino icahicauneri Moocaani imo imo icahicauhi, noonoro.

⁶ Jaarunaa miyaavogoma achahamo Moocaanico imo imo moonisujitirahi. Miiro Moocaanijaago mefeejimo, Moocaani iicaaboco, bu diiboco iguinomoco ajaadufinoco icano mimiyaavogotahi.

⁷ Jaabadiro bu Noe imiyaavuguumaño Moocaani diiboco iicajinoco ijibuguunoco atyimeraturunoco miyaavuguuhi. Jaaboro meenegaco eetavuubo paryi iyotoco togari itaajasuqui. Jaamaño toonofenedi jiniije miyaminaaco ifinisiqui ficuubo. Jaamaño Moocaani diiboco imitusuui imiyaavuguumaño.

⁸ Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco ucuuhuvaunoco: Jii, unuuboro fuubo Moocaani diiboco aaciujino jiniijejaago. Jaabo ijinijeti fuuhi, jilli agaajatino jiniijejaago.

⁹ Jaabo Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco aaciguuno jinijehallivi siicumiminaafibadi icaubo. Jaabo tahigo nijeganoguiinoro icaaboro feehicauhi. Jaabadiro bu Isaac onooobo, bu Jacob onooobo icano icahicauhi toono ununoco agaayicirumisi.

¹⁰ Miño Abraham guinehicauhi ufucuro ifinijitinocuumico. Jaacuumi oovominaafi, bu iheetavominaafi icano Moocaani.

¹¹ Jaabadiro bu Sara imiyaavuguumaño, aivo amiyago icacuuruugo seemevauhi. Miño gaifico seemevaugo, Moocaani ununoco imiyaavuguumaño.

¹² Jaamaño Abraham aivo amiyaabo iicauneri niinovacuuruubo sihidi iyaachimihavauhi, ajashutino niqueje meeciridimo, bu paryi muuai jiniigaiyihaiño ajashutino oovorantino iicadino.

¹³ Jaarumo paryi famooro guijeveumo Moocaani ununoco gaayicitimoro. Jilli imiyaavuguumaño tehesinotiro aatyimeuneriro imo imo icahicaumo. Jaamoro nuumo: Mihai jijeoto mihicacutihi. Jilli jiijehalliri gueenene mihicajitihhi, noomoro.

¹⁴ Jaamaño tolli ihiimaamo imino gaajasuhi siijiniije imiya-jiniijeque guinomoro ofoonoco.

¹⁵ Jaanoti miño tahigoti asauno jiniijequere ihesamaaiuruva, tahigovi dojicuviro uumiujirumo.

¹⁶ Jaanoti iimino jiniije imiyajiniije iicajeque imuguumo, niquejefaño icano jiniijeque. Jaamaño Moocaani nehi: Diito Caani uujoho, nooboro onooneri nucufevetibo, miño diibo diitedi cuumico tahi eheetavucuumiño.

¹⁷ Jaabadiro bu Abraham imiyaavuguumaño Moocaani diiboco inisuusumi, illi Isaac onoooboco asatyuuboro gaicaaujirahi Moocaanico ijeecivequi. Miño idiboro illi iicauboco; diibofoenedi Moocaani ununoma iicaujiruuboco.

¹⁸ Miño jilli nuubo: Isaacfeenedi diiyaachimihaima diicaji, nooboro.

19 Miiro Abraham imino gaajahicauhi uchuumucuumoco Moocaani ubuheetesuhicaujirunoco. Jaamaño Abraham illico siino gaayiciuhi iguijenirunofaño.

20 Jaabadiro bu Isaac imiyaavuguumaño illimisi Jacob, Esau icamisico: Imino mihicaji, nuuhi.

21 Jaabadiro bu Jacob imiyaavuguumaño iguijeveujino imegaviro Jose seemeque: Imino mihicaji, nuuhi. Jaaboro iqeseivi esefaquifutuuboro Moocaanico imuubo.

22 Jaabadiro bu Jose imiyaavuguumaño ichuumucuuquiro israelmico nuuhi, Egipto jiinijeti ihinuujinoco. Jaaboro bu diitoco tajibauhi: Jilli jei tabacinoco momooni, nooboro.

23 Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Moiseque caanimisi fataniuhi ifiivuusumi miinihibaaci, sanihiba idino ticovovi aivo oovosuneguiha. Jaamisiro iguiutimisi Egipto jiinije aivojibo: Seemeque magaisiraici, nooboro atajibaunoti.

24 Jaabadiro bu diibo Moise ujusicuudi imiyaavuguumaño imuguutahi Egipto jiinije aivojibo aicigai iseemeneti ifcujirunoco.

25 Jilliro imuguubo Moocaani cuumiminaama idaasuno iicaunoco. Jaaboro imuguutibo jiinije imitiri jihachutaro imo imo iicaunoco.

26 Miiro diibedi Egipto busumije janaanici aivo imiuno Cristohalliti idaasuno iicaujino, toono jaada Moocaani diiboco aaciujinocoro utuumumaño.

27 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Egipto jiinijeti fuubo toojiinije aivojibo icajisuco iguitibo. Miiro sefano icaubo omoonujinofaño Moocaani aatyimeratiboco aatyimeubobadi.

28 Jaaboro bu imiyaavuguumaño Pascua jibaimoco eheetavuuboro tajibaubo iguhuganoco ovejami tijeheri ijeesuqui toonoti Moocaani toomominaafi guijeniminaafi, Israel seemeti ihamiyaaboco guijenitibo iicaqui.

29 Jaabadiro bu imiyaavuguumaño israelmi Tifai Muuafenedi fatyuuhi, imuuai nifaihuco fahigovaacivi udugaacuumoro ijiinijehallidiro fatyuumo. Jaamo dojicuti egiptominaa ufuurumo jilliro macaniuhi.

30 Jaabadiro bu imiyaavuguumaño Jerico cuumihallidi emecuciniuno callajaavuuh, israelmi tuucuumihallidi sahuse juugahuseti mifucuci icano iviuvuuno nijequeti.

31 Jaabadiro bu ajevaminaago Rahab onoogo imiyaavuguumaño Moocaanico uguubuutimo iguijeveusumi guijeveutigo, diigo Israel gaajavi agalluumoco imino agaayiciumaño.

32 ¿Jinejeque fine siino neeji? Aivo finjituruno Gedeoditi jibuguruva, bu Barac onoboditi, bu Sansonditi, bu Jefte

onooboditi, bu Daviditi, bu Samuelditi, bu paryi Moocaani iimaaminaaditi icano jibuguruva.

³³ Jaamo imiyaavugumaño siijiinijeminaaco ajashutino guinoniumo, bu tolliro imino ijiinijeque tajibahicaumo, bu tolliro Moocaani aaciguunoco gaayiciumo. Jaamoro bu tolliro jicumi eedujirumo ijinoco jimihicusuumo,

³⁴ bu cijigaiño sefarunoco jabaasuumo, bu aamiganeri iguijenujirunoti taajaumo, bu iniinovafiurumo quehecuftuuhi, bu minaavi mityano iicaumoro siijiinijeo amocasiminaaco guinoniumo,

³⁵ bu saatoho gaigoomi iyoto uchuumucuurumo siino ubuheeteumoco gaayiciuhi. Jaanoti saatoho guijeveuhi diitoco idaasuno omoonuneri, toono diitoco idaasuno omoonunoti igutuutimo, siino ubuheetemere imino iicajinocoro imugumoro.

³⁶ Jaanoti bu saatoho idaasuno icauhi diitoco eedeejecunehejeri, bu ahaaminehejeri, bu jigaiñehineri isisimoro icivojaaniunehejeri icano.

³⁷ Jaanoti saatoho guijeveuhi guisibaneri ahaamuneri. Jaanoti bu saatohofenedi feeducufutuuhi. Jaanoti saatoho aamigari guijeveuhi. Jaanoti saatoho fahigovavi iguefiivomoro feehicauhi, asimibadi asimimeeheneri ofobocamaaimoro, diitoco idaasuno omoonineri sihidi idaasuno iicamoro.

³⁸ Jaamo diito miyaavogofañodi aivo obociumaño jijehalliri iicaujiturumo icahicauhi. Jaamo sicaihiguehejedi igomoro feehicauhi, bu ifagajinohallidi, bu jiiinjepaajenefañodi, bu guisihojinofañodi icano.

³⁹ Jaarumo paryi diito imiyaavogofenedi iimitusucafutuumo Moocaani aaciguunoco gaayicutimehiica,

⁴⁰ m-mihaidi aivo imino mohimegaro agaayicitino.* Jaadi jari diito mihaima sano iimitusunoco gaayiciji.

12

Jesucristocoro Mihifinici.

¹ Jaaneguiha sihidi diito miyaavogoma iicaumo fahigovadi mihaiico imibocininoco magaaamoro, masii uufocovi mejeevesuqui paryi imitico mihaiico ijeevesunoco, bu tolliro jino imiti mihaiico imitasunoco icano. Jaamoro masii majaabicimoro sefano mefeequi jino mohimega ofocinineri.

² Jesucoro ifinicimoro, diiboti jino momiyaavogo asaaboco. Jaanoco bu diiboro ujusisuubo. Miuro jaabo Jesu imohobujehallivi guijeveuhi. Tohoomono guijeve nucufesuno icarunoco jeecivotiboro, tolli idaasuno

* 11:40 Sahaamefaño noono: iminoco ificuumaño.

iicaunobuunati aivo imo imo iicaujinoco agaajaumaño. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casivutuubo.

³ Jaanoco amiihai mehesamaaje, jaamoro Jesuditi magaaja imitiminaa useri idaasuno iicaunoco. Jaaneguiiha muhuchuvmoro mejeevesudino.

⁴ Miïro amiihaihiica miguijvetihi imitima moonicasihicanohalliti.

⁵ ¿Nacu fine amiihai majabajeevecuuhi Moocaani amiihaico iseemebadi afajinihicanoco? Miïro Caatinihaame jilli neehi: Taseemene, imino guubu Moocaani ico ahaamiiïboro afaگونoco, bu deevesudino ico ihiiïbasumi.

⁶ Miïro Moocaani agaijimoco ahaamiiïboro fagueefihi, bu tolliïro aamifiïbo iseemeti iicaqui agaayicicuumoco, noonoro.

⁷ Jaaneguiiha amiihai majaabici amiihaico ahaaminoco. Miïro Moocaani amiihaico iseemebadi moonihi. ¿Nacu cajaani iseemeque ahaamimoro fagotatihi?

⁸ Jaanoti Moocaani iseemeque afajiniibadi amiihaico ahaamiiïboro afajiniitihachiiï, diïbo miyaseeme mihicatihï, jilli ajevaseemebadiïro mihicahi.

⁹ Jaabadïro bu seeme mihicausumi jiiïjhallivi miihai caanimi miihaico afajiniimoro aamijiïbuuhi. Jaamoco mobociguejiiïbuuhi. Jaamo bu niquejeoobo Moocaniguiinovï miminifoto fiivoma miicaqui.

¹⁰ Miïro miihai caanimi miihaico faguejiiïbuuhi jino guenenene mihicajitino jiiïjhallivi miicaqui. Jaamo miihaico faguejiiïbuuhi diïto imino iïmogobadi. Jaanoti naha Moocaani miihaico faguehi miihai miyanotiïro imino mihicajineguiiha, miihaico iïmimoti ificuuqui, diïbo iïmiïbo iïcabadi.

¹¹ Miïro magaajacuuhi miiïnoco ahaamimoro afagueeneri imo imo mihicatatihi, jilli miiïnoco aavomaño. Jaano afagoonoco uguubuumo toonofenedi gaayicifihi ticovo jeebiiïma iïcanoco, bu sajeebiiï iïcaco icano.

Moocaani Iijico Muguubutino Aivo Niihicuuhi.

¹² Jaaneguiiha amiihaico neehi: Mesefatusu miyaavogofaño miniïnovanoco, bu Cristoditi muhuumigonoco icano.*

¹³ Jaamoro iticovono jiihaïcoro miguiïno amiihai sefa niïnovatucurunoco mesefatusumoro Cristoma mofoo. Jaadi siïno miniïnovacujitihï.†

¹⁴ Jaaneguiiha mesefaquifotomoro famoovamaryo sajeebiiï mihica. Jaamo iïmino ifiïma mihica. Miïro iïmino ifiïma achahamo Aivojiiïboco atyimejitihï.

* **12:12** Griego iijiri noono: mesefatusu amiihai usene iniïnovatonoco, bu amiihai memuiïjene iniïnovatonoco icano. † **12:13** Griego iijiri noono: Jaamoro iticovono jiihaïco miguiïno amiihai tihai iïmicuutirutihai siïno iïmitequi. Jaadi siïno amiihaico cïryijeevecujitihï.

15 Jaaneguiiha mehesicini Moocaani aacigonoco saatoho gaayicitimo mihicadino. Jaabadiro bu saatohoba namita coohai uchuumusufimobadi mejeevadino. Jaamo saatoho ajashutimo imiyaavogomo miyaavogoco chuumusuutimo mihicahi.

16 Jaaneguiiha amihaiti saatohoba buhigueejedi gaigoomima icadino, bu Moocaaninehejeque mitihisudino. Miïro tolli Esau mooniuhi iticonio seemenedi iicafinoco naajeubo safo machutahalliviro.

17 Miïro amihairyo magaajacuuhi dojicuviro toonoco Esau agaayicinoco imuguurusumi diiboco tihisuubo. Jaaneri sihidi ataarunofaño tolli omoonuno siino imibachucafutucuutihî.

18 Miïro amihai israelmi jogaji ifagaji mududicijirugajivi ufuubadi masaatihî. Jaagaji cijigairi nifotociniuhi, bu jaagaji civonoguiino icauhi fucubadi icanoguiino, bu tolliro sefano quijeba icaunoguiino icano.

19 Bu tolliro muguubuutihî mîriicu oojinoco, bu Moocaani icococo diitoma ihiimaaunoco icano. Jaano Moocaani ihiimaaunoco uguubuumoro sihidi dilluuhî: Mîhaima iimaacudiibo, noomoro.

20 Tolli nuumo Moocaani atajibaunoco iguiumoro ajaabicitimaño. Jaano jilli nuuhî: Ifagajico iquicumoco magaicaau guisibaneri, bu saatohoco aamigari magaicaau icano, bu asi icaruuboco, noonoro.

21 Aivo jano sihidi ñihicuno ifuvusuumaño, Moise icaruubo nuuhî: Aivo iñihicuri sihidi iguiiboro tererere icahi, nooboro.

22 Jaanoti naha amihai masaahi Sion iicagajijaago, bu Moocaani iicaabo cuumijaago icano. Jaacuumi niquejeo Jerusale cuumi, jaacuumifaño sihidi aivo ajashutino Moocaani toomominaa icahi.

23 Jaamo sahi igaicinihi Moocaanico iimomo. Jaabadiro bu masaahi Moocaani seeme niquejefaño imomono acaatinicinimo iigaicinihojaagovi. Tolliro bu Moocaani famoo dugaacuminaafi iicaabojaagovi, tolliro bu imino miyaminaa gaijaco Moocaani iimibachucuumojaagovi.

24 Tolliro bu Jesujaagovi, bohono iimaa eetavominaafijaagovi, tolliro bu itijoho efefachucinino Abel tijoho janaanivî mîhaico imino ijibogonojaagovi icano.

25 Jaaneguiiha mehesicini jaamo, mîhaima ihiimaaboco tihisutimo mihicahi. Miïro taajautimo, jaatyo jiijehallivî diitoco Moocaani unuurunoco uguubuutimo. Jaaneguiimi mîhai mataajajitirahi oono niquejefañoti mîhaico ocoovaaboco muguubutihachijî.

26 Miïro Moisema ihiimaausumi Moocaani ico jîinjêque maryibasuuhi. Jaabo nuuhî: Siino bu safooro maryibasujî

jiinijeque, bu niquejeque icano, nooboro.

²⁷ Jaamaño: Siino bu safooro maryibasuuji, onoonoti mag-aajahi, diibo eheetavuuno paryi amaryibanoco ifinisujinoco. Jaanobuuna idiinoro atyuuvejino amaryibatino.

²⁸ Jaanoti naha Moocaani ihaivojico mihaico aacino maryibajitih. Jaanohallivi masi Moocaanico mejeecivomoro mihimequi, ñihicugomoro bocigomoro icano. Jaaneri diibo imo imo iicaqui.

²⁹ Miño Moocaani ciijigai ifinisufinobadi jeevahi.

13

Jilli Moomonihachiji Moocaani Imo Imo Icaji.

¹ Jaaneguiha Cristofeenedi amihai nahabomi iicamoma magaijicasinoco mejeevesudino.

² Amihai iijavi agasemeque imino magaayicihica. Miño tolli omoonihicaumaño saatoho Moocaani toomominaaco iijafaño gaayicuhi, diito Moocaani toomominaa iicaunoco gaa-jatimoro.

³ Tolliro bu mehesafoto civojafaño iicamoti, diitoma sano civojafaño mihicamobadi. Bu tolliro idaasuno iicamoti mehesafoto, tolliro bu amihai idaasuno mihicajirumaño.

⁴ Tolliro bu mataabavacasicuumo imino mihica. Amihai taabavacasico mimihininidino. Miño Moocaani aamiji ajevamoco, bu buhigueejedi sitaajema iicamoco icano.

⁵ Bu nihibamico sihidi mihimoyicidino, amihaima iicadinomaryo imo imo mihica. Miño Moocaani jilli nuuhi: Ico jeevesujitih, bu ico gañijitih icano, nooboro.

⁶ Jaaneguiha iguitimoro meneejirahi:

Aivojibo tahamusuminaafi iicaabo. Jaamaño iguitih miyaminaa uco omoonijirunoco, noomoro.

⁷ Tolliro bu mehesafoto amihai atajibajiibuunoco, bu tolliro amihai iijico iijibuuguumo iicajiibuunoco. Jaamo diito ivi miyaavogoco magaaamorero tolliro momooni.

⁸ Miño Jesucristo diiboro fahijivaro icaabo, ubuunavatiibo iiji iicahiniboro, bu fahijivaro iicajiibo icano.

⁹ Jaaneguiha amihai siyomojibogo agaajaratinoco magaayicicuudino. Jaanoti naha aivo imino mojeebino Moocaani gaiji sefaco agaayicino. Jaanoti toono machutahallivi atajibanoti mojeebino sefaco gaayicijitirahi. Miño toonoco eheetavurumo, ¿toonofaño di jinejebaco icititih?

¹⁰ Jaanoti naha mihai Moocaanico mejeecivono siibadiro jeevahi. Jaamaño sacerdotemi, eedehimihijafaño ejeecivejibubadi omoonihicamo, mihai jeecivofaño iicajitirahi.

11 Miiro judiomi sacerdotemi aivoj#bo asim# t#johoco aivo iimihigo onoohigovi satyefihi, imitico ibuusuqui tooneri jeecivomo. Jaanoti ifaamoco tuucuumiti buhigovi jigasunicimo.

12 Jaabadiro bu cuumiti buhigovi Jesu guijeveuhi, miyaminaa imitico it#jeheri ibuusuqui.

13 Jaaneguiiha mas# Jesujaago mefeequi cuumiti buhigovi, diibo nucufesuno iicaubadiro miicaqui.

14 Miiro jiijehalliv# m#haidi chahacuumi ufucuro ifin#jitino cuumi. Jaama#o miguiinehica hi ufucu asaajino cuumico.

15 Jaaneguiiha fahii#varo mas# Moocaanico mihimehicaqui Jesucristofeenedi. Miiro jino mihimono mojeecivo iicanoco, mas# fahii#varo meheetavehicaqui. Jaaneguiiha mas# mihimequi mooj#ri.

16 Jaamoro majabajeevedino imino momoon#hicanoco, bu saatohoma mih#focasihica am#haima iicanehejeque icano. Miiro jilli mejeecivono Moocaanico imo imo moon#hi.

17 Bu am#hai j#bogom#naaguinov# miminifotomoro diito am#haico onoonoco: Jii, meneehica, miiro diito am#hai jeeb#noco ootomomo iicama#o. Miiro am#hairyo magaa-jahi diito am#hai jeeb#nohalliv# Moocaanico ij#beguejinoco. Jaachii# diito Moocaani dudicamaajeque eheetavonoco imo imo moon#jimo. Jaanoti imo imo moon#timo idaasunoba omoon#hachii#i, #am#hai jinejebaco toonoti mih#cijit#rahi?

18 Tolliro bu mohalliv# Moocaanima mihiimaahica. Miiro m#hairyo magaa-jahi mohesamaaje imono iicanoco, fanoovav# imino mihicagonoco mihimogoma#o.

19 Tolliro bu am#haico neehi: Jaamo Moocaanima tahalliv# mihiimaahicahi, diibo uco siino goovano am#haijaagovi igal-luuqui.

Niino Imaa.

20 Jaabo Moocaani sajeeb#co aacifiibo, Mohaivoj#bo Jesucristo ita toomom#naafi aivo sihidi# ejeevaabo it#jeheneri bohono iimaaco imiyaacaruuboco siino guijevefa#oti ubuheetesuubo,

21 am#haico iimibachuqui. Jaamo fanoovav#iro imino mihicahi. Jaamoro diibo imogobadi# mihicahi. Jaabo bu mofifa#o iimogonoco imoon#iqui Jesucristofeenedi. Jaaneguiiha Cristoco macahacisu fahii#varo. Fine.

22 Ta#ahabomi, majaabici jino am#haico afaj#n#bo onoonoco. Miiro am#haidi jihaameque m#idinoro caatin#hi.

23 Bu tolliro imeguehi am#hai magaa-janoco, monahabo Timoteo civojati# ihinucunoco. Jaabo goovano agasehachii#i, diiboco satyeji am#haico emeecitodi.

²⁴ Tolliro bu paryi amiihai jibogominaaco taajico mahaci, bu tolliro paryi miyaavogofañodi monahabomi iicamoco taajico mahaci icano, tolliro bu Italiari iicamo monahabomi amiihaijaago iijico galluhi icano.

²⁵ Jaafa paryi amiihaico Moocaani imino moonihi. Fine.

SANTIAGO

Santiago Fahigova Iicamedi Caatinuhi.

¹ Uujoho Santiago, Moocaani jeevivominaafi, bu Jesucristo jeevivominaafi icano iicaabo, taajico galluuhi fahuseeci motihaiti miicumiiici idiino iicamo Israel cuumiminaa faajiinijeri agavaracinimedi.

Moocaaniti Gaaja Saahi.

² Tañahabomi imo imo mihica fanoova amiihaico inisusumi.

³ Miiro amiihairyo magaajacuhi amiihai miyaavogoco inisusumi toonoti magaajahicahi janaanici majaabicinoco.

⁴ Jaanoco amiihai jeebiiifa mificu. Jaamo imino mujusihi sanooba atyuuvoratino imino majaabicihicaqui.

⁵ Jaanoti saatoho amiihaiti gaajama machahahachiiji Moocaanico midillu amiihaico ihaciqui. Diibo famoovaaco acihi gaijitiibo, siguubutiibo, bu milli nootiibo icano.

⁶ Jaanegui midillu aacijinoco miyaavogomoro: Acijitiibo, nootimo. Jaanoti imiyaavogotiibo muuai tyuucaibadi jeevahi guibuhuba juugahiti sinaaguehivi asatyonicibadi.

⁷ Jaanegui tolli iicaabo Aivojiiibo Jesucristoti agaayicijinoco esicinidino.

⁸ Jaamaño tolli iicaabo jaachiiji sanooco imeguehi. Jaadi bu civoho siinoco imogoobo icano foobo. Jaamaño ijeebii sahigoviro icatatihii.

⁹ Jaanoti saafi monahabo miyaminaa imega jilli mihiifoobo iicaabo, imo imo iicaqui Moocaani imega miyaabo iicaneri.

¹⁰ Jaanoti sihidi iniihibamima iicaabo miyaminaa imega obocitisiimi imo imo iicaqui. Miiro iniihibamima iicaabo, ñaavahu deecano guenenene iicatibadiiro guenenene icatatihii.

¹¹ Niihiba ihiinoobo sefano aachicisiimi, iñaavahu ochoomoneri ideecano aifefihi. Jaamaño ihovosi goovano finihii. Jaabadi iniihibamima iicaabo inajeetefeeneti finijii.

Miinoco Inisunoco Majaabicino.

¹² Imicani icaabo diiboco inisunoco ajaabiciibo. Jaabo inisucinicuubo toono jaadabadi iicano fiivoco gaayicijiibo chaahimigaco magaayicinicibadi gaayiciji, toono fiivoco Moocaani: Uco agaijimoco aciji, unuunoco.

¹³ Jaanoti saatohoco inisuno iimitinoco imooniqui eesamaaisunoco: Moocaani mojeebiiico inisuno, meneedino. Moocaani jeebiiifaño iimitino eetavo esamaaje chahahi. Jaabadiiro bu miihaiñoobaco nisutatiibo iimitinoco imoonisuqui.

14 Jilli saatoho iinoro ifiiti iimitinoco iimoyiicino asaano diitoco imitinoo moonisuihi. Jaaneri tolli icaafimo.

15 Jaano toono imitico mihimoyiicinoti imiti fiivehi. Jaano imino ujusicuudi gujiveque fiivusuno.

16 Jaanegui agaijimo tañahabomi, amiihaico sita bañidino.

17 Paryi miyaano iiminoco miihaico aacino niquejeti, Moocaanijaagoti saahi, jino aachicinimoco eheetavuubojagoti. Jaabo Moocaani diiboro. Jaamaño chahano icivono diiboco ubuunavajiruno.

18 Jaabo miihaico fiivoco acihi miyaano jibogofeenedi. Jaamo diibo eheetavuuno basuta iticonio onoovano iicabadi miicaqui. Jilli imuguubo, ijeebii onoobadi.

Imino Miyaanoco Meheetavo.

19 Jaanegui agaijimo tañahabomi, goovano muguubuhica. Jaarumo goovano mihiimaahicadino, bu goovano misifiratehicadino icano.

20 Jaanoti goovano isifiratefiibo Moocaani imogobadi moonitihii.

21 Jaaneguiiha mejeevesu paryi idicunoco, imitino sihidi agahafucunoco icano. Jaamoro siicuno amiihai jeebico miminiyumoro, magaayici iimino jibogoco amiihai jeebifaño abasucunoco. Jaabogo amiihai jeebico ataajasujino mityama icahi.

22 Jaanegui tobogo onoonobadi, momooni. Jilli ticovono muguubunicidino. Amiihai ifiico jilli mabañisudino.

23 Jaanoti ticovono uguubuniciiboro omoonitibo meecimefaño ihimeque emeciibobadi jeevahi.

24 Jaabo ihimeque meecihi milli ejeevanoco. Jaaruubo ofoodiro jabajeeveficuubo milli ejeevanoco.

25 Jaanoti uguubunoco ajabajeevetiibo imino mataajajino tajibaco emeciiboro toono onoobadi mooniiboro ofoobo imicani icahi omooninovi.

26 Jaanoti saatoho: Moocaanico gaajacuhi, nuurumo inejebaco iticivusutino jilli ifiico bañisuihi. Jaabo miyaavogo jilli sicamaño.

27 Jaanoti miya miyaavogo, imihinivatino Moocaani imefeenevi icano jino; jijovotoco mahamusuno, fibaijito idaasuno iicamoco mahamusuno icano, bu jaamoro jiiinjeminaa imitiri mihinivatotimo mihicano icano.

2

Miyaminaa Sabadiro Mihicahi.

1 Tañahabomi, amiihai Mohaivojiiibo Jesucristo caamovohigo iicaaboco mimiyaavogomo saatohoco mobocigomoro saatohoco guinovii mificudino.

2-3 Miiro amiihai Moocaani iijafaño mihigaivusumi, saafi iminoonofaño ijicamaaiboro, ihuseti iminoono usegaiviicunoma iicaaboco imino magaayicimoro: Jino imimañovi casivo, meneejirahi. Jaanoti idaasuubo imitichehujema asaaboco, meneejirahi: Ijoho jahigovi jilli dulleeve, jahi baavi casivo, noomoro.

4 Jaamo tolli momoonimaño amiihaifeeneviro saafico guinovi mificuhicahi. Jaamo dugaacuminaati mihicahicahi imitino esamaajema.

5 Agaijimo tañahabomi, jinooco muguubu: Moocaani jiijehalliti icihii idaasufimoco, sihidi miyaavogoma iicaqui. Jaamo diito igaayiciqui diiboco agaijimoco aaciguuno ihaivojico oono nihibamico magaayicinicibadi.

6 Jaamaño amiihai idaasufimoco munucufesuhicahi. ¿Nacu diito oono inihibamima iicamo amiihaico idaasuno omoonimoro, bu amiihaico guicimoro aivojito imega asatye-hicamo icatino?

7 Miiro diito imitino iimaahicahi, sihidi ejeevaabo Jesu-cristo momoti, diibo momofañodi amiihai Cristota mihi-caaboti.

8 ¿Nacu jeedi miyaano amiihai imiya tajiiba Caatinihaamefaño onoobadi momoonihicahi? Miiro noono: Sitaaco gaiji, difiico agaijibadiro, ononororo. Jaabadi momoonihachijji, imino momoonihi.

9 Jaanoti saatohoco mobocigomoro, bu saatohoco guinovii mificuhachijji, imitico momoonihi. Jaamaño Moocaani Moisefeenedi atajjibanocohallivi imitico mihicihii.

10 Jaanoti bu saafi Moocaani Moisefeenedi atajjibanocoparyi onoobadi imino moonihi, unuuruubo sanooco imino omoonitimaño paryi fanoohimitifaño minifutucuuhi.

11 Miiro bu diiboro Moocaani: Jahisihijedi gaigoomima diicadino, unuuboro bu nuuhi: Sitaaco gaicaudino, nuuhi. Jaamaño jahisihijedi gaigoomima mihicatirumo, sitaaco magaicaaumo, paryi Moocaani Moisefeenedi atajjibanocohallivi imitico mihicihii.

12 Jaanoti jisumi imino mihiimaamoro momooni, Jesu taajasu tajiiba onoobadi mihicatihachijji ufucu Moocaani amiihaico omoonijinoco magaajacumaño.

13 Jaanoti sitaaco idaasugotimo omoonihicamoco, bu tolliro idaasugoratino moonicafeteji. Jaanoti idaasugomoro omoonihicamo taajaji ufucu jaadusufucu iicasumi.

Miyaavogofañodi Imino Momoonino.

14 Tañahabomi: Uujoho miyaaveguehi, nuurumo iiminoco omoonitimo, ¿milli bu jano imijirahi? Jaano toono miyaavogo diiboco taajasujitirahi.

15-16 Eneecau bu oono saafi monahabo, bu monago icamo sicaimo imachutabama chahamo asaamoco, amihaiti saato ho cijigaico, machutaaco icano acitimo meneejirahi: Tahifeemebe, machuubo, imino fuucu, noomoro magallujirahi. Jaarumo mahacitihijicafetejiruno gaachehuti, bu ucuujivaachunoco icano. Jaano bu, zmilli bu jano imijirahi?

17 Jaabadiro bu jeevano miyaavogo imino sitaaco momoonitiruva momiyaavogo sicamañejiru.

18 Jaanoti bu saato ho neejirahi: ijoho jilli ticovo miyaavogoma diicahi. Jaanoti uujoho tamiyaavogofañodi imino mooninichi. Jaabo uco dihfusu jilli toono ticovono miyaavogocoro. Jaanoti uujoho ico ifusuji tamiyaavogoco imino omoonihicanofenedi, nooboro.

19 Jaanogui ijoho miyaaveguehi Moocaani saafiro iicanoco. Jii, imino moonihi. Jaabadiro bu ijimimañogayicoro miyaaveguehi. Jaamoro iiguimoro iñihicuri tererere icamo.

20 Jaaruubo gaajatihimiiro mimiyaavuguruubo imino momoonitimaño momiyaavogo icaruno uchuumucunobadi jeevahi.

21 Miiro mootadi Abraham imibachucafutuhi illi Isaac onoboco Moocaanico ijeecivequi asimico agaicaaufimañovi illico isisiuboro agaicaaurumaño.

22 Jaamaño Abraham miyaavogo gaajacafutuhi tolli omoonirumaño. Jaamaño imiyaavogo imino jusihi tolli omoonimaño.

23 Jilliti miyaavuno Caatinahaamefaño onoono. Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaano aivo Moocaanidi iimicuumaño diiboco gaayiciubo. Jaamaño Moocaani Abrahamco: Tañahaburucu, nuuhi.

24 Jaanoco magaajacuhi amihai, Moocaani miyaminaafico gaayicitihijilli ticovo miyaavogoti mimiyaavogomoro, bu tolliro imino momooninoti gaayiciibo.*

25 Jaabadiro bu Rahab onoo go ajevaminaago icauhi, gaajaviufuumoco ijavi gaayicigo. Jaagoro diitoco aamusugoro sihigodi iicajiri galluugo. Jaamaño bu diigoco Moocaani gaayiciuhi.

26 Jaabadiro bu mofi igaijama achahacuuno chuumucuuhi. Jaabadiro bu miyaavogo imino momoonitino uchuumucunobadi jeevahi.

3

Monejeba.

* 2:24 (Rm 4.1-25)

¹ Tañahabomi, amiihaifaño sihidi jibogominaati mihicadino. Miïro amiihairyo magajacuhi jibogominaati mihicamoco janaanici idillujinoco.

² Miïro famooro imitino momoonifihî. Jaanoti saafi imitino iimaatatibo aivo ijeebii imino iicaabo. Jaabo tolliro bu paryi ifico imino iticuvusunoco gaajahi.

³ Jaabadiro bu miihai caballomi iijifaño jigaiñehico mijihacumoro muduujenitahi tohiri mihimogohigovi diiboco miticuvusuqui.

⁴ Jaabadiro bu mahatyime, tolliro bu meenegaco guiraarugaco guibuhuba sefano sihigovi satyefihî. Jaarugaco iticuvusuninaafi ticuvusufighi ajashuruga iticuvusutagari imogohigodi.

⁵ Jaabadiro bu tolliro monejeba jeevahi ajashuruno mofiti iicano iimaajirahi sihidi jeevanoco. Jaabadi guiraarubajico ajashuruno cijigai jigasujirahi.

⁶ Jaano monejeba cijigaibadi jeevahi, miïno ifiivi ajashutino jiiñjedino imiti ficuucinihi monejebavi. Jaano paryi mofico faabohocoro mihininihi. Jaano ijimi cijigairi nifotocinino. Jaamaño paryi diifi jiihaico jigasujirahi.

⁷ Miïro miyaminaa paryi faaboho asico jeevamaaisujirahi joomico, jiiñimomico, bu paryi teehifaño asimico icano. Jaamoco jeevamaaisunicuumo.

⁸ Jaanoti miihaiñooba aivo monejebaco jeevamaaisujitirahi. Toono imiti iicano aivo guinoniratihî, namita agaicaaufineri mataanicinibadi jeevano.

⁹ Tobariro Mohaivojibo Moocaanico mihimehicahi. Jaabariro bu miyaminaaco: Idicuno, meneehicahi Moocaani ifibadiro eheetavumoco.

¹⁰ Miïro sahogotiro moojiti saano: Imino, monoono, bu: Imitino, monoono icano. Jaano tañahabomi tolli icatino.

¹¹ Jaabadi ¿nacu bu sahojitiro nifaihuno cuujirahi anaamofaihu, bu afaafafaihu icano?

¹² Jaabadi ¿nacu bu baacuhoo añaaajebaco noovajirahi? ¿Nacu bu gachicohai moomohico noovajirahi? Chaa. Jaabadi sahojitiro nifaihu saajitirahi anaamofaihu, iquigaifaihu icano.

Miya Gaaja.

¹³ Jaanoti amiihaifeenevi saafi fanoovaaco agaajaabo iicahachijî toonoco ihifusuqui imino iicanofeenedi, bu toono igaja diiboco ijeebico sicutiyiba omoonifeenedi icano.

¹⁴ Jaanoti amiihai jeebifaño sitaaco iinohallitiro mijiheveneheje iicahachijî, bu jilli amiihaiguiiharo sinehejeque momoonifihachijî icano toono amiihai gaajari mitya mitya mihicadino: Aivo sihidi gaajahi, noomoro. Jaamo tolli omoonimo miyaano iicanoco bañihî.

15 Jaamaño toono Moocaanijaagoti asaano gaaja icatino. Jilli jiinijeo gaajaro, miino esamaajetiro asaano gaajaro, bu ijitiro asaano gaajaro.

16 Miïro iinohallitiro sitaaco ijiihevene iicahigo, bu ifiguiharo omoonifino iicahigo icano sajeebii chahahi. Jilli fanoova imitiro icahi.

17 Jaanoti Moocaanijaagoti asaano gaajama iicamo jeebii mihinivatihii. Jaamo sajeebii icahi, bu siicujeebii ma icamo, imihuseme eesicinimo, bu iidaasugomo, imino moonimo, onoonoco jeenesutimo, jilli miyaanocoro neefimo icano.

18 Jaanoti bu sajeebii iicanoco imogomo, sajeebii icaco moonifihii ifi itiquevequi.

4

Jiinije Imitico Mihimeguedino.

1 ¿Cuucati amocasi, ibacasi icano amiihaifeenevi saahicahi? Amiihai jeebii faño imiti imogoneheje, sihidi iicahigoti saahicano.

2 Miïro amiihai siinoco mihimeguehicahi. Jaarunoma mihicatinoma mihicamo sitaaco magaicaauhicahi. Siinohalliti mataquivomoro mihicitinohalliti momoonicasimoro miihii bacasihicahi. Jaamaño amiihai siomonoma machahicahi Moocaanico midillutimaño.

3 Jaanoti midillurumo magaayicahicatihii imino midillutimaño. Jaamo mihimeguehicahi imitinoco mihimogonohalliviro magañi qui.

4 Amiihai miyaminaa: Oono gaigo aijico ejeevesugoro sifiima efeefigobadi mejeevahi. ¿Nacu magaajatihii amiihai jiinije icaco iimogomo, Moocaaniminaati iicanoco? Miïro cajaanohacho jiinije que anahabovamo Moocaaniminaati iminifutucuumo.

5 Miïro sicamaño iicatinoco jahii Caatiniihaamefaño noonoo: Moocaani Igaijaco mofifaño ificuubo miihaico sihidi gaijiihi, noonoro.

6 Jaabo Moocaani miihaico amusuhi iimihuseri siinoco aacinofenedi. Miïro jilli noonoo Caatiniihaamefaño: Moocaani quehe quehe ifiico omoonimoma ibacasihi. Jaanoti iimihuseri amusuubo ijeebii isicumoco, noonoro.

7 Jaanegui diibo iijiguiino mihica. Jaamoro ijico mejenaau amiihaiti igaaqui.

8 Moocaanijaagoviro mifitivo, amiihaijaagovi bu diibo ifiitivequi icano. Imitiminaa amiihai eedeefiico mejeevesu. Toono sasumiro Moocaani, jiinije iicanoco magaijihicamo, amiihai jeebii noco mihimibachucu.

9 Jaamoro iidaasuno miminifotomoro, mataacasi macanifobamaje, bu amiihai jejabaco, taafirati miminiiyu; imo imo mihicanoco, iidaasuno miminiiyu.

10 Jaamoro Aivoj#bo Jesuguiino am#hai ifico miguiinoni. Jaadi am#haico sihidi ejeevamoti ficujiibo.

Dinahaboti Diimaadino.

11 Ta#ahabomi, fahigova imitino mihiimaadino. M#ro inahabediti imitino eesamaaiboro: Iimitico, onoobo, bu Moise taj#bati imitino ihiimaaboro toonoco: Iimitico, onoobo. Jaabo: Taj#ba imitico, onooma#o, jilliro toonohallivi fagominaafiti minifetehi.

12 Jaanoti naha saafiro icahi taj#baco aaciubo. Jaabo diibo fagominaafi idi#boro ifinisujiruubo, ataajasujiruubo icano. #Jaanoti mi#joho nacu #joho: Sita imitico, eneejiruubo?

Gaajaratino C#vohofucuv# Iicajino.

13 Jaanegui jisu muguubu am#hai jilli meneehicamo: Jaachii#i mefeeji. Jaanoti iicatihachii#i c#vohogo mefeeji tuucuumivi. Jaamoro tahigo mihicaji saficaba ticovovi naajeteuco mificumoro manaajeji sihidi nih#bamico mihiciqui, meneehicamo.

14 Jaarumo magaajatihi c#vohofucu siibadi millihacho mihicajinoco. #Milli fine m#no ifi? Oono fucuro aimuufai agaasenere goovano afatyonicibadi jeevano.

15 Jaanegui jilliro meneehica: Moocaani iimogohachii#i tolli mihicamoro tolli meheetaveji, noomoro.

16 Jaaruno icanaaca am#hai suufenitimo mejenaauhicahi mitya mitya am#hai jeeb#co momoonimoro. Jaano paryi toono imiti.

17 Jaanoti bu imino omooninoco gaajaruubo imino omoonitima#o imiticoro ic#bo.

5

Inih#bamima Iicamediti Onoono.

1 Jinooco muguubu sihidi minih#bamivamo, mataacasi-moro sefano magaibacasi idaasuno ufucu mihicajineri.

2 M#ro oono am#hai nih#bami tuucicuhi, am#hai imi gaachehuno nucucinicuuhi.

3 Am#hai nih#bami, am#hai oro icano tivacinicuuhi. Jaama#o magaajacafutucuuhi jaabadiro am#hai ifi guenene icajit#i c#jigairi ijigasunicibadi finiji. Jaarunaa nih#bamico sihidi aivo mititibaanihi jino niinoofucuje mihicacuunaaca.

4 M#ro bu am#hai faguinoco ududicamaaihicamoco majaaduhicatinoco, am#haico dillujimo. Jaanoco guubuuj#bo Moocaani mitya Aivoj#bo iicaabo, am#hai dudicamaajeminaa am#haico ajaadusunoco.

5 Jaamo am#hai j#je jiinjehallivi iminoonoma mihicahicahi, mihimogobadi. Jilli am#hai ifinoco mihicavasuhi niivimibadi jino gaisiraicifucu gasecuunaaca.

⁶ Jaamo bu amiihai iimihusemeque magaicaausuhicahi ajaagabamaajirunobama achahamoco.

Majaabicimoro Moocaanima Mihiimaa.

⁷ Tañahabomi, jaanegui majaabicimoro sajeebii motoomo Aivojii bo Jesu asaajinohachuta. Eneecau bu memeecei, oono faguico abasuubo ajaabiciboro sajeebii toomonicihi iticonio niija aigonoco. Jaadi niino niija afatyonobuunati ibasuta imino onovanoco ihiciqui iicanicibadi.

⁸ Jaabadi amiihai majaabicimoro sajeebii motoomo, quehecuno mihicamoro. Miïro jino Mohaivojii bo Jesu asaajino fiitivucuhi.

⁹ Tañahabomi, sifiiditi fahigova imitino mihiimaacasidino, amiihaico ufucu toonoco jaadusudiibo. Miïro Moocaani fagominaafi iicaabo fiiticuuhi jino guhugari icacuubo.

¹⁰ Jaaneguiiha tañahabomi, eneecau magaaja johono Moocaani iimaaminaa diibediti ijii beguehicaumo idaasuno iicamoro ajaabicihicaunoco.

¹¹ Miïro miïhai: Aivo imino icamo, meneehi idaasuno iicanoco ajaabicimoco. Miïro amiihairyo bu muguubuhicacuhi, Job onoobo idaasuno iicanoco ajaabicihicaunoco. Jaano nijequeti Aivojii bo Moocaani sihidi iidaasugunoco magaa-jacuhi. Miïro Aivojii bo miinoco agaiiiboro idaasuguefiibo.

¹² Tañahabomi, amiihaico bu neehi: Jinooco imino mehesicini. Siinoco munuusumi niquejefañodi, jiinjefañodi, bu sinehejefañodi icano oovicimoro meneedino. Jaanegui: Jiihi, munuusumi: Jiihi, meneehica sanooro. Jaanoti bu: Chahano munuusumi: Chahano, meneehica sanooro. Amiihaico Moocaani toonohalliti idaasuno moonidino.

¹³ Jaanoti bu amiihaiti saafi idaasuno iicasumi diibohallivi Moocaanima mihiimaa. Jaanoti bu saatoho imo imo iicasumi, Moocaanico mihimomoro mamasiva.

¹⁴ Jaanoti bu saatoho iguihuvahachiiji Moocaani iija quillahutoco mucuuhuva diibohallivi Moocaanima ihiimaamoro dñribari ihalli aivomañoco ijeesuqui Moocaani momofeenedi.

¹⁵ Jaamo miyaavogomoro Moocaanima ihiimaaneri iguihuvaabo taajaji Moocaani ubuheesuneri. Bu tolliro imitico omoonino ijeebii faño iicahachiiji Moocaani diibo imitico bu-usuji.

¹⁶ Jaaneguiiha amiihai imitico fahigovavi mihimibachucasi amiihai nahaboma. Jaamoro Moocaanima toonohallivi mihiimaa amiihaiti toonoco ibuusuqui. Imino iicaabo Moocaanima ihiimaano sihidi jeevahi.

¹⁷ Mīro Moocaani iimaaminaafi Elia onoobo mīhaibadīruu miyaminaafi. Jaaruubo aigotino iicaqui Moocanico idil-luneguiha mificabaci, saficaba, bu sificabatifeenedi icano aigotino icauno.

¹⁸ Jaadi siino Moocanima iimaaubo, jaadi aaiguuneri jiīn̄ije basutaano noovauhi.

¹⁹⁻²⁰ Tañahabomi, am̄h̄aiti saatoho miyajībogoco ejeevesumoco saatoho dojīcuv̄iro uhuumisuhachiji, magaaja diiboco iimiti j̄h̄aiti uhuumisuboro diibo jeebīco guījeveti ataajasunoco. Jaamañ̄o diibo imiti sihid̄i iicanoco buususubo.

1 SAN PEDRO AAME

Pedro Caatiniuhi Miyaavogominaa Agaaciniumedi.

¹ Uujoho Pedro, Jesucristo minisuminaafi iicaabo jihaameque caatinihi ijiinijeneti sihi agaaciniumedi Ponto jiiinjeri, bu Galacia jiiinjeri, bu Capadocia jiiinjeri, bu Asia jiiinjeri, bu Bitinia jiiinjeri icano iicamedi.

² Jaamo amiihaico Moocaani iciuhi siicijetiro ihesamaaje iicaubadi. Jaamo amiihaico Igaijafeenedi itaatiro ificucuumo. Jaamo diibo onoonoco: Jii, meneequi, bu Jesucristo guijeve tiihohofaño di miniticafe tequi icano. Jaamo magaayici sihidi Moocaani imino omooninehejeque, bu sajeebii icanehejeque icano.

Moocaanico Mihimono.

³ Masii mihimequi Moocaani iicaabo, Jesucristo Caanico. Jaabo sihidi miihaico idaasugooboro miihaico iseemeti fiivusucuubo. Jaabo Jesucristo guijevafañoti siino ubuheeteunofeenedi miihaico acihi imo imo mehesicinino ifiico.

⁴ Jaanoro amiihaico gaayicisujino amiihaidi Moocaani ibusumijeque niquejefaño ificuunoco. Jaano finisurajitihii, bu mihinivatusurajitihii, bu deecano ochoomobadi icajitino.

⁵ Jaamo amiihai Moocaanico mimiyaavogomaño imityari amiihaico teemejiibo. Jaamo taajasuvi mihifete hi niinofucusumi ihaciqui ificunovi.

⁶ Jaamaño amiihai sihidiro imo imo mihicahi. Jaarumo fanoova amiihaico iji inisuneri idaasuno gueenejisuno mihicajihica.

⁷ Miiro amiihai miyaavogo orobadi jeevahi. Jaano nisucafetefihi ciiigairi iiminoco igaajaciqui. Jaano amiihai miyaavogoco iji inisunoco ajaabicino oro ifinifino janaanici vi sihidi jaaducafete hi. Jaamaño amiihai miyaavogo tolli inisucafotono cahacisucafeteji, imocafeteji, bu bocigocafeteji icano Jesucristo siino asaadi.

⁸ Miiro amiihai Jesucristoco magaijiihi diiboco mahatyimetirumo. Jaamo jisumi diiboco mimiyaaveguehi mahatyimetirumo. Jaamoro sihidi imo imo mihicahi aivo ovosino ajashutino jiiibogoratino.

⁹ Jaano jino amiihai jeebii taajasuco magaayicino, toono amiihai miyaavogo jaada.

¹⁰ Miiro siicije Moocaani iimaaminaa jino taajasuco idillumoro guinehicauhi. Jaamoro iimaahicaumo Moocaani iimihusemaño amiihaico aaciujinoco.

11 Jaabo Cristo Gaija diitoco gaajasuhicauhi diibo Cristo iidaasuno iicaujinobuunati iiminoco agaayiciujinoco. Jaanoco diito esamaaihicauhi: ¿Miihoho fine diibo? noomoro, bu diitofaño diibo Gaija iicaubo diibo asaaujisumico iijibugunoco igaajaqui icano.

12 Jaamoco Moocaani gaajasuuhi idudicamaaje diitedi icatino, miihaidiro iicaunoco. Jaano jino toonocoro jisumi amiihaico jibogomo, bu diitoro amiihaico taajasujibogoco Moocaani Gaija niquejefañoti agalluubo mityafeenedi iijibuguumoro. Jaano jinoco Moocaani toomominaa, angeles onoomo, emeecimoro agaajaguehicano.

Moocaani Miihaico Cuuhuvahi Imino Miicaqui.

13 Jaaneguiiha imino mehesamaaimoro momooni. Jaamoro imihusene mihicamoro imino mehesicini Jesucristo asaadi Moocaani amiihaico iimihusefañodi aacijinoco.

14 Oono, amiihai: Jii, enefimo seeme mihicamaño Moocaanico magaajautisumi mihimegueuehicaunehejeque momoonicuudino.

15 Jiliiro aivo imino mihica, oono Moocaani amiihaico ucuuhuvaubo iimiibo iicamaño.

16 Miiro Caatinihaamefaño noono: Amiihai imimo mihica, jino uujoho iimibadi, nooboro.

17 Jaamo amiihai diiboco: Moocaani, meneehicaabo paryi momoonihicanoco ihiihinciboro gaajacihicahi sabadiro saatohoto guinovii miniiyutiibo. Jaaboco mihigui jino jiiinjehalliri mihicanohachuta.

18 Miiro Moocaani amiihaico taajasuhi amiihai imiti ifiti oono amiihai eedeetemihaiti magaayicunoco. Jaanoco amiihai imino magaajahi jino taajasu iicanoco oro, nihibamii icano ifinifineri ajaaduutiiboco.

19 Jaanoti naha idiiñoro jino Cristo tiihoho iiminero jaaduubo, oono cordero iimiibo, imihinima achahaaboco agaicaaunicibadi diiboco agaicaauno tiijeheri.

20 Jaabo Cristo siicijetiro jiiñije fiivutinaacaro tooneguiiha ificucafutuubo. Jari jisumi, niinosumi buhugaavuhi amiihai iminoco magaayiciqui.

21 Jaabo diibo Cristofeenedi amiihai Moocaanico mimiyaaveguehi. Jaabo Moocaani Cristoco guijevafañoti siino ubuheetesuuboro, diiboco sihidi bocico acihi. Jaamaño amiihai Moocaanico mimiyaavogomoro diiboco mehesicinihicaahi.

22 Jaamo amiihai jino miyaano jibogoco: Jii, monoomoro amiihai jeeñinoco mihimibachucuuhi. Jaaneguiiha amiihai nahabomico miyanotiro imino magaiji.

²³ Miiro amiihai siino mifiivucuuhi Moocaani seemetiro micaqui. Jaaruno iguijefefino miyaminaati mifiivono icatino, jilli Moocaani ifinijitino iijifeenedi mifiivucuuhi.

²⁴ Miiro Caatinihaamefaño noono:
Miiro miyaminaa ñaavahubadi jeevahi, bu imitya ideecanobadi jeevahi. Miiro iñaavahu echeemeneri ideecano aifefihi. Jaabadi miyaminaa, bu imitya goovano finiji, noonoro.

²⁵ Jaanoti naha Aivojiiibo Moocaani iiji ufucuro finijitih. Jaaji jiiji tooji taajasu iijico amiihaico mijiiibogono.

2

¹ Jaaneguiiha fanoova imitico mejeevesu, oono fanoo bañifiranehejeque, bu inehejehallitiro mijiihevenehejeque, bu fanoova sicamañeheje jiiibocasico icano.

² Jaamoro oono seme bohono ifiivomo mifañoco iicanicibadi sihidi mihimogomoro miguiino Moocaani iijico aivo miyaano iicanoco. Jaamo toonofeenedi mujusimoro mataajahi.

³ Mohaivojiiibo iiminoco magajacuumo.

Cristo, Ubuheeneguisiba.*

⁴ Jaaneguiiha Mohaivojiiibojaa masaa, oono guisiba ubuheeba iicaba iicajirubadi iicaabojaagovi. Miiro jaaboco miyaminaa iimuguutimoro gañiiuhi. Jaaruubo Moocaanidi imiyaabo iicaabo sihidi ijaadama iicaabo.

⁵ Jaabadi bu amiihai diibo guisibabadi ejeevaabobadi mejeevamoco, Moocaani itemplojati eetavehi, itaatiro iicaqui sacerdotemiti eheetavoobo. Jaamo amiihai Jesucristofeenedi jeevivoco meheetavonoco Moocaani igaayiciqui.

⁶ Jaamaño miiro jilli Caatinihaamefaño noono:
Uujoho Sion cuumifaño saafico ficuuhi iija tano guisibati iicaaboco. Jaabo aivo iimiibo sihidi ijaadama iicaaboco. Jaaboco imiyaavogomo nucufevetimo iicaqui, noonoro.

⁷ Jaamo amiihai mimiyaaveguemedi aivo diibo sihidi ejeevaabo. Jaanoti imiyaavogotimedi jino Caatinihaamefaño jilli onoono ifeteji:

Iija eetavominaa itihisuumoro agañiiuba jisumi aivo imiyaa-bati minifetehi, onoono.

⁸ Jaabadiro bu jilli noonoro onoono ifeteji:
Jiba nanigaiva guisiba, bu gañiiisuguisiba icano, onoono. Jaamo diito Moocaani jiiibogoco imiyaavogotimo oono toba Cristo iicaaboti ananigaivacuumo, tolli iicaqui iicacumaño.

* 2:3 Cristo buheebe. Jaaruubo guisibabadi jeevahi.

Moocaanita Icano.

⁹ Jaanoti naha amiihai Moocaani iiicucuumi, diiboco mejeeciivequi sacerdotemiti mihicacuumo, mihimicuumi, Moocaanitaro mihicacuumo. Jaaneguiiha Moocaani ifiivusuneheje oovosiinehejeque mijibogo. Jaabo amiihaico tajibahi icivonoguiinoti mihiiinomoro ihovosi seseefaño mijicafetequi.

¹⁰ Jaamo amiihai iticoni cuumibadi mihicautihi. Jaarumo jisumi Moocaani cuumiti miminifutucuuhi. Jaamo amiihaico iticoni miihohoba idaasuguutuhi. Jaarumoco jisumi Moocaani idaasuguehi.

Moocaanico Mejeeciivequi Mihica.

¹¹ Agaijimo tañahabomi, amiihai jiiinijeti sitabadi sihi mihi-camoco neehi: Mihimeguedino amiihai ifi imitinoco. Miiro mofi imiti mojeebii imi esamaajeque finisujirahi.

¹² Jaaneguiiha imino mihica Moocaanico agaajatimo imefeenevi. Tolliti diito jisumi amiihaiditi imitiminaa iicanicibadi ihiimaarumo amiihai imino momooninoco aatyimemere Moocaanico imejimo diibo ajaadujifucu agasedi.

¹³ Jaaneguiiha jilli Mohaiivojiiibo Jesucristo iimeguenegui- iha miyaminaa aivojito onoobadi mihica. Emperador onoo bo imiyahaivojiiibo onoobadi,

¹⁴ bu tajibaminaa iimitimoco icivojaniqui, bu imino iicamoco ibociiguequi icano agallumo onoobadi icano.

¹⁵ Miiro Moocaani imeguehi amiihai imino mihicanoco. Toonoco aatyimemere diito agaajatimo, bu jilli miihifomo iicarumoco icano amiihaiditi: Imitimo, enehicarumo illivequi.

¹⁶ Jaaneguiiha Moise tajibaguino mihicatirumo mihi- mogomoro imitinoco momoonidino. Jaarumo ivi jilliro Moocaani jiovotobadiro mihica.

¹⁷ Jaaneguiiha famoovaacoro mobociguehica, bu amiihai nahabomico magarii, Moocaanico miihihicago, bu emperador aivojiboco mobociigo icano.

Cristo Idaasuno Icaunoti Magaaja.

¹⁸ Jeecivominaa amiihai aivojito onoonoco: Jii, monoo, iimimocoro amiihaico iidaasugomocoro icatino, bu tolliro iimitimoco icano.

¹⁹ Miiro imino Moocaanico magariimoro sicamañohalliti idaasuno mihicanoco majaabicino.

²⁰ Jaanoti bu, milliti amiihaidi imijiruno iimitinoco momooninohalliti amiihaico ahaaminoco majaabicino? Jaanoti naha iiminoco momooninohalliti idaasuno mihicanoco ma- jaabicino, toono naha Moocaani imefeenevi aivo iimino.

21 Miiro tooneguiiha Moocaani amiihaico cuuhuvauhi, Cristo idaasuno iicaunoti cuuhuvauhi, Cristo idaasuno iicaunoti magaaJamoro diibo iicaubadi miicaqui.

22 Miiro diibo sanooba imitico mooniutihii, bu bañifira diibofaño chahauhi icano.

23 Miiro diiboco aivono eneehicausumi, bu aivono nooboro iimusuhicautiibo. Bu diiboco idaasuno omooniusumi jaadamaaiutiibo, jilliro Moocaanico imino emeciiboro udugaacufiiboviro sefahicaubo.

24 Jaabo Cristo mohimitico ifihallivi iiciuboro imohohallivi satyuuhi mohimiti ifiico miguijenimoro iticovono ifimaryo miicaqui. Jaabo tujaaveneri amiihai mubuheeuihii.

25 Miiro iticoni amiihai ovejami imitamobadi mihicahicauhi. Jaarumo jisumi Cristojaagovi muhuumicuuhi. Jaaboro amiihaico ovejami toomominaafibadi otomooboro amiihai jeebinoco imibaiyicihii.

3

Jilli Ataabavacumo Miicaqui.

1 Jaabadiro bu amiihai gaigoomi, amiihai tajemi atajibanoco: Jii, meneehica. Jaaneri diitoti saatoho imiyaavogotimo mijibogotirunaaca imiyaaveguequi amiihai imino mihicanofeenedi;

2 Jaamo amiihai imino mihicamoro diitoco mobocigonoco aatyimemere.

3 Jaabadiro bu amiihaihallicoro mihimibaiquimaaidino, oono janaanici famañoovaje feedamaajebadi iicanehejeque, bu oro eetavotaneheje ficamaajeque, bu aivo iiminoono gaachehuno jicamaajeque icano.

4 Ivi amiihai jeebifaño aatyimeratihigocoro mihimibachu. Jaamoro ifinijitino ovosii sajeebii, siicuno icano jeebii ma mihica. Toono naha aivo Moocaani imogono.

5 Miiro siicijeo gaigoomi Moocaanidiro iicaumo jilli imibaiquimaaiuhi. Jaamo Moocaanico imiyaavuguumoro aijimi onoonoco: Jii, neehicaumo.

6 Miiro tolli iicaugo Sara aiji Abraham atajibanoco: Jii, onogoro diiboco: Tahaivojiiibo, neehicauhi. Jaagobadi amiihai mihicajirahi iguitimo imino momoonihachijii.

7 Jaabadiro bu amiihai aijimi, amiihai taabamico gaa-jacimoro mificu, bu mobocigo. Jilli iniinovaneguiiharo icatino, bu oono iimihuseri Moocaani amiihaico aacyomo ifimaryo iicamaño. Jaanegui jilli mihica amiihai Moocaanima mihimaanoco jinejeba tihisudino.

Imino Omoonijinoco Iimogomo.

⁸ Niinoono jino amiihaico neehi: Famooro sabadiro imino mihica, bu fahigova mihidaasugocasi, bu miino nahabomima mihicanicibadi, bu magarijicasi, bu siicujeebiiha mihica icano.

⁹ Bu amiihaico imitino omoonimoco, imitino momoonidino bu aivono onoomoco, bu aivono meneedino jilliro diitoco imino monoo. Miuro Moocaani amiihaico cuuhuvauhi diibo amiihaico imino omooninoco magaayiciqui.

¹⁰ Miuro ifico agaijimoro imo imo iicanoco iimogomo, iimitinoco iimaatimo iicaqui, bu bañifiraco iimaatimo iicaqui icano.

¹¹ Bu imitinoti buhigovi iminifotomoro iiminocoro imooniqui, bu sajeebii icaco iguinomoro toonoma iicaqui icano.

¹² Miuro Moocaani imino iicamoco teemefihi, bu diiboma iimaanoco guubufiibo icano. Jaanoti imitinoco omoonimoco imogotiiho.

¹³ ¿Miihoho bu amiihaico imitino moonijirahi iiminocoro aivo mihimogomoro momoonimoco?

¹⁴ Jaarumo iminohalliti idaasuno mihicarumo imo imo mihicaji. Jaanogui miiti mihiguidino, mihiguetedino.

¹⁵ Ivi jilliro Cristoco mobocigo amiihai jeebii Aivojiihoco. Jaaneguiiha fahiijivaro mihimibaicini. Jaamo amiihaico amiihai miyaavogoditi idillumoco mihiimusuji. Jilli Moocaanico bocigomoro siicujeebiihi mihiimaa.

¹⁶ Jaarumo imino mihica niiji niiji icatimo, oono amiihai Cristoco mimiyaavogomo imino mihicahicanoti imitino iimaahicamo inucufevequi.

¹⁷ Jaamaño iiminoco momooninohalliti idaasuno mihicano aivo imihi, Moocaani tolli iimogohachiiji. Jaanoti imitinohalliti idaasuno mihicano imitihii.

¹⁸ Miuro Cristo mohimitihalliti idaasuno iicauboro sano guijeveuhi safooro siino guijevecuutiiho iicaqui. Jaabo imitima chahauruubo miikai mihimitimohallivi Moocaani-jaagovi miikaico isatyequi. Jaaruuboco ifi guijeveurahi. Jaaruuboco igaija buheetesuuhi.

¹⁹ Jaano Igaijari ufuuboro bu siicije iguijevecinihicaumo jeebiiho iji civojafaño iicaumoco jiiibeguejeubo.

²⁰ Jaamo diito siicije Noe iicausumi imiyaavuguutimo, oono Noe imeenegaco eheetavehicaunohachuta Moocaani diito imitico ajaabiciihoro teemehicauboro: Fine imitejimobadi, esiciniuboro. Jaagari nifaihuti taajaumo sahuse juugahuseti miitooci, saatoho idiihoro.

²¹ Jaano tonifaihu miinoco initino nifaihubadi iicano. Jaafaihufeedi jisumi miikai mataajacuuhi. Jaano toono niti miino ifico initino icatino, idiihoro Moocaanico miino

esamaaje mihinivatino iicaqui midilluno. Jaanoro miinoco taajasuno Jesucristo siino ubuheeteunofeenedi.

²² Jaabo niquejefañu ufuuboro Moocaani miyanaagonovi acasiivutuuboro gicinihi. Jaabo mityaguino Moocaani toomominaa, bu aivojito, bu mityano icano iicamo.

4

Moocaani Mihaico Aacidineri Sitaaco Mahamusuno.

¹ Jaaneguiha bu amihai idaasuno miicaqui mihimibaicini, oono Cristo idaasuno iicaubadi. Miuro idaasuno omooninoco ajaabicimo imitico ejeevesucuumo.

² Jaamo jiiijehalliri iicaunohachuta Moocaani iimogobadi iicaqui; ifi imogonocoro imooniqui icacuutino.

³ Miuro aivo ajashucutino oono Moocaanico agaajatimo omooninibadi iticoni momoonihicauno. Miuro tusumi amihai fanoova imitico mihimoyicihicauhi, bu iimitino imogoco mihimoyicimoro momoonihicauhi, bu guiriicavonehejeque, bu agañuhusuno jibaimonoco icano, bu jeebibatiro adumoro, mihaifnoobaco mejeecivehicautih, bu Moocaani afaguunoco fanoova ijimico eheetavonoco jeevivomoro mihicahicauhi icano.

⁴ Jaamoma siino magataavomoro iimitinoco momoonicuutineri eheetyemere amihaiditi imitino iimaahicamo.

⁵ Jaarumo diito Moocaani ubuheemeque, bu uchuumucumoco icano emeebiboro ijaadaco aacijiboma paryi imibachujimo.

⁶ Jaabadiro bu jino uchuumucumoco Moocaani jibogoco jibugucuumo, igaijano Moocaani iicabadi iicaqui. Jiiijehalliri iicausumi famoovaaco iicabadiro Moocaani omoonurumo.

⁷ Miuro jino fanoova ifinjino fiiticuuhi. Jaaneguiha imihusene mihica. Jaamoro imino mehesicinimoro Moocaanima miyanotiro mihiimaa.

⁸ Jaano janaanivivi gaijicasima mihica. Miuro gaiji ajashutino imitico finisufihi.

⁹ Jaaneguiha amihai iijanofañu fahigovavi magaayicicasi iimaafivotimo.

¹⁰ Bu fahigovavi mejeecivocasi amihai Moocaani aacidinehejeri. Jaano Moocaani amihai fanoovaaco aacinoco imino motoomomoro momooni.

¹¹ Jaanoti bu saatoho mihiimaano Moocaani iimaabadiro iicaqui. Jaanoti bu saatoho sitaaco siinoco mahamusuhachiji, Moocaani amihai aacino sefari mahamusu. Jaano paryi momoonino Moocaanico Jesucristofañodi mihimequiro icano iicaqui. Jaabediro jaafa cahacisu, bu mitya icano icahi fahijivaro. Fine.

Cristohalliti Idaasuno Mihicano.

¹² Amiihai tañahabomi, sefaneri inisuno amiihahallivi asaasumi meheetyedino, ajabafiiranoti mihicanicibadi.

¹³ Ivi jilliro imo imo mihica Cristo idaasuno iicaubadi mihicaneri. Jaamo ufucu diibo ihovosiima asaanoco mahatyimeneri sihidi imo imo mihicahi.

¹⁴ Jaaneguiha amiihaico Cristo iijihalliti aivonoono unuusumi, imicani amiihai mihicahi, iimiibo Moocaani Gaija amiihahalliri iicamaño.

¹⁵ Jaanoti amiihai sita gaicaau, bu naniva, bu imiti mooni, bu sita iimaa juvihici icanohalliti ivi idaasuno mihicadino.

¹⁶ Jaanoti naha saatoho Cristo momohalliti idaasuno mihicaneri munucufedino. Jilliro toonohallivi Moocanico mihimo.

¹⁷ Miiro jino tusumi mihicacuuhi Moocaani idaasuno omoonijino iseemeti iticovano. Jaano miihaiti jilli iticonino, ¿jaanequi milliji fine Moocaani jiiibogoco imiyaavogotimovi aallibaanijiibo omooniiibo?

¹⁸ Miiro jino iimimo icarumo sihidi jeevanoti taajahi. ¿Jaanegui milli fine icajimo iimitimo?

¹⁹ Jaamaño Moocaani imogobadi idaasuno icarufeenedi imino iicamoro diitoco ifivusuubo Moocaani usefaño ijeebico ificuuqui. Miiro diibo abañitatiiibo.

5*Miyaavogominaaco Afagoono.*

¹ Jino uujoho amiihai igaivominaa quillahutoco faguehi. Jino uujoho diitobadiro quillahutoobo iicaabo, bu Cristo idaasuno iicaunoco aatyimeubo icano. Jaamo bu diito iicabadiro uujoho tamañoma icaji Jesu ihovosiima ufucu asaadi.

² Jaaneguiha amiihai quillahuto, Moocanico imiyaavugucuumo ovejamibadi iicamoco motoomo amiihaico utuumusumoco. Jaanoco mihimogomoro momooni Moocaani imogobadi. Jilli amiihaico atajiiibaneguiiharo icatino, bu jilli nihibamicoro magaayiciquiro icatino icano. Jilliro imino mududicamaaje.

³ Amiihaiñocoro mihicabadi mihimogobadiro momoonidino. Jaamo amiihai momooninoco aatyimemere igaajaqui.

⁴ Tolli momoonihachiiji, imiya toomominaafi agasedi amiihai magaayiciji imino chaahimigaco, milli icajitinoco.

⁵ Jaabadiro bu amiihai sicafe quillahuto iijiguiinoví miminifoto. Jaamoro sabadiro sicujeebiiima mihicamoro fahigovavi: Jii, monoocasi:

Mīro Moocaani imogotihi: Aivo uujoho sihidi jeevahi, eneefimoco. Jaanoti naha sīcujeeb̄ma iicamoco iimihuseri amusufiibo.

⁶ Jaaneguiiha sihidi ejeevano Moocaniguiino* miminifoto am̄haico diibo unuufucu agasedi sihidi mejeevamoti iminiyiqui.

⁷ Jaaneguiiha paryi am̄hai esamaajeque Moocaani usefañoro mificu. Mīro diibo am̄hai imino mihicanoco imeguehi.

⁸ Jaamoro bu imino magaajamoro mehesicini. Mīro oono am̄haiminaafi iji jicubadi nīgooboro iguehi, aatyimeme miyaavogoco ifinisiqui.

⁹ Jaaboco mejenaau miyaavogofañodi sefano mihicamoro, tolliro bu fahigova iicamo am̄hai nahabomi, tobadiro bu idaasuno iicanoco magaajamoro.

¹⁰ Jaarumo gueenejisuno idaasuno mihicanobuunati Moocaani am̄haico imino imibachujiibo, bu quehecuno, mityano, sefano icano ficujiibo. Jaabo diiboro Moocaani paryi fanoovaaco aacifiibo m̄haico cuhuvahi Jesucristoma sano ifinijitino fiivofaño miicaqui.

¹¹ Jaabo jaafa mityama icahi fahijivaro. Fine.

Nino Fitaacu.

¹² Jino tañahabobadi eesiciniubo Silvano onoobofeenedi jihaamegayico caatinihi am̄haico fajiniiboro miyaano iicanoco oono Moocaniti paryi magaayicineheje Moocaani m̄haico sihidi agaijinoco ijibogono. Jaanofañodi quehecuno mihica.

¹³ Tolliro bu Moocaani iija Babiloniar iicajaminaa Moocaani am̄haico iicaubadiro ĩciumo am̄haijaago iijico galluhi, bu tolliro diibo taseemenebadi iicaabo Marco onoobo am̄haijaago iijico galluhi.

¹⁴ Jaanegui fahigovavi mihibicicasimoro midillucasi.

Jaamo paryi am̄hai Jesucristota mihicamo sajeeb̄ma mihica.

* 5:6 Griego iijiri janaanici jilli noonicino: Moocaani useguiino.

2 SAN PEDRO AAME

Miyaavogominaadi Pedro Acaatiniuno.

¹ Uujoho, Simon Pedro iicaabo Jesucristo jeecivominaafi, bu diibo minisuminaafi iicaabo amiihaidi jihaameque caatinihi, miihai mihicabadiro imino mimiyaavogomedi. Miiro Moocaani, bu Motaajasuminaafi Jesucristo icamisi famooro imiyaavogodimoco acihi iimico.

² Jaaneguiiha Moocaani, bu Mohaivojiiho Jesucristo icamisico magaajanofeenedi amiihaico sihidi imino omooninoco, bu sajeebii icaco icano magaayici.

Moocaani Miyaavogominaaco Aacino.

³ Miiro Moocaani miihaico imityafañodi paryi mofiguiiha mucuujiivaachunoco, bu diiboco mejeecivequi mucuujiivaachunoco icano aciiho, toonofeenedi diiboco magaajaqui, sihidi ejeevanofeenedi, bu ovosiiinoonoco eheetavonofeenedi icano miihaico ucuuhuvauboco.

⁴ Jaanehejefeedi unuunoco miihaico aciiho, jaano ajashutino, sihidi ijaadama iicanoco. Jaano toono diibo unuunofeenedi amiihai Moocaani iicabadi miminifetehi iimitino imogo jinijehallivi imitico isivanoti mataajamoro.

⁵ Jaaneguiiha mesefaquifotomoro amiihai miyaavogoco mahamusu imino mihicaneri, jaanoco bu mahamusu janaanici gaajari,

⁶ jaanoco bu mahamusu amiihai ificoro imino matajiihaneri, jaanoco bu mahamusu jaabiciri, jaanoco bu mahamusu Moocaanico mejeeciveneri,

⁷ jaanoco bu mahamusu amiihai nahabomima magariicasineri, jaanoco bu mahamusu gaijima mihicaneri icano.

⁸ Jaano jinehejema mihicanoco miguiraatuhachiiji amiihai ifiino mihifonoti icajitihii, bu Mohaivojiiho Jesucristoco magaajano sicamañovi feejitihii.

⁹ Jaanoti jinehejema achahamo ihaallinoma chahahi, jabaiyimo; iticonono iimiti initicafutuunoco ajabajevecuumo.

¹⁰ Jaaneguiiha tañahabomi, mityano mihicamoro imino mehesicini Moocaani amiihaico iicuboro ucuuhuvaunoco. Jaanoco tolli momoonihachiiji ufucuro imitinofaño mahaquetejitihii.

¹¹ Jaachiiji amiihai imino tihitino mijicafeteji Mohaivojiiho, Motaajasuminaafi Jesucristo aivoji ifinijitinofaño.

12 Jaaneguiha am#haico jinehejeque magaajacurunoco esaayuuboro icahi, oono miyaanofaño quehecuno mihicarumoco.

13 M#iro uudi imino jino uujoho iicanohachuta am#haico eesaayuuboro afaj#nino.

14 M#iro Mohaivoj#bo Jesucristo uco gaajasuhi iguijevedi j#jeeque goovano ejeevesujinoco.

15 Jaaneguiha uujoho tasefadino moon#hi. Jaamo uujoho iguijevenebuuna jinehejeque mehesafetehi.

Cristo Sihidi Ejeevauboco Aaty#meumo.

16 M#iro am#haico Mohaivoj#bo Jesucristo mityati, bu j#jehallivi asaanutu icanoco m#j#buguno sicama#ooco m#hairyo meheetavomoro m#j#buguno icatino. M#iro m#hai mohaall#ri mahaty#meuhi Mohaivoj#bo sihidi jeevauboco.

17 Jaaboco m#hai mahaty#meuhi Dios Moocaani bocico, bu imico icano diiboco aac#sumi, bu toll#ro muguubuui Moocaani ihovos#ri: Jaani taseemene diiberi uujoho imo imo iicaabo, unuunoco.

18 Jaano toono niquejefa#noti unuunoco m#hai monohojineri muguubuui Mohaivoj#boma imibaa#ri mihicausumi.

19 Jaabadi bu aivo jino miyaano iicanoco magaajahi Moocaani iimaaminaa acaatinuunoco. Jaanoco am#hai mimiyaavogomo aivo imino momooni. Jaano toono diito acaatinuuno ifuvusuhi oono civohigoti c#jigaimecu mesesevetinohachutaro #fuvusunibadi. Jaanoti Cristo cuujetavio meecirigai onooboadi asaacudi am#hai jeeb#noco achic#jiibo janaanici imino Moocaanico magaajaqui.

20 Jaaneguiha iticoni jinooco magaaja, chahano Caatinahaamefaño inoro ihesamaajeriro onoono.

21 M#iro toonoco Moocaani iimaaminaa jilli ijeeb#itiro onoomoro acaatinuuno icatino. Jilli Moocaani Gaija diitoco unuunoco Moocaaniditi j#buguumo.

2

Sicama#ooco I#beguefimo.

1 Jaabadiro bu Israel cuumifaño icaumo Moocaani iimaaminaabadi icarumo aba#ififimo. Jaabadiro bu icajimo ba#ifira j#bogominaa. Jaamo am#haifeenevi toovono ijicafotomoro sicama#ejejeque j#beguejimo am#hai miyaavogoco ifinisiqui, oono Aivoj#bo aam#bo ataajasuuboti ba#imoro. Jaarumo goovajino ificoro ifinisuno.

2 Jaamoco sihidi saatoho imiyaavogomoro diitobadiro iminotino moonijimo. Jaamo tolli iicanoti sita miyahijji jibogoditi imijitino ihiimaano.

3 Jaamo nihibamico sihidi iimogomoro amihaiico nanijimo sicamañehejeque jibogonohallivi. Jaarumo ifinijinoti taajajitimo miuro sicijetiro diitoco Moocaani ahaamijinofaño icacuumo.

4 Buhicagaha itoomominaa icaurumo imitico omoonumoco gaijutibo jilliro diitoco jigaiñehiri isisuboro cijigaifaño icivohigo gañuhi, tahi iicaqui jaadusufucu agasejinohachuta.

5 Tolliro bu sicijeo miyaminaaco iimitihalliti gaijutibo nifaibari amacanisuuboro diitoco finisuuhi. Jaaboro idibocoro Noeque iyotoma taajasuuhi: Imino mihica, nooboro tomiyaminaaco jibuguboco. Jaabo Noe taajauhi iyoto sietedimomaryo.

6 Tolliro bu Moocaani finisuuhi Sodoma cuumi, bu Gommorra cuumi icanoco cijigairi jigasuuboro, baiguijiti miniyuuhi, toonobuunati icano imiti miyaminaa toonoti igaaquai.

7 Jaanoti idibocoro Lot onooboco taajasuubo imino iicaaboro diito imitino iicanoco aatyimeebere idaasuno iicahicauboco.

8 Miuro diibo imino iicahicaubo fafucuvaaciviro iimijeebifañodi idaasuno icahicauhi diito imitino omooninoco aatyimeebere, bu imitino ihiimaanoco uguubuuboro icano.

9 Jilli Aivojibo taajasufihi iji abañino inisunoti diibota iicamoco. Jaanoti iimitimoco ficuubo jaadusufucusumi idaasuno imooniqui.

10 Jaabadiro bu Moocaani idaasuno mooniji janaanivivo onoo idicunoco ifi iimogonoco omoonimoro, bu diibo tajibaco iimeguehaticimoco icano. Jaamo jenaaufifimo, jeebbatiro moonifimo, iguitimo inihicunoono mityati imitinoono ihiimaanoco icano.

11 Buhicaga Moocaani toomominaa sihidi imityama icarumo diito Aivojibo imefeenevi: Imitino, onoomoro ibatiji.

12 Jaamo diito asimibadi ihesicinibama chahahi, onoo sahijitiro iicacubadi iicamo iimitimo, ifiivomoco agaayicimoro agaicaaufimo asimibadi icacuumo. Jaamo diito agaajatnoti imitino iimaahicahi. Jaamaño asimi iicanicibadi guijevejimo.

13 Jaamo idaasuno icaji sitaaco idaasuno omoonihicabadiro. Jaamo: Imo imo mihicahi, neehicamo gueenene icajitino safesugoco omoonimo. Jaamo amihai

j#baimonofaño ofoomoro am#haico nucufesuhicahi jihovonehejeri asafesuvomoro. Jaanoti am#haiditi sita imitino iimaahicahi.

¹⁴ Jaamo bu gaigoooco jilli ticovono #finicihatimo, bu iimitico jeevesuhicatimo, bu ajashuno imiyaavogo iicamoco jeevamaaisuhicamo, bu aivo gaajamo fanoovaaco iimogomoro #cinoco. Jilli Moocaani afaijacuumo iicamo.

¹⁵ Jaamo iimino j#haiti imitacumo, johono Moocaani iimaaminaafi Balaam onoobo Beor achibadi jeevamo. M#iro diibo imuguuhi iimitinoco omoon#unohallivi nih#bamico agaay#ciujirunoco.

¹⁶ Jaaruuboco iimitihalliti asi burro #bauhi miyaminaafibadi ihiimauboro. Jaamaño fuut#ibo ijeejavoma.

¹⁷ Jaamo diito pisirigai inifaihuma achahanobadi jeevahi, bu aimuufaico guibuhuba sihigo asatyon#icibadi jeevahi icano. Jaamo ficucin#icuhi fahij#vav#iro aivo #c#vonoguiino iicacuqui,

¹⁸ m#ihifonehejeque sihidi ejeevamobadi ihiimaahicamaño. Jaamo iimitinoco ifi iimogonehejeque iimoy#chicanofeenedi jeevamaaisuhicamo iimitinofaño iicahicaumoti miyanotiro agaacuumoco.

¹⁹ Jaamoro diitoco: Am#haico iimino iicaco mahaciji, neehicamo, diito bu j#jovoto icarumo. M#iro fanoohimiti igu#inon#icumo imiti j#jovotorucu.

²⁰ Jaanoti bu Aivoj#bo, Taajasum#inaafi Jesucristoco agaa#jaumoro j#inije imititi ataajacuurumo siino doj#icuv#iro tonehejefaño imitamoo siino tonehejeguiino minifetehi. Jaamo it#iconi Jesuco agaajautino janaan#icivi imitino minifetehi.

²¹ Jaamedi imijiruno oono imino j#haico gaajatimo iicano. Jaanoti iimino taj#baco diitoco aaciunoco gaajacuurumo siino ejeevesumaño aivo imitino icacuumo.

²² Jaamovi aivo imino #fotono jilli onoon#icino: J#icu siino iguibamaajeque doj#icuv#iro faiy#hi, bu faafaibaco in#it#cuubo siino doj#icuv#iro caamefaño jeefiji, onono.

3

Aivoj#bo Asaajino.

¹ Agaijimo ta#ahabomi, jino siino am#haidi acaatin#ihaame. Jaahaamecifaño imeguehi jino afaj#ninofa#nodi miyanotiro am#haico eesamaaisunoco.

² Jaanogui mehesafoto johono Moocaani iimaaminaa unuunoco, bu Mohaivoj#bo Taajasum#inaafi taj#baco gallum#inaa am#haico ij#buguunoco icano.

³ Jaaneguiiha jinooco iticoni mehesicini: niinosumi saajimo miyaminaa Moocaninehejeque edejecujimo, ifi iimitico iimogono onoobadiro iicamo.

⁴ Jaamoro dillujimo: ¿Milli iicanoco Cristo saaji, nooboro unuuno? Miro jiniijeque ifivusuunoti moheedetemihavi iguijeveunoti, bu jisumihachuta jino jiniije iicabadiro icahi, noomoro.

⁵ Miro diito imogotih i agaajanoco niqejene sicijetiro ifivusucafutuunoco, bu Moocaani noojiri nifaihufañoti jiniije iinuunoco jaaniunobadi. Jaanoti bu fahigovadi nifaihu iicanoco,

⁶ bu oono nifaihuri jinijehalliri iicaunoco ifinisunoco icano.

⁷ Jaabadiro bu jisumio niqejene, bu jisumio jiniije icano jino iicano cijiigaiguiiharo ficuucinihi, diiboro Moocaani onoobadi. Jaagai cijigai toonoco jigasuji jaadusufucusumi. Jaasumi bu tolliro iimihaticimo finisucafeteji.

⁸ Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jinooco majabajevedino, miro Mohaivojibedi safucu mil añobadi jeevahi, bu mil año safucubadiro jeevahi icano.

⁹ Jaabo Mohaivojibo unuunoco ajabajevecuuno icatino, oono saatoho eneehicabadi. Jilli mihaico ajaabiciboro imogoobo famoro iimitico ejeevesunoco, mihañooba cijigaifaño footimo iicaqui.

¹⁰ Miro Mohaivojibofucu gaseji mehesicinitinaaca, oono nanivaminaafi gaajaciratinfucu asanicabadi. Jaasumi niqejene paryi dubaicamaaji nihicuno guubuvusunoro. Jahi paryi icaneheje cijigairi finisucafeteji. Jaabadiro bu jiniije paryi toojehalliri iicanoma jigasucafeteji icano.

¹¹ Miro paryi jilli finisucafetejino. Jaaneguiiha aivo imino Moocaniguiiharo mihicano, bu diiboco imino mejeecivono icano.

¹² Jaaneguiiha Moocaani fucu agasejinoco motoomomoro diiboco mahamusu goovano isaaqui. Jaasumi niqejene cijigairi finicafeteji. Jaano icijigairi tahi icaneheje paryi chucucamaaji.

¹³ Jaanoti naha mihai meteemehi Moocaani eetaveji unuunoco bohono niqejeneque, bu bojiniijeque icano. Jahigo paryi famoro imifimo imino mihicaji.

¹⁴ Jaaneguiiha, agaijimo tañahabomi, toonoco motoomonohachuta imino mihica amhaico Moocaani sajeebima mihicamoco, bu mihinivatimoco ihatyimequi. Jaanoti imitino icano mihicamoco atyimevadiibo.

¹⁵ Jaamoro magaajamoro Mohaivojibo asaatinohachuta sanoodimo imiyaavogomoro itaajaquihica. Miro bu jinooco

tolliro am#haidi caatin#ubo magaij#bo monahabo Pablo Moocaani diiboco gaajaco aaciudineri.

¹⁶ M#iro paryi ihaamenefa#odi jinehejeque am#haico neehicaabo, sama#osafa#o tih#ino noocinirunaaca. Jaanoco agaajatimoro, imino imiyaavogotimo sihigoviro iimitinojaagoviro miniiyuhicahi, bu tolli oono Caatinahaamefa#o sima#ooahaamefa#o ononehejeque siibadi iimitinojaagoviro oovicimoro iimitinocoro moonihicamo icano. Jaama#o ifinocoro finisujimo.

¹⁷ Jaaneguiiha agaijimo ta#ahabomi, jinooco imegaviro magaacuma#o imino am#hai ifico motoomo. Jaamo iimitimo am#haico aba#inofa#o minifototimoro am#hai miyaavogofa#o quehecuno mihicanoti aacototimo mihicahi.

¹⁸ Jaaneguiiha aivo janaanici imino Mohaivoj#bo Motaa-jasuminaafi Jesucristoco magaaJamoro diibo gaijifa#o imino mujusi. #Jaaboco macahacisu jisumi, bu fahiijivaro icano! Fine.

1 SAN JUAN AAME

Fiivo Iimaa Cristo.

¹ Amiihaidi macaatinihi jino iticoni jiinije ifivutinaacaro iicacuunoco miihai muguubuunoco, mohaallineri mahatyimeunoco icano. Jaaboco mahatyimeumoro diiboco muhuseneri mududiciuhi. Jaabo jino Fiivo Iimaa iicaabo.

² Jaabo miyaminaaco fiivusuuhi. Jaaboco miihai mahatyimeumoro toonoti mijibeguehicahi. Jaamo amiihaico mijibeguehi jino ifinjitino fiivoco, Moocaanima iicauhiji miihaivi ubuhugaavuunoco.

³ Jaanoco amiihaico mijibeguehi muguubuunoco, mahatyimeunoco icano. Jaamo miihaima manahabovahi Moocaanima miihai mihicabadi, bu Illi Jesucristoma mihicabadi icano.

⁴ Jaanogui amiihaidi jilli macaatinihi. Jaamo sihidi imo imo mihicahi.

Moocaani Seseene Aachiciniibo.

⁵ Jibogoco Jesucristo miihaico jibuguhi. Jaanoco amiihaico mijibeguehi Moocaani seseene aachiciniibo iicanoco. Jaabovi ajashuno icivono chahahi.

⁶ Jaamo: Diiboma magataavehi, munuurumo civohi mihicamo jilli mabañihi moojiri, sicamañoooco monoomaño, bu momoonimaño icano.

⁷ Jaanoti Moocaani iicabadi seseehi mihicahachiji diiboma magataacinihi. Jaamaño miihaico Illi Jesucristo tiihoho mohimitico paryi nitihhi.

⁸ Jaanoti: Tahimitima chahahi, monoomo jilli mofico mabañihi. Jaamaño mojeebifaño miya iiji chahahi.

⁹ Jaanoti mohimitico Moocaanico mijibogohachiji diibo aivo imihuseebe abañitaiibo, mohimitico ubuusuuboro paryi nitijiibo.

¹⁰ Jaanoti: Tahimitima chahahi, monoohachiji Moocaanico: Bañifiibo, meneehi. Jaamofaño diibo iiji chahahi.

2

Iji Moocaani Imefeenevi: Imitimo, Unuusumi Jesucristo Mohalliti Iicaabo.

¹ Taseeme amiihaidi jilli caatinihi. Jaamo iimitinoco moonitimo mihicahi. Jaanoti mimiyaavugucuumo imitinoco momoonihachiji Moocaani imefeenevi mohalliti iicaabo jisumi icahi Jesucristo imihuseebe.

² Jaabofeedi mohimiti jaaducafutucuuhi. Jaano miihaidiro icatino, faajiinijeminaadiro bu icano.

³ Jaanoti Moocaani ataj#babadi mihicahachii#i magaajaji diiboco magaay#icicunoco.

⁴ Jaanoti saatoho: Diiboco gaajacuhi, onoomo, itaj#baco imiyaavogotimaño, bañ#ififimo. Jaamofaño miya iij#i chahahi.

⁵ Jaanoti diibo taj#baco imiyaavogoobo Moocaanico aivo imino agaij#bo. Jilliti magaajahi diiboma magataavonoco.

⁶ Jaabo Moocaanima gataavehi onoobo Jesucristo imino iicaubadi iicaqui.

Bohono Taj#ba.

⁷ Tañahabomi, botaj#baco am#haidi caatin#ihi am#hai Cristoco mimiyaavuguunotiro am#haico ataj#bacunoco. Jaano jino si#icjetiro ataj#bauno j#bogoco am#hairyo muguubuhicacuuno.

⁸ Jaano taj#baco am#haidi acaatin#ino jino bohonobadi minifetehi. Jaano aivo miyaano Cristofañodi, am#haifañodi icano. Jaamaño icivono afatyucunoguiinodi miya seseeh#ic#nicuhi.

⁹ Jaanoti saafi: Seseeh#i icacuui, nuuruubo inahaboco ij#hegueebe c#voh#guerehiica icahi.

¹⁰ Jaanoti inahaboco agaij#bo seseeh#igo icahi. ¿Jineje bu diiboco iimit#nofaño gañ#sujirahi?

¹¹ Jaanoti inahaboco ij#hegueebe c#vonofaño icahi. Jaabo ofooh#igoco gaajat#i, iciveri aatyimetimaño.

¹² Taseeme, jaaneguiha am#haidi caatin#ihi, Moocaani am#hai imitico Jesucristofeenedi ubuusucumaño.

¹³ Amiyato, am#haidi caatin#ihi, it#iconi j#in#je fiivut#naaca iicauboco magaajacumaño. S#cafe, am#haidi caatin#ihi, ij#i Satanasco miguiinon#icumaño.

Taseeme, am#haidi caatin#ihi, Moocaanico magaajacumaño.

¹⁴ Amiyato, am#haidi caatin#ihi, it#iconi j#in#je fiivut#naacaro iicauboco magaajacumaño. S#cafe, tolliro am#haidi caatin#ihi, mequehecufimaño Moocaani j#bogoco am#hai jeeb#ifaño magaay#icimoro ij#ico miguiinon#icumaño.

¹⁵ Jaaneguiha j#in#jeque magari#dino, bu j#in#jehall#ri iicanoco magari#dino icano. Jaanoti saatoho j#in#jeque agaij#mo Moocaanico gaij#ihi.

¹⁶ M#ro pary#i j#in#jehall#vi iicano imiti Moocaaniti saat#i. Jill#i j#in#jehall#t#ro asaano, oono mofi imit#noco iimogoneheje, mohaall#i imit#noco iimogoneheje, bu: Uujoho aivo sihid#i jeevahi, noomoro mihicaneheje icano. Pary#i jino j#in#jeonehejere.

¹⁷ Jaano jino j#in#je pary#i iimit#noco iimugusuhicanoma fin#noro fuucuui. Jaanoti Moocaani iimogobadi iicahicaabo fin#jitihi.

Abañififiibo Saaji.

¹⁸Taseeme, jino niinosumi mihicacuuhi. Amñhairyo magajacuuhi Cristominaaniminaafi asaajinoco. Mñiro jino jisumi icacumo Cristoco iminaanihicamo. Jinoti magajahi jino niinosumi mihicacunoco.

¹⁹Jaamo mofeeneti fuuhi. Jaarumo mñhaioto icautimo, mñhaioto iicauruva mñhaima icajirumo. Jaamaño tolli fuumo famooro maatyimemere magajajui paryi famooro mñhaioto iicatino.

²⁰Jaanoti naha amñhaico Cristo Igajaco acicuhi. Jaamaño amñhai famooro imino magajacuhi.

²¹Jaaneguiha amñhaidi caatiníhi miyaanoco magajacumaño, magajajimaño icatino. Mñiro amñhairyo magajacuhi miyaanofañoti sicamaño asaajitrunoco.

²²Jaabo, ¿nacu mñjoho abañififiibo? Eti bu oono: Jesuco Cristo icatíbo, eneehicaabo. Diibo Cristominaaniminaafi iicaabo. Mñiro Moocaani Achi Jesuco utuunamaaihicaabo, bu Moocaanico tuunamaaihicaabo icano.

²³Mñiro paryi Moocaani Achico utuunamaaimo Moocaanima chahahi. Jaanoti Moocaani Achico ijñbogomo Moocaanima icahi.

²⁴Jaaneguiha amñhai jeebñfaño mificu oono iticonitiro muguubuunoco. Jaano amñhai jeebñfaño iicahachijí Moocaanima, Illima icano mihicahi.

²⁵Mñiro Jesucristo mñhaico aciguuhi ifnñjitino fiivoco unubadi.

²⁶Jaaneguiha jino amñhaidi caatiníhi jilli amñhaico abañihicamoditi.

²⁷Jaanoti naha amñhai Moocaani Gajama mihicahi Jesucristo amñhaico aaciuboma. Jaamaño sita amñhaico jñbeguejitirahi, Moocaani Gajaro amñhaico paryi ijñbogomaño. Jaabo jñbogo miyaano sicamaño icatino. Jaaneguiha Cristoma icamoro mihica Moocaani Gajja amñhaico ijñbogobadi.

²⁸Taseeme, jaaneguiha amñhaico neehi: Cristomaryo mihica. Jaabo asaadi diiboti nucufevetimo, bu ññhicugotimo icano miicaqui.

²⁹Mñiro amñhairyo magajacuhi Jesucristo iimihuseebe iicanoco. Jaabadiro bu oono iimihuseeme Moocaani seeme iicamo.

3*Moocaani Seeme Iicamo.*

¹Jaaneguiha magajaja mñiro sihidi Moocaani mñhaico agajñbororo, iseemeti mñhaico oovicíhi. Jaano miyaano diibo seeme mñhai. Jaamaño jññjeminaa mñhaico gaajatihí, Moocaanico gaajajimaño.

² Agaijimo tañahabomi, Moocaani seeme mihicacuuhi. Jaarunaaca miihaico gaajasuti behiica ufucu mihicajinoco. Jaarumo magajahi Jesucristo asaadi diibobadi mihicajinoco, miiro iicabadiro iicaaboco mahatyimejimaño.

³ Jaanoco paryi eesicinimo, jeebi imibachucafetehi diibo Jesu imiibo iicabadi.

⁴ Jaanoti paryi famooro iimitinoco omoonimo Moocaani tajibaco imitino moonihi. Miiro imitino momoonino Moocaani tajibaco: Jii, monootihi.

⁵ Miiro amiihairyo magajacuhi Jesucristo mohimitico ibusuqui asaanoco. Jaabofaño imiti chahahi.

⁶ Jaaboma paryi iicamo imitico moonitih. Jaanoti imitico moonimoro iicamo diiboco atyimetimo, gaajatimo icano.

⁷ Taseeme, miihaiñooba amiihaico bañidino. Jaanoti imino iicaabo Cristo imihuseebetadi jeevahi.

⁸ Jaanoti imitino iicaabo ijitahe. Miiro iji sahiijitiro iimitinoco omoonifiibo. Jaanogui Moocaani Achi saauhi iji omoonisunoco ifnisuqui.

⁹ Jaanoti paryi Moocaaniti ifivomo iimitinoco moonitih, Moocaani ifico mojeebifaño ificucumaño. Jaamaño iimitinoco momoonicutih, Moocaani seeme mihicamaño.

¹⁰ Miiro gaajaveechuno Moocaani seeme iicamo, bu iji seeme iicamo icano. Jaanoti paryi iimitinoco omoonimo, inahaboco agaijitimo Moocaani seeme icatih.

Sabadiro Fahigova Magaijicasi.

¹¹ Miiro mimiyaavugunotiro muguubuno jibogo jino: Sabadiro fahigovavi magaijicasi, onoono.

¹² Cainbadi mihicadino. Miiro ijitahe iicaumaño inahaboco gaicaaubo. ¿Nacu milliti jaaboco gaicaaubo? Eti bu Cain iimihicautimaño, jaanoti inahabo iimihicaumaño.

¹³ Tañahabomi, majabafitedino jiiijeminaa amiihaico ijiihevehachiji.

¹⁴ Miihai naha gujivetu buheefaño mafatyucuhi. Jaanoco magajahi monahabomico magaijimaño. Jaanoti inahaboco agaijitibo gujivetu taajatihica.

¹⁵ Miiro paryi inahabomico ijiihegueme gaicaauminaa. Amiihairyo magajahi gaicaauminaa ifinijitino fiivoma ijeebifaño achananoco.

¹⁶ Miiro jilliti magajahi magaijicasinoco Jesucristo mollahivi ifico aacunoti. Jaabadiro bu miihai mofico mahacijirahi monahabomihallivi.

¹⁷ Jaanoti sihidu inehejema iicamo inahabo idaasuno iicanoco atyimecuurumo diiboco idaasugotimo. ¿Milli bu: Moocaanico gaijhi, neejirahi?

18 Taseeme, ticovo iijiriro magaijidino, miyanotiro magaiji imino momooninofañodi.

Moocaani Imefeenevi Quehecuno Mihica.

19 Jaamaño jilliti magaajahi miyaamo mihicamoro, Moocaani imefeenevi quehecuno mihicanoco.

20 Jaanoti mojeebii mofi iimitinoco gaajacufihi. Jaarunofaño Moocaani ajashutiibo mojeebiiifaño iicanoco gaajaabo. Jaabo paryi fanoovaaco gaajahi.

21 Jaanoti agaijino nahabomi, mojeebii Moocaani imefeenevi miihaico milli onootihachiiji Moocaani imefeenevi quehecuno mihicahi.

22 Jaabo miihaico siinoco midillunoco aciji diibo tajibaco: Jii, noomoro momoonimaño diibo iimogobadi.

23 Jaano jino itajiba: Illi Jesucristoco mimiyaavogono, bu jaamoro sitama sabadiro magaijicasino icano, diibo atajibaubadi.

24 Jaamo itajibaco imiyaavogomo diiboma icahi, bu diitoma diibo icahi icano. Jaanoco magaajahi diibo miihaima iicanoco Igaijaco miihaico acinofeenedi.

4

Moocaani Gaija, Bu Abañifibo Gaija Icano.

1 Agaijimo tañahabomi, famoova gaijaco mimiyaavegedino. Iticoni minisu; ¿Naa Moocaani Gaija diibo iicanoco? Miiro jiiñjehallivi sihidi gahafucumo bañifiraminaa: Moocaani iijico mijibeguehi, onoomo.

2 Jaamo jilliti magaajajirahi Moocaani Gaijama iicaaboco. Miiro paryi oono Jesucristo miyaminaafibadi ifiivuuboro saauhi, nooboro ijibogoobo, diibo Moocaani Gaijama iicaabo.

3 Jaanoti Jesucristoditi tolli onootiibo Moocaani Gaijama chahahi. Diibo jilli Jesucristominaaniminaafi gaijama iicaabo. Miiro amiihairyo muguubuhicacuhi togaija asaajinoco. Jaabo jisumi jiiñjehalliri icacuhi.

4 Taseeme, amiihai Moocaanita. Jaamo abañififimoco amiihai miguinonicuhi. Miiro amiihaifaño iicaabo janaanici mityahi jiiñjeminaa iicamofaño iicaabo janaanici iicamaño.

5 Jaamo diito jiiñjeminaa. Jaamaño jiiñjeonehejequere iimaamo. Jaanoco jiiñjeminaa iicamo diitoco guubunicihi.

6 Jaanoti miihai Moocaanioto. Moocaanico agaajamo miihaico guubunicihi. Jaanoti Moocaanioto iicatimo miihaico guubunicitihii. Jilliti magaajahi Miya Gaijama iicamoco, bu abañififibo gaijama iicamoco icano.

Moocaani Miihaico Gaijahi.

⁷ Agaijino nahabomi, fahigova magaijicasi. Moocaaniti magaijicasino saahi. Paryi famoovaaco agaijibo Moocaani seemene. Jaabo Moocaanico gaajahi.

⁸ Jaanoti sitaaco agaijitiibo Moocaanico gaajatihica, Moocaani saatohoco agaijififihicaaboco.

⁹ Miïro Moocaani miïhaico agaijinoco ifusuhi miïhaidi idibocoro Illico jiiñehallivi agalluunofeenedi, diibofeenedi fiivoma miicaqui.

¹⁰ Miïro miïhai Moocaanico magaijinioti gaiji saatihhi. Jaanoti naha Moocaani miïhaico agaijiboro Illico galluuhi moimitico ijaaduqui. Jaano jino naha miya gaiji.

¹¹ Agaijimo tañahabomi, miïhaico Moocaani agaijibadiro miïhai tolliro sabadiro magaijicasiqui.

¹² Miïro Moocaanico miïhaiñooba atyimetatihhi. Jaanoti sabadiro magaijicasihachiji, Moocaani miïhaima icaji. Jaano igaiji miïhaifaño aivo imino jusiji.

¹³ Jaamo jilliti magaajahi Moocaanima mihicanoco, bu miïhaima diibo iicanoco icano Igaijaco miïhaico aaciunofañodi.

¹⁴ Miïro miïhai mahatyimeumoro mijibeguehi Moocaani Illico jiiñjeminaaco itaajasuqui agalluunoco.

¹⁵ Jaamo paryi Jesucristoco: Moocaani Achi, onoomo Moocaanima icahi, bu Moocaani diitoma icahi icano.

¹⁶ Jilliti magaajamoro mimiyaaveguehi Moocaani miïhaico agaijinoco. Miïro Moocaani saatohoco agaijififihicaabo. Jaabo gaijima iicaabo Moocaanima icahi, bu Moocaani diiboma icahi icano.

¹⁷ Jilliti gaiji miïhaivi jusihi ufucu jaadufucu iicasumi ñihicugotimo miicaqui. Miïro miïhai jiiñehallivi Jesucristo iicabadi mihicahi.

¹⁸ Miïro gaiji iicamañovi ñihicugo chahahi, gaiji ñihicugoco buhi agañiñaño. Miïro ñihicugo ñdaasuhigovi mñnoco satyehi. Jaamaño iiguibovi gaiji imino jusitihica.

¹⁹ Jaanoti naha miïhai Moocaanico magaijihhi iticoni miïhaico diibo agaijumaño.

²⁰ Jaanoti saatoho: Uujoho Moocaanico gaijihhi, onoomo inahaboco ijihegueme bañifihhi. Jaamo mñno nahabo mahatyimebeque magaijitimo, ¿milli bu Moocaanico magaijirahi mahatyimetiboco?

²¹ Jaabo miïhaico atajibauno jino Moocaanico agaijibo tolliro inahaboco igaijiqui.

5

1 Paryi famooro Jesu Cristo iicanoco imiyaavogomo Moocaani seeme iicamo. Jaamo bu caanico agaijimo tolliro iseemeque gaijifihi.

2 Jaamo Moocaanico magaijimo, diibo tajibaco momoonisumi magaajahi diibo seemeque, bu magaijinoco.

3 Miïro Moocaanico magaijino itajibaco momoonino. Jaano itajiba sihidi jeevatihî.

4 Miïro oono paryi Moocaani seeme iicamo jinijeque guinonihî. Jaano momiyaavogofenedi jinijeque miguiinonihî.

5 Miïro idïboro jinijeque guinonihî Jesu Moocaani Achi iicanoco imiyaavogoobo.

Jesu Moocaani Achi Iicano.

6 Miïro diibo Jesucristo asaauno jïbogocafutuuhî nifaihufenedi, bu itïjohofenedi icano. Jaabo initicafutusumi unuuneriro icatino, bu tolliro iguijeveuneri icano. Jaano miyaano iicanoco Moocaani Gaija jïbeguehî, diibo Moocaani Gaija iicaabo Miyaabo iicamaño.

7 Jaano jïbogomïnaa icahi niquejefaño miimisiici, saafi idïno; Moocaani, Illi, Igaija icano. Jinoodïmo icarumo saafiiviro gataacinihî.*

8 Jaabadiro bu minooci, sano idïno icahi jinijehalliri; Moocaani Gaija, bu nifaihu, bu tïjoho icano. Jaano jino minooci, sano idïno iicano sabadiro iimaahi.

9 Miïro miyamïnaa onoonoco mimiyaavogonicihî. Jaamo bu, ¿mïlli mimiyaaveguejitirahi Moocaani Illi Jesucristo iicanoco ijïbogonoco?

10 Jaamo Moocaani Achico imiyaavogomo toono jïbogoma icahi ijeebïfaño. Jaanoco Moocaanico imiyaavogotïbo Moocaanico: Bañififiboti, neehi, Moocaani Illiditi ijïbogonoco imiyaavogotimaño.

11 Jaano jino Moocaani onono: Diibo mïhaico ifinïjitino fiivoco aacino. Jaano toono fiivo Illima icahi.

12 Jaamo Moocaani Achima iicamo ifinïjitino fiivoma icahi. Jaanoti Moocaani Achima iicatïmo toofiivoma chahahi.

Nino Fajïni.

13 Jaamo amïhaidi jinoco caatinihî Moocaani Achico mimiyaaveguemedi. Jaamo magaajahi ifinïjitino fiivoma mihicanoco.

14 Miïro mïhai Moocaanico mimiyaavogomoro magaajahi diiboco siinoco midillunoco, ijeebï onoobadi, mïhaico ugu-ubunoco.

* 5:7 Sahaamefaño ficuutimo: Jaano jïbogomïnaa icahi niquejefaño miimisiici, saafi idïno, onoonoco.

15 Jaano m̄hai Moocaanima mihiimaanoco diibo uguubunoco magaajabadiro, bu magaajacuhi diiboco midillunoco m̄haico aac̄icunoco.

16 Jaanoti saatoho inahabo imitico omooniruno guijevafaño #futusutinehiica iicahachij̄i, diibohall̄iv̄i Moocaanima ihiimaaq̄ui. Jaadi diiboco Moocaani ac̄iji fiivoco, guijevafaño #futusuno imiti iicatihachij̄i. M̄iro jaanoti icano guijevafaño #futusuno imiti. Jaanoti uujoho noot̄ihi toonohall̄iv̄i Moocaanima mihiimaaq̄ui.

17 M̄iro parȳi fanooro imiti imit̄ihi. Jaarunofaño icano sanoodino imiti guijevafaño #futusutino.

18 M̄iro magaajahi parȳi Moocaani seeme iicamo iimit̄inoco omoonit̄atinoco. Jaamoco Moocaani Achi ootomomaño ij̄i diitoco dud̄ic̄itat̄ihi.

19 M̄iro m̄hai Moocaanioto mihicanoco magaajahi, bu tolliro parȳi j̄iinijeoto ij̄i mityaguinov̄i iicanoco icano.

20 Tolliro bu magaajahi Moocaani Achi asaaboro m̄haico gaajaco aac̄inoco, tooneri Miyaabo iicaabo Moocaanico magaajaq̄ui. M̄iro bu Miyaabo iicaaboma mihicahi, Illi Jesucristoma mihicahi. Jaabo jaani Moocaani Miyaabo, ifinijit̄ino fiyoma iicaabo.

21 Taseeme, mehesicini jihovo ij̄in̄ita caanimiti.

2 SAN JUAN AAME

Cristo Jibogofaño Mihica.

¹ Uujoho quillahutoobo iicaabo caatiníhi jihaameque mon-agoti Moocaani ificuuguedi, tollíro bu iseemeque uujoho miyaano agaijìmedi. Saafiíro uujoho icatíno, bu paryí oono miyaanoco agaajacumo icano.

² Jaabo uujoho amíhaico gaijìhi miyaano mojeebífafaño iicanofenedi. Jaano fahíijívaro míhaima iicajino.

³ Jaabo Moocaani, bu Illi Aivojìbo Jesucristo icamisi amíhaico imino mooniji, bu idaasugueji, bu sajeebí icaco aciji icano miyaanofañodi, bu gaijifañodi icano.

⁴ Uujoho aivo imo imo icahi diseemeti saatoho miyanotiro Moocaani míhaico atajìbabadi imino ñgomoco aatyimeneri.

⁵ Jaanegui tañago, jisumi masí sabadíro magaijicasiqui. Jino ico onoono bohono tajìba icatíno, iticonitiro toonoma mihicacuunoco neehi:

⁶ Míro Moocaani atajìbabadi mihicano toono gaijama mihicano. Jaano toono tajìba iticonitiro muguubucuuno, gaijicasifaño mihica, onoono.

Bañimínaa.

⁷ Míro jino jìinjehallíri síhidi icamo bañífiramínaa, Jesucristo jìinjehallívi miya miyamínaafibadi asauboco utuunamaaimo. Tollí iicaabo, jillí bañímínaafi, Cristomínaanímínaafi iicaabo.

⁸ Jaanegui amíhai imino mehesicini amíhai dudícamaajeti mihicacuunoco mimitasudino. Jaamo ufucu ijaadaco paryí magaayícihi.

⁹ Jaanoti saatoho Cristo ijìbugunoco ejeevesumoro síhigoví iminifotomo, bu Moocaaniti buhígoví minifetehi. Jaanoti Cristo jìibogofaño mihicahachijí Moocaanima mihicahi, bu tollíro Illima mihicahi icano.

¹⁰ Jaaneguiiha saatoho jìibogomínaa amíhaijaago agasevamoro Cristo jìibogoma ofootimoco amíhai ijafaño mag-aayícidino, bu: Tahi imino difoo, meneedino icano.

¹¹ Míro diitoco ifitacumo diito imitifaño bu minifetefhi.

Níno Imaa.

¹² Síhidi amíhaico eneejiruno icarahi. Jaarunaa imogotíhi aamefeenedi, acaatininoco. Cusumihacho feeji amíhaima faño mihiimaacasiqui. Jaaneri mohimohica imino ijusiqui.

¹³ Moocaani ñícugo, dinago seeme dijaa ijíco galluuhi.

3 SAN JUAN AAME

Gayo Onooboti, Imino Ihiimaano.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatinihi jihaameque agaijibo tañahabo Gayodi, diiboco miyanotiro agaijibedi.

2 Agaijibo tañahabo, dihallivi Moocaanima iimaahicahi. Fanoova ima imino ifeequi tolliro guihuvatibo diicaqui, bu oono imino dijeebi ofoobadi diicaqui icano.

3 Miuro saatoho monahabomi asaaumo imino dijeebi miyaanofañodi iicanoco, bu imino jibogo onoobadi idiicanoco icano ijibuguunoco uguubuhiniboro imo imo icahi.

4 Jaano toonobadi chahahi sanooba uco imo imo iminiyuno. Jino, taseeme, miyaanofañodi imino mihigonoco guubuhi.

5 Agaijibo tañahabo, imino aivo moonihicahi monahabomico adaamusuubo sihigoti asaamoco adaamusunofeenedi aivo imino moonihicahi.

6 Jaanoco diito Moocaani iijanominafaenevi jibeguehicahi joho sihidi gaijima idiicanoco. Jaanegui diitoco imino daamusu, ucuujivaachunehejeque daaci imino ifeequi, Moocaani imogobadi.

7 Miuro diito Cristo dudicamaajeguiiha igomo. Jaamo imogotihhi Moocaanico agaajatimo aacinehejeque agaayicinoco.

8 Jaaneguiiha mihai diitoco imino momooninofeenedi mahamusuqui iimino jibogoco.

Diotrefe Onoobo Imitino Iicano.

9 Uujoho caatinihuhi aameque Moocaani iijaminaadi. Jaarunoco Diotrefe guubuutihhi mihai iijico, diitofeenevi aivojiboti iicanoco imogooboro.

10 Jaaneguiiha ofoohachijji faamo imefeeneviro neeji: Mihaiditi sicamañoco ihiimaaboro abañihicanoco, bu tolliro monahabomi tahi ifotomoco gaayicihicatiibo, bu agaayicigomoco gaayicisuhicatiibo icano. Jaaboro Moocaani ijati diitoco gañihicaabo.

11 Jaaneguiiha agaijibo tañahabo, diito imitino omoonibadi diicadino iminoro diica. Miuro iiminoco omoonibo, Moocaanitahe. Jaanoti iimitinoco omoonibo, Moocaanico atyimetihica.

Demetrio Imino Omoonino.

12 Jaanoti famooro Demetrioti imino iimaahicahi. Jaano miyaanofeenedi gaajacafetehi. Jaanoco mihai bu tolliro

mijibeguehi. Bu jaanoco amihai magaaajahi miyaano iicanoco.

Niino Imaa.

¹³ Sihidi ico neejirahi. Jaaruubo imogotihhi caatinitafaihu, bu caatinitai icanofeenedi eheetavonoco.

¹⁴ Imeguehi goovano ico aatyimeneque. Jaadi jari mihi-imaacasiji faño.

¹⁵ Jaanegui sajeebii diica. Juuga nahabomii dijaa iijico gallu-uhii. Hijocho bu paryi famooro monahabomii moojico daaci.

SAN JUDA AAME

Juda Caatiniuhi Moocaani Ocoovamedi.

¹ Uujoho Juda Jesucristo jeeçivominaafi, Jacoobo nahabo, jihaameque caatinihi Moocaani ocoovaaboro itati ijeevadi ificumedi. Jaamo imino toomocinihi Jesucristofeenedi.

² Jaabo Moocaani amiihaico sihidi idaasugueji, bu gaijiji, bu sajeebii icaco aciji icano.

Sicamañoooco Abañifimo.

³ Agaijimo tañahabomi, sihidi imogorahi mataajajinohallivi amiihaidi acaatininoco. Jaarunaa momiyaavogoditi amiihaidi caatinihi. Jaamo momiyaavogohalliti mejenaauqui, Moocaanita iicamoco aacinohalliti, toonoco mubuunanijitirahi.

⁴ Jaanaaca sihidi bañiminaa amiihaifeenevi icacuhi. Jaamo gaajaciratino amiihaifeenevi jicamaaimo siicijetiro Caatinihaamefaño diitoti ijiibugucumo, ciijigaifaño ifeequi iicacumo. Jaamo imifitino miyaminaa, Moocaani imihijico iiçimoro siibadi miniiyuhicamo fanoova imitnocoro iimoyiiçiqui. Jaamoro idiiaboro Mohabajaabo Aivojiiho Jesucristoco tuunamaaihicamo.

⁵ Amiihairyo magajacurunoco siino amiihaico esaayuhi. Moocaani Israel cuumiminaaco Egipto jiiñijeti taajasuui. Jaadi saatoho imiyaavuguutimoco finisuubo.

⁶ Tolliro itoomominaa niquejefaño imino iicaurumo, Moocaani atajiiabauno mityaco aacijirunoco iimogotimoro iijanoco jeevesuui. Jaamoco Moocaani çivojaniuhi çivonoguiino ifinijitino jigaiñehineri isisuboro niinofucuguiiha ificuumo.

⁷ Jaabadiro Sodoma, Gomorra onoocuumici miyaminaa, bu ifitino iicaucuumijeminaama Moocaani ifinijitino ciijigairi jigasuuhi, itoomominaa imitino iicaumoco omoonibadiro. Jaamo Moocaani toomominaa iicaubadi imitino icaumo: Sano gaifiimiro gaifiimima iicamo, Moocaani gaigooma miicaqui eheetavunoco ejeevesumoro, siibadiro iicaneheje fanoovaaco moonihicahi. Jaamoco tolli mooniiho. Jaanoti famooro igaajaqui tolli iicahicamo ifinijitino ciijigairi idaasuno ijigajinoco.

⁸ Jaamoco imitino gaija onoobadi omoonimo ifico idicuno moonihi. Moocaani iijico mityagotimo, niqueje toomominaati imitino iimaamo.

⁹ Jaarunaaca Moocaani toomominaa aivojiiho Miguel icaruubo Moise chuumuhuhalliti ijima ihiibacasiusumi

¶dicuno nuutihi idinoro nuubo: Moocaani jei ico ibaji, nooboro.

¹⁰ Jaanoti diito imitino iimaahicahi agaajatnoti. Jaamo sahijitiro jibogoratino gaajamo bajio asimihesicinima charumo agaajamoro omooninibadi, moonimo ifihalliviro ifiniqui.

¹¹ ¶daasucani icajimo! Cain imiticoro agaajaumo, nihibamico iimoyicimaño mitamo Balaam iicaubadi. Jaamo finiji Core iicaubadi isifiratuuboro Moocaani onoonoco imuguutimaño guijeveubo.

¹² Jaabobadi iicamo amihai imo imo mamachuqui mi-higaivomoma ofoomo amhaico nucufevesuhicahi iimitiri. Jaamo amhaifeenevi imo imo iicamoro sihidi amachumoro aduhicahi famoovaaco nucufeguetimo. Itadimo icarumoco jeevotimo ificoro toomomo. Aimuufai nifaihuma achahanoco guibuhuba asatyonibadi ejeevamo. Imoho onooafisumi onoovatihobadi aivo ifahifema agaijuyicicho aivo ochoomonibadi ejeevamo.

¹³ Muuai tyuucal aivo isifiirano ijivaaseque agañinibadi diito imiti ifuvusuhi nucufesuno. Meecirigai ijihaiti imitaabo iicabadi. Moocaani diitoco ficuji civono fucuro ifinijitinoguiino.

¹⁴ Adan iyaachi seemene, iyaachi seemene, seemene Enoc onoofofeenedi, diitediti Moocaani nuuhi: Memeeeci, Aivojibo Jesu ajashutino itoomominaama asaajinoco.

¹⁵ Jaabo famooco dilluji. Jaaboro paryi imifitimoco cijigaifaño gañiji, imitino imoonihicanohalliti, paryi diibediti imifitimo aivo imitino iimaahicanohalliti icano, nooboro.

¹⁶ Jaamo fanoovati famañovaje iimaafifimo, sitaaditi iimaafifimo, iimitico iguiraasumo, ifihalliviro ifico mityano eesicinimoro sitaaco neefimo. Jaamoro saatohoditi imino iimaamo siinoco diitediti ihiciquiro.

Cristotaco Afagoono.

¹⁷ Jaanoti amihai, agaijimo tañahabomi, mehesicini, sijijetiro amhaico Mohaivojibo Jesucristo minisuminaa unuucuunoco:

¹⁸ Niinosumi icajimo dejecuminaa imitijeebi onobadi iicamo, noomoro.

¹⁹ Jaamo amhaico dugaacusuji, jiniije iimogobadi iicamo Moocaani Gaijama chahahi.

²⁰ Jaanoti amihai, agaijimo tañahabomi, quehecuno mi-hica amihai imi miyaavogofaño. Moocaanima mihiimaa Moocaani Gaija mityafañodi.

²¹ Moocaani gaijifaño mihicamoro, motoomo Mohaivojũbo Jesucristo ñdaasugofeenedi ifinijitĩno ifico mĩhaico aacijinoco.

²² Imino imiyaavogotimoco, mimiyaavugusu.

²³ Saatohoco mataajasu cijigaiti. Sitaaco mihidaasugo. Jaarumo diito imititi gaihuinimoro, bu jũheguemere icano.

Niino Imaa.

²⁴⁻²⁵ Idĩboro Moocaani agaajaabo, bu Motaajasumĩnaafi icano imityari amĩhaico teemeji acototimo miicaqui, mihinivatimoco isatyequi imo imo iimihimefeenevi. Jaaboco mihimo, sihidi ejeevanoco, imityaco, itajũbaco, Mohaivojũbo Jesucristofeenedi siicijetiro, bu jisumi, bu fahijĩvaro icano. Fine.

APOCALIPSIS

Jesucristo Ihifusuuno.

¹ Moocaani Jesucristoco aciuhi diibo idudicamaajeminaaco ihifusuqui goovano iicajinehejeque. Jaanoco Jesucristo ifusuuhi idudicamaajeminaafico Juaco itoomominaafico agalluubofeenedi.

² Jaabo uujoho Jua miyaanoco jibuguuhi paryi aatyimeunoco, bu Moocaani iijico icano Jesucristo onoonofeenedi.

³ Imicani iicamo jihaameque ihifinicimo. Tolliro bu imicani iicamo Moocaani jihaamefañodi ihimaanoco uguubunicimoro imino jihaamefaño onoonoco omoonimo. Miho tufucu fiitvucuhi.

Jua Moocaani Iijaminaadi Caatinihi.

⁴ Uujoho Jua caatinihi Moocaani iijano Asia jinijeri sahuse juugahuseti mijaaci icano iicajahajeminaadi. Jaamo amihai magaayici Moocaani imino omooninoco, bu sajeebhi icaco aacinoco icano. Jaabo Moocaani iicaabo bu diiboro iicaubo, bu diiboro asaajiibo icano. Bu tolliro sahuse juugahuseti miimiisiici icano imino gaijami Moocaani aivoji icaga imefeeneri iicamo aacinoco magaayici.

⁵ Bu tolliro Jesucristo aacinoco magaayici. Diibo miyaanoco jibogoobo, bu iguijevemefeenetiticoni ubuheeteubo. Jaabo jinijeminaa aivojito aivojiibo iicaabo. Jaabo Cristo mihaico agaijiiboro itijeheri mohimitico nituhi.

⁶ Jaaboro mihaico aivojitoti, bu sacerdoteti icano eetavuuhi diibo Caani Diosco mejeecivequi. Jaabo jaafa mitya, bu cahacisu icano icahi fahijivaro finiratino. Fine.

⁷ Memeeci oono Cristo aimuufafeenedi saaji. Jaaboco famooro atyimeji, bu diiboco ahaamiumo atyimeji icano. Jaaboco paryi jinijeminaa aatyimemere taaji. Jihitolliji. Fine.

⁸ Uujoho imegaobo, bu allivoobo icano, abecedario iticoni A iicabadi, bu allibati Z iicabadi iicaabo, noobo Jesu Aivojiibo Moocaani sihidi ejeevaabo. Diibo iicaabo, bu iicaubo, bu asaajiibo icano.

Cristo Imi Gaija.

⁹ Uujoho Jua miyaavogofaño amihai nahabo. Jaabo amihaima sano idaasuno icahi, bu Moocaani aivojifaño icahi, bu tolliro jaabicico Jesucristo aacinafaño icano. Jaabo uco icivojaaniujirunohachuta uco gañiumo Patmo

onoochugaivi Moocaani iiji Jesucristofañodi miyaano iicanoco ijibeguehicaunohalliti.

10 Jaanaaca Aivojibo fucu jaguisifucusumi uujoho Moocaani Gaijafenedi esamaihicaunaaca tabujinaagoti sefano guubuvusuuno miriicu ojibadi.

11 Jaano uco nuuhi.* Jino adaatyimeneque aamefaño caatini. Jaaboro Asia jiinijeri sahuse juugahuseti mijaaciano iicajahajejaagovi gallu. Jino imomo iicajahajejaagovi; Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia, Laodicea icanojaago, noonoro.

12 Jaaneguiiha acafesaavooboro meeciuihi: ¿Mijoho ico, fine, uuma iimaahi? nooboro. Jaabo atyimeuhi sahuse juugahuseti minoocono cuugahu ficuta iicuno oro eetavotaco.

13 Jaanofeeneri Miyaminaafibadi Ifiivuubo ifibadi iicaaboco atyimeuhi. Jaabo itihaicivi ifotocinichehuco jiciniiboco jaachehu oro niivigaimeeheri siyiciniuhi ifeeyjevi.

14 Jaabo nigaijeeneu aivo seseene jadiotobadi. Jaanoti ihaallinou cijigaiguihunobadi jeevauhi.

15 Jaanoti itihaiñou namecuno ifuvusuhi bronce aparyicisucinobadi, cijigaifañodi eheetavocininobadi. Jaanoti ico sefano guubuvusuuhi sihidi guisino uguubuvusunicibadi.

16 Jaanoti imiyanaagohusefaño icaumo meeciri sahuse juugahuseti miimisiiicidimo. Jaanoti iijifañoti inoociniga niisuga sijevaga fahigovahaciti sijevasuciniga. Jaanoti ihime nihiba sefano aachicinisumi iicabadi jeevauhi.

17 Jaaboco aatyimeuneri iguiniovi acutuuhi chumuhubadi. Jaarunaaca imiyanaagohuseque tahallivi ificuuboro uco nuubo: Diguetejirahana Uujoho iticonioobo, bu diiboro allivioobo iicaabo icano.

18 Uujoho iicaabo guijeveurahi. Jaaruubo buheehi, ufucuro milli icacutiibo iicaqui. Jaabo uujoho guijeve janaanici mityacuuhi. Jaaneguiiha guijeveminaa iicahigo uudi sihidi jeevatino. Jilli iimogobadi moonijirahi.

19 Jaaneguiiha jino adaatyimeneque caatini, jino jisumi icanoco, bu ufucu icajinoco icano.

20 Jino tamiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiiicicamo meecirico adaatyimeme agaajaratino jilli eneejiruno: Jaamo diito meeciri sahuse juugahuseti mijaaciano Moocaani iijano jibogominaaditi, eneejiruno. Jaanoti bu sahuse juugahuseti minoocono cuugahu ficuta iicuno oro

* 1:11 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Uujoho imegaooobo, bu allivioobo icano A, Z icano iicabadi, onoonoco.

eetavota jilli eneejiruno: Sahuse juugahuseti mijaaci icano Moocaani iijanoco, eneejiruno.

2

Moocaani Iijanojaagovi Iijico Agalluuno: Efeso cuumi-jaagovi Iijico Agalluuno.

¹ Efeso cuumiri Moocaani iija iicaja jibogominaafidi caatini: Jilli noobo imiyanaagohusefaño sahuse juugahuseti miimisiici icamo meecirima iicaabo, bu tolliro sahuse juugahuseti minoci icano oro eetavota cuugahu ficuta iicunofeenedi #goobo icano:

² Uujoho gaajahi paryi fanoovaaco edeetavehicanoco, bu sefano dudidamaajeque edeetavehicanoco, bu adaabicihicanoco icano. Bu tolliro gaajahi iimitimoco adaabicitinoco. Bu uujoho tolliro gaajahi Moocaani galluminaa eneehicarumo miyaano iicatimoco #joho inisuuboro bañiminaa iicanoco agaajacinoco.

³ Jaabo #joho sihidi daabicihicahi, sihidi idaasuno dicahicahi, bu uuguiha sihidi dudidamaaihicahi niinovatoti#bo icano.

⁴ Jaarunaa dihallivi icano sano: Mi#ro iticoni imiyaavuguusumi uco sihidi gaijuhi. Jaaruubo jisumi mi#dinoro gaijicuui.

⁵ Jaaneguiha deesafoto iticoni edeesamaaiunoco. Jaaboro difico dimibachuubo iticoni omoonihicaubadi mooni. Jaanoti tolli omoonihachiiji dijaagovi ofooboro dicuugahu iicuco idiiti dumiti#ciji, dihimitico edeevesutihachiiji.

⁶ Jaarunofaño jino iimino dihallivi icahi, Nicolaitami omooninoco idi#heguene. Jaanoco bu uujoho j#heguehi.

⁷ Ami#hai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicamoco fiivo imoho Moocaani gohasihalliti icaho noovatati machusuji.

Esmirna Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

⁸ Esmirna cuumiri iicaja Moocaani iija jibogominaafidi caatini: Jilli noobo imegaoobo, bu diiboro allivi#oobo icano iicaabo, iguijeveuruubo, siino ubuheeteubo:

⁹ Uujoho gaajahi paryi #joho omoonihicanoco, idaasuno idiicahicanoco, bu fanoovati ucuujivaachunoco icano. Jaaruubo #joho jinejeti cuujivaachutihi. Tolliro bu uujoho gaajahi: Mi#hai judiomi, unuurumo #diti imitino ihiimaahicanoco. Jaamo judiomi unuurumo jilli Satanas iji igaivominaaro.

¹⁰ Jaaneguiha diguetedino idaasuno idiicajinoti. Mi#ro iji ami#haiti saato#hoco civojafaño j#hacusuji. Jaamo paryi ami#hai minisucafetehi. Jaamo fahuseeci fucuva ticovovi

idaasuno mihicaji. Jaarunofaño suufenitiibo diica iguijeveji-nohachuta. Jaachiji toono jaada ico uujoho fiivoco aciji.

11 Amihai nohojima mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicamo iguijeveme cijigaifaño feejitih.

Pergamo Cuumijaago Iijico Agalluuno.

12 Tolliro bu Pergamo cuumiri iicaja Moocaani iija jibogominaafidi caatini: Jilli noobo iniisuga fahigovaciti isijivasucinigama iicaabo:

13 Uujoho gaajahi paryi ijoho omoonihicanoco, bu gaajahi Satanas atajibahigo ijoho idiicanoco. Jaaruubo ijoho uco jeevesutiibo diicahicahi. Bu tamiya jibogominaafi Antipa onoboco amihafeenevi oono Satanas iicamañovi agaicaausumi uco imiyaavogonoco jeevesutiibo diicahicahi.

14 Jaarunofaño dihallivi fiivaano icano: Toono Pergamo cuumivi ima iicamo saatoho Balaam jibogoco jeevesutimo icamo. Jaabo diibo Balaam onobo Balac onoboco fajiniuhi israelmi imitico imooniqui jihovo caanimi jeevivo asimico uduuneri, bu gaigoomima imitinoono iicaqui icano.

15 Tolliro bu ima icamo oono Nicolaitami jibogoco jeevesutimo iicamo, toonoco uujoho ijiheguene.

16 Jaaneguiiha iimitico mejeevesu. Jaanoti mejeevesutihachiji goovano amihaijaago feeji. Jaaboro diitoma amocasiji taajifañoti ihiinoga niisuga fahigovahaciti isijeva iicagari.

17 Amihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco: Mityano iicaaboco toovono icano manati machusuji. Jaaboro diiboco aciji seseeyi guisiyico. Jaayihallivi bohono imomo caatiniciniji. Jaamomoco mijoho gaajajitih idiboro toonoco agaayicibo gaajaji.

Tiatira Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

18 Tolliro bu caatini Tiatirari Moocaani iija iicaja jibogominaafidi: Jilli noobo Moocaani Achi oono ihaallino cijigaiguiihunobadi iicaabo, bu itihaiño bronce aparyicisucinobadi iicaabo:

19 Uujoho gaajahi paryicino ijoho omoonihicanoco, gaijima idiicanoco gaajahi, bu dimiyaavogoco gaajahi, edeecivehicanoco, dijaabicico icano. Bu gaajahi iticoni omoonuno janaanivi jisumi omooninoco.

20 Jaarunaaca sano icahi dihallivi. Oono Jezabel onogo: Moocaanijaagodi iimaahi, onogoro tajeecivominaaco ijibegueneri abañihicagoco adaabicihicanoco. Diigo

jibeguehica hi diitoco gaigoomi ma imitinoono iicaqui, bu tolliro jihovo caanimi jeeçivo asiminooco iduuhicaqui.

²¹ Jaagoco uujoho teemehicarahi iimitico ijeevesuqui. Jaarunofaño ihajevaco jeevesuhicatigo.

²² Jaaneguiiha diigo omoonihicanoco diito ejeevesutihachiji diigoco uujoho guihuvasuji, diigojaago efeehicamo idaasuno iicaqui.

²³ Jaaboro diigo seemeque gaisiraiciji. Jilliti paryicino Moocaani iijanominaa gaajaji uujoho miyaminaa esamaa-jeneque paryi agaajanoco, bu paryi ijeebinofaño iicanoco agaajanoco icano. Jaaboro paryi amihaiico amihai mo-moonihicano jaadaco aciji.

²⁴ Jaanoti bu amihaiti saatoho toono Tiatira cuumiri mihi-camo tobogoco mihimogotimo, bu oono diito sihidi ejeevano agaajaratino Satanas iiji eneehicanoco minisutimoco nehi: Sibogoco siino amihaihallivi ficutih.

²⁵ Jino toonoma mihicanoco imino mificu uujoho tahi asaa-jinohachuta.

²⁶ Jaaneguiiha mityano iicamoro uujoho iimogonoco eetavomoro nijequevi ifotomoco aciji mityaco jinijeminaahallivi.

²⁷ Jino uco Guihirubi mityaco aacibadi. Jaamo jinijeminaaco tajibaji sefano jigaiñehiri nifaqui illunoco magasuucunicino iicabadi.

²⁸ Jaamoco bu cuujetavio meecirigaico aciji.

²⁹ Amihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

3

Sardi Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

¹ Tolliro bu caatini Sardi cuumiri iicaja Moocaani iija jibogominaafidi: Jilli noobo sahuse juugahuseti miimisiiçi idino Moocaani gaijamima iicaabo, bu tonoodimoro imeecirigaimima iicaabo: Uujoho gaajahi paryicino ijoho omoonihicanoco, bu saatoho: Buheebe, ico eneehicarunoco. Jaarunaa ico dijeebi iguijevercunoco uujoho gaajahi.

² Jaaneguiiha deesciniboro sefatusu imino omooninoco, miho oono fiiticuuno minoco imitasuquiguiiha. Miho uujoho gaajahi toono ijoho omoonihicano Moocaani imegavi imino iicatinoco.

³ Jaaneguii desafoto oono jibogoco agaayiciunoco deevesudino. Jaaboro dihimitico deevesu. Jaanoti edeesicinitihachiji oono nanivaminaafi ofoonicibadi gaajaciratino uujoho dijaa feeji ico dihimitihalliti aamiqui.

4 Jaarunofaño #ma icamo tahi Sardi cuumivi m#dimo imino icamo imitico eetavotimoro icamo. Jaamo uuma sesechehujefaño ijicamaaimoro igueji imino icamaño.

5 Jaamaño mityano icamo sesechehujefaño jicucafeteji. Jaamo ifinijitino fiivoma icamo momoco caatinhi fiivo-haamefaño. Toohaamefañoti imomoco fillujitih. Jilliro diitoco Guihirubi imefeenevi, bu itoomominaa imefeenevi icano: Diitoco uujoho gaajahi, neeji.

6 Am#hai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Filadelfia Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

7 Tolliro bu Filadelfia cuumiri iicaja Moocaani iija j#bogominaafidi caatini: Jilli noobo iimiibo, aivo miyaabo iicaabo, aivoj#bo David llavema iicaabo. Jaabo afaayicinoco m#joho fabaacujitirahi, bu afabaacininoco m#joho faayicijitirahi icano:

8 Uujoho gaajahi paryi #joho omoonihicanoco. Jaabo uujoho dihimegavi guhugaco faayicih di#beguequi. Jaanoco m#haiñooba jilli: Di#beguardino, neejitirahi. Mi#ro sihid# sefatiruubo taj#bogoco agaayiciboro uco tuunamaaitih.

9 Jaaneguiiha Satanas igaivominaaco galluji: M#hai judiomi, noomoro aba#fifihicamoco. Jaaboro diguiinov# diitoco taj#baji imemu#namaaiqui, toonoti ico uujoho agaijinoco igaajaqui.

10 Jaanoti uujoho ataj#banoco imino moonih# #joho fanoovaaco adaabic#bo. Jaaneguiiha bu ico uujoho imino teemeji nisufucu paryi j#nijehallivi asaajinoti, paryicino j#n#je miyaminaaco nisiqui.

11 Goovano saaji. Jaaneguiiha imino ficu #ma iicanoco, sita dihacitaco dumit#cidino.

12 Jaaneguiiha mityano icamoco uujoho Guihirubi iijafaño ficuji tooja imahacinobadi iicaqui; jaamo tahigoti ufucuro inuucuutimo iicaqui. Jaamohallivi uujoho caatiniji Taacaani momoco, bu Taacaani cuumi momoco icano. Jaacuumi Moocaani niquejefañoti asaacuumi momo bohono Jerusale onocuumi. Tolliro bu uujoho diitohallivi tamomo bomomo iicamomoco caatiniji.

13 Am#hai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaaco onoonoco.

Laodicea Cuumijaagovi Iijico Agalluuno.

14 Tolliro bu caatini Moocaani iija Laodicea cuumiri iicaja j#bogominaafidi: Jilli noobo aivo miyaabo iicaabo, miyaanoco eneefibo, diiboti paryi Moocaani ifiivusuno atanocin#bo:

15 Jaabo uujoho gaajahi ijoho paryi omoonihicanoco. Jaabo ijoho midino miyaavogoma idiicaabo mivi nifaihu aiguuu-faihubadi edeevanoco gaajahi.

16 Jaaneguiiha ijifañoti foomovaiba iicafaihuco agañinibadi ico uujoho esicinahi.

17 Miuro: Uujoho sihidi busumijema icahi, bu uuma aivo imino fono neehicahi, bu jinejebati ucuujivaachutahi, neehicahi. Jaaruubo ijoho gaajacitahi idaasuubo idiicanoco, imo icama idiicatinoco, bu cuujivaachuma idiicanoco, dihaallinoma achahanoco, bu botiibo idiicanoco icano.

18 Jaaneguiiha ico uujoho neehi: Uuti naaje oroco cijigairi imino imibachucinunobadi iicano miyaavogoco. Jaabo miyanotiro sihidi busumijema diicahi. Bu jaaboro uuditi naaje eseseene gaachehunoco. Jaabo idicamaaiboro nucufesuno sicaibo diicacujitahi. Tolliro bu uuditi aallino taabutaco anaajeebere dihaallinofaño ficu. Jaabo imino daatyimehi.

19 Uujoho agaijmoco ibahi, aamihi icano. Jaaneguiiha aivo quehecuno diicaabo dihimitico deevesu.

20 Meeci jino uujoho dihimegari julleecinahi coovaaboro. Jaanoco cajaanohacho uco uguubuuboro: Tajaa disaa, onoboma icaji, bu diibo uuma icaji icano.*

21 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho tahaivoji icagahallivi tajojivi casihacuji, oono uujoho mityano iicamaño Guihirubima ihaivoji icagahallivi acasivobadi.

22 Amihai nohojima mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanominaco onoonoco.

4

Niquejefaño Moocaanico Iimono.

1 Jinobuunati emeciubo atyimeuhi niquejefaño guhuga faayicinuhugaco. Jaanaaca oono uuma miriicu ojibadi iticoni ihimaano uco nuuhi: Juu caamovi disaa, jinobuunati iicajinehejeque ico ifusuqui.

2 Jaasumiro uujoho sano Moocaani Gaija mityaguinovini futuuihi. Jaabo atyimeuhi aivoji icaga niquejefaño iicagaco. Jaagahallivi saafi giciniboco atyimeuhi.

3 Jaanohalliri igicinibo ifi ifuvusuuhi namecuno jaspe onono guisiyi namecubadi, bu cornalina onono guisiyi namecubadi icanoco. Jaagahallidi bu tahi cajetaciniuhi esmeralda onono guisiyi namecubadi inamecu icabo.

4 Jaagahallidi bu sigaaje veinticuatrodigaava gicinigaaaje icauhi. Jaagaajehallivi iticovoocivi quillahuto icauhi. Jaamo

* 3:20 Griego ijiri noono: Meeci jino uujoho guhuga imegari julleecinahi tetecubuuboro. Jaanoco cajaanohacho uco uguubuuboro iguhugaco afaayicimo iijafaño jicafeteji diiboma imachuqui, diibo bu uuma imachuqui icano.

sesechehujefaño jicucuuciniuhi, bu inigainohalliri icauno oro eetavota chaahimigano icano.

⁵ Jaagafañoti anamebanoro sefano sisiimi guubuvusuhi-cauhi. Bu jaaga imegati nifotocinihicauno sahuse juugahuseti minooci idiino cuugahuno. Jaano toono Moocaani gaijano sahuse juugahuseti minooci idiino iicano.

⁶ Jaaga imegavi bu icauno muuaibadi jeevano jacuno sinaagonovi foovono ifuvusuno. Bu jaagahallidi icaumo igueenemehejedimova fahigovati sihidi ihaallinoma iicaumo.

⁷ Jaamoti saafiu leonbadi jeevauhi. Jaanoti allivioobo torobadi jeevauhi. Jaano allivioobo miyaminaafi imebadi jeevauhi. Jaano allivioobo cimimi mogaaaje agahafotoobobadi jeevauhi.

⁸ Jaamo paryi diito iticovoocivi sahuse juugahuseti sacu idiino ijijecunoma icauhi. Jaamo ifi sanohaallineriro gahaficiniuhi alliomotifañoomoti icano. Jaamo fucuhachuta, cuujehachuta icano suufenitimo neehicauhi:

Imiibo, imiibo, imiibo, Aivojibo, Moocaani sihidi ejeevaabo.

Diiboro iicaubo, bu diiboro iicaabo, bu diiboro asaajiibo icano, noomoro.

⁹ Jaamoro diito ihaivoji icagafaño igiciniibo ufucuro ifinijitiboco acahacisusumi, iimosumi, obocigosumi icano

¹⁰ oono veinticuatrodimu quillahuto iicamo diibo imegavi ememuivomoro imehicaahi ono ufucuro ifinijitiboco. Jaamoro diibo aivoji icaga imega ichaahimiganoco atafusumoro neehicamo:

¹¹ Aivojibo Moocaani, ijoho aivo sihidi edeevamaño gaayici; cahacisuco, bocigoco, mityaco icano, ijoho fanoovaaco edeetavumaño, ijoho idiimogomaño ifivunoro icano, noomoro.

5

Afaayiciratino Aame.

¹ Jaadi atyimeuhi ihaivoji icagahalliri igiciniubo miyanaagovi usefaño aame paimecinahaame fahigovaaciti caatinicinihaameque. Jaahaame sahuse juugahuseti minooci idineri kuhufono sisiciniuhi.

² Jaanaa guubuuhii Moocaani toomominaafi sefano idilluhicaunoco: ¿Cajaani fine aivo iimiibo isisitaaco udubaiciboro jihaameque faayicijirahi? nooboro.

³ Jaarunofaño niquejefaño, bu jiinjehallivi, bu jiinjeguino icano miihaiñooba aivo chahauhi toohaameque afaayicimoro emecijirumo.

⁴ Jaaneri uujoho sihidiro taahicauhi. Sano imifitimoro iicauneri toohaameque afaayiciboro jilli ajashunogayi emeeciuruubo achahauneri.

⁵ Jaanaa quillahutoti saafi uco nuuhi: ¡Taacudino! Miro Juda cuumi Leon onoobo, aivojibo David Iyaachimihaiobo iicaabo fanoohimitico guinonicuui. Jaaboro paryi toohaame sisitaaco udubaiciboro ifaayiciqui.

⁶ Jaanaaca ihaivoji icaga, bu igueenemehejedimova iicamo, bu quillahutofeenevi icano atyimeuhi saafi Corderobadi iicaabo julleecinuboco. Jaabo agaicaaucinibo ifibadi ifi fufusuuhi. Jaabo sahuse juugahuseti minooci idino iinicumoma icaubo, bu tonoodinoro icauno ihaallino. Jaano toono ihaallino sahuse juugahuseti minooci idino iicamo Moocaani gaijano paryi faajiinijehalliviro agalluuno.

⁷ Jaanaa diibo Corderobadi iicaabo ufuuboro ihaivoji icagahalliri igicinuboco miyanaagohusefañoti toohaameque icijeuhi.*

⁸ Jaahaameque gaayicubaaca igueenemehejedimo iicaumo, bu veinticuatrodimoco quillahuto iicaumo icano diibo Corderobadi iicaabo imega memunamaaiuhi. Jaamo iquillahuto iticovoocivi iharpanoma icauhi, bu oro guirihillunofaño maaniguijinoma icauhi icano. Jaamo Moocaanita iicamo diiboma ihiimaasumi maaniguijico ijigasuno diibojaa uusunicibadi jeevahi.

⁹ Jaamo jijji bohono masijico jilli masivahicauhi: Ijoho aivo idiimimaño toohaameque idiciboro isisitaaco sinaayu. Miro iguijeveumaño ditijeheri diitoco Moocaanidi naajeuhi fahigova miyaminaati, fanoohijji miyaminaati, faacuumivati, bu fanoojiinije cuumino miyaminaati icano.

¹⁰ Jaaboro diitoco Moocaanidi aivojitoti, bu sacerdotemiti icano deetavehi. Jaamo diito jiinijehallivi tajibaji, noomoro.

¹¹ Jaadi emeciubo guubuui ajashutimo Moocaani toomominaa ihiimaunoco, togahallidi, bu igueenemehejedimo iicaumohallidi, bu quillahuto iicaumohallidi icano. Jaamo itoomominaa aivo ajashuutimo millones y millonesdimoco iicamo sefano neehicauhi:

¹² Jaani Corderobadi iicaabo agaicaucafutuuubo aivo iimi-maño, jaafa gaayicibo mityaco, sihidi busumijeque, bu gaajaco, bu sefaco, bu bocigoco, bu cahacisuco, bu imoco icano, onoonoco.

¹³ Tolliro bu guubuui fanoova Moocaani ifiivusuuno niquejefaño iicano, bu jiinijehalliri iicano, bu jiinijeguiino iicano, bu muuaifaño iicano, paryi tonehejefaño iicano jilli unuuno:

* 5:7 (Lc 1.33)

Bocigoco, bu imoco, bu cahacisuco, bu mityaco icano jaafa acicafetehi oono ihaivoji icagahalliri igiciniiboco, bu tolliro Corderobadi iicaaboco fahiijivaaciviro, unuunoco.

¹⁴Jaanoti oono igueenemehejedimo iicamo neehicauhi: Jaafa tolli icano, noomoro.

Jaanoti bu veinticuatrodimoo iicamo iquillahuto ememuivuumoro imuumo fahiijivaro iicaaboco.†

6

Sahuse Juugahuseti Minooci Idino Isisita Icano.

¹Jaadi atyimeuhi Icorderobadi iicaabo toohaame sisitaati sanooco iticoniibo isinaayuunoco. Jaanaa guubuuhi igueenemehejedimo iicamoti saafi sefano sisi igiriribabadi: jJuu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

²Jaaneguiiha emeciubo atyimeuhi caballo sesebeque. Jaabohalliri iicaubo usefaño tiibuga icauhi. Jaaboco Moocaani aciuihi chaahimigaco. Jaanoma fuubo guinoniiboro, bu fahiijivaro guinoniiboro iicaqui.

³Jaanaa allivio sisitaaco siino Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuuhi igueenemehejedimo iicaumoti sifi: jJuu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

⁴Jaabo atyimeuhi sicaballo tifaibo ihinuuboco. Jaabohalliri iicaubo mityaco gaayiciuhi jiiinjehalliti sajeebii icaco ifinisuuboro miyaminaaco fahigovavi imoonicasisuqui. Jaaboco Moocaani ajashutino niisugaco aciuihi.

⁵Jaano allivionoco bu siino Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi guubuuhi igueenemehejedimo iicaumoti sifi: jJuu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

Jaanegui emeciibo atyimeuhi saafi caballo civooboco. Jaabohalliri iicaubo oovota meecuco gaayiciniuihi.

⁶Jaanaa guubuuhi igueenemehejedimo iicaumofeeneti unuunoco: Safucuo dudicamaaje jaada trigoti sano kiloviro ifeteji; jaabadiro bu safucuo dudicamaaje jaada cebadati tres kilodinoviro ifeteji icano. Jaanoti diribanoco, bu vinofaihunoco icano bañamaaisudino, noonoro.

⁷Jaanobuunati bu siino allivio sisitaaco Icorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi igueenemehejedimo iicaumoti niinoobo: jJuu saabo meeciva! nooboro uco unuunoco.

⁸Jaaneguiiha emeciubo atyimeuhi saafi caballo guiguivaaboco. Jaabohalliri iicaubo momo Guijeve onoobo. Jaabo dojicuti saaubo saafi guijeveminaa iicahigo abajaabo. Jaabo Guijeve onooboco Moocaani mityaco aciuihi jiiinije

† 5:14 (Filipenses 2.9-11)

miyaminaati samañootohallivi diitoco iminaanineri, bu ajebari, bu guihuvvari, bu jiinjehalliri iicamo ñihicufiino asimiri icano iguijeniqui.

⁹ Jaano allivio sisitaaco Iorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi jeecivoco omoonifinoguiino, iicamoco atyimeuhi Moocaani iiji miyaano iicanoco ijibugunohalliti iguijeniumo jeebñnoco.

¹⁰ Jaamo sefano jilli neehicauhi: Idiimiibo Aivojibo, onoonoco abañitatibo, ¿mihachutahiica diicaji mahaico iguijeniumo jiinjehalliri iicamoco emeeciñboro ijaadaco adaacijino? noomoro.

¹¹ Jaasumiro diitoco Moocaani aciuhi seseeneene gaachehunoco. Jaaboro diitoco nuubo: Majaguisihiica jaafahi amihai nahabomi Cristodi ududicamaaimo ihoovovi ifetehi, jaamoco amahaico iicaubadiro agaicaaunohachuta, nooboro.

¹² Jaano allivio sisitaaco Iorderobadi iicaabo isinaayuuno ticovovi emeeciubo atyimeuhi jiinije sefano amaryibanoro udujavanamaaiunoco, bu nihiba icivono gaachehubadi iminifutuunoco. Jaanoti fucuo nihiba tijhobadi minifutuuhi.

¹³ Bu meeciri niquejefañoti jiinjehallivi aifuuhi oono imoho noovata seenere sefano guibuhuba iicaneri baavi aaifonicibadi.

¹⁴ Bu niqueje sano finuhi aameque mapaimirubadi. Bu paryi ifabaino, bu ifachugaiño icano simañehejevi jeeneuhi.

¹⁵ Jaano ñihicuti jiinije aivojito ifahojinofaño, bu guisigajinofaño icano fataniinamaaiuhi. Jaamo tahi fanoohaivojitoma, sihidi inihibaminoma icamehejema, bu amocasiminaa aivojitehejema, bu aivo sihidi ejeevafimoma, bu paryi faaboho jijovotoma, bu jijovoto icatimoma icano

¹⁶ ifabainoco, ifagajinoco icano neehicauhi: Mohallivi ma-haifo. Jaanoro mahaico jaadi johono ihaivoji icagahalliri igicinibediti mafataani, bu oono sihidi jeevaneri Corderobadi iicaabo aamijino ñihicuti icano.

¹⁷ Miñiro jino sihidi jeevano ahaamijifucu gasecuuhi. ¿Jaanoco bu miñjoho jaabicijirahi? noomoro.

7

Israel Cuumiminaati Ficimo.

¹ Toonobuunati atyimeuhi igueenemehejedimo Moocaani toomominaa paryi jiinijejinibacihalliri julleleecinimoco. Jaamo igueenemehejedino iicano jiinije guibuhubaco gaayicinuihi, jiinjehallivi ajashuno guibuutino iicaqui, bu muuaihallivi, bu imohonohallivi icano.

² Tolliro bu atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi Moocaani iicaabo mityama icaabo aamijijaagoti saauboco. Jaabo sefano coovadiivuuhi saatoho igueenemehejedimo iicaumo jiinjefue, bu muuaico icano imitino imooniqui mityaco agaayiciumoco.

³ Jilli nooboro: Jiinjefue imitino momoonidino, bu muuaico, bu imohonoco icano Moocaani jeevivominaaco ihimecunoti diitoco Moocaani gaajataco mificutinohachuta icano, nooboro.

⁴ Jaamo diito #cicafutuumo oovoco jinoodino guubuui: Ciento cuarenta y cuatro mildimo paryi israelmi cuuminoototi.

⁵ Jilli faacuumivatoti #ciubo. Juda cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu doce mildimo Ruben cuumiti oovocafutuui, bu Gad cuumiti doce mildimo oovocafutuui,

⁶ bu Ase cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Neftali cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Manase cuumiti doce mildimo oovocafutuui,

⁷ bu Simeon cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Levi cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Isaca cuumiti doce mildimo oovocafutuui,

⁸ bu Zabulo cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Jose cuumiti doce mildimo oovocafutuui, bu Benjamin cuumiti doce mildimo oovocafutuui icano. Jaamo famoro ciento cuarenta y cuatro mildimou.

Ajashutimo Sesechehujefaño Ij#cucucunimo.

⁹ Toonobuunati emeciubo atyimeuhi ajashutimo miyaminaaco fanoojiinjeminaaototi, bu simiyaminaaototi, bu faajiva miyaminaaototi, bu faacuumivaototi icano. Jaamo julleeciniuhi aivoji icaga imegavi, bu Corderobadi iicaabo imegavi icano icaumoco. Jaamo aivo ajashutino icaumo oovorautimo sesechehujefaño jicucucunimo tucojihunoco gaayicinimo.

¹⁰ Jaamo paryi famoro sefano neehicauhi: Moocaani ihaivoji icagahalliri igiciniiboti, bu Corderobadi iicaaboti icano taajasu saahi, noomoro.

¹¹ Jaanaa paryi Moocaani toomominaa julleleeciniuhi Moocaani aivoji icagahallidi, bu quillahutohallidi, bu igueenemehejedino iicaumohallidi icano. Jaamo toga imega jiinjehallivi ajavucamaaiumoro Moocanico iimomo nuuhi:

¹² ¡Fine! Cahacisucu, imo, bu gaaja, bu imino monoono, bu bocigo, bu mitya, bu sefa icano. Jaafa Moocanidi icahi fahijivaro icano. Fine, noomoro.

¹³ Jaanaaca quillahutooboti saafi uco dilluui: ¿M#joho jino jito sesechehunofaño ij#cucucunimo, cuucati asaamo? nooboro.

14 Jaaneguiiha uujoho nuuhi: Aivoj#bo #ro gaajahi, nooboro.

Jaaneguiiha uco nuubo: Jito jino sihidi jeevano #daasufa#odi afatyomo. Jaamo imifiutimoco Corderobadi iicaabo t#j#eri iimitusucuumo.

15 Jaama#o Moocaani aivoji icaga imefeeneri icamo. Jaamoro cuujehachuta, fucuhachuta icano diiboco itemplojafa#o jee#ivomoro icahicahi. Jaamoco ihaivoji icagahall#ri igi#in#bo imityaguino ficuji; #Milli icatimo iicaqui?

16 Jaamo ajebari, bu adufirari icano idaasuno icacujitihi, bu nihiba ihaiguucuri diitoco jigasucujitihi, bu jinejeba aiguucu diitoco idaasuno moonicujitihi icano.

17 Oono m#ro Corderobadi iicaabo aivoji iicagafeeneri iicaabo diitoco teemeji ovejamico motoomon#ibadi. Jaaboro fiivoco aacino nifaihunojaagovi diitoco satyejiibo, bu jaamo taafiraco Moocaani buusuji icano.

8

Niino Sisitaaco Isinaayuuno.

1 Jaanaaca Iorderobadi iicaabo niino sisitaaco isinaayuuno ticovovi niquejefa#o ll#ivi icauno fine sano nihiba oovofeene ticovoviro.

2 Jaadi aty#meuhi sahuse juugahuseti miim#siici id#no Moocaani toomom#naa Moocaani imefeeneri julleecinomoco. Jaamoco iticovoocivi aciuno miriicunoco.

3 Jaanobuunati saubo sifi Moocaani toomom#naafi maaniguiijino jigasutahiillu oro eetavotahillum. Jaaboro jee#ivobuje imegavi julleeveuhi. Jaaboco saafi aciuhi sihidi maaniguiij#noco paryi Moocaanita iicamo Moocaanima ihiimaanoma sano Moocaanico ihaciqui. Jaaboro jee#ivobuje oro eetavotahallivi ificuuboro ijigasiqui. Oono ihaivoji icaga imega iicabujehallivi.

4 Jaano imaaniguiij#noco ijigasuuno aimuufai itoomom#naafi usefa#oti Moocaanijaagovi fuuhi sano Moocaanita iicamo diiboma ihiimaanehejema.

5 Jaadi bu imaanijigasuta iilluco itoomom#naafi ic#uboro tubuje ci#jigaicuneru tohilluco agahafusuuboro jiin#jehallivi ganicaruhi. Jaaneri sihidi sisiimi icauhi, bu jiin#je sefano guubuvusuuhi, sihidi namebahicauno, bu jiin#je sefano maryibauhi icano.

Miriicuno.

6 Jaanaaca sahuse juugahuseti miim#siici id#no iicaumo Moocaani toomom#naa iticovovi miriicunoma iicaumo im#baivuuhi iguisiqui.

⁷ Jaadi saafi ticoni uhi imiriicuco iguisi ubo. Jaano ticovovi jinijehallivi aifuuno nifaihu ifigatyono guisiyinobadi eeevano, bu cijigai icano sano tihjohoma caisecinino. Jaaneri samañooje jinije jigauhi. Jaabadiro bu imohonoti samañoono jigauhi, bu faijihuti icano.

⁸ Jaanaa allivioobo imiriicuco iguisi uno ticovovi ifabaibadi jeevano jiganoro muuaifaño acutuuhi. Jaaneri samaño muuai tihjohoti minifutuuhi.

⁹ Jaaneri tumuuaijefaño iicaumoti samañooto guiyeveuhi, bu tolliro cijigai meeneneti samañoono fini uhi icano.

¹⁰ Jaanaa allivioobo imiriicuco iguisi uno ticovovi ajashutino meecirigai niquejefañoti acutuuhi nifotociniiboro tehinoti samañoonohallivi, bu pisirigañoti samañoonohallivi icano.

¹¹ Jaabo momou Namita onoobo. Jaaneri paryi nifaihunoti samañoono namitati minifutuuhi. Jaaneri sihidi miyaminaa chuumuuhi inifaihu faafaño iminifutuuneri.

¹² Jaanaa allivioobo bu imiriicuco iguisi uno ticovovi nihibati samañoobo jabaavuuhi, bu fucuooboti samañoobo jabaavuuhi, tolliro bu meeciriti samañoobo jabaavuuhi icano. Jaamaño diitoti samaño achicicuutih. Jaamaño cuujeti samañoono achicicuutih. Jaabadiro fucuti samañoono achicicuutih.

¹³ Jaadi emeciubo atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi niquejefeenedi cimimi mogaaje agahafobadi fuuhi, sefano jilli nooboro: ¡Ay!! Idaasucani jinijehalliri iicamo icaji siino miimisiici, saafi idnehiica iicamo Moocaani toomominaa imiriicunoco iguisidi, nooboro.

9

¹ Jaanaaca bu allivioobo imiriicuco iguisi no ticovovi bu atyimeuhi saafi meecirigai jinijehallivi aacutuuno. Jaaboco inihicuno oji llaveque aaciunoco atyimeuhi.

² Jaahojico afaayiciuneri tohojifañoti sihidi aimuufai inuuhi gaicuhai aimuufabadi. Jaahoji aimuufairi iinuuneri nihibaco fabaacuuhi. Jaaneri jinije civutuuhi.

³ Jaano toono ihaimuufaifañoti inuumo sihidi chahacami jinijehallivi gahafomoro. Jaamo mityaco gaayiciuhi iniqui oono jinije juuvemi iicabadi.

⁴ Jaamoco tajibaubo: Jinije faijihuco imitino momoonidino, bu jinejebaco, imohobaco icano. Jaanoti idimocoro miyaminaaco Moocaani gaajatari ihimecunoti agaajaratimoco momooni, nooboro.

⁵ Jaaruumo miyaminaaco muchuumusudino jilliro sahuse nihibava ticovovi mahaivuvusu, nooboro. Jaamo inino aivo juuvehu inino aivobadi jeevauhi.

6 Jaasumi miyaminaa guijeveque guineji. Jaarumo atyimejithi. Iguijevequi moonirumedi guijeve chahaji.

7 Jaamo ichahacami caballomico aamocasivi ifeequi imibachunicibadi jeevauhi. Jaamo nigainohalliri oro chaahimigabadi jeevano icauhi ihmeneu miyaminaa imenebadi jeevauhi.

8 Jaanoti imeebaiguino gaigoomi meeabaiguinobadi jeevauhi. Jaanoti igaiño jicu igaiñobadi jeevauhi.

9 Jaanoti imeehene kuhufunuuhi jigaiñomeehunobadi. Jaanoti bu ijijecuno sefano guubuvusuuhi aamocasivi ofoomo sihidi caballomi icarronoco iguicino uguubuvusuunicibadi,

10 bu ibuhuno juuvehu ibuhunobadi jeevauhi nijequeti ituunoma iicauno icano. Jaamo toono ibuhunofaño imitya icauhi miyaminaaco sahuse nihibava ticovovi aivono imooniqui.

11 Jaabo ichahacami aivojibo toono inihicuhoji abajaabuu. Jaabo momo hebreomi iijiri Abadon onoo. Jaanoti griegomi iijiri Apolion onoo. Jaanoti moojiri Finisuminaafi onoo.

12 Jino imegao idaasu fatyuuhi. Jaarunaaca icanehiica minooci.

13 Jaano allivoobo imiriicuco iguiisuno ticovovi guubuuhi Moocaani imegari iicano ijeevivobuje oro eetavotabuje inicuno igueenemeheje iicaunofañoti diiboco unuunoco:

14 Sinaayu oono igueenemehejedimo iicaumo imitino toomominaa Eufrate onoomuujiniri isisicinimoco, noonoro.

15 Jaamo diito igueenemehejedimo iicaumo sinaayucafutuhi miyaminaati sanoodimoco iguijeniqui. Jaamo toono horavi, tufucuvi, bu tonihibavi, bu toficabavi icano tolli imooniqui ifivusumo.

16 Jaamo amocasiminaa caballomihalliri iicaumo oovo doscientos millones ticovovi ifutuunoco guubuuhi.

17 Jilli uujoho icaballomico gajafeenedi atyimeuhi. Jaamohalliri iicaumo ifeeyjehallivi kuhufono jigaiño meehu tifaiño, bu atyivano, bu guiguivano icaneri tifaucininoma iicaunoco. Jaanoti icaballomi nigainou jicu nigaibadi jeevauhi. Jaamo iijinoti cijigai, aimuufai, azufre icano inehicauhi.

18 Jaaneri miyaminaati sanoodimo guijeveuhi toono minooci, sano idiino icano imiti diito iijinoti ineehicauneri. Jaano toono minooci, sano idiino iicano imiti cijigai, bu aimuufai, bu azufre icano.

19 Jaamo diito icaballomi mitya icauhi iijinofaño, bu ibuhunofaño icano. Jaanoti ibuhuno nigacino jiinimo

nigainobadi jeevauhi. Jaaneri imitino miyaminaaco moonihicaumo.

²⁰ Jaanoti sanoodimo diitoco idaasuno omoonicuurunoti gujivetimo ataajaumo iimitico jeevesuutih. Jilli suufenitimo imitino gaijamico, bu oro, plata, bronce, guisiba, imoho icano eetavota ijimico icano jeeceivehicauhi; jaamo ihijimi atyimetimo, bu guubutimo, igotimo icamoco.

²¹ Bu tolliro suufeniutimo sitaaco agaicaaunoco, bu agaibaninoco, bu gaigoomima imitinoono iicanehejeque, bu ananivanehejeque icano.

10

Moocaani Toomominaafi Aamegayima Icaabo.

¹ Jaadi atyimeuhi bu sifi Moocaani toomominaafi sihidi jeevaabo, aimuufairi minicinibo, inigaihalliti tihhi cajetacinuboma niquejefañoti iniituunoco. Jaabo ime nihibabadi achicinuhi, bu idiino cijigai imahacinobadi jeevauhi.

² Jaabo usefaño aamegayi faayicinahaamegayi icauhi. Jaabo imiyanaagotahaico muuaihallivi ficuuhi, jaanoti inaninaagotahaico jiinjehallivi ficuubo icano.

³ Jaaboro sefano coovadiivuubo oono jicu sefano inigonibadi. Jaano ticovovi sahuse juugahuseti miimisiici idiino sisiimi ojiuhi.

⁴ Jaamo isisiimi oojunoco uujoho caatiniqui mooniunaaca sifi niquejefañoti uco unuunoco guubuuihi: Jilli llivi guubunici oono sisiimi ihiimaanoco. Jaaboro caatinidino, unuunoco.

⁵ Jaanaaca Moocaani toomominaafi jiinjehallivi, bu muuaihallivi icano ujulleecinubo imiyanaagohuseque caamo niquejeagovi gañiyiciuhi.

⁶ Jaaboro fahiijivaro iicaabo niquejeque, jiinijeque, muuaiñooco, bu paryi tonehejefaño iicamoco icano ifiivusuubo momofañodi miyaano iicanoco nuuhi: Tusumi mihicacuuhi.

⁷ Niinoobo imiriicuco iguiisicudi Moocaani esamaaje agaa-jarahicatino icacuui ijeecivominaa, ihiimaaninaa iicamoco unubadi, nooboro.

⁸ Jaanaaca niquejefañoti uuma ihiimaano siino bu uco nuuhi: Foobo dihicitu jaadi Moocaani toomominaafi johono muuaihalliri, jiinjehalliri icano ujulleecinibo usefaño iica-haame afaayicinahaamegayico, nooboro.

⁹ Jaanegui diibojaa ufuuboro toohaamegayico diiboco dil-luui uco ihaciqui.

Jaanegui uco nuubo: Ifaaji machu. Jaano diijifaño imono naamejino iimihubadi. Jaanoti dihibafaño faafaityejino, nooboro.

¹⁰ Jaaneguiiha diibo usefañoti toohaamegayico #ciuboro machuui. Jaano taajifaño imiino iimihu imobadi. Jaanoco amachuuno taabafaño faafaituui.

¹¹ Jaadi uco nuumo: Siino d#bogo ajashutino cuuminoditi, jiiijeminaaditi, siiijeminaaditi, bu aivojitoditi icano Moocaani onoonoco, noomoro.*

11

Miimisiici Moocaaniti Ihiimaamisi.

¹ Jaadi uco aciumo noofajicuco metrobadi iicanoco. Jaamoro uco nuuhi: Gañiivo. Oono Moocaani templojaco doovo, bu ijeecivobujeque doovo icano, bu doovo, ¿naa minoodimo tomañovi ejeecivehicamo miyaminaa icahi?

² Jaanoti id#nocoro igoohasico devedino tohasi siicumijeo miyaminaaguiharucu iicano. Jaamo diito tuucuumi imino cuumico quicuji cuarenta y dosdi nihibava ticovovi.

³ Jaasumi uujoho taj#bogominaatisico galluji uujoho onoonoco ij#beguequi mil doscientos sesentadi fucuva ticovovi, civochehujefaño j#cinimisico.

⁴ Jaamisi diitisi Moocaani jiiinije Aivoj#bo imega iicahooci olivohooci, bu cuugahu ficuta miihiicuuci icahicuci iicanobadi jeevamisi.

⁵ Jaamisico saatoho imitino omoonigohachijji diitisi iijiti cijigai iineeji diito iminaaco ijigasiqui. Tolla guijevejimo paryi diitisico imitino imooniqui omoonimo.

⁶ Jaamisi jiiinjehallivi Moocaaniti ihiimaanohachuta aigotino iicaqui niquejeque afabaacujino mityama icahi, bu tolliro nifaihuco t#johoti iminiyujino mityama icahi, bu jiiijeminaaco idaasuno fanoovari imugusumi omoonijino mityama icahi icano.

⁷ Jaamisi idudicamaajeque iimivucuudi iñihicuubo oono iñihicuhojifañoti asaaboro diitisico moonivaji. Jaabo diitisico iguiinon#boro gaicaauji.

⁸ Jaamisi chuumuhuno tuucuumi sihidi ejeevacuumi, Mohaivoj#boco etetecuumi j#haifaño acaji. Jaacuumi Sodoma, Egipto icanovi ooviciniji.

⁹ Bu jaamisi c#rajithi mifucuci, safucu, bu sifucutifeenedi icano icajimisi. Jaamisico faaboho miyaminaa, faacuumiva miyaminaa, faajiva miyaminaa, bu faajiiinije miyaminaa icamo ihatyimequi.

* 10:11 Sahaamefaño: nooboro, noono.

¹⁰ Jaamisi iguijeveneri jiinije miyaminaa sihidi imobaaji. Jaamo imo imo iicamoro sinehejeque fahigovavi acicasiji; Oono diitisi Moocaaniti ijbeguehicamisi diitoco idaasuno omoonihicamisi iguijeveneri.

¹¹ Jaarunaa mifucuci, safucu, sifucutifeenedi icano njequeti Moocaani diitisico siino buheetesuji. Jaamisico paryi aatyimemere sihidi iguetejimo.

¹² Jaanaa diitisico sefano niquejefañoti: Juu caamovi masaa, unuunoco guubumisi.

Jaaneguiiha caamo fuumisi aimuufaifeenedi. Jaanoco iminaa atyimeuhi.

¹³ Jaano ticovovi aivo sefano jiinije amaryibauneri tuucumiti fahuseecijaava iicamañoti sajaaro callajaavehicauhi. Jaabadiro tuucuumiviro ajashutino iijano callajaavuuhi. Jaaneri siete mildimo miyaminaa guijeveuhi. Jaaneri saatoho iguituumoro Moocaani niquejefaño iicaaboco imuuhi.

¹⁴ Jino alliviono imiti fatyehi. Jaano allivio imiti goovajino asaano.

Niino Miriicuco Iguisino.

¹⁵ Jaadi niinoobo Moocaani toomominaafi imiriicuco iguiisiuno ticovovi sefano guubuvusuuno niquejefaño ajashutimo jilli unuuno:

Jiinije aivojino Mohaivojibedi, bu Icristodi icano icacuuhi.

Jaabo tajibaji fahijivaro, noomoro.

¹⁶ Jaanaa veinticuatrodimmo quillahuto Moocaani imefeeneri ihaivoji icaganohalliri iicaumo jiinjehallivi ajavucamaaiumoro Moocaanico imuuhi,

¹⁷ jilli noomoro:

Ico mihimehi Moocaani sihidi mityama idiicaaboco. Ijoho idiicauboco, bu idiicaaboco, bu asaajiiboco icano, bu dimityaco agaayiciboro atajibacuumañi icano.

¹⁸ Miro jiinjeminnaa dijaa sifiratehi. Jaarunofaño ijoho adaamijifucu, bu uchuumucuumoco udugaacujifucu icano gasecuuhi. Jaasumi dijeecivominaa ijoho onoonoco ijbeguehicamoco, bu idiro iicahicamoco, bu dimomoco obociguehicamoco icano sabadiro sihidi ejeevamehejeque, bu sihidi ejeevatimehejeque icano adaadujifucu, bu tolliro jiinjjeque ifinisuhicamoco ifinisujino icano, noomoro.

¹⁹ Jaasumiro niquejefaño Moocaani temploja faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocaani unuunohaameque ificuuba cajonbaco atyimeuhi. Jaasumiro sisiimi sihidi namebauhi, jiinije ñihicuno guubuvusuuhi, bu sisiimi giiriribauhi, bu jiinije sefano maryibauhi, bu guisiyynobadi ejeevano sihidi sefano aifuuhi icano.

12

Īñihicuubo Dragon Onoobo, Gaigo Icano.

¹ Jaanobuunati niquejefaño jabafirano ñifuvusuuno: gaigo ñihibari imibocinigobadi aricuno ñifuvusuuno, fucuo ñihibahalliri julleecinigo, docedimo meeciriri ichaahimiga eheetavocinigaco javucinigo.

² Jaago oovago icago iseemevaqui aiveveneri gaibahicauhi.

³ Jaanobuunati bu siino niquejefaño ñifuvusuuhi: dragon ñihicuubo tifaibo, sahuse juugahuseti miyñici idino inigainoma icaubo, bu fahuseecidino inicuno, bu inigaino ticovoocivi ichaahimiganoma icaaubo.

⁴ Jaabo ibuhuri samañooto meecirico niquejefañoti ubuutuuciuboro jiinijehallivi gaññuhi. Jaaboro iseemevaqui omoonigugo imegavi julleeveubo diigo eseemevasumiro tooseeque iduugui.

⁵ Jaago gaifi seemeneque seemevauhi. Jaabo jiinijeminaaco sefano tajñibaji jigaññohiri iicanicibadi. Jaabo niquejefaño satyocafutuuhi Moocaani aivoji icagahalliri iicaabojaago.

⁶ Jaanoti igaigo gaauhi sicaihigo iicahigovi Moocaani diguedi imibachuhigo tahi diigoco machuco ihaciqui mil do-scientos sesentadi fucuva ticovovi.

⁷ Jaanobuunati niquejefaño idragon fuuhi iyotoma. Jaamoma moonicasiubo Moocaani toomominaa aivojñibo Miguel onoobo iyotoma.

⁸ Jaaruubo idragonco sahigotiro guinoniumo, bu tahi niquejefaño diito iicajirumaño samaño chahauhi.

⁹ Jaamaño diibo sihidi ejeevano dragonco baavi gaññumo, johono siicijeo jinimo oono imomo iji, Satanas iicaaboco. Jaabo jiinijeminaaco abaññihicaaboco iyotoma baavi jiinijehallivi gaññumo.

¹⁰ Jaanaa guubuui sefano niquejefañoti unuunoco: Moocaaniti asaano taajasu, bu imitya, bu ihaivoji icano, bu Icristo mitya icano gasecuuhi. Miñro baavi gaññcafutucuubo Moocaanico monahabomihallivi imitino iññibeguehicaabo fucuhachuta, cuujehachuta icano.

¹¹ Jaaruuboco monahabomi guinoniacuui Corderobadi iicaabo tññjohofañodi, bu Moocaani jññbogo miyaano iicanoco iññibeguehicaneri icano. Miñro ifico gaiññutimo, bu guijeveque iguiññutimo icano.

¹² Jaaneri niquejefaño iicamo imo imo icahi, bu amññhai tahi paryi mihicamo icano. Jaanoti idaasucani mihicaji amññhai jiinijehalliri, bu muuaiññofañño mihicamo icano. Miñro oono iji tahigo sihidi isifiratooboro niitehi guenene iicajitino aagaajaaboro.

13 Jaabo idragonco agañunoma iicaabo oono gaifiico esemevaugoco bucasiubo.

14 Jaanegui diigoco cimi mogaaje jjecuucico aciumo jjinimobadi iicaaboti tehesino igaaqui sicaihigovi diiguedi iimibachuuhiigovi. Tah diigoco machuco ihaciqui mificabaci, bu saficaba, bu sificabatifeenedi icano ticovovi.

15 Jaago dojicuti ijinimobadi iicaabo iijifañoti nifaihuco galluui muuaiti ifiivotonoro diigoco ibecasiqui.

16 Jaarunofaño jiniije diigoco amusuui, idragon iijifañoti agalluufaihuco aaduneri.

17-18 Jaanoma iicaabo diigojaa sihidi isifiratuuboro fuuhi diigo iyaachimihai aatyuvuudimo sanoodimo Moocaani tajibaco imino omoonimoro, bu Jesucristo jibogoco jeevesutimo iicahicaumoma ihamocasiqui.

13

Iñihicumisi.

1 Jaadi muuai jiniigaibaahohallivi ujulleveubo atyimeuhi ñihicuubo muuaifañoti inuuboco. Jaabo nigainou sahuse juugahuseti miyici icano, bu iniicuno fahuseecidinou icano. Jaano iiniicuno iticovoocivi ichaahimiganoma icauhi, bu ingainohallivi caatiniciniuno Moocaaniditi idicuno onono momo icano.

2 Jaabo ñihicuubo jicubadi ejeevaubo, tihaiño jeeji tihaiñobadi jeevauhi, bu iiji leon iijibadi jeevauhi icano. Jaaboco idragon imitya, ihaivoji icaga, sihidi boc iiji icanoco aciui.

3 Jaabo ñihicuubo nigaiti sahiti icauno itujaavo diiboco muchuumusujibadi iicauno. Jaaruno diiboco buuhi. Jaaneri paryi jiniije miyaminaa ajabafituumoro diiboco miyaavuguhi.

4 Jaamoro idragonco cahacisuumo diibo ñihicuuboco mityaco aaciumaño. Jaabadiro bu ñihicuuboco cahacisuumo jilli noomoro: ¿Mijoho fine jaani ñihicuubobadi jeevahi? ¿Mijoho fine diiboma amocasijirahi? noomoro.

5 Bu tolliro diibo ñihicuubo Moocaaniditi idicunoono ihi-imaano jaabicafutuui cuarenta y dosdi nihibava ticovovi tolli imooniqui.

6 Jaamaño ticovaubo Moocaaniditi imitino ihiimaaboro imomoco idicunoono nuuhi, bu diibo iimihijati, bu niquejefaño paryi iicamoti icano.

7 Tolliro bu ajaabicuuboro jilli ifinicuubo Moocaanita iicamoma amocasiuboro diitoco iguiononunoco. Bu gaayicuubo mityaco fahigova miyaminaahallivi, bu faacuumivahallivi, fanoohiji miyaminaahallivi, bu faajiniije miyaminaahallivi icano.

⁸ Jaabo diibo ñihicuuboco cahacisuumo paryi jinijehalliri iicamo oono jinije ifiivuunotiro diito momono Corderobadi iicaabo agaicaaucufutuubo fiivoahaamefaño acaatinirautimo.

⁹ Amiihai nohojima mihicamo jinooco imino muguubu.

¹⁰ Sitaaco civojafaño asatyomo, bu tolliro civojafaño satyocafeteji. Jaanoti bu nisugari sitaaco agaicaaumo, bu nisugari gaicaaucafeteji. Jilli iicaneguiiha Moocanita iicamo imiyaavogomoro ijaabacihicaqui.

¹¹ Jaanobuunati sifi ñihicuubo jinijefañoti asaaunoco atymeuhi. Jaabo iiniicuuci cordero iniicuucibadi jeevauhi. Jaaruubo dragonbadi iimaahicauhi.

¹² Jaabo iticonio ñihicuubo mityaco paryi gaayiciuhi, diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi. Jaaboro jinijeque, bu toojehalliri iicamoco icano tajibaubo iticonio ñihicuubo oono sihidi ejeevauno itujaavo ubuhuuboco icahacisuqui.

¹³ Bu tolliro sihidi ejeevanehejeque, bu niquejefañoti miyaminaa imefeenevi jinijehallivi cijigaico iniitusunehejeque icano.

¹⁴ Tonehejeque diibo iticonio ñihicuubo imefeenevi omoonihicaunofenedi jinije miyaminaaco bañiubo. Jaaboro diitoco tajibaubo diibo iticonio ñihicuubo nisugari agaviricunoma iicauruubo ubuheeteubo ijico iheetavequi.

¹⁵ Jaadi diibohallivi asaauno ñihicuuboco mitya acicafutuuhi iticonio ñihicuubo ijico eetavuuboco ijeebico aaciiboro ihiimaasuqui. Jaaboco iimotimoco igaisiraicisuqui.

¹⁶ Jaabadiro bu tajibaubo paryi miyaminaaco ihoovoco imiyanaagohuseneti, bu ihimecunoti icano ificuuqui; sihidi ejeevatimoco, bu sihidi ejeevamoco, bu idaasumehejeque, bu sihidi inihibamima icamehejeque, bu miyaamoco, bu jijovotoco icano.

¹⁷ Jaadi miihaiñooba ticovono naajejitihidi diibo oovotama achahamo. Jaano toono diibo ñihicuubo momo, bu imomo oovo icano.

¹⁸ Jaano jino gaajacoro esuhi. Agaajaabo jino ñihicuubo oovoco gaajaci; jino saafi miyaminaafi oovota. Jaano jino seiscientos sesenta y seis.

14

Ciento Cuarenta y Cuatro Mildimo Amasivano.

¹ Jaanobuunati emeeciubo atymeuhi Corderobadi iicaaboco Sion cuumibaihalliri julleeciniuboco. Jaaboma iicaumo ciento cuarenta y cuatro mildimo miyaminaa ihimecunoti Corderobadi iicaabo momo, bu Caani momo icano acaatiniciniumo.

² Jaadi guubuuihi niquejefañoti sihidi teehiguiisi uguubuvusunicibadi, bu sisi sefano igiriribanicibadi icano uguubuvusunoco. Jaanou sihidi miyaminaa iharpanoco oojisunicibadi jeevauhi.

³ Jaamo bohono masijico masivahicauhi Moocaani aivoji icaga imegavi, bu igueenemehejedimo iicaumo imegavi, bu quillahuto imegavi icano. Jaajico mihaiñooba aivo gaajahicautihi idimoro diito ciento cuarenta y cuatro mildimo iicaumo jiinije miyaminaafeeneti ataajasucafutuumoro.

⁴ Jaamo diito gaigoomivi ijivuutimo. Jaamaño mihinivatimo iicaumo. Jaamo Corderobadi iicaabo dojicuti feehicahi diibo fahigova ofoohigovi. Jaamo taajasucafutuuhi. Jaanoti Moocaani, bu Corderobadi iicaabo iicamisi gaajacuhi sihidi ataajasucafetejinoco.

⁵ Jaamo Moocaani imegavi mihinivatimo iicaumaño diitofaño bañifiira atyimerautihi.

Moocaani Toomominaa Miimisiici, Saafi Idino Ijibogono.

⁶ Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi niquejeguiinodi ifinijitino taajasujibogoma icaabo gahafooboco. Jaanoco jiinijeminaaco, bu famoovaaco, bu faajiva miyaminaaco, bu faacuumiva miyaminaaco icano ijibeguequi.

⁷ Jaabo sefano nuuhi: Moocaanico mihiguimoro diiboco mihimo. Miño jino tufucu gasecuuhi iimitihalliti jiinijeminaaco idaasuno omoonijifucu. Jaaneguiiha niquejeque, bu jiinijeque, bu muuaiñooco, bu pisirigañooco icano ifiivusuuboco mihimo, nooboro.

⁸ Jaanobuunati bu sifi saauhi jilli nooboro: Acutucuno, acutucuno sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi paryi jiinijeminaaco ihajevari iguiricavusumaño, nooboro.

⁹ Jaanobuunati niinoobo saauhi sefano jilli nooboro: Oono ihihicuuboco, bu ihijico icano, imomoro ihoovotaco ihusevi, bu ihimecuvu icano ificuumsumoco

¹⁰ Moocaani nihicuno mooniji. Jaamo idaasuno moonicafeteji cijigai azufrema iicaneri Moocaani toomominaa imefeenevi, bu Corderobadi iicaabo imefeenevi icano.

¹¹ Jaano diitoco idaasuno omoonino aimuufai icaji fahijivaro ufucuro finiratino fucuhachuta, cuujehachuta icano jaguisisuratino diito ihihicuuboco, bu ihijico icano acahacisumoco, bu imomo oovoco agaayicimoco icano.

¹² Jilli iicaneguiiha Moocaanita iicacuumo, diibo atajibanoco omoonimo, bu Jesuco jeevesutimo iicamo icano jaabicima iicaqui.

¹³ Jaanaa guubuuhi niquejefañoti: Jinooco caatini, noonoro uco unuunoco: Jisumiti imicani icajimo Aivojiĩbo Cristo imiyaavogomo iguijeveme. Jiĩhi tolli, noobo Moocaani Gaija: idudicamaajeti jaguisijimo, bu imino omoonihicanoti gaa-javeechujimo icano.

Basuta Ujusicunoco Mihicinibadi Moocaani Niinofucu Naniji Iimifimoco Imino Imooniqui, Jaanoti Iimitifimoco Imitino Imooniqui Icano.

¹⁴ Jaadi emeciubo atyimeuhi aimuufai seseeneque. Jaanohalliri giciniubo saafi miyaminaafi seemenebadi jeevaabo. Jaabo ichaahimiga oroogaco inigaihallivi javuciniuhi, bu meeyuhu siijevahuco gaayiciniuboco.

¹⁵ Jaanaa templojafañoti saafi Moocaani toomominaafi inu- uhi. Jaaboro sefano nuuhi oono aimuufaihalliri igiciniuboco: Dimeeyuhuri quiticibo basuta noovataco dicitu tufucu mi- hicacuui. Jino jiiñje basuta noova tifaicuui, nooboro.

¹⁶ Jaaneguiiha aimuufaihalliri igiciniubo imeeyuhuco jiiñjehallidi iguiiyicuboro jiiñje basuta noovataco icuihi.

¹⁷ Jaanobuunati bu sifi Moocaani toomominaafi inu- uhi niquejefaño iicaja templojafañoti, tolliro bu ihusefaño siijevahu meeyuhu icahuma.

¹⁸ Jaanaaca bu sifi Moocaani toomominaafi Moocaani jeevivobujejaagoti saauhi ciijigaihallivi mityama iicaabo. Jaaboro imeeyuhu siijevahuma iicauboco sefano nuuhi: Disijeva meeyuhuri quiticibo dicitu jiiñje baacuco oono icivucuunoco, nooboro.

¹⁹ Jaanegui diibo imeeyuhuco jiiñjehallidi iguiiyicuboro icuihi jiiñje baacuco. Jaaboro ajashutiba Moocaani sifira nitibafaño gañiuihi imahamicafetequi.

²⁰ Jaanoco cuumiti buhigovi mahamicafutuui. Jaano initibafañoti tiĩjoho ucuuno trescientos kilometrohachuta ifutuui fahigovavi, bu ifaicuva ifutuui caballomi ujulleecinimo iijihachuta icano. Miyaminaa tiĩjoho eneejiruno baacutofaihuviro oovicafutuui.

15

Niino Imiti Iicajino.

¹ Jaadi bu siino atyimeuhi niquejefaño ifuvusuuno jabafiranoco. Jaanou sahuse juugahuseti miimĩsiici idiĩno Moocaani toomominaa iticovoocivi niino idasuno omoonijinoma iicaumo. Jaamo imivusuhi Moocaani sifirataco.

² Tolliro bu atyimeuhi muuai vidriobadi jeevano ciijigaima icano foovono sinaagonovi ifuvusunoco. Jaanojiniri julleleciniimo Moocaani aaciuno iharpanoma johono

ĩñihicuuboco, bu ihijico icano iguiinoniumoro, bu diibo momo oovotaco agaayiciutimo.

³ Jaamo masivahicauhi Moocaani jeeçivominaafi Moise masijico, bu Corderobadi iicaabo masijico icano jilli noomoro:

Aivo ajashutino, olli jeevatino paryi ijoho edeetavono Aivojibo Moocaani sihidi imityaabo. Jaano diica aivo tiqvevehi, bu aivo miyaano icano, ijoho jiinjije miyaminaa Aivojibo idiicaabo.

⁴ ¿Mijoho bu ico, Aivojibo, ñihicugotimo icajirahi? Paryi famooro ico cahacisuji. Miuro ijoho idiboro imihinivatibo. Jaamaño fanoojiinjije miyaminaa asaamoro ico imeji, aivo ijoho imino omoonino aatyimecafotomaño, noomoro.

⁵ Jaanobuunati emeciubo atyimeuhi niquejefañoti temploja iimimañoma iicauja afaayacafutuunoco. Tomañovi tajiiba guisibabujecico ificuhicaumaño.

⁶ Jaamaño iimimañoti inuumo diito sahuse juugahuseti miimiisiici idimo Moocaani toomominaa Moocaani idaasuno omoonijnoma iticovoocivi iicaumo. Jaamo imichehujе, aricuchehujе, mihinivatichehujefaño jiciniumo. Jaamo oro niivigaimeeheneri ifeeyijenehallidi siyiyiciniuhi.

⁷ Jaamoco igueenemehejedimo iicaumoti saafi aciuhi iticovoocivi oro guirihillunoco. Jaanofaño Moocaani fahijivarо iicaabo sifiira gahaficininoma.

⁸ Jaasumiro iimimaño onoomaño aimuufairi gahafuuhi Moocaani sihidi ejevano, bu mityati icano asaauno. Jahigo mihaiñooba jicafutuujitirahi oono sahuse juugahuseti miimiisiici icano iicaumo Moocaani toomominaa iticovoocivi Moocaani idaasuno omoonijnoco asatyumo toonoco omooniumo imivuutinohachuta.

16

Moocaani Sifiira Guirihilluno Aamitaditi Ijibogono.

¹ Jaanaa guubuui templojafaño iicano iimimañoti Moocaani toomominaa sahuse juugahuseti miimiisiici idino iicaumoco sefano unuunoco: Mofoomoro jiinjehallivi mutucaruto toono sihidi ejevano Moocaani sifiira iguirihillunofaño iicanoco, noonoro.

² Jaaneguiiha diitoti saafi ticoniuihi jiinjehallivi iguirihillufaño iicaunoco utucaruubo. Jaaneri paryi miyaminaa oono ñihicuubo oovotaco agaayiciumoco, bu ihijico iimumoco icano fiivuuno idicuno canisino sihidi aivonoono.

³ Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco muuaiñoofaño tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno chuumuhi tijjohobadi minifutuuihi. Jaaneri paryi tumuuaijefaño iicaumo chuumuuihi.

4 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufañño iicaunoco teehinohallivi, pisirigaññohallivi icano tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno tñjohoti minifutuuhi.

5 Jaanaa guubuui diiboro unuunoco: Aivojñbo Moocaani, ñjoho aivo imino omoonifibo, idiimiibo icano. Jaabo idiicaabo, bu idiicaubo icano.

6 Mñro diito ñdiro iicaumoco, bu dijñbogoco ihimaau-moco icano itñjohoco agaññumoro guijeniui. Jaamañño ñjoho jisumi diitoco tñjohoco diisui tolli diito imogomañño, nooboro.

7 Jaanaaca bu guubuui saafi Moocaani jeevovuje iicauhigoti unuunoco: Jii, Aivojñbo Moocaani sihidi mityama idiicaabo, miyaanohalliti imino moonihi, nooboro.

8 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufañño iicaunoco niñibahallivi tucaruuhi. Jaaboro inihibaco mityaco aciubo miyaminaaco ihaiguucuri ijigasui.

9 Jaaneri paryi miyaminaaco ññihuuno jigasuubo. Jaarunofañño iimitico jeevesuutimo, bu Moocaanico imuutimo icano; jilliro diibediti idicunoono iimaauimo toono ññihuunoono imitihallivi mityama iicaubediti.

10 Jaano allivioobo iguirihillufañño iicaunoco oono ññihuubo aivoji icagahallivi tucaruuhi. Jaaneri diibo aivoji jiniije cìvonoguiino minifutuui. Jaanaa miyaminaa aaivovomoro kuhufono imicicifotomoro majaabicinìcibadiro diito inehejebanoco jimìcamaaihicauhi.

11 Jaarumo iimitico jeevesutimo omoonimoro Moocaani niquejefañño iicaubediti imitinoono iimaauhi icinisiino, bu aivono icanohalliti.

12 Jaano allivioobo bu iguirihillufañño iicaunoco sihidi ejevamuuai Eufrate onoomuaifañño tucaruuhi. Jaaneri tumuuai fiigatyuui jñhaiti iminifetequi tojiri aamijjaagoti jiniije aivojito isaaqui.

13 Jaadi atyimeuhi dragon iijifaññoti, bu ññihuubo iijifaññoti, bu jihovo iimaaminaafi iijifaññoti icano inuumoco, miimisiici, saafi idimova iimitino gaijami jacucugamibadi jeevamoco.

14 Jaamo diitou iji gaijami sihidi ejevanehejeque omoonihicaumo, bu jinijeminaa aivojitoco igaiyñcituumo Moocaani sihidi ejevvaaboma ihamocasiqui.

15 Jaanegui mehesicini uujoho gaajaciratino saaji nani-vaminaafi asaanicibadi. Imicani icajiibo ifico imino imibachuubo gaachehuco imibachunicibadi. Jaabo icigatiñbo iicanicibadi teemejiibo. Jaabo nucufeguecujitñbo sicaibo iicaabo iicanicibadi.

16 Jaamo diito imitino gaijami aivojitoco igaiyñciuhi hebreomi iijiri Armagedon onoomaññovi.

17 Jaanobuunati niinoobo iguirihillufañõ iicaunoco tu-caruuhi sicaisituvĩ. Jaanaa niquejefañõ iicaja iimimañoti Moocaani aivoji icagati sefano unuuno guubuvusuuhi: Fine imivocafutucuuno, noonoro.

18 Jaasumiro sihidi namebauno, bu jiinije ñihicuno guubuvusuuhi, bu sihidi sisiimi icauhi icano. Jaaneri sihidi sefano jiinije maryibauhi jiinijehalliri miyamĩnaa iicanoti amaryibahicauno janaanicivi.

19 Jaaneri sihidi ejeevacuumi dujavavuuhifeenedi minooci, sano idiño. Tolliro bu jiinije miyamĩnaa cuumino calla-janamaaiuhi icano. Jaadi bu Moocaani sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumiti esafutuuhi. Tuucuumico isifiirafaihuco ifayĩsuqui tuucuumijaago isifiiratuuboro agalluufaihuco.

20 Jaaneri bu ifachugañõ, bu ifabaĩno icano buhicauno.

21 Tolliro bu miyamĩnaahallivi niquejefañoti guisibanobadi ejeevano aifuuhi. Jaanaa saba bocicuarenta kilodino icauhi. Jaanohalliti miyamĩnaa Moocaanico: Imitinoo, nuuhi jihishitineri diitoco idaasuno omoonĩunohalliti.

17

Sihidi Ejeevano Ajevamĩnaagoco Ahaamino.

1 Jaanaa tajaago saaubo oono Moocaani toomomĩnaa sifiira guirihillunoma iicaumoti saafi. Jaaboro uco nuuhi: Juu disaa, ico ñfusuqui oono sihidi ejeevano ajevamĩnaago muuaiñohalliri igicinigoco ahaamĩnoco, nooboro.

2 Miĩro jiinijemĩnaa aivojito diigoma imitino icahicahi. Jaaneri jiinijehalliri iicamo diigo ajevafaihuri guiriicavehichi.

3 Jaanobuunati Moocaani Gaija uco ñfusuunofañodi Moocaani toomomĩnaafi uco sicaihigovi satyuuhi. Jahigo atyimeuhi gaigoco ñihicuubo tifaibohalliri gicinigoco. Jaabo ñihicuubohalli sihidi caatiniciniuno Moocaaniditi idicuno ononeheje, bu jaabo nigaino sahuse juugahuseti miyĩci idiño, bu fahuseecidino iinicuno icano.

4 Jaago diigo diibohalliri igiciniugo jiciniuhi tifaiba iicachehuri, bu atyivachehuco icano. Jaago imibaiquimaaciniuhi orori, bu iminoono guisiyineri, bu perlari icano. Jaago gaayiciniuhi oro guirihilluco ñdicuneneri, bu ihajeva idicuri icano gatyuuci icahilluco.

5 Jaago imecuri caatiniciniuno itihĩno momo: Sihidi ejeevano Babilonia cuumi ajevamĩnaa seeji, bu paryi jiinijehalliri iicano ñdicunoono seeji icano, onono.

6 Jaadi uujoho gaajaciuhi diigo Moocaanita iicamo tĩjheheri, bu Jesu miyaabo iicanoco ijĩbeguehicaumo tĩjheheri icano

imo imo iicagoro guiriicavocinigoco. Jaanoco aatyimeuboro sihidi jabafiituuhi.

⁷ Jaaneguiiha Moocaani toomominaafi uco nuuhi: ¿Collihi daabafitehi? Ico uujoho gaajasuji oono itihino diigoco adaatyimene milli eneejirunoco, bu inihicuubo sahuse juugahuseti miyaci idino, bu fahuseeci iinicuno iicaabo diigoco ifiisebeti icano.

⁸ Diibo inihicuuboco adaatyimeebe johono icahinibo. Jaaruubo jisumi chahacuhi. Jaaruubo siino inihicuhojifañoti saajiibo ifinicujihigovi efeejino imegavi. Jaaneri jinijehalliri iicamo jinije ifiivuunotiro fiivohaamefaño imomono achahamo sihidiro jabafiteji oono inihicuubo iicahinibo, achahacuubo, siino asaadi.

⁹ Jimañeri onoonoco gaajama iicamo gaajaji: Miñro oono inigaino, sahuse juugahuseti mibaici idino ifabaino iicanoco eneejiruno: Tobaijehalliri diigo igicinibajediti.

¹⁰ Jaayijere bu sahuse juugahuseti miimisiici idino aivojito iicamediti eneejiruno. Jaamoti sahusedimo finicuuhi. Jaanoti saafi jino icahi. Jaanoti saafihiica gasetihi. Jaaruubo agasedi gueenene icajitih.

¹¹ Jaabo oono inihicuubo iicahinibo, achahacuuruubo ditobuunati asaajiibo aivojiboti iicaqui. Jaaboma ochodimo minifetejimo. Jaabo bu diito sahuse juugahuseti miimisiici idino iicaumooboro. Jaadi feejiibo ifinicujihigovi.

¹² Jaanoti bu fahuseecidino iinicunoco adaatyimene fahuseecidimo aivojito iicajimoco onoono. Jaamo tajibatihica. Jaarumo sano nihiba oovoti aivoji iijico gaayicijimo sano oono inihicuuboma.

¹³ Jaamo diito aivojito sabadi ihiimaamoro imitya, bu ihaivoji icanoco oono inihicuuboco acijimo.

¹⁴ Jaamoro Corderobadi iicaaboma amocasijimo. Jaarumoco Corderobadi iicaabo guinoniji, miñro diibo aivojito Aivojibo, bu tajibaminaa Tajibaminaafi icano iicamaño. Jaaboma iicamoco Moocaani ocoovauboro icuuihi. Jaamo diiboco jeevesutimo icahi, nooboro.

¹⁵ Jaadi bu siino uco nuubo: Johono muuaiñooco ajevaminaago tumuuaijehalliri gicinigoco adatyimemuuaije oono cuumino miyaminaa, bu fanoohiji miyaminaa, bu jinijeminaa icano.

¹⁶ Jaabadiro bu oono inihicuubo nigainohallivi fahuseecidino iinicunoco adaatyimene ajevaminagoco ijihivenere sicaiigoco jeevesujimo, bu tolliro diigo uucunoco uduumoro diigoco cijigaifaño jigasujimo icano.

¹⁷ Miñro Moocaani diito jeebifaño ficuji diibo iimogobadi diito imooniqui. Jaamaño sabadiro ihiimaamoro ihaivoji

iijico iñihicuuboco acijimo Moocaani unuuno imivocafotono-hachuta.

¹⁸ Jaanoti bu gaigooco adaatyimene oono sihidi ejeevacuumi jiiñije miyaminaa aivojítoco atajihahicacuumiti onono, nooboro.

18

Babilonia Cuumi Ifinijino.

¹ Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi sihidi mityama icaabo niquejefañoti iniituunoco. Jaabo seseene jiiñijeque achiciuhi iharicuri.

² Jaabo sefano nuuhi: Acutucuuno, acutucuuno sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi ijimi iijanotiro fiivutucuuno, bu fanoohimiti gaijami ijanorucu, bu faaboho jooi agahafomo ñdicufiimo, bu ijihhechufiimo icamo iijanurucu icano.

³ Mïro paryi jiiñjeminaa tuucuumi ajevafaño imo imo icahicahi, bu jiiñjeminaa aivojito diigoma ihajevari imitineheje icahicahi, bu jiiñije naajeminaa tuucuumi imiti naajeteque omoonimoro sihidiro niñibamivahicahi icano, nooboro.

⁴ Jaadi siino guubuuhi niquejefañoti unuunoco: Amihai taty mihicamo tuucuumiti mihiino tuucuumi imitifañodi mihicadino, bu tuucuumico ñdaasuno omoonijino amihaiivi ifetedino.

⁵ Mïro tuucuumi imiti ajashutino jiiñijeti niquejevi ñfutucuuhi. Jaaneri Moocaani diigo imitico esafutucuuhi.

⁶ Jaanegui diigoco mahaci oono saatohoco diigo aachicabadiro buuna. Bu diigoco majaadu oono diigo omoonino allinoocivi. Bu oono diigo sitaaco iimitino eheetavehicano janaanivivi meheetavo diiguedi.

⁷ Sihidiro aivono, ñdaasuno icano diigoco momooni oono diigo sihidi mitya mitya icahicagoro, sihidi imitico iimogogoro omoonihicano ticovovi icano. Mïro diigo ijeebñifañodi neehicahi: Jino uujoho aivojigobadi icahi, bu uujoho fibaijigo iicatimaño ñdaasuno icajitihí, noogoro.

⁸ Jaamaño safucudiro diigoco ñdaasuno omoonijino ihallivi gaseji: gujeve, bu ñdaasu, bu ajeba, bu ciiñigairi jigasucafetejigo icano. Mïro jishitibo Moocaani diigohallivi jilli neehi.

⁹ Jaaneri jiiñjeminaa aivojito diigoma iicahicamo, bu imitico sihidi iimeguehicamo icano ataacasimoro sihidi digueri ñdaasuveji diigo ijigano aimuufaico aatyimemere.

¹⁰ Jaamoro diigoco ñdaasuno omoonino ññhicuti tehesino iicahigoti neejimo: ¡Ayí! ñdaasucani diicahi, ñjoho Babilonia cuumi iguiraacuumi, sihidi edeevacuumi. Dihallivi sano goovanogayi ico ñdaasuno omoonino gasehi, noomoro.

11 Bu tolliro jiniye naajeminaa tuucuumico #daasuvomoro taacasiji diito inajeteque isivanoco mi#haiñooba anaajecuu-jitineri.

12 Jaano diito naajetene: oroneheje, plataneheje, bu oovosino guisiyineheje, perlaneheje, bu iiminoono gaachehuboogano, sedaboogano, aatyivaneheje, bu tifaihiba iicaneheje icano, bu tolliro fanoova imohono afacinoono, bu marfilneheje, bu iimino imohono, bu bronceneheje, jigaiñoneheje, bu ucuhufono guisibano marmol ononeheje,

13 bu canelaneheje naajete, bu afacinoono, maaniguiijino, mirraneheje, facifaihuno, vinofaihuno, diribano, bu hari-naguiijino, bu ñaavaneheje, bu tolliro asiminaajeteneheje, ovejami, caballomi, bu carrono, bu miyaminaa jijovotehejeque icano.

14 Jaamoro tuucuumico neejimo: Ijoho sihidi idimeguehicano chahacuhi, bu fahiijivaro chahacuujino sihidi dibusumije, dihovosineheje icano, noomoro.

15 Paryi jinehejeque tuucuumico anaajemere sihidi inihbamivahicamo tehesinotiro iicajimo tuucuumico idaasuno omoonino ñihicuti, ihidaasuri ataamoro neeji:

16 ¡Ay! Idaasucani sihidi ejevacuumi icahi. Mi#ro gaigo imichehujefaño, itifaihiba iicachehujefaño, aatyivachehujefaño icano jicinigo, bu orori, imino guisiyineri, perlari icano imibachucinigobadi jeevauhi.

17 Jaano ajashutino busumije milli goovanogayi finih, noomoro.

Jaabadiro bu paryi cijigaimenenene aivojito bu togajeri #igomo, bu togaje dudidamaajeminaa, bu paryi muuaiñoofaño ududidamaameheje icano tehesinoro julleecamaajiji.

18 Jaamoro tuucuumi ijigano aimuufaico aatyimene idaasuri coovadiivejimo: ¿Cuucuumi aivo jicuumi ivibadi iicacuumi chahahi? noomoro

19 inigainohallivi jininoco gavaracuuji #daasuvomoro, taacasimoro gaibacasiji: ¡Ay! Idaasucani sihidi ejevacuumi icahi. Mi#ro tuucuumi busumijeri paryi muuaifaño icijigaimenenema iicamo sihidi nihbamivahicahi. Jaacuumi milli goovanogayi finih, noomoro.

20 Jaarunofaño am#hai niquejefaño iicamo tuucuumico mihimoba, bu am#hai Moocaani minisuminaa bu mihimoba, bu paryi Moocaani ijico mijibeguehicamo, bu diibota mihicamo icano. Mi#ro tuucuumico tolli omoonineri am#haiño jaadaco Moocaani icih, nooboro.

21 Jaanaaca Moocaani toomominaafi sihidi jeevaabo guisibatygabaco gañiyiciuhi machuta cahasutaguiisibatygababadi iicabaco. Jaaboro muuaifaño gañuhi, jilli

nooboro: Jilli gañiicafetejicuumi baavi sihidi ejeevacuumi Babilonia cuumi. Jaacuumi siino ufucuro atyimeracujitihí.

²² Bu ufucuro dijiñhaiñofaño arpa, bu siru, miriicuno icano guubuvusucuujitihí, bu fanoodudicamaajeminaa, bu machutaaco acahasuno guubuvusucuujitihí icano,

²³ bu ico achicinihicano cñijgaimecuno ifuvusucuujitihí, bu ufucuro ñvi guubuvusucuujitino taabava jñbaimo masino icano, dinaajeminaa sihidi ejeevamo paryi jiniñje miyaminaaco dihapichuneri abañihicaumaño.

²⁴ Mñiro tuucuumifaño Moocaani iñico iñibeguehicaumo tñjohoco agañiuno atyimecafetehi, bu tolliro Moocanita iicamo tñjoho, bu paryi jiniñjehallivi agaicaauhicamo tñjoho icano, nooboro.

19

¹ Jaanobuunati niquejefañoti sefano sihidi miyaminaa ununoco guubuui:

¡Aleluya! Itaajasu, iimi, imitya icano paryi Moocanino.

² Mñiro diibo imino miyaanoro emeeciñboro dugaacufihi. Mñiro sihidi ejeevano ajevaminaago jiniñjeminaaco ihajevari imihininigoco, toono jaadaco acicuubo. Ijeecivominaa tñjohoco agañiuno jaadaco icicuubo, noomoro.

³ Jaadi siino sefano nuumo: ¡Aleluya! Diigoco iñigasuno aimuufai suufenitino aimuui, noomoro.

⁴ Jaadi bu veinticuatro dñmo quillahuto iicamo, bu igueenemehejedimo iicamo icano jiniñjehallivi ajavucamaaiumoro Moocaani ihaivoji icagahalliri iicaaboco imuumoro nehi-cauhi: ¡Fine! ¡Aleluya! noomoro.

⁵ Jaanaaca Moocaani aivoji icagajaagoti ununoco guubuui: Moocanico mihimo paryi amñhai diibo jeeecivominaa, diiboco mihiguimo mequehefimo, bu munumefimo icano, noomoro.

Corderobadi Icaabo Jñbaimo Iicajino.

⁶ Tolliro guubuui sihidi miyaminaa ihiimaabadi iicano, sefano guubuvusuui guisino uguubuvusunicibadi iicano, bu sefano sisiimi iñiriribanicibadi icano, jilli nehicauhi:

¡Aleluya! Aivojñbo Moocaani sihidi mityama iicaabo atajñbacumaño.

⁷ Masñ imono mihicamoro imo imo miicaqui. Jaamoro diiboco macahacisuqui. Mñiro jino Corderobadi iicaabo taabava jñbaimo iicajino gasecuui, bu mogai iicajigo imibaivucuui.

⁸ Jaagoco iimino gaachehu, mihinivatichehu, aricuchehufaño jñhacucuumo, noonoro.

Jaano toono iimichehufaño iñhacuno onono Moocanita iicamo mihinivatimo iicanoco eneejiruno.

⁹ Jaadi uco Moocaani toomominaafi nuuhi: Jinooco bu caatini: Imicani icajimo Corderobadi iicaabo taabava jibaimojaagovi ucuuhuvamo, nooboro.

Jaadi bu uco siino nuubo: Jino Moocaani iiji aivo miyaano iicano, nooboro.

¹⁰ Jaanegui uujoho diiboguiino memuvuui diiboco imequi. Jaarunaa uco nuubo: Tolle moonidino uujoho, bu tolliro Moocaani jeevovominaafi ijoho idiicabadiro, bu dinahabomi Jesu jibogoco suufenitimo jibeguehicamobadiro icano. Jaanegui Moocaanico diimo, nooboro.

Miuro toono Jesu jibogoco jibogomo Moocaani iimaa jibogominaa.

Eseene Caballohalliri Icaabo.

¹¹ Jaadi atyimeuhi niqueje faayiciniunoco. Jaanofaŋoti inuubo sesebe caballo. Jaabohalliri iicaubo momou Abaŋitatibo, Miyaabo icano. Jaabo imino atajibahicaaboro miyaano iimitinoco iguiinoniqui minaco eheetavefiibo.

¹² Jaabo aallino cijigaiguihunobadi jeevauhi, bu inigaihallivi sihidi chaahimigano icauhi, bu imomo caatiniciniuhi. Jaamomoco idiboro diibo gaajauhi.

¹³ Bu jaabo tijohori jeesucinicuhufano jiciniuhi. Jaabo momou Moocaani iimaa.

¹⁴ Jaabo dojicuti fuumo niqueje amocasiminaa imichehuje, mihivatichehuje, sesechehufano jicucucunimo. Jaamo bu tolliro seseefiimo caballomihalliri icaumo.*

¹⁵ Jaabo ijifaŋoti sijevaga niisuga inoociniuhi. Togari jiiijeminaaco iguiinoniqui. Jaaboro tajibajiibo jigaiŋohiri iicanicibadi. Jaaboro aamijiibo oono baacufaihuco ihiciqui itihairi iquicunicibadi. Jaaboro diitoco Moocaani imityaabo idaasuno mooniji.

¹⁶ Jaabo idihallivi igaachehuti caatiniciniuno aivojito Aivojibo, bu tajibaminaa Aivojibo icano onoomomo.

¹⁷ Jaadi bu atyimeuhi saafi Moocaani toomominaafi nihibahalliri julleeciniboco. Jaabo sefano coovadiivuhi paryi joomi asimi niquejeguiinodi agahafomoco: Masaa. Jaamoro mihigaivova ajashutino Moocaani machutajaagovi.

¹⁸ Jaamo aivojito uucunoco, amocasiminaa aivojito uucunoco, bu esefiimo uucunoco, bu caballomi uucunoco, bu diitohalliri iicahicamo uucunoco miyaamo uucunoco, bu jiovoto uucunoco bu unumefiimo uucunoco, bu equehefiimo uucunoco icano muduuva, nooboro.

* **19:14** Griego iijiri noono: Jaaboro diitoco iisujiibo Moocaani imityaabo sifiira aivofaihuco.

19 Jaadi atyimeuhi iñihicuuboco, bu tolliro jinijeminaa aivojito ihamocasiminaama igaivuumoro oono eseseene caballohalliri iicaaboma, bu diibo amocasiminaama icano imoonicasiqui asaaumoco.

20 Jaadi iñihicuuboco, bu jihovo iimaaminaafico icano sano agaayiciuboro sisiibo. Jaabo diibo jihovo iimaaminaafi iñihicuubo imegavi jabafiranehejeque omoonihicaubo. Tonehejefenedi diibo jihovo iimaaminaafi miyaminaaco bañihicauhi oono iñihicuubo oovotaco agaayiciumoco, bu jaamoro diibo ijico iimumoco icano. Jaamisico gañ#ubo buheemisico c#ijigai jicooba azufrema ijigabafaño.

21 Jaanoti diitisi yoto gujenicafutuuhi oono eseseene caballohalliri iicaubo iijifañoti niisuga iinoocin#ugari. Jaamo uucuneri paryi añimi sihidiro tuvauhi.

20

Mil Año Ticovovi Imino Iicajino.

1 Jaanobuunati atyimeuhi Moocaani toomominaafi ihusefaño iñihicuhoji llave, bu jigaiñehityigaba icanoma niquejefañoti niituuboco.

2 Jaaboro dragonco agaayiciuboro tohiri sisiuhi. Jaaboco si#cijeo jiniimo, iji, Satanas iicaaboco mil año ticovovi ficuubo.

3 Jaaboro diiboco iñihicuhojifaño agañ#uboro ihall#ivi maanin#uhi. Jaaboro tuhuga imega igaajataco ficuuhi siino miyaminaaco bañicuut#ibo iicaqui mil año ticovovi. Jaadi mil año afatyonobuunati siino sinaayucafetejiibo. Jaaruubo gueenene icajit#ibo.

4 Jaanobuunati atyimeuhi sihidi aivoji icagano iicanoco. Jaanohalliri g#icin#umo itaj#baqui mityaco agaayici#umo. Tolliro bu atyimeuhi johono Moocaani iijico Jesucristofañodi ij#beguehicaunohalliti inigainoco iquitiumo jeeb#inoco. Jaamo diito iñihicuuboco, bu ihijico icano imuut#ihi. Tolliro bu diibo oovotaco ficusuutimo ihimecuti, bu ihuseti icano. Jaamo ubuheeteumoro Cristoma mil año ticovovi taj#bauhi.

5 Jaano toono iticonio buheete iicajino. Jaanoti saatocho uchuumucuumo buheeteut#ihi. Jari toono mil año afatyonobuunati buheetejimo.

6 Imicani icamo Moocanidiro iicamo Jesu buheetebuunati iticonio buheetefañodi iicajimo. Jaamohall#ivi all#ivo gui#jeve imityama chahaji, diitoco c#ijigaifaño agañ#jirunoma. Jilliro ivi Moocaani Cristo iicamisi sacerdotem#itiro icajimo. Jaamoro diiboma mil año ticovovi taj#bajimo.

7 Jaano toono mil año afatyonobuunati Satanas siino sinaayucafeteji iñihicuhojifañoti.

⁸ Jaadi feejiibo paryi jinijeminaaco ibañiqui. Jaaboro Magog cuumi, bu Gog cuumi icano iyotoma bañitejiibo. Jaaboro tuucuumici amocasiminaa ajashutimo muuaiño jiniigaiyihaiñobadi iicamoco igaiyicijiibo minaguiiha.

⁹ Jaadi saajimo jinijejinibacidi. Jaamoro Moocaanita iicacuumico, Moocaani agaijicuumico, Jerusale cuumico cabaacujimo. Jaarumohallivi Moocaani cijigaico agalluuno paryi diitoco jigasuji.

¹⁰ Jaanoti iji diitoco abañiuboco gañijiibo cijigai azufrema ijigano jicoobafaño; oono inihicuubo, bu jihovo iimaaminaafi icamisico agañiubafaño. Jahigo idaasuno aivono moonicafetejimo fahijivaro cuujehachuta, fucuhachuta icano.

Sihidi Ejeevano Eseseene Aivoji Icaga.

¹¹ Jaadi atyimeuhi sihidi jeevano seseene aivoji icagaco, bu togahalliri igiciniuboco icano. Jaabo imefeeneti niqueje, jinije icano sano finiuhi atyimeratino. Jaamaño diito iicaujirumaño atyimerautihi.

¹² Jaadi atyimeuhi paryi iguijevehicaumo unumefiimo, bu equehefiimo icano sahigo Moocaani imefeenevi julleleecinimoco. Jaadi faayiciumo aameneque, tolliro bu sihaame fiivohaameque icano. Jaadi uchuumucuumo jaaducafutuuhi omoonihicaunoco toohaamejefaño iicaubadi.

¹³ Jaasumi iguijeveumo tehinofaño, bu muuaiñofaño icano buheeteuhi. Jaabadiro bu famooro iguijeveumo jeebino buheeteuhi guijeveminaa iicahicaumañoti. Jaamoco paryi jaaducafutuuhi omoonihicaunehejeque emeciiboro.

¹⁴ Jaadi guijeve, bu guijeveminaa iicahicaumaño icano gañicafutuuhi cijigai jicoobafaño. Jaaba toba cijigai jicooba allivio guijeve iicano.

¹⁵ Jahigo bu tolliro gañicafutuumo fiivo aamefaño imomono acaatinirautimo icano.

21

Bohono Niqueje, Bu Bohono Jinije Icano.

¹ Jaanobuunati atyimeuhi bohono niquejeque, bu bohono jinijeque icano. Miro iticonio niqueje, bu iticonio jinije icano ifinicuumaña, bu tolliro muuaiño chahacuuhi icano.

² Uujoho Jua, atyimeuhi iimino cuumi, bohono Jerusale cuumi niquejefañoti Moocaani imefeeneti iniituucuumico. Jaacuumi imino imibachuciniuhi gaigo itajevaqui iimibaiquimaainicibadi.

³ Jaanaaca niquejefañoti sefano unuunoco guubuui: Meeci, jino Moocaani miyaminaafeeneri jisumi iicacuunoco. Jaabo diitoma icajiibo. Jaanoti diiteji diibo cuumiminaa

icano. Jaabo Moocaani diitoma icaji diito Caaniti iicaqui icano.

⁴ Jaamo taafirafaihunoco Moocaani filluji. Jaadi siino gujeve chahacuuji, bu taafiira chahacuuji, bu idaasuhiica, bu aivehicano chahacuuji, eedeene achahacuuji, noonoro.

⁵ Jaanaaca ihaivoji icagahalliri igiciniubo nuuhi: Meeci, paryi uujoho bonehejeque eetavehi, nooboro.

Jaadi bu nuubo: Caatini, jino aivo miyahiji aivo miyaano iicano, nooboro.

⁶ Jaadi bu uco siino nuubo: Fine, imivocafutucuuno. Uujoho imegaoobo, bu allivioobo icano, oono A, Z icano iicabadi iicaabo. Jaabo uujoho adufirari iicaaboco pisirigai nifaihu fiivoco aacifaihu isuuji jaadusuratino.

⁷ Bu mityano iicamo paryi toonoco gaayiciji oono caani busumijeque illi agaayicinibadi. Jaamo Caaniji uujoho. Jaanoti diiteji taseeme icano.

⁸ Jaanoti inihicuguehicamoco, bu imiyaaveguehicatimoco, bu fanoova imitiminaaco, bu agaicaaufihicamoco, bu gaigoomima imitinoono iicahicamoco, bu apichunoco ihimaahicamoco, bu jihovo caani jimico ejeevehicamoco, bu paryi abanifihicamoco icano ganijimo cijigaima azufre jigano jicoobafano. Jino allivio gujeve iicajino, nooboro.

Bohono Jerusale Cuumi.

⁹ Jaanaaca Moocaani tomominaafi sahuse juugahuseti miimiisiici idimo niinoono Moocaani sifira guirihillunoma iicaumoti saafi tajaa asaaboro uco nuuhi: Juu disaa ico Corderobadi iicaabo taaba iicagoco ifusuqui, nooboro.

¹⁰ Jaano toono uco Moocaani Gaija ifusuunofano atymeuhi Moocaani tomominaafi uco caamovobai guiraabai nijequevi asatyuboro ifusuuhi iimino cuumi sihidi ejevacuumi, Jerusale cuumi niquejefanoti Moocaani imefeeneti iniitucuumico.

¹¹ Jaacuumi seseene achiciniuhi Moocaani aricuri. Jaano iharicu ifuvusuuhi imino guisiba aricubadi, jaspe guisiba aricu imino oonogoonovi ifuvusunicibadi.

¹² Jaacuumihallidi kuhufono guisiri meegecinuno ajashutino caamovono. Jaanoti icauno fahuseeci motihaiti mihugaaci idino. Jaahugaje ticovovi Moocaani tomominaa saafiisa icauhi, bu jaahugajehallivi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicumici idino iicacuumije momono caatiniciniuhi icano.

¹³ Jaano aamijinaagocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idino, bu nijequenaagocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idino, bu sanaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idino, bu sinaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idino icano.

14 Jaano tuucuumihallidi fahuseeci motihaiti miibaaci idiino guisibaneri eetavociniuhi. Jaanohallidi imeegueta icauhi. Jaabaajehallivi Corderobadi iicaabo minisuminaa momono caatiniciniuhi.

15 Jaabo Moocaani toomominaafi uuma ihiimaahicaubo oro imeima icaubo tuucuumico iheevequi iguhuganoco, bu imeguetaco icano.

16 Jaacuumi tehesi sanoodinoruu, bu icarecu, bu icaamovo icano sahachutaruu. Jaacuumico Moocaani toomominaafi ihimeiri uhuuvuuno aciuhi, dos mil doscientos kilometrohachuta. Jaano itehesi, bu caamovi icaamovo, bu icarecu icano samañoviruu icano.

17 Jaadi bu imeguetaco uhuuvuuno icaamovo aciuhi sesenta y cuatro metrodino miyaminaa oovoniciyomoneri Moocaani toomominaafi uhuuvuuno.

18 Jaanaa imeegueta jaspe guisibaneri eetavociniuhi. Jaanoti ifaacuumiu boti orori nicuciniuhi. Jaano vidriobadi mihinivatino ifuvusuuhi.

19 Jaanoti bu imegueta tano guisibano fanoova iminoono guisibaneri imibachuciniuhi: Iticoniooba jaspe guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba zafiro onono guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba agata onono guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba esmeralda guisibari imibachuciniuhi;

20 Jaano allivioba onice guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba cornalina guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba crisolito guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba berilo guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba topacio guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba crisoprasa guisibari imibachuciniuhi; jaano allivioba jacinto guisibari imibachuciniuhi; bu niinooba amatista guisibari imibachuciniuhi icano.

21 Jaanoti iguhugano docedino iicano perlanorou. Jaahugaje iticovocivi sano perlariro eetavociniuhi. Jaanoti tuucuumifeene jihai sano ororiro eetavociniuhi, imino vidriobadi foovono onoogonovi ifuvusuuhi.

22 Jaacuumifaño templojaco atyimeutihhi Aivojibo Moocaani sihidi imityaabo, bu Corderobadi iicaabo icamisico famañoavairo tuucuumifaño mejeeciveji.

23 Jahigo cuujeo nihiba, fucuo nihiba icano chahahi Moocaani inamecuri tuucuumico ahachicinimaño, bu Corderobadi iicaabo tuucuumico aachicinibo iicamaño icano.

24 Jaacuumi seseefañodi jiiinjeminnaa ataajasucafutuumo igueji. Bu jiiinjeminnaa aivojito tuucuumijaago imitya, iboci icanoco satyeji.

²⁵ Jaacuumi guhugano foboocirahicajitihī tahigo fucu achahacujimaño.

²⁶ Jahigo jiiñjeminaa imityaco, ibocico icano satyeji.

²⁷ Jaanoti imihinivanoba tahigo feejitihī, bu ñdicunoonoco, bu baññfiraco icano omoonihicamo tahī feejitihī icano. Jaanoti naha idimoro Corderobadi iicaabohaame fiivoahaamefaño imomono acaatinicininimo feeji.

22

¹ Jaadi bu uco ñfusuubo muuai imino inifaihu fiivoco aacimuaaico. Jaamuuai nifaihu jaacuhi cristalbadī icahi. Moocaani, Corderobadi iicaabo iicamisi aivojī icagati iinoocinūhi cuumifeenedi.

² Jaacuumi iicaujī jñhai imiyajī guirraaji. Jaajī guirraaro tumuuaiñnicidiro icajī. Jaanojinivī fiivo imohooči icahi fanaagovaacijjinivī. Jaahooči faticabavaviro ifanihibava ticovovī noova icahi fanihibavaviro. Jaahooči aamene jiiñjeminaaco itaabuqui iicano.

³ Bu jahigo afaijacinino chahajī. Tuucuumifaño Moocaani, Corderobadi iicaabo iicamisi aivojī icaga icajī. Jaamisico ijeeçivominaa imehicajī.

⁴ Jaamo bu diiboco faño ihimeque atyimehicajī, bu diibo momo ihimecunotī icanoma icajimo icano.

⁵ Jahigo fucu chahajī. Jaamaño tuucuumifaño iicamo siino seseque esucuujitihī cñjigaimecuno seseque, bu nihiba seseque icano esucuujitihī Aivojñbo Moocaani diitoco ahachiciniñjimaño. Jahigo diito fahiiñjivaro aivojñtotī icajī.

Jesucristo Asajino Fiitcuuhi.

⁶ Jaadi bu uco siino Moocaani toomominaafi nuuhi: Jino aivo miyahiiñjī. Jaanoco aivo mimiyaavogo. Diiboro Aivojñbo Moocaani ihiiamaaminaaco, Igaijaco aaciñiibo itoomominaafico jino galluuhī ijeeçivominaafico ihifusuquī goovano iicajinehejeque.

⁷ Uujoho goovajino asaano, noobo Jesu. Imicani icajī-ibo jiihaamefaño Moocaani jñbogo acaatinicininino onobadi omoonñbo, nooboro.

⁸ Jaabo uujoho Jua jinehejeque guubuuhi, atyimeuhi icano. Jaadi diibo Moocaani toomominaafi tonehejeque uco ñfusuuboguino memuvuuhi diiboco imeequi.

⁹ Jaarunofaño uco nuubo: Tolle moonidino. Mñiro uujoho Moocaani jeeçivominaafi ñbadiro, bu oono dinahabomi Moocaani iijico iññbeguehicamobadi, bu paryī oono jihaamefaño acaatinicininoco imiyaaveguehicamobadi icano. Jaanegui Moocaanicoro dihimo, nooboro.

¹⁰ Tolliro bu uco nuubo: Jino Moocaani jibogo jihaamefaño acaatinicininoco toovono ficuudino. Miño fiiticuujino toneheje iicano.

¹¹ Jaanogui jaafa iimitibo iimitico mooniboro icahi. Jaanoti bu idicuubo jaafa ihidicuunoco mooniboro icahi. Jaanoti bu iimiibo jaafa iiminoco mooniboro icahi. Jaanoti bu Moocanidiro iicaabo diiboco jeevesutibo iicaqui.

¹² Jihí goovajino asaano, noobo Jesu. Jaabo uujoho sivaji paryi omoonihicaneheje jaadaco diitoco aaciqui.

¹³ Jaabo uujoho imegaoo, bu allivoobo icano, bu iticonioobo, bu nijequeoobo oono A, Z icano iicabadi iicaabo, nooboro.

¹⁴ Imicani icamo imifiutumoco iimitusucuumo fiivoco aacino imohoti imachuqui, bu iguhugari tuucuumifaño ijicafetequi icano.

¹⁵ Jaanoti idicufimo, bu apichuco ihimaahicamo, bu gaimo imitinoono iicafifimo, bu sitaaco agaicaaufifimo, bu jihovo ijimico ejeecivefimo, bu paryi famooro bañifiraco iimogomoro omoonifimo icano buhigoro icaji.

¹⁶ Jaabo uujoho Jesu tatyoominaafico galluhi paryi jinehejeque Moocaani iijanominaaco jibeguequi. Jaabo uujoho David tyadimihai tanoobo, bu iyaachimihaiobo icano. Bu tolliro uujoho aaricuubo cuujetavio meecirigaibadi jeevahi, nooboro.

¹⁷ Jilli Moocaani Gaija, bu Corderobadi iicaabo taaba icano neehi: Disaa.

Bu jaanoco muguubumo monoo: Disaa.

Bu adufirari mihicamo, mahadunoco mihimogomo masaamoro mahaduva. Jino ifinjitino fiivoco ticovono mahaciji jaadusuratino.

¹⁸ Jaabadiro bu jihaamefaño acaatinicinino Moocaani iijico paryi uguubuhicamoco jino uujoho neehi: Cajaatyohacho jihaamefaño ononehejeque janaanici ucuubaryuhachiji, bu diitohallivi Moocaani galluiji isifiira idasuno omoonijinoco jihaamefaño enehicacuunoco.

¹⁹ Jaabadiro bu saatoho jihaamefaño Moocaani iiji acaatinicininoti samañoco agañihachiji, diiboco fiivo imoho noovatati icitibocoro imicumifañoti gañiji. Jihaamefaño fiivo imohohallidi, bu imicumihallidi icano fone iimaacuhi.

²⁰ Jinehejeque jibogoobo jilli neehi: Jihí goovajino asaano, nooboro.

Jihí. ¡Disaa, Aivojibo Jesu!

²¹ Jaafa Mohaivojibo Jesucristo paryi amahaico imino moonihi. Fine.